

**T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**MİLLETLERARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER
HAKKINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI (CISG) UYARINCA
ALICININ SEMENİ ÖDEME ve SATILANI TESLİM ALMA BORCU**

DOKTORA TEZİ

Sertuğ SÜRENOĞLU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe Tuba AKÇURA KARAMAN

Ocak 2024

ÖNSÖZ

Bu tezin ortaya çıkmasında emekleriyle ve yol gösterişleriyle bana destek olan;

Tezin tamamlanması sürecindeki yol göstericilik konusundaki hassasiyetinden, tezin ilerlediği her aşamada bana yol göstermekten geri durmayan, hiçbir zaman benden desteğini ve güler yüzünü esirgemeyen, beni sürekli çalışmaya teşvik eden, moral veren, bana sonuna kadar güvenen, kıymetli danışman Sayın Hocam Doç. Dr. Ayşe Tuba Akçura Karaman’a,

Tez izleme komitesindeki ve tez savunmamdaki görüşleriyle bana çok değerli bilgileriyle yol gösteren, ama daha öncesinde doktora eğitimime başladığımda Borçlar Hukuku’nu sevmemde bana ilham olan Sayın Hocam Prof. Dr. Turgut Öz’e,

Tez izleme komitesindeki ve tez savunmasındaki görüşleriyle birlikte, Milletlerarası Özel Hukuk alanındaki ve uygulamadaki yol gösterişleri ile doktoramı bitirmemde emeği geçen Sayın Hocam Doç. Dr. İlhan Yılmaz’a,

Tez savunmamda yapıcı önerileriyle tezin son haline kavuşmasında katkı sağlayan Sayın Hocalarım Prof. Dr. Ekrem Kurt ve Doç. Dr. Barış Demirsatan’a,

Bu tezin yazımı için Paris’te “Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne” bünyesinde araştırma faaliyetlerinde bulunmama vesile olan Hocalarıma ve emeği geçenlere,

Doğduğum günden bugüne eğitimim süresince desteğini benden esirgemeyen hayatı boyunca her türlü fedakârlığı yaparak bugünlere ulaşmamda çok büyük emeği olan aileme,

Tez yazım sürecindeki katkılarından dolayı ise bilhassa babama çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
RÉSUMÉ.....	ix
ABSTRACT	xiv
ÖZET	xviii
GİRİŞ	1
1. GENEL BAKIŞ	1
2. TEZİN AMACI VE SORUNSAĞI	3
3. TEZİN PLANI	5
BİRİNCİ BÖLÜM- CISG'YE GENEL BAKIŞ.....	6
1. TERMİNOLOJİ.....	6
2. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI	9
3. CISG'NİN TARİHİ	10
4. CISG'NİN TÜRKİYE'DEKİ DURUMU.....	17
5. CISG'NİN UYGULANMA ŞEKLİ.....	17
6. CISG'NİN UYGULAMA ŞARTLARI.....	19
6.1 Tarafların CISG'yi Hariç Tutmamaları (Menfi Şart).....	19
6.2 CISG'nin Yer Açısından Uygulanması	21
6.3 CISG'nin Konu Açısından Uygulanması	25
6.3.1 CISG'nin Uygulama Alanı Bulamayacağı Sözleşme Türleri	25
6.3.2 CISG'nin Kapsamındaki Hukuki Konular.....	36
İKİNCİ BÖLÜM- ALICININ SEMENİ ÖDEME BORCU	41
1. GENEL OLARAK SEMEN: PARA.....	41
2. SEMENİ ÖDEME BORCUNUN EDİM ÇEŞİTLERİNDEKİ NİTELİĞİ VE KAPSAMI.....	47
2.1 Nitelik	47
2.2 Borcun Kapsamı: Semen ve Ödeme Masrafları	48
3. SEMENİN BELİRLENMESİ	51
3.1 Genel Olarak	51
3.2 Semen'in Kararlaştırılması	64

3.2.1 Tarafların Semenini Her Yönüyle Açık Olarak Belirleyerek Kararlaştırması	64
3.2.2 Tarafların Semenini Anlaşarak Belirli Bir Yöntem İle Kararlaştırması.....	65
3.3 Semenini Kararlaştırılmaması	72
3.3.1 Hukuki Sorunun Tarihi.....	72
3.3.2 Genel Olarak Sebepleri	77
3.3.2.1 Kısmi İfa Hali.....	79
3.3.2.2 CISG Madde 55'in Yorumlama Aracı Olarak Kullanılması.....	80
3.3.3 Semenini Doğrudan CISG Madde 55 Uyarınca Belirlenmesi	81
3.3.3.1 Genel Olarak	81
3.3.3.2 Cari Fiyat İlkesi	83
3.3.3.3 Makul Fiyat İlkesi	85
3.3.4 CISG Madde 14 ve 55 arasındaki İlişki ile İlgili Olası Yaklaşımlar ve Çözüm Önerimiz	87
3.3.5 Ağırlığın Belirlenmemiş Olması	93
4. SEMENİN ÖDEME YERİ	98
4.1 Genel Olarak.....	98
4.2 Sözleşme ile Belirlenmiş Ödeme Yeri.....	101
4.3 Sözleşme ile Belirlenmemiş Ödeme Yeri.....	110
4.3.1 Ödemenin Malların veya Belgelerin Verilmesi Karşılığında Yapılması Gerekliyorsa Verme Yerinde Ödenmesi (Madde 57 (1) (b)).....	111
4.3.2 Satıcının İşyerinde Ödeme (Madde 57 (1)(a)).....	115
4.3.2.1 Uygulama Alanı – Taraflar Birinin Borcunu Daha Evvel İfa Etmesi	115
4.3.2.2 İşyerinin Değişmesi (Madde 57 (2)).....	119
4.3.3. Üçüncü Kişinin Deposunda Olan Mallara İlişkin Ödeme	122
4.4 Semenini İadesinde ve Tazminatlarda Ödeme Yeri	123
4.5 Ödeme Yerine İlişkin Milletlerarası Yetki	125
5. SEMENİN ÖDEME ZAMANI.....	130
5.1 Genel Olarak	130
5.2 Mal ve Belgeler Karşılığı Aynı Anda Ödeme (CISG Madde 58 (1)).....	136
5.2.1 Genel Olarak	136
5.2.2 Mal Karşılığı Aynı Anda Ödeme	137
5.2.3 Belgeler Karşılığı Aynı Anda Ödeme	140
5.3 Taşımanın Dahil Olduğu Sözleşmeler (CISG Madde 58 (2)).....	143
5.4 Alıcının Ödeme Yapmadan Evvel Malları Muayene Etme Hakkı (Ön Muayene) (CISG Madde 58 (3)).....	145
6. SEMENİN ÖDEME YÖNTEMLERİ.....	149
6.1 Genel Olarak	149
6.2 Doğrudan (Nakit) Ödeme.....	151
6.3 Dolaylı (Belgeli) Ödeme	152
7. ALICININ SEMENİ ÖDEMEKTEN KAÇINMA HAKKI	161
7.1 Semenini Ödemekten Kaçınma Hakkının Özel Uygulanması.....	161
(CISG Madde 58)	161
7.2 Semenini Ödemekten Kaçınma Hakkının Genel Uygulanması (CISG Madde 71)	163
7.3 Zamanaşımı	166

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- ALICININ SATILANI TESLİM ALMA BORCU	169
1. GENEL OLARAK	169
2. CISG’DE DÜZENLENİŞ BİÇİMİ.....	171
3. ALICININ MALLARI FİİLEN DEVRALMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ (CISG M. 60(B)).....	175
3.1 Genel Olarak Kapsamı	175
3.2 Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğünün İfa Zamanı.....	180
3.3 Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğünün İfa Yeri.....	187
4. ALICININ, SATICININ TESLİMİNİ GERÇEKLEŞTİREBİLMESİ İÇİN MAKUL OLAN EYLEMLERDE BULUNMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ (CISG M. 60 (A)).....	194
4.1 Genel Olarak	194
4.2 Sözleşmede Makul Eylemin Belirlenmiş Olması	205
4.2.1 Taşıma Söz Konusu Olduğu Durumlardaki Makul Eylemler	205
4.2.2 Taşıma Söz Konusu Olmadığı Durumlardaki Makul Eylemler.....	211
4.2.3 Depoda Teslimin Söz Konusu Olduğu Durumlarda Makul Eylemler	215
5. ALICININ MALİ TESLİM ALMAKTAN KAÇINMA HAKLARI	220
5.1 Erken Teslim (CISG Madde 52(1)).....	220
5.2 Geç Teslim	228
5.3 Yanlış Yerde Teslim.....	230
5.4 Sözleşmeye Uygun Olmayan Malların veya Belgelerin Teslimi.....	231
5.5 Eksik veya Fazla Miktarda Teslim	237
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	240
KAYNAKÇA	247
EK-A: UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS	260
EK-B: MİLLETLERARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER HAKKINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI.....	287
ÖZGEÇMİŞ.....	308

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
bkz.	bakınız
CAD	Cash Against Delivery - Nakit Karşılığı Teslim
CISG	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods – Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması
DCFR	Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law – Draft Common Frame of Reference / Avrupa Özel Hukukunun İlkeleri
dn.	Dipnot
ed.	Editör
D/A	Documents Against Acceptance- Belge Karşılığı Teslim
D/P	Documents Against Payment-Ödeme Karşılığı Teslim
ICC	International Chamber of Commerce - Uluslararası Ticaret Odası
m.	Madde
MÖHÜK	Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun
ksm.	Kısım
L/C	Letter of Credit – Akreditif
par.	paragraf
PECL	Principles of European Contract Law / Avrupa Sözleşme Hukuku İlkeleri
PICC	UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2016 – UNIDROIT 2016 Uluslararası Ticari Sözleşmeler Prensipleri
s.	sayfa
SerPK	Sermaye Piyasası Kanunu
UCC	Uniform Commercial Code -Amerika Birleşik Devletleri Yeknesak Ticaret Kanunu
UCP	Uniform Customs and Practice - Uluslararası Bankacılık Standartları

ULF	Convention Relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods- Milletlerarası Mal Satımı Sözleşmelerinin Kurulmasına İlişkin Yeknesak Kanun Hakkında Antlaşma
ULIS	Uniform Law on the International Sale of Goods - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Yeknesak Kanun Hakkında Antlaşma
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law – Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu
UNIDROIT	International Institute for the Unification of Private Law – Uluslararası Özel Hukukun Birleştirilmesi Enstitüsü
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
vd.	ve devamı

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1	: Vesaik Mukabili Ödeme Şeması.....	158
Şekil 1.2	: Akreditif Şeması.....	160

RÉSUMÉ

Notre thèse de doctorat sur "L'obligation de l'acheteur de payer le prix et de prendre livraison des marchandises conformément à la Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises (CVIM)" se compose d'une introduction, de trois chapitres principaux et d'une conclusion.

Dans la partie introductive de la thèse, l'objectif et l'importance du sujet sont discutés, la problématique est mise en avant et la portée et le plan de la thèse sont soulignés.

Dans la première partie de notre thèse, des explications générales sur la "Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises (CVIM)" ont été données. Dans ce contexte, l'histoire de la CVIM, son statut en Turquie et les termes et conditions d'application de la CVIM sont mentionnés. Lors de l'examen des conditions d'application, il est indiqué que les parties au contrat peuvent choisir de ne pas appliquer la CVIM à leurs contrats, que les lieux de travail des parties au contrat pour l'application de la CVIM doivent être soit dans les pays qui sont parties à la CVIM, soit par le choix des parties que la CVIM soit la loi applicable dans le cadre du contrat ; Après avoir déterminé que les règles du droit international privé peuvent être appliquées si elles se réfèrent à la loi d'un État contractant, nous avons expliqué dans notre thèse que les six langues officielles de la CVIM constituent simultanément la loi directement applicable aux contrats ("convention intégrée") et que, dans ce contexte, les autres traductions, y compris le turc, ne sont que des textes auxiliaires. Cette caractéristique de la CVIM est un nouveau concept pour le droit privé turc.

Dans le premier chapitre, le champ d'application et les limites de la CVIM sont analysés en tant que question controversée. Conformément à la disposition expresse de la CVIM, les ventes aux consommateurs, les contrats de vente pour des besoins personnels, familiaux ou domestiques, les contrats de vente aux enchères, les ventes de titres, d'instruments négociables, d'argent, de navires, de bateaux, d'aéronefs ou d'aéronefs, et d'électricité sont exclus du champ d'application de la CVIM. Parmi les types de contrats similaires possibles, les contrats de distribution, les contrats de concession exclusive, les contrats de vente de biens incorporels, les contrats de franchise ont été examinés et il a été conclu que ces contrats étaient exclus du champ d'application de la CVIM. Toutefois, les autres types de contrats examinés, à savoir les contrats de travail et les contrats de troc, ont donné lieu à des conclusions différentes. Dans les contrats d'entreprise, les contrats dans lesquels une partie substantielle des matériaux à utiliser dans la fabrication ou la production de marchandises sera fournie par le donneur d'ordre seront considérés comme n'entrant pas dans le champ d'application de la CVIM. Après ces déterminations, la situation du contrat de troc, qui est directement lié à notre sujet et qui ne contient pas de disposition explicite dans la CVIM, a été analysée. Dans cette optique, certains auteurs considèrent le contrat de troc comme deux contrats de vente différents et soutiennent que les dispositions de la CVIM relatives au vendeur devraient être appliquées aux deux parties par analogie. L'autre groupe d'auteurs, en revanche, se contente d'énoncer les dispositions à appliquer en plus des dispositions du contrat de vente précédent, étant donné que la systématique du troc est une section qui suit le contrat de vente dans le droit des obligations. Il n'y a donc aucune raison d'exclure le troc du champ d'application de la CVIM. L'autre opinion minoritaire, en revanche, soutient que le *tramping* n'est pas un

contrat de vente, que la CVIM est réglementée en prévoyant des contrats de type "argent contre marchandises" et qu'il n'est pas correct d'étendre le champ d'application de la CVIM. Compte tenu de ces points de vue, nous estimons qu'il conviendrait d'appliquer les dispositions applicables de la CVIM à l'accord de troc. Par conséquent, selon notre thèse, si les dispositions relatives à l'"obligation de l'acheteur de payer le sperme" (articles 54 à 59 de la CVIM) ne trouvent pas de domaine d'application en matière de troc, nous concluons que les dispositions relatives aux obligations du vendeur envers les deux parties au contrat (articles 54 à 59 de la CVIM) et les dispositions relatives à l'"obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises" (articles 53 à 60 de la CVIM) devraient être appliquées dans les contrats de troc.

Dans la deuxième partie de notre thèse, l'"obligation de l'acheteur de payer le sperme" est analysée conformément à la "Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises" ("CVIM"). Dans ce contexte, nous avons tout d'abord étudié la nature juridique de l'obligation de payer le sperme et ce qu'il faut comprendre de l'argent exprimé en tant que sperme et de sa nature. Ensuite, après avoir déterminé la nature de l'obligation de payer la semence dans les types d'exécution, la détermination de la semence est analysée dans le cadre de la question de savoir si la semence a été convenue par les parties ou non. Les sections suivantes analysent le lieu de paiement, le moment du paiement, les méthodes de paiement et le droit de s'abstenir de payer le sperme. Dans le cadre de cet examen, une comparaison a été effectuée avec la loi uniforme sur la vente internationale de marchandises (LUVI) en termes de droit comparé et les décisions judiciaires obtenues en droit comparé sur ce sujet ont été examinées. Dans ce contexte, les conclusions suivantes, que nous considérons comme controversées, ont été tirées :

Le fait que les parties n'aient pas spécifié la devise lors de la détermination du sperme constitue une lacune interne. Afin de combler cette lacune interne, nous n'acceptons pas la suggestion de la doctrine de recourir directement au droit national. En résumé, notre opinion est en faveur d'une interprétation uniforme dans le cadre de la CVIM plutôt que d'un recours direct au droit interne. La conclusion à laquelle nous sommes parvenus à ce stade, en résumé, est qu'il est nécessaire de se référer aux coutumes internationales pour déterminer la monnaie qui n'est pas déterminée par les parties conformément à l'article 9 de la CVIM.

La question de savoir si la détermination du prix peut être laissée au tiers conformément à la CVIM est analysée dans notre thèse dans le cadre de deux opinions différentes. Selon la première opinion, si les parties acceptent la proposition de laisser la méthode de détermination du prix à un tiers, il est supposé que le contrat est conclu sous condition. Selon la seconde opinion, puisque les parties ont la volonté de conclure un contrat, le tribunal devrait déterminer le prix conformément à l'article 55 de la CVIM. Conformément à la conclusion à laquelle nous sommes parvenus dans notre thèse, notre opinion est conforme à la deuxième opinion ; afin de maintenir les contrats en vie autant que possible dans le commerce international, si le tiers ne détermine pas le prix, le tribunal peut déterminer le prix dans le cadre de l'article 55 de la CVIM.

Il existe une contradiction entre l'article 14 de la CVIM, qui reconnaît l'absence d'offre en présence d'une offre de principe, et l'article 55 de la CVIM, qui régit les contrats dans les cas où le prix n'est pas déterminé. Avec la conclusion à laquelle nous sommes parvenus dans notre thèse, en résumé, compte tenu de l'existence des

habitudes et coutumes commerciales des parties, il est conclu que l'article 55 de la CVIM peut être appliqué dans le cas où un accord est déterminé entre les parties, sinon, le contrat n'est pas conclu en raison de l'invalidité de l'offre conformément à l'article 14. Cette conclusion permet d'éliminer la contradiction fondamentale entre l'article 14 et l'article 55.

Après avoir déterminé que dans un contrat de vente impliquant un transport, si les sommes sont déterminées par le poids, celui-ci sera déterminé comme poids net, la question de savoir si la détermination des sommes est basée sur le poids net au moment de la livraison des marchandises au transporteur ou sur le poids net au moment de la livraison à l'acheteur est discutée dans notre thèse. La conclusion de notre thèse est que le poids net au moment de la livraison au transporteur doit être pris comme base.

La différence entre le "prix moyen du marché au moment et au lieu de l'exécution" de l'article 233 du code turc des obligations, qui contient une disposition parallèle à l'article 212 du code suisse des obligations, et le "prix courant au moment de la conclusion du contrat" de l'article 55 de la CVIM a été analysée. Dans cette thèse, il est analysé si cette différence entre la Suisse et la Turquie sert l'objectif d'uniformisation de la CVIM, et les conséquences de cette différence dans le droit local de la vente dans l'environnement inflationniste de la Turquie. Étant donné que cette différence était également présente lors de la préparation du Code turc des obligations, qui est entré en vigueur le 01.07.2012 après l'entrée en vigueur de la CVIM en Turquie le 11.09.2011, il a été conclu qu'une telle différence n'est pas conforme à l'objectif d'uniformisation internationale de la CVIM, mais qu'elle peut conduire à des résultats plus équitables dans le droit local. Suite à ces deux conclusions, il a été suggéré qu'après la fin du processus inflationniste en Turquie, le Code turc des obligations soit modifié et que l'article 233 du Code des obligations soit modifié afin d'être harmonisé avec la CVIM, et enfin, que les dispositions relatives à la vente de biens meubles dans le Code des obligations soient complètement supprimées et harmonisées avec la CVIM.

Dans la troisième partie de notre thèse, nous analysons "l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises" en vertu de la Convention des Nations Unies sur les contrats de vente internationale de marchandises ("CVIM"). Dans ce contexte, la nature juridique de l'obligation est expliquée après avoir donné des informations générales sur la réglementation de l'obligation dans la CVIM. L'examen a permis de déterminer que l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises est divisée en deux groupes conformément à l'article 60 de la CVIM, en fonction de sa réglementation dans la CVIM. Selon ce groupe, l'acheteur est tenu de "prendre effectivement possession des marchandises" en vertu de l'article 60(b) de la CVIM et de "prendre toute mesure que l'on peut raisonnablement attendre de lui pour que le vendeur réalise la livraison" en vertu de l'article 60(a) de la CVIM. Dans notre étude, chaque groupe est analysé séparément dans ce contexte. Dans ce contexte, il a également été déterminé quelles actions raisonnables peuvent être entreprises. Dans le cadre de cet examen, une comparaison a été faite avec la Loi uniforme sur la vente internationale de marchandises (LUVI) en termes de droit comparé, une comparaison a été faite avec les lois de nombreux pays différents et les décisions des tribunaux sur ce sujet ont été examinées. Les conclusions auxquelles nous sommes parvenus dans cette partie de notre thèse se résument comme suit :

Les concepts de "délai de livraison" et de "délai de réception" ont été introduits et discutés en relation avec la détermination du début de l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises. En ce qui concerne la détermination du début de l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises, les concepts de "délai de livraison" et de "délai de réception" ont été introduits et discutés, et les divergences d'opinion de la doctrine sur cette question ont été analysées. En conséquence, contrairement à l'opinion minoritaire selon laquelle "l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises commence à la conclusion du contrat", il est conclu que ce que l'on entend par délai de livraison est la période pendant laquelle le vendeur est tenu de transférer les marchandises, et qu'il est nécessaire d'établir une distinction selon laquelle l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises ne prend pas naissance pendant cette période, et que l'opinion selon laquelle l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises prendra naissance après un délai raisonnable que l'on peut attendre de l'acheteur après la livraison des marchandises par le vendeur devrait être respectée.

Dans le cadre de la CVIM, la portée de l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises en cas de livraison de marchandises non conformes et la question de savoir si l'acheteur a un droit général de rejeter les marchandises sont également examinées dans notre thèse. Dans de tels cas, il est soutenu qu'il n'existe pas de droit général de refus pour l'acheteur, cela ne peut être le cas que si la violation est une "violation substantielle" et que les conditions de "résiliation du contrat" existent, et dans d'autres cas, l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises continue comme une approche conforme à l'esprit de la CVIM ; dans les violations non essentielles, il est soutenu que l'acheteur devrait avoir le droit de s'abstenir de prendre livraison des marchandises uniquement dans les cas où les marchandises sont conservées sur le lieu de travail du vendeur ou dans un entrepôt prédéterminé prêt à être mis à la disposition de l'acheteur.

Enfin, le statut de l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises en cas de livraison anticipée est analysé. Dans ce cas, la question de savoir si l'acheteur est obligé d'accepter la livraison anticipée est examinée dans notre thèse. Dans notre thèse, la livraison avant la date spécifiée est considérée comme une "livraison anticipée". Cette disposition s'applique également si l'acheteur demande une livraison "sur appel". Toutefois, dans ce cas, la question de savoir si l'obligation de l'acheteur de prendre en charge les marchandises naît des livraisons effectuées par le vendeur après le début de la période déterminée par les parties, mais avant sa fin, est controversée. Dans notre étude, nous analysons le statut de cette question en ce qui concerne l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises. L'article 52, paragraphe 1, de la CVIM stipule clairement que l'acheteur n'est pas tenu d'accepter une livraison anticipée. En cas de livraison anticipée, conformément au sens et à l'objectif de l'article 37 de la CVIM et aux principes généraux de la CVIM, il est conclu que l'obligation de l'acheteur de prendre livraison des marchandises naît en cas de livraison anticipée en raison de l'existence du droit illimité du vendeur de remédier aux défauts des marchandises jusqu'à la dernière date de livraison. Toutefois, si l'acheteur souhaite exercer son droit en vertu de l'article 52, paragraphe 1, de la CVIM, il est conclu que l'exécution de l'obligation de prendre livraison des marchandises ne peut être exigée par le vendeur jusqu'à la fin de la livraison anticipée et que l'acheteur ne peut être tenu responsable des obligations telles que l'obligation d'inspecter les marchandises, l'obligation de payer la semence, etc., que l'acheteur est tenu de prendre

livraison des marchandises, jusqu'à la date de la prise en charge effective des marchandises conformément à l'article 60, point b), de la CVIM.

ABSTRACT

This Ph.D. thesis on "The Buyer's Obligation to Pay the Price and Take Delivery of the Goods Pursuant to the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)" consists of an introduction, three main chapters and a conclusion.

In the introduction part of the thesis, the aim and importance of the subject is discussed, the problematic is put forward and the scope and plan of the thesis is emphasised.

In the first part of our thesis, general explanations about the "United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)" were made. In this context, the history of the CISG, its status in Turkey and the terms and conditions of application of the CISG are mentioned. While examining the conditions of application, it is stated that the parties to the contract may choose not to apply the CISG to their contracts, that the workplaces of the parties to the contract for the application of the CISG must either be in the countries that are parties to the CISG, or through the choice of the parties that the CISG should be the applicable law under the contract; After it has been determined that the rules of Private International Law can be applied if they refer to the law of a contracting state, it has been explained in our thesis that the six official languages of the CISG are simultaneously the law directly applicable to contracts ("convention intégrate"), and in this context, other translations, including Turkish, are only auxiliary texts. This feature of the CISG is a new concept to Turkish Private Law.

In the first chapter, the area of application and the limits of the CISG are analysed as a controversial issue. Pursuant to the express provision of the CISG, consumer sales, contracts of sale for personal, family or household needs, contracts of sale by auction, sales of securities, negotiable instruments, money, ships, boats, hovercraft or aircraft, and electricity are excluded from the scope. Among similar possible contract types, distribution contracts, exclusive dealer contracts, contracts for the sale of intangible goods, franchise contracts were examined and it was concluded that these contracts were excluded from the scope of the CISG. However, different conclusions have been reached from the other types of contracts examined, namely contracts of work and contracts of barter. In contracts of work, contracts where a substantial part of the materials to be used in the manufacture or production of goods will be supplied by the ordering party will be considered outside the scope of CISG. After these determinations, the situation of the barter agreement, which is directly related to our subject and does not contain an explicit provision in the CISG, has been analysed. In this direction, some authors consider the barter agreement as two different contracts of sale and argue that the provisions of the CISG for the seller should be applied to both parties by analogy. The other group of authors, on the other hand, are contented with stating the provisions to be applied in addition to the provisions of the previous contract of sale, since the systematics of barter is a section following the contract of sale in the Law of Obligations. Therefore, there is no reason to exclude barter from the scope of the CISG. On the other hand, the other minority opinion argues that the CISG is not a sales contract and that it is not correct to expand the scope of the CISG, especially since the CISG is regulated by foreseeing money-for-goods type contracts. As a result of these views, our opinion is that it would be appropriate to apply the

applicable provisions of the CISG to the barter agreement. Accordingly, in terms of our thesis, while the provisions regarding the "The Obligation of the Buyer to Pay the Price for the Goods" (CISG Art. 54 - 59) do not find an application area in terms of barter, it is concluded that the provisions regarding the obligations of the seller to both parties of the contract (CISG Art. 54-59) and the provisions regarding the "The Obligation of the Buyer to Take Delivery of the Goods" (CISG Art. 53 - 60) should be applied in barter contracts.

In the second part of our thesis, "The Obligation of the Buyer to Pay the Price for the Goods" is analysed in accordance with the "United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods" ("CISG"). In this context, firstly, the legal nature of the obligation to pay the price for the goods and what should be understood from the money expressed as the price for the goods and its nature have been investigated. Subsequently, after determining the nature of the obligation to pay the price for the goods in the types of performance, the determination of the price for the goods is analysed within the framework of whether the price for the goods has been agreed upon by the parties or not. In the following sections, the place of payment, time of payment, payment methods and the right to refrain from paying the price for the goods are analysed. During this examination, a comparison has been made with the Uniform Law on the International Sale of Goods (ULIS) in terms of comparative law and the court decisions obtained from comparative law on this subject have been analysed. In this context, the following conclusions, which we consider to be controversial, have been reached:

The fact that the parties did not specify the currency when determining the price for the goods is an internal gap. In order to fill this internal gap, the suggestion in the doctrine to go directly to domestic law is not accepted by us. In summary, our opinion is in favour of a uniform interpretation under the CISG instead of looking directly to domestic law. At this point, our conclusion, in summary, is that it is necessary to look at international customs in determining the currency which is not determined by the parties pursuant to Article 9 of the CISG.

The question of whether the determination of the price can be left to the third party pursuant to the CISG is analysed in our thesis within the scope of two different opinions. According to one view, if the parties accept the proposal to leave the method of determining the price to a third party, it is assumed that the contract is concluded subject to a condition. According to the second opinion, since the parties have the will to conclude a contract, the court should determine the price in accordance with Article 55 of the CISG. In line with the conclusion reached in our thesis, our opinion is in line with the second opinion; in order to keep the contracts alive as much as possible in international trade, if the third party does not determine the price, the court may determine the price within the scope of CISG Article 55.

There is a contradiction between Article 14 of the CISG, which recognises the lack of an offer in the presence of a tentative offer, and Article 55 of the CISG, which regulates contracts in cases where the price is not determined. With the conclusion we reached in our thesis, in summary, taking into account the existence of the commercial habits and customs of the parties, it is concluded that Article 55 of the CISG may be applied in the event that an agreement is determined between the parties, otherwise, the contract is not concluded due to the invalidity of the offer in accordance with

Article 14. With this conclusion, it is argued that the fundamental contradiction between Article 14 and Article 55 can be eliminated.

In a sales contract involving carriage, after determining that if the sums are determined by weight, this will be determined as net weight, the question of whether the determination of the sums is based on the net weight at the time of delivery of the goods to the carrier or the net weight at the time of delivery to the buyer is discussed in our thesis. The conclusion of our thesis is that the net weight at the time of delivery to the carrier should be taken as basis.

The difference between the "average market price at the time and place of performance" in Article 233 of the Turkish Code of Obligations, which contains a parallel provision to OR 212 of the Swiss Code of Obligations, and the "current price at the time of the conclusion of the contract" in Article 55 of the CISG has been analysed. In this thesis, it is analysed whether this difference between Switzerland and Turkey serves the purpose of uniformisation of the CISG, and the consequences of this difference in the local sales law in Turkey's inflationary environment. Considering that this difference was also present during the preparation of the Turkish Code of Obligations, which entered into force on 01.07.2012 after 11.09.2011 when the CISG entered into force in Turkey, it has been concluded that causing such a difference is not in line with the international uniformisation purpose of the CISG, however, it may lead to fairer results in local law as a result. As a result of both of these conclusions, in Turkey, it has been suggested that after the end of the inflationary process in Turkey, the Turkish Code of Obligations should be amended and the article 233 of the Code of Obligations should be amended in order to harmonise with the CISG, and finally, the provisions regarding the sale of movables in the Code of Obligations should be completely removed and harmonised with the CISG.

In the third part of our thesis, the "Buyer's Obligation to Take Delivery of the Goods" under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods" ("CISG") is analysed. In this context, the legal nature of the obligation is explained after giving a general information about the regulation of the obligation in the CISG. In the examination, it has been determined that the buyer's obligation to take delivery of the goods is divided into two groups in accordance with Article 60 of the CISG in terms of its regulation in the CISG. According to this grouping, the buyer is obliged to "actually take over the goods" under Article 60(b) of the CISG and to "take any action that may reasonably be expected from him in order for the seller to realise the delivery" under Article 60(a) of the CISG. In our study, each group is analysed separately in this context. In this context, it has also been determined what reasonable actions can be taken. While conducting this examination, a comparison was made with the Uniform Law on the International Sale of Goods (ULIS) in terms of comparative law, a comparison was made with the laws of many different countries and court decisions on this subject were examined. The conclusions we have reached in this section of our thesis are summarised as follows:

Regarding the determination of the commencement of the buyer's obligation to take delivery of the goods, the concepts of 'delivery period' and 'receipt period' have been discussed and the differences of opinion in the doctrine on this subject have been analysed. Accordingly, contrary to the minority view that the buyer's "obligation to take delivery of the goods starts with the conclusion of the contract", it has been concluded that what is meant by the delivery period is the period of time during which

the seller is obliged to transfer the goods, and that it is necessary to make a distinction that the buyer's obligation to take delivery of the goods does not arise during this period, and that the view that the buyer's obligation to take delivery of the goods will arise after a reasonable period of time that can be expected from the buyer after the seller delivers the goods should be respected.

Within the scope of the CISG, the scope of the buyer's obligation to take delivery of the goods in case of delivery of non-conforming goods and whether the buyer has a general right to reject the goods are also discussed in our thesis. In such cases, it is argued that there is no general right of refusal for the buyer, this can only be the case if the breach is a "material breach" and the conditions of "rescission of the contract" exist, in other cases, the buyer's obligation to take delivery of the goods continues as an approach in accordance with the spirit of the CISG; In cases of non-essential breaches, it is argued that the buyer should have the right to refrain from taking delivery of the goods only in cases where the goods are kept at the seller's workplace or in a predetermined warehouse ready for the buyer's disposal.

Finally, the status of the buyer's obligation to take delivery of the goods in early delivery is analysed. In such a case, whether the buyer is obliged to accept early delivery is discussed in our thesis. In our thesis, the delivery before the specified date is accepted as 'early delivery'. This provision is also applicable if the buyer requests delivery 'on call'. However, in this case, it is controversial whether the buyer's obligation to take over the goods arises in terms of deliveries made by the seller after the beginning of the period determined by the parties, but before its end. In our study, the status of this issue in terms of the buyer's obligation to take delivery of the goods is analysed. Article 52(1) of the CISG clearly regulates that the buyer is not obliged to accept early delivery. In the event of early delivery, in line with the meaning and purpose of Article 37 of the CISG and the general principles of the CISG, it is concluded that the buyer's obligation to take delivery of the goods arises in the case of early delivery in view of the existence of the unlimited right of the seller to remedy the defects of the goods until the last delivery date. However, if the buyer wishes to exercise his right under Article 52(1) of the CISG, it is concluded that the performance of the obligation to take delivery of the goods cannot be demanded by the seller until the end of the early delivery, and the buyer cannot be held responsible for the burden and obligations such as the obligation to inspect the goods, the obligation to pay the price for the goods, etc., which the buyer is obliged to take delivery of the goods, until the date of actual takeover of the goods in accordance with Article 60(b) of the CISG.

ÖZET

“Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Semeni Ödeme ve Satılanı Teslim Alma Borcu” konulu doktora tezimiz, giriş, üç ana bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

Tezimizin; giriş bölümünde konunun amacı ve önemi ele alınmış, sorunsal ortaya konmuş ve tezin kapsam ve planı üzerinde durulmuştur.

Birinci bölümünde **"Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)" hakkında genel açıklamalarda** bulunulmuştur. Bu kapsamda CISG'nin tarihi, Türkiye'deki durumu ile CISG'nin uygulama şekli ve şartlarından bahsedilmiştir. Uygulama şartları incelenirken sözleşmeye taraf olan kişilerin CISG'nin sözleşmelerine uygulanmamasını tercih edebileceği, CISG'nin uygulanması için sözleşmenin taraflarının işyerlerinin ya CISG'ye taraf olan ülkelerde olması gerektiği, ya da taraflarca sözleşme kapsamında CISG'nin uygulanacak olan hukuk olması gerektiği noktasındaki seçimi yoluyla; ya da Milletlerarası Özel Hukuk kurallarının akit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulama alanı bulabileceği belirlendikten sonra, CISG'nin altı resmi dilinin eş zamanlı olarak sözleşmelere doğrudan uygulanacak hukuk ("*convention intégrate*") olduğu, bu kapsamda Türkçe dahil olmak üzere diğer çevirilerin sadece yardımcı metinler olduğu tezimizde anlatılmıştır. CISG'nin bu özelliği Türk Özel Hukuku'na yeni bir kavramdır.

Bu bölümde tartışılmalı olan husus olarak **CISG'nin uygulama alanı ve sınırları** incelenmiştir. CISG'nin açık hükmü gereği, tüketici satımları, kişisel ailevi veya ev ihtiyacına yönelik satım sözleşmeleri, açık artırma yoluyla yapılan satım sözleşmeleri, menkul kıymet, kıymetli evrak, para, gemi, tekne, hovercraft veya hava taşıtı satışları ve elektrik kapsam dışında bırakılmıştır. Benzer olası sözleşme tiplerinden ise tek yetkili satıcılık sözleşmesi, gayri maddi eşyaların satım sözleşmeleri, tedarik sözleşmeleri, franchise sözleşmeleri incelenerek bunların CISG kapsamı dışında bırakıldığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, incelenen diğer sözleşme tiplerinden eser ve trampa sözleşmelerinden farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Eser sözleşmelerinde, malların imali veya üretiminde kullanılacak malzemenin esaslı bir bölümünün sipariş veren tarafça temin edileceği sözleşmeler CISG kapsamı dışında sayılacaktır. Bu tespitler sonrasında konumuz ile doğrudan ilgisi olan ve CISG'de açık hüküm içermeyen trampa sözleşmesinin durumu incelenmiştir. Bu doğrultuda bir kısım yazarlar trampa sözleşmesini karşılıklı iki farklı satım sözleşmesi olarak değerlendirerek, her iki tarafa da CISG'nin satıcıya yönelik olan hükümlerinin kıyasen uygulanmasını savunurlar. Diğer grup yazarlar ise, trampanın sistematığının Borçlar Hukuku'ndaki satım sözleşmesinden sonra gelen bir bölüm olduğundan, bir önceki satım sözleşmesi hükümlerine ek olarak uygulanacak hükümleri belirtmekle yetinmiştir. Bu nedenle, trampanın da CISG kapsamından çıkartılmasını gerektirecek bir durum söz konusu değildir. Diğer azınlıkta kalan görüş ise, trampanın bir satış sözleşmesi olmadığından bahisle ve özellikle CISG'nin mal karşılığı para tipi sözleşmeler öngörülerek düzenlendiğini ve bu kapsamın genişletilmesinin doğru olmadığını savunmaktadırlar. Bu görüşler neticesinde görüşümüz, trampa sözleşmesine CISG'nin uygulanabilir hükümlerinin uygulanmasının uygun olacağı yönündedir. Bu doğrultuda tezimiz açısından “alıcının semeni ödeme borcu”na ilişkin hükümler (CISG m. 54 – 59) trampa açısından uygulama alanı bulmazken, bunun yerine sözleşmenin her iki tarafına da satıcının yükümlülüklerine ilişkin hükümlerin

uygulanması (CISG m. 54 - 59) ve “alıcının satılanı teslim alma borcu”na ilişkin hükümlerin (CISG m. 53 - m. 60) trampa sözleşmelerinde uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Tezimizin ikinci bölümünde Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması" (“CISG”) uyarınca “**Alıcının Semeni Ödeme Borcu**” incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle semeni ödeme borcunun hukuki niteliği ve semen olarak ifade edilen paradan neyin anlaşılması gerektiği, niteliği öncelikle araştırılmıştır. Devamında semeni ödeme borcunun edim çeşitlerindeki niteliği tespit edildikten sonra semenin belirlenmesi semenin taraflarca kararlaştırılmış olması ve olmaması durumları çerçevesinde incelenmiştir. Sonraki bölümlerde semenin ödeme yeri, ödeme zamanı, ödeme yöntemleri ve semeni ödemekten kaçınma hakkı incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken, karşılaştırmalı hukuk açısından Malların Milletlerarası Satımına İlişkin Yeknesak Kanun (ULIS) ile mukayesesi yapılmış ve bu konudaki karşılaştırmalı hukuktan edinilen mahkeme kararları incelenmiştir. Bu kapsamda tartışmalı olduğunu düşündüğümüz aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Taraflarca semen belirlenirken **para biriminin belirlenmemiş olması** hali sorunu bir dahili boşluktur. Bu dahili boşluğun doldurulması için öğretide direkt iç hukuka gidilmesi önerisi tarafımızca kabul görmemiştir. Görüşümüz, özetle direkt olarak iç hukuka bakmak yerine CISG kapsamında yeknesak bir yoruma gitmek doğrultusundadır. Bu noktada ulaştığımız sonuç, özetle, CISG m. 9 uyarınca taraflarca belirlenmeyen para biriminin belirlenmesinde uluslararası teamüllere bakmanın gereğidir.

CISG uyarınca, **semenin belirlenmesinin üçüncü kişiye bırakılıp bırakılamayacağı** sorunu iki farklı görüş kapsamında tezimizde incelenmiştir. Bir görüşe göre, taraflarca fiyatın belirlenmesi yönteminin üçüncü bir tarafa bırakan teklifin kabul edilmesi halinde, bir şarta bağlı olarak sözleşmenin akdedildiği varsayılır. İkinci görüşe göre, tarafların sözleşme kurma iradesi olduğu için bu takdirde mahkemenin CISG m. 55 uyarınca fiyatı belirlemesi gerekir. Tezimizde vardığımız sonuç doğrultusunda kanaatimiz ikinci görüş doğrultusunda; uluslararası ticarete olabildiğince sözleşmeleri ayakta tutabilmek adına, üçüncü kişinin semeni belirlememesi halinde, mahkemenin CISG m. 55 kapsamında fiyat belirlemesi yoluna gidilebilir.

CISG 14’üncü madde kapsamında kesin olmayan teklifin varlığı halinde icap eksikliğini kabul eden madde ile semenin belirlenmediği hallerdeki sözleşmeleri düzenleyen 55’inci madde arasında çelişki mevcuttur. Tezimizde vardığımız sonuç ile özetle, tarafların ticari alışkanlıkları ve teamüllerinin varlığı göz önünde bulundurularak, taraflar arasında bir anlaşma iradesinin tespiti halinde, CISG'nin 55’inci maddesinin uygulanabileceği aksi ihtimalde 14’üncü madde uyarınca teklifin geçersizliğinden dolayı sözleşmenin kurulmamış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ile **14’üncü madde ile 55’inci madde arasındaki temel çelişkinin** de giderilebileceği savunulmuştur.

Taşıma içeren bir satış sözleşmesinde, semenin ağırlık üzerinden belirlenmesi halinde bunun net ağırlık olarak belirleneceğinin tespitinden sonra, semenin belirlenmesinde malın taşıyıcıya teslim anındaki net ağırlık üzerinden mi yoksa alıcıya teslim anındaki net ağırlık üzerinden mi sorusu tezimizde tartışılmıştır. Tezimizde

vardığımız sonuç, **taşıyıcıya teslim anındaki net ağırlığın** esas alınması gerektiği olmuştur.

Semenin hangi andaki cari fiyat üzerinden belirlenmesi gerekeceği noktasında, İsviçre Borçlar Kanunu'na OR 212'ye paralel bir düzenleme içeren Türk Borçlar Kanunu'ndaki 233'üncü hükümde yer alan "ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı hükmü ile CISG m. 55 hükmünde yer alan "sözleşmenin kurulduğu andaki cari fiyat" hükümleri arasında farklılık incelenmiştir. Tezimizde, İsviçre ve Türkiye'de bulunan bu farklılığın hem CISG'nin yeknesaklaştırma amacına hizmet edip etmediği, hem de Türkiye'nin enflasyonist ortamında yerel satım hukukunda bunun olmasının daha adaletli olabileceği sonuçları üzerinde durulmuştur. Bu farklılığın, bilhassa CISG'nin Türkiye'de yürürlüğe girdiği 11.09.2011 tarihinden sonra 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu'nun hazırlanması aşamasında da mevcut olduğu göz önüne alındığında, böyle bir farklılığa sebebiyet verilmesinin özetle CISG'nin uluslararası yeknesaklaştırma amacına uygun olmadığı, bununla birlikte netice itibariyle yerel hukukta daha adil sonuçlara yol açabileceği sonucuna varılmıştır. Her iki vardığımız sonuç neticesinde, Türkiye özelinde, Türkiye'de var olan enflasyonist sürecin bitmesi sonrasında Türk Borçlar Kanunu'nda değişiklik yapılarak, CISG ile uyumlaşmak adına TBK 233'üncü maddesinde kanun değişikliğine gidilmesi, en nihayetinde, Borçlar Kanunu'nda yer alan taşınır satımına ilişkin hükümlerin tamamen kaldırılarak CISG ile uyumlaşması yoluna gidilmesi önerilmiştir.

Tezimizin üçüncü bölümünde Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması" ("CISG") uyarınca "**Alıcının Satılanı Teslim Alma Borcu**" incelenmiştir. Bu kapsamda tezimizde özetle, borcun CISG'de düzenlenişi hakkında genel bir bilgi verdikten sonra borcun hukuki niteliği açıklanmıştır. Yapılan incelemede alıcının satılanı teslim alma borcu, CISG'deki düzenleniş açısı bakımından CISG m. 60 hükmü uyarınca iki gruba ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu gruplandırmaya göre alıcı, CISG m. 60(b) hükmü ile "malları fiilen devralmayı" ve CISG m. 60(a) bendi ile "satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunmayı" yükümlü hale gelmiştir. Çalışmamızda da bu kapsamda her bir grup ayrı ayrı incelenmiştir. Bu kapsamda makul eylemlerin neler olabileceğinin de tespiti yoluna gidilmiştir. Bu inceleme yapılırken, karşılaştırma hukuk açısından Malların Milletlerarası Satımına İlişkin Yeknesak Kanun (ULIS) ile mukayesesi yapılmış, birçok farklı ülke hukukları ile mukayesesi yapılmış ve bu konudaki mahkeme kararları incelenmiştir. Tezimizde bu bölümde vardığımız sonuçlar özetle şu şekildedir:

Alıcının satılanı **teslim alma borcunun başlangıç anının tespiti** ile ilgili olarak '**Teslim süresi**' ve '**teslim alma süresi**' kavramları ortaya konularak tartışılmış ve bu konudaki öğretideki görüş ayrılıkları incelenmiştir. Buna göre, alıcının "satılanı teslim alma borcunun sözleşmenin kurulması ile başlar." azınlık görüşünün aksine, teslim süresi ile kastedilenin satıcının satılanı devretmekle yükümlü olduğu zaman dilimi olduğu, bu süreçte alıcının satılanı teslim alma borcunun doğmadığı şeklinde bir ayırım yapmanın ve satıcının satılanı teslim ettikten sonra, alıcıdan beklenilebilir makul bir süre sonra alıcının satılanı teslim alma borcunun doğacağına ilişkin görüşe itibar edilmesi gerektiği yönündeki sonuca ulaşılmıştır.

CISG kapsamında, uygun olmayan malların teslimi durumunda alıcının satılanı teslim alma borcunun kapsamı, alıcının genel bir malları reddetme hakkına sahip olup

olmadığı konusu da tezimizde tartışmalıdır. Bu tür durumlarda alıcı için genel bir reddetme hakkının olmadığı, bunun ancak ihlalin “**esaslı bir ihlal olması**” ve “**sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme**” şartlarının varlığı halinde söz konusu olabileceği, diğer hallerde alıcının satılanı teslim alma borcunun devam ettiği CISG’nin ruhuna uygun bir yaklaşım olarak; esaslı olmayan ihlallerde ise sadece satılan malların satıcının işyerinde veya daha önceden belirlenmiş olan bir depoda alıcının tasarrufuna hazır halde bulundurduğu hallerde alıcının satılanı teslim almaktan kaçınma hakkının olması gerektiği savunulmuştur.

Son olarak, tartışmalı konulardan alıcının satılanı **teslim alma borcunun erken teslimattaki durumu** incelenmiştir. Böyle bir durumda, alıcının erken teslimatı kabul etmekle yükümlü olup olmadığı tezimizde tartışılmıştır. Teslimatın belirlenen tarihten önce yapılması durumu, tezimizde ‘erken teslimat’ olarak kabul edilmiştir. Eğer ‘çağrı üzerine’ teslimat talebi alıcı tarafından yapılmışsa da bu hüküm uygulama alanı bulur. Ancak bu halde, taraflarca belirlenen sürenin başlangıcından sonra, ancak bitiminden önce satıcı tarafından yapılan teslimatlar açısından alıcının satılanı devralma borcunun doğup doğmadığı konusu tartışmalıdır. Çalışmamızda bu konunun alıcının satılanı teslim alma borcu yönünden durumu incelenmiştir. CISG m. 52(1) maddesi, alıcının erken teslimatı kabul etmekle yükümlü olmadığını açıkça düzenlemektedir. Erken teslimat halinde CISG 37’nci maddesinin anlam ve amacı ve CISG’nin genel ilkeleri doğrultusunda, satıcıya tanınan en son teslim tarihine kadar malların ayıplarını sınırsız giderme haklarının varlığı karşısında **alıcının satılanı teslim alma borcunun erken teslimatta doğduğu** sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, diğer şartları da mevcutsa alıcının CISG m. 52(1) maddesindeki hakkını kullanmak istemesi halinde, satılanı teslim alma borcunun ifasının erken teslimatın sonuna kadar satıcı tarafından talep edilemeyeceği ve alıcının satılanları teslim almakla yükümlendiği malların muayene edilmesi külfeti, semeni ödeme yükümlülüğü...vb. külfet ve yükümlülüklerinden malların CISG m. 60(b) uyarınca fiili devralma tarihine kadar sorumlu tutulamayacağı sonucuna varılmıştır.

GİRİŞ

1. Genel Bakış

Uluslararası ticaretin temel yapı taşı olan menkul eşyaların satışı, farklı hukuki sistemler ve ticaret geleneklerinin çakıştığı bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu çeşitlilik, işlemlerin karmaşıklığını artırır ve taraflar arasında anlaşmazlıklara yol açabilir. 11 Nisan 1980 günü Avusturya'nın Viyana şehrinde Birleşmiş Milletler nezdinde imzalanan "Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması" ("CISG") bu bağlamda, dünya çapında bir dizi ortak maddi hukuk hükümleri sunarak, uluslararası mal satımı sözleşmelerindeki belirsizlikleri azaltmayı amaçlamıştır¹.

Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) bu çalışmada ele alınmakta ve incelemektedir. CISG, bugün itibariyle dünyanın en yaygın tanınan uluslararası antlaşmalarından biri haline gelmiştir. CISG, 01.09.2011 tarihinden itibaren herhangi bir çekince olmaksızın Türk Hukuku açısından da yürürlüktedir.

Bu antlaşmanın asıl amacı, sözleşmeye taraf olan devletler ve bu devletlerin farklı ülkelerinde bulunan gerçek ve tüzel kişilikler arasında gerçekleştirilecek taşınır malların satımına ilişkin sözleşmelerde uygulanacak maddi hukuk kurallarını belirlemektir. Böylelikle, bu tür sözleşmelerden doğabilecek ihtilaflarda uluslararası bir yeknesaklık sağlanması hedeflenmektedir. Bu uluslararası antlaşmanın dünya genelinde tüm ülkeler tarafından kabul edilmesi, esasen küresel çapta bir

¹ Birleşmiş Milletler UNCITRAL Resmi Dökümanları İçin bkz. https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg Erişim: 25.12.2023

yeknesaklaşmanın da gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, söz konusu antlaşmanın detayları ve etkileri, çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Bu kapsamda, esasen geniş bir satım hukuku hükümleri içeren CISG'nin, tez çalışmamızın konusu, sadece alıcının semeni ödeme ve satılanı teslim alma borcu ile sınırlıdır. CISG'nin bu yönünün incelenmesi, alıcı ve satıcı arasındaki işlemlerde ortaya çıkan sorumlulukları ve yükümlülükleri anlamak açısından önem kazanmaktadır. Tezimiz, bu yönüyle konuya alıcı bakış açısıyla sorumluluklarının ortaya konulması açısından önem taşımaktadır.

CISG'nin içeriğine alıcının borçları yönünden bakacak olursak, bu borçlar her ne kadar Anglosakson Hukuk Sistemi ile Kara Avrupası Hukuk Sistemi'ni bağdaştırıyor gibi gözükse de sistemsel olarak daha çok Kara Avrupası sistemine hatta Almanya Borçlar Hukuku sistemine daha yakın olduğu ileri sürülebilir. Bununla birlikte, Anglosakson Hukuku'na sahip ülkelerde de öngörülen yeni sistemin kendi sistemlerine uymayan bazı hallerinde, örneğin aynen ifa talebinde, kendi sistemlerini devam ettirme, CISG sistemini uygulamama imkânı sağlamaktadır².

CISG'deki düzenlemenin sistematığı açısından alıcının borçlarının CISG'nin "Malların Satımına" ilişkin III. Kısım kapsamında, "Alıcının Yükümlülükleri" başlığı altındaki III. Bölüm'de iki farklı ayırma düzenlendiğini görebiliriz. Bölümün ilk maddesi olarak CISG m. 53 hükmünde öncelikle alıcının borçları ismen sayılmıştır. Devamında ise bu bölümün alt başlıkları olarak Ayrım I Semen Ödenmesi (m. 54 - 59) ve Ayrım II Satılanı Teslim Alma (m. 60) olarak iki ayırma alıcının borçları detaylıca düzenlenmiştir. Bu bölümde düzenlenen borçlar, elbette bağlantısı sebebiyle CISG'nin diğer maddeleriyle de bağlantı olarak yorumlanmalıdır.

Alıcının CISG'de iki temel borcu vardır. Bunlar; semeni ödemek ve satılanı teslim almaktır. Bu borçların dışında kalan borçlar alıcının yan edim yükümlülükleri olarak isimlendirilmektedir. Bazı sözleşmelerde farklılaşmakla birlikte, yan edim yükümlülüklerine örnek olarak, gerektiğinde malların zilyetliğini satıcı adına teslim

² Marta Cenini, Francesco Parisi, **CISG Methodology**, ed. André Janssen, Olaf Meyer, Hamburger Edition EDI Proquest Ebook Central, 2009, s. 156.

almak borcu, malları muhafaza etmek borcu, malları derhal satmak borcu gibi borçlar örnek olarak verilebilir. Bu borçlar tezimizin kapsamı dışında olmakla birlikte, bahsi geçtiği ölçüde incelenecektir.

Alıcının tezimizde inceleyeceğimiz borçlarının, alıcının kendi menfaati için yerine getirmesi gereken “kulfet” kavramı ile karıştırılmamalıdır. Kulfet, alıcının kendi menfaati için yerine getirmesi gereken görevlerdir ve bunların yerine getirilmemesi, satıcının tazminat talebine yol açmaz³. Ancak, alıcının bu kulfetini yerine getirmemesi, ihlal edilen kulfete bağlı olarak alıcının hukuki durumunda dezavantajlara neden olur. Alıcının en önemli kulfeti malları inceleme ve ayıbı satıcıya bildirmemesidir. Alıcının bu kulfetini yerine getirmemesi, ayıp nedeniyle hak iddia etme hakkının kaybedilmesine yol açabilir. Bu nedenle, malların muayene edilmesinin bir borç değil, kulfet olduğunu ve muayene kulfetine uyulmamasının bir borca aykırılık oluşturmayacağını; ancak alıcının malın ayıplı olduğuna ilişkin itirazının hak kaybına sebebiyet vereceğini de belirtmekte yarar görüyoruz. Bu bağlamda özellikle tezimizdeki borçların sınırlarının tespiti, alıcının kulfetlerinin zaman olarak başlangıç anlarının tespitinde de fayda sağlayacaktır. Bilhassa tezimizde incelediğimiz “alıcının malı teslim alma borcu”nun ifa anı tespiti alıcının ayıp kulfetlerinin başlangıç ve bitiş anlarının tespiti için önem taşır. Zira, belirli sürelerle bağlanmış olan bu kulfetlerin süresinde yerine getirilmemesinin doğurduğu hukuki sonuçlar mevcuttur.

2. Tezin Amacı ve Sorunsalı

Bu çalışmanın temel amacı, CISG kapsamında alıcının semeni ödeme ve satılanı teslim alma borcunun kapsamında, öğretilerdeki görüşleri ve farklı ülkelerde verilmiş mahkeme ve tahkim kararlarını detaylı bir şekilde incelemek ve konu kapsamındaki görüş ayrılıklarının olduğu hususları tespit ederek bu konularda öğretilere katkısının olduğunu düşündüğümüz sonuçları ve kanaatlerimizi ortaya koyabilmektir. Bu inceleme, alıcıların bu yükümlülüklerini yerine getirirken

³ Ayşe Tuba Akçura Karaman, “Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 28 (1), 2012, s. 207; Ayrıntılı Bilgi İçin bkz. Rahman Jafarov, *Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Kulfeti*, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

karşılaşılabilecekleri zorlukları, özellikle uluslararası ticarete sıklıkla rastlanan anlaşmazlık durumlarını ve bu durumların çözüm yollarını içermektedir. Alıcının semeni ödeme yükümlülüğü, sözleşmede veya mevzuatta öngörülmüş olan semenin ödenmesini ve bunun ödenmesini sağlayacak önlemleri almayı ve resmi formaliteleri gerçekleştirmeyi içerir. Benzer şekilde, satılanı teslim alma yükümlülüğü de satılanın teslim alınması için malların fiilen devralınmasını ve satıcının satılanın teslimini gerçekleştirebilmesi için alıcıdan makul olarak beklenilebilecek her türlü eylemlerin alıcı tarafından yapılmasını içerir.

Çalışmanın yapılmasının gerekliliği, uluslararası ticaretin giderek artan yoğunluğu ve uluslararası alandaki farklı hukuk sistemlerinin birbiri ile olan bağlantısı nedeniyle daha da önem kazanmıştır. Alıcı ve satıcının yükümlülükleri ve haklarına dair net bir kavrayış, sadece anlaşmazlıkların önlenmesine değil, aynı zamanda daha verimli ve etkin ticaret ilişkilerinin kurulmasına da katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda, CISG'nin alıcının semeni ödeme ve satılanı teslim alma yükümlülükleri üzerine yapılan bu derinlemesine inceleme, bu alanda çalışanlara referans kaynağı oluşturacaktır. Tez, bu amaç doğrultusunda hazırlanmıştır.

Tezin sorunsalı, CISG kapsamında alıcının semeni ödeme ve satılanı teslim alma yükümlülüklerinin nasıl tanımlandığı ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde karşılaşılan hukuki zorluklar üzerine odaklanmaktadır. Bu sorunsalın incelenmesi, alıcının semeni ödeme ve satılanı teslim alma süreçlerindeki uygulamada karşılaştığı zorlukları, bu süreçlerdeki olağan uygulamaları ve tarafların karşılaştığı sorunları ve olası çözümleri içermektedir. Ayrıca, bu süreçlerde karşılaşılabilecek ihtilafların nasıl çözüleceğine dair yöntemler ve öneriler de bu kapsamda tezimizde sunulmaktadır. Ayrıca aynı konuda farklı ülke mahkemelerinde verilen farklı kararların ortaya konulması suretiyle, uluslararası bir antlaşma ile yeknesaklaşma yoluna gidilirken, mahkeme kararları noktasında ne şekilde farklılıkların olduğu ortaya konulmak istenmiştir.

CISG ve BK mukayesesinin her bir alt başlıktaki incelenmesinin dahi ayrı bir çalışma yapılabilecek derecede kapsamda geniş bir alana sahip olması ve CISG kapsamındaki tartışmaların ve mahkeme kararlarının yoğunluğu nedeniyle, tezimizin araştırılmasında olabildiğince farklı ülkelerin uygulamaları ve yabancı literatürün

araştırmamıza konu edilmesi sağlanmıştır. Bu kapsamda tezin ana inceleme ekseninin CISG kapsamında kalması sağlanmış, BK'ya ise sadece çok temel ana farklılık noktalarında değinilmiştir. Tezimiz kapsamında eksik bırakılan bu husus, tezimizdeki her bir alt başlık açısından başlı başına ayrı bir inceleme konusu olabilecek kadar kapsamlı olduğu değerlendirilmektedir.

3. Tezin Planı

Tezimiz, giriş bölümünü müteakip, üç ana bölüm ile sonuç ve değerlendirme bölümünden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, özetle, CISG hakkında genel açıklamalarda bulunulacaktır. Bu kapsamda CISG'nin genel durumundan, tarihinden, sözleşmelere uygulanma koşullarından, Türkiye'deki durumundan, uygulanma şekli ve şartlarından bahsedilmiştir.

İkinci bölümde, alıcının CISG kapsamındaki iki ana temel borcundan ilki olan “Semeni Ödeme Borcu” incelenmiştir. Bu kapsamda, öncelikle semenin para olarak durumu incelenmiş ve edim çeşitlerindeki niteliği belirlenmiştir. Sonrasında semenin belirlenmesi, semenin ödeme yeri, ödeme zamanı, semenin ödeme yöntemleri ve alıcının semeni ödemekten kaçınma hakkı başlıkları altında konu incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, alıcının CISG kapsamındaki iki ana borcundan diğeri olan “Satılanı Teslim Alma Borcu” incelenmiştir. Bu borç ile ilgili olarak tezimizde öncelikle borç hakkındaki genel bir inceleme yapılmış; sonrasında ise borç, kendisini oluşturan iki alt borç grubuna ayrılarak her bir borç grubu ayrı ayrı incelenmiştir. Bu kapsamda ilk alt grup borç olarak alıcının satılanı fiilen devralma yükümlülüğü, sonrasında ise satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulundurma borcu incelenmiştir. Bu grupların ilki olan alıcının satılanı fiilen devralma borcu ifa zamanı ve yeri başlığı altında incelendikten sonra; ikinci grup borç kapsamında alıcının makul eylemi olarak nelerin makul eylem olarak alıcıdan bekleneceği örnekleriyle açıklanmıştır. Alıcının satılanı teslim alma borcunun detaylıca incelenmesinden sonra alıcının satılanı teslim almaktan kaçınma hakları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM- CISG'ye GENEL BAKIŞ

1. Terminoloji

Borçlar Kanunu'nda “satış sözleşmesi” olarak tanımlanan sözleşme türü, terminolojik açıdan Resmi Gazete'de yayınlanan Türkçe CISG metninde “satım sözleşmesi” olarak geçtiğinden, biz de çalışmamızda CISG metnine sadık kalarak “satım sözleşmesi” ifadesini kullanmaktayız. Satım sözleşmesinin tanımı CISG'de açıkça yapılmamıştır. Türk Borçlar Kanunu'ndaki 207'nci maddesindeki tanımıyla; *“satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir⁴.”* Bu anlamda satım sözleşmesi, bir eşyanın para karşılığında değiştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu hüküm, kanaatimizce bir tanım olarak CISG'de belirtilen tarafların yükümlülükleri yönünden kabul edilebilecek olan bir tanımdır.

Milletlerarası antlaşmalar, hukukun tüm ülkelerde yeknesak bir biçimde uygulanması konusunda önemli bir yer tutar. Bunun temel sebebi, milletlerarası antlaşmaların metinlerinin ufak yorum farklılıklarına rağmen antlaşmaya taraf olan her ülkede emredici bir şekilde uygulanabiliyor oluşudur. Devletler Genel Hukuku'nun temel bir özelliği olarak kabul edilen bu özellik, Türkiye'de de kabul edilmiş durumdadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın da 90'ıncı maddesinin 5'inci fıkrasına göre;

⁴ Ayrıntılı Bilgi İçin: Selin Sert Sütçü vd., **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, editör Turgut Öz, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, s. 51; Halûk Nami Nomer, Baki İlkay Engin, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, C. 1, s. 50 vd. Cevdet Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2022, C. 1, s. 59; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 11. Baskı, Legem, 2023, s. 26; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2023, s. 35; Aydın Zevkliler, K. Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 21. Baskı İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2021, s. 31; Murat Aydoğdu, Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Sözleşmeler Hukuku**, 5. Baskı İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 49.

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa’ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi’ne başvurulamaz.”

Bu anayasa hükmü ile de vurgulandığı üzere, Türk hukukunda da milletlerarası antlaşmalara kanun hükmünde değer atfedilmiştir. Buna ek olarak maddenin devamı cümlesi ile milletlerarası antlaşmalar hakkında Anayasa Mahkemesi’ne dahi başvurulamayacağı belirtilerek, milletlerarası antlaşmalara deyim yerindeyse kanunlardan dahi üstünlük tanınmıştır.

Tezimizin içeriğini 11 Nisan 1980 tarihinde Avusturya’nın Viyana şehrinde Birleşmiş Milletler nezdinde imzalanmış bir milletlerarası antlaşma olan **“Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması”** oluşturmaktadır. Sözleşmenin temel amacı, sözleşmeye taraf devletlerin ve bu devletlerin ayrı ülkede bulunan gerçek ve tüzel kişilerinin kendi aralarında yapacakları taşınır mallara ilişkin satım sözleşmelerinde uygulanmak üzere; bu sözleşmelerden kaynaklanan ihtilaflarda uygulanacak maddi hukuk kurallarını belirlemek, bu suretle de bu konuda milletlerarası yeknesaklığı sağlamak, en nihayetinde de milletlerarası antlaşmanın tüm Dünya’da yeknesaklığının sağlanması ile insanlık barışına bir nebze olsun katkı sağlamaktır.

Bu bağlamda, bu amaç doğrultusunda akdedilmiş olan bir uluslararası sözleşmeden bahsederken kısaltma olarak hangi terimin kullanılacağı da önem taşımaktadır. Zira, aynı sözleşmeden bahsedilirken ülke içerisindeki farklılıkların olması da pek tabiidir. Türk akademik literatüründe bazı yazarlarca metnin Türkçe çevirisinden yola çıkılarak (VSA) ve (MSA) gibi kısaltmaların eserlerde kullanıldığına rastlanılmaktadır⁵. Bununla birlikte diğer bazı yazarlar ve Yargıtay ise uluslararası sözleşmenin İngilizce ismi olan *“United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods”*’dan türetilmiş **“CISG”** kısaltmasını

⁵ Ayşe Tuba Akçura Karaman, **“Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”**, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, s. 225-58.

kullanılmaktadır⁶. Sözleşmenin uluslararası yeknesaklaştırma mahiyetine uygun olması adına biz de çalışmamızda CISG kısaltmasını kullanacağız. Çalışmamız içerisinde aksi belirtilmedikçe bütün madde numaraları CISG'nin madde numaraları olacaktır.

Hukuki terminoloji açısından ve diğer esas alınan terminoloji açısından da öncelikle Resmî Gazete'de yayınlanan CISG Türkçe metni, sonrasında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu esas alınacaktır. Bu kapsamda çalışmamızda alıcının satım sözleşmesine konu bedelin ödenmesi borcu kapsamında Resmi Gazete'deki terminolojiye uygun olarak **“semen”** teriminin kullanılması uygun görülmüştür.

Çalışmamızda karşımıza çıkacak olan diğer önemli bir terminolojik kavram ise **“sözleşmeye esaslı aykırılık”**dır⁷. (*“fundamental breach of contract”*) Bu kavram, CISG m. 25 uyarınca Borçlar Hukuku sistematigine getirilmiş tamamen yeni bir terminolojik kavram olup, hukuk kavramı olarak kendisini ne Anglosakson hukuk sisteminde ne de Kara Avrupası hukuk sisteminde tam olarak bir karşılığı vardır. Kavramın içeriği esasında akademisyenlerin ve içtihatların tespitleriyle belirlenmektedir. Kavram hakkında karşılaştırmalı olarak özet bir açıklama yapmamız gerekirse, CISG sistematiginde Kara Avrupası Sisteminde yer alan ayıplı ifa, geç ifa, kısmi ifa, zapta karşı tekeffül gibi ayrımlar ve bunlara ayrı ayrı hukuki sonuçlar bağlanması söz konusu değildir. Bunun yerine, sadece tek bir ‘sözleşmeye

⁶ Yeşim Atamer, **Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, 1. Baskı, Beta Yayınevi, 2005; Turgut Öz, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu’nun İlgili Hükümleri’nin Kısa Karşılaştırılması**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.

⁷ Ayrıntılı Bilgi İçin: Murat Sarıkaya, **“CISG” Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması**, 1. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017; Robert Koch, **The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, McGill Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 1998, s. 133. Beyhan Kaplan Güler, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali**, (Doktora Tezi), Kadir Has Üniversitesi, 2022, s. 345; Ali Gümrah Toker, **“Viyanalı Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali”**, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 33, S. 1, 2016, s. 213-50; Katarina Jovičić, **“The Concept of the Fundamental Breach of Contract in the CISG”**, **Strani Pravni Zivot**, S. 4, 2018, s. 39-50; Ömer Yiğit Akçay, **“Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali”**, **Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 17, 2018, s. 41-56.

esaslı aykırılık' kavramı üzerinden ve bunun olası temel sonuçları üzerinden kurulan bir satım hukuku sistematigi vardır⁸.

2. Konunun Sınırlandırılması

Çalışmamızın sınırlandırılması, CISG'nin konu başlığımız ile ilgili olan Borçlar Hukuku Satım Hukuku'na ilişkin maddi hukuk hükümleri olacaktır. Bu kapsamda Türk Hukuku'na ve diğer hukuklara sadece gerektiği ölçüde karşılaştırmalı hukuk çerçevesinde karşılaştırma yapılması amacıyla yer verilecek olup, konunun CISG ekseninde anlatılmasına özen gösterilecektir.

Konunun çalışmamız özelinde sınırlandırılmasında CISG uyarınca alıcının borçlarından “semeni ödeme” ve “malı teslim alma” borçları sınırlandırması içerisinde kalacaktır. Buna ilişkin olarak CISG Bölüm III, “Alıcının Yükümlülükleri” madde 53-60 hükümleri asıl sınırlamanın olduğu maddeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, CISG kapsamında düzenlenen diğer maddi hukuka ilişkin hususlar bilhassa satıcının borçları⁹, hasarın intikali¹⁰, ifa engelleri gibi hususlar inceleme kapsamımız dışında kalacaktır. Bununla birlikte, konu bütünlüğü açısından gerekmesi halinde elbette ki CISG'nin diğer hükümleri ile olan bağlantılarına da atıf yapılacaktır.

⁸ Toker, “Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlâli”, s. 213-50; Jovičić, “The Concept of the Fundamental Breach of Contract in the CISG”, s. 39-50. Andrew Babiak, “Defining Fundamental Breach Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods”, *Temple International Law and Comparative Law Journal*, C. 6, 1992, s. 113; Larry A. DiMatteo (editör), *International Sales Law: A Global Challenge*, 1. Baskı, Cambridge University Press, 2014, s. 266.

⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*.

¹⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin: Hakan Acar, *Uluslararası Satışlarda Hasar Riskinin Geçişi*, 1. Baskı, İstanbul: Kazancı, 2009; Reyhani Yüksel, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın Geçişi*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2020; Bridge Michael, “CISG Uyarınca Hasarın Geçmesi”, *Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)*, editör Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 193; Aziz Erman Bayram, *Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçişi Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçişi*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017; Mustafa Doğan, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın İntikali*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016; Sabah Altay, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın Alıcıya Geçişi”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı*, C. 2013, S. 1, 2013, s. 183-225.

Türkiye’de CISG, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’ndan önce yürürlüğe girmiştir. Buna rağmen, ne yazık ki, taşınır satım sözleşmelerine ilişkin hükümlerde CISG ile paralellik kurulmamıştır. Bu nedenle bir satım sözleşmesindeki uygulanacak maddi hukuk hükümlerinin ne zaman CISG’ye tabi olacağı ne zaman 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’na tabi olacağı önem arz eder hale gelmiştir. Bu nedenle CISG’nin uygulama şartlarında da bahsedilecektir.

Ayrıca, çalışmamızla doğrudan bağlantısı olması sebebiyle CISG’nin tarihi ve evrensel yeknesaklaştırma hususundaki uluslararası güncel çalışmalar hakkında da bilgi verilecektir.

3. CISG’nin Tarihi

Roma hukukunda sözleşmeler, hukukun en kapsamlı ve nitelikli alanlarından biriydi ve önemini günümüze kadar sürdürmüştür. Roma Hukuku’nda temelde aynı sözleşmeler, sözlü akitler, yazılı akitler ve rızai akitler olmak üzere dört ana akit türü vardı¹¹. Satış sözleşmesi, ‘*emptio venditio*’ adı verilen bir rızai akit kategorisinde yer alırdı ve taraflardan birisi olan alıcı semeni ödemekle yükümlüydü. Alıcının bu borcu, “*actio venditi*” ile takip olunan bir husus olarak kabul edilmekteydi¹².

Actio venditi davası bir iyiniyet davasıdır. Satış bedelinin ödenmesi ve alıcının sözleşmeden doğan diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla satıcı tarafından alıcı aleyhine açılacak dava, *actio venditi* olarak adlandırılır. Bu dava, bir iyi niyet davasıdır ve satışa ilişkin tazminat talepleri ile satışa bağlı anlaşmaların (*pactum*) içeriğinin satıcı tarafından talep edilmesine olanak tanır. Özellikle, vâdeli bir satış sözleşmesi yapıldığında ve satış bedeli üzerinden bir faiz kararlaştırıldığında, bu faiz *actio venditi* yoluyla talep edilebilir¹³. Alıcının borcunun

¹¹ Belgin Erdoğmuş, **Roma Borçlar Hukuku Dersleri**, Der Yayınları, 2012, s. 71. Peter Birks, **The Roman Law of Obligations**, OUP Oxford, 2014, s. 66.

¹² Bülent Tahiroğlu, **Roma Borçlar Hukuku**, İstanbul: Der Yayınları, 2012, s. 159; Erdoğmuş, **Roma Borçlar Hukuku Dersleri**, s. 77.

¹³ Halil İbrahim Yüksel, **Roma Hukukunda Satış Sözleşmesi (Emptio Venditio)**, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2015, s. 76.

türü, para borcu olduğundan, *actio venditi* davasında '*genus non perit*' (cins yok olmaz) ilkesi uygulanırdı¹⁴.

Lex mercatoria orta çağda tacirler arasındaki sınırları aşan ve genelde kendi bağımsız mahkemeleri tarafından uygulanı gelmiş bir hukuk olmuştur¹⁵. *Lex mercatoria* kendi kuralları çerçevesinde sadece tacirlerin kendi aralarında uygulanı gelen ve bu uygulama ve içtihatlarla birlikte gelişen ve ayrıca kendi yargılamalarının dahi kendi belirledikleri kişilerce yapılarak neredeyse devletlerin hiçbir desteği ve müdahalesi olmaksızın yıllarca uygulanı gelmiş bir hukuk sistemidir. Takip eden yıllarda ise, ulusalcılığın Dünya'daki yükselişi ile, ne yazık ki ulusallıkla hiçbir ilgisi olmayan bu konuya ulusallığın bulaşması ortaya farklı hukuki hükümleri ve sonuçları çıkarmıştır. Bu durum bilhassa uluslararası ticarete kendisini olumsuz olarak göstermiştir. Bu noktada birçok eserde olduğu gibi bu çalışmamızda da Jhering'in meşhur sözünü alıntılama dan geçmenin doğru olmadığı kanaatindeyiz¹⁶:

“Hukuk bilimi, ülkelerin hukuku düzeyine indirgenmiş; hukukta, bilimsel sınırlar ile siyasi sınırlar örtüşmeye başlamıştır. Bir bilim dalı için ne kadar da aşağılayıcı, layık olunmayan bir durum! Mukayeseli hukuk araştırmaları sayesinde bu sınırları aşmak, uzun yıllar sahip olduğu evrensel karakterini yeniden kazanmak ve sonsuza kadar muhafaza etmek bu bilim dalının elindedir.”

Bu sorunu gidermek adına, 20'nci yüzyıla gelindiğinde sınırları aşan ticaretin “kendi” hukukunu yaratması adına çalışmalara başlanmıştır. Bu da ulus devletlerin kendi güçlerini de kaybetmemek adına kabul ettikleri kendi aralarında yaptıkları uluslararası antlaşmalar ve model kanunlar yoluyla olmuştur¹⁷.

¹⁴ Tahiroğlu, **Roma Borçlar Hukuku**, s. 159.

¹⁵ Ayrıntılı Bilgi İçin: Tolga Ayoğlu, **Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanan Genel Prensipler, Maddi Hükümler ve Ticari Adet, Teamüller Olarak Lex Mercatoria**, 1. Basıdan 2. Tıpkı Baskı İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2011; Bahadır Erdem, “Türk Milletlerarası Tahkim Hukukunda Lex Mercatoria”, **Uluslararası Ticari Tahkim ve Lex Mercatoria**, editör Ahmet Cemil Yıldırım, Serhat Eskiörük, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2014, s. 125-50; Ercüment Erdem, “Lex Mercatoria ve Uluslararası Ticarete Örf ve Adetin Önemi”, **Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria**, ed. Ahmet Cemil Yıldırım, Serhat Eskiörük, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 37-75.

¹⁶ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 1.(naklen)

¹⁷ Yeşim Atamer, **Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, Beta Yayınevi, 1. Bası, 2005, s.13. Reiner Schulze, Fryderyk Zoll (ed.), **The Law of Obligations in Europe: a New**

Bu bağlamda, 1920 yıllarında başlayan uluslararası menkul mal satım hukukunu uyumlaştırma çabaları, bugün uyumlaştırma çabalarını başlatanların dahi öngöremediği bir ilerleme kaydederek Dünya'daki toplam menkul mal satımlarının büyük bir kısmını kapsar hale gelmiştir¹⁸. İşte bu başarıyı taçlandıran antlaşmaların en temeli işbu çalışmamızın da konusu olan CISG olmuştur.

Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG), Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) tarafından uluslararası satış sözleşmeleri için birleşik ve modern bir yasal çerçeve ihtiyacına yanıt olarak geliştirilmiştir. CISG 11 Nisan 1980 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş ve 1988 yılında yürürlüğe girmiştir.

CISG, 1968 ve 1980 yılları arasında bir araya gelen bir dizi UNCITRAL çalışma grubu ve taslak hazırlama komitesi aracılığıyla geliştirilmiştir. Taslak hazırlama süreci, akademisyenler, uygulayıcılar ve hükümet temsilcileri de dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanından hukuk uzmanlarının katılımını içermiştir. Amaç, tüm hukuk sistemleri tarafından kabul edilebilecek ve farklı ülkelerden taraflar arasındaki uluslararası satış sözleşmelerine uygulanabilecek bir dizi kural oluşturmaktır¹⁹.

CISG'nin kabul edilmesinden bu yana, dünyanın önde gelen ticaret ülkelerinin birçoğu da dahil olmak üzere 95'ten fazla ülke tarafından onaylanmıştır. Mal satışını düzenleyen önde gelen uluslararası belge olarak kabul edilmekte ve bölgesel ve ulusal satış hukuku reformlarının geliştirilmesi için bir model olarak kullanılmaktadır. Bu yolda kronolojik olarak önemli olan bazı kaldırım taşlarının açıklanmasında yarar görüyoruz:

Wave of Codifications, European law of obligations at a turning point, Munich: Sellier European Law Publishers, SELP, 2013, s. 5.

¹⁸ Yunus Bozdoğan, **Milletlerarası Mal Satımı Sözleşmesinde (CISG) Alıcının Sözleşmeyi İhlali ve Sonuçları**, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü: Anadolu Üniversitesi, 2016, s. 95.

¹⁹ Arzu Oğuz, "Sözleşmeler Hukuku Alanında Hukukun Birleştirilmesi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2000, C. 49 (1-4), s. 31-65.

İlk “dünya satım hukuku” düşüncesinin Kaiser Willhem Enstitüsü Başkanı olan akademisyen Ernst Rabel olduğu kabul edilir²⁰. Kendisi öncelikle, Milletler Cemiyeti bünyesinde Uluslararası Özel Hukuku Yeknesaklaştırma Enstitüsü (“UNIDROIT”) isimli organizasyonun kurulmasına ön ayak olmuştur²¹. Rabel, kendi projesini anlatarak “Dünya Satım Hukuku” projesi konusunda ortak bir çalışma yapmak istemiştir. Bu isteğin kabulü ile, 1926 yılında Milletler Cemiyeti’nin yardımcı kuruluşu olarak Ernst Rabel öncülüğünde İtalya’da UNIDROIT kurulmuştur. Kuruluş, bu süreçte Milletler Cemiyeti’ne yardımcı kuruluşu olarak çalışmış ve 1930 yılında, uluslararası alanda tanınan hukukçulardan oluşan bir komite kurulmasını sağlamıştır. Bu komitenin çalışmalarının ilk önemli ürünü, 1935 yılında hazırlanan "Roma Projesi" adlı kanun metnidir. Bu metin, Milletler Topluluğu'na sunulmuş ve yapılan müzakereler sonucunda 1939 yılında nihai şeklini almıştır. Bu süreç, dönemin hukuki düşüncesini ve uluslararası iş birliğinin önemini vurgular niteliktedir²².

Kuruluş daha sonra 1940 yılında uluslararası bir antlaşma olan UNIDROIT Tüzüğü ile yeniden şekillenerek devletlerarası (*intergovernmental*) bir statüye kavuşarak Milletler Cemiyeti’nden tamamen bağımsız bir kuruluş olarak yeniden kurulmuştur. Bu bağımsızlığı sayesinde, her ne kadar Milletler Cemiyeti 1946 yılında feshedilmiş ve ABD öncülüğünde bu kuruluş yerine geçen Birleşmiş Milletler kurulmuş olmasına rağmen, UNIDROIT bugüne değin bu kuruluşlardan bağımsız olarak varlığını hala sürdürmektedir. UNIDROIT, Birleşmiş Milletler’in kurulmasından sonra, bu sefer de Birleşmiş Milletler’e danışman kuruluş statüsünü kazanarak Türkiye’nin de bulunduğu 59 üye ülkesi olan bir kuruluş olarak faaliyetlerine bugün de devam etmektedir²³.

²⁰ Furkan Güven Taştan, “Viyana Satım Antlaşması’na (Cisg) Göre Alıcının Sözleşmeyi İhlali Halinde Satıcının Hakları”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 1, 2019, s. 29,

²¹ Şebnem Akipek Öcal, **Viyana Satım Antlaşması (CISG)**, 1. Baskı Ankara: Yetkin Yayınları, 2019, s. 29.

²² **Atamer, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 2; Atakan Adem Selanik, Orkun Bayram, Işıl Talay Değirmenci, “Viyana Satım Antlaşması’nın (CISG) Tarihsel Gelişimi ve Uygulama Alanı”, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, C. 17, S. 4, 2018, s. 1356.

²³ www.unidroit.org, Roy Goode, Herbert Kronke, Ewan Meckendrik, **Transnational Commercial Law: Text, Cases and Materials**, 1. Baskı, Croydon: Oxford University Press, 2007, s. 203; Kemal Dayınlı, “Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin UNIDROIT İlkeleri”, **Prof. Dr. Gülören Tekinalp’e Armağan**, 2003, s. 203-49.

Bu kuruluşun ilk başkanı olan Vittoria Scraloja'ya 1928 yılında yapılan öneriler CISG'nin ilk izleri olarak kabul edilmektedir. 21 Şubat 1929'da Enstitü Konseyi'ne sunulan satım hukukunun birleştirilmesi çalışmaları ile ilgili ilk taslak rapor oluşturulmuştur. Mavi rapor ("Blue Report") olarak anılan rapor 29 Nisan 1930'da Anglo-Sakson, Fransız, İskandinav ve Alman Hukuk sistemlerinin temsilcilerinden oluşan bir komite tarafından 1935'te mal satımlarına ilişkin Lahey Antlaşmaları, ULIS (Uniform Law on the International Sale of Goods, Malların Milletlerarası Satımına İlişkin Yeknesak Kanun, 01.07.1964) ve ULF (Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods) Malların Milletlerarası Satımı Sözleşmelerinin Kurulmasına İlişkin Yeknesak Kanun, 01.07.1964), 1964 yılında Lahey Konferansı'nda tanzim edilmiştir²⁴. Bu antlaşmalar, sadece dokuz devlet tarafından yürürlüğe konulmuştur. Bu nedenle, bahsi geçen uluslararası antlaşmalar her ne kadar uluslararası satım hukuku yeknesaklaştırılması çalışmaları adına başarılı olarak kabul edilmese de bu çalışmaların Alman, Benelüks ve İtalyan mahkemelerinin uygulamalarında önemli bir rol oynaması ve ayrıca bunların daha sonraki süreçte diğer yeknesaklaştırma çalışmalarına esas olması göz önüne alındığında, CISG'nin de gelişimi açısından oldukça önemli olan birer antlaşma olmuşlardır²⁵.

Daha sonraki yeknesaklaştırma çalışmalarında ULIS ve ULF örnek ve model alınarak geliştirilmiştir. Bu da CISG tarihinde rol oynayan en önemli gelişmedir ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) tarafından "yeni" Yeknesak Satım Hukuku'nun temeline başlangıç oluşturmuştur.

Bu kapsamda öncelikle ULIS ve ULF'ye taraf olan ülkelere bu yeknesak kanunlar hakkında sorular sorulmuş, devletlerden gelen cevaplar analiz edilerek Ocak 1970 ayındaki oturum başta olmak üzere daha sonraki oturumlar ile yıllık olarak konferanslar düzenlenerek yeknesaklaştırma çalışmaları ilerlemiştir. 1976 yılında ilk taslak oluşmuş, bu taslak UNCITRAL'in 1978 yılında New York Taslağı olarak tartışılmış ve ULIS ile ULF'nin birlikte aynı Antlaşmaya konu olması böylece

²⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, Fourth Edition, Croydon: Oxford University Press, 2016. Eugenio V. Villanueva Jr, "International Law of Sales, Contracts, and Arbitration", **The International Lawyer**, HeinOnline, 1973, s. 830.

²⁵ Bruno Zeller, "The Development of Uniform Laws - A Historical Perspective", **The Development of Uniform Laws - A Historical Perspective**, 2002, s. 163.

gerçekleşmiştir. Bu nihai metin UNCITRAL tarafından Birleşmiş Milletler'e üye devletlerin hükümetlerinin görüşlerinin alınması için gönderilmiş, gelen cevaplar 1980 yılında Viyana'da toplanan konferans üyeleri ile paylaşılmıştır. Bu kapsamda Antlaşmanın dünya çapında onay görmesi adına Afrika'dan 9, Asya'dan 7, Doğu Avrupa'dan 5, Latin Amerika'dan 6 ve Batı ülkelerinden 5 koltuk sahibi üyelerce tartışılmıştır. Yapılan bu tartışma sonucunda şekillenen nihai metin Birleşmiş Milletler Viyana Antlaşmasının temel metnini oluşturmuştur. Bu metin ilk başta 18 devlet tarafından imzalanmıştır. Antlaşma'nın 99'uncu maddesi uyarınca öngörülen 10 resmî belgenin tevdiî işlemi sonrasında CISG, 01 Ocak 1988 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir²⁶. CISG'ye 2024 başı itibarıyla 97 ülke taraftır.

CISG kadar başarıya ulaşmamış olsa da lex mercatoria kapsamında dolaylı uygulama alanı bulan diğer temel bazı yeknesaklaştırma çalışmalarından da kısaca bahsetmenin uygun olacağını düşünüyoruz. Bunlar içerisinde PICC, PECL ve DCFR öne çıkmaktadır.

1994 yılında UNIDROIT tarafından kaleme alınan Uluslararası Ticari Sözleşmeler Esasları ("PICC") – ("*Principles of International Commercial Contracts*") önem arz etmektedir. PICC Kuralları, UNIDROIT Prensipleri olarak da anılır ve devletler arasında ortak borçlar hukuku ilkeleri tespit etmeyi amaçlayan kurallardır. İlk başta 211 madde olarak temel kuralları içeren PICC, daha sonra 2010 ve 2016 yılında ek hükümler ve değişikliklerle birlikte temsil, imkânsızlık, irade bozuklukları, sözleşme dışı üçüncü kişilerin hak ve borçları, sözleşmelerin devri, cezai şart, müteselsil borçluluk başlıklarında temel borçlar hukuku hükümleri hakkında hükümler ihtiva etmektedir²⁷. Bu yönüyle PICC, CISG gibi bağlayıcılığı olmamakla birlikte, çalışmamızda da olacağı gibi, CISG maddelerinin

²⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 95. Furkan Güven Taştan, "Viyana Satım Antlaşması'na (CISG) Göre Alıcının Sözleşmeyi İhlâli Halinde Satıcının Hakları", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 1, 2019, s. 359-404.

²⁷ International Institute for the Unification of Private Law (ed.), **UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts**, 2016 Edition Rome: UNIDROIT International Institute for the Unification of Private Law, 2017; Dilşah Büşra Kartal, "PICC (UNIDROIT Prensipleri) ve Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Müteselsil Alacaklılık", **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 2, 2021, s. 403-427.

yorumlanmasında esas alınacak nitelikte bir metindir. Aynı zamanda lex mercatoria'nın da bir parçası olarak kabul edilir²⁸.

Avrupa Sözleşme Hukuku İlkeleri (PECL), Avrupa özel hukukunun birleştirilmesine yönelik haksız fiil hukuku, mülkiyet hukuku veya aile hukuku gibi Avrupa sözleşme hukukunda yaygın olan ortak temellere dayanmaktadır. PECL üç bölümden oluşmaktadır: 1995 yılında yayınlanan ilk bölüm; ifa, ifa etmeme, ifa etmeme hallerine karşı çözüm yolları ve sözleşme ilişkilerinin genel yönlerini ele alan 59 madde içermektedir. İkinci bölüm 2000 yılında yayımlanmış olup, sözleşmenin kurulması, vekillerin yetkisi, geçerlilik, sözleşmelerin yorumlanması, sözleşmelerin içeriği ve etkileri konularını kapsayan 73 madde içermektedir. Son bölüm ise 2003 yılında yayınlanmış olup, tarafların çokluğu, taleplerin temliki ve diğer önemli konuları ele alan 69 madde içermektedir. İlkelerini, CISG'den ilham almış ve birçok maddesi CISG'deki hükümlere göre modellenerek Avrupa ve uluslararası yasal gelişmeler arasındaki etkileşimi vurgulamıştır²⁹. Bununla birlikte, CISG ile Avrupa Birliği Özel Hukuku arasındaki yeknesaklaştırma da tam olarak sağlanmamıştır ve bu konu hala eleştirilmektedir³⁰.

Bütün bu gelişmelerle birlikte bu noktada denilebilir ki CISG, satım hukukunun tarihi çerçevede vardığı en son noktadır. Zira, gerek satım hukukunda var olan birçok hukuki tasnifleri basitleştirmesi gerekse de bunlara bağlanacak olan hukuki sonuçları basitleştirmesi, her şeyden öte bunları yaparken; dünyada var olan her türlü farklı hukuk sistemindeki yapıdan da uzaklaşılması CISG'nin en büyük başarısıdır³¹.

²⁸ Ahmet Cemil Yıldırım, "Solid, Liquid and Gas Forms of the New Lex Mercatoria: How Do They Operate in Practice?", **Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria - International Commercial Arbitration and The New Lex Mercatoria**, Oniki Levha Yayınevi, 2014, s. 5-27.

²⁹ Jürgen Basedow, **Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts**, ed. Martin Illmer, thk. Klaus J. Hopt, çev. Reinhard Zimmermann, Tübingen: Mohr Siebeck, 2011.

³⁰ Ingeborg Schwenzer, Patrick Wittum, "The CISG and European Private Law: When in Rome, Do as the Romans Do", **European Review of Private Law**, C. 30, S. Issue 5, 2022, s. 835-870.

³¹ Eylem Apaydın, "Satım Hukuku Özelinde Uluslararası Sözleşme Hukukunun Birleştirilmesi Çalışmalarının Kronolojisi - The Chronicles of Unification of International Contract Law", **Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, S. Prof. Dr. Özel Aydın Zevkliler'e Armağan**, C. 8, 2013, s. 201-274.

4. CISG'nin Türkiye'deki Durumu

Türkiye, Viyana Konferansına en baştan beri katılan ülkelerden birisi olmasına, ve bazı maddelerin değişmesi yönündeki teklifleriyle birlikte CISG metninin oluşumundaki olumlu katkısına karşılık, ne yazık ki çok uzun bir zaman sonra antlaşmaya katılma yoluyla taraf olmuştur³². Antlaşma tasarısı 2006 yılında hazırlanmış ve 02.04.2009 tarih ve 5870 sayılı kanun ile katılmamız uygun bulunarak Bakanlar Kurulu'nca 11.03.2010 tarihinde verilen 2010/247 E. sayılı karar ile olmuştur. Bu karar, 07.04.2010 tarihinde 27545 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır³³. Katılım belgesinin Birleşmiş Milletler'e tevdi ise 1 Ağustos 2010 tarihinde gerçekleşmiştir. CISG m. 99/II yürürlük maddesidir. Bu madde uyarınca, CISG, ilgili tevdi işlemini takip eden on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk günü başlar. Bu nedenle de CISG, 01 Eylül 2011 tarihi itibarıyla Türkiye'de resmi olarak yürürlüğe girmiştir³⁴.

01 Eylül 2011 tarihinden önce tarafların seçimi yoluyla veya CISG'nin m. 1/I/b atıf maddesi uyarınca sözleşmeye uygulanacak hukukun CISG olması nedeniyle uygulanabilen CISG, 01 Eylül 2011 tarihinden sonra Türk Hukuk sisteminin bir parçası olarak sözleşmeye uygulanacak hukuk olarak da kabul görmeye başlamıştır³⁵.

5. CISG'nin Uygulanma Şekli

ULF ve ULIS'in aksine CISG, milletlerarası bir antlaşmanın eki olarak değil, Antlaşma'nın bizatihi kendisi olarak uygulama alanı bulur ("*convention*

³² Yeşim Atamer, **Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, 2. Tıpkı Bası İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2012, s. 3. Yeşim M. Atamer, "Yeni Bir Milletlerarası Satım Hukukuna Doğru: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması ve Türkiye", **Hukuki Perspektifler Dergisi**, C. 8, 2006, s. 8.

³³ Resmî Gazete, 7 Nisan 2010 tarih ve 27545 sayılı.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100407-1.htm>, Erişim Tarihi: 25.12.2023

³⁴ Cansu Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, 1. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 6.

³⁵ Ercüment Erdem, "Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı", **İzmir Barosu Dergisi**, C. 54, S. 1, 1989, s. 40. Zafer Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, 4. Baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 51. Ercüment Erdem, "Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi)", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XVI, S. 3, 1992, s. 27-105.

integrate”)³⁶. CISG Kuralları, ULF ve ULIS'te veya diğer birçok uluslararası sözleşmelerde olduğu gibi uluslararası bir sözleşmenin ekinde yer almazlar. (“*traité-contrat*”) Metnin kendisi bizatihi uluslararası sözleşme niteliğindedir. Bu nedenle CISG, herhangi bir Devlet'in yasama ya da yürütme tasarrufuna bağlı olmayan tamamen 'kendi kendini uygulayan bir antlaşmadır'. Sözleşmeler için eşit derecede özgün Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dilleri geçerlidir. Bütün diller orijinal metin olarak her bir Devlet'in iç hukukunda etki doğururlar. Diğer dillere yapılan çeviriler, örneğin Almanca, Türkçe çevirilerin hukuken bağlayıcı bir etkisi yoktur ve yalnızca ilgili ülkelerdeki mahkemelere yardımcı olabilecek niteliktedirler³⁷. CISG'nin 101/2 maddesi de metnin yazıldığı altı Birleşmiş Milletler resmi dilinin aynı derecede muteber olacak şekilde geçerli olduğunu vurgulamak suretiyle bu hususa işaret etmiştir. Bu manada CISG bir model kanun değildir. CISG, katılma yoluyla bizatihi kendisi Devletler 'in iç hukukunda uygulama alanı bulabilen bir uluslararası sözleşmedir. Bu husus Türk Özel Hukuku için oldukça yenidir. Borçlar Kanunu'nu ilgilendiren bir alanda yabancı dilde yazılmış bir metnin doğrudan uygulanması hususu (“*convention intégrate*”) önemlidir.

Bu noktada yasama tefsirinin günümüz Türk Hukuku'nda yer almamasına da değinmek isteriz. Zira, 1876 Anayasası döneminden itibaren Heyet-i Ayan ile başlayan ve 1961 Anayasası ile sona eren bir geleneğe göre, Türk Hukuk tarihinde yasama tefsiri, sadece kanunların yorumlanmasıyla sınırlı kalmamış, geniş bir çerçevede tüm yasama tasarruflarının yorumlanmasını ve anlamlandırılmasını içeren bir uygulama olarak gelişmiştir³⁸. Bu gelenek kapsamında, Anayasa, kanunlar, kanuna eş değer hükümler ve Meclis içtüzüğü maddeleri dahil olmak üzere, yürürlükteki tüm yasama işlemleri tefsir aracılığıyla yorumlanmıştır. Yasama tefsiri, Türk parlamento hukukunda yürütme ve yargıya karşı bir üstünlük aracı olarak kabul edilmiş, ancak 1961 Anayasası ile bu uygulamaya son verilmiştir. Bu durum, yasama tefsirinin daha önce yapılmış ve yürürlükte olan yasama işlemleriyle ilgili geniş bir çerçevede ele alınmasını gerektiren bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır.

³⁶ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 22.

³⁷ **a.g.e.**, s. 162.

³⁸ Şeref İba, “Türk Parlamento Hukukunda “Yasama Tefsiri”, **Akademik Ombudsman Dergisi**, S. 17, Temmuz-Aralık 2022, s. 43-62.

Günümüzde böyle bir tefsir imkanı da olmadığından mahkemelerin bilhassa yabancı dildeki CISG metnini özenle yorumlaması önemlidir.

Nitekim, Yargıtay 11'nci Hukuk Dairesi'nin 24.03.2021 tarihli, 2020/4982 E., 2021/2836 K. numaralı kararında³⁹, İngilizce metinde bulunan "hovercraft" kelimesi, Birleşmiş Milletler'in diğer beş resmi dilinde de aynı anlamı taşıyan kelimelerle ifade edilmiştir. Hovercraft kelimesi, gemi, otomobil gibi bir taşıtı ifade etmektedir. Anlamı itibariyle hem karada hem de denizde hareket edebilen bir taşıt türünü tanımlamaktadır. Terimin ifade ettiği araç Türkiye'de yaygın olarak kullanılmamaktadır. Bu terimi karşılayacak kelimenin olmayışı nedeniyle Bakanlar Kurulu kararına konu olan çeviride Türkçe'ye "hava yastıklı taşıt" olarak çevrilmesi nedeniyle bir çeviri hatası olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, CISG metninin anlaşılmasına yol açmış olabilir. Bu çeviri hatasını esas almayan Mahkeme de Türkçe çeviriden hareket etmiştir. Mahkemece "hava yastıklı taşıt" kelimesi esas alınmış; bu nedenle de hava yastığı olan davaya da konu olan binek arabaların satış sözleşmeleri, CISG kapsamı dışında kalmıştır. Günümüzde hava yastıklarının hemen her arabada varlığı neredeyse standarttır. Bu bağlamda, CISG'nin kapsam dışında bırakmak istemediği araba satışları, bir anda Türk Yargısı tarafından, en azından bu hatadan dönülecek olan bir sonraki karara kadar, kapsam dışında kalmıştır⁴⁰. Bu karar, netice itibariyle sadece uluslararası ticaretin yeknesaklaştırılmasının tersi yönünde bir karar olduğundan buna yönelik olumsuz bir sonuç sağladığı gibi, aynı zamanda da Türkiye açısından mahkeme kararlarının öngörülebilirliği yönünden kaygı vericidir.

6. CISG'nin Uygulama Şartları

6.1 Tarafların CISG'yi Hariç Tutmamaları (Menfi Şart)

³⁹ www.yargitay.gov.tr, 2020/4982 E., 2021/2836 K. (Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi 24 Mart 2021). Erişim: 25.12.2023

⁴⁰ Şerife Esra Kiraz, "Türk Mahkemelerinde CISG'nin Uygulanma(ma)sı: Madde 2(e) Bağlamında Bir Değerlendirme", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 2, 2023, s. 565-85, doi:10.33432/ybuhukuk.1196932.

CISG'nin uygulanması öncelikle tarafların aksi yönde bir seçim yapmamış olmalarına bağlıdır⁴¹. Sözleşme taraflarının kendi istedikleri hukuku uygulama hakları vardır. Bu kural, evrensel bir hukuk prensibi olan “sözleşme serbestîsi ilkesi”nin doğal bir sonucudur. Bu nedenle satım hukukuna hâkim olan maddi hukuk kuralları çoğu kez emredici değil yedek hukuk kuralı olarak nitelendirilirler. Bu durum CISG için de geçerlidir. CISG metninde yer alan kuralların çoğu, yardımcı nitelikte hukuk kurallarıdır. Bunun sonucu olarak sözleşme taraflarının CISG'yi hariç bırakarak kendi istedikleri herhangi bir ülkenin maddi menkul mal satımına ilişkin bir hukuku seçmeleri halinde, CISG uygulama alanı bulamaz. Bu durumun gerçekleşmemesi şartı (menfî şart) CISG'nin bir uluslararası satım sözleşmesine uygulanmasının zorunlu tabii koşuludur.

CISG, 6'ncı maddesiyle de bu evrensel prensibi tekrarlamıştır⁴². Bu maddede CISG hükümlerini hariç bırakacak şekilde hukuk seçiminin yapılabileceğini, bunun ya direkt olarak bir başka Devletin iç hukuku seçilerek ya da sözleşmeye taraf Devletler'den birisinin CISG hariç tutularak kendi iç hukukuna yapılacak bir seçimle olabileceğini belirtmiştir. (“*exclusion*”). Buna ek olarak, sözleşme tarafları dilerlerse bir bütün olarak CISG'nin hükümlerini uygulama dışına (“*derogation*”) çıkartabilecekleri gibi, bunu bazı hükümler açısından da yapabilirler. Buna göre de sözleşme tarafları, dilerlerse sözleşmenin bir kısmına CISG diğer kısmına da bir veya birden fazla menkul mal satım hukukunun maddi hukuk hükümlerinin uygulanmasını sağlayabilirler (“*variato*n”)⁴³. Bunun tek istisnası CISG'nin 12'nci maddesidir.

CISG'de uygulama alanı dışına çıkartılamayacak hükümleri düzenleyen 12'nci maddesi uyarınca; eğer taraflardan birinin işyeri, 96. maddeye göre bildirimde bulunulmuş olan bir ülkede ise, bu durumda anlaşmanın 11'nci ve 29'uncu maddeleri veya II. Kısım hükümleri uygulanmayacak ve yazılı olmayan yöntemlerle satış

⁴¹ Hatice Özdemir Kocasakal, “Viyanalı Konvansiyonu’nun Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Uygulama Alanı”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması’nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı**, C. 2013, S. 1, 2013, s. 39; Erdem, “Viyanalı Satım Antlaşması’na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı”, s. 40; Ayrıntılı Bilgi İçin: Zeynep Derya Tarman, **Viyanalı Satım Antlaşmasını Uygulamak veya Uygulamamak: CISG’in Uygulama Alanı**, 1. Baskı İstanbul: Beta, 2015.

⁴² Yasemin Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, 1. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 32.

⁴³ Ingeborg H. Schwenzer, Christiana Fountoulakis, Mariel Dimsey, **International Sales Law: A Guide to the CISG**, Third edition Oxford, UK: Hart Publishing, 2019, s. 45.

sözleşmesi kurma, değiştirme veya ortadan kaldırma veya teklif, kabul gibi irade beyanlarının yapılmasına izin verilmeyecektir. Taraflar, bu maddenin uygulanmaması veya etkilerini değiştirme konusunda istisna getiremezler.

CISG m. 96 hükmünde de hem bahsini ettiğimiz bu düzenlemeyi belirten 12’nci maddenin hem de bu madde içerisinde yer alan diğer maddelerin sözleşmeye taraf olan ülkelerce çekince konamayacağını açıkça belirtmektedir.

Özetle, CISG’nin doğrudan veya dolaylı olarak uygulanabilmesinin ilk koşulu tarafların CISG’yi hariç tutacak şekilde bir başka hukuku seçmemiş olmalarıdır. Bu şart, tarafların “yapmama” eylemini belirttiğinden, menfi bir şart olarak CISG’nin uygulanma şartı olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.2 CISG’nin Yer Açısından Uygulanması

CISG’nin uygulanması gerekli olan ikinci koşul, tarafların dünya üzerindeki konumlarıdır. Bu unsurun yerine gelebilmesi için, sözleşmenin kurulduğu anda sözleşme taraflarının işyerlerinin farklı devletlerde olması gerekir⁴⁴. İşyeri ile kastedilen bağımsızlık ve süreklilik şartlarını sağlamasıdır. Bu şartların sağlanması noktasında fuar stantları, depo ya da irtibat büroları gibi yerler bu şartları sağlayamadığından işyeri olarak kabul edilmezler⁴⁵.

CISG’nin, Milletlerarası Özel Hukuk kanunlar ihtilafı sistemi içerisinde, bağlama noktası olarak sadece “işyeri” esasını benimsediğini görmekteyiz⁴⁶. Zira, CISG’nin 1’inci maddesindeki “*places of business*” ifadesi ile açıkça bu husus kastedildiği gibi, konunun herhangi bir ihtilafa sebebiyet vermemesi adına CISG m.

⁴⁴ İlhan Yılmaz, “Uluslararası Menkul Satış Sözleşmelerine Dair Viyana Konvansiyonu ve Türk Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşu”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1, 2002, s. 574; Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 15.

⁴⁵ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 17; Bettina Heiderhoff, “CISG’in Uygulama Alanı: Konu Bakımından” *Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)*”, ed. Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 16; Kaya, *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*, s. 28. Akçura Karaman, “Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”, s. 197.

⁴⁶ Atamer, *Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)*, s. 16.

1(3)'te de ayrıca CISG'nin uygulanmasında tarafların vatandaşlığının, tarafların tacir olup olmadıklarının ve hatta sözleşmenin adi veya ticari bir sözleşme olup olmamasının hiçbir önemi olmadığı açıkça belirtilmiştir⁴⁷.

Böyle bir durumda tacir olmayan bir kişinin varlığı halinde bu kişinin "işyeri"nin olamayacağı göz önüne alındığında, işyeri olmayan bir kişinin taraf olduğu satım sözleşmesinin CISG'ye tabi olup olamayacağı sorusu ile karşı karşıya kalırız. CISG, bir sözleşmenin taraflarından birinin bir iş yerine sahip olmasını açıkça gerektirmez. CISG, bunun eksikliği halinde m. 10(b) uyarınca mutaat meskenin esas alınacağını da açıkça belirtir. Gerçek kişilerin mutaat meskeni belirlenirken de CISG m. 7(1) uyarınca iç hukuklara göre farklı yorumlanabilecek durumlardan kaçınmak gerekir. Buna göre bir kişinin belirli bir yerde sürekli ikamet etme niyeti zorunlu olmamakla birlikte, ikametini belirli bir süre boyunca devam etmesi gereklidir⁴⁸.

CISG m. 3'te belirtilmeyen diğer Milletlerarası Kanunlar İhtilafı kurallarındaki bağlama noktalarının da CISG'nin uygulanmasında bir öneminin olmadığını, bu kuralların uygulanmasında örneğin sözleşmenin kurulduğu yer, sözleşmenin ifa yeri gibi hususların da CISG'nin uygulanıp uygulanmamasının tespitinde değerlendirilmeye esas alınması gerekebilir. Elbette ki, bu hususların değerlendirilmeye alınması ile satım sözleşmesindeki tarafların işyerlerine bağlı olarak sözleşmeye uygulanacak olan hukukun seçimine aracılık etmesi durumu bundan istisnadır.

5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanun'un ("MÖHÜK") 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası, taraflar arasındaki sözleşmeye uygulanacak olan hukukun belirlenmesinde; tarafların bir hukuk seçmemesi halinde,

⁴⁷ Atamer, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları,, s. 51. Durak, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri, s. 17; Zeytin, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms, s. 56.

⁴⁸ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 202; Stefan Kröll, Loukas A. Mistelis, Ma del Pilar Perales Viscasillas (ed.), *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): A Commentary*, Second edition München, Germany: C.H. Beck, 2018, s. 33.

sözleşmeye, o sözleşme ile ilgili olarak sözleşme ile en sıkı ilişkili hukukun uygulanacağını belirtir⁴⁹. Bu hukuku belirtirken de kanun ifadesi şu şekildedir:

“Karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki mutat meskeni hukuku, ticarî veya meslekî faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku olarak kabul edilir. Ancak hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşme, bu hukuka tâbi olur”.

Bu madde uyarınca belirlenecek olan hukukun CISG’e tabi bir ülkenin hukukunu işaret etmesi halinde CISG dolaylı olarak uygulama alanı bulacaktır⁵⁰. Bu nedenle, “işyeri” haricindeki bağlama noktaları da yeri geldiğinde bu istisnalar ile sınırlı olmak üzere dikkate alınabilecektir.

Çalışmamız adına en önemli bağlama noktası; “sözleşmedeki karakteristik edim borçlusunun işyeri”dir. Zira, taraflardan birisinin işyerinin CISG’ye taraf bir ülkede, diğerinin işyerinin ise taraf olmayan bir ülkede olması halinde veya işyerinin hiç bulunmaması ya da birden çok işyerinin bulunduğu durumlarda dikkate alınacak hususlar önem taşımaktadır. CISG, menkul mal satım sözleşmelerine uygulanan bir uluslararası antlaşma olduğundan, menkul mal satım sözleşmesinin karakteristik ediminin de “menkul mal” olduğu dikkate alındığında, karakteristik edim borçlusu menkul malın devrini sağlayacak olan kişidir. Bu anlamda satıcının bulunduğu “işyeri” burada bağlama noktası olarak esas alınacaktır. Bu da bize, yeri geldiğinde diğer bağlama noktalarının da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

⁴⁹ Aysel Çelikel, Bahadır Erdem, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 17. Baskı İstanbul: Beta Yayınevi, 2021, s. 365. Ergin Nomer, **Devletler Hususi Hukuku**, 23. bs, İstanbul: Beta Yayınevi, 2021, s. 307. Hatice Özdemir Kocasakal, “MÖHUK Kapsamına Giren Sözleşmelerin Tespiti Bağlamında “Yabancılaşma Unsuru Taşıyan Sözleşme” ve ‘Uluslararası Sözleşme’ Kavramları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 73, S. 10-11, 1999, s. 12; F. Aslı Bayata CANYAŞ, “Roma I Tüzüğü ile Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerinde Örtülü Hukuk Seçimi”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 1, 2011, s. 110-21.

⁵⁰ Akçura Karaman, **“Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”**, s. 200; Zafer Zeytin, **“CISG’in Yer, Zaman, Kişi ve Konu Bakımından Uygulama Alanı”**, **Milletlerarası Mal Satım Hukuku (CISG)**, Ankara, 2016; Tarman, **Viyana Satım Antlaşmasını Uygulamak veya Uygulamamak: CISG’in Uygulama Alanı**.

Özetle; kural olarak tarafların tacir sıfatını haiz olup olmadıkları, tarafların vatandaşlıkları, sözleşmenin kurulduğu yer, ifa yeri gibi Milletlerarası Özel Hukuka ilişkin bağlama noktaları dikkate alınmaz. Dikkate alınan husus sadece satım sözleşmesinin taraflarının işyerleridir. Dolaylı uygulamadaki istisnalar saklıdır.

CISG'nin doğrudan uygulanmasının yolu CISG m. 1(a) bendinde belirtilmiştir. Bu hükme göre, sözleşme taraflarının işyerlerinin bulunduğu ülkelerin CISG'ye taraf ülkeler olmaları halinde taraflar arasındaki sözleşmeye doğrudan CISG uygulanır⁵¹. Örneğin satım sözleşmesinin taraflardan birisinin işyerinin Çin'de diğerinin işyerinin Türkiye'de bulunduğu bir satım sözleşmesi; CISG madde 1(a) bendi uyarınca doğrudan CISG'ye tabi olacaktır. Zira menkul mal satım sözleşmesinin her iki tarafının bulunduğu işyerlerinin bulunduğu ülkeler CISG'ye taraftır⁵².

CISG'nin dolaylı uygulanmasının yolu ise, CISG m. 1(b) maddesinde yer alan Milletlerarası Özel Hukuk kanunlar ihtilafı kurallarının bir sonucudur⁵³. Buna göre, Milletlerarası Özel Hukuk kurallarının akit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde, atıf yapılan ülkenin hukuk kuralları bir bütün halinde atfa konu olurlar. Buna o ülkenin Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları içerisinde yer alan Kanunlar İhtilafı kuralları da dâhildir. Bu nedenle, atıf yapılan ülkenin CISG'ye taraf bir ülke olması halinde, CISG de o ülkenin kendi iç kanunlar ihtilafı hükümleri uyarınca uygulama alanı bulacaktır. Diğer bir deyişle; CISG, taraf üye devletlerin bir iç hukuku konumunda olduğundan, atfın bu Devletlerden birisinin hukukuna yapılması, CISG'nin de dolaylı olarak uygulanmasına sebebiyet verecektir. CISG m. 1(b) de; Milletlerarası Özel Hukuk'ta kanunlar ihtilafı kurallarındaki bu evrensel prensip kuralın uygulanmasına ilişkin olarak genel kabul görmüş olan kuralların açıkça yeniden belirtilmiş halidir. Buna göre, “kanunlar ihtilafı” hususunda olası bir farklı yorumda dahi, bu sefer CISG m. 1(b) hükmü yürürlüğe girerek, direkt CISG maddesi

⁵¹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Erdem, “Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı”, s. 40.

⁵² Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG - Incoterms*, s. 50; Mistelis, “CISG'in Uygulama Alanı: Yer, Zaman ve Kişi Bakımından”, s. 16; Atakan Adem Selanik, Orkun Bayram, Işıl Talay Değirmenci, “Viyana Satım Antlaşması'nın (CISG) Tarihsel Gelişimi ve Uygulama Alanı”, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, C. 17, S. 4, 2018, s. 1359. Akçura Karaman, “Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”, s. 197.

⁵³ Ayrıntılı Bilgi İçin: Yusuf Çalışkan, *Uluslararası Satım Hukukunda Kanunlar İhtilafı Meseleleri: Uluslararası Ticarete Riskler ve Lex Mercatoria*, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2014.

uyarınca “dolaylı uygulama” söz konusu olacaktır⁵⁴. Gerekçe her ne olursa olsun; sonuç olarak özetle, CISG’nin dolaylı uygulaması ile kastedilen; tarafların sözleşme ile belirledikleri ülkenin CISG’ye taraf olan bir ülke olma halidir. Bu durumda da CISG uygulanacaktır.

Burada da elbette ki tarafların bir bütün olarak ülke hukukunu değil de spesifik olarak belirli bir ülkenin satım hukukuna ilişkin hükümlerine yapacağı atıf ilk başta belirttiğimiz gerekçe uyarınca CISG m. 6’da belirtildiği üzere hariçtir. Dolaylı uygulama için; atfın, bizatihi CISG’ye taraf olan bir ülkenin hukukuna yapılmış olması veya atfın yapıldığı ülke hukukun atıf yaptığı ülke hukukunun CISG’ye taraf bir ülke olması gereklidir. Bu nedenle, CISG’yi hariç tutarak belirli bir ülkenin spesifik olarak iç hukuk maddi hukuk kuralı olarak belirlemiş olduğu “Menkul Mal Satım Hukuku”na ilişkin yapılan atıflar, CISG m. 1(b)’de belirtilen dolaylı uygulama alanına girmeyecektir.

CISG’ye taraf olan ülkeler, dilerlerse, dolaylı uygulama durumunu engelleyebilirler. CISG m. 95’te bu husus açıkça belirtilmiş olup, bu madde hükmü uyarınca CISG’ye taraf olan ülkeler, CISG m. 1(b)’de bahsi geçen dolaylı uygulama yolunu hariç tutabilirler⁵⁵. Bu durumda, bu ülkelere sadece CISG m. 1(a)’da belirtilen doğrudan uygulama yolu söz konusu olur. Çin ve ABD’yi bu ülkelere örnek olarak verebiliriz⁵⁶.

6.3 CISG’nin Konu Açısından Uygulanması

6.3.1 CISG’nin Uygulama Alanı Bulamayacağı Sözleşme Türleri

⁵⁴ Peter Huber, Alastair Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, München: Sellier, 2007, s. 52; Mistelis, “CISG’in Uygulama Alanı: Yer, Zaman ve Kişi Bakımından”, s. 17; Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG - Incoterms*, s. 50; Zafer Zeytin, “CISG’in Yer, Zaman, Kişi ve Konu Bakımından Uygulama Alanı”, *Milletlerarası Mal Satım Hukuku (CISG)*, Ankara, 2016, s. 40.

⁵⁵ Goode, Kronke, Meckendrik, *Transnational Commercial Law: Text, Cases and Materials*, s. 263.

⁵⁶ United Nations, “Overview of the Status of UNCITRAL Conventions and Model Laws”, <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/overview-status-table.pdf>. Erişim Tarihi: 18.12.2023,

CISG'nin uygulanma alanı sınırlamasının bir diğeri ise "konu" bakımından sınırlamadır. Konu bakımından sınırlamanın en önemli ölçütü ise elbette ki sözleşme tipidir. CISG, ana kural olarak menkul malların satımına yönelik olan satım sözleşmelerini konu alır⁵⁷. Her ne kadar satım sözleşmesinin tanımı CISG'de yer almamaktaysa da CISG m. 30 ve m. 53'ten hareketle bir tanım yapabilmek mümkündür. Buna göre, taraflardan birinin (satıcı) satım konusu malları teslim etmek ve mallara ilişkin belgeleri vermek ile malların mülkiyetini geçirmek borcu altına girdiği buna karşılık diğ tarafın ise (alıcı) kararlaştırılan semeni (satım bedelini) ödemek ve malları teslim almak borcu altına girdiği sözleşmeler satım sözleşmesi olarak nitelendirebiliriz⁵⁸. Genel kural olarak, satım sözleşmesi sözleşme tipine giren menkul mal satışına yönelik satım sözleşmeleri CISG m. 1(3) uyarınca satım sözleşmesinin ticari veya adi nitelikte olması CISG'nin uygulanması açısından önem arz etmez. Her iki durumda da CISG uygulama alanı bulur.

CISG'nin 2'nci maddesi altı bent halinde satım sözleşmesinin kapsamı dışında bırakılacak olan satım türlerini sınırlı olarak saymıştır. Kapsam dışında bırakılan satım türlerinden ilki CISG'nin 2(a) maddesinde belirtilen **tüketici satımlarıdır**. CISG, tüketici satımının ne olduğu konusunda bir açıklama yapmamıştır. Bundaki en temel sebep tüketici satımının tanımı konusunda uluslararası bir yeknesaklığın olmayışdır. Örneğin, bazı ülkelerde tüketici satımı için alıcının muhakkak gerçek bir kişi olması zorunluyken, bazı ülkelerde bu husus bir şart olmayıp, belli bir cironun altında yer alan şirketler de tüketici olabilmektedir. Bazı ülkelerde ise tüketici satımını belirleyebilmek için mal satışına konu olan sözleşmenin taraflarınca alıcının sözleşmedeki menkul malı ticari bir amaç dışında satın alması şartı koşulabilmektedir. Buna ek olarak bazı ülkelerde de bu satıma konu olan edimin süreklilik arz etmeyecek bir biçimde tek seferlik alınması kalması şart koşulmuştur. Bununla birlikte, yine bazı ülkelerin iç hukuklarında sadece satım değil hizmet sözleşmeleri de tüketici sözleşmesine konu olabilmektedirler. Özetle, tüketici

⁵⁷ Goode, Kronke, Meckendrik, *Transnational Commercial Law: Text, Cases and Materials*, s. 259.

⁵⁸Kaya, *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*, s. 25. Atamer, *Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)*, s. 26.

sözleşmelerinin uluslararası bir yeknesaklığa sahip olmaması, CISG'nin kapsamı dışında bırakılmasının en temel sebebidir⁵⁹.

CISG m. 2(1)'in kapsam dışında bıraktığı bir diğer satım konusu da **kişisel, ailevi veya ev ihtiyacı** için yapılan satımlardır. Bu satım türü kapsamındaki çoğu satım tüketici satımı olarak değerlendirilebilirse de değerlendirilmeyenler de bu açık ifade ile CISG kapsamı dışarısına çıkartılmışlardır. CISG m. 2(1)'in uygulanmasının ayrı bir şartı daha vardır. O da CISG m. 2(1)'de belirtilen istisna kapsamına giren malların alıcı tarafından böyle bir kullanım amacı için alındığının bilinmemesi veya bunun bilinmesinin beklenmemesidir⁶⁰.

Açık artırma yoluyla yapılan satım sözleşmeleri de CISG m. 2(b) uyarınca CISG kapsamı dışındadır⁶¹. Bu satım türüne özgü olarak bazı hukuk sistemlerinde icap ve kabulün hangi sırayla gerçekleştiğinin farklılaştığı görülmektedir. Örnek olarak, bir kısım ülkelerde açık artırımı yapan kişinin öneride bulunduğu ve gelen her bir fiyatın kabul mahiyetinde olduğu ve o anda sözleşmenin kurulmuş olduğu kabul olurken; diğer ülkelerde tam tersine gelen tekliflerin öneri mahiyetinde olup, açık artırımı yapan kişinin en sonunda bunlar içerisinde en fazla fiyatı öneren kişinin önerisini kabul ettiği kabul edilir. Yine bir başka örnek olarak bazı ülkelerdeki açık artırımlarda açık artırıma konu olan malın garantisinin, teminatının olup olmaması ve bunların süresinin farklılaşmasını örnek olarak verebiliriz. Bütün bunlara ek olarak birçok açık artırımın icra ve iflas daireleri, vergi daireleri gibi kamu kurumları ve mahkemeler yoluyla yapılmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında, bu kurumların da düzenledikleri açık artırım satışlarında da ekseriyetle her bir kurumun kendi iç hukukunun uygulanması emredici nitelikte olduğundan CISG'nin uygulama dışında kalması pek tabiidir. Bu nedenle CISG m. 2(b) açık artırım yoluyla yapılan satışlarda CISG'nin uygulanmayacağını açıkça belirtmiştir. Bu belirtmeyle birlikte, yukarıda ifade ettiğimiz ve açık artırım suretiyle satışın en fazla görüldüğü kamu

⁵⁹ Hasan Seçkin Ozanoğlu, "Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı)", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 50, S. 1, 2001, s. 61.

⁶⁰ Heiderhoff, "CISG'nin Uygulama Alanı: Konu Bakımından", s. 26; Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG- Incoterms*, s. 66.

⁶¹ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 43. Ali Gümrah Toker, *11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Vienna Sözleşmesi) Uygulama Alanı*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005, s. 86.

kurumlarının yapmış olduklarının diğer satımlar da CISG m. 2(c) uyarınca bu kapsama ayrıca eklenmiştir. Buradaki maksat, İcra Müdürlükleri'nin, kamu kurumlarının ve mahkemelerin kendi iç hukuklarında yapacakları bazı satışların açık artırım satışı olmaması halinde bu satışların CISG kapsamına dahil edilmek istenmemesidir. Zira, Türkiye'de söz konusu olan "pazarlık" usulü ile satış buna örnek olarak verilebilir. Bu satış her ne kadar açık artırım yoluyla yapılmadığından CISG m. 2(b) kapsamına girmese de CISG m. 2(c) uyarınca CISG'nin uygulama alanı dışında kalacaktır.

CISG m. 2(d) uyarınca **menkul kıymet**, ("*stocks, shares*"), **kıymetli evrak** ("*negotiable instrument*") ve **para** ("*money*") CISG'nin uygulama kapsamı dışıdır⁶². CISG m. 2(d)'de yer alan ve CISG metninin Türkçe çevirisinde yer alan "kambyo senedi" ifadesi kanımızca yanlış bir tercüme olmuştur. Bu çeviriye karşılık gelen CISG'nin resmi dillerinden olan İngilizce'deki karşılığı "*negotiable instrument*" olarak geçmektedir. Bu kavram, her türlü "kıymetli evrak"ı içinde barındırır. Bu nedenle, içerisinde kambyo senetlerini barındırdığı gibi, kambyo senedi vasfını haiz olmayan kıymetli evrakları da barındırır. Bu bağlamda, poliçe, bono ve çek gibi kambyo senedi vasfını haiz olan kıymetli evraklar ile, kambyo senedi vasfını haiz olmayan makbuz senedi, taşıma senedi, konşimento... vb. gibi emtia senetleri ve varantın da CISG m. 2(d) uyarınca CISG kapsamı dışında değerlendirilmesi gerekir⁶³.

Kıymetli evrakın CISG kapsamı dışıdır bırakılmasının en temel sebebi, birçok kıymetli evrakın nama veya emre yazılı şekilde varoluşudur. Bu da kıymetli evrakı zilyetliğinde bulunduran kişiye ek bir koruma sağlamaktadır. Bununla birlikte kıymetli evrakların sahip olduğu soyutluk özelliği de CISG sistematigi ile bağdaşmamaktadır. Örneğin, bir Anonim Şirket Genel Kurulu'nda oy verme ve temettü alma hakkı tanıyan bir hisse senedinin menkul mal satışına konu olarak CISG kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu kapsamda, yine madde metninde yer

⁶² Bettina Heiderhoff, "CISG'in Uygulama Alanı: Konu Bakımından: Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)", s. 31.

⁶³ Zeytin, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG - Incoterms, s. 67; Zeytin, "CISG'in Yer, Zaman, Kişi ve Konu Bakımından Uygulama Alanı"; Erdem, "Viyanalı Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı", s. 40; Atamer, CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları, s. 41.

alan “menkul kıymet” ile kastedilen de misli eşya niteliğini haiz, yatırım aracı olarak kullanılan ve dönemsel ürün veren kıymetli evraktır⁶⁴. Şirket hisse senetleri örnek olarak verilebilir. Menkul kıymet, Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca kaydı olarak da Merkezi Kayıt Kuruluşu’nda tutulabilir. Nitekim Sermaye Piyasası Kurulu da SerPK m. 3(b) uyarınca menkul kıymeti, *“diğer unsurları ile ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel getir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı ve şartları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenen kıymetli evraktır.”* şeklinde tanımlamıştır.

Son olarak **“para”** da CISG m. 2(d) uyarınca CISG kapsamı dışındadır. Para, işbu çalışmamız kapsamına da giren semenin esaslı unsuru olarak, alıcının satıcıya olan borcunun temel bir unsuru olarak elbette ki CISG bünyesinde değerlendirilmektedir. Burada kastedilen bizatihi satıma konu edilen paradır. Bu anlamda para piyasalarında sıklıkla karşımıza çıkan farklı para birimlerinin alım satımına konu olan foreks piyasaları, döviz bürolarının farklı para birimlerinin değişimini gerçekleştirdiği işlemler CISG kapsamı dışındadır. Ancak, antika değerini haiz ve üzerinde yazılı iktisadi değerden ayrı parça borcu niteliğindeki antika bir eşya vasfında olan madeni para, diğer şartları da haiz olmak şartıyla artık CISG kapsamındaki bir satım sözleşmesine konu olabilir.

CISG m. 2(e) uyarınca, **gemi, tekne, hovercraft veya hava taşıtı satışları** da CISG kapsamı dışarısında bırakılmıştır⁶⁵. Bundaki en temel sebep ise her ne kadar bu nesnelerin menkul mal statüsünde olduğunu söyleyebilirsek de birçok ülkenin iç hukukuna göre bunlar üzerindeki mülkiyet ve diğer ayni hakların çoğu defa ayni kayıtları tutan ayrı siciller ve buna uygun hukuki işlemler vasıtasıyla tescil ile kazanılması ve aktarılmasıdır. Örneğin CISG m. 2(e)’de belirtilenler açısından rehin hakkının tesisi için zilyetliğin devri aranmaz; fakat bunlar sanki gayrimenkullermiş gibi ait oldukları ülkedeki ilgili sicildeki tescilleri aranır. Buna ek olarak, birçok hukuk sisteminde de sanki bir gayrimenkulmuş gibi hukuken değerlendirilirler.

⁶⁴ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, Gözden Geçirilmiş 24. Baskı İstanbul: Vedat Kitapevi, 2021, s. 34.

⁶⁵ Goode, Kronke, Meckendrik, **Transnational Commercial Law: Text, Cases and Materials**, s. 259; Huber, Mullis, **The CISG**, s. 48; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 67; Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 45.

Nitekim, Türk İcra İflas Kanunu'nun 31(a) maddesi de gemiler hakkındaki ilamların icrasını düzenlerken Gemi Sicil Müdürlüğü'ne tescili açıkça şart koşturmuştur. Bununla birlikte, İcra İflas Kanunu'nun 136'ncı maddesinde de açıkça taşınmaz satışlarına ilişkin hükümlerin gemilere de uygulanacağını hüküm altına almıştır.

CISG kapsamı dışarısına açık bir hükümle çıkartılan son sözleşme konusu ise CISG 2(f) uyarınca **elektrik satışı** sözleşmesidir. Elektriğin günümüzde yoğun bir şekilde uluslararası satışa konu olmasına rağmen maalesef ki birçok ülke bu fıkraya çekince koymamıştır. Çekince koymayan ülkeler de sonrasında pişmanlıklarını dile getirmişlerdir. Elektriğin CISG'nin düzenleniş yılı dikkate alındığında, elektriğin de menkul bir mal olarak elle tutulur çıplak gözle görülür sıvı dahi olsa fiziki bir nesne olmayışı göz önünde bulundurularak bunun sözleşme kapsamı dışarısına çıkartılmasına karar verilmiştir⁶⁶.

Sözleşmenin konusuna yönelik olarak bazı sözleşmelerin CISG'ye tabi olup olmadıkları tartışma konusudur. Tek yetkili satıcılık sözleşmesi, franchise çerçeve sözleşmesi, trampa sözleşmesi ve eser sözleşmesi...vb. sözleşmeler bunlara örnek olarak verilebilir.

Tek yetkili satıcılık sözleşmesi, iki ayrı edim çiftinden meydana gelen tek bir sui generis sözleşmedir⁶⁷. İlk edim çifti satım sözleşmesi ile benzerlik içermekle birlikte, diğer çift ise sağlayıcının tek satıcıya sözleşmeye konu malları bizzat satış hakkı vererek karşılığında buna karşılık tek satıcının da sözleşmeye konu bölgede malların sürümünü arttırıp geliştirmesi söz konusu olmaktadır. Bu sözleşme kapsamına tek yetkili satıcının semeni ödeme ve satılanı teslim alma borcu edim çiftine ek olarak sürümü arttırmak için faaliyette bulunmak ve müşteri hizmetlerini yerine getirmek, sadakatte bulunmak, bilgi vermek, talimatlara uymak, sır saklamak ve rekabet yapmamak gibi ek borçları olduğu gibi, sözleşmenin diğer tarafının da malları düzenli bir biçimde teslim etmek, tek satıcıyı desteklemek, sözleşme bölgesinde doğrudan veya bir başkası aracılığıyla satış yapmamak gibi borçları da

⁶⁶ Erdem, “Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı”, s. 95. Sieg Eiselen, “Scope of CISG”, *International Sales Law*, Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2016, s. 91-118. Peter Schlechtriem, “Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG”, *Victoria University Wellington Law Review*, C. 36, 2005, s. 781.

⁶⁷ Reha Poroy, Hamdi Yasaman, *Ticari İşletme Hukuku*, 19'uncu Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 317 vd.

mevcuttur. Aynı örnekten devam etmek gerekirse, tek yetkili satıcılık sözleşmesi gibi içinde farklı sözleşmelerin karakteristik edimlerini içeren sözleşmeler, sözleşme tipi açısından “menkul mal satımı sözleşmesi” değildir. Bu nedenle bu sözleşmeler direkt olarak CISG’ye tabi değildir. Ayrıca, yukarıda da belirttiğimiz üzere tek yetkili satıcılık sözleşmesini oluşturan birçok borç da satım sözleşmesine yabancıdır. İşte bu gibi durumlarda sözleşmeyi oluşturan borçlardan olan satım sözleşmesine konu borçlar, tarafların CISG’yi hariç tutmamaları gibi diğer şartların da sağlanması şartıyla, sadece menkul mal satımına konu olan edim çiftindeki borçlar yönünden CISG’ye olup olmayacakları tartışmalı bir hal alır.

ABD’de bu hususun tartışma konusu olduğu bir ihtilafta mahkeme⁶⁸, bir tek yetkili satıcılık sözleşmesinde, satılan malların özel olarak tanımlanmaması veya sözleşmede tanımlanan malların uyumsuzluğa konu olan mallar olmaması halinde CISG’ye tabi olmadığına karar vermiştir. Bir başka mahkeme kararında⁶⁹ ise, CISG’nin satışa konu edilecek malların belirtilmediği, belirlenen malların satışını kapsamayan, miktar ve fiyata ilişkin kesin hükümler içermeyen tek yetkili satıcılık sözleşmelerine CISG’nin uygulanmayacağına karar vermiştir. Bununla birlikte, tam aksi yönde verilmiş bir karara⁷⁰ rastlamak da mümkündür. Litvanya’da verilmiş bir kararda mahkeme, tek yetkili satıcılık sözleşmeleri açısından sözleşmenin feshi sonucu tazminatın belirlenmesi gerekeceği konusunda CISG’nin uygulanabileceği yönünde karar vermiştir.

Buna göre, kanaatimizce, tek yetkili satıcılık sözleşmeleri açısından sözleşmeye taraflar arasındaki edim çiftlerinin birbiri ile karşılaştırılması, yapılacak karşılaştırma neticesinde ihtilafa konu edilen ağırlıklı edim çiftinin tespiti ile birlikte bir değerlendirmeye gitmek yerinde olacaktır.

⁶⁸ “<https://ciscg-online.org/>”, CISG Online Dava Numarası 297, Helen Kaminski Pty. Ltd. v. Marketing Australian Products, Inc. New York Güney Eyalet Bölge Mahkemesi USA, Karar Tarihi: 21 Temmuz 1997, Karar No: 97-8072A, M-47 (DLC), Erişim Tarihi:25.12.2023,

⁶⁹ **a.yer.** CISG Online Dava Numarası 675, Viva Vino Import Corp. v. Franese Vini S.r.l. ABD Pennsylvania Doğu Bölgesi Bölge Mahkemesi, Karar Tarihi. 29 Ağustos 2000 Karar No: CIV.A.99-6384, Erişim Tarihi:25.12.2023,

⁷⁰ **a.yer.** CISG Dava No: 5138, Litvanya Yüksek Mahkemesi, Accuratus UAB v. IDS Borjomi Beverages Co. N.V.Karar Tarihi: 26 February 2015, Karar No: 2A-270-196/2015, Erişim 25.12.2023

Maddi eşya-gayri maddi eşya ayrımı Roma Hukuku'ndan gelen bir ayrımdır⁷¹. **Gayri maddi eşyaların satımı** CISG'ye tabi değildir. UNCITRAL'in kullandığı "*immaterial property*" ifadesinin karşılığı olarak biz bu terimi tercih ediyoruz. Bu kapsamda yazılım sözleşmeleri, bilgisayar programları, fikri mülkiyet haklar, marka ve patent hakları, lisans hakları CISG kapsamında değildir⁷². Bununla birlikte yazılımın bir CD/DVD gibi maddi bir eşya içerisinde satıma sunulması durumunda CISG'ye tabidir⁷³.

Bu kapsamda verilebilecek bir başka örnek de **franchise sözleşmesidir**⁷⁴. Bu tip sözleşmeler de doğrudan CISG'ye kapsamında değildir; çünkü sözleşmenin ağırlıklı karakteristik edimi marka kullanım hakkı, know-how bilgisi, patent gibi fiziki olmayan hakların kullanımıdır. Hatta, franchise sözleşmelerindeki gayri maddi eşyaların sözleşme karakteristiği içerisindeki ağırlıklı oranı tek yetkili satıcılık sözleşmesinden bile fazladır. Çoğu zaman ortada bir menkul mal satışı dahi olmayabilir. Bu nedenle franchise sözleşmeleri CISG kapsamında değildir. Bir sözleşmenin CISG kapsamına girebilmesinin en temel koşulu, sözleşmenin konusunun maddi bir eşya olmasıdır⁷⁵.

Eser sözleşmeleri, aksine âdet veya anlaşma olmadıkça yüklenicinin, eserin meydana getirilmesi için kullanılacak olan araç ve gereçlerinin kendisinin sağlamak zorunda olduğu, bu araç ve gereçlerle yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmelerdir. Bu anlamda eser sözleşmelerinde aksine âdet veya anlaşma olmadıkça ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanması sözleşmenin karakteristik edimini ortaya koyar. Eser sözleşmeleri bu manada kural olarak CISG m. 3(2) uyarınca CISG

⁷¹ Ziya Umur (çev.), **Iustianus**, İstanbul, 1968, s. 91.

⁷² Yavuz Kaplan, "1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Viyana Sözleşmesi Çerçevesinde İnternet Ortamında Bilgisayar Programı Satış Sözleşmesi", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 22, S. 2, 2011, s. 325-56.

⁷³ Bettina Heiderhoff, "CISG'in Uygulama Alanı: Konu Bakımından : Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)", s. 32. Frank Diedrich, "Maintaining Uniformity in International Uniform Law via Autonomous Interpretation: Software Contracts and the CISG", **Pace International Law Review**, C. 8, 1996, s. 303.

⁷⁴ Antonija Zubović, Mihaela Braut Filipović, "Significance of the CISG for Franchising and Distribution Agreements in the EU Market", **Economic Integrations, Competition and Cooperation**, 2013, s. 154. Ingeborg Schwenzer, Julian Ranetunge, Fernando Tafur, "Service Contracts and the CISG", **Journal of Law and Commerce**, C. 38, S. 1, 2019, s. 305.

⁷⁵ Zubović, Braut Filipović, "Significance of the CISG for Franchising and Distribution Agreements in the EU Market", s. 154.

kapsamının dışındadır. Ancak, sözleşme konusu malın sipariş üzerine üretilmesi durumunda bazı hallerde CISG uygulama alanı bulmaktadır. CISG m. 3(1) bu konuda bir hüküm içermektedir. Madde hükmüne göre; *“İmal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılır; meğer ki, bunları sipariş eden taraf imalat veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmiş olsun.”* Buradan da açıkça görüleceği üzere, malların imali veya üretiminde kullanılacak malzemenin esaslı bir bölümünün sipariş veren tarafça temin edileceği sözleşmeler CISG kapsamı dışında sayılacaktır⁷⁶. Örnek vermek gerekirse, bir malın üretiminde kullanılacak hiçbir malzemeye ve işçiliğe karışmamakla birlikte, üretime konu olacak olan ürünün üzerinde yer alacak olan markanın satıcıya bizzat iletilmesi durumundaki ürün, CISG’ye tabi olacaktır. Zira, bu kısım alıcı tarafından satıcıya iletilmeseydi dahi satıcı bunu bir şekilde imal edecekti. Dikkat edilmesi gereken konu, bu noktada esas alınacak olan anın, sözleşmenin kurulduğu an olarak değerlendirilmesidir. Zira, malın değeri sonradan değişebilir.

Tedarik sözleşmesi, bir tarafın (tedarikçinin), sözleşmenin diğer tarafı için bir şey sağlamayı (bir eser meydana getirmeyi veya satmayı), diğer tarafın ise (ana üreticinin), kendisine parça tedarik eden tarafa bir ücret ödemeyi borçlandığı; taraflar arasında sürekli borç ilişkisi doğuran, tam iki tarafa borç yükleyen, yoğun bir güven ve işbirliği içeren, karma, uzun süreli, bir çerçeve sözleşmedir⁷⁷. Bu anlamda bir çerçeve sözleşme olarak nitelendirilen tedarik sözleşmesine konu olan satışlardaki satıma konu edilen malların satışının CISG’ye tabi olup olmayacağı da tartışma konusu olabilir. Kanaatimizce, yine tek bir sonuca varmaksızın sözleşmenin esaslı ve ağırlıklı edimlerinin durumuna göre bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. Buna göre tedarik sözleşmesinin ağırlıklı edimi, bir uluslararası mal satım sözleşmesine vücut vermesi halinde, her bir satışa konu olan mal ile ilgili ihtilaflara CISG hükümleri uygulama alanı bulabilir.

⁷⁶ Kaya, CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu, s. 26. Erdem, “Viyanalı Satım Antlaşması’na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı”, s. 105. Bettina Heiderhoff, “CISG’in Uygulama Alanı: Konu Bakımından,” Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)”, s. 30. Öz, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu’nun İlgili Hükümleri’nin Kısa Karşılaştırılması, s.11.

⁷⁷ Yakup Korkmaz, Tam Zamanında Tedarik Sözleşmesi, 1’nci Baskı, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2011, s.77.

Alım, Önalım (Şufa) ve Geri alım (Vefa) haklarının kullanılması sonucu kurulan satım sözleşmeleri diğer şartları da içermesi halinde CISG'ye tabidirler⁷⁸.

Karşı satın alım ve geri satın alım sözleşmelerinde ve trampa sözleşmelerinde durum tartışmalıdır. Roma Hukuku'nda semenin muhakkak para olması şarttı⁷⁹. Para haricinde malların da satım sözleşmesine konu olabileceği, Roma Hukuku zamanındaki Sabinianus mektebinde Cassius ve Sabinus tarafından savunulan bir görüştü. Ancak bu görüş, Romalılar zamanında da azınlıkta kalmıştı⁸⁰.

CISG, mal alım-satımının, diğer bir ifade ile taraflardan birisinin mal diğerinin para vereceği, karşılıklı mal ve para değiş-tokuşu olarak gerçekleşecek olan işlemleri kapsar. Ancak, para biriminin yetersizliği, kredi imkanlarının eksikliği veya döviz kontrolü gibi yasal düzenlemeler nedeniyle, özellikle gelişmekte olan ülkelerle yapılan uluslararası ticaret her zaman bu şekilde gerçekleşmez. Bunun yerine, karşı satın alma, geri satın alma ve trampa gibi farklı ticaret biçimleri kullanılır⁸¹.

Karşı satın almada (*counter purchase*) satıcı, alıcıdan sattığı mala karşılık mal satın almayı kabul eden ayrı bir sözleşme yapar. Geri satın almada (*buy-back*) ise alıcı, ilk sözleşmeyle tedarik edilen makinelerin ürettiği ürünleri satıcıya geri vermek üzere anlaşır. Trampada ise mallar başka mallarla, ekonomik değer esasına dayalı ya da değer belirlemesi olmaksızın karşılıklı olarak teslim edilir⁸². Kanaatimizce, karşı satın alım (*counter purchase*) ve geri satın alım (*buy-back*) satış sözleşmelerinde iki ayrı satış sözleşmesi olarak kabul edileceği açık durum söz konusu olduğundan bunlara CISG'nin uygulanabilir olması uygundur.

Bununla birlikte, **trampa sözleşmelerinin** CISG açısından uygulanabilirliği tartışmalıdır⁸³. Bu tartışmanın nedeni, trampa işlemlerinin genellikle tek bir değişim

⁷⁸ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 52; Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 37.

⁷⁹ Erdoğan, **Roma Borçlar Hukuku Dersleri**, s. 75.

⁸⁰ a.yer.

⁸¹ Ceren Sayın, "Milletlerarası Karşı Ticaret Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 7, S. 1, 2021, s. 133-56.

⁸² Nomer Halûk Nami, Engin, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, C. 1, s. 53.

⁸³ Tartışmanın Detayları İçin: Andrew J. Horowitz, "Revisiting Barter under the CISG", **Journal of Law & Commerce**, C. 29, 2010, s. 99.

sözleşmesi olarak yapılandırılmasıdır. Ancak, tarafların anlaşmasıyla ya da CISG m. 55'e göre belirlenen trampa edilen malların ekonomik değeri esas alındığında, CISG'nin semeni ödeme yükümlülükleri bu işlemlere de uygulanabilir.

Eğer iç hukuk, uluslararası özel hukuk kurallarıyla birlikte uygulanacaksa, genellikle satış hukuku uygulanabilir olacaktır. CISG m. 6'ya yapılan bir atıf, bir devletin hukukunda trampa sözleşmeleri için satış hukukuna yapılan bir atfa eşdeğer kabul edilir. Bu bağlamda, CISG'nin trampa sözleşmelerine bağımsız olarak uygulanması gerektiği düşünülmektedir. CISG uygulanırsa, 53'üncü madde ve devamındaki maddeler uyarınca alıcının ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümler trampa edilen malların ekonomik değeri belirlenebilir olduğu sürece bu tür işlemlere uygulanabilir. Ayrıca, her iki ödeme yükümlülüğünün de CISG'ye tabi sözleşmelerden kaynaklanması durumunda, hangi hukukun mahsuplaşmaya uygulanacağı da ayrı bir soru olarak ortaya çıkar. CISG, mahsup imkanını belirlese de mahsubun nasıl gerçekleştirileceği konusunda bir hüküm içermez. Bu nedenle de bu sorunun çözümü için iç hukuk uygulanabilir⁸⁴. CISG m. 60 uyarınca satılanı teslim alma borcuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında da benzer durum söz konusudur. Bu görüşe göre, özetle, trampa sözleşmesine CISG'nin uygulama kapsamından çıkartılmasını gerektirecek bir durum söz konusu değildir⁸⁵.

Karşı azınlıkta kalan görüş⁸⁶ ise, trampa bir satış sözleşmesi olmadığından bahisle ve özellikle CISG'nin mal karşılığı para tipi sözleşmeler öngörülerek düzenlendiğini ve bu kapsamın genişletilmesinin doğru olmadığını ve bu nedenle trampa sözleşmesinin CISG'nin düzenleme alanına girmediğini savunurlar. Bu kapsamda trampa sözleşmesinin benzer olmayan şeylerin değerlerini karşılaştırma yapmaya yaraması özelliği ile bağdaşmadığı, bu manada CISG'nin imzalanış amacının da bu hususun olmadığı karşı görüşü ileri sürülmektedir. Buna göre de semenin (mal karşılığı verilecek bedelin) muhakkak suretle bir miktar para olması gerekmektedir. Buna göre para, satış sözleşmesinin trampa ve bağışlama

⁸⁴ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 834.

⁸⁵ Horowitz, "Revisiting Barter under the CISG", s. 99.

⁸⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin: Sayın, "Milletlerarası Karşı Ticaret Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk", s. 133-56; Bettina Heiderhoff, "CISG'ın Uygulama Alanı: Konu Bakımından : Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)", s. 31.

sözleşmesinden ayıran en önemli kıstastır ve bu yönü yorumla dahi değiştirilemez⁸⁷. Bu nedenle de eğer mal karşılığında mal veriliyorsa bu takdirde tarafların edimlerinin ağırlıkları arasında tam bir karşılaştırma sağlanamaz.

Kanaatimizce, konunun öğretide tartışmalı olması ve buna yönelik görüşler dikkate alındığında uluslararası ticaretin yeknesaklaştırılması doğrultusunda yorum yapmanın gerekliliği karşısında trampa sözleşmesine CISG'nin “alıcının semeni ödeme borcu”na ilişkin hükümlerinin (CISG m. 54 – 59) uygulama alanı bulmaması, bunun yerine sözleşmenin her iki tarafına da satıcının yükümlülüklerine ilişkin (CISG m. 30 - 52) hükümlerin ve ayrıca “alıcının satılanı teslim alma borcu”na ilişkin (CISG m. 53 ve 60) maddelerinin uygulama alanı bulması tercih edilebilir.

6.3.2 CISG'nin Kapsamındaki Hukuki Konular

CISG m. 4 uyarınca, CISG menkul mal satımlarındaki sadece sözleşmenin kurulmasını ve böyle bir sözleşmeden doğan satıcı ile alıcının hak ve borçlarını ve bunların ihlali halindeki sonuçlarını düzenler⁸⁸.

Bu noktada CISG m. 4(a) bendi ile sözleşmenin veya sözleşmenin hükümlerinin veya teamüllerin geçerliliği sorununun CISG kapsamı dışında olduğunu belirtmiştir. Bu fıkra ile öncelikli olarak kastedilen sözleşmenin kurulması konusundaki tarafların sözleşme yapma ehliyetlerinin olup olmadığı, sonrasında ise sözleşmenin hata, hile, korkutma gibi nedenlerden dolayı sözleşmenin geçerliliğine ilişkin diğer hususlardır. Bununla birlikte sözleşmenin kurulmasını sağlayan temsilcinin sözleşme yapma ehliyeti, kendisine verilen temsil yetkisini aşarak sözleşme yapması, muvazaa, mücbir sebep⁸⁹ gibi konularda CISG madde 4(a) kapsamındadır ve CISG tarafından düzenlenmemiştir. Ancak sözleşmenin

⁸⁷ Fahrettin Aral, Hasan Ayrancı, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 9. Baskı, 2012, s. 153.

⁸⁸ Ayrıntılı Bilgi İçin: Toker, **11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Vienna Sözleşmesi) Uygulama Alanı**; Zeytin, “CISG'in Yer, Zaman, Kişi ve Konu Bakımından Uygulama Alanı”; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 74. Erdem, “Vienna Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı”, s. 40.

⁸⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: F. İtir Bingöl, **Uluslararası Ticarî Satım Sözleşmelerinde Mücbir Sebep: Türk Borçlar Hukuku'nda ve Vienna Satım Antlaşması'nda Mücbir Sebep**, 1'nci Baskı, Ankara, Yetkin, 2011.

kurulması, tarafların borçları, hasarın geçişi ve hukuki sonuçlar gibi çok önemli konular düzenlenmiştir. Bu anlamda CISG kısa bir borçlar kanunudur⁹⁰.

Sözleşmenin kurulmasını düzenlemekle birlikte, Borçlar Hukuku'na ait diğer hususların düzenlenmemiş kanımızca da CISG'nin en büyük noksanlıklarından biridir. Zira, sözleşmeler hukukunu yeknesaklaştırma amacıyla girilen bu çalışmada, sözleşmeler hukukunun bu en temel kurallarının kanunlar ihtilafı vasıtasıyla ülkelerin iç hukuk sistemlerine bırakılması, kanımızca isabetsiz olmuştur⁹¹. Zira, sözleşmenin ne şekilde kurulacağını belirten CISG, sözleşmenin kurulmasındaki kurucu beyanların geçerliliği konusunda değerlendirmeyi ülkelerin iç hukukuna bırakmaktadır. Buna göre, kurucu beyanda sıkıntı olan bir sözleşmenin kurulup kurulmadığının belirlenmesinde güçlük çekileceği açıktır. Bu hükümlerin de birlikte yeknesaklaştırılması kanımızca en uygun çözüm olurdu. Örnek vermek gerekirse, sözleşmenin kurulmasında gerçek bir kişi olarak taraf olan bir kişinin sözleşme yapma ehliyeti ne şekilde belirlenecektir. Her ülkede farklı olan bu düzenleme ile bazı ülkelerde velinin icazeti gerekecekken diğer ülkelerde gerekmeyecektir. Bu nedenle, daha sözleşme yapma ehliyeti olmayan birisinin ne şekilde bir sözleşme yapacağını CISG tarafından ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olmaması yerinde değildir.

CISG kapsamında sözleşmenin kurulması öncesindeki sözleşme görüşmeleri esnasındaki tarafların iyi niyetli davranma yükümlülüğünü öngören, Roma Hukuku'ndan gelen ve *lex mercatoria*'da da izdüşümü olan "*culpa in contrahendo*" sorumluluğu" Kara Avrupası'nda haksız fiil hukuku kapsamında mı yoksa sözleşmeler hukuku kapsamında mı kabul edileceği tartışmalıdır⁹². Buna karşın, Anglosakson Hukuk sisteminde "*culpa in contrahendo*" sorumluluğu yoktur⁹³. Bu kurum ABD ve Avustralya'da durumlar, vaat ya da hakkaniyete uygun *estoppel*

⁹⁰ Öz, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması**, s. 3.

⁹¹ Ingeborg Schwenzer, Pascal Hachem, "The CISG—Successes and Pitfalls", **American Journal of Comparative Law**, C. 57, S. 2, 2009, s. 457-478.

⁹² Ayrıntılı Bilgi İçin: Rodrigo Novoa, "Culpa in Contrahendo: A Comparative Law Study: Chilean Law and the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)," **Arizona Journal of International and Comparative Law**, S. 22, No. 3, Güz 2005, s. 583-612. M. Wojtas, **Die Haftung für culpa in contrahendo in Polen und in Deutschland: Eine Analyse im Kontext des europäischen und internationalen Privatrechts**, Mohr Siebeck, 2017, s. 208. Lâle Ayhan İzmirli, "Lex Mercatoria'da Culpa in Contrahendo Sorumluluğu", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 37, S. 2, 2017, s. 170.

⁹³ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 28.

kavramıyla ele alınabilir⁹⁴. Özellikle bu iki farklı yargı alanında, geniş anlamda vaatten rücu (*promissory estoppel*) başka bir tarafın güvenine neden olan açık bir vaadin, vaat verenin bu güvene dayalı olarak böyle bir eyleme veya kaçınmaya neden olacağını beklemesinin makul olması durumunda uygulanmasına izin verir⁹⁵.

Bu kapsamda, CISG metin görüşmelerinde “*culpa in contrahendo*” sorumluluğunun olması gerektiği görüşmelerde tartışılmışsa da; bu teklif ne yazık ki CISG metnine girmemiştir⁹⁶. Bu nedenle, sözleşme görüşmeleri öncesindeki *culpa in contrahendo sorumluluğunun* tespiti Milletlerarası Özel Hukuk’un kanunlar ihtilafı kuralları kapsamında belirlenecektir⁹⁷. Bilhassa sözleşmeye taraf olan ülkelerin farklı hukuk sistemlerinden gelmesi sözleşme görüşmeleri öncesindeki sorumluluğun tabi olduğu hukuki altyapıyı da etkileyecektir. Kanımızca, bu gibi konuların da CISG tarafından düzenlenmesi daha yerinde olurdu.

CISG m. 4(b) ile satım sözleşmesine konu olan malın mülkiyetinin geçirilmesi ve bunun üzerindeki etkileri konusunda bir düzenlemenin olmadığını ayrıca belirtmiştir. Bu da tartışılmaya değer bir konudur. Zira, satım sözleşmesinde satıcının sözleşme ile üstlendiği borçlarının içerisinde belki de en önemli karakteristik edim borcu malın mülkiyetinin devridir. Bu borcun kapsamı ise CISG tarafından düzenlenmemiş, tamamen iç hukuklara bırakılmıştır.

Bunun en temel sebebi, mülkiyetin devri konusunda ülkeler arasındaki aşırı farklılıklardır⁹⁸. Farklı hukuk sistemlerindeki mülkiyet ilişkilerine örnekler vermek gerekirse, Fransız Hukuku’na ve Fransız Hukuk Sistemi’nden etkilenen hukuk sistemlerine göre, mülkiyetin devri için taraflar arasında yapılan mülkiyetin devrine yönelik aynı bir sözleşme yeterlidir (“*consensual transfer*”). Bununla birlikte Alman ve Türk Hukuku’nda ise mülkiyetin devrine yönelik aynı sözleşme yeterli olmayıp aynı sözleşmeye ek olarak zilyetliğin devri de şarttır (“*transfer by tradition*”).

⁹⁴ Ingeborg H. Schwenzer, Pascal Hachem, Christopher Kee, **Global Sales and Contract Law**, Oxford ; New York, NY: Oxford University Press, 2012, p. 23.03.

⁹⁵ a.yer.

⁹⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 127.

⁹⁷ Schwenzer, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 23.10.

⁹⁸ Ahmet Cemil Yıldırım, “Lack of uniform application regarding transfer of property in international sales contracts with particular regard to retention of title clauses”, **Pace Law School Institute of International Commercial Law**, 2012, s. 191.

Anglosakson Hukuk Sistemi'nde ise mülkiyetin kazanılmasında daha ortada bir yol tercih edilerek sözleşmenin taraflarının niyetlerine bakılıp ona göre karar verilir. CISG ise, mülkiyet yerine hasarın geçişini düzenleyerek farklı hukuk sistemlerindeki mülkiyet kavramlarına değinmeksizin bu sorunu aşmıştır⁹⁹.

Türkiye özelinde Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi tarafından verilmiş bir karar mevcuttur. Yargıtay 11'inci Hukuk Dairesi'nin 28.02.2018 tarih ve 2016/6805 E., 2018/1538 K. sayılı kararına¹⁰⁰ konu olan dava, CISG bağlamında değerlendirildiğinde, mülkiyetin geçişi konusunda önemli unsurları içermektedir. Davada, Kırgızistan'daki bir satıcı ("S") tarafından önce bir şirkete ("davacı/A1"), sonra ise nakliye sırasında başka bir şirkete ("davalı/A2") satılan fasulye söz konusudur.

Somut olayda, dava dışı satıcı ("S") ilk olarak malı ilk alıcıya ("A1") verilmek üzere malları taşıyıcıya teslim etmiştir. Malın taşınması esnasında alıcının semeni ödeme borcunu ihlal ettiği gerekçesiyle sözleşmeden dönmüş ve malın başka bir kişiye ("A2") teslim edilmesi konusunda taşıyıcıya talimat vermiştir. Taşıma belgelerine göre de, sözleşmeye konu malların ikinci alıcıya verilmesi gerektiğinden, mallar ikinci alıcı olan ("A2") davalı tarafından teslim alınmıştır. İlk derece mahkemesinin aksine Yargıtay, ilk alıcının ("A1"), satışla ilgili hukuki sorunları için davalıya ("A2") değil, dava dışı satıcı ("S") veya varsa sigorta şirketine husumet yöneltmesi gerektiğini, mülkiyetin taşıyıcıya teslimle geçmediğini CISG hükümlerine dayandırarak karar vermiştir.

Türk Borçlar Kanunu (TBK) 207'nci maddesi satıcının satılanın mülkiyetini alıcıya devretmesi ve alıcının buna karşılık bedel ödeme yükümlülüğünü belirtir. CISG'nin 67'nci ve 4'üncü maddeleri de, yükün taşıma aracına yüklenmesiyle hasar ve yararın alıcıya geçeceğini, ancak mülkiyetin alıcıya geçmesi için alıcıya teslimin yeterli olmayacağını belirtir. Bu noktada, CISG'de hasar ve yararın geçişini düzenleyen hükümlerin mülkiyetten tamamen farklı kavramlar olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

⁹⁹ Richard Kayibanda, "Passing of Property in Goods in Contracts of International Sale of Goods.", *Estey Centre Journal of International Law & Trade Policy*, C. 14, S. 2, 2013.

¹⁰⁰ www.yargitay.gov.tr, 28.02.2018 tarih ve 11. Hukuk Dairesi, 2016/6805 E. , 2018/1538 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>. Erişim Tarihi 18.12.2023

Bu karar, CISG'nin mülkiyet geçişi ve taşınır malların satışıyla ilgili hükümleri ile uyumlu bir şekilde, taşıyıcıya teslimin mülkiyetin geçişi anlamına gelmeyebileceğini ve satıcının malı taşıyıcıya teslim etmiş olsa dahi, malın hangi anda ve hangi koşullar altında kime teslim edileceğinin önemli olduğunu ve bu hususun CISG tarafından düzenlenmediğini bize göstermektedir.

CISG'nin düzenlemediği bir diğer husus da **“satıcının, bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına sebep olmasından kaynaklanan sorumluluğuna”** ilişkin durumlardır¹⁰¹. CISG m. 5 uyarınca burada belirtilen husus sözleşmeye aykırılık oluştursa ve sorumluluk gerektirse bile CISG düzenlemesi dışındadır¹⁰². Ancak, hâkim görüşe¹⁰³ göre, teslim edilen malın alıcı tarafından bir başka kişiye satılması halinde alıcının karşılaştacağı sorumluluktan satıcının rücu sorumluluğunun olacağı değerlendirilmektedir.

¹⁰¹ Joseph Lookofsky, “Convention on contracts for the international sale of goods (CISG)”, **Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, Wolters Kluwer, 2022, s. 1-256. Andre Janssen, “The CISG and Its General Principles”, **SSRN Electronic Journal**, 2009,

¹⁰² Schwenzer, Fountoulakis, Dimsey, **International Sales Law: A Guide to the CISG**, s. 37.

¹⁰³ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 95.

İKİNCİ BÖLÜM- ALICININ SEMENİ ÖDEME BORCU

1. Genel Olarak Semen: Para

Alıcının tezimizin bu bölümünde bahse konu edilen ve satıcının borçlarından ilki olarak mallara karşılık alıcı tarafından ödenmesi gereken bedele “semen”, bu borca da “semeni ödeme borcu” denilmektedir. Burada özellikle belirtmek isteriz ki, her ne kadar Türk Dil Kurumu semen tanımlarken, alıcının bütün borçları olarak tanımlamışsa da biz çalışmamızda “semen” terimi ile sadece alıcının üstlendiği “satım bedelini”ni ifade edeceğiz¹⁰⁴. CISG m. 53 şu şekildedir¹⁰⁵: “*Alıcı, sözleşme ve bu Antlaşmanın gerektirdiği şekilde **semeni ödemek** ve malları teslim almakla yükümlüdür.*” Bu kapsamda biz de terimsel olarak CISG kapsamında Resmî Gazete’de kullanılan hukuki terimi esas alacağız. CISG m. 54 ve devamı maddelerinde ise bu borçla bağlantılı olan diğer maddeler yer almaktadır¹⁰⁶. Buna göre I. Bölüm “Semenin Ödenmesi” başlığında 54-59 maddeleri arasında yer almaktadır.

CISG’de m. 54 ve devamındaki maddelerinde yer alan düzenlemeler, daha önceki yeknesaklaştırma çalışmalarındaki ULIS m. 56’ya karşılık gelmektedir¹⁰⁷. ULIS metnini incelediğimizde metnin daha kesin hukuki bir dille (*shall*) yazıldığı, CISG’nin ise görece daha yumuşak bir dilde (*must*) yazıldığı dikkati çekmektedir. “*The buyer shall pay...*” cümlesinde “shall” kullanımı, bir yükümlülüğü veya zorunluluğu ifade eder. Hukuki metinlerde sıklıkla görülen bu kullanım, genellikle

¹⁰⁴ www.tdk.gov.tr, Erişim:25.12.2023

¹⁰⁵ Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 7 Nisan 2010 tarih ve 27545 sayılı **Resmî Gazete**, (03.12.2023), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100407-1.htm>.

¹⁰⁶ Goode, Kronke, Meckendrik, **Transnational Commercial Law: Text, Cases and Materials**, s. 295.

¹⁰⁷ **ULIS 1964 Kuralları**; <https://www.unidroit.org/instruments/international-sales/ulis-1964/>. Erişim 25.12.2023

en üst seviyedeki yükümlülüğün varlığını belirtir¹⁰⁸. CISG ise, "*The buyer must pay...*" cümlesinde "*must*" kullanımı ile, "*shall*"e görece, daha yumuşak bir dilde daha alt bir sorumluluk seviyesinde kullanımı tercih etmiştir. Ayrıca, dilbilimsel ve hukuki tonlama açısından da farklılık bulunmaktadır. ULIS'te daha resmi ve hukuki bir dil kullanılırken, CISG'de daha genel ve yaygın bir hukuki dil kullanılmıştır. Sonuç olarak, her iki cümle de alıcıların yükümlülüklerini ifade etse de kullanılan dil ve ton açısından farklılıklar gösterir. İlk cümle daha spesifik ve belirli bir yasal çerçeveye atıfta bulunurken, ikinci cümle daha genel bir hukuki çerçeve içinde alıcıların yükümlülüklerini belirtir. Her iki ifade de akademik ve hukuki açıdan önemli nüansları barındırır. Bu nüans da CISG'nin "*breach of contract*" kavramını esas alarak kaleme alınmasının bir başka tezahürüdür. Bu manada ULIS kapsamında borca aykırılık tek başına sonuç doğururken, CISG kapsamında borca aykırılık, -eğer aykırılık esaslı ise- sonuç doğuracaktır¹⁰⁹. Kanaatimizce, bu farklılık da dile yansımıştır.

Roma Hukuku'nda "*emptio venditio*" olarak adlandırılan satım sözleşmesinde sözleşmenin bir tarafı olarak satıcı "*merx*" olarak adlandırılan bir malı teslim etmeyi, alıcının ise buna mukabil bir miktar parayı vermeyi taahhüt ettiği bir sözleşmedir. Alıcının burada taahhüt etmiş olduğu paraya Roma Hukuku'nda "*pretium*"=semen denmektedir¹¹⁰.

Semen, satım sözleşmesinde alıcının sözleşme konusu borca karşılık satıcıya vermeyi üstlendiği belirli tutardaki bedele verilen isimdir¹¹¹. Alıcının ödemekle yükümlü olduğu satış bedeli, satıcının teslim edeceği ve mülkiyetini geçireceği malın/malların karşılığını oluşturmaktadır. Bu bedelin "para" olması esastır.

¹⁰⁸ Germana D'Acquisto, Stefania D'Avanzo, "The role of SHALL and SHOULD in Two International Treaties", *Critical Approaches to Discourse Analysis Across Disciplines*, C. 3, S. 1, 2009, s. 36-45; Ben Russell, "Shall, Must, May: The Logic of Legal Obligation and Permission", *Alberta Law Review*, C. 32, 1994, s. 93.

¹⁰⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Koch, "The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)", s. 133. Güler, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali*, s. 345; Toker, "Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali", s. 213-50; Jovičić, "The Concept of the Fundamental Breach of Contract in the CISG", s. 39-50; Akçay, "Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali", s. 41-56.

¹¹⁰ Erdoğan, *Roma Borçlar Hukuku Dersleri*, s. 75; Tahiroğlu, *Roma Borçlar Hukuku*, s. 159.

¹¹¹ Yavuz, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, C. 1, s. 27; Andreas Von Tuhr, *Borçlar Hukuku 1-2*, çev. Cevat Edege, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara: Yargıtay Yayınları: Olgaç Matbaası, 1983, s. 58.

Sadece paranın incelendiği “iktisat” gibi devasa bir bilim dalının olduğu bilimsel literatürde biz burada sadece paranın hukukî sözleşmedeki ödeme aracı olmasına yönelik en temel bazı bilgileri vermekle yetineceğiz: Para, özü itibarıyla herkes tarafından mal ve hizmetlerin ödenmesinde kabul edilen umumi bir ödeme aracıdır¹¹². Bu manada paranın en temel amacı kendisini bir “değişim aracı” olarak göstermesinde görülmektedir. Buna göre, paranın taraflar arasındaki değişim sürecine ait satım sözleşmesindeki karşılıklı borçların ifa anında gerçekleşmiş diğer bir ifade ile süreklilik arz etmeyen ve bu yönüyle de o anda olmuş bitmiş, evrensel kategoride zaman ve mekân sınırlamasının dışında karşılıklı metaları bağımsız olarak belirleyebilen bir değişim aracıdır¹¹³.

Bu araç, tarihsel süreç içerisinde öncelikle satım sözleşmesinin taraflarının karşılıklı mübadelesi ile olan trampa ile başlayan süreçte, bir süre sonra insanların satım sözleşmesinden istedikleri sonucu alamadıkları bir mübadele sebebiyle ortaya çıkmıştır¹¹⁴. Buna göre, örneğin, bir satıcının elinde fazla olan ürün, o kişinin etrafında yaşayan insanlarca en fazla onların ihtiyacı kadarıyla trampa edilebildiğinden, artan kısım mübadele dışında kalmaktaydı. Bu misalde, bir köyde yaşayan fırıncının, bira üreticisinin ve kasabın kendi ürünlerini birbirleri ile satarken ortak bir meta belirlemeleri her üçü için de kendi varoluşları açısından sağlıklı olacaktır. Bu meta, Homeros’ta belirtildiği gibi öküz olabileceği gibi, Newfoundland’de kurutulmuş balık, Habeşistan’da tuz, Hindistan kıyılarında deniz hayvanı kabuğu, Virginia’da tütün, Batı Hint adalarının bazı sömürgelerinde şeker olmuş, bu vesileyle, para basit bir değer ölçüsü olarak zamanla dayanıklı olan metalara dönüşmüş, bunların bölünebilirliği sayesinde taraflar arasında bunların az veya çok alınmasına imkân sağlanmıştır. Bu metalar zamanla daha da sert cisimler halini almıştır. Bu nedenle para, bir toplum içerisinde yaşayan insanlarca birlikte esas alınmak üzere kabul edilmiş ve herkes tarafından eşdeğer olarak, kişiler arasında olabilecek sözleşmelere konu edilebilen, her türlü malın alınıp satıldığı ya da birbirleriyle mübadele edildiği genel ticaret aracı olmuştur¹¹⁵.

¹¹² Avni Zarakolu, **Para, Kredi ve İktisadi Faaliyetler**, 2’nci Baskı, Ankara, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 1977, s. 19.

¹¹³ Fuat Ercan, **Para ve Kapitalizm**, 2’nci Baskı, Devin Yayınevi, 2005, s. 115,124.

¹¹⁴ John F. Chown, **A History of Money: from AD 800**, Psychology Press, 1994.

¹¹⁵ Ercan, **Para ve Kapitalizm**, s. 126.

Paranın bir diğer mühim olan hususu da bir dolaşım aracı olma diğer bir ifade ile herkes tarafından kabul edilme kriteridir. Her ne kadar uluslararası ticarete çok sık kullanım alanı bulunsa da poliçe ve bonoların herkes tarafından kabulü söz konusu değildir. Bu nedenle bunlar, faize tabidirler ve para olarak değerlendirilmezler. Yine her ne kadar tarihi gelişim açısından kâğıt paraların Merkez Bankaları'nın hamile yazılı bonoları olduğu değerlendirilebilse bile, bunların artık herkes tarafından kabul görme özelliği sebebiyle, bu kâğıt paraların (bonoların) da artık bonolardan ayrı olarak değerlendirilmesi gerekir. Nitekim günümüzde bononun Merkez Bankası'na teslimi ve yerine temsil ettiği "altın"ın mübadelesi söz konusu değildir. Zira, artık paralar da bir başka paralar esas alınarak basılmaktadır. Merkez Bankaları'nın altının yanı sıra Amerikan Doları, Euro karşılığı kâğıt basmaları buna örnek olarak verilebilir¹¹⁶.

Paranın bir satım sözleşmesinde semen olarak kabul edilebilmesi açısından, iktisat biliminde tartışılan sayısız teori içerisinde bizim hukuken semen olarak nitelenebilmesi adına kabul ettiğimiz finansal teoride paranın altı temel ayırıcı fonksiyonu vardır¹¹⁷. Buna göre, bilhassa hukuki işlemlerde kullanılan parayı tanımlamak için; paranın tanımlanmasını şu şekilde yapabiliriz:

Para, (i) Herkesçe kabul gören, (ii) mübadele edilebilir (iii) biriktirilebilen (iv) gelecek ödemelere esas olabilen (v) belirli bir değerdeki (vi) kaydedilebilir nitelikteki her "şey"dir. Bu nitelikleri şöyle özetleyebiliriz:

1. Herkesçe Kabul Gören: Bu unsur uyarınca, öncelikle Devletlerin kendi para birimleri herkesçe kabul görmektedir. İlgili devletin ekonomisinin zayıflığı veya güçlülüğü bu para birimin uluslararası ticarete kullanılma sıklığını etkilemekle birlikte, sözleşme taraflarının semen olarak bu para birimini seçmesinin önünde hiçbir engel yoktur. Bununla birlikte, "herkesçe kabul görme" kıstasını sadece Devletlerin para birimi olarak da düşünmemek gerekir. Zira, uluslararası ticarete "semen" kavramı içerisine nelerin gireceğinin tespiti de zamanla değişkenlik

¹¹⁶ Tianxi Wang, "Banks' Wealth, Banks Creation of Money, and Central Banking", **Banks Creation of Money, and Central Banking (August 1, 2017)**, 2017.

¹¹⁷ Ayrıntılı Bilgi: Zarakolu, **Para, Kredi ve İktisadi Faaliyetler**, s. 21; John N. Smithin, **What Is Money?**, 1'nci Baskı, London: Taylor and Francis, 2002.

gösterecektir¹¹⁸. Zira teknolojinin gelişmesi ve özellikle artık herkesçe kabul görme hususunda eskiden olduğu gibi sadece belirli devletlerin tekel hakkının olmadığı günümüzde açıktır. Örneğin, Avrupa Birliği'nin resmi para birimi olan Euro para birimi hiçbir ülkenin himayesinde olmamakla birlikte, herkesçe kabul görmesi nedeniyle tartışmasız olarak uluslararası ticarete “para” olarak kabul edilmektedir.

2. Mübadele Edilebilir: Bu özellik esasında satım sözleşmelerinde satıcının malının belirli bir zaman ve mekân dahilinde alıcının hakimiyetine bıraktığı “zilyetliğin devri” borcunun, gözle görülemeyen bir “meta” üzerindeki yansımasıdır. Para, kendisini fiziksel ortamda var edebileceği gibi tamamen soyut ortamlarda da var edebilir. Paranın da esasında bir “şey” olmasından mütevellit, para hukuki gerçek ve tüzel kişilerce sahiplenilmektedir. Bu noktada, kişiler arasındaki sahiplenme ilişkisinin değişebilir olması, paranın “mübadele edilebilir” özelliğini ortaya koymaktadır. Bu noktada, sahiplenme ilişkisinin el değiştirmedeği durumlarda ortada satım sözleşmesine konu edilebilen bir “para”nın da var olduğundan bahsedemeyiz.

3. Biriktirilebilen: Bu nitelik, paranın fiziken bir mekânda veya bankada bir hesapta soyut olarak bir arada bulunabilmesi özelliğini ifade eder. Zira enerji gibi birikemeyen ve o anda tüketilmesi gereken “şey”ler bu kriteri sağlamaması nedeniyle, paraya vücut vermezler.

4. Gelecek Ödemelere Esas Olabilen: Burada ifade edilmek istenen husus para olarak tanımlanan şeyin daha sonraki bir ödemeye de esas olabilecek olmasıdır. Bu manada sadece tek bir sefer için ödemeye esas olan şey para olarak nitelendirilemez.

5. Kaydedilebilir Nitelikteki Her Şey: Kaydedilebilir nitelikteki her “şey”in tanımındaki “şey” kelimesi ile kastedilen varlık önemlidir. Burada bahsi geçen “şey” ifadesine kaydedilebilir bilgi kayıtları (“veri”) girebileceği gibi, banknotlar da girebilir. Bu manada uluslararası para transferlerinde söz konusu olan bilgisayar kayıtları bu kapsama açıkça girmektedir. Bu manada bilgisayarda sadece 1 ve 0 olarak tutulan veriler de CISG manasında “para” sayılır¹¹⁹.

¹¹⁸ Nitekim, bazı yazarlar “para” için devlet tarafından tanınmayı şart görmektedir. bkz. Andreas Von Tuhr, **Borçlar Hukuku 1-2**, s. 58.

¹¹⁹ Zarakolu, **Para, Kredi ve İktisadi Faaliyetler**, s. 21.

Gelişen günümüz teknolojisinde kripto paraların CISG kapsamında geçerli bir ödeme yöntemi olarak “para” olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışmalı olmakla birlikte yeni kararlar alıcının semeni ödeme yöntemi olarak kabul edilebileceği doğrultusunda seyir etmektedir¹²⁰.

Avrupa Adalet Divanı’na konu olan bir davada mahkeme verdiği karar¹²¹ ile Bitcoin’in bir ödeme aracı olabileceğini “*geleneksel olmayan para birimlerinin, diğer bir ifade ile bir veya birden fazla Devlet tarafından kabul edilmeyen para birimlerini içeren sözleşmelerin- sözleşmenin taraflarınca kabul edilen bir ödeme yöntemi olarak öngörülmesi halinde, taraflarca belirlenmiş olan bu para birimi kabul edilebilir*” gerekçesi ile vermiştir. Her ne kadar karara konu olan olay Avrupa Birliği müktebasatındaki KDV muafiyet kapsamı ile ilgili olsa da kararın gerekçesinde Bitcoinin Avrupa Adalet Divanı tarafından ödeme aracı olarak kabul edilmesi açısından yol göstericidir.

Avrupa Birliği 30 Mayıs 2018 tarihinde yayınladığı 5’inci Kara Para Aklama İle İlgili 2018/843 sayılı Direktifinin¹²² (“Direktif”) 10’uncu maddesinde “*Kriptoparaların bir ödeme yöntemi olarak kullanılabileceğini...*” belirterek; kriptoparalar ile yapılan ödemelerin Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanının engellenmesi gibi birçok konu ile ilişkisi hakkında detaylı direktif yayınlayarak üye Devletler’e bu konu mevzuatlarında gerekli değişiklikleri yapmaları için direktif vermiştir. Bunun neticesinde bütün üye devletler değişiklikleri yapmıştır¹²³.

¹²⁰ Miklós Király, “The Vienna Convention on International Sales of Goods and the Bitcoin”, *US-China Law Review*, C. 16, S. 5, 2019.

¹²¹ **European Court of Justice, “CURIA”**, Erişim:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=CC43B5CC9EEC9C9D976CEFF367EB2BA8?text=&docid=170305&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=215347>. Erişim Tarihi: 25.12.2023.

¹²² “**Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 Amending Directive (EU) 2015/849 on the Prevention of the Use of the Financial System for the Purposes of Money Laundering or Terrorist Financing, and Amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU (Text with EEA Relevance)**”, C. 156 OJ L § (2018), Erişim: <https://data.europa.eu/eli/dir/2018/843/oj/eng>. Erişim Tarihi: 25.12.2023

¹²³ Her bir AB Devlet’in mevzuat değişikliği için: “**Directive - 2018/843 - EN - AmlD5 - EUR-Lex,**” Erişim: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=celex%3A32018L0843>. Erişim Tarihi: 25.12.2023

Bu kapsamda örneğin Almanya 1 Ocak 2020 tarihli direktife uygun olarak Bankacılık yasasında¹²⁴ (“*Kreditwesengesetz – KWG*”) Bölüm 1 paragraf 11 cümle 4'e göre kriptoparaların, gerçek veya tüzel kişiler tarafından bir anlaşma veya fiili uygulama temelinde bir değişim veya ödeme aracı olarak kullanılabileceği açıkça kanun hükmü olarak kabul etmiştir.

ABD'de de verilen bir kararda¹²⁵ da mahkeme, mal veya hizmet satın almak için kullanılabildiği için Bitcoin'in bir ödeme yöntemi olarak para birimi olarak kabul etmiştir.

Kanaatimizce de, gelişen teknoloji çerçevesinde, taraflarca kararlaştırılması halinde, CISG kapsamında akdedilen bir satım sözleşmesinde alıcının semeni ödeme borcunun ifasında ödeme yöntemi olarak kripto para kararlaştırılabilir. Kripto para bu yönüyle banka havalesi ile benzerlik taşımaktadır.

2. Semenî Ödeme Borcunun Edim Çeşitlerindeki Niteliği ve Kapsamı

2.1 Nitelik

Alıcının semeni ödeme borcunun ifası, -her ne kadar semeni ödeme borcunun ifasının gerçekleşmesi için gerekmesi halinde ifa öncesi bazı resmi işlemler yerine getirilecekse de- ölçülemeyecek kadar kısa zaman dilimi olan “an” içerisinde gerçekleşir. İfanın “an” içerisinde gerçekleşeceğinden kasıt, semenin satıcının hakimiyet alanına hiçbir tahdit olmadan girişinin gerçekleşme anıdır¹²⁶. Bu nedenle, alıcının semeni ödeme borcu ani edimli bir borçtur.

Semenî ödeme borcu, edim çeşitlerindeki niteliği itibariyle belirli bir şeyi “verme/dare” eylemini gerektirdiğinden olumlu (müspet) edim olarak

¹²⁴Resmî Erişim Linki:

https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Gesetzestexte/Gesetze_Gesetzesvorhaben/Abteilungen/Abteilung_VII/19_Legislaturperiode/2019-12-19-Gesetz-4-EU-Geldwaescherichtlinie/3-Verkuendetes-Gesetz.pdf?__blob=publicationFile&v=2 Erişim: 25.12.2023

¹²⁵ Case Text, <https://casetext.com/case/sec-exch-commn-v-shavers> Erişim: 25.12.2023

¹²⁶ Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Güncellenip Genişletilmiş 21'inci Basım İstanbul: Vedat Kitapevi, 2023, C. 1, s. 11.

değerlendirilir¹²⁷. Edimin belirlenmesi açısından farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre borcun konusu ferdan değil de sadece türü (cinsi=nevi) belirtilmek suretiyle miktar olarak belirlendiğinden tür borcudur (hatta onun da özel bir türüdür). Bir diğer görüşe göre ise para borcu, tür ve parça borcunun dışında “değer sağlama borcu” olarak nitelendirilen üçüncü tip bir borçtur¹²⁸. Kanaatimizce, antika eşya niteliğindeki bir para ile aradaki farkın ortaya konulması adına satım sözleşmesindeki semen ile ifade edilen temsil edilen bir değer olması karşısında alıcının semeni ödeme borcunun bir “değer sağlama borcu” olarak nitelendirilmesi daha uygundur.

Semen, miktarını belirleyen bir sayı ve para birimi ile ifade edilir. Borcun miktarı doğrudan doğruya taraflarca belirli bir miktar olabileceği gibi (mesela 1.000 TL) dolaylı olarak da (örnek olarak “malın satışından elde edilecek kârın yarısı” gibi) belirlenebilir¹²⁹.

2.2 Borcun Kapsamı: Semen ve Ödeme Masrafları

Alıcının malın teslimi karşılığında ödemesi gereken semen ile ifade edilen yalnızca sözleşmeye konu malın değerini değil, aynı zamanda malın ambalajı, nakliye masrafları, sigorta masrafları gibi satıcının sözleşme kapsamında borçlu olduğu tüm edimleri kapsar¹³⁰. Bu bağlamda, alıcının semeni ödeme borcunun kapsamı belirlenirken öncelikle taraflar arasındaki anlaşma, sonrasında ise CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamındaki taraflar arasındaki ve ilgili ticari branştaki ticari teamüller esas alınır. Bu kapsamda alıcının semeni ödeme masraflarına (havale masrafı, akreditif masrafı gibi ek masraflar) kimin katlanacağı belirlenmiş olur. Bu şekilde bir belirleme yoksa CISG’nin 54’üncü maddesindeki “*Alıcının semeni ödeme borcu, sözleşmede veya mevzuatta öngörülmüş olan, semenin ödenmesini*

¹²⁷ Andreas Von Tuhr, **Borçlar Hukuku 1-2**, s. 58. Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, C. 1, s. 238.

¹²⁸ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 305; Nami Barlas, **Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar**, 1. bs, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1992, s. 11.

¹²⁹ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 305.

¹³⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin: Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 772; U. Magnus, J. von Staudinger, M. Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, Sellier - de Gruyter, 2005, m. 536; Ralf Straub, Anton Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, Berlin ; New York: Springer, 2010, m. 53 p. 10; Burghard Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, 2. Baskı, Münih: Verlag CH Beck, 2008, p. p. 4-131; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 822.

sağlayacak önlemleri almayı ve formaliteleri gerçekleştirmeyi içerir.” hükmü uyarınca bu masraflara alıcının karşılaması gerekeceği kanaatindeyiz.

Buna göre; alıcının semeni ödeme borcu kapsamında ödemekle yükümlü olduğu ödeme masrafları, ödemenin yöntemine göre farklılık gösterir. Sözleşmede kararlaştırılan ödeme yöntemine göre değişecek şekilde bankalara ve diğer yerlere ödenmesi gereken komisyon veya ücretler de buna dahil olacaktır.

Ödemenin nakit olarak yapılması halinde, semene eşdeğer nakit paranın ödeme yerine fiziken ulaşması anına kadar ki fiziki taşıma masraflarından alıcı sorumludur.

Ödemenin havale/EFT ile yapılması halinde, havale/EFT ücretinden alıcı sorumludur.

Ödemenin kambiyo senedi yöntemiyle ödenmesi kararlaştırıldığı durumlarda, alıcı kambiyo senedinin tahsilatı aşamasına kadar yapılması lazım gelen masraflardan sorumludur. Buna göre, çekin gönderilme masrafları ile karşılıksız çıkan bir çekin nakde çevrilmesi için satıcının üstlenmek zorunda olduğu bütün masraflar da bu bedel kapsamında değerlendirilir. Buna yargılama giderleri, avukatlık ücreti, çek komisyon bedeli gibi her türlü masraf da dahildir.

Vesaik mukabili ödeme yöntemi¹³¹ ile tahsilatın gerçekleşmesi durumunda, genel bir prensip olarak, tahsilat işlemleri sırasında yapılan banka ücretleri, posta masrafları gibi masrafların kim tarafından karşılanacağı konusunda taraflar anlaşmamışlarsa, bu masraflar genellikle Uluslararası Ticaret Örgütü URC 522 kuralları çerçevesinde ödenir¹³².

Akreditif¹³³ düzenlenmesi durumunda, akreditif düzenleme masraflarını üstlenmesi gereken taraf genellikle ilgili bankalara verilen talimatlarda belirtilir ve

¹³¹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Ersan Atalay, **Uluslararası Ticaret Hukukunda Vesaik Mukabili Ödeme: Belge Karşılığında Ödeme**, 1'nci Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, 2012, s. 42.

¹³² International Chamber of Commerce, **URC 522 - Uniform Rules for Collections**, 1995 Edition New York, N.Y.: International Chamber of Commerce, 1995.

¹³³ Ayrıntılı Bilgi İçin: Vahit Doğan, **Akreditif**, 4. Baskı Savaş Yayınevi, 2016.

bu talimatlar satıcı ile alıcı arasındaki ana sözleşmeyi etkilemez. Bu talimatlar çoğu defa Uluslararası Ticaret Örgütü'nün UCP 600¹³⁴ kuralları esas alınarak belirlenir.

Alıcı, ödemesinin ödeme yerine tam ve zamanında ulaşması sorumluluğuna sahiptir. Bu sorumluluğa, semenin alıcının kullanımına sunulmasına kadar ki süreçte oluşabilecek her türlü kayıp ve gecikmenin sorumluluğu da dahildir. Bu kapsamda, alıcının semeni ödeme borcunu ifa ederken; ödeme ile ilgili ülkesindeki kambiyo mevzuatına uygun hareket etme yükümlülüğü de dahildir¹³⁵. Buna göre, hangi para biriminden ödeme yapılacaksa, alıcının kendi ülkesindeki kambiyo mevzuatı kapsamında yabancı paranın ülke dışında transferinin mümkün olup olmadığı, yurt dışına yapılacak para transferlerinde de uyulması gereken formalitelerin neler olduğunun tespiti ve buna uygun olarak gerekli formalitelerin yerine getirilmesi; buna ilişkin usullere ilişkin alınması gereken tedbirlerin tespiti ve uygulanması da dahil olmak üzere bütün süreçler alıcının semeni ödeme borcunun kapsamına girmektedir.

Alıcının semeni ödeme borcunun ifası için alıcı, çoğu defa ifa yardımcısı kullanmak zorundadır. Buna göre, satın alma bedelinin ödenmesi işlemlerinde her bir sözleşmeye göre belirlenecek olan ifa yardımcısının masraflarından ve üçüncü tarafın sözleşmeye ve CISG hükümlerine uymaması da yine alıcının semeni ödeme borcunun ihlali anlamına gelir. Nakit ödeme halinde banknotları fiziken taşıyan şirket çalışanının banknotlar ile birlikte kaybolması, poliçe ile ödeme halinde poliçeyi kabul eden kişinin poliçe bedelini ödememesi, banka çeki ile ödeme halinde bankanın çeki ödememesi, kendi banka hesabından EFT işlemini gerçekleştirerek satıcının bankasının ihmali, akreditif ile ödeme yapılacak olması halinde alıcının akreditif bankasının ihmali gibi haller, CISG m. 79'da yer alan sorumluluktan kurtulma hükümlerindeki istisnalar hariç olmak üzere, üçüncü bir tarafın söz konusu olduğu hallere örnek olarak verilebilir.

Üçüncü kişinin yükümlülüğünün ihlali, alıcının sadece CISG m. 79 ve m. 80'de öngörülen sınırlı istisnai durumlardaki olası tazminat sorumluluğunun ortadan

¹³⁴ Resmi Metin: International Chamber of Commerce, **ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600**, Paris: International Chamber of Commerce, 2007.

¹³⁵ Nuray Ekşi, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, 1. Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2010, s. 63.

kalkabileceği sınırlı muafiyet durumlarına imkan sağlayabilir¹³⁶. Ancak bu haller oldukça sınırlıdır. Örneğin CISG m. 79 alıcıyı ödemeyi gerçekleştirmek için temin etmesi gereken yeterli döviz elde etme sorumluluğundan; buna ilişkin riskinden asla muaf tutmamaktadır. Bu manada dövizin bulunamaması alıcı yönünden hiçbir suretle geçerli bir sebep olarak kabul edilmez¹³⁷.

Yukarıdaki açıklamalardan da görüleceği gibi taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece ödeme masrafları alıcının semeni ödeme borcuna dahil olmaktadır. Ancak bu masrafların ne kadar olduğu ve ne zaman ödeneceği, akreditif ya da vesaik mukabili ödemelerde olduğu gibi, çoğunlukla özel düzenlemelere tabidir.

3. Semen Belirlenmesi

3.1 Genel Olarak

Sözleşmedeki semenin ne şekilde belirleneceği sorunu, kendisini öncelikle icabın varlığı konusunda gösterir¹³⁸. Zira, semenin kararlaştırılmamış olması; icaptaki esaslı unsur eksikliğinden dolayı sözleşmenin hiç var olmadığı sonucuna bizi götürebileceği gibi, semenin zımni olarak veya bir başka yöntemle kararlaştırılacağı sonucuna da bizi götürebilir. Bu nedenle, tezimizde öncelikle CISG'nin icabın esaslı unsurları sorunu irdelenecek, sonrasında da diğer hususlar tartışılacaktır.

CISG'ye tabi bir sözleşmenin kurulması için icapta var olması gereken asgari koşullar o sözleşmenin esaslı unsuru olarak kabul edilir¹³⁹. Bu unsurların CISG ile

¹³⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin: Mehmet Ali Begdeş, **CISG Kapsamında Tazminat Sorumluluğunun Ortadan Kalkması (m. 79-80)**, 1'nci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2024; Halil Ahmet Yüce, **Viyana Satım Sözleşmesi'nin (CISG) 79'uncu Maddesi Uyarınca Tazminat Sorumluluğundan Kurtulma**, 1. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.

¹³⁷ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 862.

¹³⁸ Sang Man Kim, **Payment Methods and Finance for International Trade**, Singapore: Springer, 2021, s. 17.

¹³⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: İpek Sağlam, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmenin Kurulması: CISG m. 14 - 24**, 1'nci Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013; Yılmaz, "Uluslararası Menkul Satış Sözleşmelerine Dair Viyana Konvansiyonu ve Türk Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşu," s. 573-602; Güler, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali**; Florian Mohs, Ingeborg Schwenzer, "Sözleşmenin

birlikte *lex contractus*'un tabi olduğu ülkenin hukuk sistemi ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Zira, CISG kapsamında yer almayan temsil yetkisi gibi unsurlar açısından sözleşmenin uygulandığı hukuk kuralları esas alınacaktır. İcap ve kabul ise CISG kapsamında düzenlenmiş bulunan hususlar olduğundan CISG kapsamında değerlendirilecektir¹⁴⁰.

CISG'nin 14'üncü maddesi sözleşmenin kurulması için gerekli olan icabın esaslı unsurları hakkındadır. İcap, hukuki bir işlem olarak kabul edilir ve bu nedenle sadece CISG'nin gerekliliklerine değil, aynı zamanda hukuki işlemlerin geçerliliğine ilişkin uygulanabilir iç hukuk kurallarına da uygun olmalıdır. Örneğin, icabın geçerli olabilmesi için, icapta bulunan tarafın hukuki işlem yapma ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bu durum, kişinin kendi adına bağlayıcı hukuki işlemler yapma yeteneğine sahip olduğu anlamına gelir. Bu husus CISG'de düzenlenmemiş olup, ulusal hukuklar tarafından ortak olarak benimsenmiş bir ilkedir¹⁴¹.

Diğer bir ilke olarak, temsilen yapılan bir teklifin geçerli olabilmesi için bir temsil belgesinin uygulamadaki adıyla vekâletnamenin geçerli bir temsile yol açıp açmadığı ve bir organın yetkilerinin kapsamı önemlidir. Bu, bir kişinin veya kuruluşun başkası adına hukuki işlemler yapma yetkisine sahip olup olmadığını belirler¹⁴².

Buna göre, beyanda bulunan tarafın ehliyetine, temsil yetkisine ve diğer hukuki işlemlerle ilgili konulara doğrudan CISG uygulanmaz. Bu bağlama noktalarına uygulanacak olan hükümleri bulmak için, kanunlar ihtilafı kuralları çerçevesinde uygulanacak olan hukuku tespit etmek gerekir. Bu tespit, Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları uyarınca yapılır ve her durumda farklı olabilir.

Kurulması", **Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, editör Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 83; Zhassulan Akhmetov, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'na Göre Sözleşmenin Kurulması**, 1'nci Baskı, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2015; Mustafa Alper Ener, **CISG'e Göre Sözleşmenin Kurulması**, 1'nci Baskı, Ankara, Lykeion Yayınevi, 2018.

¹⁴⁰ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 268; Kim, **Payment Methods and Finance for International Trade**, s. 17.

¹⁴¹ Mohs, Schwenger, **"Sözleşmenin Kurulması"**, s. 83.

¹⁴² Massimo Bianca, Michael Joachim Bonell, Maskow Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, Milano: Giuffrè, 1987, m. 14; Loukas Mistelis, "CISG and Arbitration", **CISG Methodology**, 2009; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 279.

CISG'nin 14'üncü maddesi uyarınca icap, ancak belirli şartları haiz bir teklifin varlığı halinde mümkündür. Buna göre teklif iki ana temel bileşenden oluşur. Bunlar “beyanın kabul halinde teklifte bulunanın bağlanma niyetini göstermesi” ve “kesinlik”tir. Bu asgari içeriğe sahip olmayan teklifler, CISG anlamında icap olarak kabul edilmezler¹⁴³. CISG m. 14 bu durumu şu şekilde düzenlemektedir:

“Bir veya birden çok belirli kişiye sözleşmenin kurulması için yöneltilen bir teklif, yeterince kesin olması ve teklifte bulunanın, kabul halinde bağlanma iradesini yansıtmaması durumunda icap sayılır. Malların saptandığı ve açık veya örtülü olarak miktar ve semenin belirlendiği veya belirlenmesi için gerekli düzenlemenin yapıldığı teklifler yeterince kesin sayılır.”

Bu hüküm, Türk Borçlar Kanunu'nun m. 233/1 hükmünde yer alan “kesin sipariş verme” hükmüne benzetilebilir. Bu hükme göre, alıcı, malı satın alacağına dair kesin suretle satıcıya bildirimde bulunması halinde, satın alınan malın bedelinin siparişte yer alıp almamasından tamamen bağımsız olarak, satıcıya iletilen icap geçerli kabul edilir.

Bağlanma niyeti, teklif veren tarafın, teklifin kabul edilmesi halinde bağlayıcı bir sözleşme oluşturmayı amaçladığını gösterir. Asgari içerik ise, teklifin mal veya hizmetlerin temel özelliklerini ve fiyatını içermesi gerektiğini belirtir. Kişideki belirsizlik ise, teklifi CISG m. 14(2) uyarınca “icaba davet” olarak değerlendirilmesine sebebiyet verir.

CISG kapsamında, icabın varlığı için bir sözleşmenin akdedilmesine yönelik bir teklifin kabul edildiğinde mahkemelerde uygulanabilecek yükümlülükler içeren bir sözleşme oluşturacak kadar kesin ve belirgin olan bir irade beyanı söz konusu olmalıdır¹⁴⁴. Bu, teklifin bağlayıcı bir sözleşme yaratma potansiyeline sahip olduğunu gösterir. Bunun için içermesi gereken bazı unsurları vardır.

¹⁴³ Mohs, Schwenzer, “Sözleşmenin Kurulması”, s. 86.

¹⁴⁴ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG - Incoterms*, s. 51. Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 272.

Öncelikle; teklif, kesin olmalıdır. Teklif, sözleşmenin esaslı unsurlarını, özellikle de mal veya hizmetlerin nitelikleri, miktarı ve fiyatı gibi önemli detayları içermelidir¹⁴⁵. Bu unsurların belirlenmesi, teklifin kabul edilmesi halinde uygulanabilir ve yargısal olarak denetlenebilir bir sözleşme oluşturduğunu gösterir.

Bir teklifin içerik metninde açıkça "icap" olarak isimlendirilmesi, kaleme alınması gerekmez. Önemli olan, teklifin bağlayıcı bir sözleşme oluşturma niyetini ve yeterli ayrıntıyı içermesidir.

Teyit mektubu", "proforma fatura" veya sadece "fatura" gibi çeşitli belgeler de durumun şartlarına göre içerdikleri bilgiler ve bağlayıcı nitelikleri nedeniyle CISG m. 14 kapsamında bir icap olarak kabul edilebilirler.

Hollanda’da görülmüş olan bir davada¹⁴⁶ Hollanda Arnhem-Leeuwarden Bölge Adliye Mahkemesi, 10.10.2023 tarihli Serhat Impex Velp B.V. v. TR Denim Giyim San ve Dış Tic. Ltd. Şti. davasında faturanın CISG 14’üncü madde kapsamında bir teklif olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışmıştır. Davaya konu edilen olayda, TR Denim (“davalı”), İstanbul’da Serhat (“davacı”) ile anlaştığı bir nakliye şirketine Koronavirüsü sürecinde yüz maskeleri için davacı lehine fatura düzenletip faturaları davacıya göndermiştir. Bu faturalarda isim olarak davacı gözükmektedir ve davalı tarafından bu faturalar gümrük işlemlerinde kullanılmıştır ve faturalara herhangi bir itiraz gelmemiştir. Faturada yüz maskelerinin sayısı ve miktarı gibi detaylar da mevcuttur.

Bu bilgiler, teklifin CISG’nin 14’üncü maddesindeki asgarilik şartlarını sağlayıp sağlamadığı mahkemece tartışma konusu olmuştur. Mahkeme, CISG 14’üncü maddesini yorumlarken, bir teklifin geçerli olması için gerekli asgari koşulların belirlendiği halde, ortada geçerli bir sözleşmenin varlığından söz etmek gerektiğini kabul eder. Mahkemeye göre, bir teklifin, malları tanımlaması, miktar ve fiyatını açıkça veya zımnen belirlenmiş ya da belirlenebilir olması gereklidir. Davalı TR Denim’in faturaları bu koşullar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Teklifin

¹⁴⁵ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 105.

¹⁴⁶ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Dava Numarası:5630 Mahkeme: Hollanda Arnhem-Leeuwarden Temyiz Mahkemesi, Karar Tarihi: 10 Ekim 2023; Dosya No: 200.315.568; Dosya Adı: Serhat Impex Velp B.V. v. TR Denim Giyim San ve Dış Tic. Ltd. Şti. Erişim: 25.12.2023

geçerliliği, malların tanımı, miktarı ve fiyatı gibi esaslı unsurları içermesiyle sağlanır. Bunların varlığı halinde, davalı TR Denim'in davacı Serhat'a yaptığı teklif, geçerli bir teklif olarak değerlendirilebilir. Somut olayda, bu hususların tamamı faturada tanımlanmıştır. Malların açıkça tanımlandığı, miktar ve fiyatın açıkça belirtildiği bir faturanın varlığı, açıkça teklif olarak değerlendirilebilir. Bu, CISG'nin temel prensiplerinden biri olan açık ve net tekliflerin sözleşmeye dönüşebilirliğini sağlar ve taraflar arasında hukuki bir bağ kurmasına izin verir.

Ancak, bu karar doğrultusunda sadece faturanın gönderilmiş olması, faturanın kabulü, kısmi ödeme yapılmış olması hatta malların teslim alınmış olması dahi 14'üncü madde kapsamında bir sözleşme için yeterli olamayabilir¹⁴⁷. Her davanın özelinde her bir olayı ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Fatura hakkında verilen Hollanda'nın bir başka mahkeme kararında¹⁴⁸ Rotterdam Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilmiş olan 31 Ağustos 2022 tarihli Doğançan Fındık ve Gıda Sanayi Tic. Ltd. Şti. davasında Türkiye'de yerleşik bir şirket ile Hollanda'da yerleşik bir şirket arasındaki fındık ihracatına yönelik bir ihtilaf davaya konu edilmiştir. Bu davada, davacı şirket fatura kestiği şirketin malları teslim alması sonrasında eksik bedel için dava açmıştır. Fatura kesilen şirket ise, asıl sözleşme ilişkisinin başka şirket olduğu iddiasındadır. Mahkeme, davacı Şirket'in hâkim ortağı olduğu bir başka şirket ile davalı arasındaki ilişkiyi esas almak suretiyle, asıl sözleşmenin bu şirketle yapılmış olduğunu, bu nedenle de CISG kapsamında taraflar arasındaki sözleşmenin varlığını kabul etmemiştir. Bu doğrultuda davacıya hiçbir zaman doğrudan sipariş verilmediğini, siparişlerin bir başka şirket üzerinden verildiğini ileri sürmüştür. Mahkeme, bu savunmaya itibar göstermiş ve davacı tarafın da fatura haricinde sözleşmenin ispatına yönelik başkaca ispat sunamaması karşısında asıl sözleşme ilişkisinin CISG uyarınca ispat edilemediğine hükmetmiştir. Bu karar, CISG kapsamında tek başına faturanın ve malın teslim alınmasının sözleşmenin ispatı için yeterli olmadığının ortaya konulması ve her bir davanın ayrı ayrı ele alınması adına önemlidir.

¹⁴⁷ Mohs, Schwenger, "Sözleşmenin Kurulması", s. 88.

¹⁴⁸ "<https://cisg-online.org/>". CISG Dava No: 5960 Doğançan Fındık ve Gıda Sanayi Ticaret Ltd. Şti. Karar Tarihi: 31 Ağustos 2022. Mahkeme: Hollanda Rechtbank Rotterdam Temyiz Mahkemesi, Karar No. C/10/632066 / HA ZA 22-58.. Erişim tarihi: 25.12.2023

CISG'nin 14'üncü maddesine göre, bir teklifin, muhatabın olumlu karşı beyanı ve CISG'nin tamamlayıcı hükümleriyle birlikte, içeriği uygulanabilecek bir sözleşme oluşturacak şekilde önerilmiş olması gereklidir. Bu, teklifin sözleşmenin esaslı unsurlarını içermesi anlamına gelir.

Essentialia Contractus, sözleşmenin sözleşme olabilmesi için bulunması gereken en asgari şartları belirleyen hususlar olarak tanımlanabilir¹⁴⁹. Bunun temelinde de icap yatar. *Essentialia negotii* ise icapta bulunması gereken asgari unsurlar anlamını taşır¹⁵⁰. CISG m. 14'ün ikinci cümlesi, CISG kapsamındaki sözleşmelerin *essentialia negotii*'nin detaylarını belirtmektedir. Buna göre, malların tanımı, miktarı ve fiyatı; bir teklifte yer alması gereken esaslı unsurlar olarak belirtilir. Bu unsurlar, teklifin net ve belirgin olmasını sağlar, böylece tarafların icap kabul edildiğinde ne ile bağlı olduklarını açıkça anlamaları mümkün olur¹⁵¹.

Malların belirli özelliklerinin teklifte yer almaması, her zaman teklifi geçersiz hale getirmez. Açıkça belirtilmesinin her zaman gerekli olmadığı hallerde, miktar belirtilmemiş olursa dahi teklif geçerli olur. Örneğin, bir beyaz eşya satışı teklifinde marka ve model belirtilmiş olabilir, ancak renk ve donanım gibi ayrıntılı özellikler daha sonraki bir aşamada belirlenmek üzere bırakılabilir. Bu halde teklif belirtilen marka ve modelin açıklanmış teknik detayları üzerinden teklifte bulunulmuş olduğu kabul edilir. Bir başka örnekte, çelik genellikle ağırlık ve kalite esasına göre satın alınırken, daha sonraki bir aşamada ölçüleri belirlemek alıcıya bağlıdır. Bu anlamda çeliğin ölçüleri değil ağırlığı ve kalitesi *Essentialia negotii* olarak kabul edilir.

Bir teklif, belirli bir markayı işaret etmese bile tüm detaylarını en baştan ortaya koymak zorunda değildir. Örneğin, daha sonradan üretilecek parçaların boyutları gibi bazı detaylar daha sonraki müzakerelerde netleştirilebileceği kararlaştırılarak, anlaşma yapılabilir. Bu durumda, teklifte bulunması gereken esaslı unsurların var olduğu kabul edilir ve böyle bir durumun varlığı, teklifin geçerliliği için yeterlidir.

¹⁴⁹ P. J. de Plessis, "The Roman Concept of Lex Contractus", *Roman Legal Tradition*, C. 3, 2006, s. 79. C. Brunner, *UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980: unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht*, Stämpfli, 2014, m. 14.

¹⁵⁰ Schwenzer, Hachem, Kee, *Global Sales and Contract Law*, p. 10.05.

¹⁵¹ Giulio Giannini, "The Formation of the Contract in the UN Convention on the International Sale of Goods: A Comparative Analysis", *Nordic Journal of International Law*, 2006, s. 1.

CISG kapsamında, bir teklifin içermesi gereken esaslı unsurlar (*essentialia negotii*) bağlamında, teslimat zamanı ve yeri, hatta ambalaj türü gibi ek detaylar da önemli olabilir. Ancak, bu tür detayların bir teklifin temel unsuru olarak kabul edilmesi genellikle sadece özel ve istisnai koşullarda mümkündür.

Belirli bir durumda teslimat zamanı ve yeri de sözleşmenin esaslı unsurları olabilir. Örneğin, acil bir teslimat gerektiren durumlarda, teslimat zamanının belirlenmesi temel bir öneme sahip olabilir. Benzer şekilde, belirli bir yerdeki teslimatın önemi de sözleşmenin merkezinde yer alabilir.

Özel ambalaj gereklilikleri de ürünlerin doğası veya taşıma koşulları gibi faktörler nedeniyle, bazı durumlarda esaslı unsurlar arasında sayılabilir.

Yazılım teklifleri için lisanslama koşulları gibi özel hükümler, bu tür anlaşmaların temelini oluşturabilir. Bu tür durumlarda, lisans şartlarının açıkça belirtilmesi gerekebilir. Yazılım sözleşmelerinin CISG kapsamında olup olmadığı konusu tezimizin birinci bölümünde belirttiğimiz üzere tartışmalıdır. Yazılımların belirli bir fiziki mal içerisinde yer almasıyla birlikte satışa konu edildiği sözleşmelerin CISG'e tabi olacağı görüşünden hareketle bu detay, anlaşmanın temel koşulunu oluşturabilir¹⁵².

Taraflar arasındaki önceki müzakereler veya uygulamalar, teklifin belirli ek detaylara sahip olması gerektiğini gösterebilir. Eğer taraflar bu tür detayları önemli olarak değerlendiriyorsa, bu detayları içermeyen bir teklifin bağlayıcı olmadığı anlaşılabılır.

Genel olarak, CISG'nin 8 ve 9'uncu maddesi uyarınca teklifin yorumlanması ve CISG'nin tamamlayıcı kurallarının uygulanması, gerekli ek detayları belirlemek

¹⁵² Bettina Heiderhoff, "CISG'in Uygulama Alanı: Konu Bakımından : Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)", s. 32; Diedrich, "Maintaining Uniformity in International Uniform Law via Autonomous Interpretation: Software Contracts and the CISG", s. 303.

için kullanılabilir. Örneğin, teslimat yeri veya zamanına ilişkin esaslı unsurların eksik olduğu durumlarda, CISG'nin ilgili hükümleri devreye girer¹⁵³.

CISG kapsamında, bir teklifin geçerli bir icap olarak kabul edilebilmesi için asgari unsurlar eksikse, teklif geçerli bir icap olamaz ve dolayısıyla bağlayıcı bir sözleşmenin temelini oluşturamaz. Bu bağlamda bazı eksikliklerin incelenmesinde fayda görüyoruz.

Eğer bir teklifte iki farklı mal belirtilmiş ancak hangisinin satılacağı açıkça belirtilmemişse, bu durum geçerli bir teklifin esaslı unsurlarından yoksun olduğu anlamına gelir. Benzer şekilde, teklif sadece numune gönderilmesine yönelikse, yine asgari unsur mevcut değildir¹⁵⁴.

Teklifte yer alan bir detay, kanunen yasaklanmış olmasına karşılık yabancı para birimi üzerinden yapılan bir fiyat teklifi veya emredici hükümler uyarınca yasaklanmış şekilde satıcının fiyatı keyfi olarak belirlemesi hali gibi kanuni emredici bir hüküme aykırıysa geçerli bir teklifin asgari unsuru oluşmaz¹⁵⁵.

Teklifte yer alan bir detayın anlamı ifadenin muğlak olması gibi bir sebeple açık değilse ve bu durum yorum yoluyla açıklığa kavuşturulamıyorsa bu durum da asgari unsurun eksikliğine işaret eder¹⁵⁶.

Ancak, CISG'nin 6'ncı maddesi, tarafların, örneğin teklifte fiyatın açıkça belirtilmemesine rağmen, bu tür bir teklifin geçerli olduğu konusunda anlaşmalarına olanak tanır. Bu durumda, söz konusu boşluk CISG'nin 55'inci maddesi aracılığıyla doldurulabilir.

Belirlilik ilkesi ile kastedilen, teklifin alıcısı tarafından anlaşılabilir ve kabul edilebilir olması gerektiğidir¹⁵⁷. Belirlilik, teklifin içerdiği ana unsurların- mal veya

¹⁵³ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 271.

¹⁵⁴ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 105.

¹⁵⁵ Schwenzer, Hachem, Kee, *Global Sales and Contract Law*, p. 36.24.

¹⁵⁶ Mohs, Schwenzer, "Sözleşmenin Kurulması", s. 95.

¹⁵⁷ a.g.e., s. 86; Zeytin, "CISG'in Yer, Zaman, Kişi ve Konu Bakımından Uygulama Alanı", s. 106.

hizmetin türü, miktarı, fiyatı ve teslim şartları gibi hususlardaki belirliliği anlatır. Eğer bir teklif, bu unsurları açıkça içermiyorsa veya teklifin içeriği çok muğlaksa, bu teklif geçerli bir icap olarak değerlendirilemez.

Sözleşmenin kurulması bağlamındaki icap hakkında tezimiz kapsamındaki belirlilik, semene ilişkin olan “belirleme” veya “belirlenebilirlik”tir. Bir sözleşmenin kurulmasına yönelik teklif, kabul edilirse mahkemelerde uygulanabilecek yükümlülükler oluşturacak kadar açık ve belirli olmalıdır. Böyle bir teklifin, açıkça 'icap' olarak tanımlanmasına gerek yoktur. Örneğin, bir 'teyit mektubu', 'proforma fatura' veya sadece 'fatura' gibi ifadeler kullanılmış olsa da bunlar, içerikleri ve bağlamı itibarıyla yeterince belirli ve kesinse, bir icap olarak kabul edilebilir. Bu, sözleşme hukukunun temel bir prensibi olan 'belirlilik' ilkesinden doğar.

Dolayısıyla, bir teklifin geçerli bir sözleşmenin temelini oluşturabilmesi için, tarafların anlaşmasının esaslı unsurlarını açıkça ve kesin bir şekilde “belirlilik” ilkesine uygun olması gerekir.

Malların, miktarın ve fiyatın belirgin ve açık bir şekilde ifade edilmesi bir teklifin geçerliliği için esastır. Mallar, genel veya özel olarak tanımlanabilir. Ancak, bir teklifin yeterli belirlilik düzeyine sahip olması için, malların, miktarlarının ve fiyatın açıkça ifade edilmesi veya bu unsurların zımnen anlaşılabilir olması gerekir¹⁵⁸. Sessizlik, bu unsurların varlığını belirlemek için yeterli değildir; bu nedenle, fiyat, mallar veya miktarın belirli bir şekilde ifade edilmesi ya da tarafların önceki iş ilişkilerine, uygulamalarına veya davranışlarına dayanarak yorumlanması gereklidir¹⁵⁹. Örneğin, taraflar arasında uzun süreli bir iş ilişkisi varsa, belirli bir ürün sayısına yapılan atıf, malları, miktarlarını ve muhtemelen fiyatını belirtmek için yeterli olabilir. Benzer bir şekilde, bir taraf niyetini farklı bir şekilde de ifade edebilir. Örneğin, belirli şartlarda bir teklifi ifade etmek üzere bir fiyat listesiyle mal göndermek buna örnek verilebilir. Uzun süreli iş ilişkilerinde, taraflar belirli bir ürün için her zaman aynı parça başına fiyatı kullanmışlarsa, bu fiyat, açıkça ifade

¹⁵⁸ Kaya, CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu, s. 62.

¹⁵⁹ Öz, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması, s. 6.

edilmeseler bile, yerleşik bir uygulama nedeniyle sonraki tekliflerin bir parçasını oluşturabilir.

Nitekim, belirliliğe ilişkin New York Bölge Mahkemesi tarafından verilen bir kararda¹⁶⁰; Amerika Birleşik Devletleri'nde New Jersey merkezli bir şirket olan davacı, jenerik anti-pıhtılaştırıcı bir ilaç geliştirmek, üretmek ve dağıtmak için Kanada, Ontario merkezli davalı şirketten klatrat isimli kimyasal madde temin etmek için teklifte bulunmuştur. ABD ilaç mevzuatı uyarınca, ilaç üretimi için öncelikle FDA(“United States Food and Drug Organisation”) isimli idari otoritenin ilacın üretimi için “üretim ruhsatı” vermesi gerekmektedir. İlaç üretim ruhsatının verilebilmesi için de FDA’ya ilacın hammaddesi olan malların (olayımızda klarat) tedarikinin sağlanacağına dair tedarikte bulunacak olan şirketin referans mektubunun sunulması gerekmektedir. Sunulan referans mektubuna rağmen FDA onay verip vermemekte elbette özgür olmakla birlikte böyle bir mektubun sunulmaması halinde üretim ruhsatının verilmeyeceği açıktır. Bu kapsamda, davalı şirket, davacı şirketin (“FDA”)’ya yapacağı başvurusu için referans mektubu sağlamıştır. Davacı da davalıdan temin ettiği bu referans mektubu ile birlikte FDA’ya başvuruda bulunmuştur. FDA ise, kendisine yapılan başvuru sonrasında ilacın üretimi için davacıya “üretim ruhsatı” vermiştir.

Bu noktadan sonra davacı ilacı üretmek için davalıdan 750 kg klatrat siparişi verdiğinde, davalı, üçüncü bir kişiye, üstelik de münhasır bir satım sözleşmesi ile malları vermeyi taahhüt ettiğini, bu nedenle davacıya hiçbir şekilde mal tedarik edemeyeceğini bildirmiş, bu nedenle de davacının siparişini reddetmiştir. Davacı, sözleşmenin kurulduğunu, davalının sözleşmeyi ihlal ettiği, ihmalkâr davrandığı ve ihmalkâr yanlış beyanlarda bulunduğu iddialarıyla dava açmıştır.

Mahkeme, öncelikle davacının iddialarını CISG kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine karar vermiştir. Mahkeme devamında, davalının davacıya FDA’ya verilmek üzere 750 kg. klatrat temin edeceğine ilişkin referans mektubu vermesinin bir kabul olduğunu belirtmiştir. Mahkeme de, CISG m. 18(3) uyarınca, referans mektubu vermiş olmanın davalının siparişi kabul ettiği yönünde olduğunu

¹⁶⁰ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Dosya Numarası: 579 Amerika Birleşik Devletleri Federal Bölge Mahkemesi, Güney New York, Dava No: 98CIV861 (RWS), 99CIV3607 (RWS) Tarih 10 Mayıs 2002 Erişim Tarihi: 25.12.2023

doğrulamıştır. Ayrıca, iddia edilen sözleşmenin CISG m. 4(a) uyarınca geçerli olduğunu ve iç hukuka aykırı olmadığını da tespit etmiştir.

Para biriminin belirtilmemesi durumunda, para birimi seçimindeki noksanlık çerçevesinde sonuca gitmek gerekir¹⁶¹. Bir rakamın sınır ötesi işlemlerde fiyatı belirlemek için çok belirsiz olabileceğini, ancak genellikle yorum yoluyla ödeme para biriminin belirlenebileceğini dikkate almak önemlidir. Örneğin, sadece '\$' işareti veya 'dolar' ifadesi ile bir fiyat belirtildiğinde, yorumla hangi doların (Avustralya, Kanada, ABD veya başka bir ülkenin doları) kastedildiğini belirlemek gerekebilir. Bu tür durumlarda, teklifin bağlamı, tarafların önceki iş ilişkileri ve uygulamaları, hangi para biriminin kullanılması gerektiğini belirlemek için kritik faktörler olacaktır¹⁶². Nitekim CISG m. 8 bize bu tür uyuşmazlıklarda bir yorum kuralı getirmektedir. Bu madde uyarınca taraflardan birinin beyanı aynı konumdaki makul bir kişinin vereceği anlama göre yorumlanır. Bu yorum yapılırken taraflar arasında oluşmuş alışkanlıklar, teamüller ve tarafların sonraki davranışları da dahil olmak üzere olayın ilgili tüm koşulları dikkate alınır.

Bir teklifin kabul edilebilir olabilmesi için, alıcı tarafından "aynı türden" ve "aynı koşullardaki" bir kişi tarafından gerekli asgari içeriğin yeterince kesin terimlerle ifade edilmiş olduğunun anlaşılabilir olması gerekmektedir¹⁶³. Bu, CISG m. 8'e göre, teklifin içeriğinin makul bir kişi tarafından nasıl anlaşılacağını esas alır. Eğer teklifteki bir unsur, yorum yoluyla yeterli açıklığa kavuşturulamayacak kadar belirsizse, bu teklif kabul edilebilir bir icap olarak değerlendirilemez ve bu durumda iç hukuk kurallarına başvurulmasına gerek yoktur.

Eğer satıcı çeşitli mallar teklif eder ve sadece bazıları için bir fiyat belirtirse, ancak diğerlerinin fiyatını belirlemek mümkün değilse, bu durumda asgari unsurlar eksik olabilir ve teklif kabul edilebilir bir icap olarak değerlendirilmeyebilir. Bu durum özellikle, fiyatı ne sabit ne de belirlenebilir olan mallar için geçerlidir. Bu gibi durumlarda, teklifin bir icap olarak sınıflandırılmasının şüpheli olabileceğini dikkate

¹⁶¹ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 235.

¹⁶² Gruber Urs Peter, **"Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch"**, ed. Franz Jürgen Säcker vd., Münih: C.H. Beck, 2021, m. 14.

¹⁶³ Mohs, Schwenzler, **"Sözleşmenin Kurulması"**, s. 87; Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 93.

almak gerekebilir. Bu, bir teklifin yeterli belirlilik düzeyine sahip olup olmadığını değerlendirmek için kullanılan bir yaklaşımdır.

Asgari unsurların belirlenmesi için, bu unsurların teklif verildiği anda mevcut olması ve teklifin içeriğinde veya bu içeriğin yorumlanmasıyla belirlenebilir olması gerekmektedir. CISG m. 14(1), cümle 2'ye göre, asgari unsurların "belirlenmesi için hüküm" konulması, yani bunların belirlenebilir olmaları yeterlidir. Bu, teklif sahibinin fiyat listelerine atıfta bulunulması veya bir kamu ihalesindeki bir “*invitatio ad offerendum*” gibi durumlarda, genellikle başka bir yerde yapılan açıklamaların yorumlanması veya teklife dahil edilmesi anlamına gelir¹⁶⁴.

Öte yandan, ilgili unsurların ancak daha sonraki bir tarihte, örneğin teslimat sırasında ortaya çıkacağı veya belirleneceği durumlarda, bir teklifin asgari gereklilikleri de "belirlenebilir" niteliktedir. Bu, teklifin teslimat sırasındaki emtia piyasasına veya piyasa fiyatına atıfta bulunulması, gelecekteki hasadın tamamının veya bir yıllık üretimin satılmasına yönelik bir teklif veya bir sonraki yıl belirli bir ürün alanından hasat edilecek ürünün satılmasına yönelik bir teklifin söz konusu olduğu gibi durumlarda geçerlidir¹⁶⁵.

CISG m. 14(1), cümle 2'ye göre, bir teklifin kabul edilebilir bir icap olarak değerlendirilebilmesi için en azından zımnen bir fiyat belirlemesi veya fiyatın belirlenmesi doğrultusunda “belirlenebilir” bir hüküm içermesi gerekmektedir. Örneğin, teklifin teslim edilecek malların sayısını veya miktarını diğer tarafa bırakması durumunda, belirlenmiş olmayan fakat belirlenebilir (parça veya miktar başına belirlenen bir fiyat) bir fiyat söz konusu olacaktır ve bu yeterli olacaktır¹⁶⁶. Ancak ne teklifte ne de karşı beyanda bir fiyat belirlenmemişse veya fiyatın belirlenmesine ilişkin bir hüküm yoksa, bu durum 18’inci madde kapsamında kabul edilebilir bir teklif olarak değerlendirilemeyecek ve dolayısıyla 14’üncü madde ve devamı kapsamında bir sözleşmenin yapılmadığı sonucuna varılacaktır. Bir tarafın fiyatı belirlemesinin veya fiyatı belirleme hakkının yürürlükteki iç hukuk kapsamında geçersiz olduğu durumlar veya bir yorumun bile herhangi bir sabit veya

¹⁶⁴ Predrag Cvetkovic, “The Characteristics of an Offer in CISG and PECL”, *Pace International Law Review*, C. 14, 2002, s. 121.

¹⁶⁵ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 105.

¹⁶⁶ Mohs, Schwenger, “*Sözleşmenin Kurulması*”, s. 88.

belirlenebilir fiyata yol açmayacağı kadar belirsiz olduğu durumlar da bu kuralın kapsamına girer. Bu tür durumlar, teklifin geçerli bir icap olarak değerlendirilmesini engeller ve sözleşmenin kurulması sürecini etkiler.

Bu konu ile ilgili Macaristan Yüksek Temyiz Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda¹⁶⁷, Amerikalı bir uçak motoru üreticisi olan davacı, Macar Tupolev uçakları üreticisi olan davalı ile yaptığı kapsamlı müzakereler sonucunda, kesin bir fiyat belirtmeksizin farklı tipte uçak motorları için iki alternatif teklifte bulunmuştur. Davalı, teklif edilenler arasından bir motor tipi seçmiş ve sipariş vermiştir. İhtilaf kendisini geçerli bir sözleşme yapıp yapılmadığı noktasında göstermiştir. İlk derece mahkemesi, ilk teklifte malların belirtildiği ve miktar ve fiyatın belirlenmesine yönelik hükümlerin teklifte yer aldığı gerekçesiyle taraflar arasında geçerli bir sözleşmenin var olduğuna karar vermiştir. Üst Mahkeme ise, teklif ve kabulün kesin olmadığını bu nedenle, sipariş edilen motorların fiyatının açıkça veya zımnen belirlenemediğini ve tarafların da bunu belirlemek için belirli bir yöntem öngörmedikleri için sözleşmenin var olmadığı sonucuna varmıştır. Zira, ortada CISG m. 14(1) maddesinin şartlarını taşıyan bir teklif yoktur. Yüksek Mahkeme, kabulün sadece davalının seçilen motorların satın alınması için bir sözleşme yapma niyetinin bir ifadesi olabileceğini; kabulün bir karşı teklif olarak işlev göremeyeceğini düşünmüştür. Dolayısıyla Yüksek Mahkeme ilk derece mahkemesinin kararını bozmuş ve geçerli bir sözleşme yapılmadığına hükmetmiştir. Kanaatimizce, CISG kapsamındaki “kabul”ün hüküm ihtiva etmesi CISG m. 18(1) uyarınca sadece icaba onay vermesi ile hüküm doğurur. Bahse konu olan olayda; satıcının ilk teklifinde iki farklı uçak motoru üretebileceğinin ve her iki uçak motoru ile ilgili bedellerin alıcıya iletilmesi karşısında artık CISG m. 14(1) kapsamında satıcının iradesinin alıcının kabulü halinde sözleşmenin kurulması yönünde olduğunu kabul etmek gerekir. Bu yönüyle, kanaatimiz Macaristan Yüksek Temyiz Mahkemesi'nin görüşü ile bağdaşmamaktadır.

CISG kapsamında, geçerli bir teklifin varlığını iddia eden taraf, bu iddiasını destekleyen kanıtları sunmakla yükümlüdür. Yani, bir teklifin geçerli olduğunu iddia eden taraf, teklifin CISG'nin 14'üncü maddesinde belirtilen asgari unsurları içerdiğini

¹⁶⁷ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Dava No: 53 Macaristan Yüksek Mahkemesi Dosya No: Gf.I. 31.349/1992/9 Tarih: 25 Eylül 1992, Erişim Tarihi: 25.12.2023

ve teklifiyle bağlanma niyetini açıkça göstermek ve bunu kanıtlamak zorundadır¹⁶⁸. Bu unsurlar arasında yukarıda belirttiğimiz üzere malın türü, miktarı ve fiyatının belirlenmesi veya belirlenebilir olması bulunur. Bu kanıtlama süreci, taraflar arasındaki yazışmalar, teklif metni, sözleşme taslakları ve tarafların önceki ticari ilişkileri gibi çeşitli belge ve bilgilerin değerlendirilmesini içerebilir.

Eğer teklifin geçerliliğine dair yeterli kanıt sunulamazsa, söz konusu teklifin bağlayıcı bir sözleşmenin temelini oluşturmadığı kabul edilir. Bu durum, CISG'nin tarafların ticari özerkliğine ve açık iletişime verdiği önemi yansıtır. Teklifin geçerliliği, tarafların anlaşmazlık durumunda başvuracakları bir mahkeme veya hakem heyeti tarafından da değerlendirilebilir ve bu kurumlar, söz konusu teklifin geçerliliğine ilişkin son kararı verir.

3.2 Semen Kararlaştırılması

3.2.1 Tarafların Semen Her Yönüyle Açık Olarak Belirleyerek Kararlaştırması

Sözleşme taraflarının, sözleşme semenini hiçbir yoruma mahal vermeyecek şekilde açıkça belirledikleri durumda; sözleşme, tarafların semeni her yönüyle belirledikleri şekilde kararlaştırılmış sayılır. Buradaki açıklıktan kasıt sözleşmeyi yorumlayan makul üçüncü kişinin yorumundaki açıklıktır. Uygulamada çoğu kez taraflar semeni her yönüyle açık olarak belirleyerek kararlaştırırlar. Bu halde, taraflarca kararlaştırılan semen bedeli sözleşme bedeli olarak esas alınır.

Semenin belirlenmesinde satış bedelinin sözleşmeye uygulanacak hukukun emredici hükümlerine aykırı olmaması ve o hukukun gabin hükümleri çerçevesinde hukuk kurallarına uygun olarak belirlenmiş olması önemlidir¹⁶⁹. Aksi halde taraflarca belirlenmiş olan semen “iptal edilebilir” hükmünde değerlendirilebilir. Bununla birlikte ayrıca belirlenecek olan semenin “dürüstlük” kuralları çerçevesinde belirlenmesi de gerekir. Burada bilhassa “gabin” hükümlerinin söz konusu

¹⁶⁸ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 272; Heinz Georg Bamberger, Herbert Roth, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, 3. Baskı Münih: Verlag C.H. Beck, 2012, m. 14 p.4.

¹⁶⁹ Nomer Halûk Nami, Engin, *Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, C. 1, s. 66.

olamayacağı; fakat tarafların dürüstlük hükümlerine aykırı olarak belirledikleri semen de söz konusu olabilecek bir durum söz konusudur¹⁷⁰. Her ne kadar bu tip durumlar karşısında “gabin” hükümlerine gidilebilirse de edimler arasındaki dengesizliğin aşırı olmadığı hükümlerde de “gabin” hükümlerine gitmek olası değildir. Bununla birlikte uluslararası ticarete tarafların tacir olduğunu göz önünde bulundurursak, tecrübe gibi bilgi noksanlıklarının söz konusu olduğu durumlar oldukça sınırlıdır.

Tarafların belirli bir semen miktarı üzerinde anlaşmış olmalarına karşılık, Devlet’in müdahalesinin söz konusu olduğu fiyat tarifelerindeki durumlar da söz konusu olabilir¹⁷¹. Bu husus, çoğu kez Tüketicinin Korunması amacını gütsse de birçok malın satışında üst sınır Devlet tarafından belirlenmektedir. Buna Türk Hukuku’nda örnek olarak, ilaç fiyatları, alkol fiyatları, tütün fiyatları, petrol ve petrol ürünleri ve diğer akaryakıt fiyatları, pancar ve şeker fiyatları (6747 sayılı Şeker Kanunu m. 6), sıkıyönetim hallerinde sıkıyönetim amirine kontrol yetkisi nedeniyle verilen fiyat belirleme yetkisi kapsamındaki fiyatlar örnek olarak gösterilebilir.

3.2.2 Tarafların Semen Anlaşarak Belirli Bir Yöntem İle Kararlaştırması

CISG kapsamında bir veya daha fazla kişiye yöneltilen, yeterli derecede belirli olan ve kabul olduğunda bağlanma niyetini gösteren beyanlar icap olarak kabul edilir¹⁷². Bu meyanda, semen belirli olmasa bile, her iki taraf, semenin belirlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapması halinde diğer bir ifade ile semenin belirlenmesi metodunda anlaşması halinde asgari içerik belirlenmiş ve CISG m. 14(1) cümle 2'nin gereklilikleri yerine getirilmiş olur. Böyle bir belirlemede; fiyatın belirlenmesi için bu tür bir anlaşma veya belirlenmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması halinde teklif yeterince kesin hale gelir¹⁷³.

¹⁷⁰ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 140.

¹⁷¹ Sert Sütçü vd., **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, s. 59; Nomer Halûk Nami, Engin, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, C. 1, s. 65.

¹⁷² Yılmaz, “**Uluslararası Menkul Satış Sözleşmelerine Dair Viyana Konvansiyonu ve Türk Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşu**”, s. 581; Akhmetov, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması’na Göre Sözleşmenin Kurulması**, s. 27.

¹⁷³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 233; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 70; Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 95.

Genel olarak, teklifin sözleşmenin bir tarafı tarafından asgari bir gerekliliği tek taraflı olarak belirleme yetkisi vermesi, CISG m. 14(1), cümle 2'nin amaçları açısından yeterli kabul edilir. Bu belirleme yetkisi, asgari gerekliliklerin herhangi biri veya birden fazlası için verilebilir. Uygulamada, bu tür hükümler genellikle teslim edilecek malların miktarının belirlenmesiyle ilgilidir. Belirleme yetkisi, ticari ihtiyaçlar doğrultusunda veya belirli sözleşme sınırları içinde alıcıya sınırlamalar olmaksızın veya sınırlı bir şekilde bir miktar belirleme yetkisi olarak satıcıya verilebilir. Taraflardan birine, fiyatı tek taraflı olarak belirleme yetkisi veren bir sözleşme hükmü de CISG m. 14(1), cümle 2'deki belirlenebilirlik gerekliliklerini karşılar.

Bir teklifin, satıcı tarafından uygulanan veya genel olarak uygulanan fiyata atıfta bulunması, CISG m. 14(1), cümle 2'nin amacı için yeterli kesinliği sağlar. Bu fiyatlar, objektif olarak (örneğin, üreticiler veya bağımsız uzmanlar veya piyasa fiyatlarına göre) veya subjektif olarak (genellikle satıcı tarafından) belirlenebilir. Fiyatın açıkça teklifte belirtilmemesi durumunda, genel olarak veya halihazırda satıcı tarafından uygulanan fiyat, CISG m. 8(2) ve (3) uyarınca katı bir standartla yorumlanmalıdır. Viyana Konferansı'nda ve ön görüşmelerde bu tür 'örtülü' fiyat hükümleri üzerinde ciddi tartışmalar yaşandığından, bu tür bir fiyat hükmünün, sözleşmenin oluşum koşullarından veya müzakerelerden zamanından önce çıkarılmamasına dikkat edilmelidir¹⁷⁴.

Ayrıca, '*cari fiyat*'a yapılan atıfların geçerliliği ile ilgili olarak, fiyatın belirlenebilirliğine ilişkin genel gereklilikler getiren ulusal kanunlar, CISG kapsamındaki sözleşmelere uygulanamazken, fiyatın belirlenmesine ilişkin tek taraflı yetkilerin kullanılmasını veya yapılan fiyat belirlemelerinin adil olmamasını düzenleyen ulusal kanun hükümleri CISG ile birlikte uygulanabilir¹⁷⁵. Bu tarz hükümlerin söz konusu olduğu ulusal kanunların CISG ile birlikte uygulandığı durumlarda satıcının halihazırda uyguladığı fiyata atıfta bulunan standart şartlardaki hükümler, geçersiz olur. Bunlara örnek olarak Fransız Medeni Kanun'un 1108 ve

¹⁷⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 277.

¹⁷⁵ **a.g.e.**, s. 222.

1591 maddeleri ve Alman Hukuku'daki BGB 307'nci maddesini örnek olarak verebiliriz¹⁷⁶.

Altın, gümüş, alimünyum, doğalgaz ve petrol ürünleri gibi emtia satım sözleşmelerinde olduğu gibi fiyatı başlangıçta belirleyen ya da tarafların otomatik olarak fiyatı sonradan ayarlamasını, gözden geçirmesini veya yeniden müzakere etmesini öngören teklifler, CISG m. 14(1) uyarınca belirlenmiş semen olarak kabul edilir¹⁷⁷. Bu tür fiyat gözden geçirme veya sözleşme ile kararlaştırılan fiyatın yeniden müzakere hükümlerinin yorumu büyük ölçüde CISG m. 8 uyarınca yapılır. Bu madde, teklifin içeriğinin makul bir kişi tarafından nasıl anlaşılacağını esas alır. Tarafların fiyatı başlangıçta veya sonradan fiyat belirlemesi yapacağı yönündeki anlaşmalar da CISG m. 8 kapsamında yapılacak makul kişi değerlendirmesinin bir parçası olur. Bu tür hükümler, fiyatın belirlenmesinde esneklik sağlar ve sözleşmenin uygulanabilirliğini artırır, ancak aynı zamanda belirli bir kesinlik düzeyi de gerektirir. Bu nedenle, bu tür hükümler, tarafların fiyat üzerindeki anlaşmalarını ve sözleşmenin temel koşullarını yeterince belirgin bir şekilde yansıtmalıdır.

Buna göre, tarafların semeni her yönüyle açık olarak belirlememiş olmalarına rağmen, ileride belirlenmesi için belirli bir yöntem öngörmeleri halinde, taraflar semen miktarını açık ve net olarak belirlememiş olmakla birlikte, semenin belirlenmesinde bir yöntem öngörüldüğü için semen kararlaştırılmış kabul edilir¹⁷⁸. Zira bu husus CISG m. 14 uyarınca bedel unsurunun kesinlik unsurunu karşılar. Belirlenen yöntem taraflarca açık bir belirleme olabileceği gibi, CISG m. 8 ve CISG m. 9 uyarınca süregelen bir uygulama veya ticari teamül de olabilir¹⁷⁹. Bu hususta en azından taraflarca öngörülen bazı davranışların varlığını aramak gerekir. Örneğin,

¹⁷⁶ a.g.e., s. 277; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 14; Wolfgang Witz, Hanns-Christian Salger, Manuel Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht: Praktiker-Kommentar und Vertragsgestaltung zum CISG**, Heidelberg: Verlag Recht und Wirtschaft, 2000, m. 14.

¹⁷⁷ Emtia Satışları Hakkında Ayrıntılı Bilgi İçin: Carlos Eduardo Fujita, **The CISG and Commodity Sales**, The Hague: Eleven, 2022; Michael G. Bridge, "The CISG and Commodity Sales: A Relationship to Be Revisited?", **Singapore Journal of Legal Studies**, C. 2021, S. 2, 2021, s. 271-90.

¹⁷⁸ Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 89; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 70.

¹⁷⁹ Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 89; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 70.

tarafların sürekli aynı mallara yönelik süreklilik arz eden bir satım ilişkisinin bulunması halinde, bu ilişkinin devamındaki oluşmuş bir satım sözleşmesindeki semenin de daha önceki sözleşmelerde taraflarca uygulanmış olan sözleşme bedeli ile aynı sözleşme bedeli üzerinde anlaşılmış olduğu kabul edilmelidir¹⁸⁰.

Taraflarca belirlenebilecek bir başka yöntem ise katalog üzerinden seçim olabilir. Bu halde katalog üzerinde belirtilen fiyat, sözleşmenin bedeli olacaktır. Burada sadece mevcut katalogu değil, ileride muhtemelen değişmesi öngörülen kataloglar da bu duruma dâhildir. Bu halde, sözleşme konusu malın teslim zamanındaki katalogun esas alınması gerekecektir¹⁸¹.

Susma kural olarak “kabul” anlamına gelmez. Zira, CISG m. 18 de bu konuda açık hüküm ihtiva etmektedir. Bununla birlikte, pek tabii, iradenin susma yoluyla “kabul” anlamına geldiği tespit edilebilir. Buradaki tespitin, CISG m. 18’de belirlenmiş kuralın aksine bir tespit yapılacağından, halin gereklilikleri göz önüne alınmak suretiyle açık bir şekilde yapılması gerekir. Bu noktada CISG m. 18(3) önemli bir hüküm ihtiva eder. Bu madde aşağıdaki şekildedir:

“Ancak taraflar arasında yerleşmiş alışkanlıklar, teamüller veya icap nedeniyle, muhatap, icapta bulunana haber vermeksizin malın gönderilmesi veya semenin ödenmesi gibi bir eylem icra etmek suretiyle muvafakatini ifade etmişse, kabul, fıkra 2’de öngörülen müddet içinde yapılmak kaydıyla eylem anından itibaren hüküm doğurur.”

Buna göre; her ne kadar CISG m. 18 uyarınca susmanın tek başına kabul anlamına gelmeyeceği hüküm altına alınmışsa da, taraflar arasındaki ticari teamül sebebiyle susma kabul anlamına gelebilir¹⁸². Susmanın hüküm doğuracağı hallere örnek olarak taraflar arasında yerleşmiş olan ticari teamüller neticesinde sürekli bir satışın olduğu taraflar arasında satım nedenine ilişkin olarak malların teslim alınması sonrasında makul bir süre beklenilmesi, satım bedeline ilişkin olarak “susma”

¹⁸⁰ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 268.

¹⁸¹ Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 68.

¹⁸² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 271.

eyleminde bulunulması veya satıcı tarafından alıcıya gönderilen bir faturaya kısa bir süre zarfında itiraz etmeyen alıcının sonrasında malı teslim alarak üçüncü kişiye satması davranışları, sözleşmedeki bedel unsurunu “kabul” ettiği şeklinde yorumlanabilir¹⁸³.

Sözleşmede tarafların ileride karşılıklı anlaşmayla semenin belirleneceği açık veya zımnen olarak da öngörebilirler. Taraflar bu anlaşmaya rağmen bunu gerçekleştirmezlerse, bu takdirde CISG m. 55’inci maddenin uygulanması yoluna gidilerek çözüm bulunması yoluna gidilebileceği gibi; CISG m. 14 uyarınca ortada kesin bir teklifin olmadığından hareketle aksi bir sonuca da varılabilir. Bu noktada CISG m. 14 ve CISG m. 55 arasındaki çelişki kapsamında bir karara varmak uygun olur¹⁸⁴. Kararlardaki çoğunluk CISG md.14’e üstünlük sağlayan kararlar olsa da her iki yönde de kararlara rastlamak mümkündür¹⁸⁵. Kanaatimizce, kesin bir sonuca varmadan olayın koşullarına göre karar vermek; ancak malların tesliminin gerçekleştiği hallerde olabildiğince CISG m. 55’in uygulanması hükümleri çerçevesinde sözleşmenin diğer koşullarını da göz önünde bulundurarak uygun bir fiyatın belirlenmesi yoluna gidilmesi daha hakkaniyetli olur.

Taraflar semeni ileride nasıl belirleneceği ile ilgili bir yöntem üzerinde de anlaşmış olabilirler. Örneğin, taraflar bedelin malın kalitesine göre belli bir bedel aralığı çerçevesinde kararlaştırılacağı yönünde anlaşmış olabilirler. Bu tarz durumlarda sözleşmenin, sözleşme metninin yorumuna ilişkin olarak CISG m. 8 hükümleri çerçevesinde ve öğretideki yorum ilkeleri esas alınmak suretiyle yorumlanması uygun olur¹⁸⁶. Buna göre, tarafların anlaşarak belirli bir yöntem ile fiyatın belirlenmesi konusunda anlaşmış oldukları; ancak buna rağmen belirlenen yöntem ile fiyatın belirlenemediği durum olarak, sözleşmenin kurulduğu; fakat semenin kararlaştırılmamış olduğu kabul edilebilir ve bu halde de CISG m. 55’e

¹⁸³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 467; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 69.

¹⁸⁴ bkz. İkinci Bölüm – Alıcının Semeni Ödeme Borcu - 3.3.4 CISG m. 14 ve m. 55 arasındaki ilişki ile İlgili Olası Yaklaşımlar ve Çözüm Önerimiz

¹⁸⁵ Her iki görüşteki kararlar için: **UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: 2016 edition**, UN Commission on International Trade Law (ed.) New York: United Nations, 2016, s. 87.

¹⁸⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 285; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 70.

başvurmak mümkün olur. Zira bu hal, ortak bir fiyat belirleme niyetine sahip olduklarını, ancak sonradan fiyatın belirlenemediğini gösterir.

Semenin belirlenmesi taraflarca üçüncü bir kişiye de bırakılabilir. Kendisine semenin belirlenmesi yetkisi verilen kişi bu yetkisini CISG m. 7(1)'de belirtilen dürüstlük kuralı sınırları içerisinde kalması şartıyla yerine getirmelidir. Taraflarca semenin belirlenmesinin üçüncü bir kişiye bırakıldığı halde üçüncü kişinin semeni belirlememesi hali tartışmalıdır. Bir görüşe¹⁸⁷ göre, taraflarca fiyatın belirlenmesini yönteminin üçüncü bir tarafa bırakan teklifin kabul edilmesi halinde, bir şarta bağlı sözleşmenin akdedildiği varsayılabilir. Dolayısıyla, üçüncü tarafın fiyatı belirlemediği durumlarda, CISG m. 14/I kapsamında bir teklif söz konusu değildir ve sözleşme herhangi bir etkiye sahip olamaz; ayrıca bu takdirde CISG m. 55 uyarınca cari fiyat ilkesine dayanmak da mümkün değildir. Diğer bir görüşe göre¹⁸⁸ tarafların sözleşme kurulma iradesi olduğu için bu takdirde taraflar genel iş birliği yükümlülüğü CISG m. 7 çerçevesinde yeni bir üçüncü taraf belirlemekle yükümlü olmaları yoluna gidilebilir. Bu da mümkün değilse, mahkemenin fiyatı belirlemesi gerekir. Kanaatimizce de ikinci görüş daha isabetlidir. Bu çözüm, hem tarafların ilk iradelerine daha uygundur hem de fiyatın adil bir şekilde belirlenmesini ve sözleşmenin ifasının devamını sağlamak için sorunun çözümüne doğrudan hizmet etmektedir. Bu kapsamda, uluslararası ticarete olabildiğince sözleşmeleri ayakta tutabilmek adına üçüncü kişinin edimini ifa etmemesi halinde mahkemenin CISG m. 55 kapsamında bir fiyat belirlemesi daha uygun olur.

Semenin ileride belirlenmesinin taraflardan birisine bırakıldığı ve bu kişinin fiyat belirleme hakkı olmasına rağmen yine de semenin belirlenmediği bir olay Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi Odası Uluslararası Ticari Tahkim Mahkemesi'nde görülen bir tahkim yargılamasındaki karara¹⁸⁹ konu olmuş ve bu husus tahkim heyetince tartışılmıştır. Davada, Avusturyalı bir firma (davacı) Ukraynalı bir firma (davalı) aleyhine belirli bir miktar malı teslim etmeyi

¹⁸⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 233.

¹⁸⁸ Michael G. Bridge, **The International Sale of Goods**, 4th ed Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2017, p. p. 12; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 1451.

¹⁸⁹ CLOUT Dava Numarası 139; Rusya Federasyonu, Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi Odası Uluslararası Ticari Tahkim Mahkemesi , 3 Mart 1995 tarihli ve 309/1993 sayılı Dava Kararı. Editör: **United Nations**, Erişim: https://www.uncitral.org/clout/clout/data/rus/clout_case_139_leg-1342.html Erişim: 25.12.2023.

reddetmesinden kaynaklanan zararın tazminini talep etmiştir. Davalı, kendisi ile davacı arasında bir anlaşmaya varılmadığı gerekçesiyle davanın reddini talep etmiştir. Uyuşmazlığı çözüme kavuştururken, hakem heyeti, öncelikle CISG'nin m. 14 uyarınca, teklifin kesin olup olmadığını tartışmıştır. İhtilafa konu olayda satıcı teleks ile malların niteliğini ve miktarını ayrıntısıyla belirtmiş; ancak fiyatı belirtmeyi ihmal etmiştir. Bununla birlikte telekte fiyatın tartışmalı olması halinde yeni yıldan 10 gün önce fiyatın belirleneceğini de belirtmiştir. Hakem Heyeti, bu özel durumda, CISG'nin 55'inci maddesi uyarınca fiyatın belirlenmesini doğru bulmamış ve taraflarca fiyatın belirlenmesine yönelik hiçbir zaman açık veya zımni bir anlaşmanın olmadığını belirtmiştir.

Son halde, sözleşmede semenin belirlenmesi hakkı yalnızca taraflardan birisine verilmişse ve bu hüküm yürürlükteki iç hukuka uygunsa, bu tarafın fiyatı belirlememesi veya emredici hükümlere aykırılığı nedeniyle belirlenememesi halleri de yine CISG m. 55'inci maddenin uygulanmasını gerektirebilir. Böylece belirleme hakkı verilen tarafın fiyatı belirlememesinin diğer tarafın aleyhine sonuçlar doğurması önlenebilir¹⁹⁰.

İspanya'da verilmiş olan bir kararda¹⁹¹ taraflar arasındaki limon satış sözleşmesinin tarafları, teslim edilen malların fiyatı konusunda ihtilafa düşmüşlerdir. İhtilafa konu olan husus, İspanya Hukuku'nun izin vermemesine rağmen tarafların; taraflardan birisinin fiyatı belirlenmesine ilişkin olarak anlaşmış olmalarıdır. Mahkeme, fiyatın taraflardan birinin belirleyebileceğine ilişkin hükmünü, çeşitli uluslararası belgeler ışığında, satış sözleşmesinin fiyatına ilişkin olarak İspanyol Medeni Kanunu'nun uygulanmasını değerlendirmiştir.

Mahkemenin vermiş olduğu karara göre, Medeni Kanun'un satış sözleşmesinde fiyatın belirlenmesine ilişkin kurallarının yorumlanması objektif bir kritere dayanmalıdır. Fiyat tek başına bir tarafça belirlenemez. Mevcut davada objektif kriter, satışın taraflarca akdedildiği tarihte limonların piyasa fiyatıdır. Mahkeme, fiyatın belirlenmesinin, objektif belirleme olasılığına atıfta bulunan artık belirleme

¹⁹⁰ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 848.

¹⁹¹ <https://cisg-online.org/>, CISG Dava No:1382, Ülke: İspanya Murcia Temyiz Mahkemesi 1'nci Dairesi Dosya No: 348/2011, Karar Tarihi: 8 Temmuz 2011, Erişim Tarihi:25.12.2023

kriterlerini ortaya koyan mal satışına ilişkin uluslararası yasal belgelere uygun olarak objektif bir kritere bağlanması gerektiğini belirtmiştir. Mahkemeye göre, CISG m. 55 hükmü, genel olarak uygulanan fiyat veya "makul" fiyat gibi objektif kriterlere atıfta bulunan fiyat belirleme standartlarını içermektedir.

Benzer kriterler, UNIDROIT İlkeleri, Avrupa Birliği içerisinde Borçlar ve Sözleşmeler Hukukunu uyumlaştırma çabalarını yansıtan yasal metinler, 2000 yılında yayınlanan Avrupa Sözleşme Hukuku İlkeleri (PECL) ve buna dayanan mevcut Ortak Referans Çerçevesi (CFR) Taslağı tarafından da sağlanmaktadır. Mahkeme, bu standartların farklı bir sözleşme modeline (açık sözleşme) dayanmasına ve esas olarak artık fiyat belirleme kriterlerinin mevcut olduğu sistemler için tasarlanmış olmasına rağmen, İspanya'nın da bu yaklaşımı dikkate alabileceğini belirtmiştir.

Mahkeme bu gerekçelerle, taraflardan birisi tarafından belirlenmiş olan semenin bu nedenle uygun olmadığına ancak; CISG m. 55 ve diğer uluslararası metinler kapsamında da değerlendirildiğinde fiyatın bağımsız olarak piyasa fiyatına uygun olduğuna karar vermiştir.

3.3 Semen Kararlaştırılmaması

3.3.1 Hukuki Sorunun Tarihi

CISG'nin hazırlık sürecinde, bir satış sözleşmesinin açıkça veya zımnen belirtilen bir fiyat olmaksızın kurulup kurulamayacağı konusu tartışmalı bir mesele olmuştur. Bu mesele Fransa ve Doğu Avrupa ile Asya'nın eski sosyalist Komünist Devletleri'nin tarihinde bulunan bir ilke olan "*pretium certum*" (belirlenmiş fiyat) şartından kaynaklanmıştır¹⁹².

¹⁹² Ayrıntılı Bilgi İçin: Janos Jusztinger, "The Borderline Cases of Certum Pretium: Particular Methods of the Determination of Purchase Price in Roman Law", **Jura: A Pecs Tudományegyetem Allam-es Jogtudományi Karanak Tudományos Lapja**, 2014, s. 98; Schlechtriem & Schwenger (ed.), **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, Fourth edition Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 845; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 788.

Çalışma grubunun ilk taslağı, sözleşmede fiyat belirlenmemesi veya fiyatın nasıl belirleneceğine dair bir hüküm bulunmaması halinde, alıcının sözleşmenin akdedilmesi tarihinde satıcının genel olarak uyguladığı fiyatı ödemesini öngören ULIS m. 57'ye benzer bir yaklaşım benimseyerek, icabın bir bedel öngörmesini yeterli bulmuş ve bedelin belirlenmemiş olmasını da kapsayacak bir yoruma gitmiştir¹⁹³. Ancak, 1978 New York Taslağı'nın 12(1)'nci maddesinin 2'nci cümlesi, bugünkü CISG m. 14(1)'in 2'nci cümlesine karşılık gelen bir kural içermekteydi. Bu durumda, herhangi bir fiyat belirtilmemişse veya bir fiyat belirlenmemişse, New York Taslağı'nın 51'nci maddesi, alıcının sözleşmenin yapıldığı tarihte satıcı tarafından genel olarak uygulanan fiyatı veya alternatif olarak, o tarihte karşılaştırılabilir koşullar altında satılan benzer mallar için genel olarak geçerli olan fiyatı ödemesini gerektiriyordu. Böyle bir düzenleme, ULIS'in m. 57 yaklaşımından farklı bir yöntemle fiyat belirleme mekanizmasının nasıl işleyeceğini göstermektedir.

CISG'nin hazırlanması sırasında bu yaklaşımlar iki yönden eleştirilmiştir. İlk olarak, belirsiz fiyatlarla ilgili sorunların CISG'nin kapsamı dışında kalan ve geçerlilik meselesi olarak görülmesi savunuldu. İkincisi, varsayılan fiyat olarak satıcının benzer mallar için uyguladığı fiyatın kullanılması, özellikle alıcının yüksek fiyatlara karşı korumasız kalması nedeniyle pratik ve makul olmadığı gerekçesiyle eleştirildi.

Viyana Diplomatik Konferansı'nda da iki zıt görüş ortaya çıkmıştır¹⁹⁴. Bir grup Devlet, sabit bir fiyat olmaksızın bir teklifin ("*açık fiyat şartı*") ve dolayısıyla bir sözleşmenin akdedilmesine izin veren çeşitli önerilerde bulunurken, diğer Devletler çeşitli sebeplerle sabit veya en azından belirlenebilir bir fiyat şartını katı bir şekilde koruma gerekliliğini vurgulamıştır. Bu farklılıklar, öncelikle CISG m. 14 (Taslak m. 12) üzerindeki tartışmalar sırasında belirginleşti ve madde 55 (Taslak m. 51) üzerindeki tartışmalarla devam etti. İki hüküm arasındaki çelişki birçok defa farklı oturumlarda dile getirilmiştir.

¹⁹³ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 279.

¹⁹⁴ Ayrıntılı Bilgi için bkz. Tutanaklar İçin:

https://uncitral.un.org/en/working_groups/2/sale_of_goods Erişim Tarihi: 25.12.2023, a.yer. Naklen: Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 14,55 n.1.2,1.1.-1.3.3; Peter Schlechtriem, **Uniform Sales Law – The Experience with Uniform Sales Laws in the Federal Republic of Germany**, Viyana: Manz, 1986, s. 50 p.50-2; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, s. 14 p.3.

Nihayetinde, hem Cenevre hem de Viyana Taslakları, ULIS'in hükmünü korumuştur. Ancak, Viyana Taslağı'nın 37'nci maddesi, bir satış sözleşmesinin geçerli olabilmesi için hala belirlenmiş bir fiyat gerektiren iç hukuklara atıf yapacak şekilde "*eğer bir sözleşme geçerli bir şekilde akdedilmişse*" ifadesini içeriyordu. New York Taslağı, Viyana Taslağı'nın bu maddesini 51'nci maddesi olarak kabul etti ve bir sözleşme teklifinin açıkça veya zımnen fiyatı belirlemesi gerektiğini belirten bir hükmünü (Madde 12) ekledi. New York Taslağı'nın 12'nci ve 51'inci maddeleri arasındaki tutarsızlık, Viyana Konferansı sırasında yeniden yoğun tartışmalara yol açmış ve bu uyuşmazlık bir türlü çözülememiştir.

Sonuçta, bu sorunun çözümü için bir geçici çalışma grubu ("*ad hoc*") atanmış ve atanan bu geçici çalışma grubuna sadece CISG m. 14 ve CISG m. 55 arasındaki çelişki ile ilgili olarak çalışmada bulunma yetkisi verilmiştir. Atanan bu grup, bağımsız olarak ayrıca yapmış olduğu toplantıları neticesinde CISG'nin kanunlaşma mantığına uygun olarak, taslağı 55'inci madde yerine 14'üncü maddesine öncelik verecek şekilde güncellemiştir. Bu değişiklik, CISG'nin satış sözleşmelerinde fiyatın nasıl ele alınacağına dair yaklaşımını etkileyen önemli bir adımdır¹⁹⁵. CISG maddelerinin hazırlanışındaki tarihi gelişim bize maddelerin tarihi yorumunda rehberlik eder.

Ad hoc çalışma grubunun vardığı sonucun metnin mevcut halinin aynen korunması olmasına rağmen, buna itirazda bulunan bir çok devlet tarafından sonradan benimsendi, çünkü bilhassa İskandinav ülke delegeleri kendi Devletlerinin CISG m. 14'ün de içinde yer aldığı CISG'yi Bölüm II'ye çekince koyacaklarını ve bu nedenle sözleşmenin kurulmasına ilişkin (*pretium certum* gerektirmeyen) iç hukuklarının CISG ile birlikte uygulanmaya devam edeceğini varsaydı¹⁹⁶. Madde 55 (Bölüm III'te yer alan) üzerinde yapılan oylamada, bu delegeler kararlı bir şekilde, fiyatın belirlenmesine yönelik tamamlayıcı bir mekanizmanın mutlak bir gereklilik olarak görülmesini savundular. Böylece, CISG m. 14 ve CISG m. 55 arasındaki

¹⁹⁵ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 844.

¹⁹⁶ Schlechtriem, **Uniform Sales Law – The Experience with Uniform Sales Laws in the Federal Republic of Germany**. Erişim Tarihi: 25.12.2023
Erişim: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/schlech2.html>. (Üyelik gerekiyor.)

görünürdeki çelişki, bir dereceye kadar, bu hükümlerin tarihçesindeki tesadüfi bir gelişmenin de sonucu olarak tarihte yerini aldı¹⁹⁷.

Buna karşılık bu tarihi detayın bilinmemesi ile uygulamadaki sorun hala tam olarak çözülememiştir ve CISG'nin 14 ve 55'inci maddeleri arasındaki sözleşmelerle ilgili tartışmalı görüşler¹⁹⁸, bu iki madde arasındaki çelişkiyi yansıtmaktadır. CISG m. 14(1), bir teklifin fiyatın belirlenmesine yönelik açık veya zımni bir hüküm içermesini gerektirirken, CISG m. 55, fiyatın belirlenmesine dair açık veya zımni bir hüküm içermeyen durumlarda, sözleşmenin geçerli olduğunu varsayarak fiyat belirleme için varsayılan bir kural sağlamaktadır¹⁹⁹.

Semenin belirlenmemesi durumunun Türkiye'deki tarihi gelişimine baktığımızda da Osmanlı Devleti'nde Mecelle zamanından beri "*pretium certum*" kuralının varlığından bahsedebiliriz. Mecelle'ye göre satış sözleşmesinin kurulması esnasında semenin belirtilmiş olması gerekir. Mecellede yer alan "*Hîn-i bey'de tesmiye-i semen lâzımdır*" hükmü bunu ifade eder²⁰⁰. Aksi takdirde sözleşme fâsid olurdu. Fâsid ise, Mecelle 109'uncu maddesinde "*Aslen sahih olup da vasfen sahih olmayan, yani zaten mün'akid olup da bazı evsâf-ı hâriciyyesi meşru olmayan beyi'dir*". Bu madde hukukumuzdaki "askıda hükümsüz" ile benzetilebilir. Buna göre malın teslim alınmasından önce veya mal üzerinde kullanma, değiştirme...vb. gibi herhangi bir tasarrufta bulunmadan önce sözleşmenin herhangi bir hukuki sonuç doğurması mümkün değildir. Aradaki süreçte sözleşme hükümsüzdür. Böyle bir durumda, sözleşmeyi geçersiz kılan sebebin ortadan kaldırılması suretiyle sözleşmenin geçerli bir hale dönüştürülmesi gerekmektedir²⁰¹.

Bununla birlikte, Mecelle'de de semenin tam olarak belirlenmediği bazı durumların ne şekilde çözüleceğinin düzenlendiği görülmüştür. Mecelle'de, semenin

¹⁹⁷ Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 14.

¹⁹⁸ Ayrıntılı Bilgi İçin: Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 279; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 14.

¹⁹⁹ Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 157.

²⁰⁰ Numan Tekelioğlu, "Mecelle'de ve Türk Borçlar Kanunu'nda Satış Sözleşmesinin Kurulması ve Unsurları", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2, 2017, s. 510, doi:10.15337/suhfd.338210.

²⁰¹ Alpaslan Alkış, "Mecelle'de Akid Teorisi", **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 16, S. 2, 2019, s. 459.

altın, gümüş veya kuruş para birimi cinsinden belirtilmesine göre farklı sonuçlar doğurulmasına yol açan hukuki hükümler mevcuttur. Mecelle'ye göre, satışta semenin ödenmesinde kullanılan olan paranın cinsi eğer altınsa, bu takdirde bu para birimi belirtilmeden bir miktar altın denilerek anlaşma yapılmışsa satış bozulabilir. Bu hükmün kıyas yoluyla gümüş sikkeye de uygulanacağı belirtilir. (Mecelle m. 240). Ancak, eğer pazarlık kuruş üzerinden yapılırsa alıcı, isterse rayici olan ve yasaklanmamış olan paraların herhangi biri üzerinden de ödeme yapabilir (Mecelle m. 241)²⁰².

Mecelle sonrası sürece baktığımızda, Cumhuriyet ile birlikte İsviçre Borçlar Kanunu iktibası sonrasında yürürlüğe giren 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 209'uncu maddesi bu konuda "*Alıcı, kat'i sipariş yapmış fakat semeni tayin etmemiş ise satım siparişin yapıldığı gün ve mahalde cari fiyat üzerinden akdedilmiş sayılır.*" hükmünü içermekteydi. 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nda bulunan bu madde, mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu'ndan farklılaşmaktaydı. Bu farklılaşmanın kökeninde İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki karşılığı olan OR 212'nci maddedeki çeviri hatası yatmaktadır.

Daha sonraki süreçte, CISG'de yer alan tartışmalar sonrasında CISG'de İsviçre'nin benimsediği sistemden ayrılan bir sistem CISG tarafından benimsenmiştir. CISG m. 55 bu anlamda "*Sözleşme, açıkça veya örtülü olarak semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin geçerli olarak kurulmuşsa, aksine herhangi bir emare bulunmadıkça, tarafların sözleşmenin kurulduğu anda ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyata örtülü olarak gönderme yapmış oldukları varsayılır.*" hükmünü içerir. Buna göre İsviçre'de şu anda yerel satışlarda malın teslimi zamanındaki cari bedel, uluslararası satışlarda ise sözleşmenin kurulduğu andaki cari bedel olmak üzere iki farklı uygulama mevcuttur.

İsviçre Borçlar Kanunu'na paralel bir düzenleme içeren 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu'nu da m. 233/I'de yer alan "*Alıcı, satış*

²⁰² Cengiz İlhan, *Günümüz Türkçe'siyle mecelle:(Mecelle-i ahkam-ı adliye): aslı ile tam metin*, Yetkin Yayınları, 2011, s. 49. Ali Himmet Berki, *Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkami Adliyye)*, 3. Baskı İstanbul, 1982, s. 86. Numan Tekelioğlu, "Mecelle'de ve Türk Borçlar Kanunu'nda Satış Sözleşmesinin Kurulması ve UNSURLARI", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 25, S. 2, 2017, s. 519-557.

bedelini belirtmeksizin, malı alacağını kesin olarak bildirmişse satış, ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden yapılmış sayılır.” hükmünü kanun maddesi olarak kabul etmiştir. Kanun gerekçesi olarak da yürürlükte bulunan CISG’den bahsetmeksizin 818 sayılı yasanın çeviri hatası gerekçe gösterilmiştir²⁰³. Bu bakımdan İsviçre’de yukarıda belirttiğimiz farklılık, yukarıdaki anlattığımız tarihi süreç nedeniyle 11.09.2011 ile 01.07.2012 tarihleri arasında Türkiye açısından mevcut değildi. CISG’deki metin, mülga 818 Borçlar Kanunu metniyle tamamen aynı doğrultuydu. Bununla birlikte, Borçlar Kanunu’nda 1 Temmuz 2012 tarihinde yapılan değişiklik ile, Türkiye’de de CISG ile olan uyum bozulmuştur ve uyumsuzlukta da İsviçre ile aynı duruma gelinmiştir. Buna göre, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile de artık sözleşmenin kurulduğu zamanki cari fiyat değil, ifa zamanındaki cari fiyat esas alınmıştır.

Kanaatimizce, çeviri hatasının düzeltilmesinden ziyade Türk ekonomisinin sahip olduğu durum, malların cari fiyatı belirlenirken, teslim anının esas alınmasını daha adaletli bir yoruma götürür. Türk Borçlar Kanunu’nda bu yönde bir farklılığın olması Türkiye’nin enflasyonist ekonomik sebeplerine de daha uygun olduğu için de kabul edilebilir. Zira, sözleşme imzalanmasıyla teslim zamanı arasında bir ürünün fiyatının artacağını öngörmek Türkiye özelinde pek tabiidir. Ancak, diğer yandan CISG ile iç hukuk arasında uyumsuzluğun yaratılmış olması da uluslararası yeknesak bir satım hukukunun oluşmasına engel teşkil edecek mahiyettedir. Zira, amaç bir yandan Devletler arasındaki farklı hukuki rejimleri olabildiğince sağlıklı bir şekilde bir potada eriterek ortaya çıkan bu tarz hukuki farklı durumları engellemektir. Bu açıdan bakıldığında ise CISG ile uyum sağlanamamıştır.

3.3.2 Genel Olarak Sebepleri

CISG’nin 55’inci maddesi, bir satım sözleşmesindeki semenin açıkça veya örtülü olarak belirlenmediği veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermediği durumlarda devreye girer ve bu durumdaki sözleşmeler açık fiyatlı

²⁰³ TBMM Dönem: 23’üncü Yasama Yılı: 3 (S. Sayısı: 321) Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/499),TBMM, “**Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu**”, s. 110, Erişim: <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c050/tbmm23050003ss0321.pdf>. Erişim Tarihi: 25.12.2023

sözleşme (“*open price contract*”) olarak anılır²⁰⁴. Bu madde, fiyatın belirlenmesinde bir kılavuz görevi görür ve belirsizlik durumlarında fiyatın belirlenmesi konusundaki yorumlamaya yardımcı olur²⁰⁵. Bu bağlamda, üç farklı durumun ayırt edilmesi gerekmektedir²⁰⁶.

İlk hal, taraflar arasında semenin ne şekilde belirleneceği konusunda taraflarca usulüne uygun yapılmış bir anlaşma ile bir belirlemenin var olma halidir. Bu halde, eğer sözleşmede semenin bedeli net bir şekilde belirtilmemişse bile; CISG, tarafların bağlayıcı bir sözleşme yapmasını engellemez. Bu, tarafların sözleşme yapma konusunda ortak bir niyete sahip oldukları ve fiyatın daha sonra belirlenebileceği anlamına gelir. Bu durum belirlenebilir semen olarak yukarıda açıklanmıştır. İkinci halde eğer sözleşmenin semeni daha sonraki bir aşamada kararlaştırılmadıkça tarafların bağlanma niyetinde olmadığı taraflarca belirtilmişse, bu durumda semenin belirlenmemiş olması taraflar arasında bağlayıcı bir sözleşmenin olmadığı sonucuna bizi götürür. Bu husus, fiyatın belirlenmesinin sözleşmenin temel bir unsuru olduğu ve bu unsuru kararlaştırmadan sözleşmenin tamamlanmamış olacağı anlamına gelir.

Sonuçları yönünden, ilk iki halde yani eğer fiyatın taraflarca daha sonra kararlaştırılmak üzere bırakıldığı ve nihayetinde tarafların yine de bunu yapamadığı durumlar da söz konusu olabilir. CISG, UCC²⁰⁷ (*Uniform Commercial Code*)’de olduğu gibi, böyle bir durumda, piyasa fiyatının uygulanmasını açıkça öngörmemektedir. Özellikle ifanın gerçekleştirilmiş olduğu sözleşmelerde, bilhassa yukarıda ikinci halde belirttiğimiz gibi sözleşmenin bağlayıcı olmadığı yorumunu

²⁰⁴ Ayrıntılı Bilgi İçin: Sandra Fişer-Šobot, “Contracts for the International Sale of Goods with Open-Price Terms: An Interplay between Arts. 14 and 55 CISG”, *Anali Pravnog Fakulteta u Beogradu*, C. 66, S. 1, 2018, s. 180-198; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 846; Farzaneh Akrami, Sakina Shaik Ahmad Yusoff, Suzanna Mohamed Isa, “‘Open Price’ Term under the United Kingdom Sale of Goods Act 1979 and the United Nations Convention on Contracts for International Sale of Goods (CISG): A Comparative Analysis”, *Asian Social Science Journal*, C. 10, S. 15, 2014, s. 97; Carlos A Gabuardi, “**Open Price Terms in the CISG, the UCC and Mexican Commercial Law**”, 2001, s. 22; Kenneth Schwartz, “Open Price Contracts and Specific Performance under the UN Sales Convention and the Uniform Commercial Code”, *University of Miami International and Comparative Law Review*, C. 1, 1991, s. 356.

²⁰⁵ Kaya, *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*, s. 79; Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 99.

²⁰⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin bkz. İkinci Bölüm- 3.1. Semen Belirlenmesi Kısmı, Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 239; Gabuardi, “**Open Price Terms in the CISG, the UCC and Mexican Commercial Law**”, s. 22.

²⁰⁷ Gabuardi, “**Open Price Terms in the CISG, the UCC and Mexican Commercial Law**”, s. 22.

yapmak, hakkaniyete uygun olmayacaktır. Bu hallerde fiyat üzerinde anlaşmaya varılamaması durumunda iç hukuk yollarına başvurulabilir. Bu bağlamda, karşı tarafı belirli bir fiyat üzerinde anlaşmaya zorlamak için bir dava açılması ve CISG kapsamında satın alma fiyatı için dava açılmasının önlenmesi mümkün olabilir. Böyle bir durumda, alıcıdan piyasa fiyatının ödenmesini talep etme hakkı satıcıya verilebilir.

Son hal ise, taraflarca semenin daha sonra kararlaştırılacağı iradesi olmaksızın taraflarca semenin belirlenemediği durumdur. Bu haller ayrıntılı olarak incelenecektir.

3.3.2.1 Kısmi İfa Hali

CISG kapsamında, açık fiyat sözleşmelerinin geçerliliği özellikle taraflarca sözleşmenin kısmen ifa edildiği durumlarda kabul edilir²⁰⁸.

Bunun ilk şekli²⁰⁹, sözleşmenin tarafları sözleşmedeki edimlerini kısmen ifasında bulunmuş, fakat sözleşmenin fiyat belirlenmesinin yapılmamış olma durumudur. Buna göre, eğer taraflar sözleşmeyi ifa etmeye başlamışlarsa, yani malların teslimi veya hizmetin sunumu hatta bedelin bir kısmının ifası gibi somut adımlar atılmışsa, bu, tarafların sözleşmeyi geçerli olarak kurmuş olduklarının bir göstergesi olarak değerlendirilir. Bu durumda, taraflarca sözleşmenin kurulması anında semen belirlenmemiş olsa ve bu bedelin belirlenmesi konusunda anlaşılmış olursa bile, CISG m. 55 uyarınca semenin belirlenmesine olanak tanınabilir.

Kısmi ifanın diğer görünümü ise, çelişen fiyat teklifleri olmasındaki kısmi ifa durumudur. Buna göre tarafların sözleşme kurulması sırasında birbirlerine farklı fiyat teklifleri sunmuş olmaları durumunda bile, tarafların sözleşmeyi ifa etmeleri, geçerli bir sözleşmenin varlığını bize gösterir ve semenin belirlenmesinde 55'inci madde

²⁰⁸ Schwenzer, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 36.03.

²⁰⁹ Akrami, Yusoff, Isa, “**‘Open Price’ Term under the United Kingdom Sale of Goods Act 1979 and the United Nations Convention on Contracts for International Sale of Goods (CISG): A Comparative Analysis**”, s. 97.

uygulanır²¹⁰. Buna göre, sözleşme koşulları arasında çelişen fiyat koşulları olsa bile, tarafların fiili ifası, ticari standart koşullar veya örtülü icap ve kabul durumlarına bakılmaksızın, tarafların zımnen CISG 19'uncu maddenin uygulanmasını istemediklerini bize gösterir. Bu halde CISG 19'uncu maddesindeki icapla örtüşmeyen kabulün bir karşı icap olmayıp aslında sözleşmenin ifa ile kurulduğunu kabul etmemiz gerekir²¹¹.

3.3.2.2 CISG Madde 55'in Yorumlama Aracı Olarak Kullanılması

Semenin kararlaştırılmamış olduğu sözleşmelerde, semenin zımnen kararlaştırıldığı kabul edilir. Aksi halde CISG m. 14(1) uyarınca sözleşme hiç kurulmamış sayılacaktır. Uygulamada, tarafların zımni bir anlaşmasına dayanarak satın alma fiyatının belirlenebileceği durumlarda öncelikle CISG'nin 8'inci ve 9'uncu maddeleri uyarınca semenin belirlenmesi yoluna gidilmelidir²¹². CISG m. 55'in metninde yer alan “*aksine herhangi bir emare bulunmadıkça*” ifadesi bunu belirtir.

CISG'nin 8'inci maddesi, tarafların beyanlarının ve davranışlarının nasıl yorumlanması gerektiğini düzenler, özellikle tarafların niyetlerini ve makul bir kişinin bu beyanları ve davranışları nasıl anlayacağını ele alır. CISG m. 9 ise, tarafların önceki uygulamalarını ve ticaretteki teamülleri dikkate alarak sözleşmenin yorumlanmasını sağlar. Bu hükümler uyarınca taraflardan her birisinin davranışları yorumlanmalı, beyanlarda öncelikle taraflar arasındaki sonrasında ilgili ticari branştaki ticari teamüller değerlendirilmelidir.

Bu anlamda zımni sözleşmenin belirlenmesinde eğer taraflar arasında fiyat konusunda açık bir anlaşma yapılmamışsa, tarafların zımni anlaşması, yani sözleşme sırasında veya daha önceki ticari ilişkilerinde ortaya çıkan uygulamalar ve davranışlar, fiyatın belirlenmesinde önemli bir rol oynayabilir. Ancak; CISG m. 55

²¹⁰ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 847; Schwenger, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 36.03; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 789.

²¹¹ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 847.

²¹² **a.g.e.**, s. 849.

maddesinde belirtilen aksine emarelerin varlığında bile semen hala belirlenmemiş olabilir²¹³.

Bütün değerlendirmelere rağmen bir sonuca varılamadığı hallerde, sonuca varmak isteyen bir hakem heyeti veya mahkeme, 55'inci maddeye başvurarak, tarafların zımni anlaşmasını yorumlayabilir²¹⁴. Çünkü bu madde, fiyatın belirlenmemesi durumunda makul bir fiyatın nasıl tespit edileceğini düzenleyen bir maddedir. Eğer taraflar arasında zımni bir anlaşma varsa ve bu anlaşma piyasa fiyatını içeriyorsa, hakem heyeti veya mahkeme elbette ki bu fiyatı esas alabilir.

Örneğin, bilgisayar üreten bir firmanın çip siparişi verdiği ve sözleşmenin akdedildiği tarihte çipin olağan piyasa fiyatlarına ilişkin bilgiye taraflar sahipse, taraflar bu fiyatları kabul etmiş sayılır. Bu durumda, alıcının bu bilgiye dayanarak zımni olarak kabul ettiği fiyat, sözleşmenin semen unsuru olarak bir parçası haline gelir.

3.3.3 Semen Doğrudan CISG Madde 55 Uyarınca Belirlenmesi

3.3.3.1 Genel Olarak

Karşılaştırmalı Hukuk'ta, İngiliz Hukuku²¹⁵ Bölüm 8(1) kısmı ve ABD Hukuku²¹⁶ UCC § 2-305 hükmü gibi Anglosakson Hukuk sistemlerinde açık fiyatlı sözleşmelerde genellikle "*reasonable price*"-makul fiyat- kavramı kullanılır. Bu kavram, fiyatın taraflar arasındaki makul beklentilere ve piyasa koşullarına dayanarak belirlenmesini ifade eder.

Alman Hukuku gibi Kara Avrupası sistemlerinde ise ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatına atıfta bulunulur. Bu, fiyatın, malın teslim edildiği yer ve zaman itibarıyla geçerli olan piyasa fiyatlarına dayanarak tespit edilmesi anlamına

²¹³ Benjamin K. Leisinger, **Fundamental Breach Considering Non-Conformity of the Goods**, München: Sellier European Law Pub, 2007.

²¹⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 787; Schwenzler, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 36.03.

²¹⁵ Akrami, Yusoff, Isa, "**Open Price**" Term under the United Kingdom Sale of Goods Act 1979 and the United Nations Convention on Contracts for International Sale of Goods (CISG): A Comparative Analysis", s. 97.

²¹⁶ Gabuardi, "**Open Price Terms in the CISG, the UCC and Mexican Commercial Law**", s. 22.

gelir. Bu kapsamda Alman BGB § 315, § 316 genel olarak edimin sözleşme ile açıkça veya zımnen belirlenmediği durumları belirtir ve BGB § 316, ifayı talep edebilecek tarafın, makul olma standardını kullanarak ifayı belirlemesine izin verir²¹⁷.

CISG, Anglosakson ve Kara Avrupası hukuk sistemlerindeki farklılığı gidermek adına önemli bir kural ihdas etmiştir. CISG, 55'inci maddesi ile, ilgili ticarete karşılaştırılabilir koşullar altında satılan bu tür mallar için sözleşmenin akdedildiği tarihte genel olarak uygulanan fiyata atıfta bulunulmasına dair kural benimsenmiştir. Bu madde, satılan malların cari fiyatının belirlenmesi için objektif bir standart tanımlar. Bu standart, sözleşmenin kurulduğu an olarak zamanı, ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyata atıf yaparak alıcıyı satıcı tarafından tek taraflı olarak belirlenen aşırı fiyatlardan korumayı amaçlar.

Bu koruma, satıcının mallarını genellikle bu tür mallar için uygulanan fiyatların altında bir fiyattan satmaya hazır olduğu durumlarda, alıcının aleyhine sonuçlar doğurabilir. Bu, alıcının ödeyeceği fiyatın, piyasa koşullarına ve satıcının genel fiyat politikasına uygun olması gerektiği anlamına gelir.

Buna göre, CISG m. 55 uyarınca belirlenecek olan cari fiyat, sözleşmenin kurulduğu andaki cari fiyattır. Bu fiyatın daha sonrasında artmasından veya azalmasından dolayı tarafların sözleşme bedelini arttırma veya azaltma talepleri söz konusu olamayacağı gibi, cari fiyatın malın teslim anı gibi daha başka bir zamana ilişkin olarak hesaplanmasını da talep edemezler²¹⁸.

Satıma konu edilen malların, işin aciliyeti gereği satım bedeli belirlenmeksizin sipariş edilip, kullanılması halinde sözleşmeye nasıl bir yorum ile yaklaşmak gerektiği konusu öğretide tartışmalıdır²¹⁹. Burada, CISG'nin de ruhuna hitap edecek şekilde sözleşmenin ayakta tutulmasının uygun olacağı görüşünü savunmak daha yerinde olacaktır.

²¹⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 791.

²¹⁸ Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 95.

²¹⁹ Tartışmalar için bkz. **a.g.e.**, s. 82.

Bedelin belirlenmesinde CISG m. 55 uyarınca tespitinde “*ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyat*” esas alınacaktır. Ancak, cari fiyatın belirlenmesi çoğu kez kolay olmamaktadır. Bunun belirlenmesi için öncelikle ilgili ticari branşın tespiti ve sonrasında ilgili ticari branştaki cari fiyatın tespiti gereklidir. Bu konuda cari fiyat ve makul fiyat ilkelerinden yola çıkılarak bir tespitin yapılması gerekir.

PICC (“UNIDROIT 2016 Uluslararası Ticari Sözleşmeler Prensipleri”) de, mal satımı sözleşmelerinde fiyatın belirlenmesine m. 5.1.7 hükmü ile CISG m. 55’e paralel bir şekilde tarafların üzerinde anlaşılmadığı durumlarda fiyatın sözleşmenin kurulduğu andaki rayiç fiyata göre makul fiyat olarak belirleyerek ortada bir yol seçmiştir. Bu kurallar, farklı yasal sistemlerinin fiyat belirleme yöntemlerine uyum sağlamayı amaçlayan kurallardır.

3.3.3.2 Cari Fiyat İlkesi

Cari fiyat ilkesi, CISG m. 55 kapsamında fiyatın belirlenmesindeki ilk ilke olarak madde metninde yer alan bir ilkedir. Bu ilke kendisini lafzen doğrudan CISG m. 55 metninde bulur. CISG kapsamında cari fiyatın belirlenmesi, ilgili ticarete karşılaştırılabilir koşullar altında söz konusu mallar için genel olarak uygulanan fiyatın belirlenmesi, özellikle piyasa fiyatlarının veya borsa fiyatlarının mevcut olduğu durumlarda daha kolay bir süreçtir²²⁰. Bu durumda, CISG'nin 76(2)'inci maddesi geçerli cari fiyatın belirlendiği yeri tespit etmede bir rehber olarak işlev görebilir. İlgili madde hükmü “*cari fiyat, malların teslim edilmesi gereken yerde geçerli olan fiyattır; ancak, o yerde bir cari fiyat mevcut değilse, makul ikame yeri kabul edilebilen diğer bir yerdeki fiyat, malların taşıma masraflarındaki farklılıklar gözetilerek, esas alınır*”. şeklindedir. Ancak, bazı durumlarda bu tür bir cari fiyatın belirlenmesi zor olabilir.

Eğer malın teslim yerinde cari bir piyasa fiyatı mevcut değilse, alternatif olarak başka bir yerdeki piyasa fiyatı, taşıma maliyetindeki farklılıklar göz önünde bulundurularak, makul bir ikame malın fiyatı cari fiyat olarak uygulanabilir²²¹.

²²⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 787.

²²¹ a.g.e., s. 789.

Dağıtım zincirinde ilgili pazar, genellikle alıcının satın alma pazarı değil, satıcının satış pazarıdır. Bu tür pazarlarda işlem gören mallara uygulanan prim ve indirimlere dikkat edilerek her bir olay özelinde ayrı bir inceleme ile fiyat tespit edilir²²².

Eğer teslim yerinde veya teslim yeri olarak belirlenmiş olan bir yerde pazar fiyatı bulunmuyorsa, CISG'nin 55'inci maddesi kapsamında uygulanabilir fiyatın belirlenmesi güçleşir. Buna benzer durumlarda, genel olarak uygulanan fiyatın belirlenmesi için ortak liste fiyatlarına atıfta bulunmak bir seçenek olabilir²²³.

Malların alıcı için özel olarak imal edildiği veya üretildiği durumlarda ise, bu tür bir referans yoluyla kanıt oluşturmak uygulamada zor veya neredeyse imkânsız olabilir. Bu nedenle, bu tür bir durumdaki çalışmanın çok daha titizlikle sürdürülmesi ve her bir olay özelinde ayrıca karar vermek gerekir. İsviçre Kanton Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda²²⁴, karar uyarınca, her ne kadar CISG m. 55'in uygulanması konusunda aksi yönde karar verilmiş olursa da semenin belirlenmesi noktasında malların alıcı için özel olarak imal edilmesi nedeniyle, bu malların da özel olarak tespitinin yapılması gerektiğine ilişkin karar verilmiştir. Bu hususta satıcının fiyatı belirlemesi gerektiğine dair verilen karar bu hususa örnek verilebilecek bir karardır.

İlgili ticarete karşılaştırılabilir koşullar altında yapılan satışlara atıfta bulunmak, FOB veya CIF gibi ICC Incoterms²²⁵ koşulları altında yapılan satışlar gibi karşılaştırılabilir teslim ve ödeme koşullarının yanı sıra uygulanabilir prim ve kesintilerin de dikkate alınmasını gerektirir. Bu da 55'inci madde uyarınca fiyat belirlenmesinin sağlanmasında rehberlik rolü oynar.

²²² Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 850; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 55.

²²³ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 850.

²²⁴ “<https://ciscg-online.org/>”. CISG Dava No: 2761. İsviçre Vaud Kanton Temyiz Mahkemesi. Karar No. J111.036221-151531, Karar Tarihi 29 Şubat 2016 , Erişim Tarihi: 25.12.2023

²²⁵ Ayrıntılı Bilgi İçin bkz. International Chamber of Commerce, **Incoterms® 2020 ICC Rules for the use of Domestic and International Trade Terms**, 1. Baskı Paris: International Chamber of Commerce, 2019.

Taraflar arasında süregelen ticari satışlardaki ticari teamüllere aykırı olacak ölçüde sözleşme koşullarındaki farklılıkların mevcut olması durumunda da bu değişikliklerin etkilerinin semenin belirlenmesinde dikkate alınması gerekir.

Bütün bu koşulların, CISG kapsamında incelenmesi neticesinde fiyat belirleme süreci, piyasa koşullarına, ticaret teamüllerine ve sözleşme şartlarına bağlı olarak karmaşık ve çok yönlü bir süreç olarak tespit edilir. Bu nedenle, fiyat belirlemede, ilgili ticaretin özellikleri, piyasa koşulları ve uygulanabilir hukuk kuralları dikkate alınarak sözleşme bedelinin açık bir şekilde belirlenmesi tercih edilmelidir.

CISG'nin 55'inci maddesi, belirli bir olayın koşullarında cari fiyatın belirlenebilir olması durumunda, fiyatın belirlenmesinde teslim anındaki değil, sözleşmenin akdedildiği andaki cari fiyatın belirleyici olduğunu belirtir²²⁶. Bu hükmün amacı, sözleşme sürecinde fiyatlarda oluşabilecek bir artışın tarafları etkilememesidir.

Sözleşmenin akdedildiği andaki cari fiyat olarak 55'inci madde ile sözleşmenin yapıldığı anda geçerli olan cari fiyatın, sözleşmenin fiyatını belirlemede esas alınması gerektiği öngörülür²²⁷. Bu düzenleme hem satıcının hem de alıcının çıkarlarını korumayı amaçlar. Sözleşme tarihindeki fiyat, satıcının sözleşme sonrası fiyat artışlarından haksız yarar sağlamasını engellerken, aynı zamanda alıcının da sözleşme sonrası fiyat düşüşlerinden haksız yarar sağlamasını önler. Bilhassa mallarda ve döviz kurlarında meydana gelen dalgalanmalar nedeniyle, bedel unsurundaki farklılığın önüne geçmeyi amaçlar.

3.3.3.3 Makul Fiyat İlkesi

CISG'in genel ilkelerinin uygulanmasında ve tatmin edici olmayan sonuçlardan kaçınmak için, cari fiyatın söz konusu olmadığı durumlarda 'makul fiyat' standardının uygulanması önerilir. Bu yaklaşım, PICC (Uluslararası Ticari

²²⁶ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 851.

²²⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 789; Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 99.

Sözleşmeler Hukuku İlkeleri) tarafından da benimsenmiştir. Buna göre PICC m. 5.1.7 hükmü CISG m. 55'ten esinlenilmiş bir şekilde hükme alınmıştır. İlgili ticarete karşılaştırılabilir koşullar altında, sözleşmenin akdedildiği tarihte genel olarak uygulanan fiyatın tespit edilememesi halinde, makul bir fiyatın uygulanması gerektiği öngörülür.

Makul bir fiyatın belirlenmesi, genellikle piyasa koşulları, ticaret teamülleri ve ilgili malların ortalama fiyatları göz önünde bulundurularak yapılır²²⁸. Bu hem satıcı hem de alıcı için adil ve makul bir çözüm sunmayı amaçlar.

Bu yaklaşım, CISG kapsamında fiyatın belirlenememesi durumunda, sözleşmenin geçerliliği ve tarafların korunması açısından önemlidir. Makul fiyat standardı, tarafların adil ve makul beklentilerini dengelerken, uluslararası mal satımı sözleşmelerinin özgün doğasını da göz önünde bulundurur.

Bu belirlemenin yapılması sadece semen fiyatının belirlenmesinde değil, aynı zamanda zararın hesaplanmasının gerektirdiği durumlarda da söz konusu olur. Alman Federal Mahkemesi'ne konu olan bir davada²²⁹, Hollandalı davacı ("Satıcı"), Alman davalıya ("Alıcı") elektrikli süpürge satışı yapmış ve malları teslim etmiştir. Alıcı, elektrikli süpürgeleri sattıktan sonra, bunların kalitesine itiraz etmiş ve ödeme yapmayı reddederek sözleşmeden döndüğünü beyan etmiştir. Satıcı, alıcıya ödenmemiş satın alma bedeli için dava açmış ve alıcı da kâr kaybı için tazminat ile mahsup talebinde bulunmuştur. İlk derece mahkemesi talebi kabul etmiş ve mahsup talebini reddetmiştir. Temyiz mahkemesi, alıcının elektrikli süpürgeleri iade edememesi nedeniyle, satıcının CISG'nin 14, 15 ve 18'inci maddeleriyle bağlantılı olarak CISG'nin 53'üncü maddesi uyarınca satın alma bedelini talep etme hakkına sahip olduğuna karar vermiştir. Mahsup konusunda ise mahkeme, alıcının zararını CISG m. 74'ün gerektirdiği şekilde belirli bir hesaplama temelinde değerlendirmeyi ihmal etmiş olması nedeniyle kâr kaybını talep etme hakkına sahip olmadığına karar

²²⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 789; Julius von Staudinger, Ulrich Magnus, Dagmar Kaiser, J. von Staudingers **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, Neubearbeitung 2018 Berlin: Sellier - de Gruyter, 2018, m. 76 p.13; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, s. 76 p.3,9.

²²⁹ "<https://cisg-online.org/>". CISG Dava Dosya Numarası 506, Almanya, Oberlandesgericht Celle (Court of Appeal Celle) 3. Zivilsenat (3rd panel for civil matters), Karar Tarihi 02 Eylül 1998, 3 U 246/97 Erişim Tarihi : 25.12.2023

vermiştir. Mahkeme, elektrikli süpürgelerin cari piyasa fiyatı kendisine verilmiş olsaydı, CISG m. 76 uyarınca soyut bir hesaplamanın kabul edilebileceğini belirtmiştir. Bu durumda, zararlar, sözleşme ile belirlenen fiyat ile sözleşmeden kaçınıldığı tarihteki cari piyasa fiyatı arasındaki fark temelinde hesaplanacaktı. Ancak, "markası olmayan" elektrikli süpürgelerin mevcut cari piyasa fiyatı eksik olduğundan, zararlar ancak CISG m. 74 uyarınca özel bir hesaplama ile “makul fiyat” esasına göre belirlenecektir.

3.3.4 CISG Madde 14 ve 55 arasındaki İlişki ile İlgili Olası Yaklaşımlar ve Çözüm Önerimiz

CISG m. 14(1) hükmü, bir icabın varlığı için, teklifin kesin olmasını şart koşmakta; kesinlik için de açık veya örtülü olarak semenin belirlenmesini aramaktadır. CISG m. 55 hükmü ise bir sözleşmenin açıkça veya örtülü olarak semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin kurulan sözleşmelere uygulanacak bir hükümdür.

CISG'nin 55'inci maddesi ve 14'üncü maddesi arasındaki ilişki, satın alma fiyatının belirlenmesi ve “*pretium certum*” (belirlenmiş fiyat) şartı açısından önemlidir. CISG'nin hazırlanış sürecinde 55'inci maddenin amacı, iç hukukun uygulanabilirliğini sağlamak ve böylece iç hukuktaki “*pretium certum*” şartını güvence altına almak olarak görülüyordu. Ancak, CISG’de bu kavram yer almamaktadır²³⁰.

CISG’de 55'inci maddenin konuluş amacı, uygulanabilir iç hukuka gönderme yapmak değil, doğrudan CISG 14'üncü maddeye atıfta bulunmaktır. 14'üncü madde, belirlenmiş veya belirlenebilir bir satın alma fiyatı gerektirir ve bu durumun alıcıyı aşırı fiyatlarla karşılaşma durumuna karşı da 55'inci madde koruma sağlar.

Buna göre, 14'üncü madde sayesinde, iç hukukta “*pretium certum*” gerekliliği artık önemini yitirmiştir. Bu, CISG'nin, iç hukukun belirlenmiş fiyat gerekliliğini

²³⁰ Jusztinger, “The Borderline Cases of Certum Pretium: Particular Methods of the Determination of Purchase Price in Roman Law”, s. 98.

dışarıda bıraktığı ve kendi kurallarıyla satın alma fiyatının belirlenmesi konusunda yeterli olduğu anlamına gelir²³¹.

Dolayısıyla, “*pretium certum*”a ilişkin iç hukuk geçerlilik kuralları, 14'üncü madde tarafından hariç tutulmaktadır. Bu, CISG'nin, fiyatın belirlenmesinde kendi kurallarını uygulayarak, iç hukukun bu konudaki kısıtlamalarını aşması anlamına gelir²³².

CISG, bu yönüyle, iç hukukta yer alan hata, hile, ikrah (korkutma) veya benzeri sözleşmeyi en baştan itibaren geçersiz kılan durumlar hakkında da hüküm içermez. Bu durum, CISG'nin, uluslararası satım sözleşmelerinin yorumlanması ve uygulanmasında kendi standartlarını benimseyerek, farklı ülkelerin iç hukuk sistemlerindeki farklılıkların etkisini azaltma çabası olarak görülebilir²³³.

CISG taraflar arasındaki teamül ilişkilerinde de CISG m. 8(3) ve m. 9(1) uyarınca değer vermektedir. Sözleşmede taraflardan birine, uygulamada çoğunlukla satıcıya, fiyatı belirleme hakkı verilmişse, somut ihtilaf açısından bu belirleme dikkate alınacaktır. Bu hak uygulamada, bilhassa, her sene katalog üzerinden değişerek ilan edilen malların fiyatlarında ortaya çıkmaktadır. Bir araba satıcısının her sene yenilenen modelleri ile birlikte yedek parçalarının tüm dünyada standart bir şekilde satışa sunulması ve fiyatın satıcı tarafından belirlenerek satış sözleşmesine konu edilmesi buna örnek olarak verilebilir.

Taraflarca bu konuda bir anlaşma olmamış olsa bile, davanın seyrine göre semenin belirlenmesi mahkeme tarafından satıcıya bırakılmış olabilir. İsviçre’de görülmüş olan bir davaya²³⁴ konu olan olayda, İsviçreli bir üst düzey saat üreticisi

²³¹ Samuel Fulli-Lemaire, “Le rôle passé de la cause au stade de la formation du contrat («Cause» and the Formation of Contracts)”, Causa contractus–Auf der Suche nach den Bedingungen der Wirksamkeit des vertraglichen Willens/Alla ricerca delle condizioni di efficacia della volontà contrattuale/À la recherche des conditions de l’efficacité de la volonté contractuelle, 2022, s. 407-24.

²³² Janos Jusztinger, “The Borderline Cases of Certum Pretium: Price Determination by the Buyer and a Third Person”, **Jura: A Peci Tudományegyetem Allam-es Jogtudományi Karanak Tudományos Lapja**, 2014, s. 79.

²³³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 849.

²³⁴ “<https://cisg-online.org/>”. Dava No: 2761. İsviçre: Cour d’appel civile du Tribunal Cantonal de Vaud (Kanton Vaud Temyiz Mahkemesi) No. J111.036221-151531, Karar Tarihi 29 Şubat 2016, Erişim 25.12.2023

olan alıcı, İtalyan satıcı ile alıcının saatlerinin mağazalarda ve fuarlarda sergilenmesi için tasarlanan çeşitli ekranların üretimi ve teslimatı için bir sözleşme imzalamıştır. Taraflar arasındaki geçmiş uygulamalara uygun olarak, sözleşme fiyat konusunda ayrıntılı bir fiyat müzakeresi yapılmaksızın sözlü olarak akdedilmiştir. Sözleşmeye konu olan mallar imal edilip alıcıya teslim edildikten sonra, satıcı alıcıya teslim edilen malların fiyatlarını belirten bir fatura göndermiştir. Alıcının ödeme yapmaması üzerine satıcı önce Milano'da bir mahkemede, daha sonra da İsviçre'de bir mahkemede dava açmış ve her iki davayı da kazanmıştır. İsviçre kararına karşı Vaud Kantonu Temyiz Mahkemesi'ne yapılan temyiz başvurusu üzerine alıcı, İsviçre'deki davada CISG m. 14(1) uyarınca yeterince kesin bir fiyat belirtilmediği için geçerli bir sözleşme yapılmadığını ileri sürmüştür. Temyiz Mahkemesi, belirli bir fiyat üzerinde anlaşmaya varılmasına ilişkin olarak CISG m. 14(1) ve m. 55 arasında bir çelişki olduğunu kabul etmiş, ancak bu çelişkinin dava özelinde bir öneminin olmadığını vurgulamıştır. CISG m. 55 ile ilgili olarak, satılan malların hammadde veya yarı mamul mallar olması halinde uygulanabilir olduğunu, genel olarak mallar için belirlenen fiyatın tespit edilmesinin özellikle zor olmadığını, ancak sözleşmenin imal edilmiş ürünlerle ilgili olması halinde durumun daha karmaşık olduğunu belirtmiştir. Söz konusu davayla ilgili olarak, Temyiz Mahkemesi, teslim edilen malların fiyatının, taraflar arasında gerçekleşen müzakereler, uygulamalar ve sonraki davranışlar dikkate alınarak CISG m. 8(3) ve m. 9 uyarınca yeterince belirlenebilir olduğu sonucuna varmıştır. Mahkeme, tarafların geçmişte siparişler üzerinde sözlü olarak anlaşmaya varma ve malları ürettikten sonra fiyatı belirleme işini satıcıya bırakma şeklinde bir uygulama geliştirdiklerine dikkat çekmiştir. Halihazırda, yalnızca büyük ekranların fiyatı tartışılmış, alıcı ise diğer malların fiyatları konusunda satıcıya güvenmiştir. Faturayı aldıktan sonra, burada belirtilen fiyatlara itiraz etmemiş ve bunu ancak teslim edilen malların düşük kalitesi ortaya çıktıktan sonra yapmıştır. Gerçekten de alıcı, mallar üzerinde anlaşılan kalitede olsaydı, satıcı tarafından talep edilen fiyatları bekleyeceğini kabul etmiştir. Bu çerçevede Mahkeme, malların fiyatının belirlenebilir olduğuna ve satıcının faturasında yer alan fiyata karşılık geldiğine hükmetmiştir. Bu karar, tarafların sözleşme bedelini önceden belirlememiş olmasına karşılık, semen bedelinin satıcı tarafından belirlenebileceğine ve bu halde CISG m. 55'in hüküm alanı bulmayacağına dair İsviçre Federal Mahkemesi tarafından verilmiş örnek bir karardır.

Teslimat günündeki piyasa fiyatının satın alma fiyatı olarak kullanıldığı sözleşme hükümleri, ulusal hukuktaki geçerlilik kurallarından etkilenebilir. Örneğin, serbest fiyatlı sözleşmelerle ilgili ABD ulusal mevzuatı UCC § 2-305(1) ve (2)'ye göre satıcının fiyat belirleyeceği durumlarda iyi niyetle bir fiyat belirlemesi şarttır²³⁵. CISG'de ise fiyat belirleme kuralında UCC'nin aksine ne "makul" ne de "iyi niyet" sınırlamaları bulunmamaktadır²³⁶. Bu tür bir düzenleme, özellikle değişken piyasa koşullarında, tarafların beklentilerini ve sözleşmenin adil uygulamasını etkileyebilir. Nitekim, CISG m. 4 sözleşmedeki hükümlerin geçerliliğini ulusal hukukun değerlendirmesine tabi tutmuştur.

Özetle, CISG kapsamında, fiyatın belirlenmesi ve diğer sözleşme şartları ulusal hukukun geçerlilik kurallarıyla ilişkilendirilebilir. Bu, sözleşme hükümlerinin uygulanmasında ulusal hukukun etkisinin göz ardı edilemeyeceğini gösterir ve uluslararası ticaretteki çeşitliliği ve karmaşıklığı yansıtır. Bu nedenle, tarafların sözleşme yaparken hem CISG kurallarını hem de ilgili ulusal hukuk kurallarını dikkate alması önemlidir.

CISG m. 14 ve m. 55 arasındaki çatışmanın çözümü için de çeşitli yaklaşımlar öne sürülmüştür ve bu konudaki bilimsel görüşler oldukça geniştir. Bazı yazarlar²³⁷ CISG m. 55'in temelde öncelikli olduğunu ve bu nedenle CISG m. 14(1), cümle 2'deki belirli bir fiyat şartının büyük ölçüde gereksiz hale geldiğini öne sürmektedir.

Diğer bir grup yazarlar²³⁸ ise CISG m. 14 (1), cümle 2'deki şartlara bakılmaksızın bağlayıcı bir sözleşme akdedilebileceğini ve bu durumlarda m. 55'in tamamlayıcı bir

²³⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 791.

²³⁶ Schwartz, **“Open Price Contracts and Specific Performance under the UN Sales Convention and the Uniform Commercial Code”**, s. 362.

²³⁷ Isabelle Corbisier, “La détermination du prix dans les contrats commerciaux portant vente de marchandises. Reflexions comparatives”, **Revue Internationale de Droit Comparé**, C. 40, S. 4, 1988, s. 767; Morten M. Fogt, “Contract Formation under the CISG: The Need for a Reform”, **International Sales Law**, ed. Larry A. DiMatteo, Cambridge University Press, 2014, s. 183; Vincente Fortier, “Le prix dans la Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises: les articles 14 et 55”, **Journal du droit international privé**, 1990, s. 381-91; John O. Honnold, Harry M. Flechtner, **Honnold's Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention**, Fifth edition, Alphen aan den Rijn, Wolters Kluwer, 2021, m. 14.

²³⁸ Straub, Schnyder, **“Honsell (ed), Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)”**, m. 14; Witz,

işlev gördüğünü, bir yedek hukuk kuralı olduğunu düşünmektedir²³⁹. İkinci görüşe göre aslında gerçek bir çatışma da yoktur. Bir başka görüşteki yazarlar²⁴⁰ ise m. 14(1) cümle 2'nin yalnızca icap ve “*invitatio ad offerendum*” (icaba davet) arasındaki sınırı belirleyen hüküm olduğunu savunmaktadır. Bir başka görüş²⁴¹ ise, CISG m. 14(1) cümle 2'nin mutlak önceliğe sahip olduğunu ve “*pretium certum*” kuralından istisnanın yapılmasını gerektirecek bir halin söz konusu olmadığını savunurlar.

Sözleşme kapsamındaki mahkeme uygulamalarında bu sorun genellikle taraflar arasında teati edilen beyanlar arasındaki tutarsızlıkların olduğu davalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu davaların sonuçları, genellikle davaların özel ayrıntılarına bağlı olarak değişmektedir ve genelleme yapmak doğru değildir. Bununla birlikte, inceleyebildiğimiz kararların ekseriyeti, CISG m. 55'i uygulamayı reddetmiştir²⁴².

Rusya Kuzeybatı Bölgesi Federal Temyiz Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda²⁴³ Bir Alman şirketi (satıcı), bir Rus kuruluşunu (alıcı) dava ederek, uluslararası mal satışı (betonarme borular) sözleşmesindeki satın alma bedelinin bir kısmını oluşturan paranın iadesini talep etmiştir. Taraflar, 6 Eylül 2001 tarihinde, "şirket tarafından yapılan teklif temelinde, betonarme boruların üretimi ve teslimatı için bir sözleşme imzalanacağını" belirten bir anlaşma imzalamışlardır. Şirket bitmiş mallar için ödeme alamayınca, Rus kuruluştan CISG'nin 53'üncü ve 62'nci maddeleri uyarınca bedelin ödenmesini talep etmiştir. Alt mahkemeler haklı olarak

Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, art. 55; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 239; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 87.

²³⁹ Ingeborg H. Schwenzer, Christiana Fountoulakis, Mariel Dimsey, **International Sales Law: A Guide to the CISG**, Third edition Oxford, UK: Hart Publishing, 2019, s. 476.

²⁴⁰ Karl H. Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, Centre du droit de l'entreprise de l'Université de Lausanne, 1993, m. 14; W.-H. Roth, Christian Kunz, “Zur Bestimmbarkeit des Preises im UN-Kaufrecht”, **Recht der Internationalen Wirtschaft**, C. 43, 1997, s. 17.

²⁴¹ Yves Derains, Jacques Ghestin, **Université de Paris 1 Panthéon Sorbonne Centre de droit des obligations Colloque La convention de Vienne sur la vente internationale et les incoterms: actes du colloque des 1er et 2 décembre 1989, Paris**, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1990; V. Heuzé, J. Ghestin, **La vente internationale de marchandises: droit uniforme**, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 2000, n. 169.

²⁴² Her iki görüşteki kararlar için: UN Commission on International Trade Law, **UNCITRAL Digest of case law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: 2016 edition**, s. 87.

²⁴³ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Online Dava numarası 2389, Rusya Kuzeybatı Bölgesi Federal Temyiz Mahkemesi, 14 Nisan 2005 tarih ve A56-13238/04 numaralı Karar, **a.yer.**, Erişim Tarihi:25.12.2023

taraflar arasında bir sözleşme bulunmadığını belirtmiştir. Bu sonuca destek olarak, taraflar arasındaki 6 Eylül 2001 tarihli anlaşmanın, satıcı veya alıcı hakkında kesin ayrıntılar içermediği için, CISG'nin 14'üncü maddesi uyarınca bir sözleşme veya satıcı tarafından yapılan bir teklif olarak kabul edilemeyeceğini belirtmişlerdir. Mahkemeler, Rus şirket tarafından gönderilen mektubu, 6 Eylül 2001 tarihli anlaşmada belirtilen koşullar altında bir sözleşmenin kurulduğunu teyit etmediği için bir kabul olarak görmemiştir. Alt mahkemeler, davacının malları tedarik etme yükümlülüğünü usulüne uygun olarak yerine getirdiğini veya malların davalı tarafından teslim alındığını kanıtlayan bir delil de sunmadığı sonucuna varmıştır. Bu sonuca destek olarak, mahkemeler, Rusya Federasyonu Gümrük servisinden alınan bilgiye göre, farklı bir Rus şirketinin farklı bir satıcıdan beton borular almasını gerekçe göstermiştir. Talepte bahsi geçen teslimat için yapılan ödemeye ilişkin hiçbir banka belgesi dosyaya sunulmamıştır. Temyiz mahkemesi, yukarıda belirttiğimiz gerekçelerle ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

Ülke devletlerin CISG'ye çekince koymaları halinde de CISG'nin uygulanması durumu değişiklik gösterir. İlk halde, CISG m. 92'nin ve CISG m. 6'nın üye devletlere sağlamış olduğu imkandan yararlanan devletler bu çekince hakkını kullanmış olabilir. Bu halde, kullanılan bu çekince ile birlikte CISG m. 14 hükmü doğrudan uygulama alanı dışına çıkabilir. İkinci halde, taraflar doğrudan bu maddenin uygulanmasını kapsam dışına çıkartmış olabileceği gibi, zımnen CISG m. 8 uyarınca tarafların karşılıklı beyanlarının yorumu veya CISG m. 9 uyarınca tarafların uygulanmasını kabul ettikleri teamüller ve aralarında yerleşmiş olan alışkanlıklara göre CISG m. 14 hükmünü hariç tutarak sözleşme akdetmiş olabilirler. Bu hallerde CISG m. 55'in uygulanması mümkündür²⁴⁴.

Bunun sonucu olarak, CISG m. 14 hükmü uygulama alanı bulamayacağından ilgili satım sözleşmesine Milletlerarası Özel Hukuk kurallarının kanunlar ihtilafı kuralları kapsamında sözleşmenin esasına uygulanacak olan hukuk uygulanarak, bu hukukun CISG m. 14'e karşılık gelen hükmü çerçevesinde sözleşmenin geçerli olup olmadığı tespit edilir²⁴⁵. Buna göre, CISG m. 55 sadece sözleşmenin kanunlar ihtilafı

²⁴⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 789; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, s. 55 p.5.

²⁴⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 789.

kuralları uyarınca tespit edilen hukuka göre geçerli olması halinde ve taraflarca madde hariç tutulmadığı sürece uygulama alanı bulabilir.

Özellikle, acil ihtiyaç duyulan yedek parçalar için yapılan siparişlerde, teklif veren kişi olağan fiyatı esas alır. CISG m. 55 burada doğrudan uygulanmaz, ancak hangi fiyatın esas alınacağını belirlemede yorumlayıcı bir kılavuz görevi görür.

Ekonomik olarak daha güçlü satıcıların ekonomik güçlerini kötüye kullanmalarından endişe edenler için de bu durum kabul edilebilir. CISG m. 55, sözleşmenin akdedildiği tarihte 'satıcı tarafından' genel olarak uygulanan fiyatlara atıfta bulunmaktan ziyade, objektif bir test uygular. Diğer birçok durumda, CISG m. 14(1)'e uygun bir teklif yapılmamış olsa bile, taraflar zımnen feragat ettikleri veya sözleşmenin diğer yollarla geçerli bir şekilde akdedildiği için bir sözleşme yine de var sayılabilir. Özellikle sözleşmenin itirazsız tamamen ifa edildiği durumlarda, fiyatın belirlenmediğinin sonradan keşfedilmesi sözleşmenin geçerliliğini sorgulamamalıdır.

Sonuç olarak, kanaatimizce, sözleşmenin kurulması için gerekli olan teklifin en önemli unsurlarından birisi olan “fiyat” unsurunun bir teklifte olmaması halinde CISG uyarınca öncelikle 14’üncü madde kapsamında inceleme yapmak gerekir. Buna göre, sözleşmede taraflarca kararlaştırılmış bir bedel olmasa bile taraflar arasında süregelen ticari uygulamalar ve ticari teamüller uyarınca bir anlaşma iradesinin var olduğu tespit edilebilirse, bu takdirde CISG 55’inci madde hükmüne göre cari bir fiyatın belirlenmesi yoluna gidilmesi gerekir. Aksi halde, 14’üncü madde uyarınca teklifin geçersizliğinden dolayı sözleşmenin kurulmamış olduğu sonucuna ulaşırız. Böyle bir yorumun, özellikle ifa edilmiş sözleşmeler açısından hakkaniyete uygun sonuçlar vereceği kanaatindeyiz.

3.3.5 Ağırlığın Belirlenmemiş Olması

Semenin ağırlık üzerinden belirlenerek ödenmesi konusunda sözleşme tarafları anlaşmış; fakat semen bedelinin brüt mü net ağırlık mı olduğu konusunda bir tartışma söz konusu olabilir. Bu tarz bir ihtilafın çözümüne yönelik olarak CISG yedek hukuk kuralı ihdas etmiştir. CISG 56’ncı maddesinde yer alan hükme göre “*Semen,*

malların ağırlığına göre belirlenmişse, şüphe halinde, net ağırlık esas alınarak saptanır.” Buna göre, semenin belirlenmesi noktasında “brüt” ile “net” ağırlık arasındaki anlaşmazlık halinde semenin net ağırlığa göre belirlendiği öngörülür. Bu durum, elbette ki tarafların aksi bir anlaşma yapmadıkları veya bu konuda zımnen farklı bir karara vardıklarının kabul edilemeyeceği durumlarda geçerlidir. Bu husus, CISG'nin 6 ve 8'inci maddeleri bağlamında önemlidir; çünkü tarafların açık veya zımni anlaşmaları ve sözleşmenin yorumlanması bu maddelere göre yapılmaktadır²⁴⁶.

CISG'nin 9'uncu maddesi bu durumda dikkate alınmalıdır. CISG m. 9, taraflarca teamül veya uygulamaların dikkate alınması gerektiğini belirtir. Buna göre eğer taraflar arasında belirli bir teamül veya uygulama varsa ve bu, fiyatın net ağırlığa göre değil, farklı bir yöntemle belirlenmesini öngörüyorsa, bu durumda bu teamüle öncelik tanınmalıdır²⁴⁷. ULIS'te de benzer bir düzenleme öngörülmüştür. Bu, uluslararası ticaret hukukunda malların ağırlığına göre fiyat belirlemenin yaygın bir uygulama olduğunu ve farklı hukuk sistemlerinde bu duruma yönelik benzer yorum kurallarının geliştirildiğini gösterir. Madde 56, CISG kapsamında bu tür fiyat belirleme yöntemlerini standartlaştırmak ve taraflar arasında adil bir uygulama sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Buna göre, CISG'nin 56'ncı maddesi, sözleşme fiyatının malların ağırlığına göre belirlendiği durumlar için uygulanır. Bu madde, toplam tonaj için kapsayıcı bir fiyat belirlendiği durumları da kapsar. Ancak, fiyat birim başına sabitlendiğinde, her bir birimin ağırlığı belirtilse dahi 56'ncı madde uygulama alanı bulmaz²⁴⁸. Zira, bu halde her bir birim sözleşmenin konusunu oluşturur. Birimin ağırlık birimi olmadığını belirtmek isteriz. Örneğin beş gemi mal istenildiğinde, buradaki birim gemidir. Bu nedenle CISG madde 56 uygulama alanı bulmaz. Zira gemi bir ağırlık ölçü birimi değildir.

²⁴⁶ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 85; Kaya, *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*, s. 65.

²⁴⁷ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 181.

²⁴⁸ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 86.

Bu madde, yorumlama kuralı olarak, tarafların açıkça veya zımnen aksini kararlaştırmadığı ve herhangi bir teamül veya uygulamayla bağlı olmadığı durumlarda uygulanır²⁴⁹. Örneğin, fiyat 'net için brüt' olarak belirlenmişse, fiyat malların ambalajları dahil ağırlığına göre belirlenir. Sözleşmede aksi belirtilmediği sürece, net ağırlık, malların ambalaj malzemesi olmaksızın ağırlığını ifade eder.

Bu konuda iki durum söz konusudur ve durumun çözümüne yönelik iki farklı görüş bulunmaktadır²⁵⁰: Bu belirleme sözleşmenin detaylarına göre malların ilk yüklenme zamanındaki ağırlıkları üzerinden olabileceği gibi, teslim zamanındaki ağırlık üzerinden de olabilir. Bilhassa, yolculuk sırasında fire veren veya ağırlığı kuruma ve buharlaşma gibi sebeplerle azalan ürünlerin fiyatının belirlenmesinde teslim zamanındaki ağırlık tercih edilebilir. Örnek vermek gerekirse, ham deri, yolculuk sırasında kuruyabilir; kuru kayısı ve kuru üzüm sıcak ülkelere yapılan satışlarda daha da kuruyabilir²⁵¹. Bu tarz durumlarda öncelikle ticari teamüle bakılacak veya taraflar arasındaki olağan uygulamaya önem verilecektir, şüphe halinde ise, CISG m. 56 uyarınca net ağırlık üzerinden yapılacak olan değerlendirme esas alınacaktır²⁵².

Öğretide, net ağırlığın teslim anındaki ağırlık mı, yoksa hasarın alıcıya geçtiği andaki ağırlık mı olduğu konusunda farklı görüşler mevcuttur²⁵³. Elbette ki belirtilen zamanların aynı ana denk geldiği durumlarda herhangi bir farklılık söz konusu olmayacaktır. Bilhassa nakliyenin dâhil olduğu uluslararası satışta hasarın geçiş anı ile malın alıcıya teslim anı aynı ana denk gelmektedir. Buna göre, malların taşınmasını içeren sözleşmelerde, bilhassa CISG m. 31(a) maddesinin uygulama alanı bulduğu sözleşmelerde her iki görüş de benzer sonuçlara yol açar, çünkü her iki maddede de malların alıcıya iletilmek üzere ilk taşıyıcıya teslim edildiği yere atıfta bulunulur²⁵⁴.

²⁴⁹ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG - Incoterms**, s. 240.

²⁵⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 793.

²⁵¹ Ercüment Erdem, **Sif Satışlar**, 1'nci Baskı, 1999, s. 174.

²⁵² Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 975; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 66.

²⁵³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 793.

²⁵⁴ Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 86; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal**

Uygulamada, ağırlık üzerinden yapılan satışlarda bilhassa teslimdeki ağırlığın esas alındığı sözleşmelerde, iki farklı fatura düzenlenerek işlem yapılmaktadır. Buna ilişkin olarak ilk olarak geçici bir fatura düzenlenerek asıl semenin yüzde yetmişbeşi ile doksanı arasında bir eksikle semen tayin olunur. Mallar varma limanına varınca, taraflar veya acenteleri veya temsilcileri hazır olduğu halde malların tartısı yapılır ve kesin fatura düzenlenir. İki fatura arasındaki fark ya alıcı tarafından ödenir veya satıcı tarafından kendisine iade edilir²⁵⁵.

Bununla birlikte, sözleşmede “tahminen” (“*about*”) kaydı varsa ve satılan mallar geminin tamamına şamil ise (tam charter sözleşmesi) veya bir kısmına şamil ise (kısmi charter sözleşmesi) belirli bir orandaki kayıptan satıcı sorumlu olmaz. Bu hallerde semenin tam olarak ödenmesi gerekir²⁵⁶.

Bunların haricinde, dökme malların taşınmasını içeren sözleşmelerde, konşimento veya diğer taşıma belgeleri malların net ağırlığını gösterir²⁵⁷. Transit halindeki malların satışı durumunda da, varış yeri (örneğin, gemi dışı veya rıhtım dışı) belirleyici olmalıdır. Diğer tüm durumlar, yani malların satıcının iş yerinde veya belirli bir yerde alıcının emrine verilmesi yoluyla yapılan teslimatlarda, net ağırlık teslimat yerinde belirlenecektir.

Nakliyenin söz konusu olmadığı durumlarda ise, görüş farklılığı CISG m. 31 ve m. 67’in yorumlanmasından ve bu maddelerin birlikte yorumlanmasında herhangi bir maddeye üstünlük tanıyan görüşe göre farklılık arz etmektedir. Bir görüşe²⁵⁸ göre, CISG m. 31’e üstünlük tanınmalıdır ve buna göre önemli olan alıcıya teslim anıdır.

Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu, m. 66.

²⁵⁵ Erdem, *Sif Satışlar*, s. 174.

²⁵⁶ a.yer.

²⁵⁷ Richard Aikens vd., *Bills of Lading*, 3’üncü Baskı, Milton Park, Abingdon, Oxford, New York, NY : Routledge, 2021.; Informa Law from Routledge, 2020, s. 214; Paul Todd, *Bills of Lading and Bankers’ Documentary Credits*, 4th ed London: Informa, 2007, s. 3; Torsten Schmitz, “The Bill of Lading as a Document of Title”, *Journal of International Trade Law and Policy*, C. 10, S. 3, 2011, s. 255.

²⁵⁸ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 976 naklen.; Magnus, von Staudinger, Martinek, *Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, m. 56 p.3; Rolf Herber, G. Beate Czerwenka, *Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf*, Münih: Beck, 1991, m. 56 p.2; Witz, Salger, Lorenz, *International einheitliches Kaufrecht*, s. 56 p. 2.

Diğer görüş²⁵⁹ ise, m. 67'ye üstünlük tanımakta ve net ağırlığın hasarın geçiş anı dikkate alınarak hesaplanması gerektiğini ileri sürer. Buna göre, genellikle net ağırlığın satıcının malları alıcıya teslim ettiği yerde belirlenmesi görüşü hakimdir²⁶⁰.

Malların birim olarak belirlenmekle birlikte, her bir birimin ağırlığının net mi brüt mü olacağı ve ayrıca net ağırlığın taşıyıcıya teslim anında mı yoksa alıcıya teslim anındaki net ağırlık mı olduğu konusundaki ihtilafa konu Slovakya'da görülen *Mäsoprodukt v. Kometa* davası, tarafları Macaristan ve Slovakya'dan olan, konusu hayvan alımı olan bir dava olarak CISG'in uygulaması açısından önemli bir örnektir²⁶¹. Davada, belirli sayıda ve ağırlıkta hayvanların alımı söz konusudur. Hayvan sayısında bir sorun olmamakla birlikte, faturada belirtilen ağırlık ile teslim anındaki ağırlık arasındaki farklılık uyuşmazlığa neden olmuştur. Slovakya Mahkemesi, bu davada; faturada belirtilen ağırlığın, sözleşmenin bedel unsurunu tespit etmek için esas alınamayacağını, teslim anındaki ağırlığa göre sadece referans olarak kullanılabilineceğini belirlemiştir. Bu karar, CISG m. 56'nın uygulaması açısından, şüphe durumunda net ağırlığın teslim anındaki ağırlık olarak tespit edilmesi gerektiği prensibinin ortaya konması açısından önemli bir örnek olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tespit, mal teslimatında ortaya çıkabilecek ağırlık farklılıklarının nasıl değerlendirileceği ve tarafların haklarının nasıl korunacağı konusunda yol bir nitelik taşımaktadır.

Taraflar arasındaki açık veya zımni bir anlaşmaya ya da bağlayıcı bir kullanım veya uygulamaya dayanan taraf, sözleşmenin bu tür açık veya zımni bir anlaşmayı ispat mükellefiyeti altındadır. Aksi takdirde, CISG m. 56 uygulama alanı bulacaktır. CISG m. 56'ya dayanan tarafın geçerli teslim yerindeki net ağırlığı kanıtlaması gerekir.

²⁵⁹ Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 56 p.1; Soergel Lüderitz Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, 13'üncü Baskı, Stuttgart: Kollhammer, 2000, m. 56 p.3; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s.793; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 56 p.8; C. Brunner, B. Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, Wolters Kluwer, 2019, m. 56 p.2.

²⁶⁰ Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 56.

²⁶¹ "<https://ciscg-online.org/>". CISG Dava No 6274, Slovakya Cumhuriyeti Prešov Temyiz Mahkemesi Dosya No 30Cb/54/2006 Tarih 20 Ocak 2012, Erişim Tarihi: 25.12.2023

4. Semenin Ödeme Yeri

4.1 Genel Olarak

Ödeme yeri kavramı, borçlunun semeni ödeme yapacağı yer anlamına gelir²⁶². Bu yerin hangi ülke veya şehir olacağına ilişkin tespit, bununla ilgili masraflar, vergisel yükümlülükler, resmi döviz kısıtlamaları gibi birçok yan yükümlülüğü de beraberinde getirecektir. Bu nedenle; bilhassa uluslararası ticaret satımı gibi birçok etkenin rol oynadığı ilişkilerde semenin ödeme yerinin tespiti çok büyük önem taşır. Yerin belirlenmesinde sadece ülke değil ödeme yöntemine göre şehir hatta belirli bir adresin dahi yer olarak tespiti beraberinde birçok hukuki sonucu da yanında getirir. Kural olarak ödeme yeri, verme borçları açısından aranılacak borçlar (*Les dettes querables*), götürülecek borçlar (*Les dettes portables*) ve gönderilecek borçlar (*Versendungsschulden*) olmak üzere üç farklı şekilde sınıflandırılır²⁶³. Semen in ödeme borcu kural olarak götürülecek bir borç olduğundan ana kural satıcının işyerinde ödenmesidir²⁶⁴.

CISG, semen in ödeme borcunun ödeme yerinin tespiti konusunda üç aşamalı bir yol tespit etmiştir. CISG m. 57’de öngörülen üç aşamalı bu yol, ödeme yerinin belirlenmesine ilişkin hususları düzenlemektedir. Buna göre, ilk aşamada; taraflar, sözleşme ile belirli bir yeri semen in ödeme yeri olarak belirlemiş olabilirler (CISG 57(1)). Bu halde, taraflarca yapılmış olan bu seçim tarafları bağlar. Semen in ödeme yeri belirlenmiş olan bu yerdir. Bu aşama içerisindeki taraflarca yapılacak olan belirleme açıkça olabileceği gibi zımnen de olabilir. Buna göre sözleşme taraflarının CISG m. 6’ya göre CISG’nin m. 57(1)’nci maddesini uygulama dışına bırakmadıkları durumda, CISG m. 57(1) kapsamında açık bir anlaşma yaparak ya da CISG m. 8 ve 9’a çerçevesinde taraflar arasındaki alışlagelmiş uygulamalar ve ticari teamüller kapsamında m. 57(1) çerçevesinde zımni bir anlaşma yaparak geçerli ödeme yeri belirlenebilir²⁶⁵. Örneğin, “teslimat öncesi peşin ödeme” üzerinde anlaşmış olan taraflar açısından, ödeme yapılmadan satıcının malları bir taşıyıcıya veya alıcıya

²⁶² Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 342.

²⁶³ a.g.e., C. 1, s. 344.

²⁶⁴ a.g.e., C. 1, s. 345; Sert Sütçü vd., **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, s. 106; Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, s. 162.

²⁶⁵ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 855.

teslim etmeyeceği anlaşılmış demektir. Bu durumda ticari teamüller gereği ödemenin satıcının işyerinde yapılması gerekir²⁶⁶.

İkinci aşamada, eğer taraflar açık veya zımni bir anlaşma yapmamışsa, alıcının ödeme yükümlülüğü malların veya ödeme belgelerinin teslim alındığı yere göre belirlenir. Karşılıklı iki tarafa borç doğuran sözleşmelerde (Sinallagmatik) karşılıklı borçların aynı anda ifası kuralı kapsamında değerlendirilebilecek olan bu kuralın bir yansıması olan CISG m. 57 1(b)'de yer alan bu kurala göre, alıcının semenin ödeme borcunun ifa yeri de satıcının borçları olan malların veya belgelerin teslim yeri olarak belirlenmiş olur. Buradaki belirlemenin yapılması noktasında CISG'nin m. 31 ve devamı maddelerinde yer alan satıcının teslim yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin incelenmesi gerekecektir.

Üçüncü ve son aşamada ise, ortada hiçbir belirleme söz konusu değilse, diğer bir ifade ile, eğer taraflar ödeme yerini açıkça veya zımnen belirlememiş, ödeme, malların veya belgelerin teslimiyle gerçekleşmişse, alıcı, semeni satıcının iş yerinde ödemesi gerekecektir²⁶⁷. CISG m. 57(1)(a)'da açıkça belirtilen bu kurala göre “*Alıcı semeni belirli başka bir yerde ödemekle yükümlü değil ise, bunu satıcıya onun işyerinde ödemelidir.*”

CISG'de yer alan kural Türk Borçlar Kanunu ile kısmen uyumludur. Zira, Türk Borçlar Kanunu'nun 89'uncu maddesi şu şekildedir:

“B. İfa yeri

MADDE 89- Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır;

- 1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,*
- 2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,*
- 3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.”*

²⁶⁶ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 309.

²⁶⁷ **a.g.e.**, s. 311.

Türk Borçlar Kanunu, üç yerine iki aşamalı bir yol öngörmüştür. Buna göre, taraflarca belirlenmiş bir ödeme yeri söz konusu değilse, artık malların veya belgelerin teslim yerine bakılmaksızın, doğrudan satıcının işyerinde ödeme yapılır. Bu noktada Türk Hukuku, ödeme zamanı yerindeki yerleşim yerini esas alırken; CISG, satıcının kural olarak sözleşmenin imzalanması anındaki işyerini esas almaktadır. Bununla birlikte, satıcının işyerini değiştirmesi halinde, ödeme yerinin de değişeceği, ödeme yerinin yeni işyeri olacağı, ancak buna ilişkin masrafların ise satıcı tarafından ödeneceğini düzenlemektedir²⁶⁸. CISG ile Türk Hukuku arasındaki temel fark, satıcının işyerini değiştirdiği zaman, ödeme masraflarında kendisini gösterecektir.

CISG m. 57(1)(a)'da yer alan varsayılan kural, alıcının satın alma bedelini satıcının iş yerinde ödemesi gerektiğini öngörmektedir ve bu kural, karşılaştırmalı hukuk açısından İsviçre Borçlar Kanunu m. 74(2) No.1 ile İsviçre, Hollanda Medeni Kanunu 1429'uncu maddesiyle Hollanda, İtalyan Medeni Kanunu 1182(3)'ncü maddesiyle İtalya, Portekiz Medeni Kanunu'nun 454'üncü maddesiyle Portekiz, § 2-310(a) UCC ile ABD, 160'ncı maddesiyle Çin Medeni Kanunu ile birlikte birçok ülke hukuk sistemlerinin iç hukuku ile uyumlu olup, uluslararası alandaki sözleşme uygulamalarına, örneğin PICC m. 6.1.6 ile de uyumludur²⁶⁹. Buna karşılık, Fransız Medeni Kanunu'nun 1247'nci maddesi uyarınca Fransa, 905(2) ABGB ile Avusturya ve BGB § 269 ile Alman hukuklarına göre ödeme yeri borçlunun iş yeri olarak kabul edilmektedir²⁷⁰.

CISG m. 57, ödeme yeri ile ilgili hükümleri düzenlerken, CISG m. 58 ise alıcının ödeme zamanına ilişkin CISG'nin hükümlerini ortaya koymaktadır. Ödeme zamanının belirlenmesi de ödeme yerinin belirlenmesine etki edeceğinden, yeri geldiğinde bu iki hükmün birlikte incelenmesi gerekecektir.

²⁶⁸ Öz, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması*, s. 18.

²⁶⁹ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 855; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 804; Schwenger, Fountoulakis, Dimsey, *International Sales Law*, s. 493; Honnold, Flechtner, *Honnold's Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, m. 57 p.131.

²⁷⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 804; Schwenger, Fountoulakis, Dimsey, *International Sales Law*, s. 804.

Özetle, kural olarak, her ne kadar, CISG, medeni usul hukukuna ilişkin konuları doğrudan düzenlemese de; CISG m. 57 hükmü uyarınca alıcının semeni ödeme borcunun ödeme yerini belirlemesi, bu konuda da gerektiğinde CISG m. 31 satıcının teslim yeri ve CISG m. 58 ödeme zamanı gibi hükümlerinden yararlanması ile uluslararası yargı yetkisi usulüne ilişkin konuları da dolaylı olarak etkilemektedir.

4.2 Sözleşme ile Belirlenmiş Ödeme Yeri

Semeni ödeme borcunun ödeme yerinin tespitindeki ilk aşama, tarafların kendi seçimleridir. CISG m. 57 hükmü bu kural esas alınarak düzenlenmiştir. Bu madde, Sözleşmeler Hukuku'na hâkim olan genel ilkelerin en temeli olan “*İrade Serbestisi (Özerkliği) İlkesi*”nin bir görünümüdür²⁷¹. Bu ilke, CISG’de hem m. 6 uyarınca CISG’nin bazı hükümlerinin taraflarca hariç tutulabileceğine hem de 57’nci madde ile sözleşme ile alıcının semeni ödeyeceği yerin belirlenmesini kısıtlamadığını açıkça hükme alarak ortaya koymaktadır. Buna göre, satıcı ve alıcı, sözleşmelerinde açıkça belirledikleri bir ödeme yeri öngörebilirler ve bu belirleme geçerlidir²⁷². Örneğin, satıcının belirli bir banka hesabı sözleşmede ifade edildiğinde, bu, taraflar arasındaki açık bir ödeme yeri anlaşması olarak kabul edilir. Genel olarak, satıcının bankasının merkezi, satıcının iş yerinin bulunduğu ülkeden farklı bir ülkede yer alabilir. Bu durumda, satıcının iş yeri değil, bankasının iş yeri ödeme yerini belirlemede esas alınır. Ödeme yerine dair bir diğer açık anlaşma örneği ise, tarafların doğrudan borçlandırma yöntemiyle ödeme yapılacağı konusundaki anlaşmalarıdır. Bu durumda ödeme yeri, alıcının bankasının iş yeridir²⁷³.

Açık bir anlaşmanın olmadığı durumlarda, ödeme yeri taraflarca zımnı de belirlenmiş olabilir²⁷⁴. Bu belirleme fatura veya benzeri bir evraktaki bir açıklama üzerinden olabileceği gibi, ödeme yöntemine veya zamanına ilişkin yapılmış bir başka anlaşma üzerinden zımnı de belirlenmiş olabilir. Bu belirlemelerin de

²⁷¹ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 24.

²⁷² Huber, Mullis, **The CISG**, s. 309.

²⁷³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 856.

²⁷⁴ Schwenger, Fountoulakis, Dimsey, **International Sales Law**, s. 485; Huber, Mullis, **The CISG**, s. 310.

sözleşme ile yapılmış olması, ödeme yerinin sözleşme ile belirlenmesinde kendisini gösterebilir.

İlk halde, zımni anlaşma, sözleşme harici evrakların içerisinde yer alan bir ödeme yeri bilgisi kapsamında ortaya çıkmış olabilir. Bu kapsamda, fatura, teklif, e-posta yazışması gibi sözleşme harici bir belgede bir ödeme yeri yer alıyor olabilir. Bu halde, belirtilmiş olan bu yerin, zımni bir sözleşme ile belirlenmiş bir ödeme yeri olup olmadığı tartışmalıdır. İlk görüşe²⁷⁵ göre, eğer satıcı; teklifinde, kabulünde veya faturalarında belirli bir veya birden fazla banka hesabı belirtirse ve alıcı da bu hesaplardan bir tanesine ödeme yaparsa, bu durum artık, CISG m. 29’da yer alan özetle *“ taraflardan birisinin kendi davranışı ile diğer tarafın bu davranışına güven duymasına yol açtığı ölçüde sözleşme değişikliğinin de aynı şekilde yapılması gerekmesi kuralına dayanamayacağı ”* kuralı çerçevesinde zımnen sözleşme maddesi olarak kabul edilmiş sayılır. Bu durumda zımni bir sözleşmenin sonuçları taraflar arasında doğar.

Bir başka görüşe²⁷⁶ göre, satıcının faturaya veya başka bir belgeye banka hesabını belirtmesini, ödeme yerinin zımnen belirlenmesi olarak değil, yalnızca alıcıya o banka üzerinden de ödeme yapma hakkının seçimlik olarak verilmesi olarak yorumlamaktadır. Bu görüşe göre, iletilen banka bilgisi alıcının semeni ödeme borcunun ifası için zımni olarak yapılmış bir anlaşma olarak yorumlanmaz; sadece alıcıya semeni ödemekle yükümlü olduğu ödeme yerine ek olarak sağlanmış bir imkan olarak değerlendirilir. Ödemenin yapılmamış olması halinde her halükarda CISG m. 57(1)(a) uygulanır²⁷⁷.

İlk görüşün kabulü halinde, diğer bir ifade ile ödeme yerinin faturaya veya bir başka belgeye yazılmasının zımnen sözleşme olarak kabulünde CISG m. 57(1)

²⁷⁵ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 856.

²⁷⁶ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 856 naklen: Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 57. Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, art. 57; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 57.

²⁷⁷ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 856. Karl-Heinz Thume, “Internationales Vertragsrecht, Rom I-VO, CISG, CMR, FactÜ, Kommentar”, **Transportrecht**, C. 41, S. 9, 2018, m. 57.

hükmü uyarınca taraflarca zımni bir sözleşme ile belirlenmiş ödeme yeri mevcuttur. İkinci görüşün kabulünde ise, taraflarca belirlenmiş bir ödeme yeri söz konusu olmadığından CISG m. 57 hükümleri çerçevesinde ödeme yeri tespit edilmelidir. İki görüş arasındaki fark kendisini satıcının semeni kabule zorlanıp zorlanamayacağından, temerrüdün sonuçlarına, faiz oranının hesabından, alıcının ödemekle yükümlü olduğu ek para transferi maliyetlerinin tespitine ve hatta uluslararası yetki sorunu üzerinden hangi ülkede dava açılacağına tespitine kadar birçok noktada kendisini gösterecektir.

Kanaatimizce, her iki görüşten yola çıkılarak; eğer satıcı faturasında veya bir başka evrağında ilk kez bir banka hesabı belirtmiş ve alıcı bu hesaba bir ödeme yapmamışsa ikinci görüş uygulanarak CISG m. 57 hükümleri çerçevesinde semeni ödeme yerinin tespit edilmesi gerekir. Aksi halde; CISG m. 29(2) hükmünde belirtilen “... taraflardan biri, kendi davranışı ile diğer tarafın bu davranışa güven duymasına yol açtığı ölçüde bu hükme dayanamaz.” hükmü, CISG m. 8’de belirtilen “*tarafların beyanlarının yorumu*” ve CISG m. 9’da yer alan “...*tarafların arasındaki yerleşmiş olan alışkanlıklarla bağlıdır.*” hükümlerinin birlikte değerlendirilerek her bir ödeme olayına göre farklı bir değerlendirme yaparak; gerekiyorsa faturanın bir zımni sözleşme değişikliği olarak yorumlanabileceğini kabul ederek karar vermek gerekir.

Zımni sözleşme hükmü olarak değerlendirilebilecek ikinci hal, taraflarca kararlaştırılan ödeme yöntemi üzerinden de olabilir. Buna göre ödeme yöntemi de ödeme yerini etkileyecek ve belirleyecektir. Taraflarca anlaşılan ‘*Nakit*’, ‘*fatura karşılığı nakit*’ veya ‘*teslimattan önce nakit*’, gibi hükümler, CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamındaki teamüller kapsamında genellikle satıcının iş yerinde ve aynı anda ifayı değil, ödemenin daha evvel yapılmasını öngörerek ödeme yapılmasını; buna karşılık ‘*Vesaik Mukabili Ödeme*’ (D/P), ‘*teslim sonrası nakit*’ veya ‘*teslimde nakit*’ hükümleri ise aynı anda ve belgelerin veya malların teslim edildiği yerde ödemenin yapılması gerektiğini belirten, CISG m. 57(1)(b) hükmü çerçevesinde de düzenlenmiş olan zımni sözleşme hükümleri olan değerlendirilebilir²⁷⁸.

²⁷⁸ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 857 naklen: J. von Staudinger, U. Magnus, M. Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, Sellier - de Gruyter, 1999, m. 57; Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum**

Eğer taraflar arasında akreditif yoluyla ödeme konusunda bir anlaşma varsa, genellikle satış sözleşmesinde akreditifin hangi bankada ödeneceğini belirtilir ve bu durum ödeme yerine ilişkin taraflar arasında açık bir anlaşma olarak kabul edilip edilmeyeceği tartışmalıdır. Bu durum bilhassa eğer satın alma bedeli banka tarafından akreditif düzenlemesi yoluyla ödenmemişse, satıcının açacağı dava için ödeme yerinin belirlenmesi konusundaki uluslararası yetkili forumun tespitinde tartışmalı hale gelir. İlk görüş²⁷⁹, akreditif maddesinde belirtilen ödeme yerinin asıl satım sözleşmesindeki semenin ödeme yeri olarak tespit edilerek geçerli olacağını savunur. Bu görüşe göre, ödemenin ifa edilmemesi halinde asıl sözleşmenin ödeme yeri olarak, akreditifte belirtilen yer taraflarca seçilmiştir. İkinci görüş²⁸⁰ ise, akreditifin asıl sözleşme ile hiçbir ilişkisinin olmadığını ve akreditifin asıl sözleşmeden tamamen bağımsız bir kurum olduğunu savunur. Bu halde, ödeme yerinin tespitinde akreditif hükümlerine bakılmaksızın CISG 57'nci madde uyarınca asıl sözleşmeye göre karar verilmesi gerekir. Kanaatimizce de, akreditifin, asıl sözleşmeden bağımsız bir şekilde varlığını sürdürmesi nedeniyle, asıl sözleşme ile ilişkisi, bir bağı yoktur. Bu nedenle asıl sözleşmenin ödeme yeri CISG m. 57 kapsamında belirlenmelidir.

Bu konuda Alman Münih Bölge Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda²⁸¹ davacı bir Alman satıcı ile davalı bir Fransız alıcı, alıcının fitness ekipmanlarının

Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht, m. 57; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, s. 57; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 57.

²⁷⁹ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 857. Yazar bu görüşü sadece alacak davası için savunmakta, tazminat davasında bu görüşten ayrılmaktadır.

²⁸⁰ Seza Reisoğlu, "Hukuki Açıdan Akreditif ve Uygulama Sorunları", **Bankacılar Dergisi**, C. 52, 2005, s. 39-55; Sezer Çabri, "Akreditifte Temel İlişkiden Doğan Borcun Hiç veya Gereği Gibi İfa Edilmemesinin Akreditif İlişkisine Etkisi", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, 2016, s. 615-44; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 857 naklen: Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 57; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 47; Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, m. 57; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 57.

²⁸¹ "<https://ciscg-online.org/>", CISG Online Dava Dosya No: 287; Almanya Münih Yüksek Bölge Mahkemesi; Dosya No: 7 U 2246/97 ; Karar Tarihi: 9 Temmuz 1997. Erişim Tarihi: 25.12.2023

satışında satıcının atanmış bayisi olarak hareket etmesini öngören bir bayi sözleşmesi akdetmişlerdir. Bu anlaşma uyarınca, alıcı çeşitli ekipman alımlarını sürekli yapmıştır. Satıcı, ödenmeyen alımlar için dava açtığında, alıcı Alman mahkemesinin yargı yetkisine itiraz etmiştir. Temyiz mahkemesi, ilk derece mahkemesinin, Brüksel Tüzüğü 5(1) maddesi uyarınca, yargı yetkisinin sözleşmenin ifa edildiği yere dayandığı yönündeki kararını onaylamıştır. Hem Almanya hem de Fransa CISG'ye taraf devletler olduğundan ve taraflar Alman hukukunun uygulanması konusunda anlaşmışlarından, ifa yerini belirlemek için CISG'nin uygulanması gerektiği gerekçesiyle karar bozulmuştur. Buna göre, mahkeme CISG m. 57(1) kapsamında tarafların satıcının iş yeri dışında bir ödeme yeri üzerinde anlaşmadıklarını; CISG m. 57(1)b kapsamında ödemenin malların veya belgelerin teslimi karşılığında yapılması konusunda anlaşmadıklarını tespit etmiştir. Sözleşmede bulunan “gayrikabili rücu akreditif “ ile ödemenin yapılmasını gerektiren sözleşme maddesi ve “Hasarın Geçiş” sözleşme hükümlerinin de taraflarca belirlenmiş bir ödeme yeri olarak yorumlanamayacağına hükmetmiştir. Bu bağlamda, satıcının Almanya'da faaliyet göstermesi nedeniyle, satıcının işyerinin CISG m. 57(1)(a) kapsamında yetkili olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, bayi sözleşmesinin satıcının alıcıya mal "satmasını" öngören temel sözleşme olduğunu ve bu nedenle CISG'ye tabi olmadığını, ancak her bir ekipman alımı için bu temel sözleşme kapsamında yapılan müteakip her bir satım sözleşmesini ise ayrı ayrı CISG'ye tabi olduğunu da belirtmiştir.

Kambiyo senedi ile ödemenin kabul edilmesi halinde de sözleşmedeki ödeme yeri kural olarak değişmez²⁸². Bu ödeme hallerinde sözleşmede yer alan ödeme yeri varlığını sürdürmeye devam eder. Kambiyo senedi ile ödemenin kararlaştırılması halinde, örneğin banka çeki ile yapılacak olan ödemede, çek asıl ilişkiden soyut bir şekilde bağımsız olarak evrak ile mündemiç bir şekilde varlığını sürdürecektir²⁸³. Kambiyo senedinin tahsilatının gerçekleşmemesi halinde; satıcı, ödemeye konu olan kambiyo senedinden kaynaklanan alacağına dair tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla kambiyo senedine dayalı ilerlemek isteyebilir. Bu halde, kambiyo senedine ilişkin hükümler çerçevesinde ödeme yeri belirlenecektir. Bunun birlikte asıl sözleşme ilişkisinde yer alan borç da varlığını eş zamanlı olarak devam ettirdiğinden asıl borca

²⁸² Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 858.

²⁸³ Poroy, Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 29.

ilişkin olarak da sözleşmede yer alan ödeme yeri varlığını devam ettirecektir. Bu halde, sözleşme için tespit edilecek CISG m. 57 kapsamındaki ödeme yeri esas alınacaktır²⁸⁴. Karşılıksız çıkan çekin masrafı da dahil olmak üzere semenin ödenmesi ile ilgili tüm formaliteler CISG m. 54 uyarınca alıcının yükümlülüğündedir.

Kambiyo senedinin sözleşmesel ödeme yerine ilişkin CISG kapsamındaki bir Alman Münih Bölge Mahkemesi'nin vermiş olduğu bir kararda²⁸⁵ davacı İtalyan satıcı, davalı Alman alıcıya bir dizi deri ürün teslimatı yapmıştır. Satıcı, alıcıya hem sözleşme bedeli hem de karşılıksız çeklerin masrafları için dava açmıştır. Alıcı, kısmi ödemenin zaten yapılmış olduğunu, iki faturanın teslim alınmadığını ve malların kusurlu olduğunu ileri sürerek talep miktarına itiraz etmiştir. Alıcı ayrıca, bazı malların müşterisine teslim edilmediği gerekçesiyle mahsup talebinde bulunmuştur. Alt mahkeme satıcının talebini kabul etmiştir. Bunun üzerine alıcı üst mahkemeye gitmiştir.

Üst mahkeme, alıcının satın alma bedelinin tamamına ilişkin talebinin haklı olduğunu tespit ederek temyiz başvurusunu reddetmiştir (CISG m. 53 ve m. 62). Tarafların indirimli bir ödeme düzenlemesi (CISG m. 8) üzerinde anlaştıkları olağan yorumla açık olsa da, alıcı bu düzenlemenin şartları olan ayıp ihbarında bulunmaması nedeniyle, alıcının borçlu olduğu ödemeyi indirmesi kabul edilmemiştir. Ayrıca mahkeme, CISG m. 57(1)(a) hükmü çerçevesinde alıcının semeni satıcının iş yerinde ödeme yükümlülüğü olduğunu ve bu yükümlülüğün yerine getirildiğini ispat yükünün alıcıya ait olduğunu belirtmiştir. Bu anlamda mahkemeye göre alıcının tüm faturaları alıp almaması önemli değildir, zira CISG m. 59 hükmü çerçevesinde semeni ödeme yükümlülüğü, başka bir talep olmaksızın vade tarihinde muaccel olur. Mahkeme, alıcının CISG m. 39 uyarınca ayıp ihbarında bulunmamış olması ve bunu yapmaması için CISG m. 44 uyarınca makul bir mazeretinin de olmaması nedeniyle, alıcının satın alma fiyatında indirim yapma hakkına sahip olmadığına karar vermiştir. Mahkeme ayrıca, alıcının karşılıksız çıkan çeklerin bedelini satıcıya geri ödemesi gerektiğine hükmetmiş ve karşılıksız çıkan çeklerin bedellerinin de CISG maddesi

²⁸⁴ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 980.

²⁸⁵ “cisg-online.org”, CISG Online Dava Dosya Numarası: 282, Almanya Münih Bölge Mahkemesi, Karar Tarihi 09.07.1997, Dosya No: BB 1997,2295 Plitz, NJB2000, 557, Erişim Tarihi: 08.12.2023.

kapsamındaki semen bedeline dahil olduğuna ve CISG m. 57 maddesi kapsamında ödenmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Kambiyo senetleri ile ilgili olarak bazı yazarlara²⁸⁶ göre ise, sözleşmenin en başından beri sözleşmede belirtilen kambiyo senetlerine yapılan atıflar CISG m. 57 (1) kapsamında değerlendirilmesi gereken hallerdir ve kambiyo senetlerine ilişkin asıl durumdan istisnadır. Bu hallere özgü olarak sözleşme ile en başından belirlenmiş olan kambiyo senedindeki ödeme yeri; asıl sözleşmedeki ödeme yerini değiştirir.

Incoterms'in²⁸⁷ kurallarından birinin sözleşmeye dahil edilmesi de doğrudan ödeme yerini doğrudan belirlemez, çünkü Incoterms'deki 11 sözleşme tipindeki alıcının borçları düzenleyen B1 kuralı sadece "*alıcının bedeli satış sözleşmesinde belirtildiği şekilde ödemesi gerektiğini*" belirtir ve bu husus ödeme yerine ilişkin yeterince açık bir hüküm değildir. Bununla birlikte, Incoterms'de seçilen teslim terimine göre teslim yerinin belirlenmesi, CISG m. 57(1)(b) uyarınca uygulanacak ödeme yerini de dolaylı olarak etkileyecektir. Bu dolaylı olarak belirlemenin detayını inceleyebilmek adına Incoterms kurallarını satıcının mal teslimine ilişkin yükümlülüklerinin kapsamına göre ayırma bulunarak yapabiliriz. Bu bağlamda sözleşmeleri üç ana sözleşme tipine ayırt edebiliriz²⁸⁸: Tahsilat (*Ex Works*), Varış (*D tipi Sözleşmeler*) ve Sevkiyat Sözleşmeleri (*F ve C tipi Sözleşmeler*).

Tahsilat sözleşmesi kapsamında, satıcının taşıma ile ilgili hiçbir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu kural, Incoterms kurallarından EXW²⁸⁹ (Ex Works-Satıcının İşyerinde Teslim) ile yapılan anlaşmalarda veya CISG'nin 31'inci maddesinin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen sözleşmelerine verebileceğimiz bir isimdir. Bu tip sözleşmelerde satıcının teslim yükümlülüğü, malın alıcıya satıcının işyerinde teslim edilmesi ile yerine getirilir. Eğer bir ödeme yeri ile ilgili özel bir anlaşma, teamül veya uygulama yoksa, ödemenin teslimat esnasında yapılıp yapılmayacağına bağlı

²⁸⁶ Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 57 p.8.

²⁸⁷ Bütün Incoterms Kuralları İçin: **Incoterms® 2020: ICC Rules for the Use of Domestic and International Trade Terms**, Paris, France: International Chamber of Commerce, 2019. Ayrıca ayrıntılı açıklama için bkz. : **Zeytin, Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 379 vd.

²⁸⁸ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 311.

²⁸⁹ **EXW (Ex Works-Satıcının İşyerinde Teslim)**: Satıcının teslimi kendi işyerinde veya fabrikasında gibi belirlenmiş bir yerde yaptığı, satıcının kendi işyerinden veya belirlenmiş olan kendi fabrikası gibi bir yerden taşıyıcıya yüklenmesi masrafı haricindeki tüm masrafların alıcıya ait olduğu bir Incoterms terimidir.

olarak ödeme yeri belirlenir. Eğer ödeme teslimat esnasında yapılacaksa, bu durum CISG'nin 57'nci maddesi'nin (1)(b) bendine göre, eş zamanlı olarak gerçekleşir. Aksi takdirde, yani ödemenin teslimat esnasında yapılmayacağı durumlarda, ödeme yeri satıcının işyeri olarak CISG'nin 57'nci maddesinin (1)(a) bendi uyarınca belirlenir²⁹⁰. Ödemenin teslimat esnasında yapılması gerekliliği, sözleşme metninden, teamüllerden, uygulamalardan veya CISG'nin 58'inci maddesi'nin (1)'inci fıkrasının ikinci cümlesine göre satıcının alıkoyma hakkını kullanmasından kaynaklanabilir²⁹¹.

Varış tipi sözleşmelerinde satıcı, malları alıcının ülkesinde veya alıcı tarafından belirlenen bir teslim noktasında teslim etmeyi üstlenir. Bu tür sözleşmeler, genellikle Incoterms 2020'de belirtilen D tipi sözleşme kuralları kapsamında yer alır. Bunlara örnek olarak DPU²⁹² (Delivered at Place Unload - Terminalde Teslim), DAP²⁹³ (Delivered at Place - Belirlenen Yerde Teslim) , DDP²⁹⁴ (Delivered Duty Paid - Varış Yerinde Vergileri Ödenmiş Teslim) gösterilebilir. Bu Incoterms terimlerini içeren sözleşmeler, CISG 31'inci maddesinin ilk cümlesinde yer alan *“Satıcı malları belirli başka bir yerde teslim etmek zorunda değilse...”* hükmü kapsamında değerlendirilir. Buna göre CISG'nin 31'inci maddesinde yer alan satıcının teslim borcuna ilişkin hükümler, bu satış türlerinde uygulama alanı bulmazlar. Bu durumlar ile ilgili olarak doğrudan ödeme yerine ilişkin bir hüküm olmamakla birlikte, eğer ödemenin gerçekleştirileceği yer, sözleşme, CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamında taraflar arasındaki veya uluslararası ticaretteki teamüller çerçevesinde belirlenmemişse; bu durum, ödeme ve teslimatın CISG m. 58 kapsamında eş zamanlı yapıp yapılmayacağını da belirleyecektir. CISG m. 58(1) ikinci cümle uyarınca, satıcının malların veya belgelerin alıcıya verilmesini, ödeme

²⁹⁰ Franco Ferrari, Harry Flechtner, Ronald A. Brand, **The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention**, Sellier de Gruyter, 2009, s. 413.

²⁹¹ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 311. Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 854.

²⁹² **DPU (Delivered at Place Unload-Terminalde Teslim)** kuralı, satıcının malları belirtilen varış yerinde boşalttıktan sonra teslim ettiği ve bu noktada riski alıcıya devrettiği anlamına gelir. International Chamber of Commerce, **Incoterms® 2020 ICC Rules for the use of Domestic and International Trade Terms**.

²⁹³ **DAP (Delivered at Place-Belirlenen Yerde Teslim)** kuralı kapsamında, satıcının yükümlülüğü, malların belirtilen varış yerinde veya taraflarca kararlaştırılmış bir noktada gelen taşıma aracında boşaltmaya hazır olduğu anda alıcıya teslim edilmesini ve bu noktada riskin alıcıya devredilmesini içerir. **Incoterms® 2020**.

²⁹⁴ **DDP (Delivered Duty Paid-Varış Yerinde Vergileri Ödenmiş Teslim)** kuralı kapsamında, satıcı, malların alıcının emrine verildiği anda, ithalat için gümrüklendikten sonra, gelen taşıma aracında boşaltmaya hazır olduğunda, belirtilen varış yerinde veya varsa bu yer içinde belirlenen bir noktada teslimatı gerçekleştirir ve bu noktada riski alıcıya devreder. **a.yer.**

yapılması koşuluna bağlama hakkı bulunmaktadır. Satıcının bu hakkının kullanması halinde, ödeme zamanı da bu hakkın hangi noktada kullanıldığına göre değişiklik gösterecektir. Örneğin, bu maddenin bir açılımı niteliğinde olan ve malların alıcının kendi işyerinde teslimi öncesindeki taşınmasını gerektirdiği hallere ilişkin olarak düzenleme alanı bulan CISG m. 58(2) hükmü taşımanın söz konusu olduğu halleri belirtmektedir. Bu madde uyarınca, taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, *“Sözleşme, malların taşınmasını gerektiriyorsa, satıcı göndermeyi, malların veya malları temsil eden belgelerin alıcıya ancak semenin ödenmesi karşılığında verilmesi koşulu ile gerçekleştirebilir.”* kuralını içermektedir. Bu kural çerçevesinde satıcı dilerse taşıma öncesinde ödemeyi talep edebilir. Böyle bir talebin olması halinde, satıcının ödemeyi tahsil etmesi konusunda taşıyıcıyı yetkili kılması mümkündür²⁹⁵.

Sevkiyat tipi sözleşmelerde ise, sözleşmenin içeriği gereği, satıcının teslimatla ilgili sorumluluğu, malları alıcı adına bir nakliye şirketine vermekle sınırlıdır. Bu durum, sözleşmenin taraflarınca, Incoterms kuralları çerçevesinde F²⁹⁶ veya C²⁹⁷ tipi satış hükümlerinden birisi ile CISG'nin 31'inci maddesinin (a) bendi kapsamında anlaşılmışsa gerçekleşir²⁹⁸. Taşımanın dahil olduğu satış sözleşmelerinde, ödeme yeri açısından, taşıma giderlerinin kim tarafından karşılandığı (C tipi satış kurallarında satıcı, F tipi satış kurallarında alıcı) önemli değildir. Genellikle, bu şartlar altında ödeme, malların teslimi anında yapılmaz. Bu nedenle, taraflar arasındaki anlaşma, ticari teamüller hariç olmak üzere, CISG m. 57(1)(a) uygulama alanı bulur ve ödeme yeri genellikle satıcının işyeri olarak kabul edilir. Ancak, özel durumlarda, özellikle satıcı, CISG m. 58(2) uyarınca malın teslimini alıkoyma hakkına sahipse CISG'nin 57(1)(b) maddesi uygulanabilir ve ödeme, malların taşıyıcı

²⁹⁵ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 312.

²⁹⁶ **F Tipi Satışlar:** **FAS** (Free Alongside Ship-Gemi Yanında Teslim), **FCA** (Free Carrier-Belirlenen Yerde Taşımacıya Teslim), **FOB** (Free on Board-Gemi Bordasında Teslim): Alıcı ana taşıma masraflarını karşılayacaktır. Mallar nakliye teslim edildiğinde risk alıcıya geçecektir. International Chamber of Commerce, **Incoterms® 2020 ICC Rules for the use of Domestic and International Trade Terms**; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 382.

²⁹⁷ **C Tipi Satışlar:** **CFR** (Cost and Freight-Mal Bedeli ve Taşıma), **CIF** (Cost, Insurance and Freight-Mal Bedeli, Sigorta ve Taşıma) **CPT** (Carriage Paid to-Taşıma Ücreti Ödenmiş Halde Teslim), **CIP** (Carriage and Insurance Paid to-Taşıma Ücreti ve Sigorta Bedeli Ödenmiş Halde Teslim) : Ana taşıma ücretlerinin satıcı tarafından ödendiği durumlarda kullanılır. Bu durumda, malların belirlenen hedefe veya limana kadar olan taşıma giderleri satıcı tarafından üstlenilir. Ancak, zarar riski, malların nakliye şirketine teslim edildiği anda alıcıya devredilir. Malların varış limanına ulaşmaları gerekmez; zira yükleme (sevkiyat) limanında oluşabilecek hasarlar alıcıya aittir. Buna karşılık, satıcı, malların varış limanına kadar olan tüm gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdür. **Incoterms® 2020**; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 382.

²⁹⁸ **Incoterms® 2020**.

tarafından teslim edilmesi karşılığında yapılabilir²⁹⁹. Her iki durumda da m. 57(1)(b) uygulanırsa, taşıyıcının alıcıdan ödemeyi alma yetkisi olduğu varsayılır. Bu koşullar, malların teslimi ile ödemenin yapılması arasındaki doğrudan bir karşılıklılığı ifade eder ve bu durum, gerçekte bir varış noktası sözleşmesinin ödeme düzenlemelerine paralellik gösterir. Sonuç olarak, ödeme yeri, bu değiş-tokuşun gerçekleştiği yer olarak kabul edilir³⁰⁰.

Eğer taraflar ödeme yerini ne açıkça ne de zımnen belirlememişse, CISG m. 9 tarafların uygulamalarını ve teamüllerini belirlemek için kullanılabilir. Örneğin, uzun süreli bir iş ilişkisi sırasında ödeme masraflarının sürekli olarak satıcı tarafından karşılandığı durumlarda, ödeme yeri geçmiş uygulamalara göre alıcının iş yerine göre belirlenebilir. Eğer satıcıya alıcının hesabını doğrudan borçlandırma yetkisi verilmişse, ödeme yeri olarak alıcının bankası iş yeri olarak kabul edilebilir.

Ödemenin taraflarca ertelenmesi, ödeme yerini etkilemez. Çünkü, ödemenin ertelenmesi ödemenin ifa zamanı ile ilgili bir düzenleme olup, ödemenin yapılacağı yer ile ilgili değildir. Ödeme yerinin belirlenmesi genellikle sözleşmeyle veya taraflar arasındaki ticari teamüllerle veya ilgili hukuk kurallarıyla yapılır ve bu yer, ödeme zamanının ertelenmesiyle değişmez.

Eğer taraflar ne açıkça ne de zımnen ödeme yerini belirlememişse, CISG m. 9 uygulanarak tarafların uygulamaları ve teamülleri dikkate alınır. Uzun süreli iş ilişkilerinde, ödeme masraflarının sürekli olarak satıcı tarafından karşılanması, ödeme yerinin alıcının iş yerine göre belirlenmesine yol açabilir. Eğer satıcıya alıcının hesabına doğrudan borçlandırma yetkisi verilmişse, ödeme yeri alıcının bankasının iş yeridir.

4.3 Sözleşme ile Belirlenmemiş Ödeme Yeri

CISG’de ödeme yerine ilişkin belirleme CISG m. 57 hükmünde detaylıca belirtilmiştir. Bu maddenin ilk fıkrası ile ödeme yerine ilişkin genel bir açıklama yapılırken, ikinci fıkrasında ise sözleşme kurulduktan sonraki işyeri değişikliğinden

²⁹⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 801.

³⁰⁰ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 312.

kaynaklanan ödemeye ilişkin ek masraflara kimin katlanacağına dair hüküm yer almaktadır.

CISG m. 57 hükmü üç aşamalı bir yolla ödeme yerine ilişkin genel düzenlemede bulunmuştur. Buna göre, ilk aşamaya göre taraflar arasındaki açık veya zımni anlaşma esas alınacaktır. Bu durum madde metninde yer alan “*Alıcı semeni başka bir yerde ödemekle yükümlü değilse*” ifadesinden anlaşılmaktadır. İkinci aşamada belirli bir sözleşme tipi anlatılarak, bu tipteki sözleşmelerde ödeme yerinin neresi olacağına ilişkin hüküm yer almakta (CISG m. 57(1)(b); üçüncü ve son aşamada ise, geri kalan bütün haller düzenlenmektedir. (CISG m. 57(1)(a). Ödeme yeri, bu aşamalardan herhangi biri ile belirlenmişse artık bir sonraki aşamaya geçilmeden belirlenmiş olan ödeme yeri, sözleşmedeki semeni ödeme borcunun ödeme yeri olarak belirlenmiş olur.

Sözleşme ile belirlenmiş ödeme yerini belirten CISG m. 57(1) hükmü ile ilgili açıklamalarımızı yukarı bölümde yapmıştık³⁰¹. Bu bölümde ise, öncelikle “ödemenin, malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılması durumu” incelenecektir. Bu nedenle öncelikle CISG m. 57(1)(b) maddesi açıklanacaktır. Diğer bütün hallerdeki ödeme yeri olarak belirlenen satıcının işyeri kavramını belirten CISG m. 57(1)(a) maddesine ise daha sonra değinilecektir.

4.3.1 Ödemenin Malların veya Belgelerin Verilmesi Karşılığında Yapılması Gerekiyorsa Verme Yerinde Ödenmesi (Madde 57 (1) (b))

Tarafların eş zamanlı ifa hakkı, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden, taraflardan her birine karşı edim ifa edilinceye kadar kendi edimini ifadan kaçınma hakkı tanıyan bir haktır³⁰². Bu hak, birçok farklı hukuk sisteminde farklı hukuki temellere dayanmaktadır³⁰³.

CISG m. 71’de yer bulan bu hükmün göndermesiyle CISG m. 57(1)(b), taraflar arasında ödeme yeri konusunda ne açık ne de zımni bir anlaşma bulunmadığı

³⁰¹ bkz. Bölüm II – 4.2 Sözleşme ile Belirlenmiş Ödeme Yeri

³⁰² Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 357.

³⁰³ Farklı Hukuk Sistemleri Hakkındaki Ayrıntılı Bilgi İçin: Cüneyt Pekmez, **Borcun İfa Edilmediği Defi (Ödemezlik Defi)**, On İki Levha Yayıncılık, 2019.

durumlarda uygulanacak olan durumu açıklamaktadır. CISG m. 57(1)(b) uyarınca, ödeme, malların ya da ilgili belgelerin teslimi karşılığında, eş zamanlı ve aynı yerde yapılmalıdır. Bu durumda; alıcı, satın alma bedelini, malların veya belgelerin teslim edildiği yerde satıcıya ödemekle yükümlüdür. Ödemenin malların veya belgelerin teslimi karşılığında yapılıp yapılmayacağı, sözleşmenin yorumlanmasıyla veya bir anlaşma olmaması durumunda CISG m. 58'in uygulanmasıyla belirlenir.

CISG m. 58 hükmü, alıcının, satıcının malları ya da bu malların kontrolünü sağlayan belgeleri taraflar arasındaki sözleşmeye uygun bir şekilde alıcının kontrolüne bırakması halinde, satın alma bedelini ödemesi gerektiğini düzenler. CISG m. 58(1), bu anlamda kaçınma hakkını vurgular. Kaçınma hakkının varlığı, alıcının semeni ödemesi ve satıcının da malları veya belgeleri aynı anda teslim etmesi gerektiği anlamına gelir³⁰⁴.

Eğer, taraflar ödeme yöntemi olarak malların veya belgelerin karşılığında belgeli ödeme yöntemini seçmişlerse, malların veya belgelerin teslim edileceği yer CISG m. 34 atfıyla CISG m. 6 uyarınca tarafların açık veya zımni anlaşmasıyla belirlenir. Vesaik mukabili ödeme (CAD) veya 'teslim karşılığı nakit' kararlaştırılmışsa, satıcı belgeleri veya malları kural olarak alıcının iş yerinde sunmak zorundadır³⁰⁵. CISG, m. 57(1)(b) bu ödeme yöntemi ile hangi belgelerin kastedildiğini detaylandırmamaktadır. Bu nedenle CISG m. 57(1)(b)'nin de, CISG m. 58(1) ile bağlantılı olması göz önünde bulundurularak, 'belgeler' terimi ile CISG m. 58(1)'de kastedilen anlamın söz konusu olduğunu anlamamız gerekir. Bu anlamda belgeler, satış sözleşmesinin gerektirdiği tüm operasyonel, ticari belgeleri kapsamaktadır. Sözleşmenin sunulacak belgeleri belirlemediği istisnai bir durumda, malların fiilen devrini sağlayan konşimento gibi belgeler CISG m. 57(1)(b)'nin uygulanması için ilgili belgeler olacaktır³⁰⁶. Bu takdirde, diğer bir ifade ile eğer taraflar vesaikin bir havale bankası veya muhtemelen diğer tahsilat bankaları ve ibraz bankası tarafından muhataba/alıcıya ibraz edilene kadar işleme tabi tutulacağı bir

³⁰⁴ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 858; Pekmez, **Borcun İfa Edilmediği Defi (Ödemezlik Defi)**, s. 32.

³⁰⁵ International Chamber of Commerce, **URC 522 - Uniform Rules for Collections**.

³⁰⁶ bkz. Bölüm II – 6.3 Dolaylı (Belgeli) Ödeme

vesaik mukabili tahsilat düzenlemesi üzerinde anlaşmışlarsa, ödeme yeri alıcının iş yeridir³⁰⁷.

Eğer satış sözleşmesi bir akreditif şartı içeriyorsa, akreditif ödemesinde alıcı yüksek ihtimalle kendi bankasına ödeme yapmış olacaktır. Ancak bankanın ödeme yapmaması halinde sözleşmeden kaynaklanan kendi sorumluluğu da devam edecektir. Bu takdirde, alıcının ülkesindeki amir bankada mı, yoksa satıcının ülkesindeki teyit bankasında mı ya da alıcının işyerinin mi ödeme yeri olacağı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Akreditifin söz konusu olduğu satımlarda bir görüşe³⁰⁸ göre satıcının veya alıcının bankası tarafların anlaşması ile belirlenmiş ödeme yeridir. Bu nedenle ödeme yeri olarak satıcının veya alıcının bankalarının bulunduğu işyeri tarafların sözleşme ile kararlaştırmış oldukları ödeme yeri statüsündedir. Diğer görüşe³⁰⁹ göre akreditifin soyutluğu gereği esas satım sözleşmesi ile bir ilgisi yoktur ve sözleşme uyarınca belirlenen satıcının işyeri, sözleşmesel ödeme yeri olacaktır. Bir diğer görüş³¹⁰ ise; akreditif ile tarafların yaptığı ödeme yeri seçiminin sadece semenin ödenmesi için geçerli olduğunu tazminat taleplerine konu olan ödeme yerinin tespitinde akreditif bankalarının işyerlerinin artık bir önemi kalmadığını, bunlar yerine satıcının işyerinin ödeme yeri olarak tespit edilmesi gerektiğini savunur. Kanaatimiz, ikinci görüş doğrultusundadır. Zira, akreditif ilişkisi temel ilişkiden soyut bir hukuki ilişki olarak kabul edildiğinden, akreditifte taraflarca belirlenmiş olan ödeme yeri seçiminin esas sözleşmenin ödeme yeri seçimi ile bir ilgisi yoktur. Bu nedenle, ödeme yeri her halde satıcının işyeri olarak kabul edilmelidir.

³⁰⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 797; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 859; Huber, Mullis, **The CISG**, s. 310.

³⁰⁸ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 310; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 856 naklen.; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, s. 557; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 57; Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, s. 57 p.5; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", s. 57 p.6.

³⁰⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 797; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, s. 557; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 57 p.6.

³¹⁰ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 856.

Eğer taraflar ödeme yöntemi olarak banka havalesi gibi doğrudan ödeme yöntemini seçmişlerse bu takdirde bir görüşe³¹¹ göre havalenin aktarılacağı bankanın işyeri sözleşmesel ödeme yeri olarak kabul edilmelidir. Diğer görüş³¹² ise, bu halde de satıcının işyerinin hala ödeme yeri olarak kabul edilmesi gerektiğini savunur. Kanaatimiz ilk görüş doğrultusundadır. Çünkü banka satıcı adına tahsilat konusunda yetkilendirilmiş olma sıfatıyla tahsilatı gerçekleştirmektedir. Bu nedenle ödeme yeri kendisine verilen yetkiye dayanılarak tahsilatı yapan bankanın işyeri olmalıdır.

Eğer taraflardan birinin önceden borcunu ifa etmesi gerekiyorsa, diğer bir deyişle ifadan kaçınma imkânı bir taraf için mümkün değilse, CISG m. 57(1)(b) hükmü uygulanmaz. Bu manada sözleşme taksitli satım sözleşmesi ise, taksit ödemeleri malların tesliminden bağımsız bir şekilde tarihe bağlı bir şekilde ödenecekse; bu madde uygulama alanı bulmaz. Bu halde zaten taraflar arasında bir sözleşme var olduğundan, CISG m. 57(1)(b) yerine, CISG m. 57(1)(a) maddesi uygulanır³¹³. Aynı şekilde, ödeme konşimentonun ibrazından 30 gün sonra yapılacaksa, bu da eş zamanlı ifa olarak kabul edilmez ve CISG m. 57(1)(a) uygulanır³¹⁴. Bu kapsamda yapılacak olan ödemelerde ödeme yeri taraflarca ayrıca belirlenmemişse, ödeme yeri satıcının işyeridir³¹⁵.

Sözleşmenin malların taşınmasını içerdiği durumlarda, satıcı genellikle alıcıdan önce ifada bulunacaktır, çünkü CISG m. 31'e göre, malları alıcıya iletmek üzere ilk taşıyıcıya teslim ederek teslim eder, oysa alıcı, mallar veya belgeler kendisine geçtiğinde semeni ödeyecektir. Bu kural CISG m. 58(1)'de yer alır. Bununla birlikte, CISG m. 58(2) uyarınca, satıcı malları, malların veya tasarruflarını kontrol eden belgelerin, bedelin ödenmesi dışında alıcıya teslim edilmeyeceği koşullarla gönderebilir. Böyle bir durumda, teslim ve ödeme eş zamanlı olarak

³¹¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 797 naklen;; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, s. 57 p.8.

³¹² Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 858; Schwenger, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 36.08.

³¹³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 858.

³¹⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 802; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 858.

³¹⁵ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 309 naklen;; Staudinger, Magnus, Kaiser, J. von Staudingers, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, m. 57 p.7; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 57 p.7.

gerçekleştirilir ve bu da CISG m. 57(1)(b)'yi uygulanabilir kılabilir. Satıcı taşımayı organize edecekse, örneğin C tipi ICC Incoterms kapsamında satıcı ve taşıyıcı arasında böyle bir düzenleme yapılması gerekir. Transit halindeki mallar söz konusu olduğunda da aynı durum geçerlidir.

4.3.2 Satıcının İşyerinde Ödeme (Madde 57 (1)(a))

4.3.2.1 Uygulama Alanı – Taraflar Birinin Borcunu Daha Evvel İfa Etmesi

Ödeme yeri, sözleşme kapsamında açıkça veya CISG m. 8 ve CISG m. 9 hükümleri çerçevesinde taraflar arasındaki veya ilgili ticari branştaki teamüller uyarınca tespit edilemiyorsa ve buna ek olarak ödeme, CISG m. 57(1)(b) uyarınca malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılması gerekmiyor ise, bu takdirde; semeni ödeme borcunun ödeme yeri CISG m. 57(1)(a) hükmü uyarınca satıcının işyeridir. Bu haller bilhassa satıcının CISG m. 58(1) kapsamında kendisine tanınan malların veya belgelerin semenin ödenmesi koşuluna bağlı olarak, bu hakkını kullanmadığı durumlarda ortaya çıkar. Buna örnek olarak satıcının böyle bir hakkı olmasına rağmen bu hakkını kullanmadığı ve malları arada bir sözleşme olmaksızın karşı semeni ödeme edimini beklemeksizin önceden ifa ettiği veresiye satışlarda veya nakliyenin söz konusu olduğu hallerde CISG m. 58(2) uyarınca sahip olduğu *“malların veya belgelerin bedelin ödenmesi dışında alıcıya teslim edilmeyeceği”* hakkı olmasına rağmen, bu hakkını kullanmadığı koşullarda söz konusu olur. Zira, bu tarz bir durumda, satıcı semeni almadan önce malları taşıyıcıya teslim ederek malları sevk etmekle yükümlü olacaktır. Aynı durum transit mal satışı için de söz konusudur³¹⁶. Malların üçüncü bir tarafın deposunda depolandığı ve tarafların üçüncü taraf depocunun malları veya belgeleri yalnızca ödeme karşılığında serbest bırakacağı konusunda anlaşmadığı durumlarda da, satıcı genellikle teslimatı önceden yapacaktır.

Veresiye satım esası, özellikle taraflar arasında mevcut olan güven ve tanıdıklık ya da uzun süreli iş ilişkileri gibi durumlarda sıkça tercih edilen bir iş yapma yöntemidir. Bu yöntemde, genellikle satıcı, malları önceden teslim eder ve

³¹⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 814; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, s. 58 p.15; Peter Huber, **“Münchener Kommentar zum BGB”**, 2008, m. 58 p.20.

alıcı, malları teslim aldıktan sonra düzenlenen faturaya istinaden daha sonradan ödeme yapar. Bu süreçte, fatura genellikle mallar alıcıya gönderilirken eşlik eder ve alıcıdan, fatura edilen tutarı belirlenen bir süre içinde ödemesi beklenir.

Veresiye satım, uygulamada, satış sözleşmelerine "*Net nakit*" veya "*Malların teslim alınmasından sonra net nakit*" gibi maddelerin eklenmesiyle de kabul edilmiş olur³¹⁷. Bu tür hükümler; ödeme koşullarını ve vâdesini netleştirir, böylece taraflar arasındaki işlemlerin daha düzenli ve öngörülebilir bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Veresiye satım, taraflar arasındaki güvene dayalı bir iş ilişkisi olduğundan düzenli ticari işlemlerin yürütülmesinde önemli bir rol oynar. Bu satış sayesinde, işlemler daha hızlı ve esnek bir şekilde yürütülebilir, çünkü her seferinde ödeme koşullarını yeniden müzakere etmek yerine, belirli bir düzen içinde işlemler sürdürülür³¹⁸.

Bu kapsamda, veresiye satışlarda, taraflarca başka bir yer açıkça veya zımnen anlaşılmamışsa, mallar baştan alıcıya teslim edildiğinden, alıcı CISG m. 57(1)(a) bendi uyarınca ödemeyi satıcının işyerinde yapmakla yükümlüdür. Zira, veresiye satışın kabulü ile birlikte, artık eş zamanlı ifa kuralından taraflar ayrılmayı kabul etmiş olurlar. Bu halde CISG m. 57(1)(b) hükmü uygulama alanı bulmaz. Buna göre de CISG m. 57(1)(a) hükmü uyarınca ödeme yeri satıcının işyeridir.

Almanya Krefeld Bölge Adliye Mahkemesi³¹⁹, ne konu olan bir davada davalı Alıcı, Arjantin'de yerleşik bir odun kömürü üreticisi olan Satıcı'dan 2003 yılı boyunca çeşitli vesilelerle odun kömürü sipariş etmiştir. Teslimat Almanya'ya gemi ile gerçekleştirilmiş ve nakliye masrafları Satıcı tarafından karşılanmıştır. Taraflar, ödeme tarihinin Almanya'daki teslimattan 60 gün sonra, Arjantin'deki sevkiyatın başlamasından ise 85 gün sonra olması konusunda anlaşmışlardır. Bu nedenle ödeme zamanının kesin olarak tespiti söz konusu değildir. Anlaşma maddesinde Incoterms 2000 CFR mevcuttur. Sözleşme uyarınca ayrıca, nakliye belgelerinin, Satıcı

³¹⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 798; Soergel Lüderitz Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 57 p.3.

³¹⁸ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 860.

³¹⁹ <https://cisg-online.org/>, CISG Dava No: 1459 Mahkeme: Almanya Krefeld Bölge Adliye Mahkemesi, Tarih 20 Eylül 2006 , Dosya No: 11 O 151/05. Erişim Tarihi: 25.12.2023

tarafından düzenlenen kambiyo senetlerinin (poliçeleri) kabul etme yükümlülüğüne karşılık poliçelerin ilgili Alman bankasına teslim edilmesi gerekmektedir. Satıcı, Alıcı'dan üç adet çekilmiş kambiyo senedi (poliçe) almış, ancak bunlar keşidecisi tarafından kabul edilmemiştir. Bu durum, Satıcı tarafından talep edilen asıl sözleşme bedeline ek maliyete neden olmuştur. Kabul edilmeyen poliçeler nedeniyle asıl sözleşme semen bedelinin poliçeler ile doğrudan ödenmesi mümkün olamamıştır. Bu nedenle Almanya'da dava açılmıştır.

Mahkeme, öncelikle kendi uluslararası yetkisinin tespiti için sözleşme ile belirlenmiş ödeme yerinin tespiti araştırmasına gitmiştir ve kendisinin uluslararası yetkisinin olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, bu tespiti yaparken öncelikle uygulanması gereken hükmün CISG m. 57(1)(a) olması gerektiğini ve bu madde uyarınca da satıcının iş yerinin bulunduğu yerdeki mahkemenin yargı yetkisine sahip olduğuna karar vermiştir. Mahkeme yargı yetkisine ilişkin olarak vermiş olduğu kararına göre, mevcut davada bu mahkeme bir Arjantin mahkemesidir. Bu sonuca varırken öncelikle tarafların iş yerlerinin farklı CISG'ye Akit Devletlerden olduğunun ve sözleşmenin bir mal satış sözleşmesi olduğundan bahisle CISG m. 1 uyarınca CISG'nin sözleşmeye uygulanması gerektiğini tespit etmiştir. Mahkeme, sonrasında, ödeme yerinin tespiti konusunda, tarafların Incoterms 2000 "CFR" veya CISG m. 31(a) kapsamında "gemi teslimi" uyarınca teslim konusunda anlaşmış olup olmadıklarının, semenin ödeme yerinin tespitinin değerlendirilmesi açısından önemsiz olduğuna karar vermiştir.

Mahkemenin kararına göre, satın sözleşmesine dayalı semenin ödenmesi borcunun ödeme zamanının, diğer bir ifade ile malların Arjantin'den taşınmasının başlamasından 85 gün sonra veya malların Almanya'da teslimden 90 gün sonra olmasının hiçbir önemi yoktur. Her iki halde de taraflar Satıcı'ya malların semen bedelinin tahsilatından evvel teslimi konusunda ifa etme yükümlülüğünü getirmiştir. Bu halde, CISG m. 58(1) hükmü uyarınca Satıcı için önceden ifa etme yükümlülüğü anlamına gelir; çünkü malların teslimi semenin ödenmesi ile bağlantılı olmaz. Bu nedenle, CISG m. 57(1)(a), mahkemenin yargı yetkisini belirlemek için dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla, satın alma bedeli satıcının iş yerinde ödenmelidir.

Satıcı'nın iddiasının aksine, yargı yetkisi CISG m. 57(1)(b) ile belirlenmez. Bu durum, belgelerin yalnızca Krefeld'deki tasarruf bankasına sunulan kambiyo senetlerinin (poliçelerin) kabulü karşılığında teslim edilmesi gerektiği varsayılsa bile geçerlidir. Bu noktada, mallar Alıcı'ya zaten teslim edilmiştir ve bu da peşin ifa yükümlülüğünü, veresiye satışı oluşturur. Söz konusu yükümlülük, taraflar arasındaki sözleşmeden kaynaklanmaktadır. CISG'in m. 58(2) maddesinden de farklı bir yorum çıkarılamaz. CISG m. 58(2), satıcının malları, malların veya tasarruflarını kontrol eden belgelerin, sözleşmenin malların taşınmasını içermesi halinde, bedelin ödenmesi dışında alıcıya teslim edilmeyeceği şartlarla gönderebileceğini öngörmektedir. Bu hüküm, malları, taşıma belgeleriyle aynı hukuki düzeye koymaktadır. Satıcı'nın karşı argümanına göre, belgelerin teslimini kambiyo senetlerinin (poliçelerin) kabulüne bağlamıştır. Ancak, mallar daha önceki durumlarda böyle bir koşul aranmaksızın teslim edilmiştir. Mahkeme, Satıcı'nın kendisini korumayı amaçlayan hükmün varlığına rağmen, bu hükümden yararlanmamış olmasından dolayı, peşin ifa yükümlülüğünün mevcudiyetine karar vermiştir.

Buna göre, CISG m. 57(1)(a) maddesi veresiye satım başta olmak üzere bir tarafın diğerinden önce borcunu ifa etmesi gereken durumlar için uygulama alanı bulur. Buna göre, satıcının malların taşınması için malları nakliyeciyeye teslim etmesi ve alıcının semeni sevkiyattan belirli bir gün sonra ödemesi gerekiyorsa, bu durumda da satıcı malların teslimi edimini önceden ifa etmekle ve malları daha önce teslim etmekle yükümlüdür. Bu tür bir durumda da, alıcı, CISG m. 57(1)(a) uyarınca semenin ödenmesini satıcının iş yerinde yapmalıdır. Bu noktada, CISG m. 57(1)(a)'nın amacı, sözleşmede ödeme yeri belirtilmemişse veya eş zamanlı ifa söz konusu değilse, ödemenin varsayılan olarak satıcının iş yerinde yapılması gerektiğinin ortaya konulmasıdır³²⁰.

³²⁰ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 860.

4.3.2.2 İşyerinin Değişmesi (Madde 57 (2))

Satıcının iş yerinin belirlenmesi, CISG m. 10 uyarınca bağımsız olarak tespit edilmelidir. Ödeme açısından önemli olan, ödeme anındaki satıcının iş yeridir. Satım sözleşmesini kurulmasından sonra satıcının işyerinin değişmesi durumu CISG’da ayrıca ele alınmıştır³²¹.

Eğer satıcının iş yeri sözleşme akdedilmesi ile fiili ödeme arasında değişirse, alıcının satın alma bedelini yeni işyerinde ödemesi gerekir³²². Bu yükümlülük, CISG m. 57(2)'den zımnen türetilmiş yorumla ulaşılmaktadır ve ancak satıcı, iş yerinin değiştiğini alıcıya zamanında bildirmişse doğar.

Bu yorumdan hareketle, alıcının satıcının eski iş yerine yaptığı para transferi geri ödenirse, satın alma bedelini ödeme yükümlülüğü yeniden doğar. Ancak alıcı, bu halde, kendisinden beklenen makul çabayı göstermişse, geç ödemenin sonuçlarına katlanmak zorunda değildir. Bu kapsamda, satıcının iş yerindeki değişikliğini alıcıya bildirme yükümlülüğü, CISG m. 7 kapsamında dürüstlük kuralları çerçevesinde yerine getirilmelidir. Satıcı işyeri değişikliğini bildirmezse, CISG m. 80 uyarınca alıcının ilk iş yerinde yaptığı ödemenin kabul edilmesi gerekebilir. Satıcının iş yeri değişirse, alıcı yeni iş yerinde ödeme yapmakla ve bu yerde ödemeyi gerçekleştirmek için gerekli tüm görevleri üstlenmekle yükümlüdür³²³. Bu görevler alıcıya ek formaliteleri yerine getirme yükümlülüğü yükleyebilir. Böyle bir durumda semeni ödeme zamanı ertelenmez. Alıcı yine de sözleşmede öngörülen ödeme zamanında borcunu ifa etmelidir. Bu anlamda işyeri değişikliği alıcının CISG m. 54’te yer alan *“seminin ödenmesini sağlayacak önlemleri almayı ve formaliteleri gerçekleştirme”* yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.

³²¹ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 115.

³²² Erdem, *“Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi)”*, s. 85; Bozdoğan, *Milletlerarası Mal Satımı Sözleşmesinde (CISG) Alıcının Sözleşmeyi İhlali ve Sonuçları*, s. 27; Ayrıntılı Bilgi İçin: Rolf H. Weber (ed.), *Berner Kommentar. Teilbd. 4: Bd. 6. Das Obligationenrecht Abt. 1. Allgemeine Bestimmungen Die Erfüllung der Obligation, Art. 68 - 96 OR / erl. von Rolf H. Weber*, 2. Aufl Bern: Stämpfli, 2005, m. 74.

³²³ Kaya, *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*, s. 126.

Satıcının iş yerindeki değişiklik nedeniyle alıcı, paranın transferindeki olası kayıp riskine katlanmak zorundadır³²⁴. Ancak, satıcının iş yerindeki değişikliği nedeniyle ödemeye ilişkin masraflardaki her türlü artışı satıcı CISG m. 57(2) uyarınca taşır. Bu bedel, alıcının yeniden ödeme yapmak zorunda kaldığı için maruz kaldığı her türlü zararı kapsar³²⁵. Döviz mevzuatında gerçekleşecek bir kanun değişikliği nedeniyle ortaya çıkabilecek zarar, yeniden ödenmesi gereken havale ve komisyon ücretleri gibi ek ücretler; veya havale ve komisyon ücretlerindeki ek fark ücreti alıcının ödemek zorunda kalacağı ek masraflara örnek olarak verilebilir. Bunun haricinde döviz kurunun çevirisi nedeniyle kur farkının sebebiyet verdiği zarar ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde ödenmesi gereken ek vergiler de bu kapsamda değerlendirilebilir³²⁶.

Satıcılar, uygulamada, satın alma bedelinin üçüncü kişilere devri ile ilgili ödeme yükümlülükleri ile ilgili olarak satıcıların satın alma bedeline ilişkin taleplerini sıklıkla tedarikçisi veya finans kurumu gibi üçüncü bir kişiye ihtiyacı olan finansmanını sağlamak amacıyla temlik ederler. Bu tür bir temlik işlemi gerçekleştiğinde, satım sözleşmesinin ödeme yerinin değişip değişmeyeceği sorunu ortaya çıkar.

Alacağın temliki ve bunun sonucunda ödeme yerinin değiştirilmesi, ifa yerindeki mahkemelerin uluslararası yargı yetkisi açısından da usule ilişkin etkiler doğurur. Bu nedenle temliğin hukuki sonuçlarının ve yargı yetkisi konularını dikkate alınması gereken önemli bir noktadır.

Ödeme yerinin satım sözleşmesinde açıkça belirtilen yerde ödenecek olduğu veya ödemenin, malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılarak verme

³²⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 799.

³²⁵ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 861.

³²⁶ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 861 Naklen: ; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 57 p.2; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 57; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 804; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, s. 57 p.9; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 57 p.14; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 57 p.23.

yerinde ödendiği CISG m. 57(1)(b) kapsamındaki yerde ödenecek olması halinde ödeme yeri değişmeyeceğinden ortada bir sorun yoktur. Ancak, CISG m. 57(1)(a) uyarınca satıcının iş yerinin ödeme yeri olarak belirlendiği hallerde ödeme yerinin tespiti tartışmalıdır³²⁷. Bu durumda bir görüşe göre³²⁸, CISG m. 57(2)'nin uygulanmasıyla CISG m. 7(2) kapsamındaki genel ilke uygulanmalıdır ve sözleşmenin ödeme yeri artık semeni temlik alanın iş yeridir. Bu halde ödeme artık temlik alanın işyerinde yapılmalıdır; fakat CISG m. 57(2) uyarınca sözleşmenin kuruluşundan sonraki iş yeri değişikliğinden kaynaklanan ödemeye ilişkin ek masrafları satıcı taşır. İkinci görüşe³²⁹ göre ise, “Alacağın Temliki” CISG kapsamında düzenlenmemiş bir husus olduğundan, Milletlerarası Özel Hukuk hükümleri çerçevesinde belirleme yapmak gerekir. Bu kapsamda öncelikle, Milletlerarası Özel Hukuk hükümleri'nin kanunlar ihtilafı kuralları çerçevesinde tespit edilerek belirlenecek olan iç hukuk hükümleri uyarınca bir karara varmak gerekir. Örneğin, eğer iç hukuk Türk Hukuku ise, TBK 186 uyarınca “*Borçlu, alacağın devredildiği, devreden veya devralan tarafından kendisine bildirilmemişse, önceki alacaklıya; alacak birkaç kez devredilmişse, son devralan yerine önceki devralanlardan birine iyiniyetle ifade bulunarak borcundan kurtulur.*” hükmü uyarınca alıcının bildirimine göre veya sonra, alacağın birkaç kez devredilmesi halinde de iyiniyetle daha önceki alacağı temlik alanlara yapacağı ödemedeki devralanın işyerine göre ödeme yeri belirlenecektir.

Temlik halinde ödemeye ilişkin riskin ve masrafların nereye yöneleceği noktasındaki sorun da kendisini gösterecektir. Zira, temlik alanın bedeli satıcının işyerinden teslim alması olağan değildir. Bununla birlikte, semeni ödeme yerinin temlik alanın iş yeri olarak değiştirilmemesi de uygulamada mümkün değildir. Bilhassa semenin bir başka ülkede bulunan bir yere temlik edilmesi halinde, doğacak ek masraflara alıcının katlanması hakkaniyetli olmaz. Kanaatimizce, bu gibi

³²⁷ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 862.

³²⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 800 naklen;; von Staudinger, Magnus, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, s. 57 p.18; Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, m. 57 p.11; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, s. 57 p.23; Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 127.

³²⁹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 862 naklen: Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, s. 57 p.15; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, s. 4-142.

durumlarda, alıcı CISG m. 57(2) uyarınca ek masraflara katlanmakla yükümlü değildir. Bu nedenle, CISG m. 57(2) hükmünde yer alan iş yeri değişikliği ifadesini sadece satıcının işyeri değişikliği olarak değil, semenin ödeme yeri anlamındaki işyeri değişikliği olarak yorumlamak uygun olur.

4.3.3. Üçüncü Kişinin Deposunda Olan Mallara İlişkin Ödeme

Her iki tarafın da bilgisi dahilinde olacak şekilde malların üçüncü şahısların tesislerinde, örneğin bağımsız bir depoda depolandığı durumlarda, deponun hukuki pozisyonu ödeme yerini belirler. Eğer, bağımsız depo malları teslim karşılığında semeni alması gerekiyorsa, bu takdirde CISG m. 57(1)(b) hükmünde bahsi geçen *“ödemenin, malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılması gerekiyor”* hükmü uyarınca semeni ödeme borcunun ödeme yeri, verme yeri olan deponun bulunduğu yerdir³³⁰. Bu durumun tespitinde satıcının ve alıcının arasındaki anlaşma ve CISG m. 58(2)'de belirtilen genel ilkeler göz önünde bulundurulur. Buna göre depocuya çok farklı senaryolarda farklı görevler verilmiş olabilir.

İlk halde satıcı, depocuya sahip olduğu malları talep etme hakkını doğrudan depocuya bildirerek devredebilir. Bu halde, depocunun malları devretmesi için ödeme alması gerekmediği için ödeme yeri deponun bulunduğu yer değildir. İkinci halde, umumi mağazalarda makbuz senedi ile teslimat yoluna gidilebilir³³¹. Bu durumda da umumi mağaza makbuz senedi cirantasına malı teslim edeceğinden, malların bulunduğu deponun bulunduğu yer sözleşmesel ödeme yeri olmaz. Son halde satıcı depocuya ödeme koşullu talimat verebilir³³². Bu halde, depocu malların verilmesi karşılığında alıcıdan bir ödeme alması gerekeceği için; CISG m. 57(1)(b) uygulama alanı bulacağından ödeme yeri deponun bulunduğu yer olacaktır.

Eğer, bu hallerin dışında bir durum söz konusu ise; diğer bir ifade ile, taraflar arasında ödeme anlaşması yapılmamışsa veya satıcı CISG m. 58(2) uyarınca depoya malları semenin tahsilatı karşılığında malları alıcıya teslim etme talimat verme

³³⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 801.

³³¹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Emre Yolcu, **Lisanslı Depoculuk Şirketleri ve Ürün Senetleri**, 1'nci Baskı, Yetkin Yayıncılık, 2022.

³³² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 420.

hakkını kullanmamışsa, bu durumda malların üçüncü bir depodan satışı CISG m. 57(1)(a) kapsamına girer³³³. Zira, bu durumda, malların teslimi karşılığında ödemeye ilişkin bir ifa söz konusu olamayacağı için CISG m. 57(1)(b)'nin de uygulanma koşulları yerine getirilmemiş olur. Bu durumda da, CISG m. 57(1)(a) gereği, satıcının iş yeri, semeni ödeme borcunun ödeme yeridir; çünkü CISG m. 57(1)(a) hükmü gereği, satıcının işyeri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça veya CISG m. 57(1)(b) kapsamında giren bir satış sözleşmesi söz konusu değilse uygulanacak olan ana hüküm olarak işlev görür.

4.4 Semen'in İadesinde ve Tazminatlarda Ödeme Yeri

CISG'de alıcının semeni ödeme yerinin haricinde diğer bedellerin ödeme yerine ilişkin bir hüküm yoktur. CISG'nin 57'nci maddesinin 1(a) fıkrası, satın alma bedelinin varsayılan olarak satıcının iş yerinde ödenmesi gerektiğini belirtir³³⁴. Kanaatimizce, bu kural diğer ödeme yerlerine ilişkin olarak da kıyasen uygulanabilir. Bu prensibe göre; satıcı da, CISG m. 84 kapsamında semeni geri ödemekle yükümlü olduğu hallerde aynı şekilde alıcının iş yerinde satın alma bedelini geri ödemekle yükümlü olduğu değerlendirilebilir. CISG m. 84 uyarınca, satın alma bedelinin geri ödenmesi gereken birçok durum olabilir. Bu hallere aşağıdaki durumlar örnek olarak verilebilir³³⁵:

1. Sözleşmenin Ortadan Kalktığını Beyan Etme Hakkının Kullanılması³³⁶: CISG'de belirtilen diğer şartların da yerine gelmesi şartıyla, alıcının sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkını kullanması durumunda, satıcı, CISG'nin 81(2) maddesi uyarınca semeni geri ödemekle yükümlü olur. Bu hal, sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkını kullanılmasının sonucu olarak oluşan bir iade yükümlülüğünü ifade eder.

³³³ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 859.

³³⁴ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG- Incoterms*, s. 238.

³³⁵ Ayrıntılı Bilgi İçin: Selin Sert, *Viyana Satım Sözleşmesinde (CISG) İfa Engelleri ve Sonuçları*, İstanbul: Vedat, 2013.

³³⁶ Refia Nur Yağmur, *Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Sözleşmeden Dönme*, 1. Baskı Ankara: Yetkin Basım Yayın, 2021, s. 238; Kutluhan Erkan, *CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi*, 1. Baskı İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2013, s. 152; Işıl Yelkenci, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Sözleşmeden Dönmesi*, 1. Baskı İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014, s. 175 vd. Özge Yeniçe, *Türk Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Konvansiyonu (CISG) Hükümleri Işığında Gönderme Satımı*, 1. Baskı İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015.

2.Bedelden İndirim Hakkının Kullanılması³³⁷: Alıcının, uygun olmayan mallar nedeniyle CISG'nin 50'inci maddesi uyarınca fiyatı düşürme hakkını kullanması durumunda, eğer alıcı satın alma bedelini önceden ödemişse, satıcı fazla ödenen miktarı geri ödemekle yükümlü olacaktır.

3.Geçici Fatura ve Nihai Fatura Arasındaki Farkın Oluşması: Uygulamada bazı satım sözleşmelerinde alıcının, proforma-geçici bir faturaya dayanarak peşin ödeme yapması gerekebilir. Nihai fatura, geçici faturadan daha düşük bir tutara tekabül ederse, satıcı aradaki farkı alıcıya iade etmekle yükümlü olur. Bu yükümlülük, sözleşmeler hukuku çerçevesinde değerlendirilmelidir ve CISG kapsamında ele alınmalıdır.

Satıcının bu kapsamdaki ödeme borçları CISG m. 84 kapsamında satıcının semeni geri ödeme borcu kapsamında değerlendirilerek alacaklının iş yerinin ödeme yeri olarak kabul edilmesi, CISG'nin genel prensiplerine uygun olur³³⁸.

Bununla birlikte, CISG'nin 57'nci maddesi sadece semen borçlarının ödeme yerini düzenlemekte, CISG m. 84 ise satıcı için hiçbir ödeme yeri düzenlememektedir. Buna göre, sözleşmenin her iki tarafı için de tazminat ödemeleri yönünden ödeme yeri CISG'de açıkça düzenlenmemiştir³³⁹. Bu boşluk, CISG'nin genel ilkeleri temel alınarak giderilebilir. Avrupa Adalet Divanı'nın kararı³⁴⁰ ile ortaya çıkan bir yaklaşıma göre, bir tazminat talebinin ifa yeri ihlal edilen yükümlülüğün ifa yeriyle aynıdır³⁴¹. Ancak bu yaklaşım, ödemenin yalnızca satıcının iş yerinde yapıldığı durumlarda hakkaniyetli sonuçlar doğurur. Diğer durumlarda, özellikle tazminat talebinin malların belgelerle değiştirildiği yerde veya taraflarca

³³⁷ Yeniçe, **Türk Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Konvansiyonu (CISG) Hükümleri Işığında Gönderme Satımı**, s. 258; Erkan, **CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi**, s. 38.

³³⁸ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 867; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 57.

³³⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Abdulkemir Çevik, **Viyana Satım Sözleşmesi'nde Tazminat Sorumluluğu: Öngörülebilir Zararların Tazmini, Sorumluluğun Sınırları, Sorumluluktan Kurtulma**, 1'nci Baskı, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2020.

³⁴⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:61976CJ0014> Erişim Tarihi: 25.12.2023

³⁴¹ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 867.

belirlenen başka bir yerde ödenebileceği durumlarda, bu yaklaşım hakkaniyetli sonuçlar doğurmaz.

Bu durumu aşmak için, CISG'nin m. 57 1(a) fıkrası, CISG'nin genel bir ilkesi olarak doğrudan uygulanarak; zararın tarafların iş yerinde ödenmesi gerektiği kabul edilebilir ve bu kabul uyarınca; alıcının zararları satıcının işyerinde talep edilebilirken, satıcının zararları da alıcının işyerinde talep edilebilir³⁴².

Sözleşmeden doğan cezai şartlar ve tasfiye edilmiş tazminat talepleri, CISG m. 57-1(a) fıkrasındaki genel ilkeye göre alacaklının iş yerinde ödenmelidir. Bu durum, alıcının satıcı tarafından taahhüt edilen bir ikramiyenin ödenmesine ilişkin sözleşmeden doğan talepler için de geçerlidir. Bu durumda, alacaklının iş yeri, ödemenin yapılması gereken yer olarak kabul edilir.

Faize ilişkin herhangi bir talep CISG m. 78 kapsamında değerlendirilir ve temelde yatan asli yükümlülüğün ifa edildiği yerde ödenir. Bu halde satın alma fiyatına faiz uygulanması durumunda da, faiz CISG m. 78 uyarınca ödenmelidir.

4.5 Ödeme Yerine İlişkin Milletlerarası Yetki

Milletlerarası yetki, yabancı unsurlu ihtilaflarda hangi mahkemenin diğer mahkemelere nazaran yetkili olup olmadığını belirleyen kuralları ifade eder³⁴³. CISG, satış hukuku konusunda bir maddi hukuk sözleşmesidir ve doğrudan usul hukukuna ilişkin konuları ele almaz³⁴⁴. Ancak, uygulanacak hukukun geçerli usul hukuku çerçevesinde, ifa yerindeki mahkemelere uluslararası yargı yetkisi tanınması durumunda, CISG'nin doğrudan etkisi olacaktır. Türkiye'den örnek vermek gerekirse 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 40'inci

³⁴² Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 867 Naklen: Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 57; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 57; Soergel Lüderitz Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 57; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 57.

³⁴³ Çelikel, Erdem, **Milletlerarası Özel Hukuk**, s. 485; Nomer Ergin, **Devletler Hususi Hukuku**, s. 435.

³⁴⁴ Trevor C. Hartley, **Choice-of-Court Agreements Under the European and International Instruments: the Revised Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Convention**, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013, p.1.35.

maddesi, “*Türk Mahkemeleri’nin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibariyle yetki kuralları tayin eder.*” hükmünü içermektedir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanun’unun 10’uncu maddesi de “*Sözleşmeden doğan davalar, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir.*” Bu maddeler çerçevesinde bakıldığında, CISG kapsamında semenin ödenmesinin Türkiye’de gerçekleşmesi gereken bir yer olması durumunda Türk mahkemeleri yetkili olabilecektir. Benzer kurallar, Alman Usul Kanunu m. 46; Fransız Usul Kanunu m. 113, İsviçre IPRG Madde 635, Belçika Usul Kanunu 22, İspanya Usul Kanunu m. 65, Portekiz Usul Kanunu Madde 40’da da mevcuttur³⁴⁵.

Ulusal hukuk düzenlerinde olan milletlerarası yetkiye ilişkin düzenlemeler uluslararası konvansiyonlarda da yer almaktadır³⁴⁶. Bu anlamda ilk olarak 1968 Brüksel Konvansiyonu³⁴⁷, devamında 1988 Lugano Konvansiyonu³⁴⁸, 2001 Brüksel I 2001/470/EC Avrupa Birliği Tüzüğü³⁴⁹, 2007 Lugano Konvansiyonu³⁵⁰ ile bu Konvansiyonu esas alan ve şu anda Avrupa Birliği Hukuku çerçevesinde 10 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren 1215/2012 sayılı Brüksel I Tüzüğü (Recast)³⁵¹ (“Brüksel Tüzüğü”) yetki konusunda temel uluslararası metinlerdir³⁵². Bu metinlerden Brüksel I Tüzüğü’nde sözleşmeler hakkında hüküm ihtiva eden madde 5(1)’i örnek olarak gösterebiliriz³⁵³.

³⁴⁵ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 869.

³⁴⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/154/judicial-cooperation-in-civil-matters>, Erişim Tarihi 25.12.2023

³⁴⁷ <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=1968001>, Erişim Tarihi 25.12.2023

³⁴⁸ <https://www.bj.admin.ch/bj/en/home/wirtschaft/privatrecht/lugue-2007/lugue-1988.html>, Erişim Tarihi 25.12.2023

³⁴⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001D0470&qid=1538738409792&from=EN>, Erişim Tarihi 25.12.2023

³⁵⁰ <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2007081> Erişim Tarihi: 25.12.2023

³⁵¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02012R1215-20150226> Erişim Tarihi:25.12.2023

³⁵² Ayrıntılı Bilgi İçin: Ata Sakmar, Nuray Ekşi, “Hukuki ve Ticari Konularda Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması Tenfizi Hakkında AB Konseyi Tüzüğü”, **Prof. Dr. Ergin NOMER’e Armağan, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 22, S. 2, 2002, s. 721-43; Andrew Dickinson, Eva Lein, Andrew James (ed.), **The Brussels I Regulation Recast**, 1’nci Baskı, Oxford, Oxford University Press, 2015.

³⁵³ Dickinson, Lein, James, **The Brussels I Regulation Recast**; Hartley, **Choice-of-court agreements under the European and International Instruments**; Richard Kelly, Grace O’Connor, “Article 5 (1) of the Brussels Regulation: Internal Conflict in the Conflict of Laws”, **Cambridge Student Law Review**, C. 4, 2008, s. 11; Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 135.

Avrupa Birliği'nin tüm üyeleri için Brüksel Tüzüğü, ifa yerine ilişkin usulü sorunları gidermeye yönelik düzenlemeler içermektedir. Bu düzenlemenin madde 7(1)(b) hükmü, mal satışı durumlarında ifa yerinin özerk bir tanımını yapar. Tarafların aksi bir kararlaştırma yapmamış olmaları durumunda, bu yükümlülüğün ifa yeri, sözleşme uyarınca malların teslim edildiği veya teslim edilmesi gereken bir Avrupa Birliği'ne Üye Devletindeki yer olarak kabul edilir. Bu durumda, ihtilaflı yükümlülük satın alma bedeli ise, yargı yetkisi alıcının semeni ödeme yükümlülüğünün yerine getirildiği yerdeki mahkemelerde değil, satıcının malları teslim etme yükümlülüğü olan satış sözleşmesinin karakteristik ediminin yerine getirildiği yerdeki mahkemelere verilir³⁵⁴. Dolayısıyla, satıcı semene ilişkin alacak davasını, aksi bir durum kararlaştırılmamışsa, malların teslim edildiği veya teslim edilmesi gereken yerde açmalıdır³⁵⁵.

1215/2012 sayılı Brüksel Tüzüğü (Recast)'nın hazırlanma geçmişinde, malların teslim edildiği veya teslim edilmesi gereken yerin, sözleşmeye uygulanacak hukuk tarafından değil, bağımsız bir şekilde belirlendiğini göstermektedir³⁵⁶. Bu tanımlar, Avrupa Birliği Üye Devletleri Mahkemeleri'nin ve Avrupa Adalet Divanı'nın içtihatlarıyla tam olarak açıklığa kavuşturulmamıştır. Ancak, genel görüşe göre malların fiili teslimi, alıcının malların fiziksel zilyetliğini aldığı yer olarak anlaşılmaktadır³⁵⁷. Eğer birden fazla teslim yeri varsa, sözleşmeyle en yakın bağlantısı olan yerdeki mahkemeler tüm talepler bakımından yargı yetkisine sahip olacaktır³⁵⁸.

Malların taşınmasını içeren sözleşmelerde, fiili ifa yeri, taşımayı hangi tarafın organize edip ödediğine bakılmaksızın varış yeri olarak kabul edilir. Bazı görüşlere göre³⁵⁹, CISG m. 31(a) geçerli olup malların alıcıya iletmek üzere ilk taşıyıcıya teslim edildiği yer, mahkemelerin uluslararası yargı yetkisi için belirleyici olur. Eğer

³⁵⁴ Huber, Mullis, *The CISG*, s. 313.

³⁵⁵ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 867.

³⁵⁶ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 135.

³⁵⁷ Ayrıntılı Bilgi İçin: Dickinson, Lein, James, *The Brussels I Regulation Recast*.

³⁵⁸ Hartley, *Choice-of-court agreements under the European and International Instruments*, p. 1.37.

³⁵⁹ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 867.

fiili teslimat henüz yapılmamışsa, teslimatın gerçekleşmesi gereken yer, sözleşmede ifa yerine ilişkin açık bir hükümle veya zımni olarak belirlenebilir.

CISG 57'nci maddesinin uygulama alanı, Brüksel Tüzüğü (Recast) tarafından kısıtlamaya uğramıştır. Buna göre bu madde, ancak Brüksel Tüzüğü'nün m. 7(1)(b)'nin Avrupa Birliği dışında bir yargı yetkisi mahkemesine yol açması durumunda yargı yetkisi yerinin belirlenmesi için geçerli olacaktır³⁶⁰. Örneğin, mallar Çin'e teslim edilmişse, madde 7(1)(b) uyarınca bağımsız belirlenen yargı yetkisi yeri Çin olacaktır. Bu durumda, söz konusu yükümlülüğün ifa edildiği yerdeki mahkemeler konu üzerinde yargı yetkisine sahip olacaktır. Bu ise, CISG m. 57'ye ilişkin maddeye geri dönmek anlamına gelir.

Yetki konusundaki uluslararası hükümler, genellikle, ifa yerinin, sözleşmenin karakteristik edimine dayanarak değil, ihtilaf konusu yükümlülüğe dayanarak belirlenmesini öngörür³⁶¹. Bir satış sözleşmesinden kaynaklanan ihtilaflarda satıcının malları teslim etme yükümlülüğü, sözleşmenin karakteristik edimi olarak kabul edilir³⁶². Ancak, uyuşmazlık konusu yükümlülük alıcının semeni ödeme yükümlülüğü olabilir. Uyuşmazlık konusu yükümlülük, alıcının ödeme yükümlülüğü ise ve uygulanacak maddi hukuk CISG ise, yargı yeri belirlenirken CISG m. 57 uyarınca belirlenmiş olan semenin ödeme yeri, yetkili mahkemenin seçiminde önemli olacaktır. Bu yer de taraflar aksini belirlemedikçe, *lex contractus*'a göre belirlenir ve CISG'deki diğer kurallar saklı kalmak kaydıyla, kural olarak, satıcının iş yeri olacaktır. Sonuç olarak, satıcı, *lex contractus* uyarınca, CISG sözleşmesi kapsamında satın alma bedeli için kendi iş yerinin bulunduğu yerdeki Devlet mahkemelerinde dava açma hakkına sahip olacaktır.

Satıcının işyerinde uluslararası yargı yetkisi olması ve ifa yerinin, forumun uygulanabilir usul hukuku çerçevesinde ve temel sözleşmeye uygulanan hukuka

³⁶⁰ Hartley, *Choice-of-court agreements under the European and International Instruments*, p. 1.37.

³⁶¹ Dickinson, Lein, James, *The Brussels I Regulation Recast*, Kısım 2.131; Kelly, O'Connor, "Article 5 (1) of the Brussels Regulation: Internal Conflict in the Conflict of Laws", s. 11.

³⁶² Çelikel, Erdem, *Milletlerarası Özel Hukuk*, s. 323; Schlechtriem & Schwenzler, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 867. Nomer Ergin, *Devletler Hususi Hukuku*, s. 307; Dickinson, Lein, James, *The Brussels I Regulation Recast*, Kısım 2.131.

başvurmaksızın bağımsız olarak belirlenmesi gerektiği de savunulmuştur³⁶³. Nitekim, Avusturya Yüksek Mahkemesi Oberster Gerichtshof ve Fransa Yüksek Mahkemesi Cour d'Appel Paris CISG'in bu konuyu ele almadığına karar vermiş ve yürürlükteki ulusal sözleşme hukukunu uygulamıştır. Alman Bundesgerichtshof da, söz konusu talebin temelini oluşturan yükümlülüğün ifa edildiği yerin belirleyici bir faktör olduğuna karar verdiğinde üçüncü bir görüş sunmuştur³⁶⁴. Bu yaklaşımlar, CISG'nin ifa yerine ilişkin maddi hukuk kuralının amacı ile ifa yerindeki mahkemelere yargı yetkisi veren usul kanunlarının amacının farklı olması niteliğini ortaya koyar. Özellikle, CISG m. 57(2)'deki kuralın, satıcının farklı bir ülkede iş yerini değiştirmesi sonucu yargı yetkisinin yeni iş yerine verilmesi durumunda endişe verici sonuçlara yol açabileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, satın alma bedelini ödeme yükümlülüğünün devri durumunda, alıcının devralanın iş yerindeki mahkemelerin yetkili olacağı görüşü benimsenirse, bu durum başka istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Bu konuda, Viyana Konferansı'nda, Federal Almanya Cumhuriyeti tarafından ifa yerinin o yerdeki mahkemelere yargı yetkisi vermemesi yönünde bir hüküm eklenmesi önerilmiş, ancak bu öneri, konferansın usule ilişkin konuları tartışma yetkisine sahip olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir³⁶⁵. Kanaatimizce de CISG'ye böyle bir madde eklenmiş olması sorunun çözümüne hizmet ederdi. Bu nedenle, bu sorunun geçerliliğini ne yazık ki günümüzde de sürdürmektedir. CISG'nin usul hukuku konularına girmemesi konusundaki aşırı hassasiyeti bu konuda her mahkemenin yetki konusunda farklı bir yoruma gitmesine sebebiyet verecektir.

Ödeme yerindeki mahkemelerin uluslararası yargı yetkisine ilişkin çözülmemiş sorunlar göz önüne alındığında, uluslararası bir satım sözleşmesinin taraflarına, sözleşmelerine bir tahkim veya yargılama yetkisini haiz bir mahkeme seçimi maddesini sözleşmelerine eklemeleri önem taşır. Sözleşmeye eklenecek olan bu sözleşme maddesi, olası yargı yetkisi ve uygulanacak hukukla ilgili belirsizlikleri önlemek için önemlidir.

³⁶³ Ayrıntılı bilgi: Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 863.

³⁶⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 803.

³⁶⁵ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 863.

5. Semenin Ödeme Zamanı

5.1 Genel Olarak

Alicının semeni ödeme borcunun ifa zamanı, alacaklıdan semenin ödenmesinin istenilebileceği andır³⁶⁶. Satıcının alıcının semeni ödeme borcunu talep edebileceği zamanın belirlenmiş olması durumunda buna vâde denir³⁶⁷.

CISG'ye tabi bir sözleşmede çoğu defa ifa zamanına ilişkin taraflar açık veya zımni hükümler koyarak ifa zamanını belirlerler. Vâde, belirli bir zaman noktasının tayin edilmesi veya ödemenin gerçekleştirilmesi gereken bir sürenin öngörülmesi yoluyla taraflarca sözleşme ile belirlenebilir. Semen in ödeme zamanı sabit olmasa da belirlenebilir olması yeterlidir³⁶⁸. Bu kapsamda ödeme zamanına ilişkin herhangi bir sözleşme hükmünün CISG m. 8 ve m. 9 uyarınca yorumlanması gerekebilir. Bu yorumlama, uygulamada ödemenin fatura düzenlenmesi gibi belirli bir eyleme bağlanması gerekliliğine yol açabilir. Ödeme zamanı, taraflardan birinin belirli bir eylemi gerçekleştirmesine bağlı da olabilir. Örneğin satıcının teslim hazır olduğunu bildirmesi, teslimle birlikte ödeme gerçekleşecekse teslim, bir makinenin işletmeye alınması gibi durumda malın fiilen devralınması sonrasında satıcının makineyi işletmeye alması için bir işçisini göndermek suretiyle makinenin fiilen işletmeye açılması bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Vâde, bazen ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen; fakat mutlaka gerçekleşecek bir olaya göre belirlenmiş olabilir. Buna “belirsiz vâde” (*gayri muayyen vâde*) denir³⁶⁹. Örneğin zeytin hasadının sonu, fındık piyasasının açılması vâde olarak tayin edilmiş olabilir.

Vade, bazen belirli bir ödeme yönteminin seçilmesi ile de belirlenebilir. Örneğin, "vesaik mukabili ödeme" şartı veya bir akreditif şartı olması durumunda,

³⁶⁶ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 331; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 28. Baskı, Legem Yayıncılık, 2023, s. 1064.

³⁶⁷ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 334.

³⁶⁸ Schlechtriem & Schwenzler, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 870 ve naklen;; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, p. 58.9.

³⁶⁹ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 337.

ödeme zamanları ilgili ödeme yöntemleri uyarınca belirlenir. "Faturanın alınmasından belirli gün sonra", "teslimattan üç hafta sonra" gibi ifadeler de yeterince belirleyicidir. "Fatura karşılığı ödeme" gibi ifadeler, ödeme vâdesinin malların teslimine değil, faturanın teslimine bağlı olduğunu belirtir. Incoterms kurallarında doğrudan ödeme zamanına ilişkin bir hüküm bulunmaz, ancak Incoterms kuralları da CISG m. 9 kapsamında ticari teamül olarak veya ilgili Incoterms kuralının taraflara yüklediği diğer edimler açısından ödeme zamanını dolaylı olarak belirleyebilir.

Vâde, bazen önceden hiç belirlenmez, fakat vâdeyi belirleme yetkisi belirli bir kişiye – (çoğunlukla alacaklıya) verilmiş olabilir. Bu takdirde vâde, söz konusu kişinin kendisine tanınan hakkı kullanması ile belirlenecektir. Bu hakkın kullanılmasına “muacceliyet ihbarı (güncellik bildirimi)” denir³⁷⁰. Buna karşın, vâdeyi belirleme yetkisi borçluya tanınmışsa, niteliği bakımından bir eksik borç söz konusu olur³⁷¹.

1979 tarihli Birleşik Krallık Mal Satışı Yasası m. 10(1) uyarınca, ödeme zamanı genellikle sözleşmenin esaslı bir unsuru değildir. Bu nedenle, alıcının ödeme yapmaması halinde satıcı, muacceliyet ihbarında bulunmak zorundadır³⁷². Benzer şekilde Türk Hukuku’nda bilinen “muacceliyet ihbarı”, Fransız hukukunda bilinen “*mise en demeure*” veya İsviçre ve Alman hukukunda bilinen “*Mahnung*” gibi yerel hukuk sistemlerinde muacceliyet sistemi mevcuttur; ancak bu sistem CISG tarafından benimsenmemiştir³⁷³. Semenın ödeme zamanının tespitinde CISG’nin Türk ve birçok hukuk sistemlerinden ayrıldığı en önemli fark burasıdır. CISG’de vade CISG m. 59 ve CISG m. 58 kapsamında bellidir. Ancak, taraflarca semenin ödenmesi zamanının; tarafların anlaşması ile bir tarafa bırakıldığı hallerde, artık sözleşme uyarınca belirlenmiş bir belirsiz vade vardır ve bu vadenin belirli hale gelmesi adına satıcının alıcıya ihbarda bulunması gerekebilir.

³⁷⁰ a.g.e., C. 1, s. 338.

³⁷¹ a.yer.

³⁷² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 821.

³⁷³ Honnold, Flechtner, **Honnold’s Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention**, m. 59.

CISG m. 59'da “*Alicı, satıcının hiçbir talebine veya başka bir formaliteye uymasına gerek olmaksızın, sözleşmede tespit edilen veya sözleşme ve bu Antlaşma uyarınca belirlenebilen tarihte semeni ödemelidir.*” hükmü yer almaktadır. CISG m. 59 hükmü, CISG'ye tabi satışlarda uygulanacak semeni ödeme zamanının kuralını belirten vâde hükmüdür ve ana kural olarak taraflar arasındaki sözleşme veya CISG md.58'de yer alan yedek vade hükmü çerçevesinde alıcının semeni ödeme zamanını tespit eder. Buna göre ödeme, belirtilen tarihte otomatik olarak vâdesi gelmiş sayılır ve alıcının semeni ödemesi gerekmektedir. Alıcının ödeme yapması ile kasıt ödeme yapması için gereken her türlü adımı atması gerektiğidir. Bu ise ödeme yöntemine göre doğrudan ödeme olabileceği gibi eğer ödeme yöntemi olarak akreditif söz konusuysa, alıcının akreditifi açması ve akreditif ile ilgili işlemleri tamamlaması gerektiğini belirtir. Bu örnekte akreditif hesabının açılması için ayrıca ihtarname gerekmemektedir.

CISG m. 59'un muacceliyet ihbarını şart koşmaması nedeniyle satıcı dostu olarak gözüken hüküm, satıcının malların alıcı tarafından teslim alınabileceğini dair alıcıya bildirimde bulunmak zorunda olduğu CISG m. 58(1) hükmü ile dengelenmiş durumdadır³⁷⁴. Ayrıca, alıcının CISG m. 58(3) uyarınca ödeme öncesinde malları inceleme hakkını kullanmak istemesi ile birlikte, ileride CISG m. 78 hükmü çerçevesinde ödemek zorunda kalacağı temerrüt faizinin otomatik olarak tahakkuk etmesini engelleyebilir. Bununla birlikte, satıcının alıcıya ödeme yapmama nedenlerini sormasını ve alıcıya vâde tarihinden sonra ek süre tanımasını gerektiren genel bir iyi niyet ilkesinin uygulanmasına yer yoktur.

Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, alıcı CISG m. 59 hükmü uyarınca, borcunu taksitle ödeme imkanına sahip değildir. Zira, madde semen borcunun tamamının bir anda muaccel olmasını öngörür.

Bir borcun sonradan vâdeye bağlanmasına ve özellikle mevcut vâdenin uzatılmasına tecil (erteleme) anlaşması denir³⁷⁵. Bu anlaşma niteliği itibarıyla asıl sözleşmenin değişikliği olduğundan CISG kapsamında değerlendirilmemelidir ve CISG Bölüm II Kısım II Sözleşmenin Kurulması bölümündeki esaslar çerçevesinde

³⁷⁴ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 889.

³⁷⁵ Oğuzman, Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. 1, s. 335.

yapılmalıdır³⁷⁶. Ancak, CISG m. 58'de yer alan kural uyarınca alıcının malları teslim almadığı için semeni ödemekten kaçınması hali veya alıcının ödeme öncesinde malları inceleme hakkı gibi hükümler nedeniyle vâde ertelenmiş olabilir. Örneğin, sözleşme akdedildikten sonra ödemenin daha ileri tarihli bir vadeye sahip olan bir kambiyo senedi ile ödenmesi konusunda tarafların anlaştıktan sonra, yeni bir tecil anlaşması yapmaksızın alıcının satıcıya vadesi ileri tarihli bir kambiyo senedi keşide ederek teslim etmesi, semeni ödeme borcunun vadesinin zımnen ertelenmesine ilişkin bir anlaşma olarak kabul edilebilir.

Vâde, önceden açıkça bilinen bir tarih olabileceği gibi bir hesaplama ile bulunabilecek bir tarih de olabilir³⁷⁷. Örneğin 28 Ocak 2025 gibi belirli bir tarih veya sözleşmenin kurulmasından üç ay sonra gibi ifadeler vâde olarak belirlenmiş olabilir. Bu halde belirli bir vâde söz konusudur ve alıcı belirlenen vâdede semeni ödemekle yükümlüdür.

Vâde, bazen de bir borcun ifa edilebileceği tek zaman parçasını değil, fakat tarafların ifa için kesin olarak kararlaştırdıkları zaman parçasını ifade eder. Böyle bir durumda, belirlenmiş olan bu zaman parçası geçtikten sonra da ifa mümkündür; fakat taraflar ifanın mutlaka kararlaştırılan zamanda yapılmasında anlaşmışlardır. Bu tarzda, ifa zamanı kesin olarak kararlaştırılan borç işlemlerine “*kesin vâdeli işlemler*”, “mutlaka belirli zamanda ifası gereken işlemler” (*Fixgeschaeft*) denilmektedir³⁷⁸. Örnek vermek gerekirse, nikah için gelinlik ısmarlanması halinde - bu maksadın da satıcı tarafından bilinmesi şartıyla- bu tarihe yetişmeyen gelinlik bu tarihin geçmesiyle anlamını kaybeder. Alıcının CISG kapsamındaki semeni ödeme borcu kural olarak kesin vade olmadığı gibi, CISG kapsamında m. 61-65 kapsamındaki haklarını kullanabilmek anlamında kural olarak sözleşmenin esaslı ihlali olarak dahi kabul edilmez ve bu nedenle satıcının alıcıya CISG m. 63 kapsamında ek mehil vermesi gerekir³⁷⁹.

CISG m. 63 hükmünde yer alan satıcının alıcıya semeni ödemesi için ek bir süre vermesine yönelik talep hakkı, semeni ödeme borcunun muaccel olması için bir

³⁷⁶ a.yer.

³⁷⁷ a.g.e., C. 1, s. 337.

³⁷⁸ a.g.e., C. 1, s. 320; Andreas Von Tuhr, *Borçlar Hukuku 1-2*, s. 505.

³⁷⁹ Toker, “*Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali*”, s. 234.

gereklilik değil, satıcının alıcının ödemesini zamanında yapmaması halinde kullanabileceği bir hak, bu yolla sözleşmeyi ifa edip etmeyeceğini netleştirmesi için bir seçenektir. Alıcının kendisi için verilmiş olan ek mehil süresi içerisinde semeni ödememesi veya ödemeyeceğini başka bir şekilde belirtmesi halinde, bu durum esaslı bir ihlal olmasa bile satıcıya CISG m. 64(1)(b) hükmünde yer alan sözleşmeden dönme hakkı verir.

Bununla birlikte CISG m. 61(2) uyarınca satıcı her halde tazminat hakkını kaybetmez. Bu anlamda eğer satıcı herhangi bir ek zarara uğramışsa, örneğin döviz için para birimi dönüştürme kayıpları veya CISG m. 78 uyarınca geri kazanılabilecek olan faiz oranından daha yüksek bir oranda kredi faizi ödemekten kaynaklanan kayıpları mevcutsa, CISG m. 61(1)(b) ve CISG m. 74 uyarınca tazminat talep edebilir³⁸⁰.

CISG m. 59 madde hükmü sadece semen için yazılmış olsa da; CISG kapsamındaki bütün para ödeme borçları için uygulama alanı bulur. Buna göre, satın alma bedelinin geri ödenmesi talebi (CISG m. 81(2)), buna ilişkin faiz de dahil olmak üzere (CISG m. 84(1)), CISG m. 78 uyarınca faiz talebi, CISG m. 50 uyarınca fiyatın düşürülmesinden kaynaklanan satın alma bedeli ile indirimli fiyat arasındaki farkın geri ödenmesi talebi, fazla ödenen tutarların geri ödenmesi talebi veya sözleşmeden doğan bir cezanın ödenmesi talebi gibi diğer ödeme talepleri için de geçerlidir. Tazminat konusunda ise borçlunun zarar veya masrafın tam miktarının zaten satıcı tarafından biliniyor veya bilinebilir durumda olması halinde de geçerlidir³⁸¹.

CISG m. 59 kapsamında taraflarca alıcının semeni ödeme zamanının sözleşme ile doğrudan tespiti yapılamadığı hallerde CISG hükümleri uyarınca ödeme zamanının belirlenmesi gerekir. Bu hüküm CISG'nin 58'inci maddesidir. CISG m. 58'de hükmü sadece ödeme zamanını düzenlemeyerek aynı zamanda ifadan kaçınma hakkında da satıcı adına hüküm içermektedir. Bu kapsamda iki ana temel başlıkta

³⁸⁰ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 889.

³⁸¹ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 889.

düzenlemesi mevcuttur³⁸². İlk olarak³⁸³, ödeme ile belgelerin veya malların tesliminin eşzamanlı olması gerektiğine dair olan hükmü ile CISG'nin genel ilkesi açıklanır. Bu husus, malların veya belgelerin aynı anda bedel karşılığında değiştirilmesi gerektiği anlamına gelir. İkinci olarak³⁸⁴ ise, satın alma ödeme zamanı belirlenir.

Bu kapsamda CISG m. 58'in içeriği, ödeme zamanı ve eşzamanlı ifa ilkesinin iki maddeye ayrıldığı ULIS (*Uniform Law on the International Sale of Goods*) kapsamındaki ilgili kurallara benzetilmektedir. CISG çalışma grubu, ULIS sistemini, teslimden malların alıcının tasarrufuna sunulduğu zamana doğru değiştirerek, iki ULIS hükmünü tek bir kuralda birleştirmiştir. Ayrıca, ULIS'in m. 72(1) uyarınca satıcının malların sevkiyatını ödemenin alınmasına kadar erteleme hakkına sahip olması, bazı ülkelerdeki satış hukuku uygulamalarıyla çeliştiği için kaldırılmıştır³⁸⁵.

CISG m. 58 ile tarafların semeni ödeme zamanının sözleşmede kararlaştırmadığı durumda ne zaman ödeneceği ile ilgili temel ilkeler getirilmiştir. Buna göre malların veya temsil eden belgelerin verilmesi halinde ne zaman ödeneceği CISG m. 58(1)'de, malların taşınması gereken hallerde ödeme zamanı CISG m. 58(2)'de düzenlenmiştir. Ayrıca, CISG m. 58 (3)'de de alıcının malları muayene olanağına sahip olmadan ödeme yükümlülüğünün doğmayacağı prensibi de getirilmiştir.

³⁸² Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 244.

³⁸³ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 889 Naklen: ; Magnus, von Staudinger, Martinek, *Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, s. 58. Huber, "Münchener Kommentar zum BGB", m. 58; Herber, Czerwenka, *Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf*, m. 58; Brunner, *UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht*, m. 58.

³⁸⁴ Magnus, von Staudinger, Martinek, *Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, m. 58; Bamberger, Roth, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, C. 2703, m. 58.

³⁸⁵ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 869.

5.2 Mal ve Belgeler Karşılığı Aynı Anda Ödeme (CISG Madde 58 (1))

5.2.1 Genel Olarak

Alicının semeni ödeme borcu, CISG m. 58(1), cümle 1 uyarınca, satıcının malları veya malları temsil eden belgeleri alıcının tasarrufuna sunduğu anda muaccel hale gelir³⁸⁶. Burada "*alıcının tasarrufuna sunma*" teriminin anlamı, tarafların kararlaştırdığı belirli sözleşme teslimat koşullarına bağlı olarak belirlenir. Bu koşullar, tarafların ICC Incoterms gibi ticari terimleri kullanarak açıkça veya zımnen kararlaştırdıkları veya CISG'nin m. 31 tarafından atfı yapılan teslimat koşulları olabilir³⁸⁷.

Alicının tasarrufuna sunmanın ne anlama geldiği, sözleşme içerisinde tanımlanan veya uluslararası ticarete yaygın olarak kabul edilen teslimat koşullarına göre değişiklik gösterir. Örneğin, ICC Incoterms'de belirtilen "FOB" (*Free On Board*) veya "CIF" (*Cost, Insurance and Freight*) gibi terimler, malların alıcının tasarrufuna ne zaman ve nasıl sunulacağını açık bir şekilde belirtir³⁸⁸.

CISG m. 31, malların tesliminin ne anlama geldiğini ve bu teslimatın nerede gerçekleşeceğini belirtir. Bu madde, özellikle malların teslimat yerini ve teslimat şeklini, sözleşmede veya sözleşmenin bir parçası olan açıkça belirtilmediği durumlarda belirlemek için kullanılır. CISG m. 31 esasen satıcının malı teslim etme yükümlülüğünün ifa yerini belirleyen bir yedek hukuk kuaralı hükmüdür³⁸⁹. Bu kapsamda, malların satıcı tarafından belirlenen bir yere gönderilmesi, belirli bir yerde alıcıya bırakılması veya alıcıya teslim edilmesi gibi farklı senaryolara göre teslimin nerede nasıl yapılacağını tanımlar. Bu belirleme, alıcının semeni ödeme borcunun ödeme zamanını doğrudan belirler.

CISG m. 58(1)'in ilk cümlesi, "*Alicının semeni belirli başka bir anda ödeme yükümlülüğü yoksa, satıcının sözleşme veya bu Antlaşma uyarınca malları veya*

³⁸⁶ a.g.e., s. 871.

³⁸⁷ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 141.

³⁸⁸ Incoterms® 2020.

³⁸⁹ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 141.

malları temsil eden belgeleri tasarrufuna hazır bulundurduğu anda ödemeyi yapması gerekir.“ hükmü ile ödeme zamanını, sözleşmede belirtilen veya kabul edilen teslim koşullarına bağlı olarak belirler. Bu durum, alıcının malları ya da malları temsil eden belgeleri fiilen devralması veya kontrol etme imkanına sahip olması anlamına gelebilir. Bu anlamda örneğin, fatura teslimi CISG m. 9(2) uyarınca çoğu ticari branşta bir uluslararası ticaret kullanımı olarak kabul edilebilen veya en azından CISG m. 8(3) anlamında taraflar arasındaki teamül kapsamında değerlendirilebilecek bir evraktır. Bununla birlikte, satıcının ticari bir fatura ibraz etmesi gerekmele birlikte, satın alma bedeli fatura ibrazından bağımsız olarak CISG m. 59 uyarınca farklı bir zamanda da muaccel hale gelebilir. Buna göre, alıcının ödeme yükümlülüğünün belirli bir tarihte başladığını ve bu tarihin fatura ibrazına bağlı olduğunu doğrudan söyleyemeyiz³⁹⁰. Bununla birlikte tam aksi yönde verilmiş mahkeme kararı da mevcuttur. Bir Alman Mahkemesi tarafından verilmiş bir kararda³⁹¹, faturanın satış sözleşmesinin zımni bir şartı olduğu kabul edilmiştir. Bu anlamda satıcının malları ve belgeleri teslim edeceği farklı senaryoların her durumda titizlikle incelenmesi gerekir.

5.2.2 Mal Karşılığı Aynı Anda Ödeme

Ana kural olarak CISG m. 58(1) uyarınca; satıcı *“malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurduğu anda”* alıcı, semeni ödemek zorundadır. Alıcının tasarrufuna sunulacak malların neresi olduğu hem ödeme yerini hem de ödeme zamanını belirleyecektir. Sözleşmede malların nerede teslim alınacağı konusunda bir açıklık bulunmuyorsa CISG m. 31’de yer alan tamamlayıcı hükümlere bakmak gerekecektir.

CISG m. 31(b) hükmü uyarınca, sözleşmenin kurulduğu sırada malların belirli bir yerde bulunduğunu veya orada imal edileceğini bilmeleri durumunda, alıcı malları bu yerde teslim alacaktır. Bu kapsama girmeyen hallerde CISG m. 31(c) uyarınca malların satıcının işyerinden teslim alınması gerektiği belirtilmektedir. CISG m. 31(b) ve (c)’deki alıcının malları depodan, fabrikadan veya satıcının işyerinden teslim alması gerektiği düzenlemesi, ICC Incoterms 2020 EXW (Ex

³⁹⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 816.

³⁹¹ www.cisg-online.org, CISG-Online 2302. Mahkeme: Almanya AG Geldern Mahkemesi, Karar Tarihi: 17 Ağustos 2011, Erişim Tarihi: 25.12.2023

Works) ile getirilen düzenlemeye paraleldir³⁹². EXW terimi uyarınca satıcı, malları belirtilen teslim yerinde, herhangi bir nakliye aracına yüklemeden alıcının emrine sunmalıdır³⁹³.

Alıcının malları bu şekilde malın üretildiği fabrikadan veya belirlenmiş bir depodan teslim alması gerektiği durumlarda hem CISG hem de Incoterms çerçevesinde akdedilen sözleşmeler açısından satıcının alıcıya malların hazır olduğu yönünde bir bildirim yapması gerektiği kabul edilmektedir. CISG'de bu konuda açık hüküm olarak belirtilmemişse de öğretide kabul edilmektedir³⁹⁴. ICC Incoterms 2020 hükümleri çerçevesinde ise malların alıcı tarafından satıcının bizatihi kendisinden veya belirlediği deposundan teslim alınması gereken tüm halleri (örneğin EXW ve FAS tipi teslim şekilleri) kapsayacak şekilde Incoterms 2020 madde A10 uyarınca satıcının alıcıya malların hazır olduğu yönünde bir bildirimde bulunması gerektiği düzenlenmiştir³⁹⁵.

Satıcının malların hazır olduğu konusundaki bildirimini alıcıya ulaştığında, alıcı teslim alma borcu kapsamında makul bir süre içinde malları teslim almak zorundadır³⁹⁶. Alıcıdan beklenen bu süre, CISG m. 58(3) uyarınca malı inceleme hakkından tamamen bağımsızdır. Eğer alıcı malları ayrıca incelemek isterse, bu inceleme talebini de kısa süre içinde önceden gerçekleştirerek teslim alma yükümlülüğünü yerine getirmelidir³⁹⁷.

Buna göre, alıcının semen ödeme yükümlülüğünün ödeme zamanı, CISG m. 58(1)'de yer alan hüküm gereği satıcının malları alıcının tasarrufuna bulundurduğu andır. Satıcının, alıcıya malların teslim alınmaya hazır olduğuna dair bildirim yapmasının gerekmesi halinde CISG m. 32 uyarınca bildirim yapılmalıdır. Bu bildirim, malların başka bir yerde depolandığı veya satıcının işyerinde alıcının

³⁹² **Incoterms® 2020.**

³⁹³ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 379.

³⁹⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 872.

³⁹⁵ **Incoterms® 2020.**

³⁹⁶ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 872 naklen;; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 58; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 58; Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, m. 58.

³⁹⁷ bkz. Bölüm III Alıcının Malı Teslim Alma Borcu

tasarrufuna bırakılması suretiyle yapılan teslimatlarda da geçerlidir. Bu bildirimler de koşullara uygun araçlarla yapılmışsa, CISG m. 27 uyarınca bu bildirimlerdeki bir gecikme veya hata veya bildirimin ulaşmamış olması, açıklamada bulunan tarafı ona dayanma hakkından yoksun bırakmaz.

Alıcının CISG m. 58(3) uyarınca malları inceleme hakkı saklı kalmakla birlikte, satın alma bedeli, satıcının malları kendi işyerinden veya depodan alıcının tasarrufuna bıraktığına ilişkin bildirimde bulunmasını gerektirir. Malların teslim hazır olduğuna ilişkin CISG m. 32 kapsamında zorunlu olarak yapması gereken bildirimin alıcıya ulaştığı anda semen borcu muaccel hale gelir³⁹⁸. Eğer satıcı, ödemenin taşıyıcı aracılığıyla veya belgeli tahsilat yoluyla tahsil edilmesini sağlamamışsa, malların alıcıya veya taşıyıcıya teslim sonrasında satıcıya ödeme yapması için makul bir süre tanınır. Bu süre, CISG'nin m. 57(1)(a) kapsamında ele alınır ve ödemenin satıcının işyerinde satıcının tasarrufuna geçecek makul süreyi kapsar³⁹⁹. Bu süre içerisinde alıcı semeni ödeme borcunu ifa etmelidir.

Teslimin gerçekleşmesi sonrasında satıcının işyerinin değişmesi halinde CISG m. 57(3) uyarınca ödemenin yeni işyerine yapılması gerekir⁴⁰⁰. Ancak, bu halde işyerinin değişikliğinden kaynaklanan masraflara CISG m. 57(3) uyarınca satıcı katlanmakla yükümlüdür.

Satıcının malları alıcının işyerinde veya onun belirlediği başka bir yerde teslim etmesi gereken durumlar ICC Incoterms 2020⁴⁰¹ kapsamındaki F ve D tipi sözleşmelerde söz konusu olur. Özellikle DAP (*“Delivered at Place”*) veya DDP (*“Delivered Duty Paid”*) terimleri, satıcının malları belirtilen varış yerinde boşaltmaya hazır olarak gelen bir taşıma aracıyla alıcının tasarrufuna sunmasını gerektirir. Satıcının malları alıcının iş yerinde veya alıcının belirlediği başka bir yerde alıcının tasarrufuna sunması gerektiğinde, satıcının bu malları belirtilen yerde hazır bulundurması ve eğer teslimat alıcının iş yerinden farklı bir yerde yapılacaksa

³⁹⁸ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 875.

³⁹⁹ a.yer.

⁴⁰⁰ bkz. Bölüm II – Alıcının Semeni Ödeme Borcu – 4.3.2.2. İşyerinin Değişmesi

⁴⁰¹ **Incoterms® 2020**.

alıcıya bu durumu da bildirmesi gerekmektedir. Bu kapsamında, satıcı, alıcının malları teslim almasını kolaylaştıracak şekilde gerekli bildirimleri yapmalıdır⁴⁰².

Satıcının, alıcıya malların teslim alınmaya hazır olduğuna dair CISG m. 32 uyarınca yapması gereken bildirim, malların başka bir yerde depolandığı veya alıcının işyerinde alıcının tasarrufuna bırakılması suretiyle yapılan teslimatlarda da geçerlidir. Bu bildirimler de koşullara uygun araçlarla yapılmışsa, CISG m. 27 uyarınca bu bildirimlerdeki bir gecikme veya hata veya bildirimin ulaşmamış olması, açıklamada bulunan tarafı ona dayanma hakkından yoksun bırakmaz.

Alıcının m. 58(3) uyarınca malları inceleme hakkı saklı kalmakla birlikte, satın alma bedeli, satıcının malları alıcının işyerinde alıcının tasarrufuna bıraktığı veya alıcının iş yerinden farklı bir yerde malların teslim edilmesi söz konusu ise, malların teslim hazır olduğuna ilişkin CISG m. 32 kapsamında zorunlu olarak yapması gereken bildirimin alıcıya ulaştığı anda semen borcu muaccel hale gelir⁴⁰³. Eğer satıcı, ödemenin taşıyıcı aracılığıyla veya belgeli tahsilat yoluyla tahsil edilmesini sağlamamışsa, alıcıya teslim sonrasında satıcıya ödeme yapması için makul bir süre tanınır. Bu süre, CISG'nin m. 57(1)(a) kapsamında ele alınır ve ödemenin satıcının işyerinde satıcının tasarrufuna geçecek makul süreyi de kapsar⁴⁰⁴. Bu süre içerisinde alıcı ödeme yapmalıdır.

5.2.3 Belgeler Karşılığı Aynı Anda Ödeme

Sözleşmede belgelere dayalı ödemeye ilişkin bir hüküm bulunmuyorsa, CISG m. 58(1) hükmü belgelerin ibrazı üzerine ödeme yapma hakkı vermez; böyle bir durumda mal karşılığı ödeme hükümleri geçerlidir. Sözleşmede belgeler karşılığında ödeme yapılması öngörülüyorsa, genellikle sözleşmede belgelerin ibrazına, yani hangi belgelerin olacağı, bunlardan ödemeye ilişkin olanlar varsa hangi bankaya hangi yerde sunulacağına ilişkin ayrıntılı hükümler de yer alır. Böyle bir durumda,

⁴⁰² Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 379.

⁴⁰³ Schlechtriem & Schwenzler, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 875.

⁴⁰⁴ **a.yer.**

alıcının semeni ödeme borcu, ancak sözleşme gerekliliklerine uygun belgeler alıcıya sunulduğunda muaccel hale gelir⁴⁰⁵.

Satın alma bedelinin muaccel hale gelmesi için sözleşme uyarınca tüm belgelerin sunulmasını şart koşmanın, yalnızca malların tasarrufunu kontrol eden belgelere atıfta bulunan CISG m. 58 maddesinin dar ifadesiyle çeliştiği düşünüldüğü ölçüde, 58'inci maddeden zımni bir sapma olduğu varsayılabilir⁴⁰⁶. Zira, CISG m. 58(1) hükmü satıcının hangi belgeleri sunması gerektiğini belirtmemektedir. Alıcının semeni ödeme yerini belirten CISG m. 57 hükmü, "*belgeler*" ifadesini kullanırken, ödeme zamanını düzenleyen CISG m. 58 hükmü "*malları temsil eden belgeler*" ifadesini kullanarak daha dar bir ifade kullanmaktadır. Bununla birlikte, CISG m. 58 lafzı, satıcının yükümlülükleri çerçevesinde CISG m. 34'te yer alan satıcının borcu olarak belirtilen "*mallara ilişkin vermesi gereken belgeler*" lafzından da daha dardır. CISG m. 58'de yer alan "*malları temsil eden belgeler*" ifadesinden, anlaşılması gereken sadece konşimento veya makbuz senedi gibi belgeler değil, gerekli olan tüm belgeler, şeklinde yorumlamak gerekir⁴⁰⁷. Bu bağlamda, konşimento ile birlikte örneğin malların gümrükten çekilmesine yarayan gümrük evrakları, sevk irsaliyesi, iskele makbuzu, fatura, sigorta poliçesi gibi diğer belgelerin de malları temsil eden belgeler kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Zira, malları temsil eden belgelerden bahseden CISG'nin Arapça, Fransızca ve İspanyolca versiyonları tarafından 'malların tasarrufunu kontrol eden' teriminden daha geniş bir anlamda bahsedilmektedir⁴⁰⁸.

Bu kapsamda, belgelerin tespiti yapılırken satıcının borcu kapsamındaki belgeleri ve varsa Incoterms gibi ticari teamüller esas alınarak belgelerin tespiti yapılabilir. Malların teslim şekline ve nakliye ve/veya depolamanın söz konusu olup olmadığına bağlı olarak, satıcının konşimento ve makbuz senedi gibi geleneksel

⁴⁰⁵ Atalay, **Uluslararası Ticaret Hukukunda Vesaik Mukabili Ödeme: Belge Karşılığında Ödeme**, s. 16.

⁴⁰⁶ Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 145.

⁴⁰⁷ Huber, "**Münchener Kommentar zum BGB**", m. 58, p. 25; Ferrari, Flechtner, Brand, **The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention**, s. 53 p.5.

⁴⁰⁸ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 875; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 58.

mülkiyet belgelerini teslim etmesi gerekebilir⁴⁰⁹. Örneğin, çoğu Incoterms kuralı, satıcının olağan nakliye belgesini sunmasını zorunlu kılar. Konşimentolar malları temsil ettikleri ve malların kendilerinin yerine geçtikleri için çok önemlidir. Sözleşmenin gerektirdiği tüm belgelerin dahil edilmesinin nedeni, belgesel bir işlemde satıcının kesinlikle uygun belgeler sunmakla yükümlü olmasıdır. Sözleşmenin gerekliliklerine uyulmaması, satın alma bedelinin muaccel hale gelmesini engelleyebilir.

Belgeler genellikle alıcının bankasına (örneğin 'vesaik mukabili ödeme' durumunda) veya satıcının ülkesindeki bir teyit bankasına (örneğin akreditif şartı durumunda) ibraz edilerek alıcının kullanımına sunulur. Sözleşmede vesaik mukabili ödemenin öngörülmesi ancak vesaiğin ibrazına ilişkin herhangi bir açıklama yapılmaması halinde, CISG m. 58(1) uygulanır ve satıcının malların tasarrufunu kontrol eden belgeleri alıcının tasarrufuna sunması halinde alıcının semeni ödeme borcunu muaccel hale geleceğini belirler.

Üçüncü tarafın deposunda depolanan malların satışını konu alan sözleşmeler, temelde, malların depolandığı yerde (yani satıcının depoladığı yerde) veya üretim yerinde alıcının tasarrufuna bırakılması suretiyle teslimat için geçerli olan kurallara tabidir⁴¹⁰. Bu tür sözleşmelerde, malların üçüncü taraf depocu tarafından alıcıya sunulması gerekmektedir. Bununla birlikte, belgelerin teslimi esaslı rol oynar. Bu anlamda mal ve belgelerin birlikte teslimi önem arz eder.

Öğretide tartışılan konulardan biri, makbuz senedinin alıcının söz konusu mallar üzerindeki zilyetlik hakkını kabul etmesinin gerekli olup olmadığı veya satıcının alıcıya makbuz senedi makbuzunu teslim etmesinin ya da üçüncü taraf antrepocuya malları alıcıya sunması için talimat vermesinin yeterli olup olmadığıdır⁴¹¹. Satıcı, malların yalnızca ödemenin alınması karşılığında serbest bırakılması için üçüncü taraf depocuya talimat verebilir. Bu talimat, CISG'nin m. 58(2) kapsamında satıcının kullanabileceği bir haktır.

⁴⁰⁹ Aikens vd., **Bills of Lading**, s. 214; Todd, **Bills of Lading and Bankers' Documentary Credits**, s. 3; Schmitz, **"The Bill of Lading as a Document of Title"**, s. 255.

⁴¹⁰ Schlechtriem & Schwenzler, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 875.

⁴¹¹ Poroy, Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, s. 343.

Çoğu durumda, sözleşmedeki "makbuz senedi karşılığında nakit" veya "belgeler karşılığında nakit" gibi ödeme hükümleri, ödeme zamanını zımnen belirler. Bu, ödemenin belirli bir belgenin alıcının eline geçmesi veya belirli bir işlemin tamamlanmasıyla gerçekleşeceğini ifade eder. Özellikle, antrepo makbuzunun alıcıya teslim edilmesi veya belgelerin sunulması, ödemenin gerçekleşmesi için belirleyici bir an olarak kabul edilir.

Özetle, üçüncü taraf depocuda depolanan malların teslimatı, malların alıcının tasarrufuna geçmesi ve ödemenin gerçekleşmesi süreçlerini içerir. Bu süreç, malların fiziksel teslimatından ziyade, mallar üzerindeki kontrol ve zilyetliğin geçişi ve ilgili belgelerin teslimi üzerine kuruludur.

5.3 Taşımanın Dahil Olduğu Sözleşmeler (CISG Madde 58 (2))

CISG'nin m. 31(a) hükmü gereğince, malların taşınmasını içeren bir sözleşmede, satıcının malları alıcıya iletmek üzere ilk taşıyıcıya teslim etmesi satıcı açısından malların teslimatı olarak kabul edilir ve bu suretle satıcının teslimat yükümlülüğünü ifa ettiği kabul edilir. Bu teslimat, elbette ki malların alıcıya taşınma sürecinin başlangıcıdır ve malları alıcının kullanımına hazır hale getirmez. CISG'nin m. 58(2) hükmü uyarınca, eğer satıcı malların bedelinin ödenmesi dışında teslim edilmeyeceği koşullarında malları gönderme hakkını kullanmamışsa; alıcı, semeni ancak mallar kendi tasarrufuna geçtikten sonra ödemekle yükümlüdür. Bu husus, alıcının semeni ödeme yükümlülüğünün, malları taşıyıcıdan varış yerinde teslim aldığı anda muaccel hale geleceğini belirtir.

Satıcının malların varışı hakkında alıcıyı haberdar etmesi gereklidir. Ödeme yöntemine bağlı olarak, alıcının satıcının işyerinde veya belirlenen başka bir yerde ödeme yapması için alıcıya yeterli zamanın sağlanması önemlidir⁴¹². Hazır olma bildiriminin alınmasının ardından, CISG'nin m. 58(1) uyarınca semen muaccel hale gelir. Bu, alıcının malların teslimatı için hazır olduğuna dair bilgilendirildiği ve böylece semenin ödenmesinin gerektiğini gösterir.

⁴¹² Bkz: Bölüm III – Alıcının Teslim Alma Borcu - 3.1 Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğünün İfa Zamanı

CISG m. 58(2) uyarınca, satıcı malları, malların veya onları temsil eden belgelerin, semenin ödenmesi dışında alıcıya teslim edilmeyeceği şartlarla da gönderebilir. Bu, satıcının ödeme alınmadan malların teslimatını engelleme hakkına sahip olduğunu ortaya koyar; fakat eğer mallar taşıma sırasında kaybolursa, CISG'nin m. 67'si, m. 66 ile bağlantılı olarak, alıcının bedeli ödeme yükümlülüğünü ortaya koyabilir⁴¹³. Buna göre semeni ödeme borcu, malların varış yerinde beklenen varış zamanı itibarıyla muaccel hale gelebilir. Bu husustaki detaylar Incoterms kurallarıyla belirlenir⁴¹⁴.

Incoterms 2020 kapsamında C tipi ticaret terimleri, özellikle satıcının taşımayı organize etmesi gereken durumları ele alır. Örneğin, CIP (Carriage and Insurance Paid To) veya CIF (Cost, Insurance and Freight) gibi terimler, satıcının belirli bir noktaya kadar taşıma ve sigorta maliyetlerini üstlenmesini gerektirir. Uygulamada, malların taşınmasını içeren sözleşmeler genellikle belgelere dayalı olarak uygulanır, bu da ödeme ve teslimatın belirli belgelere bağlı olduğu anlamına gelir.

Transit malların satışında, malların taşınmasına ilişkin sözleşmelerde uygulanan kurallar geçerlidir⁴¹⁵. Bu tür durumlarda, malların varış yerinde alıcının tasarrufuna bırakılmasıyla satın alma bedeli muaccel hale gelir. Bu durum, alıcının malları fiziksel olarak teslim aldığı veya kontrolüne geçirdiği anda satın alma bedelinin ödenmesi gerektiği anlamına gelir.

Taşıma halindeki malların satışında, malların fiziki teslimatı genellikle varış noktasında gerçekleşir. Ancak, vesaik mukabili ödeme yöntemi, malların fiziksel teslimatından önce veya aynı esnada ödemenin gerçekleşmesini sağlar. Bu durumda,

⁴¹³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 813; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 876 ve Naklen.; Soergel, Lüderitz, Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 58; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 58; Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, m. 58; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", s. 58 p.27; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, p. 4-155.

⁴¹⁴ **Incoterms® 2020**.

⁴¹⁵ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 875.

malların taşıma belgeleri, ödeme yapıldıktan sonra alıcıya verilir. Alıcı da böylece malların teslimatını alabilir ve mallar üzerindeki tasarrufunu sağlar.

Uygulamada, malların taşınmasına ilişkin sözleşmelerin çoğu, genellikle "vesaik mukabili ödeme" (*Documents Against Payment - D/P*) şeklinde gerçekleştirilir. Bu ödeme yöntemi, alıcının malların belgelerini (örneğin konşimento⁴¹⁶, fatura, sigorta poliçesi gibi) teslim almadan önce ödeme yapması gerektiğini belirtir. Vesaik mukabili ödeme, belgelerin bir banka aracılığıyla alıcıya sunulduğu ve ödemenin bankalar tarafından satıcıya aktarıldığı bir süreçtir.

Mallar, varış yerinde, yani taşıyıcının malları alıcıya teslim ettiği yerde alıcının kullanımına hazır hale gelir. Bu durum, alıcının mallar üzerinde fiili kontrolünü sağlayabileceği anlamına gelir. Aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça, CISG m. 58(3) uyarınca, alıcı semen ödemesinden önce malları inceleme hakkına sahiptir. Birazdan ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz bu hüküm, alıcının malları teslim aldıktan sonra, ödeme yapmadan önce, malların durumunu ve sözleşme şartlarına uygunluğunu önceden kontrol etme hakkı olduğunu gösteren bir düzenlemedir.

5.4 Alıcının Ödeme Yapmadan Evvel Malları Muayene Etme Hakkı (Ön Muayene) (CISG Madde 58 (3))

CISG m. 58(3) kapsamında, alıcı, malları ödeme yapmadan önce muayene etme hakkına sahiptir. Bu hak, malların kısa ve öz bir şekilde incelenmesini kapsar ve bu inceleme çoğunlukla malların miktarına ilişkin olur. Ayıba karşı yapılacak olan detaylı inceleme ilk aşamada genellikle mümkün olmaz. Bu kapsamda, alıcının ödeme yapmadan önce malları inceleme hakkını düzenleyen CISG. m. 58(3) hükmü ile, CISG m. 38 uyarınca malların ayıba karşı tekeffül hükümleri çerçevesindeki ayrıntılı incelenmesi külfeti karıştırılmamalıdır⁴¹⁷. Bu ayrımı belirtmek adına alıcının CISG m. 58(3) hükmü çerçevesindeki inceleme hakkını belirtmek için “ön

⁴¹⁶ Aikens vd., *Bills of Lading*, s. 214; Todd, *Bills of Lading and Bankers' Documentary Credits*, s. 3; Schmitz, “*The Bill of Lading as a Document of Title*”, s. 255.

⁴¹⁷ Jafarov, *Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti*, s. 42; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 884; Honnold, Flechtner, *Honnold's Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, m. 58; Bamberger, Roth, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, C. 2703, m. 58.

muayene” terimini kullanacağız. Bununla birlikte teslimde malların kalitesini incelemeyi gerektirmeyecek ölçüde gözle anlaşılabılır açık olan ayıplar konusunda elbette ki CISG m. 38 hükmü devreye girer ve bu noktada ön muayeneden bahsedilmez⁴¹⁸.

Almanya’da bir mahkeme kararına⁴¹⁹ konu olmuş bir karar çerçevesinde, uyuşmazlık, İtalyan bir satıcı (davacı) ile Alman bir alıcı (davalı) arasında granit taşı alımına ilişkin bir sözleşmeden kaynaklanmıştır. İlk teslimatın hemen öncesinde alıcı malları muayene etmiş ve malların tamamen hatalı olduğunu muayenede tespit ederek, semeni ödemekten kaçınmış, teslimi kabul etmemiş ve ikame malların ücretsiz olarak teslim edilmesini teklif etmiştir. Bu durumu kabul eden satıcı malları iade aldıktan sonra ikame mallar için yeniden teslimat gerçekleştirmiştir. İkinci teslimatta da alıcı malları muayene etmiş, ancak ne malları teslim almadan önce ne de sonrasında malların ayıpları ile ilgili olarak satıcıya herhangi bir bildirimde bulunmamıştır. Sonrasında ise alıcı sözleşme bedelinin tamamını ödememiştir.

Satıcı, alıcıya karşı semenin ifasına yönelik dava açmıştır. Alıcı cevaben ikinci teslimatın da ilki gibi ayıplı olduğunu iddia etmiş ve bu konuda itirazda bulunmuştur. Satıcı, alıcının savunmasına cevaben ne ikame malların teslimatının öncesinde ne de sonrasında mallardaki kusurlara ilişkin bir ayıp ihbarının hiçbir zaman kendisine yapılmadığını ileri sürmüştür.

Mahkeme, satıcının ikinci teslimatı esnasında alıcının ilk teslimde olduğu gibi CISG m. 39(1) uyarınca iddia edilen açık ayıplara ilişkin ayıp bildiriminde bulunduğunu kanıtlayamaması nedeniyle alıcıyı haksız bulmuştur. Mahkeme ayrıca, semeni ödeme zamanının tespiti araştırmasına girmiştir. Mahkeme, semeni ödeme zamanı olarak ikinci teslimatta bildirimin yapılmamış olması nedeniyle, ikinci teslimat tarihini esas almıştır. CISG m. 78 uyarınca talep edilen faizle ilgili olarak da, faizin ikinci teslimat günü ile birlikte muaccel hale geleceğini CISG m. 58'e bağlı olarak belirlemiştir. Mahkeme, CISG m. 58(3)'e göre, satın alma bedelinin ödenmesi için herhangi bir tarih belirlenmemişse, faizin alıcının malları inceleme fırsatı

⁴¹⁸ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 885.

⁴¹⁹ <https://cisc-online.org/>, CISG Dava No: 432, Almanya Stendal Bölge Mahkemesi; Dosya No: 22 S 234/99 Tarih: 12 Ekim 2000. Erişim Tarihi: 25.12.2023

bulmasından önce muaccel olamayacağını bu nedenle de faiz oranının başlangıç tarihinin ikinci teslimat tarihi olarak kabul edilmesi gerektiğine hükmetmiştir. CISG'de faiz oranına ilişkin açık bir hüküm bulunmaması nedeniyle de, mahkeme faiz oranını satıcının hukukuna, yani İtalya'nın yürürlükteki ulusal hukukuna göre belirlemiştir. Bu karar, diğer ek unsurlarının haricinde, CISG m. 58(3)'de yer alan “ön muayene”nin ve CISG m. 39 kapsamındaki ayıba karşı tekeffül hükümleri karşısındaki durumu ve “ön muayenenin” CISG m. 58(3) uyarınca semeni ödeme borcunun doğumundaki rolüne, bu kapsamda faizin başlangıç tarihinin tespitindeki önemine ilişkin önemli bir karardır.

CISG'nin 58'nci maddesinin 3'üncü fıkrası kapsamında malların muayene edileceği yerin belirtilmemiş olması, ön muayene yapılacak yerin neresi olacağı sorunun ortaya çıkarır. Bu halde, ön muayene yeri CISG m. 31 uyarınca belirlenen teslim yeri olmalıdır⁴²⁰. Buna göre, eğer mallar CISG m. 31(c) kapsamında teslim ediliyorsa satıcının iş yerinde, CISG m. 31(b) kapsamında teslim ediliyorsa alıcının iş yerinde veya imalat, üretim veya depolama yerinde gibi belirli bir yerde teslim ediliyorsa malların bulunduğu yerde, ödeme yapılmadan önce bu yerlerde malların ön muayenesinin yapılması gerekir. Bu durumlar, CISG m. 58(1) ve 57(1)(b) uyarınca teslim yeri ile ödeme yerinin aynı yer olmasından kaynaklanmaktadır.

Ancak, malların CISG m. 31(a) uyarınca taşınması gerekiyorsa ve satıcı CISG m. 58(2) kapsamındaki hakkını kullanmamışsa, bu takdirde satıcının malları teslim yeri ile (CISG m. 31(a)) ile alıcının malları fiilen devralacağı yerin farklı olması nedeniyle, ödeme yeri (CISG m. 58(1), 57(1)(a)) farklı yerler olabilir. Bu durumda, malların muayene yeri varış yeri olarak kabul edilir⁴²¹. CISG m. 38(2), malların taşınmasını içeren sözleşmelerde ön muayenenin malların varış yerine ulaşmasından sonraya ertelenmesini öngörür. Bu madde, malların taşınması durumunda alıcının

⁴²⁰ Jafarov, *Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti*, s. 42; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 809; Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 885 Naklen.; Huber, “*Münchener Kommentar zum BGB*”, m. 58 p.5; Magnus, von Staudinger, Martinek, *Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, s. 58 p.27; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), *Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)*”, s. 58 p.77.

⁴²¹ Jafarov, *Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti*, s. 71; Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 886.

CISG m. 58(3) uyarınca ödeme yapmadan önce ön muayene hakkını malların varış yerinde uygulanabilir olduğunu belirtir⁴²².

Ön muayene hakkı, tarafların anlaşması ile veya CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamında ilgili ticari branştaki veya taraflar arasındaki ticari teamüller neticesinde kısıtlanmış olabilir⁴²³. Bilhassa, malların taşınmasını içeren sözleşmelerde, taraflar veresiye satım kapsamında ödeme zamanını ileri tarihli olarak belirlemişlerse veya satıcı CISG m. 58(3) kapsamındaki hakkını kullanmaktan vazgeçmişse, artık alıcının ödeme öncesinde “ön muayene” etme imkanı kalmaz. Benzer şekilde, uluslararası ticaretteki teamüller gereği vesaik mukabili ödemenin olduğu bir satışta, ön muayene gerçekleşmeden tamamen belgelere dayanılarak ödeme yapılması teamül gereğidir⁴²⁴. Uygulamada genel bir ticari bir teamül olarak, fatura mallar ile birlikte taşınıyorsa “ön muayene hakkı” söz konusu olabilirken, faturanın mallardan önce satıcıya teslim edilmesi halinde ön muayene hakkından bağımsız olarak semeni ödeme borcunun ödeme zamanı malların “ön muayenesi”nden önceden gelmiş olarak yorumlanabilir⁴²⁵. Bu hususlar, elbette ki alıcının ayıba karşı tekeffül hükümlerinden kaynaklanan ayıp ihbarı imkanını ortadan kaldırmaz.

Alıcı, CISG m. 58(3)’de yer alan ön muayene hakkını, ayıplı mal teslim alma riskini azaltmak amacıyla, malların taşıyıcıya yüklenmesinden önce bizzat yerine getirebileceği gibi, bu incelemeyi bağımsız bir denetim şirketine de yaptırabilir⁴²⁶. Eğer taraflar bir akreditif düzenlemesi üzerinde anlaşmışlarsa, satıcının genellikle Dünya Ticaret Örgütü akreditif kuralları çerçevesinde bağımsız bir denetim kuruluşu

⁴²² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 817; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 58 p.5; Christoph Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, Springer-Verlag, 2009, s. 58 p.15; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, s. 58 p.23.

⁴²³ Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, Art. 58 p. 22; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 58 p.6, Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 816.

⁴²⁴ bkz. İkinci Bölüm – Alıcının Semeni Ödeme Borcu 6.3 Dolaylı (Belgeli) Ödeme

⁴²⁵ Schlechtriem & Schwenzler, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 887.

⁴²⁶ Honnold, Flechtner, **Honnold’s Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention**, s. 58 p.338; Soergel, Lüderitz, Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, s. 58 p.7.

tarafından bağımsız bir rapor sunması zaten gerekecektir⁴²⁷. Bu raporun verilebilmesi için de ön inceleme bağımsız bir denetim şirketi tarafından yapılmış olacaktır.

6. Semen Ödeme Yöntemleri

6.1 Genel Olarak

Alıcının semeni ödeme borcunun kapsamına, borcun ifa şekli, bu kapsamda da yapılacak ödemenin yöntemi de girer. CISG ödeme araçlarına ilişkin herhangi bir hüküm içermemektedir. Buna göre taraflarca kararlaştırılmamış bir ödeme yöntemine bağlı olarak borcunu ödemek isteyen alıcının bu talebini CISG m. 59 uyarınca satıcı kabul etmek zorunda değildir. CISG m. 59 uyarınca “*Alıcı, satıcının hiçbir talebine veya başka bir formaliteye uymasına gerek olmaksızın, sözleşmede tespit edilen veya sözleşme ve bu Antlaşma uyarınca belirlenebilen tarihte semeni ödemelidir.*” Aynı doğrultudaki hüküm CISG m. 54’te de yer almaktadır. CISG m. 54’te de alıcının semeni ödeme borcunun kapsamına, semenin ödenmesini sağlayacak önlemleri alması gerektiği ve formaliteleri gerçekleştirmesi gerektiği belirtilir. Bu hükümlerden yola çıkılarak, eğer taraflarca daha önceden anlaşılmamışsa; satıcının akreditif hesabı açması, kendisine teslim edilecek bir kambiyo senedinin tahsili için üçüncü kişi olan keşideciye başvurmasının gerekmesi gibi başka bir formaliteye uymasına gerek olmaksızın alıcı tarafından semen ödenmelidir. En nihayetinde, semen, satıcının kullanımına hazır olmakla, bu kapsamda semenin nakit olarak serbestçe fiziken kullanımına hazır halde teslim edilmesi veya satıcının banka hesabına aktarılması gerekmektedir.

Ödeme yöntemi genellikle taraflar arasında yapılan anlaşma ile belirlenir ve kural olarak alıcı tarafından tek taraflı olarak ödeme yönteminde yapılan değişiklik, sözleşme değişikliği anlamına gelmez⁴²⁸. Ancak, bu durum CISG m. 7, m. 8 ve m. 9 hükümlerinde yer alan yorum kuralları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Anlaşmada belirlenen ödeme yönteminden farklı bir ödeme yönteminin kullanılması; yeni ödeme yönteminin satıcı açısından gerek tahsilattaki risk gerekse satıcı açısından

⁴²⁷ International Chamber of Commerce, ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600.

⁴²⁸ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 827.

masraf ve formaliteler yönünden menfaatine daha uygun bir durum getirip getirmemesi ve bu farklılığın CISG m. 25 uyarınca sözleşmenin esaslı bir ihlali olup olmaması gibi etkenlere göre alıcı tarafından tek taraflı olarak gerçekleştirilen ödeme yöntemi değişikliği olarak değerlendirilebilir. Örneğin, ödemenin fiziki banknot teslimi suretiyle yapılmasının kararlaştırıldığı taksitli bir satım sözleşmesinde, alıcının banka havalesi ile yapmış olduğu ve satıcının hiçbir suretle itiraz etmediği birden fazla taksit ödemesinin banka havalesi ile ödenmesi; sonraki ödemeler yönünden ödeme yönteminin sözleşme değişikliği olarak yorumlanabilir. Sözleşmede özel bir anlaşma yoksa, varsayılan kural, alıcının ödemeyi ödeme yerinin para birimi cinsinden nakit olarak yapması gerektiğidir⁴²⁹.

Alıcının semeni ödeme borcunun ifasında kullanacağı ödeme yöntemi, tarafların açık anlaşması yoluyla belirlenebileceği gibi ticari teamüller ve uygulamalar tarafından şekillendirilir. Dolayısıyla, CISG'nin diğer hükümleri özellikle, semenin ödeme yerini düzenleyen CISG m. 57 ve semenin ödeme zamanını düzenleyen CISG m. 58 hükümleri, dolaylı olarak ödeme yönteminin belirlenmesinde taraflar arasındaki veya genel kabul görmüş ticari teamül kurallarını ve uygulamaları belirlemek adına yol gösteren hükümlerdir⁴³⁰.

Uluslararası ticarete çok fazla sayıda ödeme yöntemi vardır ve teknolojinin ilerlemesiyle de her geçen gün ödeme yöntemlerinin sayısı artmaktadır. Hangi yöntem seçilirse seçilsin, semenin satıcı tarafından serbestçe tasarruf edilebilmesi ile alıcının borcu sona erecektir. Bu kapsamda ödeme yöntemleri incelenirken, genelde, semeni ödeme borcunun tahsilatının alıcı ve borçlu açısından riskleri açısından değerlendirilen ve dörde ayrılan sınıflandırma⁴³¹ yerine CISG uyarınca semeni ödeme borcunun ortadan kaldırılması niteliği açısından değerlendirilerek doğrudan (nakit) ve dolaylı (belgeli) ödeme yöntemi olarak ikiye ayırmayı doğru buluyoruz⁴³².

⁴²⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 800.

⁴³⁰ **a.g.e.**, s. 773.

⁴³¹ Veresiye Satış, Belge Karşılığı Satış, Akreditif Satış, Peşin Satış. Ayrıntılı Bilgi: Alastair Mullis, **Payments and Finance in International Trade**, Norwich: University of East Anglia, 2007, s. 45; Kim, **Payment Methods and Finance for International Trade**, s. 53; M. Hakan Tüfekçi, Ünal Canan, "International Payment Methods", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 16, S. 3-4, 2010, s. 327-351.

⁴³² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 776.

Bu ayrıma göre, doğrudan ödeme yöntemi ile ödenmiş semenler, ifası ile; dolaylı ödeme yöntemleri ile ödenmiş semenler ise ancak o yönetime ait formalitelerin eksiksiz yerine getirilmesi ile; alıcının semeni ödeme borcunu sona erdirirler. Dolaylı ödeme yöntemindeki borç bağımsız bir borç olarak, CISG'deki alıcının borcu ile eş zamanlı varlığını sürdürür ve bunun ifası ile birlikte CISG kapsamındaki alının semeni ödeme borcu da sona ermiş olur.

6.2 Doğrudan (Nakit) Ödeme

CISG, m. 54 ve m. 59 hükümleri çerçevesinde yalnızca satıcının nakit üzerindeki hakimiyetiyle ilgilenmektedir. Bu hakimiyet, satın alma bedelinin satıcının nakit üzerinde fiziki tasarrufunun sağlanması ve günümüz teknolojisinde paranın satıcının banka hesabına yatırılması ve satıcının satın alma bedeli üzerinde koşulsuz olarak tasarruf edebilmesi ile ödeme gerçekleşmiş olur⁴³³.

Ödeme yolunun esası nakittir. Ancak günümüzün gelişen teknolojik koşulları ve Devletlerin emredici düzenlemeleri karşısında artık günümüzde fiziki nakit oldukça az kullanılmakta; nakit yerine geçecek banka havalesi/EFT/Kredi Kartı ödemesi gibi birçok farklı ödeme yöntemi de uygulamada kullanılmaktadır. Bunların sayısı da her geçen gün artmaktadır ve günümüzde de nakit ile banka havalesi / EFT bir tutulmaktadır. Hatta çoğu ülkede belirli bir limit üstündeki ödemelerin nakit yerine banka havalesi/EFT ile yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Havale/EFT, satıcının belirli bir hesap numarasını verdiği veya en azından belirli bir finansal kurumda hesabı olduğunu belirttiği durumlarda gerçekleştirilebilir. Günümüzde her bir hesap numarasının dünya üzerinde standartlaşması adına IBAN sistemi getirilmiştir. Bu sistem teknoloji yoluyla her geçen gün ilerlemektedir⁴³⁴. Buna göre her bir banka hesabına ait dünya üzerinde tanımlanmış tek bir hesap IBAN numarası mevcuttur. Buna göre; satıcı, alıcıya bir hesap numarası vermişse, tarafların sadece banka havalesi/EFT yoluyla ödeme yapacakları konusunda anlaştıkları varsayılmalıdır. Telgraf transferi (T/T), uluslararası ticarete banka havalesi/EFT yerine uluslararası kredi transferlerini tanımlamak için bankacılıkta kullanılan bir

⁴³³ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 827.

⁴³⁴ Ayrıntılı Bilgi: Jakub Górka, *Transforming Payment Systems in Europe*, 1'nci Baskı, Londra, Springer, 2016.

terimdir, ancak günümüzde bu işlevi bilgisayardan bilgisayara gerçekleştirilen bankalararası bilgi iletişimi devralmıştır⁴³⁵.

Bu noktada semenin ifası işlemleri bakımından paranın bağlandığı herhangi bir fiziki banknotun/madeni paranın el değiştirmesi söz konusu olmaksızın işlem gerçekleşmiş olur. Burada banka ile satıcı ve alıcı arasında ayrı ayrı carî hesap ve ciro sözleşmeleri uyarınca yapılan ibra ve borç tanınması işlemleri söz konusudur⁴³⁶.

Eğer taraflar satıcının bankasına banka havalesi yoluyla ödeme yapılması konusunda anlaşmışlarsa, satıcının bankadaki hesabına paranın yatırılma anı borcun ifa anıdır ve bu an itibarıyla alıcının semeni ödeme yükümlülüğü ifa sebebiyle sona ermiştir⁴³⁷. Paranın banka hesabına yatması sonrasında alıcıdan kaynaklanmayan bir sebeple satıcının parayı serbestçe tasarruf edememesi halinden alıcı sorumlu değildir. Bu duruma örnek vermek gerekirse, alıcı tarafından paranın satıcının banka hesabına havalesi sonrası; satıcının borçlu olduğu bir başka hukuki ilişkiden, üçüncü bir alacaklı kişinin bankada bulunan paraya haciz işlemi uygulamış olması hali örnek olarak verilebilir. Bu verdiğimiz örnekte, üçüncü kişinin alacağı da ifa edilmiş olduğundan ve örneğimizdeki borçlunun pasifinde azalma meydana geldiğinden, satıcı aleyhine bir durum söz konusu değildir.

6.3 Dolaylı (Belgeli) Ödeme

Taraflar, alıcının semeni ödeme borcunun belgeli bir şekilde ödenmesini de kabul edebilirler. Bu halde, asıl sözleşme ile eş zamanlı olarak varlığını sürdüren ve ek formalitelerin söz konusu olduğu ek bir ödeme yükümlülüğü alıcı için söz konusu olabilir. Bu haller, çek veya poliçe gibi kambyo senetleri olabileceği gibi akreditif gibi bankaların aracılığıyla gerçekleştirilen ödeme yöntemleri de olabilir.

⁴³⁵ Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler 2: Eser, Vekâlet, Simsarlık, Vekâletsiz İş Görme, Havale, Saklama, Kefalet ve Garanti**, 3'üncü Baskı, İstanbul: Vedat, 2014, s. 253; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 54; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 53.

⁴³⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin: Turgut Öz, "Banka Havalelerinde Sebepsiz Zenginleşme", **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1, Haziran 2017, s. 139-148.

⁴³⁷ Ingeborg H. Schwenzer, Yeşim M. Atamer, Petra Butler (ed.), **Current issues in the CISG and Arbitration**, The Hague, The Netherlands: Eleven International Publishing, 2014, s. 275-98; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 827; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 54.

Kambiyo senetleri, belgeli ödemelerin ilk şeklidir. Orta çağdan beri uluslararası ticaret, kambiyo senetleri ile ilişkilidir⁴³⁸. Hatta, yukarıda nakit olarak adlandırdığımız ve nakit olarak doğrudan ödeme olarak kabul ettiğimiz kâğıt banknotlar dahi teknik olarak hala birer Merkez Bankası'nın bonusu vasfında kambiyo senedi olduğu göz önünde bulundurulursa, kambiyo senedinin değişim aracı olarak kullanılmasının uzunca bir tarihe sahip olduğu unutulmamalıdır⁴³⁹.

Kambiyo senetlerinin belirttiğimiz tarihi önemi nedeniyle, 20'nci yüzyılın yeknesaklaştırma çalışmalarında da ağırlıklı girişimlere konu olmuştur⁴⁴⁰. Bunlar, sırasıyla 1912 Lahey Poliçe ve Bonolara İlişkin Hukukun Birleştirilmesi Sözleşmesi Hakkında Yeknesak Düzenleme⁴⁴¹, 7 Haziran 1930 tarihli Cenevre Bono ve Poliçelere İlişkin Yeknesak Bir Kanun Sağlayan Sözleşme⁴⁴², 7 Haziran 1930 tarihli Cenevre Bono ve Poliçelere İlişkin Kanunlar İhtilaflarının Çözümüne İlişkin Sözleşme⁴⁴³, 7 Haziran 1930 tarihli Cenevre Bono ve Poliçelere İlişkin Damga Vergileri Hakkında Sözleşme⁴⁴⁴, 19 Mart 1931 Cenevre Çekler İçin Yeknesak Bir Kanun Sağlayan Sözleşme, 19 Mart 1931 Cenevre Çeklere İlişkin Kanunların İhtilaflarının Çözümüne İlişkin Sözleşme⁴⁴⁵, 19 Mart 1931 Çeklerle İlgili Damga Vergisi Hakkında Sözleşme⁴⁴⁶dir. Türkiye, bu Sözleşmelerden sadece 7 Haziran 1930 tarihli Cenevre Bono ve Poliçelere İlişkin Kanunlar İhtilaflarının Çözümüne İlişkin Sözleşmeyi imzalamış, fakat resmi onaylama sürecini yerine getirmemiştir⁴⁴⁷.

Ancak ne yazık ki Avustralya hariç Anglosakson Hukuk Sistemini benimseyen ülkeler bu yeknesaklaştırma çalışmalarını benimsememiş, bunun yerine 1882 tarihli

⁴³⁸ Poroy, Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**.

⁴³⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Amasa M. Eaton, "**The Negotiable Instruments Law: Its History and Its Practical Operation**", **Michigan Law Review**, C. 2, S. 4, 1904, s. 260, doi:10.2307/1271860; Hans Van Houtte, **The Law of International Trade**, London: Sweet & Maxwell, 1995, p. p. 9.27.

⁴⁴⁰ Willem C. Vis, "Unification of the Law of Negotiable Instruments: The Legislative Process", **The American Journal of Comparative Law**, C. 27, S. 2/3, 1979, s. 507, doi:10.2307/840051.

⁴⁴¹ United Nations, "**Texts and Status | United Nations Commission on International Trade Law**", çs. 129-151, <https://uncitral.un.org/en/texts>. Erişim Tarihi:17.12.2023

⁴⁴² United Nations, **Register of Texts of Conventions and Other Instruments Concerning International Trade Law**, Volume I, V.3 New York: United Nations, 1971, C. E, s. 154-181.

⁴⁴³ a.g.e., C. E, s. 181-86.

⁴⁴⁴ a.g.e., C. E, s. 186-92.

⁴⁴⁵ a.g.e., C. E, s. 214-20.

⁴⁴⁶ a.g.e., C. E, s. 220-24.

⁴⁴⁷ Ebru Şensöz Malkoç, "Türk Kanunlar İhtilafı Kurallarına Göre Yabancılık Unsuru Taşıyan Bonoya Bağlı Uyuşmazlıklarda Uygulanacak Hukuk", **Public and Private International Law Bulletin**, C. 40, S. 2, 2021, s. 1574.

Birleşik Krallık Kambiyo Senetleri Kanunu⁴⁴⁸’nu esas alan Birleşik Krallığın öncülüğünde hareket etmeyi tercih etmişlerdir. Bu kapsamda ABD, ilk olarak 1896 tarihli Amerika Birleşik Devletler Yeknesak Kıymetli Evrak Kanununu çıkartmış, sonrasında ise bu kanunu ABD Ticaret Kanunu UCC’nin bir parçası haline getirmiştir.⁴⁴⁹

Bu nedenle Dünya üzerinde oluşan bu iki farklılığın giderilmesi adına, UNCITRAL, 1973 yılında birleştirme çalışmalarına başlamış ve 1988 yılında Uluslararası Kambiyo Senetleri ve Uluslararası Borç Senetleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ni⁴⁵⁰ kabul etmiştir. Ancak, bu Sözleşme ihtiyacı duyduğu 10 ülkenin imzasını tamamlayamayıp şu anda sadece 8 ülke tarafından onaylandığından hala yürürlüğe girememiştir⁴⁵¹.

Alıcının semeni ödeme borcunun kambiyo senedi vasıtasıyla yapılması için mutlaka ayrı bir anlaşmanın olup olmaması gerektiği hususu tartışmalıdır. İlk görüşe göre⁴⁵², taraflar arasında bir anlaşma ile ödemenin bu yolla yapılacağı muhakkak kararlaştırılmalıdır. Bu kararlaştırma açıkça olabileceği gibi taraflar arasındaki daha önceki ticari uygulamalar veya ticari teamüller çerçevesinde CISG m. 8 ve 9 uyarınca sözleşmenin yorumlanması yoluyla da bu yöntemin kabulü mümkündür. Bu yönde bir anlaşmanın olmaması halinde ana kural doğrudan ödeme yöntemi olan nakit/banka havalesi yoluyla alıcının ödemesini gerçekleştirmesidir.

İkinci bir görüşe⁴⁵³ göre ise; tarafların kararlaştırmalarına ek olarak ödeme yerine bağlı olarak da bu yolun seçimini alıcı tercih edebilir. Örneğin, PICC

⁴⁴⁸ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/45-46/61> Erişim Tarihi: 25.12.2023

⁴⁴⁹ Kıymetli Evrakın ABD’deki Tarihi Süreci İçin bkz: Eaton, “**The Negotiable Instruments Law**”, s. 260.

⁴⁵⁰ https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/x_12_e.pdf

Erişim Tarihi: 25.12.2023

⁴⁵¹ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 828; Schwenger, Fountoulakis, Dimsey, **International Sales Law: A Guide to the CISG**, p. 36.18.

⁴⁵² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 773-74; von Staudinger, Magnus, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 53; Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, s. 53.

⁴⁵³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 828 Naklen: Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 53 p. 8.

sisteminde de belirtilen ödeme yeri hukuku uyarınca değerlendirilmesi gerektiğidir. Buna göre ödeme yerindeki işlerin olağan seyrinde kullanılan herhangi bir ödeme şeklini öngören PICC madde 6.1.7(1) bize bu konuda ışık tutmaktadır. İlgili madde “*Ödeme yerinde iş hayatının olağan akışında kullanılan herhangi bir yöntemle ödeme yapılabilir.*” şeklindedir. Buna göre, PICC’in uygulandığı bir ihtilafta; ödeme yerindeki iş hayatının olağan akışında kambiyo senetleri ödeme yöntemi olarak kabul görüyorsa, PICC hükümleri çerçevesinde kambiyo senedi ile ödeme yönteminin satıcı tarafından kabul edilmesi gerekir. Örneğimize göre, PICC’in uygulandığı ve uygulanmadığı her iki halde de alıcının semeni ödeme yükümlülüğü; ancak kambiyo senedi tahsil edilirse gerçekleşir .

İki görüş arasındaki farka bakıldığında, ilk görüşe göre, satıcının kambiyo senedi ile ödemeyi kabul etme yükümlülüğü bulunmazken, ikinci halde ödeme yerindeki iş hayatının olağan akışında böyle bir yöntemin kullanılıp kullanılmadığına göre satıcı bu ödeme yöntemini kabul etmek zorunda kalabilir.

Kambiyo senetlerinin tahsili masraflarından taraflar aksini kararlaştırmamışsa veya ticari teamül yoksa kural olarak masraflardan alıcı sorumludur. Bu masraflar CISG m. 54’üncü madde uyarınca doğar ve senedin tahsilinden tamamen bağımsızdır. Bu kapsamda çekin ödenmesinde bankanın alacağı komisyon, bononun ödenmemesinden kaynaklanan protesto bedelleri, icra masrafları, harçlar, avukatlık ücreti gibi ek masraflardan da CISG m. 54 kapsamında alıcı sorumludur.

Taraflar, ilk başta anlaşmamış olmakla birlikte, alıcının vâde tarihinde satıcıya nakit ödeme yapmak yerine vadeli bir kambiyo senedi vermeyi teklif ettiği bir durumda, satıcının da bunu kabul etmesi halinde, satıcının vâde tarihini kambiyo senedinin vadesine kadar ertelediği ve bu arada işleyecek faizden de vazgeçtiği; bu doğrultuda taraflar arasında hem ödeme zamanı hem de ödeme yöntemine ilişkin bir sözleşme değişikliğine gidildiği olarak yorumlanabilir. Bu halde, satıcının aradaki sürenin faizini almayı düşünmesi halinde bu bedeli kambiyo senedine eklemiş olması gerekir. Satıcının bu davranışı CISG m. 29 kapsamında “*Bir sözleşme, tarafların salt anlaşması ile değiştirilebilir.*” hükmüne uygun bir sözleşme değişikliği olarak değerlendirilebilir⁴⁵⁴.

⁴⁵⁴ Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, p. 53.

Alicının semeni ödeme borcunun ödeme yöntemlerinin bir diğeri “Vesaik Mukabili Ödeme Yöntemi”dir. Bu yönteme göre, satıcı ile alıcı arasında yapılan ödeme anlaşması uyarınca satıcının ve alıcının CISG m. 54 kapsamında ek formaliteleri yerine getirme yükümlülükleri vardır. Buna göre, satıcının malları göndermesi, malları temsil eden belgeleri de kendi bankasına teslim etmesi gerekmektedir. Sonrasında kendi bankasının bunu alıcıya ulaştırması gerekir⁴⁵⁵. Alicının semeni ödeme borcunun ifası da ya satıcının düzenlediği kambiyo senedini kabul etmesi (D/A- *Documents Against Acceptance- Belge Karşılığı Teslim*) veya ödemeyi bankaya gerçekleştirmesi (D/P- *Documents Against Payment-Ödeme Karşılığı Teslim*) veya (CAD - *Cash Against Delivery – Nakit Karşılığı Teslim*) halinde olur⁴⁵⁶.

D/A (*Documents Against Acceptance- Belge Karşılığı Teslim*) veya D/P (*Documents Against Payment-Ödeme Karşılığı Teslim*) / CAD (*Cash Against Delivery – Nakit Karşılığı Teslim*) gibi ödeme şartları ticarete çoğu defa ödeme koşullarına dahil edilerek, CISG m. 9(2)'ye atfen ve D/A veya D/P'yi uluslararası ticari kullanıma göre varsayılan olarak uygulayacak şekilde dahil etmeleriyle kabul edilebilir. D/A ve D/P ile ilgili olarak, Uluslararası Ticaret Odası (ICC), 1995 yılında URC 522⁴⁵⁷ (*ICC Uniform Rules for Collections 522 – Tahsilatlar için Yeknesak Kurallar 522*) adında bir dizi standart kurallar yayınlamıştır. Bu kurallar, esasen satıcı ve alıcı taraflarındaki bankaların ilişkisini düzenlese de URC 522'ye yapılan atıfla bütün Dünya bankaları tarafından kabul görmüş olan bu metnin uluslararası

⁴⁵⁵ Şengül Al Kılıç, “Uluslararası Ticarete Vesaik Mukabili Ödeme Yöntemi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, (2010), C. XIV, s. 1. Atalay, **Uluslararası Ticaret Hukukunda Vesaik Mukabili Ödeme: Belge Karşılığında Ödeme**, s. 13 vd.

⁴⁵⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 829.

⁴⁵⁷ **ICC Uniform Rules for Collections 522**: 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girmiştir. Kurallar ilk kez 1956 yılında yayınlanmıştır. Daha sonra 1967 ve 1978 yıllarında yenilenen kurallar Haziran 1995'te şimdiki halini almıştır. ICC Tahsilatlar için Yeknesak Kurallar, bankacılara, alıcılara ve satıcılara tahsilat sürecinde yardımcı olacak pratik bir kurallar bütünüdür. URC 522, bankaların belgeleri incelemeyeceğini, özellikle de talimat aramayacağını açıkça belirtir - bankaların belge karşılığı teslim (D/A) ve ödeme karşılığı teslim (D/P) ile ilgili olarak yaşadıkları sorunları ele alır. Erişim: https://2go.iccwbo.org/urc-522-uniform-rules-for-collections-config-1+book_version-Book/#description Erişim Tarihi: 25.12.2023

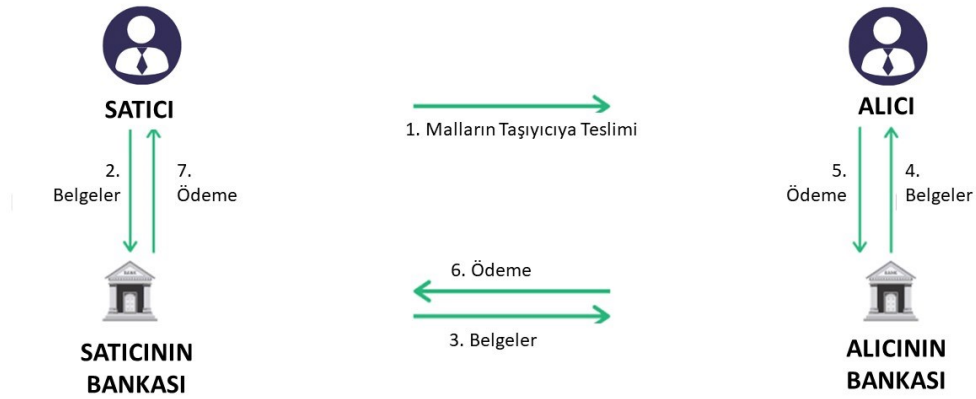
ticari teamüllerin bir parçası olarak, D/A ve D/P'nin uluslararası satış sözleşmelerindeki anlamını belirlemek amacıyla kullanılabilir⁴⁵⁸.

D/P, “*Ödeme Karşılığı Teslim*“ anlamına gelir ve alıcının fatura, irsaliye, konşimento gibi belgelerin sunulduğunda doğrudan nakit ödeme yapması gerektiğini belirtir.

CAD, “*Nakit Karşılığı Teslim*” anlamına gelir ve D/P ile birçok noktada aynı anlamı taşır. Para birimi bağlamında, yerel para biriminin tahsil talimatı doğrultusunda hemen kullanılabilir olması veya yabancı para biriminin talimatlara uygun şekilde hemen transfer edilebilir olması durumunda belgeleri serbest bırakabileceğini öngörür. Böylelikle satıcıya para birimi cinsinden yapılan ödemelerin, döviz kontrolü yasaları çerçevesinde gerçekleştirilmesini sağlayan ek bir mekanizma da sunar.

D/A ise “*Belge Karşılığı Teslim*” anlamına gelir ve alıcının ticari belgeler sunulduğunda bir poliçe ile ödeme yapması gerektiğini ifade eder. CISG kapsamındaki alıcının semeni ödeme borcu kapsamında bakıldığında alıcının semeni ödeme borcunun ifası bankaya verilecek bir poliçe ile bir başka senedin tahsiline bağlanmış olacağından D/A esasında alıcının semeni ödeme borcunun ifasındaki ödeme yönteminin de bir ön ödeme yöntemi olarak kabul edilebilir.

⁴⁵⁸ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, p. 53; Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 109.

Şema-1 : Vesaik Mukabili Ödeme Şeması

Ödeme yöntemi olarak taraflar için daha güvenilir bir yol ise akreditiftir⁴⁵⁹. Akreditif, bir bankanın, malların sevk edildiğine dair gerekli evraklar karşılığında satıcıya satım sözleşmesince ödenmesi gereken bedelin ödenmesi konusundaki değiştirilemez banka taahhüdüdür. Bu ödeme yönteminde banka, kendi tüzel kişiliği ile ödemeyi taahhüt ettiğinden, bilhassa alıcının semeni ödeme borcunu ifa etmesi riskli hususlarda tercih edilmektedir. Dünya’da uluslararası ticarete ödeme yöntemi olarak akreditifin diğer ödeme yöntemlerine göre oranına bakıldığında; Avrupa Birliği %9 ve Kuzey Amerika %11 ile en az, Ortadoğu %52 ve Afrika %49 ile en çok orana sahip yerler olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁶⁰.

⁴⁵⁹Ayrıntılı Bilgi İçin: Çabri, “Akreditifte Temel İlişkiden Doğan Borcun Hiç veya Gereği Gibi İfa Edilmemesinin Akreditif İlişkisine Etkisi”, s. 615-44; Doğan, Akreditif; Reisoğlu, “Hukuki Açıdan Akreditif ve Uygulama Sorunları”, s. 39-55; Seza Reisoğlu, “Hukuki Açıdan Akreditif ve 600 Sayılı Yeknesak Kurallar”, Bankacılar Dergisi, TBB Yayınları, S. C. 66, 2008, s. 34-52; Kim, *Payment Methods and Finance for International Trade*; Górk, *Transforming Payment Systems in Europe*; Tüfekçi, Canan, “*International Payment Methods*”, s. 327-351; JaeBin Ahn, “Trade Finance and Payment Methods in International Trade”, *Oxford Research Encyclopedia of Economics and Finance*, editör: JaeBin Ahn, Oxford University Press, 2021.

⁴⁶⁰ Ali Polat, “Uluslararası Ticarete Akreditifli Ödemeler ve UCP 600”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 7, S. 13, 2008, s. 214.

Temelde dört farklı tür akreditif bulunmaktadır⁴⁶¹. Akreditif ödeme türleri Dünya Ticaret Odası, ICC tarafından yayınlanan UCP 600 broşürü⁴⁶² temel alınarak uluslararası ticarete uygulanmaktadır. Bunlar ibraz karşılığı akreditif, vâdeli akreditif, poliçe kabullü akreditif veya müzakere edilebilir akreditif ile belirtilmektedir. Bu husus UCP 600 broşürünün 6'ncı maddesinde açıklanmıştır. İbraz karşılığı akreditifte, belgeler karşılığında ödeme adımları takip edilerek ödeme yapılır. Kabul akreditifinde, ihraç eden bankayı bir poliçeyi kabul etmeye ve vâdesinde ödemeye zorlar. Ertelenmiş ödeme akreditifi, ihraç eden bankayı ertelenmiş bir ödeme yapmaya ve vâdesinde ödemeye mecbur kılar. Müzakere edilebilir akreditifler, bir banka tarafından çekilen poliçeleri ve/veya belgeleri, lehtar (satıcı) adına vâdede veya vâde öncesinde fonları ileriye doğru sağlayarak veya sağlamayı kabul ederek satın alan bir başka bankayı içerir.

Tarafların ödeme yöntemi olarak akreditifi seçmeleri genellikle (Letter of Credit)'in kısaltması olan 'L/C' kısaltmasıyla veya doğrudan 'akreditif' ibaresi ile ödeme maddesi kullanılarak sözleşmeye dahil edilir. Sözleşmeye dahil edilmekle birlikte CISG 8'inci ve 9'uncu madde kapsamında ticari teamül olarak, ICC tarafından yayınlanan UCP 600⁴⁶³ kuralları taraflarca uygulanır. Bu yorumlayıcı işlevin yanı sıra, UCP 600 genellikle akreditif belgesine atıf yoluyla dahil edilir ve pratikte çoğunlukla UCP'ye açık bir atıf içerir. Alıcının bir akreditif açma yükümlülüğü, yalnızca satıcının açan bankaya karşı bağımsız bir talep hakkı verildiğinde yerine getirilmiş sayılır. Ancak, bu durum alıcının fiyatı ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Aksine, ihraç eden banka, satış bedelinin miktarı kadar kredi fonlarını satıcıya veya onun bankasına aktarmazsa, satıcı, CISG m. 62 uyarınca alıcıya karşı dava açmaya hala yetkilidir. Bu, alıcının hesabının ihraç eden banka tarafından gerçekten borçlandırılmış olması durumunda bile geçerlidir. Ödeme yapmayan banka alıcının bankası olduğu için, alıcı iki kez ödeme riskiyle karşı karşıya kalabilir⁴⁶⁴. Diğer bir ifade ile akreditifin de bir dolaylı ödeme yöntemi

⁴⁶¹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 829; Rasim Gül, **UCP 600 ve Bankalarda Akreditif Uygulamaları Örnek Olay İncelemeleri**, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2010, s. 18.

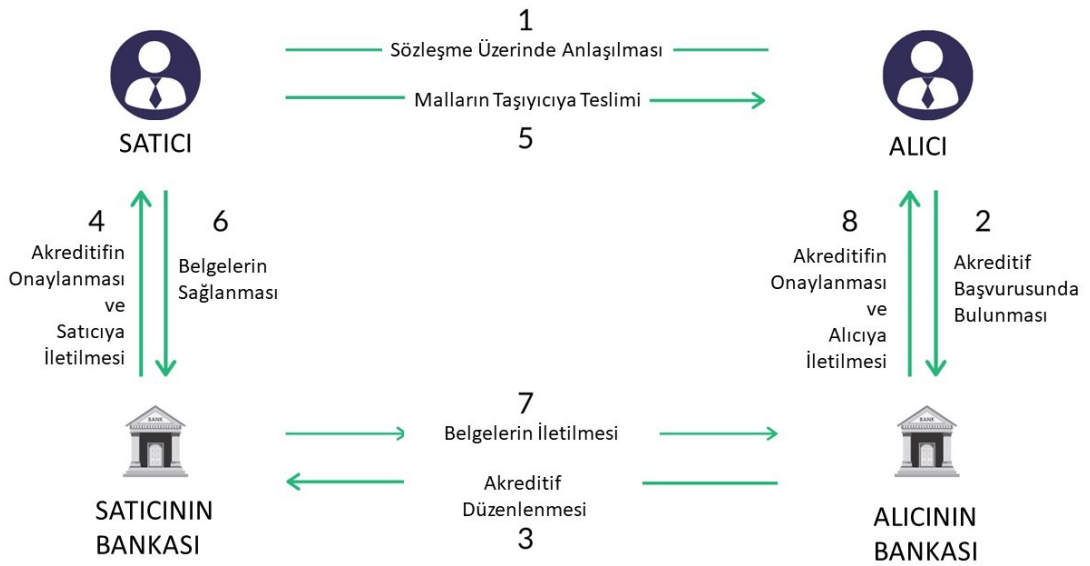
⁴⁶² Ayrıntılı Bilgi İçin: International Chamber of Commerce, **ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600**; Gül, **UCP 600 ve Bankalarda Akreditif Uygulamaları Örnek Olay İncelemeleri**.

⁴⁶³ International Chamber of Commerce, **ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600**.

⁴⁶⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 830.

olması nedeniyle alıcının asıl sözleşmeden doğan semeni ödeme borcu varlığını sürdürmeye devam eder. Alıcının kendi bankasına ödeme yaptığına dair savunması satıcı nezdinde geçersizdir.

Vesaik mukabili ödeme yönteminde bankaların evrakların içeriği ile ilgili hiçbir hukuki sorumluluğu söz konusu değildir. Bankalar sadece evrakın varlığı ile ilgilenirler, içeriği ile dahi çok sınırlı bir inceleme yaparlar. Bu nedenle bankacılık masrafları da akreditife göre daha düşüktür. Akreditifte ise bankaların üçüncü bir kişi olarak ödemeyi kendi tüzel kişilikleri ile garanti etmesi durumu söz konusudur. Bu husus satıcı için ek bir güvence oluşturur. Akreditif daha masraflı olmakla birlikte, uluslararası ticarete bankanın garantisini almanın verdiği fayda birçok uluslararası satışın gerçekleşmesine fayda sağlar. Uygulamada, taraflar arasındaki ve ülkelerin bankacılık ve döviz mevzuatlarına, ekonomilerine, hukuk sistemlerine olan güven unsurunun en altta olduğu durumda akreditif, biraz daha üstte olduğu durumda vesaik mukabili ödeme, en üst durumda ise doğrudan nakit yöntemi tercih edilmektedir.

Şema-2 : Akreditif Şeması

7. Alıcının Semeni Ödemekten Kaçınma Hakkı

7.1 Semeni Ödemekten Kaçınma Hakkının Özel Uygulanması (CISG Madde 58)

Eş zamanlı ifa ilkesi, taraflar arasındaki sözleşme, işin niteliği veya teamül gereği taraflardan birisinin borcunu önce ifa etmesini gerekli kılmıyorsa, taraflardan hiçbirisinin borcunu daha önce ifaya mecbur bırakılamayacağını öngören bir kuraldır ve Türk Borçlar Kanunu'nda 207/2 maddesinde yer almaktadır⁴⁶⁵.

CISG'de kapsamda yer alan haklar CISG m. 58 ile düzenlenmiştir. Bu madde, özellikle teslimin gerçekleştiği yer ile ilgili koşullara bağlı olarak satıcının ve alıcının haklarını belirler⁴⁶⁶.

Satıcının, CISG m. 58(1) cümle 2 ve CISG m. 58(2) ve buna karşılık alıcının CISG m. 58(1) cümle 1 ve CISG m. 58(3)'de yer alan hakları, duruma göre her iki borçlu yönünden de CISG'de belirtilmiş özel bir nedene dayalı olarak borçlanılan edimlerini yerine getirmekten geçici olarak kaçınmalarına imkan sağlayan haklar olduğundan, kanaatimizce bu hakların hukuki tasnifi “def’i”dir. Buna göre, satıcının ve alıcının CISG m. 58’de yer alan def’i haklarını kullanmaları ile birlikte hak veya hukuki ilişki ortadan kalkmaz, sadece geçici bir süre ile ertelenir, borçluya geçici bir kaçınma hakkı verir. Kanaatimizce, def’iye bağlanan sonuçlar kapsamında CISG m. 58’de yer alan bu haklardan, kullanıldıktan sonra da dönülebilir ve sadece hak sahibi tarafından ileri sürülebilir.

CISG m. 58(1), cümle 2 hükmü şu şekildedir: “*Satıcı, malların veya belgelerin verilmesini, ödemenin yapılması koşuluna bağlayabilir.*” Bu hükme göre, teslimatın satıcının veya alıcının iş yerinde ya da belirli bir üçüncü yerde yapılmasından bağımsız olarak; satıcı, alıcının semeni ödeme borcunun ifasını, malların veya belgelerin teslimi için bir koşul olarak belirleyebilir. Bu hak, satıcının, alıcının

⁴⁶⁵ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 356; Nomer Halûk Nami, Engin, **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, C. 1, s. 74.

⁴⁶⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 881.

ödemesini almadan malları teslim etmekten kaçınma hakkına sahip olduğu anlamına gelir⁴⁶⁷.

Satıcının malların taşınmasını içeren bir sözleşme ile taşımasının gerektiği sözleşmelerde, CISG m. 58(2) hükmü uygulama alanı bulur. Bu hükme göre, *“Sözleşme, malların taşınmasını gerektiriyorsa, satıcı göndermeyi, malların veya malları temsil eden belgelerin alıcıya ancak semenin ödenmesi karşılığında verilmesi koşulu ile gerçekleştirebilir.”* Bu hükme göre, satıcı, malların ve bunları temsil eden belgelerin, bedelin ödenmesi dışında alıcıya teslim edilmeyeceği şartıyla malları taşımak üzere taşıyıcıya vererek alıcıya gönderebilir⁴⁶⁸. CISG m. 58(2) hükmü, üçüncü kişinin deposunda depolanan mallar için de uygulanabilir. Bu durumda, satıcı, üçüncü taraf depocuya malları yalnızca satın alma bedelinin ödenmesi karşılığında serbest bırakılması talimatını verebilir. Böyle bir hakkın depocuya verilmiş olması, satıcının malların teslimatını, semenin ödenmesi koşuluna bağladığını gösterir.

CISG m. 58(1) uyarınca *“Alıcının semeni belirli başka bir anda ödeme yükümlülüğü yoksa, satıcının sözleşme veya bu Antlaşma uyarınca malları veya malları temsil eden belgeleri tasarrufuna hazır bulundurduğu anda ödemeyi yapması gerekir.”* Bu hükme göre, alıcının semeni ödeme borcunun muacceliyeti, yalnızca satıcının malları veya ilgili belgeleri alıcının tasarrufuna bıraktığı anda gerçekleşir⁴⁶⁹. Bu durum, malların veya belgelerin alıcının kontrolüne geçmesi ve alıcının bunları kullanma yetkisine sahip olması anlamına gelir⁴⁷⁰. Satıcının, malları veya belgeleri alıcının tasarrufuna bırakması ve bu durumdan alıcıyı haberdar etmesi gerekir. Bu bilgilendirme, alıcının malları fiilen devralmak için hazırlık yapmasını sağlar ve alıcının ödeme yükümlülüğünün başlangıç noktasını belirler⁴⁷¹. Bu başlangıç noktası esas alınarak, zaman olarak öncesinde alıcının semeni ödeme

⁴⁶⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 816.

⁴⁶⁸ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 108.

⁴⁶⁹ bkz. Bölüm II Alıcının Semeni Ödeme Borcu – 5. Semenin Ödeme Zamanı

⁴⁷⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 817.

⁴⁷¹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 882; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 816.

borcundan kaçınma hakkı; bu kapsamda varsa erken ifa talebi, bunu reddetme hakkı vardır.

CISG m. 58(3) hükmü uyarınca alıcının, malları ön muayene etme hakkı vardır. Ön muayene, ayıba karşı külfet mahiyetinde olan asıl muayeneden farklı olarak sadece CISG m. 58(3) maddesi anlamında borcun muacceliyetine esas teşkil edecek olan muayenedir⁴⁷². Ön muayene, alıcının, malların durumunu ve sözleşme şartlarına uygunluğunu kısaca kontrol etme hakkını ifade eder. Bu inceleme hakkı, alıcının semen ödemesini yapmadan önce malların varlığının tespitine olanak tanır.

Alicının semeni ödemekten kaçınma hakkının kapsamında, malların ve/veya belgelerin alıcının tasarrufuna bırakılması, alıcının bu konuda bilgilendirilmesine ve gerekirse malların gerektiği sürede ön muayene yapılması hallerinin tamamını içerir. Buna göre, bu şartların tamamı yerine getirilinceye kadar alıcının semeni ödeme borcunu ifa etmekten kaçınma hakkı vardır⁴⁷³.

7.2 Semen Ödemekten Kaçınma Hakkının Genel Uygulanması (CISG Madde 71)

Sözleşmenin her iki tarafı için de ortak genel hüküm olarak konulmuş olan CISG'nin 71'inci maddesi de, alıcı için semeni ödemekten kaçınma hakkı sağlar. Bu madde genel bir madde olup, hem satıcı hem de alıcı için uygulama alanı bulur. Bu madde uyarınca, sözleşmenin kurulmasından sonra taraflardan birisinin “(a) ifa veya ödeme kabiliyetindeki ciddi bir yetersizlik nedeniyle, veya (b) sözleşmeyi ifaya hazırlanmasındaki veya sözleşmenin ifası sırasındaki davranışları nedeniyle yükümlülüklerinin esaslı bir kısmını ifa etmeyeceğinin anlaşılması durumunda, kendi yükümlülüklerinin ifasını askıya alabilir.” Buna göre satıcının malı teslim etme konusundaki ciddi bir yetersizliğinin anlaşılması durumunda örneğin satıcının iflas etmesi gibi ifa ve ödeme kabiliyetinde ciddi bir eksiklik oluşması halinde veya satıcının sözleşmeyi ifa etmeyeceğini açıkça alıcıya beyan etmesi gibi hallerde alıcı,

⁴⁷² Jafarov, **Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti**, s. 42 ve 71.

⁴⁷³ Schlechtriem & Schwenzler, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 881 Naklen.; Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, m. 58; von Staudinger, Magnus, Martinek, Wiener UN-Kaufrecht (CISG), m. 58.

semeni ödeme borcunu ödemekten kaçınma hakkını CISG m. 71 uyarınca kullanarak, semeni ödeme yükümlülüğünün ifasını askıya alabilir⁴⁷⁴.

Alıcının semeni ödemekten kaçınma hakkının CISG sistematğinde menfi bir edim olarak otomatik olarak uygulanmadığını, bunun yerine müspet bir edim olarak bu hakkın aktif bir eylemle kullanılması gerektiğini belirtmek isteriz. Buna göre CISG m. 71(3) uyarınca bildirim yapılması ve teminat istenilmesi zorunludur. CISG m. 71(3) hükmü, *“Malların gönderilmesinden önce veya sonra sözleşmenin ifasını askıya alan taraf, askıya alma keyfiyetini derhal karşı tarafa bildirmek ve karşı tarafın sözleşmeyi ifa edeceğine dair yeterli teminat göstermesi durumunda ifaya devam etmek zorundadır.”* hükmünü içermektedir ve bu ilke genel bir ilke olarak CISG m. 58 ve CISG m. 71’de yer alan ödemekten kaçınma hallerine de kıyasen uygulanabilir⁴⁷⁵. Buna göre, alıcının, semeni ödemekten kaçınma hakkını kullanmak istemesi halinde, bunu derhal satıcıyı bildirmek zorundadır. Bu bildirim sonrasında; satıcı, eğer makul süre içerisinde sözleşmeyi ifa edeceğine dair yeterli teminat gösterirse bu takdirde alıcı CISG m. 71’nci maddesi uyarınca sahip olduğu semeni ödemekten kaçınma hakkını kullanamaz. Bu takdirde semeni ödemek zorundadır. Ancak teminatın koşulları ve CISG m. 71(1)(b)’deki metinde yer alan *“sözleşmenin ifası sırasındaki davranışları nedeniyle yükümlülüklerinin esaslı bir kısmını ifa etmeyeceğinin anlaşılması durumunda”*ndan neyin anlaşılması gerektiği her somut olaya göre ayrıca titizlikle incelenmelidir.

Bir örnekte, satıcının ayıplı malları teslim etmesi durumunun bu madde kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği bu kapsamda alıcının genel bir semeni ödemekten kaçınma hakkına sahip olup olmadığı tartışmalıdır⁴⁷⁶. Ayıplı mal teslimi hususunun ayrıca alıcının satılan malı teslim alma borcu yönünden de etkileri

⁴⁷⁴ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 882; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 886 vd.

⁴⁷⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 905.

⁴⁷⁶ Ayrıntılı Bilgi İçin: Akçura Karaman, **“Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları”**, s. 193-254; İpek Yücer Aktürk, **“Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu”**, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 1, 2015; Jafarov, **Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti**; Aygöl Kızılay, **“Türk Borçlar Kanunu ile Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Hükümleri Çerçevesinde Satış Sözleşmesinde Ayıptan Sorumlulukta Alıcının Seçtiği Hakkın Sonradan Değiştirilebilirliği Sorunu,”** **Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.7 S.2, Aralık 2017, ss. 193-210.

mevcuttur⁴⁷⁷. Zira, “ön muayene” hususunda CISG m. 58(3) özel bir düzenleme hükmü içermektedir.

Avusturya Yüksek Mahkemesi⁴⁷⁸ bu tür durumlarda alıcı için genel bir ifadan kaçınma hakkını kabul etmiştir. Bu kararın temel argümanı, bu hakkın alıcıya verilmemiş olması halinde, CISG m. 58(3) kapsamında alıcının “ön muayene” ile malları inceleme hakkının anlamsız hale geleceği yönündedir.

Bu kararla tamamen zıt olacak şekilde bazı yazarlar⁴⁷⁹ bu yorumu CISG m. 25 maddesi çerçevesindeki CISG’nin sistematüğinde yer alan “sözleşmenin esaslı ihlal” kurumunu işlevsizleştirdiği için reddetmektedir. Ayrıca, bu yaklaşım alıcının CISG m. 58(3) kapsamındaki ön muayene hakkına aşırı bir değer atfetmiş olur ve hatta “ayıba karşı tekeffül” hükümleri çerçevesindeki ayıp ihbarı mertebesine ulaştırır. Bu görüşe göre, alıcı, sadece görünürdeki çok açık uygunsuzluklar- yani satıcının CISG’nin m. 58(3) fıkrası uyarınca malları teslim alırken ve kısa bir inceleme sırasında ön muayenedeki tespit ettiği uygunsuzluklar- durumunda semeni ödemekten kaçınabilir. Eğer ön muayenede tespit edilen sözleşmeye aykırılık temel veya önemli bir ihlali teşkil ediyorsa, alıcı satın alma fiyatının tamamını ödemekten imtina edebilirken, uygunsuzluk esaslı bir ihlal teşkil etmiyorsa; alıcı, CISG’nin m. 50 hükmü uyarınca satın alma fiyatını düşürme hakkını kullanabilir ve yalnızca semenin bir kısmını ödemekten kaçınma hakkını kullanabileceği düşünülmelidir⁴⁸⁰.

Mallardaki ayıptan bağımsız olarak inceleyebileceğimiz bir başka örnekte, İsviçre’de mahkeme kararına⁴⁸¹ konu olan bir olayda, satıcının sözleşmeye göre belirlenen sürede malların teslim yerini bildirmemiş olması, alıcının da semeni ödemekten kaçınma hakkını kullanmasına sebebiyet vermiştir. Bu, satıcının yükümlülüğünü esaslı bir şekilde yerine getirmemesi durumunda alıcının ödeme yapmayı reddedebileceği anlamına gelir.

⁴⁷⁷ bkz. Üçüncü Bölüm – Alıcının Satılanı Teslim Alma Borcu 5.4 Sözleşmeye Uygun Olmayan Malların veya Belgelerin Teslimi

⁴⁷⁸ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Dava Dosya No 1156, Avusturya Oberster Temyiz Mahkemesi Dava Dosya No: 4 Ob 179/05, Karar Tarihi: 08 Kasım 2005, Erişim Tarihi: 25.12.2023.

⁴⁷⁹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 883.

⁴⁸⁰ a.g.e., s. 883.

⁴⁸¹ “cisg-online.org”. CISG Dava No: 852 İsviçre Appenzell Ausserrhoden Kanton Mahkemesi Karar Tarihi 10 Mart 2003, Dosya No: 433/02, Erişim Tarihi :25.12.2023.

Bir başka örnekte, kanaatimizce, satıcının alıcıya ödeme makbuzu vermeyi reddetmesi halinde de alıcının ödeme yapmaktan kaçınabileceği ya da satıcının kabul edilemez fiyat koşulları içeren ikinci bir fiyat listesi sunduğu durumlarda alıcının akreditif açmasını askıya alma hakkını reddedebileceği kabul edilebilir.

CISG'nin düzenlemesinden bağımsız olarak, iç hukuk kapsamında semeni ödemekten kaçınma hakları da söz konusu olabilir. Bu kapsamda CISG'nin düzenleme alanında olmayan rehin, haciz gibi hukuki sebepler de alıcının semeni ödemekten kaçınma hakkına sebebiyet verebilir.

7.3 Zamanaşımı

CISG, metin içerisinde herhangi bir zamanaşımı hükmü içermemektedir. CISG'nin madde metninde süre olarak sadece CISG m. 39(2) hükmünü içermekte olup, bu süre de satıcının ayıba ilişkin ihbar süresidir. Bu madde ile ayıp konusunda satıcıya üst sınır olarak iki (2) senelik süre öngörülmüştür. Bu süre, madde metninde de belirtildiği üzere sadece ayıp halleri için geçerli olup, semen borcunun ödenmesi gibi diğer hususlarda uygulanacak bir hüküm değildir. Ayıba ilişkin olarak CISG'de düzenlenmiş olan bu süre Türk Borçlar Kanunu ile de paralellik göstermekle birlikte, niteliği itibarıyla CISG'de bu süre hak düşürücü süre olarak düzenlenmiştir⁴⁸².

CISG'de zamanaşımı ile ilgili bir hüküm yer almamakla birlikte CISG'nin tamamlayıcısı konumunda bulunan Birleşmiş Milletler Milletlerarası Mal Satımı Zamanaşımı Hakkında Konvansiyon ("*Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*") ("*Zamanaşımı Konvansiyonu*") mevcuttur. Bu Konvansiyon, esasında ilk defa 14 Haziran 1974 tarihinde New York'ta akdedilmişse de, sonrasında Viyana'da 11 Nisan 1980 tarihinde CISG ile eş zamanlı olarak ek bir protokol ile güncellenmiş ve CISG'nin tamamlayıcısı olduğu belirtilerek imzalanmıştır⁴⁸³. Ek protokol ile yapılan yeni düzenlemeler ışığında uluslararası mal

⁴⁸² Öz, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması*, s. 7.

⁴⁸³ United Nations, "*Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods | United Nations Commission On International Trade Law*", (17.12.2023), https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/limitation_period_international_sale_of_goods; Peter Huber, Alastair Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, München: Sellier, 2007, s. 29.

satımına ilişkin olarak yeknesak zamanaşımını kurallarını belirten Konvansiyon 1 Ağustos 1988’de yürürlüğe girmiş olmasına rağmen, bir çok Devlet ne yazık ki bu Konvansiyonu imzalamaktan çekinmiş ve bu nedenle de bu Konvansiyon CISG kadar uluslararası mal satımının yeknesaklaşmasına hizmet edememiştir. Zamanaşımı Konvansiyonu’na günümüzde sadece otuz (30) Devlet taraftır⁴⁸⁴. Türkiye bu sözleşmeye henüz taraf değildir.

Her ne kadar CISG kadar ilgiyi göremese de Zamanaşımı Konvansiyonu günümüzde yürürlüktedir. Bu nedenle, Zamanaşımı Konvansiyon m. 3(1)(a) uyarınca mal satımı sözleşmesindeki tarafların işyerlerinin Zamanaşımı Konvansiyonu’na taraf olan iki farklı ülkede bulunması halinde veya Zamanaşımı Konvansiyonu m. 3(1)(b) uyarınca tarafların sözleşme ile belirlemiş oldukları ülkenin hukukunun Zamanaşımı Konvansiyonu’na taraf olması halinde Zamanaşımı Konvansiyonu hükümleri uygulama alanı bulur⁴⁸⁵. Örnek vermek gerekirse, taraflardan birisinin Zamanaşımı Konvansiyonu’na taraf olmayan Türkiye diğerrinin Zamanaşımı Konvansiyonu’na taraf olan ABD olduğu ve kanunlar ihtilafı kapsamında sözleşmeye uygulanacak olan hukukun (*lex contractus*) ABD ve CISG olması halinde, Zamanaşımı Konvansiyonu m. 3(a) uyarınca Zamanaşımı Konvansiyonu sözleşmeye uygulama alanı bulur ve zamanaşımı süresi Zamanaşımı Konvansiyonu hükümlerine göre hesaplanır.

Zamanaşımı Konvansiyonu m. 8 hükmü uyarınca zamanaşımı süresi dört (4) yıldır⁴⁸⁶. Yukarıdaki örnek ile devam edecek olursak, verdiğimiz örneğe uygun bir uluslararası mal satımına konu bir sözleşmedeki alıcının semeni ödeme borcunun zamanaşımı süresi de Zamanaşımı Konvansiyonu m. 8 uyarınca dört (4) yıldır.

Diğer hallerde, zamanaşımı süresi Milletlerarası Özel Hukuk kuralları çerçevesinde belirlenecektir. Bu kapsamda Milletlerarası Özel Hukuk’un kanunlar

⁴⁸⁴ United Nations, “**Texts and Status | United Nations Commission on International Trade Law**”. Bu ülkeler tez yazım tarihi itibari ile şunlardır: Arjantin, Belarus, Belçika, Benin, Bosna-Hersek, Burundi, Fildişi Sahili, Küba, Çekya, Dominik Cumhuriyeti, Mısır, Gana, Gine, Macaristan, Liberya, Meksika, Moldova, Karadağ, Norveç, Paraguay, Polonya, Romanya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Uganda, Ukrayna, Amerika Birleşik Devletleri, Uruguay ve Zambiya. Konvansiyon ayrıca tezin yazım tarihi itibariyle Brezilya, Bulgaristan, Kosta Rika, Moğolistan, Nikaragua ve Rusya Federasyonu tarafından da imzalanmış, fakat henüz onaylanmamıştır.

⁴⁸⁵ Ayrıntılı Bilgi İçin bkz. United Nations, “**Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods**, United Nations Commission On International Trade Law”.

⁴⁸⁶ a.yer.

ihtilafı kurallarına göre inceleme yapılarak, bağlama noktası kuralları çerçevesinde zamanaşımının tabi olacağı hukuk tespit edilecektir⁴⁸⁷.

Türkiye’yi örnek verecek olursak, Kanunlar İhtilafı Kuralları’nı düzenleyen 5718 sayılı “Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun” uygulama alanı bulur. Bu kanunun 8’nci maddesi “*Zamanaşımını*” başlığı altında zamanaşımı hakkındaki hukuku düzenler ve ilgili madde şu şekildedir: “*Zamanaşımı, hukukî işlem ve ilişkinin esasına uygulanan hukuka tâbidir.*” Türk Hukuku’nda zamanaşımı maddî hukukun bir müessesesidir, bu nedenle zamanaşımına konu olan bir talebin tâbi olduğu hukuk (“*lex contractus*”) zamanaşımı hakkında da hüküm sürecektir.

Aynı örnekten devam edecek olursak, mahkemece veya hakem heyetince sözleşmeye uygulanacak olan hukukun Türk Hukuku olarak tespiti halinde, semeni ödeme borcunun zamanaşımı süresi Türk Borçlar Kanunu’nun 146’ncı maddesi uyarınca 10 yıl olacaktır.

Tahkim Heyeti veya Mahkeme’ce belirlenen sistem bir ulusal hukuk sistemi olabileceği gibi PICC kuralları gibi bir sistem de olabilir. Zamanaşımı meselesi kamu düzeninden değildir. Taraflarca sözleşmeye uygulanacak hukuk ile belirlenen sistem olarak PICC uygulanmak istenirse; bu takdirde zamanaşımı süresi PICC m. 10 uygulanması kapsamında 3 sene olabilecek ve tarafların seçimi ile de bu sürelerde değişiklik yapılabilir⁴⁸⁸.

⁴⁸⁷ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 94; Huber, Mullis, **The CISG**, s. 29.

⁴⁸⁸ International Institute for the Unification of Private Law, **UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts**, s. 349 vd.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM- ALICININ SATILANI TESLİM ALMA BORCU

1. Genel Olarak

Alıcının CISG’de düzenlenmiş olan iki temel borcunun diğeri, “Alıcının Satılanı Teslim Alma Borcu”dur. Bu borç, bir yan edim yükümlülüğü olmadığından, alıcının semeni ödeme borcu ile aynı derecede esaslı bir borçtur. Bu nedenle, bu borcun ihlali halinde de, alıcının semeni ödeme borcunun ihlali sonuçlarında olduğu gibi satıcı CISG m. 61-65 arasında düzenlenmiş olan hukuki imkanlara sahiptir. Aksi halde sadece “alacaklının temerrütü” hükümleri söz konusu olabilirdi⁴⁸⁹.

Uluslararası karşılaştırmalı hukuk yönünden CISG m. 60, 1964 tarihli Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Hukuku Uniform Yasası (ULIS) madde 65-68 arasındaki dört maddeye karşılık gelmektedir. ULIS’teki düzenlemeye göre alıcının malı teslim almaması hali, tek başına sözleşmenin esaslı ihlali olarak değerlendirilir. ULIS m. 66’da hüküm bulan bu madde uyarınca ULIS m. 66 – 69 arasındaki hükümler uygulama alanı bulur. CISG m. 60’da ise, ULIS’te benimsenen bu yol izlenmemiştir ve malın teslim alınmamasının her bir olay bakımından “esaslı ihlal” olup olmadığını ayrı ayrı sorgulanmalıdır.

CISG m. 60’da düzenlenen hüküm benzer şekilde PICC m. 5.1.3’de de düzenlenmiştir. PICC’de yer alan düzenlemeye göre taraflardan her birine, diğer tarafın yükümlülüklerini yerine getirmesi için bu tür bir işbirliğinin makul olarak beklenebileceği durumlarda diğeriyle işbirliği yapma yükümlülüğü getirmektedir. Buna taraflardan birinin ifayı gerçekleştirmek için elinden gelen çabayı göstermesini zorunlu kılan PICC m. 5.1.4. ve 5.1.5. maddeleri de dahildir. Ayrıca, PICC bunlara

⁴⁸⁹ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 372; Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 159.

ek olarak özel olarak kamusal alandaki izinler ile ilgili de m. 6.1.14 ile 6.1.17 arasındaki hükümleri içermektedir⁴⁹⁰.

Türk Hukuku (TBK m. 232/1) ve mehzaz İsviçre Hukuku (OR 211) uyarınca Türk ve İsviçre Hukukları uyarınca alıcı, kendisine sözleşmede kararlaştırılmış olduğu biçimde kendisine sunulan satılanı teslim alma borcu altındadır. Bu borcun ifa edilebilmesi için, alıcının satılanı teslim alması için sözleşmede belirtilen nitelik ve miktarda, ifa zamanında, ifa yerinde, sözleşmede kararlaştırılan durumda devredilmesi veya devrinin önerilmesi gerekmektedir⁴⁹¹. Bu madde kapsamında alıcının satılanı teslim alma borcu esnasındaki fiili, hukuki mahiyet olarak hukuki bir işlemdir^{492,493}. Türk Borçlar Kanunu'nda CISG m. 60(a) maddesinde olduğu gibi malların teslim alınması için gerekli olan makul eylemlerde bulunması gerekliliğinin ayrıca kaleme alındığı şekilde belirtildiği ayrı bir hüküm yer almamaktadır. Bununla birlikte TBK 232/2 maddesi ve mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu'nun 211/2 maddesi uyarınca aksine yerel adet veya anlaşma yoksa satılanın alıcı tarafından hemen devralınması gerekir.

Alman BGB § 433(2) maddesi, malların satışına ilişkin olarak alıcının semeni ödeme ve malları kabul etme yükümlülüğüne sahip olduğunu öngörmektedir. Madde metninde yer alan kabul etme yükümlülüğü, sözleşmede taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, malları teslim alma ve malları teslim almayı sağlamak için gerekli tüm eylemleri gerçekleştirme yükümlülüğü kapsamında yan yükümlülük olarak sınıflandırılır⁴⁹⁴.

1979 tarihli Birleşik Krallık Mal Satışı Yasası'nın 37'nci maddesi⁴⁹⁵, satıcı malları teslim etmeye hazır ve istekli olduğunda ve alıcıdan malları teslim almasını talep ettiğinde ve alıcı bu talepten sonra makul bir süre içinde malları teslim almadığında, teslim almayı ihmal etmesi veya reddetmesi nedeniyle ortaya çıkan her

⁴⁹⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 825.

⁴⁹¹ Sert Sütçü vd., **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, s. 109; Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, C. 1, s. 241.

⁴⁹² Sert Sütçü vd. editör Turgut Öz, **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, s. 110.

⁴⁹³ Hukuki İşlem-Fiil Kavram Farklılığı Ayrıntılı Bilgi İçin: Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medeni Hukuk: Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 29'uncu Baskı İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023, s. 168 vd.

⁴⁹⁴ a.yer., Huber, **"Münchener Kommentar zum BGB"**, m. 433.

⁴⁹⁵ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/54/section/37/1991-02-01> Erişim Tarihi: 25.12.2023

türlü zarardan ve ayrıca malların bakımı ve muhafazası için makul bir ücretten satıcıya karşı sorumlu olduğunu hükme bağlamıştır. Bu hükme göre, alıcı genel olarak satıcıya karşı, teslim almayı ihmal etmesi veya reddetmesi nedeniyle ortaya çıkan her türlü zarardan ve ayrıca malların bakımı ve muhafazası için makul bir ücretten sorumludur.

ABD Yeknesak Ticaret Kanunu UCC, 14 § 2-503(1)(b) hükmü de benzer şekilde aksi kararlaştırılmadıkça, alıcının malların teslim alınmasına makul ölçüde uygun kolaylıklar sağlamasını gerektirir⁴⁹⁶. Bu hüküm, alıcıya teslimat için uygun bir yer sağlama yükümlülüğü getirmektedir. Buna ek olarak, UCC § 2-301 maddesi, alıcının satıcının teslimatını kabul etmek zorunda olduğunu belirten ifadesiyle bu sorumluluğunu belirtmiştir.

2. CISG’de Düzenleniş Biçimi

Alıcının satılanı teslim alma borcu, CISG kapsamında, genel olarak, Bölüm III Alıcının Yükümlülükleri başlığı altında yer alan CISG m. 53 ve m. 60’da düzenleme alanı bulmuştur⁴⁹⁷. CISG m. 53’te alıcının esaslı bir borcu olarak belirtilen bu borç, CISG m. 60’da ise iki ayrı alt yükümlülükle birlikte ayrıntısıyla düzenlenmiştir. Bununla birlikte, bu maddeler haricinde de bu borç ile ilgili bağlantılı maddeleri mevcuttur. Örneğin, alıcının satılanı teslim alma borcundan kaçınma hakkı ile bağlantılı olarak malın erken ifası halinde alıcının red hakkını düzenleyen CISG m. 52’de belirtilen hakkı buna örnek olarak verilebilir.

CISG m. 60’da Bölüm III Ayrım II’de tek madde olarak ayrımı tek başına oluşturan bu madde, kenar başlığı ile “Teslim Alma” başlığı altında bulunmaktadır. Teslim alma, kelime anlamı olarak malların fiziki ortamda fiilen hâkimiyet altına alınması anlamına gelmektedir. Ancak CISG m. 60’da düzenlenmiş olan borcun kapsamına sadece malların fiziken teslim alınması değil, aynı zamanda satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunması da borcun kapsamı içerisindedir. Bu borcun ifa edilmemesi

⁴⁹⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 825.

⁴⁹⁷ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 248; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.1.

halinde satıcının sahip olduğu haklar ise CISG m. 61 ile m. 65 arasında düzenlenmiştir.

Satılan malı teslim almak, alıcının yararına bir hukuki durum olduğu kadar, aynı zamanda onun da üstlenmesi gereken bir borçtur. Genel olarak, alıcı, malı kendisine sunulduğunda onu teslim alma borcu altındadır. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa veya bu doğrultuda bir ticari teamül yoksa alıcı malı derhal teslim alma borcu altındadır⁴⁹⁸. CISG’de satılanı teslim alma borcu kapsamındaki, "teslim" terimi, ile satıcının teslim etme borcu kapsamındaki “teslim” terimlerinin kelime benzerliğine karşılık, her iki terime konu olan borçlar birbirinden farklıdır. Bununla birlikte her bir borcun ifası için tarafların bir diğerinin iş birliğine ihtiyaç duymaktadır. Alıcının satılanı teslim alma borcundaki “teslim” terimi ile kastedilen, alıcının satıcıya ihtiyaç duymaksızın gerçekleştireceği eylemleridir. Bu tanım, satıcının teslim yükümlülüğünün ve alıcının satılanı teslim alma yükümlülüğünün birbirinden ayrıldığını ifade etmek için kullanılır. Örneğin, Incoterms teslim şekillerindeki satıcının bütün yükümlülüklerini üstlendiği DDP teslim şeklinde bile malların alıcının aracına veya konteynerine yüklenmesi, alıcının satılanı teslim alma borcunun bir parçasıdır. Bu manada, malların en son noktada satıcı tarafından teslim edilmesi teklifi sonrasında alıcının satılan malları kendi aracına, konteynerine, işyerine veya fabrikasına yüklemesi, satıcının değil, alıcının satılanı teslim alma borcu kapsamındaki yükümlülüğüdür⁴⁹⁹.

Alıcının satılanı teslim alma borcu, satılan malların fiilen devralınmasını evleviyetle kapsamaktadır⁵⁰⁰. Buna ek olarak alıcının satılan malın fiilen devralınmasına kadar ki süreçte yapılması lazım gelen ve kendisinden beklenen her türlü işlemi de gerçekleştirmesi gerekir. Burada alıcıdan beklenen işlemlerin neler olduğu hususu çoğu zaman taraflarca sözleşmede belirlenir. Bu anlamda örneğin alıcının satılan mallara ilişkin ithalat lisansını temin etmesi ya da gümrük işlemlerini tamamlaması gibi işlemler örnek olarak verilebilir⁵⁰¹. Burada belirtilen edimler

⁴⁹⁸ Sert Sütçü vd., **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, s. 109; Aral, Ayrancı, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, s. 162; Erhan Kanışlı, **CISG Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılık Halinde Satıcının Hakları**, 1. Baskı İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 31.

⁴⁹⁹ Atakan Âdem Selanik, **Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Teslim Borcu**, 1’nci Baskı İstanbul: On İki Levha, 2018, s. 29.

⁵⁰⁰ Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 36.

⁵⁰¹ a.yer.

“alıcının satılanı teslim alma” asli borcunun bir parçası olarak görülecektir. Bu nedenle buna aykırılık söz konusu olduğu durumlarda da sözleşmeye aykırılık hükümlerine gidilebilecektir.

CISG’deki maddenin düzenleniş açısı bakımından CISG m. 60, alıcının satılanı teslim alma borcunu iki gruba ayırmıştır⁵⁰². CISG m. 60(b) ile “malları fiilen devralmayı” ve CISG m. 60(a) bendi ile “satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunmayı” düzenlenmiştir. Alıcının satılanı teslim alma borcunun ifa edilebilmesi için alıcının hem CISG m. 60(a) bendi kapsamında “satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunması” hem de CISG m. 60(b) bendinde yer aldığı üzere satılan “malları fiilen devralması” gerekmektedir. CISG m. 60’ın (a) ve (b) bentlerinin her biri alıcının asli teslim borcunun birer unsuru olup, her biri alt borç niteliğindedir.

Alıcının satılanı teslim alma borcunun iki ayrı alt borca ayrılması teslim alma borcunun diğer yükümlülüklerden ayrı tutulmasına sebebiyet verir. Bu durum bilhassa ifa engellerindeki sonuçlar açısından farklılık yaratır. Zira, CISG m. 64(1)(b) maddesinde belirtilen malın teslim alma borcu bu alt borcu da kapsadığından, satıcının eyleminin “*satıcının teslimi gerçekleştirebilmesini mümkün kılan bir eylem mi?*” yoksa CISG m. 60 kapsamına girmeyen taraflarca kararlaştırılmış CISG’de düzenlenmemiş olan bir yükümlülük olarak “*diğer yükümlülükler*” olarak mı değerlendirileceği önemlidir. İlk halde değerlendirilmesi halinde satıcının sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkı m. 64(1)(b) uyarınca doğrudan mevcutken, ikinci halde bu hak sadece m. 64(1)(a) hükmü uyarınca sözleşmenin esaslı ihlali kavramı söz konusu olarak değerlendirilebilecekse var olabilecektir. Sözleşme ile bağlı olmak istemeyen satıcı için ilk hal elbette ki daha kolay bir imkân sağlayacaktır⁵⁰³.

⁵⁰² Detaylı bilgi için bkz. Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892. Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 159. Kanişli, **CISG Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılık Halinde Satıcının Hakları**, s. 31.

⁵⁰³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 1014.

CISG m. 60(a)'da yer alan “*satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunmayı*” metni soyut ve genel bir ifade içermekle birlikte, uygulamada çoğu kez yapılacak olan eylemler bellidir. Bunun kapsamı öncelikle sözleşmede açıkça veya örtülü olarak belirlenmektedir. Incoterms şartları bunları çoğu kez açıkça belli eder. Örneğin, FOB satışında, alıcının satıcıya nakliye aracının ismini, yükleme yerini ve gerekli teslim süresini bildirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, bu kapsamda alıcının CISG m. 60(a)'da belirtilen borcuna örnek teşkil eder. Bir başka örnek olarak, sözleşmeye göre alıcının sözleşmeye konu olan malların şeklini, ölçülerini veya diğer özelliklerini belirlemesi gereken hallerde bu belirlemenin yapılması da yine bu madde kapsamındaki alıcının borcuna örnek olarak verilebilir⁵⁰⁴. Bu borcun kapsamına sözleşme ile açıkça veya örtülü olarak bir hükmün var olmama hallerinde de CISG m. 7 de belirtilen dürüstlük kuralı çerçevesinde eylemler tespit edilebilir. Örneğin, ABD Mahkemesi vermiş olduğu bir kararında, alıcının ithalat için gerekli olan belgeleri ayarlama borcu altında olduğunu hükmetmiştir⁵⁰⁵. Bununla birlikte sözleşme maddelerinin yorumundan da bu eylemler belirlenebilir. Örneğin, malların alıcının işyerinde teslim edileceği kararlaştırılmışsa, malların konulacak yerin hazır halde tutulması buna örnek olarak verilebilir⁵⁰⁶. Madde metninde yer alan “*makul eylem*”den anlaşılması gerekenin muhakkak müspet bir eylem olma zorunluluğu da yoktur. Bu manada menfi eylemler de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Örneğin, malların fiilen devralınmasını gerçekleştirecek tesliminin engellenmemesi “menfi eyleme” örnek olarak verilebilir⁵⁰⁷.

CISG m. 60(b) bendinde yer alan ana borcun bir alt borcu olan “*malları fiilen devralma*” yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesi, CISG m. 60(a)'daki yükümlülüğünün kapsamının belirlenmesi için önemlidir. Bu nedenle aşağıda öncelikle CISG m. 60(b) maddesinde yer alan “Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğü” incelenecektir.

⁵⁰⁴ a.yer.

⁵⁰⁵ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Online Dava No: 653 New York Bölge Mahkemesi, Tarih 10 Mayıs 2002, Erişim 25.12.2023

⁵⁰⁶ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 1015; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 248.

⁵⁰⁷ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 1015.

3. Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğü (CISG m. 60(b))

3.1 Genel Olarak Kapsamı

Alıcının satılanı teslim alma borcunun CISG m. 60 (b) hükmünde yer alan ve borcun bir unsuru olan borcun alt yükümlülüğü olarak “malları fiilen devralma” yükümlülüğü belirtilmiştir⁵⁰⁸. Satılan malları fiilen devralma yükümlülüğü, davranış biçimi açısından “olumlu” bir edimdir. Olumlu edim, alıcının fiili eylemini gerektirir. Olumlu edimin türleri açısından alıcının satılanı teslim alma borcu, alıcının veya vekilinin bedeni veya fikri gücü ile yerine getirileceği için bu borç şahsi bir borçtur. Malın fiilen devralınması için ödenmesi lazım gelen bedellerin ödenmesi ise borcun maddi borç⁵⁰⁹ yönünü oluşturur. Bu bakımdan kanaatimizce, alıcının teslim alma borcunun CISG m. 60(b) kapsamında düzenlenmiş olan fiili devralma yükümlülüğü her halde şahsi bir yükümlülük, bazı hallerde ise ek olarak maddi bir yükümlülüktür.

Edimin ifa süresi dikkate alınarak, yükümlülüğün ifası sırasında alacaklının ifaya olan çıkarının zaman birimiyle ölçülemeyecek bir an içerisinde gerçekleştiği durumlarda ani edim söz konusudur⁵¹⁰. Her ne kadar uluslararası ticarete çoğu zaman malın teslim alınması için gerekli prosedürler uzunca bir zamana yayılmış olabiliyorsa da malın fiilen devralınması yönünden satıcının ifaya olan çıkarı zaman birimiyle ölçülemeyecek bir an içerisinde gerçekleşir. Bu nedenle, alıcının satılanı teslim alma borcu kapsamındaki malları fiilen devralma yükümlülüğü, ani edimli bir yükümlülüktür.

Alıcının malları fiilen devralması, çoğu zaman, satıcının, CISG m. 31(a) kapsamında malların taşınması için ilk taşıyıcıya teslim etme borcunu ifa etmesi

⁵⁰⁸ Ayrıntılı Bilgi İçin: Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 36; Staudinger, Magnus, Kaiser, J. von Staudingers **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, m. 60 p.5 ; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.2; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 602; Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, m. 60 p.2; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 60 p.6; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, p. 4-166; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 60 n.2.5,2.6.1 .

⁵⁰⁹ Oğuzman, Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. 1, s. 8.

⁵¹⁰ **a.g.e.**, C. 1, s. 11.

sonrasında gerçekleşir. CISG’de satılanı teslim alma borcu kapsamındaki, "teslim" terimi, ile satıcının teslim etme borcu kapsamındaki “teslim” terimlerinin kelime benzerliğine karşılık, her iki terime konu olan borçlar birbirinden tamamen farklıdır. Bununla birlikte her bir borcun ifası için tarafların her biri diğerinin iş birliğine ihtiyaç duymaktadır. Alıcının teslim alma borcundaki “teslim” terimi ile kastedilen, alıcının satıcıya ihtiyaç duymaksızın gerçekleştireceği eylemleridir. Bu tanım, satıcının teslim yükümlülüğünün ve alıcının satılanı teslim alma yükümlülüğünün birbirinden ayrıldığını ifade etmek için kullanılır.

Alıcının satılanı teslim alma borcunun ifası, satılan malların alıcı tarafından ancak fiilen devralınması imkanının doğması ile söz konusu olabilir. CISG kapsamında alıcının sözleşmeye konu satılan malları fiilen devralması ile kastedilen, alıcının malları fiziki olarak kendi hakimiyetinde bulundurmasıdır⁵¹¹. Bu husus, fiili bir eylemdir ve bazı iç hukuk sistemlerinde mevcut olan “Kabul” kavramlarını içermez⁵¹². Örneğin, ABD UCC § 2-503 (4) maddesi ile satım sözleşmesine konu olan malların yeddieminde bulunması halinde evrak üzerinden yapılan teslim, Almanya BGB § 640 kapsamındaki “Kabul” ile kastedilen teslim, CISG kapsamında bahsi geçen malların fiziki devralması hususunu kapsamaz.

Uluslararası mal satışlarının niteliği gereği, bilhassa CISG m. 31(a) kapsamındaki taşımanın söz konusu olduğu satışlarda, malların taşınması günlerce sürebilmekte, alıcının satılan malları muayene imkanı da gecikmektedir. Bu nedenle, satılan malların alıcı tarafından fiili olarak devralınması, alıcının malların sözleşmeye uygun olarak kabul ettiği, bu anlamda kabul benzeri bir hukuki anlam ifade etmez⁵¹³. Bunun sonucu olarak da malların fiilen devralınması, alıcının satıcıyı

⁵¹¹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, art. 60 p.3,15 ; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 60 p.2.5; Huber, Mullis, **The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners**, s. 318; Durak, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, s. 159.

⁵¹² Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892.

⁵¹³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 892 Ayrıntılı Bilgi İçin:; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 60; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem**

satılan mallardan dolayı ibra ettiği anlamına gelmemektedir⁵¹⁴. Alıcının malları fiilen devraldıktan sonra da hala sözleşmenin ihlalden kaynaklanan haklarını kullanma imkanları mevcuttur. Bunun sonucu olarak, alıcı, malların fiilen devralınması sonrasında CISG m. 38'deki muayene külfetine⁵¹⁵ ve CISG m. 39'daki sözleşmeye aykırılığın ihbar külfetine uyulmuşsa, sözleşmeye aykırılık iddiasında bulunulabilir⁵¹⁶. Bu durum, esasında, CISG m. 43 kapsamında alıcı için bir külfettir⁵¹⁷. Bu bağlamda, alıcının malları fiilen devralması, külfetin süresinin başlamasına da sebebiyet verir. Külfetler, borçlardan bağımsız olarak uyulmadıklarında alıcı aleyhine sonuç doğururlar⁵¹⁸. Bu nedenle, bunun yerine getirilip getirilmemesinden bağımsız olarak, alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakları saklı kalmak kaydıyla, kural olarak, alıcı malları fiilen devralmakla yükümlüdür.

Satışın taşıyıcı vasıtasıyla yapılacak olmasının bir diğer sonucu da, taşıyıcı olan kişinin niteliğine göre malların fiilen devralınması borcunun kapsamında da farklılığın söz konusu olacağıdır⁵¹⁹. Taşıyan kişi, alıcının işçisi olarak alıcının aracı ile taşınması gibi alıcıyı temsilen malları taşıyorsa, bu takdirde malları alıcı adına fiilen devralmış olur. Bu suretle alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralma yükümlülüğü de yerine getirilmiş olur. Ancak, taşıyan kişi üçüncü bir nakliye firması ise, bu takdirde, taşıyıcı firmayı alıcı dahi belirlemiş olsa durum değişir. Bu halde, alıcının malları fiilen devralma yükümlülüğü, satıcının malları alıcıya iletmek üzere malları ilk taşıyıcıya teslim ettiği yer olan CISG m. 31(a) kapsamında belirlenen yer değil, malların alıcıya varış yeridir⁵²⁰. Zira, malların

Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf, art. 60; Huber, “Münchener Kommentar zum BGB”, m. 60.

⁵¹⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 823; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 60 p.2.

⁵¹⁵ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 224.

⁵¹⁶ Akçura Karaman, “**Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları**”, s. 225-258.

⁵¹⁷ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892.

⁵¹⁸ Akçura Karaman, “**Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları**”, s. 225-58; Nafiye Yücedağ, **Sözleşmeye Aykırı Mal Tesliminde Yenisiyle Değiştirme Hakkı: TBK ve CISG Uyarınca**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha, 2018, s. 111.

⁵¹⁹ Schwenger, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, m. 37.09.

⁵²⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 823; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The**

taşıyıcıya teslim edildiği yer, satıcının malı teslim etme borcunun ifa yeri iken, malların varış yeri ise alıcının satılan malları fiilen devralma borcunun ifa yeridir⁵²¹. Örneğin Incoterms⁵²² 2020 FOB kuralları B4 kuralı çerçevesinde satılan malların taşınması için taşıyıcıyı alıcı belirler. Alıcı tarafından belirlenen taşıyıcı, üçüncü bir kişi sıfatıyla malları taşır⁵²³. Bu örnekte, taşıyıcı alıcı tarafından belirlenmiş olsa dahi, alıcının satılan malları fiilen devralma yükümlülüğü malların satıcı tarafından taşıyıcıya teslimle yerine getirilmiş olmaz. Satın malların varış limanında alıcı tarafından fiilen devralınması ile yerine getirilmiş olur.

Alıcı, satılan malları zamanında fiilen devralmakla yükümlüdür. Aksi halde, satılan malların fiilen geç devralınmasının hukuki sonuçlarından da sorumlu olacaktır. ICC’de görülmüş bir tahkim yargılamasında⁵²⁴, bir İsviçre şirketi (Davacı), 2000 Incoterms kuralları ve CISG’ye tabi bir sözleşme uyarınca, demir cevherini bir Çin şirketine (Davalı) satmayı kabul etmiştir. Sözleşmeye konu edilen satılan mallar, limandan geç teslim alınmıştır. Davacı, davalının satılan malları fiili devralmasında temerrüde düşerek malı geç almasındaki gecikmesi nedeniyle varış limanında karşılaştığı sürestarya maliyetlerinin kendisine geri ödenmesini talep etmiştir. Davalı, malın sevkinin kendisine uygun bir şekilde bildirilmediğini ve taraflar arasında anlaşarak kararlaştırılan Incoterms kuralı gereğince sürestarya maliyetlerinin satıcı tarafından karşılanması gerektiğini, zira ilgili kural uyarınca ulaşım maliyetlerinden satıcının sorumlu olduğunu savunmuştur. Taraflar, sözleşmelerindeki CNF ibarelerinin, Incoterms 2000 altında DFR’ye karşılık gelen C&F’nin değiştirilmiş bir versiyonu olarak yorumlanması konusunda anlaşmıştır. Hakem Heyeti, davalının, geminin limana vardığı anda malı teslim almak ve geç teslim almasından kaynaklanan sürestarya ücretlerini ödemekle yükümlü olduğuna karar vermiştir. Sürestarya ücreti, malların geç teslim alınmasından kaynaklanan bir borçtur. Alıcının malları geç teslim alması nedeniyle oluşan sürestarya ücretinin

International Sale of Goods (CISG), s. 892; Schwenzer, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 37.09; Henry Deeb Gabriel, “The Buyer’s Performance under The CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions”, **Journal of Law and Commerce**, C. 25, 2005, s. 282; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.2; Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, m. 60 p.2; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.7.

⁵²¹ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 152.

⁵²² **Incoterms® 2020**.

⁵²³ Schwenzer, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, s. 37.09.

⁵²⁴ Schwenzer, Fountoulakis, Dimsey, **International Sales Law**, s. 507.

sebebi, alıcının CISG madde 60(b) kapsamındaki yükümlülüğünü ihlal etmesi neticesinde gerçekleşmiştir.

CISG'nin m. 60(b) hükmü fiili devralmayı lafzen sadece "mallar" için öngörmüşse de hakim görüş⁵²⁵ bu bendin geniş yorumlanarak “belgeler” için de geçerli olacak şekilde yorumlanması gerektiğidir. Buna göre, alıcının, satıcı tarafından kendisine sunulan belgeleri fiilen devralmasını da CISG m. 60(b) kapsamında değerlendirilmelidir. Zira, alıcının malı fiilen devralmasına karşılık CISG Kısım III Bölüm II madde başlığı “*Malların Teslimi ve Belgelerin Verilmesi*” olarak düzenlenmiş olup, ilgili bölümde yer alan 34’üncü maddesi ile de satıcının alıcıya vermesi gereken belgeler düzenleme alanı bulmuştur. Alıcının fiili devralması konusunda lafzen hüküm ihtiva etmeyen CISG m. 34 ile belgelerin verilmesi gereken yeri, zamanı ve şekli detaylandırmıştır. Madde metninde ayrıca, "Belgeler" terimi ile, belirli belge türlerine ilişkin herhangi bir kısıtlama olmaksızın mallara ilişkin tüm belgelerin madde metninde kapsandığı açıkça belirtilmiştir⁵²⁶. Bu belgelere vesaik mukabili belgeler veya akreditif belgeli satışlardaki belgeler de dahildir⁵²⁷. Bu gibi durumlarda alıcının görevi belgeleri teslim almaktır. Madde metninde ayrıca, CISG m. 34’de yer alan hakkın kullanımının alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmaması şartıyla belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, satıcının belgelerdeki tüm sözleşmeye aykırılıkları gidermek hakkına sahip olduğu da belirtilmektedir. Buna göre, örneğin satıcı tarafından sunulan belgeler eksikse, hatalıysa veya mallarla ilgili herhangi bir sorunu veya eksikliği gösteriyorsa,

⁵²⁵ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 823; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892 Naklen: ; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 60 p.6; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, C. 2703**, m. 60 p.2; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.3; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 60 not:2.6.2. Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, m. 60; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 60; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, s. 4-161; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 60 p.31.

⁵²⁶ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 165.

⁵²⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 823.

satıcının bu belgeleri alıcının fiilen devralma anına kadar düzeltme hakkı bulunmaktadır⁵²⁸.

Malların fiilen devralınacağı yer ve zaman ile satıcının malları teslim etme borcu kapsamındaki teslim yeri (CISG m. 31) ve zamanı (CISG m. 33) ve alıcının semeni ödeme yeri (CISG m. 57) ve zamanı (CISG m. 58) aynı olmak zorunda değildir. Ancak, üçüncü taşıyıcının olduğu haller hariç çoğu halde alıcının fiili devralma yeri ile satıcının sözleşme tarafından kararlaştırılmış veya CISG m. 31(b) ve (c) maddeleri kapsamında malları teslim etmesi gereken yer aynı yer olacaktır. Mallar alıcının veya satıcının iş yerinde ya da herhangi başka bir yerde teslim ediliyorsa, mallar alıcının fiili tasarrufuna verildiği yerde alıcı tarafından teslim alınmalıdır.

Alıcının malları fiilen devralma yükümlülüğünün ifa zamanı ve ifa yerinin belirlenmesinde, satıcının teslim yükümlülüğünün tespiti önem taşır. Zira, alıcının yükümlülüğü satıcının teslim borcunun ifasından sonra başlar. Bu noktada satıcının malları teslim etme borcunun kapsamındaki teslim eyleminin ifa yeri ve zamanı ile birlikte eylemin içeriği alacaklı açısından belirleyici rol oynar⁵²⁹.

3.2 Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğünün İfa Zamanı

Alıcının satılan malları teslim alma borcunun ifası kapsamında malları devralması gereken ifa zamanı öncelikle taraflar arasındaki sözleşme hükümleri ve CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamında belirlenen zamana göre belirlenir. Uygulamada çoğu kez uluslararası ticarete yaygın olarak Incoterms⁵³⁰ kuralları uygulandığından, ifa zamanı çoğu kez bu kurallar ile tespit edilir. Incoterms 2020 A4 kuralı yükleme ve boşaltma kuralını düzenler. Bu kuraldan da malların teslim alma ifa zamanı

⁵²⁸ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 379; Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 167. Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 541. Patrick Ostendorf, *International Sales Terms*, 3'ncü Baskı, Münih: Verlag C.H. Beck, 2018.

⁵²⁹ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 134. Herber, Czerwenka, *Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf*, s. 30.

⁵³⁰ Incoterms® 2020.

belirlenebilir. Örneğin, malların satıcının kendi işyerinde teslim etme şartını düzenleyen EXW şartına göre, malların teslim alma borcunun ifa zamanı malların satıcının işyerinden teslimi ile aynı an olarak belirlenmiştir.

Böyle bir belirlemenin olmaması halinde çeşitli senaryolara göre ifa zamanı belirlenir. Belirleme yapılırken CISG m. 58(1) hükmü de kıyasen uygulanarak bu zaman belirlenebilir. Bu halde bu maddenin CISG m. 52’de yer alan alıcının erken ifa sebebiyle malı teslim almaktan kaçınma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu kapsamda, satıcı tarafından alıcıya malların alıcı tarafından kendi tasarrufuna alınmaya hazır olduğunun bildirilmesi ve gerçekten hazır edilmesi sonrasında makul bir süre geçtikten sonra alıcı malları fiilen devralmak zorundadır⁵³¹. Satıcı tarafından verilecek olan bu süre, alıcının malları fiilen devralması için gerekli düzenlemeleri yapmasını sağlayacak makul zaman ölçüsünde olmalıdır.

Alıcının satılan malı fiilen devralma yükümlülüğünün doğumu için her halükârda her şeyden evvel satım sözleşmesine konu olan malın satıcı tarafından sözleşmedeki şartlara uygun olarak tesliminin teklif edilmesi gerekir⁵³². Teklifin yapılması ile alıcının malları fiilen devralma yükümlülüğünün doğum anının tespiti yapılır. Bu tespit, alıcının borca aykırı davranışının olup olmadığının tespiti açısından önem taşır. Zira, bir yükümlülüğe aykırılık hususunun gerçekleşip gerçekleşmediği ancak o yükümlülüğün doğmasının tespiti sonrasında olabilir. İşin doğası gereği, alıcı; eğer satıcı malların teslimini teklif ederse ve malları teslim ederse malları fiilen devralabilir. Bu noktada, satıcının malı teslim etme borcu, alıcının satılanı teslim alma borcundan ifa edilmesi için gereken bir ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Alıcının malları teslim alabilmesi için, malların fiilen devralınması anının tespitinden sonraki zamana “*teslim alma süresi*” denilebilir. Uluslararası ticarete bilhassa gemi

⁵³¹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892 Naklen; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 60 p.7 ; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 60 p.6; Makul süre sadece teslim alma zamanı kesin olarak belli değilse görüşü: Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 60 p.21; Eğer teslim yeri belirlenmiş bir yere teslim varsa, ek süre söz konusu olmaz görüşü Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, p. 4-167.

⁵³² Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, C. 1, s. 241.

ile yapılan taşımalarda taşıyıcının da arada olduğu satış sözleşmelerinde teslimin taşıyıcı tarafından tamamlanması ve malın fiilen devralınmasının başlaması arasında uzunca bir süre girebilir. Buna göre 'Teslim Süresi' ve 'Teslim Alma Süresi' ayrımı CISG kapsamındaki teslimle ilişkin yükümlülüğün sözleşmenin hangi tarafında olduğunun tespiti açısından önemlidir.

Satıcının teslim süresinin tespitini sağlayan CISG m. 33 hükmü, PICC m. 6.1.1 ve PECL 7:102 aynen benimsenmek suretiyle kaleme alınmıştır⁵³³. Alıcının malları teslim alması, ancak satıcının malları fiilen teslimi gerçekleştirmesi sonrası mümkündür. Genel olarak, malların doğru yerde alıcının kullanımına sunulması gerekir ve teslim CISG m. 31(b) ve (c) maddelerinde belirtildiği gibi bazı hallerde malların alıcının kullanımına sunulması ve alıcıya bu durumun uygun bir şekilde bildirilmesi ile satıcı tarafından teslimat işlemi tamamlanmış olur⁵³⁴. Bunun doğurduğu hukuki sonuçların en temeli, alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malların fiilen devralınması ve CISG m. 69(1) kapsamındaki hasarın geçişi hükümleri çerçevesinde alıcının malları fiilen devralma yükümlülüğünün ifa zamanının doğumudur. Buna göre, mallar satıcı tarafından alıcının kullanımına sunulmuş olsa bile, CISG m. 69(1) uyarınca, alıcının malları fiilen devralma anına kadar veya CISG m. 60(b) hükmü uyarınca malları fiilen devralma yükümlülüğünü ihlal edene kadar risk alıcıya geçmez. Bu durum, malların satıcı tarafından teslim edildiği ancak alıcı tarafından CISG m. 60(b) hükmü kapsamında malları fiilen devralınmadığı durumları kapsar. Bu nedenle, bu anın tespiti, alıcının satılanı teslim alma borcunun tespiti açısından çok önem taşır ve bu da “*teslim alma süresi*”nin önemini ortaya koyar.

Bununla birlikte, bilhassa CISG m. 31(a) kapsamında gerçekleşen teslimlerde bu farklılık daha da ortaya çıkar. Bu noktada alıcının malları fiilen devralması gereken ayrı bir zaman dilimi vardır. Alıcının CISG m. 31(a) kapsamındaki yükümlülüğünün olduğu süre dilimine de “*teslim alma süresi*” denilir. Bu sürenin başlama anının tespiti öğretide tartışmalıdır.

⁵³³ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 161; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 825.

⁵³⁴ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 534.

Bir görüşe⁵³⁵ göre, alıcının malları 'teslim alması' gereken süreyi satıcının teslim süresinden kesin olarak ayırmak gerekir ve bunlar arasında ortak bir zaman dilimi bulunmamalıdır. İşin doğası gereği; teslim alma süresi, satıcı malları alıcının tasarrufuna bırakmadan başlayamaz. Bu nedenle, sözleşmede alıcının teslim alması gereken süre belirtilmemişse, CISG m. 7(2) ve CISG m. 33(c)'den hareketle her bir tarafın yükümlülüklerini 'makul bir süre' içinde yerine getirmesi gerektiği genel bir ilke olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla alıcı da mallar kendisine sunulduktan ve kendisi de bu durumdan haberdar olduktan sonra olmak üzere makul bir süre içerisinde malları teslim almalıdır. İşte, bu an, alıcının “teslim alma süresi”nin başlangıcı olarak kabul edilmelidir ve bu borç yönünden borcun doğum anı olarak kabul edilmelidir.

Bunun karşı görüşü⁵³⁶ olarak alıcının “satılanı teslim alma borcunun” doğum anının sözleşmenin kurulduğu andan itibaren doğduğunu ve malı derhal teslim alması gerektiğinin kural olarak var olduğunu savunur. Bu görüş uyarınca, alıcının satılanı teslim alma borcunun doğumunun tespiti için ayrı bir süre tespitine ihtiyaç yoktur. Ancak, elbette ki satıcı, alıcının bu borca aykırı yükümlülüğünden bahsedebilmek için, evleviyetle kendi borcunu ifa etmeli, diğer bir ifade ile malı teslim etmiş olmalıdır.

Kanaatimizce, borcun ifa edilebilmesinin mümkün olmadığı bir zaman sürecinde, henüz malların fiilen devralınmasının imkânsız olduğu bir anda alıcının borçlu olduğunun kabulü ile “malı teslim alma” borcunun en baştan itibaren doğmuş olduğunu söyleyen ikinci görüşe itibar etmemek gerekir. Bu nedenle bizim görüşümüz ilk ve hâkim olan görüş doğrultusundadır. Buna göre, alıcının malları fiilen devralma yükümlülüğü, mallar kendisine sunulduktan ve kendisi de bu durumdan haberdar olduktan sonra olmak üzere makul bir süre geçtikten sonra doğar. Zira, teslim alma borcu, alıcı tarafından mallar teslim alınmadığı sürece ifa edilebilir bir borç değildir.

⁵³⁵ a.g.e., s. 573 ve Naklen.; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, p. 33.

⁵³⁶ Schlechtriem & Schwenzler, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 573 Naklen: Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, p. 22. Staudinger, Magnus, Kaiser, J. von Staudingers **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, s. 682.

CISG kapsamında malların satıcı tarafından alıcıya iletilmek üzere taşıyıcıya teslim edilmesiyle, satıcı CISG m. 31(a) hükmünde tanımlanan teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacağından teslim anıyla risk de geçer⁵³⁷. Bu geçiş, malların taşıma sırasında hasar görmesi, yok olması, kaybolması, sapması veya gecikmesi gibi durumlarda, satıcının CISG m. 45(1) uyarınca sorumlu olmayacağı anlamına gelir⁵³⁸. Bununla birlikte CISG m. 69 kapsamındaki hasarın geçişi anlamındaki “*teslim*” ile burada ifade edilen teslim arasında doğrudan bir bağlantı yoktur. Alıcı, CISG m. 60(b) hükmü uyarınca malları fiilen devralmamasına rağmen, CISG m. 69 uyarınca hasar alıcıya intikal etmiş olabilir. Bu anlamda CISG m. 67 ile paralellik gösteren CISG m. 31 hükmünün de, alıcının malları fiilen devralmasını öngören CISG m 60(b) maddesi ile doğrudan bir bağlantısı yoktur.

CISG m. 60(b) kapsamında alıcının malları fiilen devralması yükümlülüğünün ifa zamanına ilişkin olarak hiçbir bilginin olmaması halinde CISG m. 65 çerçevesinde bir sonuca gidilebilir⁵³⁹. CISG m. 65, satıcının teslimatını gerçekleştirmesini sağlamak için yerine getirmesi gereken yükümlülüklerinin zamanlama ve yerle ilgili genel bir ilkeyi içerir. Bu madde, özellikle sözleşmeyle belirli bir zamanın belirlenmediği durumlar için geçerlidir ve alıcının satıcının talebi üzerine gerekli adımları atmasını gerektirir⁵⁴⁰. Bu durumda, alıcının yükümlülüklerini yerine getireceği zaman ve yer, sözleşmede açıkça belirtilmemişse, aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır⁵⁴¹:

- Olayın Özellikleri: Alıcının yükümlülüklerini yerine getireceği zaman ve yer, belirli bir olayın veya durumun özelliklerine bağlıdır. Örneğin, malların niteliği, teslimatın karmaşıklığı veya alıcının yerel düzenlemelere uyum sağlaması gibi faktörler bu zamanlamayı etkileyebilir.

⁵³⁷ Yüksel, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın Geçişi**, s. 251. Michael, “CISG Uyarınca Hasarın Geçmesi”, s. 193. Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 268.

⁵³⁸ Huber, Mullis, **The CISG**, s. 311.

⁵³⁹ Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.9.

⁵⁴⁰ **a.yer.**, p.9.

⁵⁴¹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 538.

- Satıcının Talebi: CISG m. 65(1) uyarınca, eğer sözleşmeden belirli bir zaman belirlenememişse, alıcının satıcının talebi üzerine gerekli tüm adımları atması beklenir. Bu, satıcının teslimatı yapabilmesi için alıcının iş birliği yapması gerektiği anlamına gelir.

- Makul Süre: Alıcının, satıcının talebine yanıt vermek ve gerekli adımları atmak için makul bir süre içerisinde harekete geçmesi beklenir. Bu süre, işlemin niteliğine ve teslimatın gerekliliklerine göre değişebilir.

Bu anlamda, malların satıcı tarafından sözleşmede belirtilen yere tesliminde, teslimin alıcının hâkimiyet alanına sunulması ve makul bir sürenin geçmesi ile birlikte alıcının CISG m. 60(b) kapsamında malları fiilen devralma yükümlülüğü başlamaktadır⁵⁴². Ancak, malların tesliminin satıcı veya taşıyıcı tarafından üçüncü bir kişiye yapılması ile malların tesliminde emtia senedi söz konusu ise, bu takdirde artık malı fiilen devralma yükümlülüğü üçüncü kişi tarafından yerine getirilmiş olur. Zira, üçüncü kişi (bu örnekte emtia deposu) malları alıcı adına teslim almakla, mallar fiilen devralınmış olur. Burada CISG m. 31(a) kapsamında düzenlenen taşıyıcıya teslimden farklı bir durum söz konusudur.

Üçüncü kişiden malların teslimini sağlayan emtia senedi ve konşimento gibi kıymetli evrakların durumu da bu noktada incelenebilir. Kıymetli evrakın soyutluk prensibi gereği ve CISG m. 60(b) hükmünün lafzî yorumu gereği sadece kıymetli evrakların fiilen teslim alınması, malların fiilen devralınması yükümlülüğünün ifası anlamına gelmez. Böyle bir durumda, malların da ayrıca kıymetli evraktan bağımsız olarak fiilen devralınması gerekir. Emtia senedi ve konşimento gibi evrakların kullanımı ile malların depodan veya taşıyıcı araçtan fiilen devralınması, CISG m. 60(b) anlamında fiilen devralma sayılır.

Belgeler hakkındaki düzenleme CISG m. 34’de hüküm altına alınmıştır. CISG m. 34 satıcıya yükümlülük yükleyen bir madde olup şu şekildedir: “*Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları sözleşmede öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir.*” Bu maddenin mallar gibi alıcı açısından doğrudan

⁵⁴² Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 823.

karşıl原因 bir maddesi olmadığından, belgelerin alıcı tarafından teslim alınması ile ilgili olarak da CISG m. 60(b) hükmünün kıyasen uygulanabilir bir hüküm olduğu öğretilir⁵⁴³ savunulur. Buna göre, alıcının kendisine teslim edilmiş bir kıymetli evrakı fiilen devralma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda, okunaklı ve temiz olmayan bir belgenin teslimi halinde de, alıcının ifadan kaçınma hakkı bulunmaktadır⁵⁴⁴.

İfa zamanı olarak, çoğu defa evrakların fiilen teslim alınması ile birlikte malların fiilen alıcıya fiilen devri mümkün olabileceğinden, belgelerin fiilen devralınması da alıcının malları fiilen devralma zamanını belirler. Malların fiilen devralınmaya hazır olup, belgenin yetişmemesi örneğinde, belge yetişmediğinden alıcının ifa zamanı da başlamaz. Böyle bir durumda, alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralma borcunun ifa zamanının tespiti ile ilgili olarak CISG m. 58(1) kıyasen uygulanır. Buna göre, alıcı, mallar ve malları temsil eden belgelerin kendi hakimiyet alanına girdiği andan makul bir süre sonra bunları fiilen devralma yükümlülüğü altındadır⁵⁴⁵.

Özetle, CISG m. 60(b) kapsamında alıcı açısından öngörülen malları fiilen devralma yükümlülüğünün ifa zamanı her somut olaya ve duruma göre değişkenlik arz edecektir. Hiçbir suretle alıcının malları fiilen devralacağına dair bir zaman tespiti

⁵⁴³ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 893 Naklen;; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60 p.6; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.3; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 60 p.2; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 60 p.7; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, s. 60 note 2.6.2 ; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, p. 4-161,4-166; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.13.

⁵⁴⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 893.

⁵⁴⁵ a.g.e., s. 892 Naklen;; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 60 p.7; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.2; Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, m. 60 p.2; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, s. 60 p.6; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 608; Honnold, Flechtner, **Honnold’s Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention**, m. 60 p. 341.1.

yapılamıyorsa, bu takdirde CISG m. 65(1) hükmü uyarınca satıcının uygun gördüğü zamanda mallar fiilen devralınmalıdır⁵⁴⁶.

3.3 Alıcının Malları Fiilen Devralma Yükümlülüğünün İfa Yeri

Alıcının satılan malları fiilen devralması gereken ifa yerinin belirlenmesinde öncelikle taraflar arasındaki sözleşme hükümlerine veya CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamındaki taraflar arasındaki veya ilgili branştaki ticari teamüllere bakılarak karar verilir⁵⁴⁷. Uygulamada bilhassa Incoterms⁵⁴⁸ hükümleri ticari teamül olarak uygulanır. Bu kapsamda her bir Incoterms teriminde kural olarak A4 ve B4 hükmü detaylı olarak malların teslim edileceği yeri ve fiilen devralınacak yeri belirtir. Bununla birlikte diğer hükümler de duruma göre hüküm içerebilirler. Incoterms⁵⁴⁹ 2020 terimlerinden örnek vermek gerekirse, EXW (Ex Works) ticari terimi kapsamında taraflar arasında bir anlaşma olduğu takdirde, satıcının malları bir toplama aracına yüklemesi dahi gerekmez; bu yükümlülük tamamen alıcıya aittir. Bu halde, örneğin EXW (Ex Works) olarak satıcının fabrikası olarak anlaşılmış bir satım sözleşmesinde alıcının malların fiilen devralınması borcunun ifa yeri, satıcının fabrikasıdır. Aynı örnek DDP (Delivered Duty Paid) satışları söz konusu olduğunda ise satıcının malları belirtilen varış yerinde malları boşaltılmak üzere hazır halde bulundurmaktadır. Bulundurma ve bu durumun alıcıya bildirilmesi ile birlikte satıcı malı teslim etme borcunu ifa etmiş olurken, alıcının fiili devralması tam olarak bu bildirim ve malların araçtan taşıma imkanının olduğu anda başlar. Bu zamandan sonra malların uygun taşıma araçlarıyla nakliye aracından kendi fiili hakimiyetine aktarılması, alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki borcun “fiili devralma” yükümlülüğünü oluşturur.

Taraflar arasında sözleşme ile veya zımnen bir belirlemenin olmaması halinde CISG m. 31 uyarınca satıcının teslim etme borcunun ifa yerinin tespitine göre alıcının

⁵⁴⁶ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 895 ve Naklen.; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.9.

⁵⁴⁷ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 893.

⁵⁴⁸ **Incoterms® 2020**.

⁵⁴⁹ **Incoterms® 2020**; Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku- CISG- Incoterms**, s. 379.

satılan malları fiilen devralma yükümlülüğünün ifa yeri belirlenir⁵⁵⁰. Bu anlamda uygulamada çoğu defa CISG m. 31 yedek hukuk kuralı hükmünde kalmaktadır.

Teslim yeri ile neyin kastedildiğinin belirlenmesine yönelik olarak CISG’de teslim yerine ilişkin hükümler yer almasına karşılık, teslim yeri kavramı ile neyin kastedildiği CISG’de açıklanmamıştır⁵⁵¹. Teslim yeri kavramı, satış sözleşmesi açısından satıcının malları teslim borcunun ifası için yerine getirmesi gereken olumlu veya olumsuz tüm davranışlarının tamamladığı yerdir⁵⁵². Bu tanıma göre, teslim yeri İstanbul gibi coğrafi alanın belirli bir bölümü olabileceği gibi, belirli bir limandaki gemi küpeştesi gibi malların fiziken bulunduğu özel bir yer de olabilir⁵⁵³.

CISG'nin 31’inci maddesi, satıcının teslim yükümlülüğünün teslim yeri ile ilgili iki farklı durumu ayırt eder. Birinci durum, uygulamada en sık karşılaşılan durumdur ve 'malların taşınmasını içeren' satım sözleşmelerini kapsar. Bu durumda, satıcı malları alıcıya gönderme sorumluluğuna sahiptir ve taşımaya ilişkin düzenleme CISG m. 31(a) kapsamında ele alınır⁵⁵⁴. İkinci durumda ise, satıcı malları alıcıya göndermekle yükümlü değildir; onun yerine, malları belirli bir yerde veya satıcının işyerinde 'alıcının kullanımına' sunmakla yükümlüdür. Taşımanın söz konusu olmadığı ikinci hal, CISG m. 31(b) ve m. 31(c) ile düzenlenmiştir⁵⁵⁵. Her iki durumda da teslimat yükümlülüğü, alıcının herhangi bir iş birliği olmaksızın satıcı tarafından yerine getirilecek şekilde tanımlanmıştır.

CISG'nin 31’inci maddesi, 'malların taşınmasını içeren' satım sözleşmelerinde satıcının teslim yükümlülüğünü açıklar. CISG m. 31(a)'ya göre, satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa, satıcının yükümlülüğü, satılan malları alıcıya ulaştırmak için gerekli düzenlemeleri yaparak malları ilk taşıyıcıya teslim etmek

⁵⁵⁰ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 522.

⁵⁵¹ Ercüment Erdem, “Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu”, **Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)** editör Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 113.

⁵⁵² Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, m. 17. Turgut Kalpsüz, **Ticari Satışta İfa Mahalli**, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1960, s. 140.

⁵⁵³ Atamer, **Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, s. 113.

⁵⁵⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 524.

⁵⁵⁵ a.g.e., s. 534.

suretiyle yerine getirilir⁵⁵⁶. Burada önemli olan, malların alıcıya fiziksel olarak ulaşmış olmaları değil, onların alıcıya gönderilmek üzere taşıyıcıya teslim edilmiş olmalarıdır. Diğer bir ifade ile mallar, taşıyıcıya teslimle birlikte alıcıya gönderildiği anda, satıcı açısından mallar, alıcıya 'teslim edilmiş' sayılır ve taşıma sürecinin tamamlanıp tamamlanmaması satıcının teslim yükümlülüğünün bir parçası değildir⁵⁵⁷. Bu durumda, malların taşıyıcı tarafından malların teslim edileceği yerde alıcıya teslim hazır olduğunun bildirilmesi sonrasında makul süre içerisinde alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralması gerekir. Bu anlamda alıcının malları fiilen devralmasının ifa yeri, taşıyıcının malları teslim edeceği yer olacaktır. Satıcı tarafından mallar taşıyıcıya teslim edilince alıcının teslim alma borcu sona ermemekte, mallar taşıyıcıdan teslim alınınca sona ermektedir. Alıcı, taşıyıcının limana getirdiği malları teslim almazsa satıcı malları CISG m. 31(a) uyarınca teslim etmiş olacak; fakat alıcı malları CISG m. 60(b) uyarınca fiilen devralmadığı için teslim alma borcunu ihlal etmiş olacaktır. Böyle bir halde, eş zamanlı olarak, bir taraf için teslim edilen mal, diğer taraf için teslim alınmamış olacaktır.

Eğer bir satış sözleşmesi 'malların taşınmasını içeriyor' ve taraflar, sözleşmelerinde teslim yerini belirlememişlerse, satıcı malları dilediği yerden gönderme konusunda serbesttir⁵⁵⁸. Bu durumda, CISG, satıcının malları herhangi belirli bir yerden göndermesini şart koşmaz. Ancak, eğer sözleşmede teslim yerinin belirtilmemiş olduğu bir durum söz konusuysa, CISG teslim yerinin belirlenmesi için bir takım tamamlayıcı kurallar içermektedir. Bunlardan ilki olan CISG m. 31(b) uyarınca, eğer mallar mevcutsa veya henüz üretilmemişse ve tarafların her ikisi de sözleşme sırasında malların bulunduğu yeri veya üretileceği/imale edileceği yeri biliyorsa, bu halde teslim yeri genellikle malların bulunduğu yer veya üretim yeridir⁵⁵⁹. Bu, malların bulunduğu yerin veya üretim yerinin, teslimat için varsayılan yer olarak kabul edildiğini gösterir. Diğer tüm durumlarda, eğer sözleşme sırasında

⁵⁵⁶ Erdem, "Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu", s. 129; Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 152; Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 157; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 412; Huber, Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, s. 110.

⁵⁵⁷ a.g.e., s. 108.

⁵⁵⁸ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 569.

⁵⁵⁹ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 158; Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 158; Huber, Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, s. 115; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 413.

belirli bir teslim yeri belirtilmemişse, teslim yeri olarak satıcının iş yerinin bulunduğu yer kabul edilir (CISG m. 31(c)). Bu durum, sözleşme yapıldığı tarihte satıcının iş yerinin, teslimat için varsayılan konum olarak kabul edileceğini ifade eder. Bu hükümler, taraflar arasında teslim yeri konusunda önceden bir anlaşma olmaması durumunda rehberlik sağlar⁵⁶⁰. Buna göre eğer bir satış sözleşmesi 'malların taşınmasını içeriyor' fakat taraflar sözleşmelerinde teslim yerini belirlememişlerse, alıcının CISG m. 60(b) bendi kapsamındaki malları fiilen devralma borcunun ifa yeri, CISG m. 31(b) ve 31(c) bendine göre değil, taşımali satışları düzenleyen CISG m. 31(a) bendine göre belirlenir. Buna göre taşıyıcının malları taşıyacağı varış yeri, alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralması yükümlülüğünün ifa yeri olacaktır.

CISG kapsamında, satıcı açısından malların 'taşıyıcıya teslimi' süreci, malların taşınması amacıyla taşıyıcının fiziksel gözetimine girdiği anda gerçekleşir. Bu süreçte, eğer mallar taşıyıcı tarafından satıcıdan alınırsa, yani taşıyıcı veya onun temsilcisi (örneğin şoför) malları satıcının huzurunda kendi aracına yüklediği anda mallar satıcı açısından 'teslim edilmiş' sayılır. Bu durum, malların taşıyıcıya fiziksel olarak devredildiği anı ifade eder. Ancak, mallar taşıyıcının yokluğunda yüklenmişse, yani taşıyıcı veya şoförü araçtan ayrıldığında mallar araca yüklenmişse, mallar ancak taşıyıcı (veya şoförü) aracı teslim aldığı anda satıcı açısından 'teslim edilmiş' olarak kabul edilir. Bu durumda, malların taşıyıcıya devrinin, taşıyıcının malları kendisinin teslim aldığı an gerçekleştiğini gösterir⁵⁶¹. Böyle bir durumda da alıcı açısından CISG m. 60(b) uyarınca malların fiilen devralınmasına yönelik ifa yeri, taşıyıcının malları varış noktasında alıcıya teslim hazırladığı yerdir.

Taşımanın söz konusu olduğu durumlarda malların sadece sevkiyata hazır olması ya da satıcının sadece taşıyıcıya hatta alıcıya malların mülkiyetini temsil eden belge olan konşimentoyu teslim etmesi, malların fiilen 'teslim edildiği' anlamına gelmez⁵⁶². Satıcının teslim borcunu ifa edebilmesi için malların fiilen taşıyıcının

⁵⁶⁰ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 522.

⁵⁶¹ a.g.e., s. 529.

⁵⁶² Piltz, *Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung*, p. 4 N.21; Staudinger, Magnus, Kaiser, J. von Staudingers *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen*, m. 31 N.21.

hakimiyet alanına geçmiş olması şarttır⁵⁶³. Alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralması için, malların CISG m. 31(a) kapsamında taşıyıcıya fiziken teslim edilmesi gerekir. Sevkiyata hazır olma durumu veya konşimentonun teslimi, CISG m. 31(a) kapsamında satıcının teslim borcunun ifası kapsamında yeterli eylemler olmadığından, malların satıcıdan alıcıya geçişi de hukuki olarak mümkün değildir. Böyle bir durumda, alıcının CISG m. 60(b) kapsamında malları fiilen devralmak konusundaki sorumluluğu henüz doğmamıştır⁵⁶⁴.

Satıcının malları sevkiyata hazırlık için üçüncü bir kişinin deposuna koyması veya başka bir taşıyıcının malları taşıması hakkını saklı tutması durumunda da mallar sevkiyata hazırlık işlemi olarak sayılır ve mallar teslim edilmiş sayılmaz. Bu halde de CISG m. 60(b) kapsamında alıcının malları fiilen devralma yükümlülüğü doğmaz.

Taşıyıcı malları taşımayı kabul etmişse ve nakliye zorlukları nedeniyle malları geçici olarak depoya koymuşsa, satıcı malları CISG hükümlerine uygun olarak 'teslim etmiş' sayılır⁵⁶⁵. Ayrıca, taşıyan taşıyıcı geçici olarak taşıma araçlarını durdurursa, bu durum malların 'alıcıya iletmek üzere teslim edildiği' gerçeğini değiştirmez⁵⁶⁶. Bu hallerde, CISG m. 60(b) uyarınca mallar varış yerine varması sonrasındaki taşıyıcı tarafından yapılacak bildirim sonrasındaki makul süre sonrasında alıcı tarafından malların fiilen devralınması gerekir. Nakliye zorlukları veya taşıma esnasındaki geçici durmalar sebebiyle yaşanan gecikme, alıcının CISG m. 67 hükmü çerçevesinde katlanması gereken alıcıya yüklenen taşıma riskinin bir parçasıdır.

Eğer taraflar, satıcının malları alıcı tarafından belirlenen veya daha sonra alıcının satıcıya verdiği talimatlara göre belirlenecek olan üçüncü bir kişiye göndermesi konusunda anlaşmışsa, bu üçüncü kişi 'alıcı' olarak kabul edilir⁵⁶⁷. Bu

⁵⁶³ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 157; Piltz, *Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung*, p. 4 N.21; Neumayer vd., *Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire*, art. 31 N.5.

⁵⁶⁴ Straub, Schnyder, "Honsell (ed), *Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)*", s. 14.

⁵⁶⁵ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 529.

⁵⁶⁶ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 158.

⁵⁶⁷ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 158.

durumda, üçüncü kişinin malı fiilen devralması gereken yer CISG m. 60(b) uyarınca alıcının malı fiilen devralacağı ifa yeri olacaktır ve malın üçüncü kişi tarafından fiilen devralınması anında, alıcının fiili devralma yükümlülüğü son bulacaktır.

Sözleşme tarafından alıcının CISG m. 60(b) uyarınca malları fiilen devralacağı yeri belirleme yetkisi kendisine verilmiş olduğu halde, alıcının sözleşme kapsamında malların nereye ve kime gönderileceği konusundaki bildirimi süresinde gerçekleştirmemesi, alıcının ifa yerini belirlememiş olması nedeniyle evleviyetle alıcının CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemde bulunma yükümlülüğünü ihlal etmiş olur⁵⁶⁸. Bu gibi durumlarda; satıcı malları teslim etmek zorunda değildir ve teslim etmemesi durumunda da CISG m. 80 uyarınca sorumlu olmaz⁵⁶⁹.

Teslim yerine ilişkin CISG m. 31 hükmü yedek hukuk normudur; bu nedenle doğrudan uygulanmaz⁵⁷⁰. Eğer satış sözleşmesi malların teslim yerini açıkça belirtiyorsa, satıcının bu belirlenen yere uyması şarttır. Ancak, sözleşme bu konuda hiçbir bilgi içermiyorsa veya alıcı CISG m. 60(a) kapsamındaki ihlali neticesinde satıcıya malların nereye gönderileceğini belirlemediği fakat satıcının buna karşılık CISG m. 62 hükmü uyarınca aynen ifa hakkını kullandığı durumlarda; satıcı teslim yeri olarak uygun bir yer seçmekte serbesttir⁵⁷¹. Satıcının seçim özgürlüğü, CISG m. 7(2)'de belirtilen dürüstlük ilkesiyle sınırlandırılmıştır. Dürüstlük ilkesine göre; satıcı, malların varış yerine önemli bir gecikmeyle ulaşmasına yol açacak şekilde, tamamen beklenmedik ve uzak bir yer seçemez. Satıcının teslim yeri seçiminde makul ve adil olması beklenir, böylece satıcı malların zamanında ve beklenen yerde alıcıya ulaşmasını sağlamalıdır. Böyle bir halin ortaya çıkması durumunda satıcının uygun teslim yeri olarak belirlemiş olduğu yere malların ulaşmasıyla birlikte alıcının

⁵⁶⁸ Ayrıntılı Bilgi bkz. İkinci Bölüm – Alıcının Semeni Ödeme Borcu Kısım 4 - Alıcının, Satıcının Teslimini Gerçekleştirebilmesi için Makul Olan Eylemlerde Bulunması Yükümlülüğü (CISG m. 60 (a))

⁵⁶⁹ Ayrıntılı Bilgi İçin: Begdeş, CISG Kapsamında Tazminat Sorumluluğunun Ortadan Kalkması (m. 79-80); Thomas Neumann, **The Duty to Cooperate in International Sales: The Scope and Role of Article 80 CISG**, Münih: Sellier European Law Publishers, 2012.

⁵⁷⁰ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 152.

⁵⁷¹ Huber, Mullis, **The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners**, s. 322; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 832.

uygun yerden malları CISG m. 60(b) kapsamında fiilen devralma yükümlülüğü doğar.

Malların CISG m. 31(b) kapsamında taşıma içermeyen ferdan belirlenmiş mallara veya belirli bir stoktan karşılanacak nev'en belirlenmiş mallara veya imal edilecek veya üretilecek mallara ilişkin olması ve tarafların sözleşmenin kurulduğu sırada malların belirli bir yerde bulunduğunu veya orada imal edileceğini yahut üretileceğini bilmeleri durumunda ve CISG m. 31(c) hükmü uyarınca sözleşmenin kurulduğu sırada satıcının işyerinin bulunduğu yerde malları alıcının tasarrufunda hazır bulundurma suretiyle teslim edeceği hallerde, diğer bir ifade ile malların bir taşıyıcı tarafından taşınmasının gerekmediği durumlarda, satıcı malları alıcının kullanımına sunarak teslim yükümlülüğünü yerine getirir⁵⁷². Bu hallerde CISG m. 60(b) kapsamında alıcı tarafından malların fiilen devralınacağı yer, malların hazır bulundurulduğu yerdir.

Bu kapsamda hazır bulundurulmuş yer, üçüncü kişiye ait bir depoya; diğer bir ifade ile satım sözleşmesine konu edilen mal, üçüncü kişiye ait bir depodan doğrudan satılan bir malsa veya satılan malın üçüncü kişiye ait depoda teslimi taraflarca kararlaştırılmışsa; bu takdirde satıcının satılan malları muhafaza etmesi amacıyla üçüncü kişiye ait bir depoya teslim etmesi ve alıcıyı da satıma konu edilen malları üçüncü kişiye ait depodan alması konusunda yetkilendirmesi, satıcının satılan malları teslim etme borcunun ifası için yeterli olur⁵⁷³. Bu halde, alıcının satılan malları fiilen devralma borcunun ifasının durumu tartışmalıdır. Bir görüşe⁵⁷⁴ göre, malların satıcı tarafından depoya teslimi alıcının malları teslim alma borcunun ifası için yeterlidir. İkinci görüşe⁵⁷⁵ göre ise alıcının ya malları depodan fiziken devralması, ya da üçüncü kişi depocu ile satılan malların depoda saklanması konusunda ayrıca bir anlaşma

⁵⁷² Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 144; Huber, Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, s. 116; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 413.

⁵⁷³ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 150.

⁵⁷⁴ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 892; Magnus, von Staudinger, Martinek, *Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, m. 60; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), *Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)*", m. 60 p.19a; Piltz, *Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung*, p. 4-166.

⁵⁷⁵ Barbara Gruenewald, Karsten Schmidt (ed.), *Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, 3. Baskı Münih: Beck/Vahlen, 2013, m. 60 p.9.

yapması gerekir. Kanaatimizce de ikinci görüş CISG m. 60(b) lafzına daha uygundur. Buna göre alıcının CISG m. 60(b) kapsamında satılan malları fiilen devralması için ya satılan malları üçüncü depodan fiilen devralması ya da ek anlaşma ile malların bundan sonra kendi namına depoda saklanması için anlaşma yapması gerekir. Burada bahsetmiş olduğumuz ikinci anlaşmadan kastımız, satılan malların alıcıya teslimi amaçlı satıcıdan teslim alınarak alıcıya teslim edilmek üzere yediemin sıfatıyla bir evrak üzerine teslim edileceği halinden bağımsız olarak malların alıcı namına depolanmasıdır. Kanaatimizce ancak bu iki halden birinin gerçekleşmiş olması halinde malların CISG m. 60(b) kapsamında fiilen devralınması gerçekleşmiş olur ve alıcı “malları fiilen devralma” borcunu ifa etmiş olur.

4. Alıcının, Satıcının Teslimini Gerçekleştirebilmesi için Makul Olan Eylemlerde Bulunması Yükümlülüğü (CISG m. 60 (a))

4.1 Genel Olarak

CISG'nin 60'ıncı maddesi, alıcının teslim alma borcunu açıklarken (b) bendinde “*malları fiili devralma borcundan*” önce gelmek üzere (a) bendinde “*satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunma yükümlülüğünü*” alıcıya yüklemiştir⁵⁷⁶. Bu yükümlülük, uluslararası ticaretin doğası gereği malın teslimi için tarafların karşılıklı olarak beklenen veya beklenmeyen davranışlarda bulunma gereksiniminin alıcı açısından CISG'deki yansımasıdır ve alıcının sözleşmeden veya CISG'den kaynaklanan diğer yükümlülüklerinden ayrıca değerlendirilmesi önemlidir.

Bu önem kendisini bilhassa alıcının satılanı teslim alma borcunun ihlali halindeki sonuçlarını düzenleyen CISG m. 64(1)(b) kapsamındaki satıcıya tanınan sözleşmeden dönme hakkı açısından önem taşır. Zira, alıcının satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemlerde

⁵⁷⁶Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 248; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 892 ve Naklen.; von Staudinger, Magnus, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 60; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, s. 60 p.4; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60 p.10.

bulunmaması durumunda, satıcının CISG m. 64(1)(b)'de yer alan ve açıkça düzenlenmiş hükmü uyarınca, diğer şartları da mevcutsa, satıcının sözleşmeyi ortadan kaldırma hakkı doğar⁵⁷⁷. Alıcının, belirlenen ek süre içinde kendisinden makul olarak beklenen eylemde bulunmaması veya belirlenen süre içinde bunu yapmayacağını beyan etmesi durumunda geçerlidir⁵⁷⁸. Elbette ki, eğer alıcının yerine getirmediği yükümlülük sözleşmenin esaslı bir ihlali anlamına geliyorsa, yani sözleşmenin temel şartlarından birini ihlal ediyorsa, bu durumda da satıcının CISG m. 64(1)(a) uyarınca sözleşmeden dönme hakkı olacaktır⁵⁷⁹. Alıcının semeni ödemesi halinde, sözleşmeden dönme hakkı, CISG m. 64(2) uyarınca ortadan kalkar.

CISG m. 60(a) bendinde, teslimi gerçekleştirebilmesi için alıcıdan makul olarak beklenen eylemlere şu örnekleri verebiliriz:

- Malların Belirlenmesi ile İlgili Eylemler: Bazı hallerde, malların fiilen devralmasından önce, malların kolayca ayrılabilir ve kullanılabilir bir durumda olması adına malların alıcı tarafından belirlenmesi gerekebilir⁵⁸⁰. Bu belirlemenin alıcı tarafından yapılması ile birlikte, malların satıcı tarafından alıcıya kolayca temini ve teslimi mümkün olabilir. Böyle bir durumda alıcının malları fiilen devralmadan önce belirlemeyi yapması, kendisinden CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek makul bir eylem olur. Ancak, eğer alıcı geldiğinde mallar kolayca ayrılabilir durumdaysa, satıcının bu malları daha büyük bir stoktan ayrı bir şekilde işaretlemesi veya alıcının ismiyle etiketlemesi gerekmez. Böyle bir durumda, alıcının malları fiilen devralma anında bu belirlemeyi yapması mümkündür.

Alıcı tarafından yapılacak olan malın şekline, ölçülerine veya diğer nitelikleri kapsamında yapılacak olan belirlemenin CISG m. 65 kapsamında bir belirleme olması halinde, alıcının malları belirleme yükümlülüğünün hukuki vasfı, hakim

⁵⁷⁷ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 260.

⁵⁷⁸ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 273.

⁵⁷⁹ Cansu Dönmez, "CISG Uyarınca Alıcı ve Satıcının Sorumluluktan Kurtulması ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırılması", *Public and Private International Law Bulletin*, 2019, s. 111-43,

⁵⁸⁰ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 248.

görüŖe⁵⁸¹ göre, CISG m. 60(a) kapsamındaki alıcının satıcının teslimi gerçekleŖtirebilmesi için makul olan eylemlerde bulunması yükümlölüğünün bir parçasını oluŖturur. Aksi görüŖ⁵⁸², belirlemenin teslim alma borcunun bir parçası olarak değil, alıcının yan edim yükümlölüğü olduğu yönündedir. Kanaatimiz ikinci görüŖ doğrultusundadır. Zira, bu yükümlölüğün ihlali halinde; CISG, belirleme yetkisini alıcıdan alıp satıcıya vererek sorunun çözölmesini istemektedir. Bu husus, bilhassa alıcının semeni ödeme borcunu ifa etmesi nedeniyle satıcının CISG m. 64(2) uyarınca sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edemeyeceği hallerde uygulama alanı bulacaktır. Nitekim CISG m. 65 uyarınca “*Malların Ŗeklını, ölçüsünü veya diğer niteliklerini alıcının belirlemesi gerekiyor ise ve alıcı bu belirlemeyi kararlaŖtırılan tarihte veya satıcının talebinin ulaŖmasından itibaren makul bir süre içinde yapmamıŖsa, satıcı, sahip olduğu diğer haklara halel gelmeksizin, alıcının, kendisi tarafından bilinebilecek ihtiyaçlarına göre bu belirlemeyi bizzat yapabilir.*”

İlgili maddenin ikinci fıkrası uyarınca da “*Satıcı belirlemeyi bizzat yaparsa, bunun ayrıntıları hakkında alıcıyı bilgilendirmesi ve ona farklı bir belirleme yapması için makul bir süre tanınması gerekir. Alıcı, satıcının açıklamasının ulaŖmasından sonra, bu olanağı, verilmiŖ süre içinde kullanmazsa, satıcı tarafından yapılmıŖ belirleme bağlayıcı olur.*”

Malların belirleme yapılmaksızın serbestçe eriŖilebilir olduğu durumlarda, satıcı, alıcının malları fiilen devralabileceğini açıkça ifade ettiği zaman, malları teslim etmiŖ sayılır. Bu durumda, satıcının bu beyanı malların alıcının kullanımına sunulduğunu ve satıcının teslim yükümlölüğünün yerine getirildiğini gösterir⁵⁸³. Örneğin bir tarlada bulunan tarım ürünlerinin konu olduğu bir satım sözleşmesinde, alıcıdan makul olarak beklenebilecek olan eylem, kendisine yapılan bildirim sonrası tarladaki tüm ürünleri bir an önce toplamasıdır.

⁵⁸¹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 895 ve Naklen;; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60 ve 65 p.14 vd p.6; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 60 p.3; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.7; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 65 p.7; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 60 p.30.

⁵⁸² Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.4.

⁵⁸³ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 824; Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlölükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 159.

- **Bildirimle İlgili Makul Eylemler:** Alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek bir diğer eylemi de malların teslim alınmasına hazır olduğuna dair bildirimdir⁵⁸⁴. Mallar genellikle satıcının alıcıya uygun bir bildirimde bulunmasıyla "alıcının fiili tasarrufuna sunulmuş" sayılır. Bu bildirim, malların alıcının kullanımına hazır olduğunu ve teslimat için gerekli tüm adımların atıldığını gösterir. Ancak, bu bildirimin gelmesinden evvel, ilk bildirimin alıcı tarafından yapılması gerekebilir. Örneğin, malların nakliyesinin iki gün süreceği bir satım sözleşmesinde taraflar malların alıcının belirleyeceği Ağustos ayı içerisinde bir tarihte teslim edileceği konusunda anlaşmışlarsa; alıcıdan Ağustos ayında bu konuda bir bildirimde bulunma eyleminde bulunması kendisinden makul olarak beklenir. Alıcı bu bildirimi hiç yapmamışsa, alıcı kendisinden CISG m. 60(a) kapsamında makul olarak beklenen bildirimi yapmamış olur.

Böyle bir durumda, alıcının malların teslimini talep etmemesi, alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki kendisinden beklenen makul eylemi gerçekleştirmemesi nedeniyle satılanı teslim alma yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilir. Böyle bir durumda, bu ihlal esaslı ihlal olarak dahi değerlendirilebilir ve CISG m. 64 uyarınca sözleşmeden dönülme imkanını satıcıya verebileceği gibi CISG m. 61(2) uyarınca tazminat talep edebilmesine de imkan sağlar.

Bildirim ile ilgili makul eylemlerin tespitinde CISG m. 9 uyarınca uluslararası ticari teamül kurallarından da yararlanılır. Incoterms⁵⁸⁵ kuralları, satıcının teslimatı yapabilmesi için alıcının yerine getirmesi gereken yükümlülükleri belirler. Örneğin, FOB (*Free on Board*) Incoterms kuralı altında, alıcının satıcıya gemi adı, yükleme noktası ve gerekirse seçilen teslim zamanı hakkında yeterli bildirimde bulunması gerekir. Bu, malların uygun şekilde yüklenmesi ve taşınması için gereklidir⁵⁸⁶. Alıcının bu kapsamdaki bildirimde bulunma yükümlülüğü, alıcının CISG m. 60 (a)

⁵⁸⁴ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 248; Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 175.

⁵⁸⁵ *Incoterms® 2020*.

⁵⁸⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 824; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 894.

kapsamında satıcının malının tesliminin gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek olan bir eylemdir.

CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenen eylem olarak bildirimde bulunan alıcının bu bildiriminin kaybolması veya iletilmesinde gecikme yaşanması halinde CISG m. 60(a) kapsamındaki risk CISG m. 27'ye göre alıcıya aittir. Bu madde kapsamında, satıcıya yapılan bildirim kaybolursa veya gecikse bile alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki makul eylemde bulunma yükümlülüğü yine de ifa edilmiş olunur. Burada bahsini ettiğimiz riskin, Bölüm IV “*Hasarın İntikali*” başlığı altında bahsi geçen; malların hasar görme veya kaybolma riskinin alıcıya geçmesi için CISG m. 69(2) kapsamındaki satıcı tarafından alıcıya yapılması lazım gelen bildiririm ile bir ilgisi yoktur.

Bildirim sadece mallarla ilgili olarak değil, belgeler ile ilgili olarak da söz konusu olabilir. Örneğin, uluslararası ticarete fatura⁵⁸⁷ oldukça yaygın olan bir kullanım alanına sahip bir belgedir. Uygulamada, satıcı genellikle alıcıya fatura verecektir; çünkü fatura hem vesaik mukabili ödeme hem akreditif hem de emredici hukuk kuralları bağlamında vergi ve gümrük mevzuatları açısından aranan bir belgedir. Eğer sözleşmede ICC Incoterms'e açıkça atıfta bulunulmasa bile, alıcının gümrük işlemlerini tamamlamak veya ithalatçı ülkedeki vergi makamları ile işlem yapmak için bir ticari faturaya ihtiyacı varsa, satıcının genel iş birliği ilkesi uyarınca alıcıya ticari bir fatura sunması beklenir. Bu halde alıcının da CISG m. 60(a) kapsamında satıcının faturayı düzenleyebilmesi için gerekli bilgileri satıcıya vererek satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemde bulunması, sonrasında da faturayı teslim alması kendisinden beklenir.

⁵⁸⁷Ayrıntılı Bilgi İçin: Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 430; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 915 Naklen.; Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, m. 59; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 59; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 59; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 59.

Eğer alıcı tarafından CISG m. 60(a) kapsamında satıcıya yapılacak olan ilk bildirimin kaybolduğunu veya geciktiğini satıcı öğrenirse, alıcıya ikinci kez bildirimde bulunması CISG m. 7 ve 7(2) gereği milletlerarası ticarete dürüstlük kuralının korunması gereği kendisinden beklenir. Böyle bir davranış, alıcının bildirimde bulunma ve satıcının haberdar edilmesi konusunda sorumlu bir şekilde makul bir eylemde bulunduğunu ortaya koyar.

Özetle, her halükarda taraflar arasındaki iletişimde alıcıdan beklenen, iyiniyet kuralları çerçevesinde makul bir şekilde iletişimde bulunmak, kendisinin bulunamayacağı hallerde bu konuda vekil tayin etmek gibi çözümler bularak, iletişim kanalını kapatmamaktır.

Alıcının kendi seçeceği bir zamanda teslimin mümkün olacağı (*call off*) sözleşmelerinde, alıcının malların teslimini talep etme yükümlülüğü vardır⁵⁸⁸. Bu tür sözleşmelerde, alıcının malların teslimini talep etmemesi, alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki kendisinden beklenen makul eylemi gerçekleştirmemesi nedeniyle satılanı teslim alma yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilir. Böyle bir durum esaslı ihlal olarak dahi değerlendirilebilir⁵⁸⁹.

Malın teslimi konusunda kesin vâdenin söz konusu olduğu hallerde, diğer bir ifade ile taraflar arasında alıcının malları belirli bir tarihte kesin olarak teslim alacağı konusunda bir anlaşma varsa ve satıcı bu tarihte malları hazır bulunduruyorsa, teslimat bu tarihte satıcının alıcıya ayrıca bir bildirimde bulunmasına gerek olmaksızın yapılır⁵⁹⁰. Bildirim bu halde, bir ihtimali, varış tarihinin içindeki varış saati gibi daha ince detaylı konularda söz konusu olabilir. Bu durum, tarafların teslimat tarihi ve koşulları konusunda önceden net bir anlaşmaya varmış olmaları durumunda geçerlidir. Benzer şekilde, eğer sözleşme yapıldığında mallar zaten teslim alınmaya hazır durumdaysa ve alıcı bu durumdan haberdarsa, yani malların teslimata hazır olduğu bilgisi alıcıya ulaşmışsa, satıcının ek bir bildirim yapması

⁵⁸⁸ Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 60 n.2.4.3.

⁵⁸⁹ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 895.

⁵⁹⁰ Atamer, **Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, s. 143.

gerekmez. Bu durum, malların teslimatının taraflar arasında önceden belirlenen bir takvime veya koşullara göre düzenlendiği durumları da kapsar.

- Ön Muayene Yükümlülüğü: CISG m. 60(a) kapsamında, satıcının teslimatı yapabilmesi için gerçekleştirmesi gereken eylemler, genellikle sözleşmede açıkça veya zımnen belirtilir. Bu eylemler, sözleşme şartlarının veya teslimatın başarılı bir şekilde tamamlanabilmesi için gerekli olan işlemlerin bir parçasıdır⁵⁹¹. Muayene yükümlülüğü, kural olarak teslim alma borcu kapsamında olmayıp, alıcının maldaki ayıp dolayısıyla haklarını kullanabilmesi için yerine getirmesi gereken külfet niteliğindedir. Diğer taraftan “ön muayene yükümlülüğü”, ayıptan doğan hakların kullanılması için gereken muayeneden bağımsız olarak yapılan daha genel bir muayenedir. Ön muayene yükümlülüğü çerçevesinde alıcı, malların nitelik ve nicelik anlamında sayısı, cinsi, rengi gibi apaçık anlamda yapılan genel bir muayenedir. Bununla birlikte teslimde malların kalitesini incelemeyi gerektirmeyecek ölçüde gözle anlaşılabılır açık olan ayıplar konusunda elbette ki CISG m. 38 hükmü devreye girer ve bu noktada ön muayeneden bahsedilmez⁵⁹². CISG m. 58(3) kapsamında, alıcı, malları ödeme yapmadan önce “ön muayene” etme hakkına sahiptir. Bu hak, malların kısa ve öz bir şekilde incelenmesini kapsar ve bu inceleme çoğunlukla malların miktarına ilişkin olur. Ayıba karşı yapılacak olan detaylı inceleme, ilk aşamada genellikle mümkün olmaz. Bu kapsamda, alıcının ödeme yapmadan önce malları inceleme hakkını düzenleyen CISG. m. 58(3) hükmü ile, CISG m. 38 uyarınca malların ayıba karşı tekeffül hükümleri çerçevesindeki ayrıntılı incelenmesi yükümlülüğü karıştırılmamalıdır⁵⁹³. Bu konuda yukarıda detaylı açıklama yaptığımız için ilgili kısma yollama yapmakla yetiniyoruz⁵⁹⁴.

Ön muayene yükümlülüğü CISG m. 58(3) kapsamında alıcıya bir hak olarak kararlaştırılmış olsa da, alıcının bu hakkı kullanmamış olması satıcıya bir talep hakkı yaratmaz. Bununla birlikte, sözleşmede alıcının ön muayene yapması açıkça bir borç olarak kararlaştırılmış olabilir. Bu durumda alıcının ön muayene borcunu yerine

⁵⁹¹ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 894.

⁵⁹² **a.g.e.**, s. 885.

⁵⁹³ **a.g.e.**, s. 884; Honnold, Flechtner, **Honnold's Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention**, m. 58; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 58.

⁵⁹⁴ bkz. II. Bölüm – Alıcının Semeni Ödeme Borcu – 5.4 Alıcının Ödeme Yapmadan Evvel Malları Muayene Etme Hakkı (Ön Muayene)

getirmemesi CISG m. 60(a) kapsamında makul eylemde bulunma borcunun ihlali anlamına gelecektir.

Benzer şekilde, akreditif ödeme yöntemi kararlaştırılan sözleşmelerde ön muayene özel önem taşımaktadır. Nitekim, Dünya Ticaret Örgütü'nün akreditif ile ilgili yeknesak kuralları çerçevesinde bankalar ön muayenenin yapılmasını şart tutmaktadır⁵⁹⁵. Bu konu Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticari Tahkim Komisyonu Şangay Alt Komisyonu nezdinde yürütülmüş olan bir tahkim yargılamasında, hakem heyetinin kararında⁵⁹⁶ tartışılmıştır. Karara konu olan olay, davacı ("Satıcı") ile davalı ("Alıcı") arasında, 8 Aralık 1999 tarihinde plastik ürünlerin satışı için imzalanan bir sözleşmeye dayalı bir uyuşmazlığı içermektedir. Davanın en temelinde; satıcı, alıcının siparişini tek taraflı olarak iptal etmesinin ardından tazminat talep etmiştir. Sözleşme, belirli teslimat ve ödeme koşullarına sahip çeşitli yastık ürünlerinin satışını içermektedir. Davanın ön sorunu olarak; alıcı, yerine getirilmeyen koşulları öngören bir Akreditif (L/C) düzenlemiş, bunu ise satıcı kabul etmemiştir. Bunun üzerine sipariş alıcı tarafından iptal edilmiştir. İptal sonrasında satıcı, sürastarya ücreti, tahkim ve avukatlık ücretleri de dahil olmak üzere diğer masraflar için tazminat talep etmiştir. Satıcı, yargılamada alıcının malları erken muayene etme yükümlülüğünü yerine getirmediğini ve ödeme yükümlülüğüne ilişkin eylemlerde bulunmadığını, bu gibi eylemlerin CISG m. 60(a) kapsamındaki satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemde bulunma yükümlülüklerini ihlal ettiğini, ayrıca malları fiilen devralmadığını bunun da CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralma yükümlülüğüne aykırı olduğu iddiasıyla lehine tazminata hükmedilmesi gerektiğini talep etmiştir. Buna karşılık alıcı ise, satıcının kararlaştırılan süre içinde teslimat yapmaması ve sözleşmeyi kârsız hale getiren önemli bir pazar değişikliği nedeniyle sözleşmenin geçersiz olduğunu iddia etmiştir. Alıcı, satıcının iddia ettiği zararlardan sorumlu olmadığını savunmuş ve satıcının siparişin iptalinden sonra üretime devam etmesinin makul olmadığını ve zararı daha da artırdığını öne sürmüştür.

⁵⁹⁵ International Chamber of Commerce, **ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600**.

⁵⁹⁶ "<https://cisg-online.org/>". CISG Dava No: 1592, Dava Tarihi: 29 Eylül 2000, Mahkeme: CIETAC, Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticari Tahkim Komisyonu Şangay Alt Komisyonu, Erişim Tarihi: 25.12.2023

Hakem heyeti, öncelikle, sözleşmeye uygulanacak olan hukukun yasal olarak bağlayıcı olduğunu CISG'nin davaya uygulanması gerektiğini öncelikli olarak tespit etmişlerdir. Hakem Heyeti'nin tespitine göre, alıcı malları muayene etmediği için muayene evrakının eksikliğinden dolayı satıcı akreditif kapsamında ödeme alamamıştır. Alıcı'nın bu davranışı CISG m. 60(a) kapsamındaki erken muayene edimini yerine getirmemesi satıcının malları sevk etmesine açıkça engel teşkil etmiştir ve bu nedenle satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemde bulunma yükümlülüklerini ihlal ederek CISG m. 60(b) uyarınca da malları fiilen devralmadığı için, satılanı teslim alma borcunu ihlal etmiştir. Bu nedenle alıcı CISG m. 60(a) kapsamında sözleşmeyi ihlal etmiştir ve sonuçlarından sorumlu olmalıdır.

- **Menfi Eylem Yükümlülüğü:** Alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki “satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunma” borcunun kapsamına, satıcının teslimatını yapmasını sağlama yükümlülüğü, hem müspet hem de menfi (olumsuz) edim olarak da kendisini ortaya koyar. Alıcının satıcının teslimatını engelleyecek veya zorlaştıracak herhangi bir eylemde bulunmaması alıcının CISG m 60 (a) kapsamındaki menfi yükümlülüğün kapsamındadır⁵⁹⁷. Bu kapsamda teslim edilecek olan malın varış yerinde boşaltılması esnasında boşaltmaya engel olmama; teslimatın ancak gizlilik içerisinde yapılabildiği hallerde, bu gizliliği açıklamama bu kapsamda değerlendirilebilir⁵⁹⁸.

- **Eser Sözleşmesindeki Özel Durum:** İmalat veya üretim için gerekli malzemelerin esaslı olmayan bir kısmının alıcı tarafından sağlandığı eser sözleşmeleri CISG m. 3(1) kapsamında CISG'nin uygulama alanına girmektedir⁵⁹⁹. Alıcının, imalat veya üretim için gerekli olan malzemelerin önemli olmayan bir kısmını sağlama yükümlülüğü, sözleşmenin açıkça belirtilmiş bir hükmünden veya zımnen var olan bir yükümlülüğten kaynaklanabilir. Bu doğrultuda satıcı tarafından

⁵⁹⁷ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 895 ve Naklen: Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.3.

⁵⁹⁸ Schwenzer, Hachem, Kee, **Global Sales and Contract Law**, p. 35.20.

⁵⁹⁹ Öz, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması**, s. 11 Ayrıntılı Açıklama İçin Bkz: Birinci Bölüm – 6.3 CISG'nin Konu Açısından Uygulanması .

satışa konu olan üretilecek mal için alıcı tarafından sağlanması gereken parça ve/veya hammaddenin süresinde satıcıya teslim edilmesi alıcının CISG m. 60(a) kapsamında kendisinden beklenen bir makul eylemdir⁶⁰⁰. Ayrıca, belirli durumlar altında, alıcının satıcıya teknik çizimler, planlar veya know-how gibi ek kaynaklar sağlama yükümlülüğü olabilir⁶⁰¹. Bu yükümlülüklerin ihlali, alıcının CISG m. 60(a) hükmü uyarınca satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemde bulunma yükümlülüğünün bir ihlali olarak görülebilir⁶⁰². Zira, satıcıya teknik çizimin, planların, know-how'ın verilmediği halde, satıcının malları üretilip alıcıya teslim etmesi beklenemez.

- Sözleşme ile Alıcıya Yüklenen Başkaca Yükümlülükler: Alıcının makul davranış olarak hangi müspet eylemlerinin olduğu ise alıcının ithalat rejimine bağlı emredici hukuk kurallarına, taraflar arasındaki sözleşmeye, CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamında taraflar arasındaki teamüllere ve Incoterms, URC500 gibi ilgili ticari branştaki kurallara göre belirlemek gerekecektir.

Bazı hallerde, mallar fiilen devralınmış olsa bile, malların fiilen devralınması için, alıcının satıcının belirlediği ön koşulları yerine getirmesi gerekebilir⁶⁰³. Örneğin, eğer satıcı, malların teslim alınmasından önce alıcıdan bir yere ödeme yapmasını veya bir akreditif açmasını talep ediyorsa, bu durumda malların fiilen devralınmış olması bile, alıcının CISG m. 60 kapsamındaki satılanı teslim alma borcunu ifa ettiği anlamına gelmez. Zira, malları fiilen devralmakla CISG m. 60(b)'deki yükümlülüğünü ifa eden alıcı, malların fiilen devralınmasından evvel ödeme yapmayarak ya da akreditif açmayarak kendisinden CISG m. 60(a) uyarınca makul olarak beklenebilecek eylemi gerçekleştirmemiş olur. CISG m. 60

⁶⁰⁰ Zeytin, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, s. 248.

⁶⁰¹ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 835; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.7; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 60 p.30 ; Staudinger, Magnus, Kaiser, J. von Staudingers **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, m. 60 p.14.

⁶⁰² Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 836.

⁶⁰³ Huber, Mullis, **The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners**, s. 318. Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, p. 14. Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 895.

kapsamında düzenlenmiş olan “Teslim Alma” borcunun ifası için her iki bentte yer alan yükümlülüğün birlikte ifa edilmiş olması şarttır.

Bazı hallerde alıcının malların tesliminin sağlanabilmesi için alıcı tarafından önceden inşa edilmesi gereken bir yapı söz konusu olabilir⁶⁰⁴. Örneğin satıma konu olan malın sıvılaştırılmış doğalgaz olması durumunda, doğalgazın depolanacağı yerin inşaatının alıcı tarafından yapılmış olması ve taşınan sözleşmeye konu doğalgazın depoya hazır halde bulundurulması gerekir. Bu halde, bu deponun inşaatı alıcıdan CISG m. 60(a) uyarınca beklenen makul eylemdir.

Tarafların edimlerini eş zamanlı ifa ettiği bir satış sözleşmesinde; alıcının CISG m. 60(a) bendi kapsamında kendisinden makul olarak beklenebilecek olan eylemin tespitinde CISG’nin diğer hükümlerinden de yararlanmak gerekir. Zira, satıma konu olan mallar, ancak satıcının özel bir ön koşul olmaksızın satıcı tarafından alıcıya teslimiyle birlikte ve alıcının da bu maksatla malları fiilen devraldığı hallerde "alıcının tasarrufunda" değerlendirilir⁶⁰⁵. Örneğin CISG m. 58(1) uyarınca semenin ödenmesinin ön koşul olarak belirlendiği bir satım sözleşmesinde, semenin ödenmesi malların teslimatı sürecini doğrudan etkiler⁶⁰⁶. Bu halde, satıcının ödeme almadan malları teslim etmeyi reddetme hakkı vardır ve satıcının sadece bu nedenle teslim hazır olan malı teslim etmeyi reddetmesi durumunda, diğer bir ifadeyle malları ödeme karşılığında teslim etmeye hazır bir şekilde bulundurması halinde, satıcı malları teslim etme yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır⁶⁰⁷. Bu halde, alıcı hem semeni ödeme borcunu hem de CISG m. 60(a) uyarınca kendisinden makul olarak beklenen eylemde bulunma borcunu ihlal etmesi nedeniyle satılanı teslim alma borcunu ihlal etmiş olur.

Öte yandan, eğer satıcının malların teslimi için böyle bir hakkı yoksa ve satıcı malları yine de teslim etmeyi reddederse, bu durumda satıcının malları teslim etmeyeceği önceden belli olacağından, alıcıdan ödeme konusunda bir eylemde

⁶⁰⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 823.

⁶⁰⁵ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 135.

⁶⁰⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 1205.

⁶⁰⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 816; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 58.1.

bulunmayı beklemek gerekmez⁶⁰⁸. Aynı örnekten devam edecek olursak, taraflarca alıcının semeni ödeme borcunun ifasının malların fiilen devralınmasından sonrasına bırakıldığı bir satım sözleşmesinde, satıcının malları teslim etmeyi reddederek, alıcıdan semenin ödenmesini talep etmesi; alıcıdan CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek bir eylem değildir.

Kişilik haklarına aykırı olan eylemler, örneğin alıcının malları daha fazla satmamasını taahhüt etmesi gibi eylemler, taraflarca kararlaştırılmış olsalar dahi, CISG m. 60(a) kapsamında alıcıdan makul olarak beklenemeyecek olan bir eylemdir.

- Alıcının Malları Fiilen Devralmadan Önce Satıcıya Kiraladığı veya Ödünç Verdiği Durumlarda: Satım sözleşmesine konu olan mallar, kira sözleşmesi veya ödünç sözleşmesi yürürlüğe girer girmez eş zamanlı olarak malları teslim alma borcunu da yerine getirmiş olur. Bu halde alıcının malları CISG m. 60 (b) kapsamında fiilen devralması gerekmez. Bu halde, kanaatimizce, kira veya ödünç sözleşmesinin yürürlüğe girmesi için alıcıdan beklenen tüm makul eylemlerin yerine getirilmesi, alıcının asıl mal satım sözleşmesine konu olan malların teslim alınmasına yönelik CISG m. 60(a) uyarınca satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemlerine vücut verir.

4.2 Sözleşmede Makul Eylemin Belirlenmiş Olması

4.2.1 Taşıma Söz Konusu Olduğu Durumlardaki Makul Eylemler

Eğer taraflar arasındaki sözleşme alıcının taşımayı organize etmesini ve masraflarını üstlenmesini gerektiriyorsa, alıcının bu yükümlülüğü çerçevesinde taşıma şirketini organize etmesi ve taşıma ücretini ödemesi, hatta malların alıcının işyerinde teslim edileceği kararlaştırılmışsa, taşıyıcının aracından malları konulacak yeri hazır halde tutulması eylemi, alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki yükümlülüğünü oluşturur⁶⁰⁹. Bu durumda; alıcı, bir taşıma şirketi ile anlaşmazsa

⁶⁰⁸ Öz, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması*, s. 18.

⁶⁰⁹ Zeytin, *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms*, s. 248; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of*

veya taşıma ücretini ödemezse, alıcı sözleşmeyi ihlal etmiş sayılır. Böyle bir durumda, alıcı CISG m. 60 (b) uyarınca malları fiilen devralmış olsa dahi, taşıyıcı organize etmeyerek ve bedelini ödemeyerek üçüncü tarafların, yani taşıyıcının taleplerinden bağımsız olarak CISG m. 60 (a) kapsamındaki kendisinden makul olarak beklenen eylemde bulunma borcunu ihlal ettiğinden, CISG m. 60 kapsamındaki satılanı teslim alma borcunu ihlal etmiş olur. Her ne kadar mallar fiilen devralınmışsa da, alıcının bu ihlali satıcıya ek maliyetler getireceğinden, alıcı, CISG m. 60(a) hükmünü ihlal etmenin hukuki sonuçlarına; örneğimizde CISG m. 74 ve devamı maddeleri uyarınca tazminat ödeme yükümlülüğüne katlanmak zorunda kalacaktır⁶¹⁰.

Eğer bu ihlal CISG m. 25 anlamında 'esaslı' ise, satıcı, teslimatı kabul etmeyi reddedebilir ve CISG m. 64(1)(a) uyarınca sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir veya öncelikle CISG m. 63(1) uyarınca ek mehil tayin edip sonradan CISG m. 64(2)(b)(ii) uyarınca sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir. İhlalin esaslı olup olmadığı, taşıyıcının alıcı yerine satıcıdan talep ettiği taşıma bedelinin miktarına ve özellikle de satıcının ödeme yapıp yapmadığına, veya bu bedeli bir şekilde tahsili yoluna gidip gitmediğine bağlıdır. Örneğin satıcının taşıma ücreti nispetinde az mal gönderdiğini beyan ettiği bir durumda satıcının taşıma masrafından dolayı alıcının ihlalinin esaslı olduğundan bahsetmek olanaklı değildir. Eğer satıcı taşıyıcıya ödeme yapmışsa ve alıcı da semen bedeline bu bedeli ekleyerek satıcıya ödemesini gerçekleştirmişse bu halde de ihlal esaslı değildir⁶¹¹.

Taşıyıcının keyfi olarak taşıma öncesinde satıcıdan ek ödeme talep etmesi durumu, CISG m. 67(1) kapsamında ele alınır. Bu maddeye göre, taşıyıcının böyle bir eylemi, haksız bir eylem sıfatıyla, taşıma sırasında üstlenilen risklerin bir parçası olarak değerlendirilir. Taşımanın doğası gereği, taşımanın her aşamasında her zaman

Goods (CISG), s. 1015 ve **Naklen**; von Staudinger, Magnus, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60 p.11; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, m. 60 p.6; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, m. 60 p.29; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 60 p.3; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60 p.4.

⁶¹⁰ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 524.

⁶¹¹ a.yer.

beklenmedik masraflarla karşılaşabilir. Aynı durum, satıcının malı gümrük bölgesinden çıkartmak isterken karşılaşacağı idari zorlukta da söz konusu olabilir. Bu tür durumların tamamı Bölüm IV Hasarın İntikali hükümleri çerçevesinde CISG m. 66-70 hükümleri çerçevesinde çözüme kavuşturulmalıdır.

Transit taşımanın söz konusu olduğu durumlarda CISG m. 31(b)'nin transit olarak satılan mallar- yani deniz, kara veya hava yoluyla taşımanın gerçekleştiği esnada satılan mallar- için geçerli olup olmayacağı tartışmalıdır. Bu tür durumlarda, malların satış anında taşıma sürecinde olması, taşımanın CISG m. 31(b) kapsamındaki teslimat düzenlemelerinin bu tür işlemlere uygun olup olmadığı sorusunu gündeme getirir. Bir görüşe⁶¹² göre, transit olarak taşınan malların satışında CISG m. 31(b) uygulama alanı bulmaz; çünkü transit taşınalı satışlarda, satıcı malları '*başka bir yerde*' teslim etmekle yükümlüdür ve bu da tarafların teslimat yeri için başka bir yer üzerinde anlaşmalarından dolayı CISG m. 31'den ayrıldığı anlamına gelir. Diğer görüşe⁶¹³ göre transit satışlar için CISG m. 31'den ayrılmayı gerektirecek bir durum söz konusu değildir; çünkü CISG m. 31'de taşıma içeren sözleşmeler de düzenlenmiştir. Kanaatimizce ilk görüş daha isabetlidir, çünkü transit satışlarda satıcının malları sözleşme akdedildiği sırada bulundukları yerde alıcının kullanımına sunması zaten amaçlanmaz. Bu tür durumlarda, mallar zaten taşıma sürecindedir ve alıcının malların asıl çıkış yerinden teslim alması zaten tercih edilmeyebilir veya mümkün olmayabilir. Dolayısıyla, taraflar genellikle satıcının malları '*başka bir yerde*' teslim etmesi konusunda anlaştığı kabul edilir. Bu tür durumlar da, CISG m. 31(b)'nin uygulanabilirliği mümkün değildir ve bir istisna teşkil eder. Transit satışlarda, tarafların malların teslimatı konusunda farklı bir anlaşma yapmış olmaları muhtemeldir ki bu da CISG m. 31(b)'nin standart hükümlerinin bu tür durumlara uygulanamayacağını gösterir. Her halükarda transit

⁶¹² a.g.e., s. 525; Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, m. 31 n.13.

⁶¹³ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 524 Naklen; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 31 p.8; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 31 p.23; Schlechtriem, **Uniform Sales Law – The Experience with Uniform Sales Laws in the Federal Republic of Germany**, s. p.64; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 31 p.7; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 31 p.16; Heinrich Honsell, Martin Karollus (ed.), **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, Berlin; New York: Springer, 1997, s. 110; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 31 n.2.6.2.

satışın durumuna göre alıcının CISG m. 60(a) kapsamında kendisinden makul olarak beklenebilecek olan eylemler tespit edilerek bir sonuca varılır ve alıcı bu makul eylemleri yerine getirmekle yükümlülüğünü yerine getirmiş olur.

Alıcının CISG m. 60(b) hükmü kapsamındaki malları fiilen devralması kapsamındaki '*devralma*'nın temel amacı, alıcının malların fiili kontrolünün alınabilmesinin sağlanmasıdır. Satıcının, malları CISG m. 31(b) kapsamında sözleşmenin kurulduğu sırada bulunduğu yerden devralınması veya CISG m. 31(c) kapsamında işyerinde alıcının devralması için hazır bulundurularak satışın gerçekleştirileceği durumlarda, satıcının teslim etme borcu ancak malların alıcının malları fiilen teslim alana kadar hazır bulundurmasıyla gerçekleşebilir. Bu nedenle, alıcının malları belirlenen yerden doğrudan fiilen devralması ve bununla ilgili olarak yapılması lazım gelen her türlü eylemi gerçekleştirmesi gerekir⁶¹⁴. Bu kapsamda alıcının CISG m. 60(b) kapsamında malları fiilen devralmadan önce yapacağı tüm eylemler CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek makul olan eylemlerdir. Örneğin, malları teslim alması için alıcının şirketinin işçilerini şirketin kendi aracı ile birlikte satıcının işyerine göndermesi, bunların yurtdışına çıkması için gerekli olan vize işlemlerini gerçekleştirmesi gibi işlemler bu borcun kapsamındadır.

Eğer satıcı, malları üçüncü bir tarafa satar, yerlerini değiştirir veya alıcıya teslim etmeyi reddederse; bu durumda alıcının yeni belirlenen yerden malları teslim alması kural olarak kendisinden beklenemeyecek olsa da; iki yerin çok yakın olması ve alıcıya ayrıca bir masraf ve zaman gerektirmeyen hallerde bu durum makul olarak karşılanabilir⁶¹⁵.

Eğer satıcı, CISG m. 31(a) uyarınca, taşıyıcıya malları teslim almadan iade etmesi veya taşımanın durdurulması talimatını verirse, bu durumda teslimat geri alınmış sayılır ve satıcının teslim etme yükümlülüğü yeniden tesis edilir. Bu durum,

⁶¹⁴ Gabriel, "The Buyer's Performance under The CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions", s. 282; Huber, Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, s. 115; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 535; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 425.

⁶¹⁵ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 530.

satıcının malları ikinci kez alıcının tasarrufuna sunması gerektiği anlamına gelir. Eğer satıcı CISG m. 31(a) uyarınca malları yeniden taşıyıcıya teslim etmezse, alıcı teslim alma yükümlülüğünü ihlal etmiş sayılmaz; çünkü bu halde satıcının hukuka uygun teslim etmiş olduğu bir mal da yoktur⁶¹⁶. Kanaatimizce, alıcı ancak, satıcı ilk taşıyıcının malları taşıyacağı süreden evvel alternatif bir şekilde bu yükümlülüğünü yerine getirirse, bu halde alıcının satılanı teslim alma borcu ikinci taşıma kapsamında doğar. Örneğin, malların gemi ile 15 günde taşınacağı mallar yoldayken satıcı tarafından bir üçüncü kişiye satılması durumunda, satıcının aynı malları teslim gününde bu defa uçakla taşıtarak malları teslim etmesi durumunda, alıcının satılanı teslim alma borcu artık yeni taşıyıcının malları üzerinden devam eder. Elbette ki bu durum alıcıya ek masraf ve zaman kaybına sebebiyet vermemelidir.

Taraflarca, taşıma konusunda anlaşıldığı fakat taşımadaki teslim yerinin hiç belirlenmemiş olduğu haller de söz konusu olabilir. Buna örnek olarak verilebilecek olan bir Alman Mahkeme Kararı'na konu olan bir kararda⁶¹⁷, Belçika'daki bir satıcı ile Almanya'daki bir alıcı arasında, hayvan satışına yönelik sözlü bir sözleşme yapılmıştır. Sözleşme kapsamında hayvanların "serbest çiftlikte" teslim edilmesi öngörülmüştür. Ancak, anlaşmazlık çıkması üzerine alıcı, Almanya'da dava açmıştır. İlk derece mahkemesi hem Almanya hem de Belçika'nın taraf olduğu 1968 tarihli Brüksel Sözleşmesi'ni esas alarak, yargı yetkisinin olmadığına hükmetmiştir. Temyiz mahkemesi de bu kararı onaylamıştır. Mahkeme, uluslararası yargı yetkisi ve Brüksel Sözleşmesi'nin 5(1) maddesini detaylıca incelemiştir. Bu madde, sözleşmeye bağlı yükümlülüklerin yerine getirildiği yerin, mahkemenin yargı yetkisini belirleyeceğini ifade etmektedir. Bu davada incelenen yükümlülük, satıcının hayvanları teslim etme göreviydi ve ifa yeri, sözleşmeyi düzenleyen hukuka göre belirlenmelidir. Bu bağlamda, forumun uluslararası özel hukuk kuralları, yani Alman uluslararası özel hukuku uygulanacaktır.

⁶¹⁶ a.g.e., s. 533 Naklen.; Soergel Lüderitz Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 31 p.15; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 31 p.9; Brunner vd., **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 31 p.23.

⁶¹⁷ "<https://cisg-online.org/>". CISG-online Dava numarası 609; Almanya Köln Temyiz Mahkemesi, 16 Temmuz 2001, 16 U 22/01 Erişim Tarihi: 25.12.2023

Mahkeme Kararı'na göre, Almanya ve Belçika'nın her ikisi de CISG'ye taraf olduğu için, bu antlaşma Alman Uluslararası Özel Hukuku'ndan üstün kabul edilecektir. CISG, ifa yerinin belirlenmesini öncelikle tarafların anlaşmasına bırakmaktadır. Ancak, incelenen davada tarafların "serbest çiftlikte" teslimat konusunda net bir anlaşmaya varamadıkları sonucuna varılmıştır.

Mahkeme, CISG'nin 8'inci maddesinin (1) ve (2) fıkralarına dayanarak, tarafların niyetlerini ve davranışlarını objektif bir şekilde yorumlamıştır. "Serbest çiftlikte" ifadesinin ticarete belirgin bir anlamı olmadığı, her durumun kendi koşulları içinde değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ancak, mahkeme bu davada teslim yerinin belirlenmesinde objektif kriterlerin yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Sonuç olarak, CISG'nin 31'inci maddesine geri dönmüş ve bu maddeye göre, genel kural olarak satıcının iş yerinin normal ifa yeri olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Mahkeme, "serbest çiftlik" ifadesinin, teslim yeri belirlemekten ziyade, nakliye masraflarının satıcıya yüklenmesi amacıyla kullanıldığına hükmetmiş ve böylece Brüksel Sözleşmesi'nin 5(1) maddesinin gereklerinin yerine getirilmediğini belirlemiştir. Bu nedenle, ilk derece mahkemesinin dava üzerinde yetkisiz olduğuna dair kararı doğru bulunmuştur.

Bu karar, yetkiye yönelik olarak verilmiş bir karar gibi görünse de teslim yerinin belirlenmesi adına hiçbir belirlemenin yapılamadığı hallerde CISG m. 31(c) maddesi uyarınca satıcının işyerine gidilmesi gerektiğinin CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek olan eylem olduğunu ve CISG m. 60(b) uyarınca malların satıcının işyerinden fiilen devralınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bazı hallerde alıcının malların taşınması için malları sigortalaması veya malların sigortalanabilmesi için gerekli bilgilerin satıcıya veya sigorta şirketine aktarılması gerekebilir⁶¹⁸. Bu durumdaki alıcının davranışları onun CISG m. 60(a) kapsamındaki yükümlülüğünün bir parçası olarak kabul edilir. Ancak, alıcının

⁶¹⁸ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 174; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 429.

talimatı olmaksızın bunun haricinde haricinde satış sözleşmesinde öngörülmemesine rağmen taşıyıcı kendi başına taşıma sigortası yaptırmışsa; diğer bir ifade ile ne satıcı ne de alıcı taşıyıcıya bu yönde talimat vermemişse, taşıyıcı sigorta prim ödemelerini geri almadığı sürece malları alıcıya teslim etmeyi reddedebilir⁶¹⁹. Bu gibi durumlarda, satıcı taşıyıcının eyleminden sorumlu tutulmaz; zira taşıyıcı, sözleşmeyi satıcı adına ifa etmediğinden, bu haldeki bir sorun taşıma esnasında malların riskle karşılaşması olarak değerlendirilmelidir. Bu, taşıyıcının kendi inisiyatifiyle yaptığı eylemlerin, satıcıya yüklenemeyeceğini gösterir. Bu halde alıcıdan makul olarak beklenen öncelikle CISG m. 60(a) kapsamında üzerine düşen makul eylem olarak sigorta bedelini ödeyerek CISG m. 60(b) kapsamında malları fiilen devralmasıdır.

4.2.2 Taşıma Söz Konusu Olmadığı Durumlardaki Makul Eylemler

Malların taşınmasını içermeyen satış sözleşmeleri ve bu tür durumlarda satıcının teslim yükümlülüğünün nasıl yerine getirileceği belirlenmemişse, bu yer CISG m. 31(b) ve ikincil olarak CISG m. 31(c) ile düzenlenir⁶²⁰. Bu hükümlere göre, eğer satış sözleşmesi malların taşınmasını içermiyor ve satıcı başka bir yerde teslim etmekle yükümlü değilse, satıcının teslim yükümlülüğünün hem içeriği hem de teslim yeri bu maddeler tarafından belirlenir⁶²¹. Alıcının malları fiilen devralacağı ve kendisinden beklenen makul eylemler de buna göre belirlenecektir.

CISG m. 31(b) ve CISG m. 31(c)'ye göre, satıcının teslim yükümlülüğü, malları alıcının tasarrufuna sunarak yerine getirilir. Bu durumda, alıcının malların olduğu yere gelerek malları bulunduğu yerden fiilen devralması gerekir. Bu kapsamda teslim alınan malların taşınması, artık bağımsız bir taşıyıcı tarafından değil, bizatihi alıcının temsilcisi tarafından yerine getirileceği için bu halde taşımaya ilişkin hükümler uygulanmaz⁶²².

⁶¹⁹ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 532.

⁶²⁰ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 153.

⁶²¹ Atamer, *Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)*, s. 136.

⁶²² Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 534.

CISG m. 31(b) hükmü aşağıdaki dört durumu kapsar:

1. Sözleşmenin yapıldığı sırada her iki tarafça da bilinen bir yerde bulunan belirli mallar için yapılan satım sözleşmeleri;
2. Sözleşmenin yapıldığı sırada her iki tarafça da bilinen bir yerde bulunan belirli bir stoktan belirli bir miktar için yapılan satım sözleşmeleri (örneğin Haydarpaşa'da bulunan bir geminin tankının içeriği)
3. Sözleşmenin yapıldığı sırada her iki tarafça da bilinen bir yerde (fabrika veya işyeri) satıcı veya üçüncü bir kişi tarafından henüz üretilmemiş mallar için yapılan satım sözleşmeleri; ve
4. Sözleşmenin yapıldığı sırada her iki tarafın da (satıcıya veya üçüncü bir kişiye ait) ekim alanının, ağacın veya taş ocağının nerede olduğunu bildiği, henüz üretilmemiş (doğal) mallar için yapılan satım sözleşmeleri, örneğin belirli bir zeytinlikten elde edilen zeytin)

Buna göre, CISG m. 31(b) hükmü, satış sözleşmesinde malların üçünü bir taşıyıcı tarafından taşınmasını içermediği belirli durumlar için teslimatla ilgili özel bir düzenleme getirir. Bu madde, alıcının malları, tarafların malların bulunduğu veya imal edileceğini/üretileceğini bildiği özel bir yerden teslim alması gerektiğini belirtir. Bu hüküm, genel bir teslimat yerinden ziyade, malların teslim edileceği kesin noktayı, örneğin belirli bir fabrikayı veya depoyu tanımlar⁶²³.

CISG m. 31(b)'nin uygulanabilirliği, tarafların sözleşme akdedildiğinde malların belirli bir yerde olduğu ya da belirli bir yerde imal edileceğini veya üretileceğini bilmesi durumuna bağlıdır. Bu nedenle CISG m. 31(b) uyarınca satıcı tarafından yapılacak teslimde, alıcının ve satıcının teslimat sürecinde belirli bir yerde buluşmaları ve malların karşılıklı teslimatını bu noktada gerçekleştirmeleri her iki

⁶²³ Schlechtriem & Schwenger (ed.), **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, Fourth edition Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 534 Naklen:Neumayer vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: commentaire**, m. 31; Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, m. 31.

tarafından da beklenir⁶²⁴. Bu kapsamda satıcıdan beklenen sadece malların alıcının tasarrufuna sunulması iken, alıcıdan makul olarak beklenebilecek eylem malların belirlenen yerden fiilen alınmasına; hatta mallar ithalat edilecekse buna ilişkin gümrük süreçleri, taşıyıcıya veya vergisel anlamda ek ödemelerin veya formalitelerin yerine getirilmesinin gerekmesi halinde bunların yerine getirilmesi gibi en basitinden en karmaşık olanına kadar malların kendi tasarrufuna sunulduğu andan sonraki tüm işlemleri gerçekleştirmektir⁶²⁵.

Bununla birlikte, CISG m. 31(b)'nin uygulanabilmesi için belirleyici olan, madde kapsamındaki yerin en baştan itibaren biliniyor olmasıdır⁶²⁶. Eğer alıcı, malların yerini veya üretim yerini sözleşme yapıldıktan sonra öğrenirse, bu durumda CISG m. 31(b) uygulanamaz. Sonradan öğrenme halinde alıcıdan CISG m. 60(a) kapsamında belirlenen bir yerde buluşması ve malların teslim alınmasına yönelik hazırlıklarını önceden yapması da makul olarak beklenemez. Kanaatimizce bu halde, eğer taraflar daha sonra CISG m. 29'a uygun olarak başka bir anlaşmaya varmazlarsa teslim yeri CISG m. 10 kapsamında belirlenebilecek olan sözleşmenin akdedilme anındaki CISG m. 31(c) kapsamındaki satıcının işyeri olarak belirlenir⁶²⁷. Böyle bir durumda alıcıdan CISG m. 60(a) kapsamında makul eylem olarak beklenen satıcının işyerine gitmesi ve malların teslimatının satıcının işyerinden yapılmasına yönelik gerekli hazırlıkları yapmasıdır. Zira, CISG m. 60(c) bendinde yer alan “*diğer hallerde*” ibaresi, bu açıdan yol göstericidir.

CISG m. 31(b)'nin uygulanması için alıcının fiili bilgisi gereklidir. Bu anlamda, alıcının malların bulunduğu yeri veya üretim yerini 'bilmiyor olamayacağı' düşüncesi yeterli değildir. CISG m. 31(b)'nin uygulanması sadece tarafların gerçekten malların yerini veya üretim yerini bildikleri durumlarda söz konusu olabilir⁶²⁸. Böyle bir bilginin alıcıdaki varlığına göre CISG m. 60(a) kapsamında

⁶²⁴ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 145.

⁶²⁵ Gabriel, “The Buyer’s Performance under The CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions”, s. 282.

⁶²⁶ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 145.

⁶²⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 187; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 860; Piltz, *Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung*, s. p.4-142; Huber, “Münchener Kommentar zum BGB”, m. 5719.

⁶²⁸ Schwenzer, Hachem, Kee, *Global Sales and Contract Law*, p. 29.38.

alıcıdan makul olarak beklenen eylemin ne olduğu tespit edilir. İhtilaf durumunda, bu bilgiyi alıcının bildiğini ispatlama yükü satıcıya düşer.

Satıcının iş yerinin veya mutad meskeninin belirlenmesi anı için belirleyici olan, sözleşmenin akdedilme anıdır⁶²⁹. Bu, daha sonraki değişikliklerin teslimat yeri üzerinde herhangi bir etkisi olmayacağı anlamına gelir. Ancak, alıcıya makul olmayan bir rahatsızlık verilmiyorsa ve satıcı değişiklikten kaynaklanan ek masrafları geri ödemeye hazır olursa, alıcının malları satıcının yeni iş yerinden teslim alması beklenebilir. Alıcının bu durumu reddetmesi, CISG m. 7(2) uyarınca dürüstlük kuralına aykırılık olarak değerlendirilebilir. Ancak başka bir ülke veya duruma göre şehir gibi sözleşme akdedildikten sonraki esaslı işyeri değişikliğine ilişkin olarak yeni işyerinden CISG m. 60(b) kapsamında malların fiilen devralınması ve buna ilişkin CISG m. 60(a) kapsamındaki taşıma organizasyonunun yapılması alıcıdan makul eylem olarak beklenemez.

Teslimat satıcının işyerinde yapılacaksa, alıcı teslimi gerçekleştirebilmesini mümkün kılan her türlü eylemde de bulunmalıdır. Bu durum taraflarca anlaşma ile olabileceği gibi, hiçbir anlaşmanın ve taşımanın olmadığı satımlarda da esas kural olarak karşımıza çıkabilir. Zira, CISG m. 31(c), “*diğer hallerde*” ifadesini kullanarak satış sözleşmesinin 'taşıma içermediği' ve tarafların belirli bir teslim yeri üzerinde anlaşmadığı durumlar için uygulanan hükümleri içerir. Ayrıca, CISG m. 31(b)'nin gerekliliklerinin yerine getirilmediği durumlarda da bu madde devreye girer. CISG m. 31(c)'ye göre, eğer satıcının birden fazla iş yeri varsa ve taraflar arasında belirli bir teslim yeri üzerinde anlaşma yapmamışlarsa, malların teslim yeri, CISG m. 10(a) uyarınca sözleşme ile '*en yakın ilişkiye*' sahip olan iş yeridir. Bu kapsamda, genellikle sözleşmenin yapıldığı yer ile en yakın ilişkiye sahip olan iş yerinin teslim yeri olarak kabul edileceği yer anlamına gelir⁶³⁰.

Eğer satıcının bir iş yeri yoksa, mallar CISG m. 10(b) uyarınca satıcının mutad meskeninde alıcının kullanımına sunulmalıdır. Bu hüküm, satıcının bir iş yerine sahip olmadığı durumlarda malların nasıl teslim edileceğini belirtir⁶³¹.

⁶²⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 189.

⁶³⁰ Ayrıntılı Bilgi: Selanik, **Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Teslim Borcu**.

⁶³¹ Schwenzer, Fountoulakis, Dimsey, **International Sales Law**, s. 92.

Teslimat alıcının iş yerinde yapılacaksa, alıcıdan CISG m. 60(a) hükmü çerçevesinde makul olarak beklenebilecek eylem olarak; malların düzgün bir şekilde kabul edilmesi ve depolanması için gerekli olan tüm hazırlıkları içerir⁶³². Bu anlamda gerektiğinde forklift, vinç gibi ekipmanları önceden hazırlamak, yükleme yapacak işçilerin hazırlanması, yükleme yapılması için gerekiyorsa ilgili idari makamlardan izinlerin alınması gibi davranışlar CISG m. 60(a) kapsamındaki makul davranışlara örnek olarak verilebilir.

4.2.3 Depoda Teslimin Söz Konusu Olduğu Durumlarda Makul Eylemler

Her iki tarafın da bilgisi dahilinde olacak şekilde malların üçüncü şahısların tesislerinde, örneğin bağımsız bir depoda depolandığı durumlarda da, malların teslimatı CISG m. 31(b) çerçevesinde ele alınır⁶³³. Bu durumda, satıcı tarafından malların teslim yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi için malların depocu tarafından belirlenen depoda alıcının fiilen devralmasının sağlanması gerekmektedir⁶³⁴. Satıcı, alıcıyı malları üçüncü taraftan teslim alabilecek bir konuma getirerek kendi malının teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olur⁶³⁵. Bununla birlikte alıcının malları teslim alma borcu, malları depodan fiilen teslim alarak veya depocu ile anlaşarak malları kendi adına depo etmesi üzerine malları teslim almış olur. Bu düzenlemeler, malların üçüncü taraf deposunda depolandığı durumlarda malların teslimatının nasıl yönetileceğini açıklar ve tarafların malların teslimatı konusunda net ve etkili bir yol izlemesini sağlar⁶³⁶. Bu durumlar çeşitli şekillerde gerçekleştirilebilir.

İlk halde satıcı, antrepocudan sahip olduğu malları talep etme hakkını doğrudan antrepocuya bildirerek devredebilir. Bu halde alıcıdan CISG m. 60(a) kapsamında makul olarak beklenen eylem, antrepocuyla temasa geçmek ve devamında en kısa

⁶³² Gabriel, “The Buyer’s Performance under The CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions”, s. 282.

⁶³³ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 537.

⁶³⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 420; Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 537.

⁶³⁵ a.yer.

⁶³⁶ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 148.

sürede antrepocuyla görüşerek teslim alma yükümlülüğünün CISG m. 60(b) kapsamında ya malları fiilen devralmak ya da mallar için bağımsız bir biçimde saklanması konusunda ayrı bir anlaşma yapmaktır.

İkinci halde, umumi mağazalarda makbuz senedi ile teslimat yoluna gidilebilir⁶³⁷. Makbuz senedi, umumi mağazacı tarafından düzenlenen bir kıymetli evraktır⁶³⁸. Buna göre depolanan mallar için bir depo makbuz senedi düzenlenmişse, satıcı bu makbuz senedinde gösterilen malları teslim almak üzere alıcıya teslim edebilir ve alıcı da umumi mağazadan malları bu suretle teslim alabilir. Bu yolla makbuz senedinin hamili olarak gözüken kişi, malları umumi mağazadan talep edebilir. Bu halde alıcıdan CISG m. 60(a) kapsamında makul olarak beklenen eylem, öncelikle makbuz senedini teslim almaktır. Makbuz senedinin teslim alınması sonrasında alıcıdan makul olarak beklenen eylem ya umumi mağaza ile temasa geçerek en kısa sürede malları CISG m. 60(b) kapsamında fiilen devralması ya da imkanı varsa malların umumi mağazada bağımsız bir biçimde saklanması konusunda ayrı bir anlaşma yapmasıdır.

Son halde satıcı antrepocuya koşullu talimat verebilir⁶³⁹. Bu talimat doğrudan antrepocuya verilebileceği gibi yazılı talimat doğrultusunda alıcıya teslim edilerek de verilebilir⁶⁴⁰. Talimat içerisinde antrepocunun belirli bir şart gerçekleşirse malları teslim edebileceğini öngörülebilir. Örneğin, CISG m. 58/1 kapsamında semenin ödenmesi karşılığında malların teslimini öngören bir talimat buna örnektir. Böyle bir talimat, taraflarca sözleşmede öngörülmüşse veya CISG m. 8 ve CISG m. 9 kapsamında taraflar arasındaki teamüllerden veya ilgili ticari branştaki ticari teamüllerden kabul edilebilir bir başka teamül mevcutsa, bu takdirde, koşullu talimat kapsamında alıcının yapması gereken tüm eylemler CISG m. 60(a) kapsamında alıcıdan satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenen eylem olarak kabul edilir. Böyle bir durumda alıcının talimatta yazan koşulları en kısa sürede yerine getirerek antrepocuyla temasa geçip CISG m. 60(b)

⁶³⁷ Ayrıntılı Bilgi İçin: Yolcu, **Lisanslı Depoculuk Şirketleri ve Ürün Senetleri**.

⁶³⁸ Poroy, Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, s. 343.

⁶³⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 420.

⁶⁴⁰ Huber, Mullis, **The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners**, s. 117; Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 538.

kapsamında malları ya malları fiilen devralması ya da ilgili koşulların gerçekleştirilmesi sonrasında malların antrepoda satım sözleşmesinden bağımsız bir biçimde saklanması konusunda ayrı bir anlaşma yapılması gerekir.

Malların depolanması ve teslimatı sürecinde hem satıcının hem de depo sorumlusunun yükümlülüklerini ve malların "alıcının tasarrufunda" olması için gereken koşulları açıkça satıcı belirler. Malların varlığı, depo sorumlusunun tutumu ve teslimat koşulları, malların teslimat sürecindeki önemli unsurlardır ve tarafların karşılıklı haklarını ve yükümlülüklerini belirler; ancak alıcının teslim alma borcu bundan bağımsız olarak varlığını sürdürür⁶⁴¹.

Eğer taraflar arasında "vesaik mukabili"⁶⁴² gibi özel bir teslimat koşulu üzerinde bir anlaşma yoksa veya taraflar arasında CISG m. 8 ve CISG m. 9'da olduğu gibi yerleşik teamüller veya bağlayıcı ticari kullanımlar aksini öngörmedikçe, satıcı malların teslimatı konusunda hangi yöntemi seçeceği konusunda serbesttir. Bu, satıcının malların teslimatını gerçekleştirmek için çeşitli seçenekler arasından uygun olanı seçebileceği anlamına gelir⁶⁴³. Buna göre alıcının teslim alma borcunun kapsamındaki CISG m. 60(a) bendinde yer alan satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemler de satıcının teslim tercihinine göre belirlenecektir. Bu anlamda, örneğin, satıcının malların mülkiyetinin devrini sağlayan konşimentonun devir zorunluluğu ve bunu alıcıya teslim etmesi her zaman gerekli olmayabilir⁶⁴⁴. Satıcının CISG kapsamındaki ana yükümlülüğü, malları alıcının kullanımına sunmaktır. Bu ise, malların fiili teslimatını veya alıcının mallara erişimini sağlamak için gerekli olan adımların atılmasını ifade eder. Bu kapsamda, malların teslimatı sürecinde satıcının serbestliği ve esnekliği vardır. Satıcı, malların teslimatını gerçekleştirmek için kendisi için en uygun yöntemi seçebilir ve bu seçim, taraflar arasında önceden varılan anlaşmalara, yerleşik teamüllere veya bağlayıcı

⁶⁴¹ Atamer, *Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)*, s. 133.

⁶⁴² Atalay, *Uluslararası Ticaret Hukukunda Vesaik Mukabili Ödeme: Belge Karşılığında Ödeme*, s. 16.

⁶⁴³ Schlechtriem & Schwenzler, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 538; Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 149.

⁶⁴⁴ Schlechtriem & Schwenzler, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 539.

ticari kullanımlara aykırı olmadığı müddetçe geçerlidir⁶⁴⁵. Bu bağlamda, elbette ki aksi sözleşmeden veya CISG m. 8 ve CISG m. 9 çerçevesindeki taraflar arasındaki beyanlardan aksi anlaşılmıyorsa, taraflar arasındaki satım sözleşmesinde satıcının konşimento düzenlemek istemediği bir satım sözleşmesinde, alıcının satıcıya konşimento düzenlemesi konusunda ısrarda bulunmaması, bu anlamda menfi davranışta bulunma yükümlülüğü, alıcının CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek olan eylemdir.

Eğer sözleşmenin akdedilmesi anında depoda fiilen mevcut olan mallar söz konusu ise, bu mallar CISG m. 31(b) anlamında "alıcının tasarrufunda" kabul edilir. Buna göre, satıcının malların hazır olduğu konusundaki bildirimi alıcıya ulaştığında, alıcı teslim alma borcu kapsamında hem CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek olan eylemleri gerçekleştirmek hem de malları CISG m. 60(b) kapsamında fiilen devralmakla yükümlüdür⁶⁴⁶. Ancak, satıcı malların mevcut olduğunu iddia ederken gerçekte mallar mevcut değilse, bu durumda satıcı malları teslim etmemiş sayılır ve CISG m. 45 ve devamı maddeleri uyarınca sorumlu olur. Böyle bir durum, malların aslında hiç mevcut olmadığı durumlar için de geçerlidir. Madde metni uyarınca malların alıcının tasarrufuna hazır bulundurulması gerekmekte olup, olmayan malların tasarrufa hazır bulundurulması da mümkün olamayacağından, teslim de satıcı açısından söz konusu olamaz. Böyle bir durumda, satıcının sorumluluktan muaf tutulabilmesi için CISG m. 79'daki sıkı gerekliliklerin yerine getirilmiş olması gerekmektedir. CISG m. 79, satıcının kontrolü dışında kalan ve öngörülemeyen olaylar nedeniyle satıcının teslim yükümlülüğünü yerine getirememesi durumunda sorumluluktan muafiyetini ilişkindir. Bu hüküm Türk Borçlar Hukuku'ndaki ifa imkansızlığı hükümlerinin bir görünümü olarak kabul edilebilir.

⁶⁴⁵ Atamer, **Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, s. 149; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 539.

⁶⁴⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 872; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 58; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 58; Brunner, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, m. 58.

Bu belirlemeler neticesinde, depodan fiilen devralınacak olan mallar açısından depo sorumlusunun malları alıcıya fiilen devretmeye hazır olması gerekmektedir. Eğer depo sorumlusu malları teslim etmeyi baştan reddederse veya malları yalnızca sözleşme kapsamında izin verilmeyen ek koşullara, özellikle de ek masrafların geri ödenmesine tabi olarak kullanıma sunmaya istekli ise, ya da kendisine verilen koşullu talimatta öngörülme-yen ek koşullar talep ediyorsa, bu durumda mallar "alıcının tasarrufunda" değildir. Bu durumda, depocu satıcı tarafından "sözleşmenin tamamını veya bir kısmını ifa etmek üzere" görevlendirilmiş sayılır ve satıcının teslim yükümlülüğü yerine getirilmemiş olur⁶⁴⁷. Alıcının böyle bir durumla karşılaşması halinde depocu ile olan sorunun çözümü noktasında CISG m. 60(a) kapsamında bir yükümlülüğü kural olarak yoktur. Ancak, durumun şartları gereği aksi durumlar da söz konusu olabilir. Bu takdirde, CISG m. 7 kapsamındaki yorum ilkesi esas alınarak CISG'nin milletlerarası niteliği dikkate alınarak, yeknesak uygulamanın teşviki ve milletlerarası ticaretteki dürüstlük kuralının korunması gereği gözetilerek değerlendirme yapmak gerekir⁶⁴⁸. Örneğin uzun bir taşıma sonrasında bozulma riski olan mallar depodaysa ve deponun talep ettiği ek bedel oldukça cüzi bir rakamsa ve durumun satıcıya aktarılması sonrasında satıcı da alıcıya ek bedeli derhal ödemişse alıcının satıcının depocu ile olan sorununa yardımcı olması kendisinden beklenebilir.

En son aşamada CISG ve ticari teamüller çerçevesinde dahi alıcının CISG m. 60(a) kapsamındaki satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemlerinin neler olduğunun tespiti mümkün olmayabilir. Kanaatimizce, bu hallerde, bilhassa alıcının genel iş birliği ve bilgilendirme yükümlülüğü, satıcıya alıcının ülkesindeki ülkeye has bazı kültürel ve özel durumları bildirmeyi ve her şeyden önce etkili bir iletişimin varlığını gerektirir. Buna göre taraflar öncelikle CISG m. 7 uyarınca, sözleşme şartlarının etkili bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak ve taraflar arasındaki iş birliğini desteklemek için karşılıklı milletlerarası dürüstlük kurallarına bağlı olarak işbirliği içerisinde bulunmalıdır.

Buna benzer durumların çözümü açısından, taraflarca kararlaştırılmamış olsa bile ve hatta Incoterms'e açıkça atıfta bulunulmamış olsa bile Incoterms kuralları bazı

⁶⁴⁷ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 538.

⁶⁴⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 122; Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 138.

durumlarda rehber olarak yorumlanabilir veya Incoterms kuralına atıfta bulunulmuş olsa bile atıf yetersiz kalabilir⁶⁴⁹. Örneğin, FOB (*Free on Board*) gibi bir Incoterms kuralı altında, alıcı, malların başarılı bir şekilde yüklenmesi ve taşınması için gereken işlemleri yerine getirmekle yükümlü olabilir.

5. Alıcının Malı Teslim Almaktan Kaçınma Hakları

CISG kapsamında, alıcının satıcı tarafından yapılan teslimatla iş birliğini durdurma hakkı, belirli şartlar altında geçerli olabilir. Bu hakkın kullanılabilmesi için bazı özel durumlar veya koşulların varlığı gerekir. Malı teslimden kaçınma hakkı, ödemezlik def'i kurumuna benzer bir kurum olarak görülebilir⁶⁵⁰.

CISG'de düzenlenen farklı maddelerde yer alan bu hallerde alıcının ifadan kaçınma hakkı vardır. Bu haller genel anlamda ödemezlik def'i kapsamında değerlendirilebilecek olunmasına karşılık, bu hakların sınırlı sayıda tahdidi olarak farklı maddelerde sayılmış olması nedeniyle, genel bir ödemezlik def'i halinin CISG'de yer almadığını savunabiliriz.

Bu kapsamda, farklı maddelerde belirlenen ifadan kaçınma haklarını şu şekilde sıralayabiliriz:

5.1 Erken Teslim (CISG Madde 52(1))

Kural olarak sözleşmenin her bir tarafı, kendi borcunu, sözleşme ile yükümlendikleri yer ve zamanda ifa etmelidir. Taraflarca borçlanılan zamandan önce borcun ifa edilmesi halinde, “*erken ifa*” söz konusu olur. Böyle bir durum ise CISG uyarınca sözleşmeye aykırılık teşkil eder⁶⁵¹. Zira CISG'nin 52(1)'nci maddesi şu şekildedir: “*Satıcı, malları belirlenen tarihten önce teslim ederse, alıcı bu teslimi kabul veya reddedebilir.*”

⁶⁴⁹ Incoterms® 2020.

⁶⁵⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin: Pekmez, **Borcun İfa Edilmediği Def'i (Ödemezlik Def'i)**.

⁶⁵¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 760; Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 164.

CISG’de yer alan bu hüküm kapsamında, tarafların anlaşması aksi yönde hüküm içermediği veya taraflar arasındaki veya ilgili ticari branştaki ticari alışkanlıklar aksini öngörmediği sürece, satıcının malı belirlenen tarihten önce teslim etme yetkisi, alıcının da teslim alma mecburiyeti yoktur⁶⁵². Bu hüküm, erken ifa başlığıyla TBK 96’ncı maddesinde şu şekilde ifade olunmuştur: *“Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir. Ancak, kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz.”* Buna göre, Türk Borçlar Kanunu 96’ncı maddesi ile CISG m. 52(1) karşılaştırıldığında CISG’de alıcıya vadeden önce erken ifa teklifini reddetme hakkı verilmiş (CISG m. 52(1)) olunmasına karşın, Türk Borçlar Kanunu’nda (TBK m.96) bu hak alıcıya verilmemiştir. Tam tersine aksi anlaşılmadıkça, alacaklıya borçlunun erken ifa teklifini kabul zorunluluğunu getiren Türk Borçlar Kanunu’nun 96’ncı maddesi mevcuttur ve bu nedenle bu madde CISG m. 52(1) ile tamamen terstir⁶⁵³.

Erken ifanın satış sözleşmesindeki malın teslim borcu ile ilgili özel görünümü erken teslimdir. Buna göre, erken teslim, taraflarca kararlaştırılmış olan teslim tarihinden evvel malların satıcı tarafından alıcıya teslimini ifade eder.

Taraflar arasındaki anlaşma, eğer *'alıcının talebi üzerine teslimat'* şeklinde ise, bu takdirde de alıcının talebi olmadan mal teslim edilemez. Bunun sebebi, alıcının erken teslimata hazırlıksız olması ve bu durumun yol açabileceği depolama gibi ek maliyet ve zorluklara alıcının katlanmak zorunda olmayışındır. Örnek vermek gerekirse Şubat ayında teslimatın yapılması konusunda tarafların anlaştığı bir sözleşmede Ocak ayında teslimatın gerçekleştirilmesi konusunda satıcının alıcıya bildirimde bulunduğu bir durumda; alıcının CISG m. 60(b) maddesi uyarınca malları fiilen devralma yükümlülüğü henüz doğmadığından malı teslim almaktan kaçınma hakkını kullanabilir.

Erken teslimat, CISG m. 52(1) uyarınca alıcıya seçimlik hak tanır. Buna göre, alıcının teslimi kabul etmeyi veya reddetmeyi seçme hakkı vardır. Her iki seçimlik

⁶⁵² Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 52.

⁶⁵³ Öz, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu’nun İlgili Hükümleri’nin Kısa Karşılaştırılması**, s. 16.

haktan birisinin kullanılması ile diğerinin kullanım imkanı son bulur. Ayrıca her bir seçimlik hakkın kullanılması da farklı hukuki sonuçların doğmasına sebebiyet verir. Hangi seçimlik hak seçilirse seçilsin; seçilen seçimlik hak, alıcının malları fiilen devralma tarihinde meydana gelmeyecek depolama masrafı gibi ek masraflara sebebiyet vereceğinden, CISG m. 45(1)(b) bendine göre bu ek masraflar satıcıdan ayrıca talep edilebilir. Bu talepler karşılanmazsa tazminat talebine konu olurlar⁶⁵⁴.

Alıcı, ilk seçimlik hak olarak, erken teslimatı kabul etmeyi tercih edebilir. Alıcının CISG m. 52(1) uyarınca erken teslimat seçimlik hak olarak seçmesi halinde de alıcı açısından hangi hukuki görüşe sebebiyet vereceği tartışmalıdır. İlk ve hakim olan görüşe göre⁶⁵⁵, bu halde sözleşmenin taraflarca değişikliği yoluna gidilmiştir ve alıcının malları fiilen devralması da alıcının CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralma borcunun ifası anlamına gelir. Bunun sonucu olarak, yeni sözleşmenin sözleşme hükümleri uyarınca alıcı ifayı kabul ettiğinden ihtiraz-î kayıt koymadıysa tazminat talep etme hakkını kaybedebilir ve malları muayene etme ve ayıpları ihbar etme külfetleri doğar ve bu kapsamda da muayene ve ihbar külfetlerine ilişkin süreleri başlayıp, diğer şartları da mevcutsa semeni ödeme borcu gibi diğer borçları da muaccel olur. Zira, artık ortada yeni bir sözleşme vardır ve artık yeni bir sözleşmenin hükümleri sonuç doğurur.

İkinci görüşe⁶⁵⁶ göre, alıcının erken teslim edilen malların fiilen devralınması, başlı başına sözleşmenin ifa tarihinin değiştirilmiş sayılması için yeterli sayılmamalıdır. Burada, alıcının kendisine CISG m. 52(1) kapsamında verilen bir seçimlik hakkı vardır ve malların fiilen devralınması alıcı tarafından bu hakkın kullanımından ibarettir ve alıcının aleyhine olacak şekilde sözleşme değişikliği olarak yorumlanmamalıdır. Bu takdirde alıcının CISG m. 60 da öngörülen teslim

⁶⁵⁴ Schlechtriem & Schwenzer, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 815.

⁶⁵⁵ Brunner, Gottlieb, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, s. 817; Bamberger, Roth, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, C. 2703, m. 52 N.4; Soergel Lüderitz Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 52 p.3; Staudinger, Magnus, Kaiser, J. von Staudingers **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, m. 52 p.9,14; Straub, Schnyder, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", m. 52 p.26; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, p. 4-57, 4-170.

⁶⁵⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 763; Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 164; von Staudinger, Magnus, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 52 N.14; Huber, **"Münchener Kommentar zum BGB"**, m. 52.11.

alma borcu ve CISG m. 53 ve devamı maddelerinde öngörülen semeni ödeme borcu gibi diğer borçlar yönünden eski sözleşmenin hüküm ve sonuçları hala hüküm sürmeye devam ederler. Bunun sonucu olarak da satıcının semeni erken talep edebilmesi mümkün değildir ve semenin geç ifası halinde malların teslim alındığı tarih değil teslim alınması gereken tarih esas alınmalıdır.

Muayene ve ihbar sürelerinin başlaması da söz konusu olmaz. Nitekim, PECL 7:103 ve PICC m. 6.1.5 maddesinde de bu hükümler belirtilmiştir ve erken ifanın kabul edilmiş olmasının karşı edimin ifa tarihini değiştirmeyeceği kuralı benimsenmiştir⁶⁵⁷. Kanaatimizce de CISG’de kural olarak tarafların davranışlarından aksi durum anlaşılamıyorsa, bu doğrultuda yoruma gitmek uygun olur. Zira, alıcının satıcıya onu depo maliyetlerinden kurtarmak, malların muhafazasına yardımcı olmak gibi konularda yardımcı olmak adına yapacağı davranış, kural olarak aleyhine yorumlanmamalıdır.

Alıcının CISG m. 52’deki hakkının kullanımına dayalı olarak sadece “erken ifanın reddi” değerlendirmesi yapmak gerekir ve mevcut sözleşmenin hala yürürlükte olduğunu kabul etmek gerekir. Buna göre alıcının CISG m. 60(b) kapsamında malları fiilen devralma borcu henüz doğmamış; fakat CISG m. 60(a) kapsamında kendisinden satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunma borcu hala devam ettiğinden, bu doğrultuda kendisinden makul olarak beklenebilecek eylemlerde bulunması gerekir. Bu kapsamda, örneğin kendisine ek bir masraf gerektirmiyorsa ve zaten malların muhafazasına ve muayenesine yönelik olarak malların soğuk bir depoya aktarılması gerekiyorsa, alıcı bunları erken teslimatın varlığına rağmen yapabilir.

Örneğimizde, alıcının buradaki davranışı tamamen satıcıya yardımcı olmak olduğundan, soğuk hava deposundaki işlerin yoğunluğundan kaynaklanan muayenedeki bir gecikmeden, alıcı sorumlu olmamalıdır. Zira, bu halde erken teslimat ile CISG m. 60(b) kapsamında malların fiilen devralınması kapsamında değil, sadece CISG m. 60(a) kapsamında satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunma borcu

⁶⁵⁷ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 164.

kapsamında ve CISG m. 52(1) kapsamında seçimlik hakkın kullanılması anlamında bir teslim alma eyleminin söz konusu olduğu değerlendirilmesinde bulunulabilir. Bu durum, alıcının CISG m. 86'ya göre malları muhafaza etme yükümlülüğünü yerine getirme ve satıcıyı bir ret işlemiyle ilişkili masraf ve zahmetten kurtarma niyetini yansıtabilir⁶⁵⁸. Ancak, yine de alıcının erken teslimata dayalı haklarını kullanmak veya itirazda bulunmayı istemesi halinde, bunu malları fiilen teslim aldıktan önce veya hemen sonrasında niyetini açıkça ortaya ihtiraz-î kayıt koyarak yapması önemlidir⁶⁵⁹. Bu şekilde, kendi aleyhine olacak şekilde olası farklı zımnî sözleşme değişikliği yorumlarına gidilmemiş olunur.

Hukuki sonucun niteliği açısından, erken teslimat da geç teslimat gibi değerlendirilmesi gereken ve CISG kapsamında aynı temel genel kapsamda değerlendirilmesi gereken bir sözleşmeye aykırı durumdur. Her iki halde de CISG m. 25 kapsamında “Sözleşmenin Esaslı İhlali” kavramı incelenmelidir⁶⁶⁰. Bu kapsamda yapılacak bir incelemede alıcının durumunu kötüleştirmeyecek şekilde erken teslimatın kabul edilmesini esas alan bir yaklaşımı benimsemek daha uygun olur. Buna göre, alıcı belirlenen tarihten önce malları incelemek ve varsa ayıpları bildirmek zorunda değildir. Burada esas alınacak olan yegâne ölçüt, erken teslimatın CISG kapsamında sözleşmenin esaslı ihlali olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir.

Satıcının, erken teslimat durumunda, CISG m. 37'nin anlamı ve konuluş amacı ve CISG'nin temelinde yatan uluslararası ticaretteki dürüstlük ilkesi ve diğer ilkeler

⁶⁵⁸ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 817 ve Naklen.; Piltz, *Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung*, p. 4-57; Honsell, Karollus, *Kommentar zum UN-Kaufrecht*, s. 174.

⁶⁵⁹ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 817 ve Naklen.; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), *Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)*”, m. 52 p.26; Herber, Czerwenka, *Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf*, m. 52 p.4.

⁶⁶⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin: Sarıkaya, “CISG” Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması; Koch, “The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)”, s. 133. Güler, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali*, s. 345; Toker, “Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali”, s. 213-50; Jovičić, “The Concept of the Fundamental Breach of Contract in the CISG”, s. 39-50; Akçay, “Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali”, s. 41-56.

birlikte değerlendirildiğinde satıcıya CISG m. 37 kapsamında izin verilen en son teslim tarihine kadar sınırsız bir ayıp giderme hakkı yetkisine sahiptir⁶⁶¹. Buna karşılık teslimatın belirlenen tarihten önce yapılmaması halinde, satıcının CISG m. 48 uyarınca sınırlı bir ayıp giderme hakkına sahip olabileceği ifade edilmektedir⁶⁶². Bu hak, Anglosakson Hukuk sisteminde benimsenmiş olan ve sözleşmeye aykırılığın giderilmesine yönelik satıcıya verilen ikinci şansın (*right to cure*) CISG'deki görünüş biçimidir⁶⁶³.

Erken teslimatın özel bir görünüş biçimi olarak, alıcının erken çağrısı üzerine erken teslimatın olması durumunda ne olacağı konusu ise tartışmalıdır. CISG m. 52(1), genel bir hüküm olarak alıcının erken teslimatı kabul etmekle yükümlü olmadığını düzenlemektedir. Teslimatın belirlenen tarihten önce yapılması durumunun her halükârda 'erken teslimat' olarak kabul edileceği açıktır. Eğer 'çağrı üzerine' teslimat talebi alıcı tarafından yapılmışsa da bu hüküm uygulama alanı bulur. Ancak bu halde, taraflarca belirlenen sürenin başlangıcından sonra, ancak bitiminden önce yapılan teslimatın, CISG m. 37'nin amacı doğrultusunda erken teslimat olarak kabul edilip edilmeyeceği veya bu durumda satıcının yalnızca CISG 48'inci maddeye göre ayıp giderme hakkına sahip olup olmadığı konusunda netlik yoktur. Almanca ve Fransızca metinlerin incelenmesi de bu konuda açıklık getirmemektedir. Hazırlık çalışmaları da konu hakkında bilgi sunmamaktadır. Bununla birlikte, 37'nci madde anlam ve amacı ile CISG'in genel ilkeleri, satıcıya en son teslim tarihine kadar sınırsız ayıp giderme hakkı tanınmasını gerektirir. CISG, mümkün olan durumlarda sözleşmenin devam etmesi gerektiğini benimser ve sözleşmeden dönme hakkını esaslı ihlallerle sınırlar. Eğer 37'nci madde yerine 48'inci madde uygulanırsa, satıcı esaslı ihlali düzeltme hakkından mahrum kalabilir. Ancak, bu maddelerin doğru yorumlanması sonucunda, satıcının herhangi bir uygunsuzluğu düzeltebilme

⁶⁶¹ Öz, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması*, s. 15; Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 629 Naklen.; Bianca, Bonell, Dietrich, *Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention*, art. 371; Honsell, Karollus, *Kommentar zum UN-Kaufrecht*, s. 122; Heuzé, Ghestin, *La vente internationale de marchandises: droit uniforme*, n. 302; Witz, Salger, Lorenz, *International einheitliches Kaufrecht*, m. 37 p.6.

⁶⁶² Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 630.

⁶⁶³ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 345.

yeteneği olduğu sürece esaslı ihlalden söz edilemez⁶⁶⁴. Bu nedenle, erken teslimatla ilgili olarak CISG m. 37 ile CISG m. 48 arasındaki tercih yalnızca teorik bir meseledir⁶⁶⁵.

Alıcı dilerse, diğer seçimlik hak olarak, CISG m. 52(1) uyarınca malı teslim almayı kabul etmeyerek, ret hakkını kullanabilir⁶⁶⁶. Kural olarak, alıcının seçimlik haklardan olan reddetme hakkının alıcı tarafından kullanılması halinde; alıcının CISG m. 60(b) kapsamında malı fiilen devralma yükümlülüğü doğmaz. Alıcı tarafından ret hakkının kullanılmasıyla birlikte; satıcı, sözleşme ile belirlenen zamanda yeniden malları teslim etme yükümlülüğü altında kalır. Esasen en başından beri bu yükümlülük altında olduğundan onun hukuki konumunda bir değişiklik olmaz; fakat böyle bir durum satıcının teslimatını yapabilmesi için atması gereken adımları, teslimatın erken yapılması nedeniyle geçerliliğini yitirtebilir. Böyle bir durumda, satıcı teslimat için gerekli olan eylemleri yeniden gerçekleştirmek zorunda kalabilir ve buna ilişkin ek bedelleri alıcıdan talep edemez⁶⁶⁷.

Bazı hallerde; alıcının ret hakkını kullanması, satıcının yeniden teslimat yapabilmesi için atması gereken ek adımları doğrudan etkileyebilir ve bu nedenle satıcı yeniden teslimat yapamayabilir. Bu nedenle, alıcının ret hakkını kullanırken, sözleşme şartlarının ve tarafların beklentilerini dikkate alarak dürüstlük kuralına uygun bir şekilde adil bir biçimde bu hakkını kullanmalıdır⁶⁶⁸. Hukuktaki dürüstlük kuralının uluslararası ticarete CISG’de yansımaları bulmuş hali olan CISG m. 7(1) uyarınca, alıcının CISG m. 52(1) kapsamındaki erken teslimatı ret hakkını kullanarak ifadan kaçınma hakkını kullanması satıcı için ağır sonuçlar doğurmamalıdır.

⁶⁶⁴ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 629.

⁶⁶⁵ a.g.e., s. 631.

⁶⁶⁶ Öz, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu’nun İlgili Hükümleri’nin Kısa Karşılaştırılması*, s. 16; Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 164; Bianca, Bonell, Dietrich, *Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention*, m. 57.

⁶⁶⁷ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 164; Franz Jürgen Säcker vd. (ed.), *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, 9. Auflage München: C.H. Beck, 2021, m. 52.

⁶⁶⁸ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 894.

Buradaki dürüstlük kuralı her durumun şartlarına göre değişkenlik göstermekle birlikte, erken teslim durumunda malın muhafaza edilebilmesi için alıcının ek depolama maliyetlerinin ötesinde bir sorumlulukla karşı karşıya kalması beklenir. Aksi halde, malların tümünün reddedilme imkânı pek olası değildir. Ayrıca, bu tip durumlarda, alıcının bu hakkını kullanabilmesi için sözleşmeye aykırılık hallerinde ihbarda bulunmasını gerektiren CISG m. 39 uyarınca ihbarda bulunma külfetinin olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Aksi halde, diğer bir ifade ile belirtilen böyle bir ihbar külfetinin alıcı tarafından yerine getirilmemesi; kendi hâkimiyetine sunulmuş erken teslim edilen malların zamanında teslim edildiğine karine teşkil edecektir. Bu da CISG m. 52(2)c.2 uyarınca bu fazla kısım için sözleşmede öngörülen bedel üzerinden bedelin ödenmesini gerektirecektir⁶⁶⁹. Buradaki maddelerin yorumunda da elbette ki CISG m. 7’de yer alan uluslararası ticarete ilişkin dürüstlük kuralı hükümleri çerçevesinde olayı ele almak gerekecektir.

Buna örnek verilebilecek Çin Uluslararası Tahkim Kararı’nda tahkim heyeti kararında⁶⁷⁰, akreditifin malların nakliye tarihinden sonra bir ay içerisinde; ama alıcının sözleşme gereği akreditif hesabı açmasından önce teslim edilmesi halinde, alıcının erken teslim nedeniyle ödemezlik defii hakkını kullanamayacağını CISG m. 7’deki dürüstlük hakkına dayandırmıştır.

Son olarak belirtmek gerekir ki CISG m. 52(1), kesin bir teslim tarihinin belirlenmediği ve bu nedenle teslimat zamanının CISG m. 33(c) ile tespit edildiği durumlarda geçerli değildir. Bu gibi durumlarda, satıcı her zaman derhal teslimat yapabilir ve bu halde alıcının CISG m. 60 kapsamında satılanı teslim alma borcu doğar. Erken teslimat ile bahsedilen husus, sadece teslimat tarihi olarak belirli bir vâdenin söz konusu olduğu satışlardaki vâdeden evvel yapılan teslimatlardır⁶⁷¹.

⁶⁶⁹ Kaya, CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu, s. 37.

⁶⁷⁰ “<https://cisg-online.org/>”. CISG Dava Numarası 1685, Karar Tarihi 25 Mayıs 2005, Çin Uluslararası Ekonomik Ticaret Komisyonu Tahkim Kararı, Tahkim Yeri: Beijing /Çin; Tahkim Dosya Numarası CISG/2004/09, Erişim Tarihi: 25.12.2023

⁶⁷¹ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 815.

5.2 Geç Teslim

Malların geç teslim edilmesinin alıcının satılanı teslim alma borcuna doğrudan bir etkisi yoktur ve kural olarak, alıcının mallar kendisine geç teslim edilmiş olsa bile malları teslim alması gerekir. Bu imkân ancak şartları mevcutsa sözleşmeye aykırılığın CISG m. 25 kapsamında “esaslı” olması halinde ve CISG m. 49(2)’de yer alan sözleşmeden dönmenin diğer şartları mevcut olması ve bu hakkın alıcı tarafından kullanılması halinde mümkündür⁶⁷².

Alıcının esaslı bir sözleşmeye aykırılık sebebiyle CISG m. 45 ve devamı maddelerde bulunan haklarını kullanmak istemesi halinde, örneğin CISG m. 46/II uyarınca ikame mal teslimine ilişkin seçimlik hakkını kullandığı durumlarda, sözleşmeye uygun olmayan malları teslim alma yükümlülüğü bulunmamaktadır⁶⁷³. Bu halde, sözleşme şartları uyarınca alıcı isterse sözleşmeden bile dönebilir⁶⁷⁴. Bununla birlikte esaslı bir sözleşmeye aykırılık halinin bulunmaması nedeniyle, onarım hakkının (CISG m. 46/III) ve satım bedelinden indirim hakkının (CISG m. 50) söz konusu olduğu durumlarda ise, alıcının bu malları teslim alma yükümlülüğünün olup olmadığı da yine dürüstlük kuralının uluslararası ticaretteki yansıması olan CISG m. 7 uyarınca değerlendirilmesi ve tespit edilmesi gerekmektedir⁶⁷⁵.

⁶⁷² **a.yer ve Naklen:**; Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60 p.20; Huber, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, s. 60 p.9; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 53 n.3.2.1; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 53 p.11; Straub, Schnyder, “Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**”, s. 60 p.35; Piltz, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, s. 4 p.172; Soergel Lüderitz Budzikiewicz, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, m. 60; Witz, Salger, Lorenz, **International einheitliches Kaufrecht**, m. 60.

⁶⁷³ Magnus, von Staudinger, Martinek, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, m. 60; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 53; Herber, Czerwenka, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, m. 53.

⁶⁷⁴ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 164.

⁶⁷⁵ Kaya, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, s. 38.

Alıcının sözleşmeden dönme hakkı, sadece belirli koşullar altında kullanılabilir. Bu hak da ancak esaslı ihlal halinde mümkündür⁶⁷⁶. CISG m. 49, alıcının sözleşmeden dönme hakkı ile ilgili kuralları belirler ve bu hakkın kullanılması için bazı şartların yerine getirilmesi gerektiğini belirtir. Alıcının sözleşmeden dönebileceğinin kabul edilebileceği CISG m. 49’da belirtilen durumlarda, geç teslim edilen mallar alıcı tarafından kabul edilmeyebilir. Bu durum ise geç teslimin CISG m. 25’te bahsi geçen “sözleşmenin esaslı ihlali” olması durumudur ve verilen ek mehile karşın teslimin gerçekleşmemesi halini de gerektirir.

CISG m. 49(1)(a) uyarınca; alıcının, satıcının zamanında teslim etmemesinin sözleşmenin esaslı bir ihlali olduğu durumlarda sözleşmeden döndüğünü beyan etme hakkı vardır. Esaslı ihlal, sözleşmenin temel şartlarının ciddi bir şekilde ihlal edilmesi anlamına gelir. Örneğin, teslimatın aşırı derecede gecikmesi bu kategoride değerlendirilebilir.

CISG m. 49(1)(b) uyarınca; alıcı, teslimatın satıcı tarafından belirlenen ek sürenin dışında gerçekleştiği durumlarda da sözleşmeden dönüldüğü beyan edebilir. Bu durum sadece, satıcının alıcıya verdiği ek mehil süresinin aşılması durumunda geçerli olabilir. CISG m. 49(2)(a) uyarınca; alıcı, teslimatın yapıldığını öğrendikten sonra makul bir süre içinde sözleşmeden döndüğünü beyan etmezse, alıcı bu hakkını kaybeder. Makul süre, duruma bağlı olarak değişkenlik gösterir ve alıcının durumu değerlendirmesi ve karar vermesi için her değişen durum için değişen miktarda yeterli zamanı içermelidir⁶⁷⁷.

Yukarıdaki hükümler dikkate alındığında, alıcının geç teslimat durumlarında malı teslim almaktan kaçındığını beyan etme hakkı, satıcının ihlalinin ciddiyetine ve ihlalin süresine bağlıdır. Alıcının bu hakkı kullanması, sözleşme şartlarının ihlal edilmesi ve alıcının çıkarlarının korunması açısından önemlidir. Ancak, bu hakkın kullanılması için belirli koşulların yerine getirilmesi ve alıcının kararını makul bir süre içinde bildirmesi gerekmektedir⁶⁷⁸.

⁶⁷⁶ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 183.

⁶⁷⁷ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 722.

⁶⁷⁸ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 895.

5.3 Yanlış Yerde Teslim

ULIS'te m. 30'da yanlış yerde teslim ilişkine özel bir hüküm bulunmaktadır⁶⁷⁹. CISG'de ise yanlış yerde teslim ilişkine açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Eğer satıcı malları yanlış yere gönderirse, 'teslimatın' gerçekleşip gerçekleşmediği olayın koşullarına bağlı olacaktır⁶⁸⁰. Alıcı, yanlış yere gönderilen malları teslim alırsa, satıcı teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır, ancak bu hatanın neden olduğu zararlardan, özellikle ek masraflardan dolayı alıcıya karşı CISG m. 45(1)(b) uyarınca sorumlu olur. Aksi halde, yani alıcının malları teslim almayı reddetmesi halinde, satıcı, teslim yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılır⁶⁸¹.

Ancak, malların şehir içi farklı bir limanda yanlış yere gönderilmiş olması durumu gibi bazı durumlarda, alıcı için ek bir yükümlülük oluşturmayacaksa, CISG m. 7(2) kapsamındaki dürüstlük ilkesi kapsamında alıcının ek masrafların geri ödenmesi şartıyla malları teslim almasını gerektirebilir. Alıcının malları reddetme hakkı olduğu durumlarda bile, alıcıdan CISG m. 86(1) uyarınca malları muhafaza etmek için makul adımlar atması beklenir⁶⁸². Eğer alıcı, geçerli bir sebebi olmaksızın malları fiilen devralmayı reddederse bu takdirde CISG m. 60(b) kapsamındaki malları fiilen devralma yükümlülüğünü ihlal etmiş olur.

Yanlış yerde teslim, satıcıdan değil de taşıyıcının hatasından kaynaklanan bir durumdan da meydana gelmiş olabilir. Bu gibi durumlar, özellikle taşıyıcının doğru adreslenmiş malları yanlış varış yerine taşıdığı veya yanlış kişiye teslim ettiği durumlar, örnek olarak verilebilir. Bu tür bir durumda, satıcı aslında teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır; çünkü mallar doğru şekilde taşıyıcıya teslim

⁶⁷⁹ Atamer, *CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*, s. 165.

⁶⁸⁰ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 524.

⁶⁸¹ Esra Öztürk, "Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşmasına (CISG) Göre Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Yükümlülüğü", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C. 6, S. 21, 2015.

⁶⁸² Bianca, Bonell, Dietrich, *Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention*, m. 86.

edilmiştir. Taşıyıcının bu tür bir hatası, CISG m. 67(1), cümle 1'e göre, alıcının taşıma sırasında üstlenmiş olduğu hasarın risklerinin bir parçası olarak kabul edilir. Bu riskin tespitinde uygulamada çoğu kez Incoterms kurallarından yararlanılır⁶⁸³.

Ancak, CISG m. 7(2)'de yer alan dürüstlük ilkesi çerçevesinde, satıcının, alıcının taşıyıcıya karşı tazminat taleplerini alıcıya devretmesi beklenir⁶⁸⁴. Zira böyle bir durumda, alıcının taşıyıcıya doğrudan talep hakkının olmadığı durum söz konusu olursa, alıcının taşıyıcıya karşı açacağı davası husumet sebebiyle reddedilebilir. Bu nedenle, alıcının; taşıyıcının hatasından kaynaklanan zararlar için tazminat talebinde bulunabilmesi adına satıcıya gereken hukuki yardımı, örneğin bu konuda gerekli bilgi ve belgeleri sağlamalı, devir işlemleri için gerekli hukuki prosedürler varsa yerine getirmelidir.

Eğer satıcı alıcıya konşimento⁶⁸⁵, nakliye sigortası poliçesi gibi belgeleri CISG m. 34 c.1 uyarınca teslim etmişse, alıcı bu belgelere dayanarak taşıyıcıya veya sigortacıya karşı talepte bulunma hakkına sahip olur ve bu durum, alıcının, taşıyıcının hatasından kaynaklanan zararlar için tazminat talep etme sürecini kolaylaştırır ve alıcının haklarını korur⁶⁸⁶. Bu nedenle alıcının CISG m. 60(b) kapsamında mallarla birlikte belgeleri de fiilen devralma borcu bulunmaktadır.

5.4 Sözleşmeye Uygun Olmayan Malların veya Belgelerin Teslimi

CISG'de, ULIS'ten ve birçok yerel hukuk sistemlerinden farklı olarak doğrudan ödemezlik def'i kurumu yoktur⁶⁸⁷. Zira, CISG'de kural olarak mallar sözleşmeye aykırı dahi olsa CISG m. 31'de satıcı için öngörülmüş olan teslim şartlarının yerine getirilmesi ile birlikte satıcının teslim borcu ifa edilmiş olur. Buna karşılık teslimde esaslı ihlal hallerinin bulunması halinde buna bağlanan sonuçların söz konusu olduğu bir sistem benimsendiğinden alıcının her halde malların

⁶⁸³ Incoterms® 2020.

⁶⁸⁴ Straub, Schnyder, "Honsell (ed), *Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)*", m. 7.

⁶⁸⁵ Aikens vd., *Bills of Lading*, s. 214; Todd, *Bills of Lading and Bankers' Documentary Credits*, s. 3; Schmitz, "*The Bill of Lading as a Document of Title*", s. 255.

⁶⁸⁶ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 473.

⁶⁸⁷ Ayrıntılı Bilgi İçin: Pekmez, *Borcun İfa Edilmediği Defi (Ödemezlik Defi)*.

tesliminden kaçınabileceğine dair temel bir varsayımdan kaçınmak gerekir⁶⁸⁸. Bu kapsamda; alıcı kural olarak malları teslim alma borcunu ifa etmeyerek semeni ödeme borcundan da kurtulduğu varsayımını kural olarak yapamayız.⁶⁸⁹

Satıcının malları sözleşmeye uygun olarak teslim etme yükümlülüğü CISG m. 30 uyarınca belirlenir. Buna göre satıcı, malları CISG’de öngörüldüğü şekilde teslim etme yükümlülüğü altındadır. CISG m. 35(1), satıcının bu yükümlülüğünü daha da netleştirir ve satıcının sözleşmeye uygun malları teslim etmesi gerektiğini belirtir. CISG, bu belirlemeyi yaparken malların miktar, kalite, tür ve muhafaza şekilleri yönünden sözleşmeye uygunluklarını arar⁶⁹⁰. CISG kapsamında, malların sözleşmeye uygun olmaması, CISG m. 49(1)(b) anlamında bir 'teslim etmeme' durumu olarak değerlendirilmez. Eğer bu şekilde değerlendirilseydi; alıcı, uygun malların teslimi için ek süre belirleme ve bu sürenin dolması durumunda sözleşmeden dönme hakkına sahip olurdu. CISG, bunun yerine, alıcının sözleşmeye uygun olmayan malların teslimi durumunda başvurabileceği özel çözüm yollarını sunar⁶⁹¹. CISG m. 46(2) ve m. 46(3), alıcıya bu tür durumlarda, örneğin, malların tamir edilmesini, değiştirilmesini veya fiyatında indirim yapılmasını talep etme hakkı verir. Bu hükümler, alıcının malların kalite ve uygunluk sorunlarına karşı çeşitli seçeneklere sahip olduğunu belirtir ve alıcının bu tür durumlarda nasıl hareket edebileceğine dair yol gösterir.

Satıcının malları teslim etme borcunun ifa yerinin bu konuda bir önemi yoktur. Satıcının sözleşmeye uygun olmayan malları CISG m. 31(b) veya CISG m. 31(c) maddeleri uyarınca alıcının tasarrufuna hazır bulundurma yoluyla ifa etmesi durumunda da, sözleşmeye aykırı malların tesliminin sonuçları CISG m. 31(a) kapsamındaki malların taşıyıcıya teslim edilmiş olanlarıyla benzerdir. Bu durumda satıcı, sözleşmeyi ihlal etmiş sayılır; çünkü mallar sözleşme şartlarına uygun değildir.

⁶⁸⁸ a.g.e., s. 33; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 824.

⁶⁸⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 824.

⁶⁹⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin bkz. Akçura Karaman, “*Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları*”, s. 225-58; Mükerrerem Onur Başar, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmeye Uygun Mal Teslim Edilmesi Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinden Ötürü Alıcının Hakları*, 1’nci Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

⁶⁹¹ Schlechtriem & Schwenger, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 530.

Ancak buna rağmen teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olur. Her iki yükümlülüğün bu anlamda birbirinden kesin olarak ayrılması gerekir. Buna göre, satıcı malları teslim etme borcunu ifa etmiş; fakat malların sözleşme açısından sağlaması gereken kalite veya uygunluk açısından sözleşme şartlarını karşılamayarak ayıplı ifa etmiş olur. Bu tür durumlarda, "teslim etmeme" ile ilgili kurallar ve sözleşmeden dönme hakkına vücut veren CISG m. 49(1)(b) hükmü doğrudan uygulanmaz⁶⁹². Bunun yerine, alıcının uygun olmayan malların teslimine ilişkin seçimlik haklarından bir tanesini kullanma imkanı ortaya çıkar. Bu çözüm yolları CISG m. 46(2) ve CISG m. 46(3) kapsamında yer alır ve alıcıya malların tamir edilmesini, değiştirilmesini veya fiyatında indirim yapılmasını talep etme hakkı tanır.

Tamamen farklı malların teslimi olarak adlandırılan aliud malların tesliminde de; CISG m. 49(1)(b) kapsamında bir teslim olduğundan, satıcının teslim borcunu ifa ettiği kabul edilir⁶⁹³. Bu durum, sapmanın derecesine bakılmaksızın, aliud malların teslimi için CISG m. 39 ve CISG m. 46(2)'de vücut bulan geçerli olan kuralların aynı zamanda ayıplı mal teslimi için de geçerli olduğunu gösterir. Bu durum, alıcının aliud veya ayıplı malların teslim edilmesi durumunda sahip olduğu haklarını kullanacağı şekilde kullanmasını öngörür. Bu kapsamda alıcının 'teslim etmeme' durumları için sahip olduğu CISG m. 49(1)(b) hükmü bu tür durumlarda uygulanmaz⁶⁹⁴. Bu halde, örneğin miktar yönünden, aliud teslim sözleşmeye esaslı aykırılık oluşturuyorsa, CISG m. 49(1)(a) hükmü uygulama alanı bulabilir.

Bu bilgiler kapsamında, satıcının sözleşmeye aykırı nitelikte mallar teslim ettiğinde, alıcının bunları teslim almakla yükümlü olup olmadığı her bir somut olaydaki aykırılığa göre ayrı ayrı belirlenecektir⁶⁹⁵. CISG kapsamında, alıcının uygun olmayan malların teslimini reddetme hakkı, CISG m. 49(1) uyarınca sözleşmenin satıcı tarafından CISG m. 25 kapsamında esaslı bir ihlali söz konusu

⁶⁹² a.g.e., s. 539.

⁶⁹³ Christiana Fountoulakis, Ingeborg Schwenzer, Mariel Dimsey, "Question Q 35-5 What would be the consequences of considering delivery of an aliud as non-delivery rather than as non-conforming delivery?", *International Sales Law*, Routledge-Cavendish, 2007, s. 288-96; Ayrıntılı Bilgi İçin: Abdullah Harun Ataşlar, *Türk Hukuku ve Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Satış Sözleşmesinde Aliud*, 1. Baskı Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

⁶⁹⁴ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 531.

⁶⁹⁵ Kaya, *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*, s. 36.

olduğu durumlarda ortaya çıkar⁶⁹⁶. Somut olayda, sözleşmeye uygun olmayan mal ve/veya belge CISG m. 25 uyarınca esaslı ihlal teşkil ediyorsa, alıcı da bu sebeple CISG m. 49(1)(a) hükmü uyarınca sözleşmeden dönme hakkını kullanmışsa satılanı teslim alma yükümlülüğü bulunmamaktadır⁶⁹⁷. Bununla birlikte, mallar varış yerine ulaşmışsa, alıcının malları teslim alma yükümlülüğünün ifası anlamına gelmemekle birlikte, uluslararası ticaretteki dürüstlük ilkesi gereği satıcıya yardımcı olmak adına ve CISG m. 86(1) hükmünde yer alan “*Malları teslim almış olan alıcı, sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan, malları reddetme hakkını kullanmak isterse, onların muhafazası için koşulların gerekli kıldığı makul önlemleri alması gerekir.*” hükmü ve CISG m. 86(2) uyarınca “*Alıcıya gönderilen mallar, varış yerinde alıcının tasarrufuna hazır bulundurulmuş ve alıcı bunları reddetme hakkını kullanmışsa, bunların zilyetliğini satıcı adına devralması gerekir.*” hükümleri uyarınca malların muhafazasını satıcı adına sağlamakla yükümlüdür⁶⁹⁸. Bu halde, alıcı yapmış olduğu muhafazaya yönelik masraflar satıcı tarafından karşılanıncaya kadar alıcı malları alıkoyabilir. Bununla birlikte, alıcı dilerse CISG m. 46(2) uyarınca sözleşmeden dönmek yerine ikame malların teslimini de talep edebilir.

Malların sözleşmeye aykırılığın, CISG m. 25 kapsamında sözleşmenin esaslı bir ihlali anlamına gelmemesi durumunda alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakkının olup olmadığı tartışmalı bir husustur. Ret hakkına karşı olan görüşe⁶⁹⁹ göre, alıcıya bu tür durumlarda malları reddetme hakkı tanınmaması gerektiğini savunur. Bu görüşe göre, böyle bir hak tanınması CISG tarafından sağlanan diğer çözüm yollarını zayıflatabilir. Esaslı bir ihlal teşkil etmeyen uygunsuzluk durumlarında, sözleşme alıcıya çeşitli çözüm yolları sunar. Bu halde alıcı seçimlik olarak, ya satıcının CISG m. 46(3) çerçevesinde malları onararak durumu düzeltmesini isteyebilir, ya da CISG m. 50’ye göre semenden indirim hakkını kullanabilir. Bunlara ek olarak her halde kullanabileceği ve CISG m. 74 kapsamında düzenlenmiş olan tazminat talep etme hakkını da kullanabilir.

⁶⁹⁶ Durak, *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri*, s. 184.

⁶⁹⁷ Schlechtriem & Schwenzer, *Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)*, s. 1016; Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*, s. 825.

⁶⁹⁸ Yağmur, *Viyanalı Satım Antlaşması Çerçevesinde Sözleşmeden Dönme*, s. 263.

⁶⁹⁹ Bridge, *The International Sale of Goods*, p. 12.09; Huber, Mullis, *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*, s. 319; Brunner, Gottlieb, *Commentary on the UN Sales Law (CISG)*, s. 60 p.6; Magnus, von Staudinger, Martinek, *Wiener UN-Kaufrecht (CISG)*, s. 60 p.21.

İkinci görüş⁷⁰⁰, CISG m. 7(1) uyarınca dürüstlük kuralına uygun olması şartıyla, ret hakkının her zaman olmasını destekleyen görüştür ve genel bir malı teslim almaktan kaçınma hakkının bir parçası olarak sözleşmeye aykırılık esaslı olmasa bile alıcının malı teslim almaktan kaçınabileceğini savunur. Bu görüş, malların teslim edileceği yere göre farklı değerlendirme yapılması gerektiğini savunur. Satılanı teslim almaktan kaçınma hakkının esaslı ihlal durumlarıyla sınırlı olmasının gerekçesi, malların iadesinin içerdiği zahmet ve maliyettir⁷⁰¹. Buna göre eğer mallar CISG m. 31(c) uyarınca satıcının iş yerinde veya CISG m. 31(b) kapsamında belirli bir yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurma yoluyla teslim edilecekse, bu takdirde, alıcının malları reddetme hakkına sahip olması gerektiği savunulur. Buna göre örneğin satıcının malları alıcının iş yerine teslim etmesi gerekmiyorsa veya alıcı zaten ayıbın giderilmesini talep etmişse ve mallar onarım için satıcıya geri götürülmüşse alıcı teslim alma borcunun ifasından kaçınabilir. Eğer uygunsuzluk aynı zamanda, CISG m. 25 anlamında sözleşmenin esaslı bir ihlali olarak değerlendiriliyorsa, alıcı bu durumda CISG m. 46(2) uyarınca ikame mal talep etme veya CISG m. 49(1)(a) uyarınca sözleşmeden dönme haklarına da sahip olur. Kanaatimizce de eğer mallar CISG m. 31(c) uyarınca satıcının iş yerinde veya CISG 31(b) kapsamında daha önceden berlilenmiş olan, örneğin ürünlerin bulunduğu tarla gibi belirli bir yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurma yoluyla teslim edilecekse alıcının malları teslim almaktan kaçınma hakkı olmalıdır.

Numune malların gönderilmesinin söz konusu olduğu durumlarda, ihlalin esaslı olup olmamasından bağımsız olarak, alıcı teslimatı reddedebilmelidir. Zira, bu halde numunenin teslim alınıp beğenilmemesi ile aynı sonuç doğmuş olur.

Uluslararası ticari satım sözleşmelerinde işin içine bilhassa gümrük ve vergi mevzuatları zorunlu olarak girdiği için, belgeler de en az mallar kadar önemlidir. Bu anlamda sözleşmeye uygun olmayan belgelerin satıcı tarafından teslim edilmek istenilmesi durumunda da alıcının teslim alma borcu incelenmelidir.

⁷⁰⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 825; Säcker vd., **Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, m. 60.

⁷⁰¹ Felix Hartmann, "André Janssen/Olaf Meyer (Hrsg.): CISG Methodology", **Internationales Handelsrecht**, C. 10, S. 2, 2010, s. 86-87.

Uluslararası ticarete ödeme yöntemi olarak vesaik mukabili ödeme veya akreditif gibi belgeli mal satışları, satıcının ticaret teamüllerine uygun belgeler sunmasını gerektirir. Belgelerdeki herhangi bir uygunsuzluk, alıcının bu belgeleri reddetme hakkını doğurur. Ancak bu durum bizatihi CISG'den değil, uygulamada çoğu zaman uluslararası ticari teamül olarak kabul göre Incoterms kurallarından doğar⁷⁰². Bu durum, özellikle CIF (Cost, Insurance, and Freight) veya CFR (Cost and Freight) gibi belgeli satışlarda geçerlidir ve bu hallerde alıcının uygun olmayan belgeleri reddetme hakkı Incoterms'in Kural B8'inden kaynaklanmaktadır. Akreditif yöntemiyle ödeme yapılacaksa, alıcının belgeleri reddetme hakkı ayrıca UCP 600 (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits) hükümlerine de dayanabilir. UCP 600⁷⁰³, akreditifin kullanımında uluslararası standartları belirler ve bu standartlara uygun olmayan belgelerin reddedilmesine bir çok örnekte olanak tanır.

Sözleşmeye uygun olmayan malların teslim edilmesi söz konusu olduğunda, bazı yazarlar⁷⁰⁴, belgeli satışlarda belgelerin sunulmasının o kadar önemli olduğunu savunurlar ki, sunulan belgelerdeki herhangi bir uygunsuzluğun her zaman ve derhal doğrudan CISG m. 25 anlamında sözleşmenin esaslı ihlali olduğunu belirtirler. Bu görüşe göre, uygun olmayan belgelerin teslimi durumunda, alıcının belgeleri almaktan kaçınma hakkının olduğunu ve bu durumun alıcının yeterince korunduğu anlamına geldiğini savunur.

Ancak, öğretide aksi yönde savunulan bir görüşe⁷⁰⁵ göre, durumun şartlarına göre esaslı bir ihlalin olmadığı hallerin söz konusu olabileceğini bu nedenle kesin bir teslim almaktan kaçınma hakkının söz konusu olamayacağını savunur. Buna göre örneğin, üretimde kullanılacak olan bir mal hakkında yanlış düzenlenmiş bir menşei sertifikası bu anlamda sözleşmeye esaslı aykırılık oluşturmaz. Bu halde de alıcının belgeleri teslim almaktan kaçınma hakkı söz konusu değildir.

⁷⁰² Incoterms® 2020.

⁷⁰³ Ayrıntılı Bilgi İçin: Polat, "Uluslararası Ticarete Akreditifli Ödemeler ve UCP 600", s. 209-22; International Chamber of Commerce, ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600; Gül, UCP 600 ve Bankalarda Akreditif Uygulamaları Örnek Olay İncelemeleri.

⁷⁰⁴ Schlechtriem & Schwenger, Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG), s. 897.

⁷⁰⁵ Huber, Mullis, The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners, s. 137.

Kanaatimizce, alıcının satılanı teslim alma borcunun kapsamı dışında kalacak şekilde malı teslim almayı reddetme hakkı; alıcıya, sadece, sözleşmenin esaslı ihlali durumu (CISG m. 25) ve sözleşmeden dönme hakkının öngörüldüğü hallerle (CISG m. 49) sınırlı olarak verilmelidir. Özellikle, malların sözleşmeye aykırılığının esaslı bir ihlal teşkil etmediği durumlarda, malların uzun mesafelerde taşındığı da göz önünde bulundurularak, alıcının satılanı teslim alma borcunun devam ettiği ve bu borcunu ifa ederek malları teslim alması gerektiğini göz önünde bulundurarak bu hallerde, malların teslim alınarak, sonrasında tazminat için uygun yasal yollara başvurulması gerektiği sonucuna varılmıştır. Kaldı ki alıcının muhafaza CISG m.86’da yer alan muhafaza yükümlülüğünü de bu doğrultudadır.

Ayrıca, malların sözleşmeye aykırılığın, CISG m. 25 kapsamında sözleşmenin esaslı bir ihlali anlamına gelmemesi durumunda alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakkı CISG’de ayrıca düzenlenmemiştir. Bu halde alıcının teslim almaktan kaçınmayacağı görüşüne göre, böyle bir hak tanınması CISG tarafından sağlanan diğer çözüm yollarını zayıflatabilir. İkinci görüş, CISG m. 7(1) uyarınca dürüstlük kuralına uygun olması şartıyla, alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakkının her zaman olması gerektiğini savunur ve genel bir malı teslim almaktan kaçınma hakkının bir parçası olarak sözleşmeye aykırılık hali esaslı olmasa bile alıcının malı teslim almaktan kaçınabileceğini savunur. Tezimizde vardığımız sonuç da ikinci görüş doğrultusunda, eğer mallar CISG m. 31(c) uyarınca satıcının iş yerinde veya CISG 31(b) kapsamında daha önceden berililenmiş olan, örneğin ürünlerin bulunduğu tarla gibi belirli bir yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurma yoluyla teslim edilecekse alıcının malları teslim almaktan kaçınma hakkının olması gerektiği yönündedir.

5.5 Eksik veya Fazla Miktarda Teslim

Satıcının teslim etmesi gereken malların yalnızca bir kısmının veya fazlasının teslim edilmesi durumu da CISG m. 35(1) ve CISG m. 37 kapsamında satıcının teslim ettiği malların sözleşmeye uygunluğu başlığı çerçevesinde “miktar” başlığında ele alınır ve kural olarak malların eksikliği veya fazlalılığının miktarı CISG m. 25

kapsamında sözleşmeye esaslı aykırılık kavramı kapsamında girmiyorsa, alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakkı yoktur⁷⁰⁶.

CISG m. 35(1)'e göre, satıcının malların yalnızca bir kısmını veya fazlasını teslimat için gönderdiği mallar, sözleşmeye uygun bir teslimat olarak kabul edilmez ve ayıplı ifa olarak kabul edilir ve kural olarak alıcının ayıplı ifa sebebiyle malı teslim almaktan kaçınma hakkına sebebiyet vermez⁷⁰⁷. Ancak, CISG m. 37'nin birinci cümlesinde belirtildiği üzere; satıcı, alıcıya makul olmayan bir rahatsızlık veya masraf yaratmamak şartıyla, eksik kalan kısmı teslim tarihine kadar teslim edebilir⁷⁰⁸. Bu düzenleme, satıcının eksik kısmı tamamlama hakkına sahip olduğunu, ancak bu hakkın alıcının makul olmayan bir rahatsızlık veya masrafa maruz kalmamasına bağlı olduğunu belirtir. Uygulamada, malların taşınmasını içeren satım sözleşmelerinde, bu koşulun uygulamada önemli bir etkisi olmayabileceği düşünülebilir. Çünkü, satıcının malları birden fazla sevkiyatla teslim etme hakkına sahip olabileceği kabul edilebilir. Ancak, bu durum, malların teslimatının ve alıcının çıkarlarının dengelenmesi gerektiği gerçeğini de değiştirmez. Bu şartlara bağlı olarak alıcının satılanı teslim alma borcu kapsamında teslim almaktan kaçınma hakkının olup olmadığı belirlenecektir.

Bununla birlikte, eğer satıcı, tek seferde teslim etmesi gereken malların yalnızca bir kısmını alıcının tasarrufuna sunarsa, veya tersi şekilde birden fazla parçada teslim etmesi gerekirken tek seferde teslim ederse de bu durum CISG m. 35(1) kapsamında sözleşmeye uygun bir teslimat olarak değerlendirilmez. Taşıma sözleşmelerinin aksine, bu tür durumlarda eksik veya fazla kısmın daha sonra teslim edilmesi genellikle alıcıya '*makul olmayan*' bir rahatsızlık verecektir. Alıcının malları teslim almak için defalarca satıcının tesislerine gitmesi ya da taşıyıcısını göndermesi ya da teslim edilecek mallara uygun yeri hazırlaması makul bir beklenti olmaz. Bu takdirde alıcının CISG m. 60 kapsamında malı teslim almaktan kaçınma hakkı doğar. Bu nedenle, CISG m. 37 uyarınca, aksi öngörülmemişse, satıcı eksik malları teslim

⁷⁰⁶ Schlechtriem & Schwenger, **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, s. 896; Huber, Mullis, **The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners**, s. 296; Bianca, Bonell, Dietrich, **Commentary on the International Sales Law. The 1980 Vienna Sales Convention**, m. 52 p.2.

⁷⁰⁷ Atamer, **CISG Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, s. 187.

⁷⁰⁸ Öz, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması**, s. 15.

tarihine kadar teslim ederek ayıbbı giderme hakkına sahip değildir. Malları birden fazla sevkiyat halinde teslim etme hakkı olmadığı durumlarda, alıcı kısmi teslimatı reddedebilir. Alıcı kısmi teslimatı reddettiği takdirde, satıcı malların tamamını alıcının kullanımına sunana kadar satıcı "teslim" etmiş sayılmaz.

Eğer alıcı kısmi teslimatı kabul etmeye karar verirse, bu durumda CISG m. 51 uygulanır. CISG m. 51, kısmi teslimatların ve alıcının bu durumda sahip olduğu hakların nasıl ele alınacağını belirler. Bu madde, alıcının kısmi teslimat durumunda hangi seçeneklere sahip olduğunu açıklar ve tarafların bu tür durumlarda nasıl hareket etmeleri gerektiğini netleştirir. Buna göre, satıcı, eksik parçayı teslim tarihine kadar teslim etmezse, bu durumun sonuçları da yine CISG m. 51'e göre belirlenir. CISG m. 51, eksik parçanın teslim edilmemesinin sonuçlarını ve alıcının bu durumda sahip olduğu hakları açıklar. Bu durum, satıcının eksik teslimat durumunda alıcıya karşı olan yükümlülüklerini ve alıcının karşılaştığı durumda başvurabileceği çözüm yollarını belirler.

CISG m. 52(2) işleyiş şekline göre, eğer satıcı, sözleşmede kararlaştırılan miktardan daha fazla mal teslim ederse, alıcı bu fazladan malları kabul etmek zorunda değildir. Örnek olarak⁷⁰⁹, hayvanat bahçesi tek bir fil beklerken 20 adet filin kendisine teslim edilmesi fazla miktarda teslimatı örnek olarak verilebilir. Hayvanat bahçesinin fazla miktarda teslimatı hazır olması beklenemez.

⁷⁰⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscasillas, **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, s. 759.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Tezimizde “*Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Semeni Ödeme ve Teslim Alma Borcu*” konusu incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. CISG Açısından Trampa Sözleşmesinin Durumu

Karşılıklı malların değiş-tokuşunu içeren trampa sözleşmelerinde, sözleşmenin her iki tarafı da sadece malları değiş tokuş etmektedir. Buna göre, ortada “para” olmadığı için öncelikle sözleşmeye CISG’in uygulanıp uygulanmayacağı, eğer uygulanacaksa bu malların alıcının “semeni ödeme” ve “satılanı teslim alma borcu” kapsamındaki akıbeti incelenmiştir. CISG’de bu konuda açık hüküm bulunmamaktadır. Bu doğrultuda konunun öğretilde tartışmalı olduğu ve buna yönelik görüşler tezimizde öncelikle aktarılmıştır. Buna göre vardığımız sonuç ve **kanaatimiz**, trampa sözleşmesine CISG’nin “alıcının semeni ödeme borcu”na ilişkin hükümlerinin (CISG m. 54 – 59) uygulama alanı bulmaması, bunun yerine sözleşmenin her iki tarafına da satıcının yükümlülüklerine ilişkin (CISG m. 30 - 52) hükümlerin ve ayrıca “alıcının satılanı teslim alma borcu”na ilişkin (CISG m. 53 ve 60) maddelerinin uygulama alanı bulabileceği yönündedir. Zira, uluslararası bir satım sözleşmesine konu olan bir sözleşmeye CISG’in uygulanması, uluslararası ticaretin yeknesaklaştırılmasına daha fazla hizmet edecektir. Ayrıca kanunlar ihtilafı kuralları çerçevesinde ortaya çıkabilecek birçok sorun da çözülmüş olacaktır.

2. Semen Belirlenmesinde Para Biriminin Belirlenmemesi Sorunu

Taraflarca semen belirlenirken para biriminin belirlenmemiş olması hali bir dahili boşluktur. Bu dahili boşluğun doldurulması için öğretilde doğrudan iç hukuka gidilmesi önerisi tarafımızca kabul görmemiştir. Tezimizde yaptığımız değerlendirme sonucundaki kanaatimiz, dahili boşluğun doğrudan iç hukuka

bakılarak çözülmesi yerine CISG kapsamında yeknesak bir yoruma gidilerek çözülmesi doğrultusundadır. Buna göre daha önceden taraflarca belirlenmemiş olan para biriminin belirlenmesinde CISG m. 8 uyarınca tarafların beyanları ve CISG m. 9 uyarınca tarafların kendi aralarındaki ve ayrıca ilgili ticari branştaki ticari alışkanlıklar ve teamüllerinin varlığı göz önünde bulundurularak, belirlemek gerekir.

3. Üçüncü Kişinin Semenini Belirlememesi Durumu

CISG uyarınca, semenin belirlenmesinin sözleşme tarafları haricinde üçüncü bir kişiye bırakılması halinde, bu kişinin belirleme yapmaması sorunu da tezimizde incelenmiştir. Bir görüşe göre, taraflarca fiyatın belirlenmesini yönteminin üçüncü bir tarafa bırakan teklifin kabul edilmesi halinde, bir şarta bağlı olarak sözleşmenin akdedildiği varsayılabilir. Dolayısıyla, üçüncü tarafın fiyatı belirlemediği durumlarda, CISG m. 14/I kapsamında bir teklif söz konusu değildir ve sözleşme herhangi bir etkiye sahip olamaz; ayrıca bu takdirde CISG m. 55 uyarınca cari fiyat ilkesine dayanmak da mümkün değildir. Diğer bir görüşe göre tarafların sözleşme kurulma iradesi olduğu için bu takdirde mahkemenin CISG m. 55 uyarınca fiyatı belirlemesi gerekir. **Kanaatimizce** ikinci görüş doğrultusunda; uluslararası ticarete olabildiğince sözleşmeleri ayakta tutabilmek adına, üçüncü kişinin semenini belirlememesi halinde, mahkemenin CISG m. 55 kapsamında fiyat belirlemesi yoluna gidilebilir.

4. CISG m. 14 ve m. 55 Arasındaki Çelişki

CISG kapsamında semenin belirlenmediği veya belirlenmesi için gerekli düzenlemelerin yapıp yapılmadığı durumlar hakkındaki husus tezimizde incelenmiştir. Bu kapsamda CISG 14'üncü maddesi "*Bir veya birden çok belirli kişiye sözleşmenin kurulması için yöneltilen bir teklif, yeterince kesin olması halinde icap sayılır. Malların saptandığı ve açık veya örtülü olarak miktar ve semenin belirlendiği veya belirlenmesi için gerekli düzenlemenin yapıldığı teklifler yeterince kesin sayılır.*" hükmü ile sözleşmenin kurulması için semenin belirlenmesini asgari şart olarak ileri sürerken, CISG m. 55 ise "*semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin kurulan sözleşmeler*"

hükümünü içererek, bu yolla sözleşmelerin kurulabileceğini; bu halde semenin ne şekilde belirleneceğini hükme almaktadır. Bu çelişki tezimizde incelenmiştir.

Tezimizde yaptığımız incelemede, CISG m. 14 ve m. 55 arasındaki çatışmanın çözümü için de çeşitli yaklaşımlar öne sürüldüğü görülmüştür. Bu kapsamda bilimsel görüşler oldukça geniştir. Tespit ettiğimiz dört farklı yaklaşımdan **ilkindeki görüşe bağlı yazarlara** göre, CISG m. 55 temelde önceliklidir. Bu nedenle CISG m. 14(1), cümle 2'deki kesinlik şartı, büyük ölçüde gereksiz hale gelmektedir. **İkinci grup yazarlar**, CISG m. 14 (1), cümle 2'deki şartlara bakılmaksızın bağlayıcı bir sözleşme akdedilebileceğini ve bu durumlarda CISG m. 55'in tamamlayıcı bir işlev gördüğünü, bu maddenin bir yedek hukuk kuralı olduğunu düşünmektedir. Bu görüşe göre, aslında CISG m. 14 ile CISG m. 55 arasında gerçek bir çatışma da yoktur. **Üçüncü grup yazarlar**, CISG m. 14(1), cümle 2'nin yalnızca icap ve “*invitatio ad offerendum*” (icaba davet) arasındaki sınırı belirleyen hüküm olduğunu savunmaktadır. **Dördüncü ve son gruptaki yazarların görüşü** ise, CISG m. 14(1), cümle 2'nin mutlak önceliğe sahip olduğunu ve “*pretium certum*” kuralından istisnanın yapılmasını gerektirecek bir halin söz konusu olmadığını, semenin veya semeni belirleme yolunun kesin olmadığı hallerde sözleşmenin kurulmadığını savunurlar.

Tezimiz çerçevesinde uygulamadaki kararlara yönelik incelemelerimizde sözleşme kapsamındaki mahkeme uygulamalarında bu sorun genellikle taraflar arasında teati edilen beyanlar arasındaki tutarsızlıkların olduğu davalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu davaların sonuçları, genellikle davaların özel ayrıntılarına bağlı olarak değişmektedir ve bu nedenle uygulamadan doğrudan bir genelleme yapmak doğru değildir. Bununla birlikte, inceleyebildiğimiz kararların ekseriyeti, CISG m. 55'i uygulamayı reddetmiştir.

Tezimizde vardığımız kendi değerlendirmemize göre; kanaatimizce, eğer semen bedeli teklifte yer almamakla birlikte CISG m. 8 uyarınca tarafların beyanları, ve CISG m. 9 uyarınca tarafların kendi aralarındaki ve ayrıca ilgili ticari branştaki ticari alışkanlıklar ve teamüllerinin varlığı göz önünde bulundurularak, taraflar arasında karşılık bir **anlaşma iradesinin tespiti halinde**, CISG'nin 55'inci maddesinin uygulanabileceği, bu kapsamda da cari fiyatın sözleşme semeni olarak

belirlenebileceği; aksi takdirde CISG'nin 14'üncü maddesi uyarınca sözleşmenin hiç kurulmadığı sonucuna varılması gerekir.

Tezimizde, bu değerlendirme ile birlikte CISG'nin 14'üncü ve 55'inci maddeleri arasındaki çelişkinin giderilebileceği sonucuna varılmıştır.

5. Cari Fiyatın Belirlenme Anının Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırılması (Sözleşme Kurulması Anı ile Teslim Anı Farklılığı- CISG m. 55 ile TBK m. 233)

Tezimizde yaptığımız inceleme neticesinde, Alıcının Semen Ödeme Borcunun cari fiyat üzerinden belirlenmesi noktasında, İsviçre Borçlar Kanunu'na paralel bir düzenleme içeren Türk Borçlar Kanunu'ndaki m. 233/I'de yer alan "*Alıcı, satış bedelini belirtmeksizin, malı alacağını kesin olarak bildirmişse satış, ifa yeri ve zamanındaki ortalama piyasa fiyatı üzerinden yapılmış sayılır*" hükmü ile CISG m. 55 hükmünde yer alan "*“Sözleşme, açıkça veya örtülü olarak semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin geçerli olarak kurulmuşsa, aksine herhangi bir emare bulunmadıkça, tarafların sözleşmenin kurulduğu anda ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyata örtülü olarak gönderme yapmış oldukları varsayılır.”*" Hükümleri arasında farklılık söz konusudur.

Bu farklılık, bilhassa CISG'nin Türkiye'de yürürlüğe girdiği 11.09.2011 tarihinden sonra 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu'nun hazırlanması aşamasında da mevcut olduğu göz önüne alındığında, böyle bir farklılığa sebebiyet verilmesinin CISG'nin uluslararası yeknesaklaştırma amacına uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Kanaatimizce, kanun koyucunun kanun değişikliğinin gerekçesi olarak göstermiş olduğu mehz İsviçre Borçlar Kanunu'na uyum da yerinde değildir. Zira, İsviçre de bu yönüyle CISG'den farklılaşmaktadır ve CISG'nin yeknesaklaşmasına aykırı bir yeredir. Bu noktada, İsviçre ile uyumlaşmak yerine, CISG ile uyumlaşma yoluna gidilmesi çok daha uygun olacaktır. Bununla birlikte, Türk Borçlar Kanunu'nda bu yönde bir farklılığın olması Türkiye'nin enflasyonist ekonomik

sebeplerine de daha uygundur. Zira, sözleşme imzalanmasıyla teslim zamanı arasında bir ürünün fiyatının artacağını öngörmek Türkiye özelinde pek tabiidir. Bu açıdan bakıldığında ise sözleşme cari fiyatının teslim zamanındaki piyasa rayıcı ile belirlenmesi daha adaletlidir.

Her iki vardığımız sonuç neticesinde, **Türkiye özelinde, Türkiye’de var olan enflasyonist sürecin bitmesi sonrasında Türk Borçlar Kanunu’nda 233’üncü maddesinde değişiklik yapılarak, CISG ile uyumlaşan kanun değişikliğine gidilmesi yerinde olacaktır.** En nihayetinde, Borçlar Kanunu’nda yer alan taşınır satımına ilişkin hükümleri kaldırılarak tamamen CISG ile uyumlaşması yoluna gidilebilir.

6. Net/Brüt Ağırlıkta Tespit Anı Sorunu

Semenin miktarı malların ağırlığına göre belirlenmişse, semenin tespitinde malların brüt ağırlığı yerine net ağırlığı esas alınır. Ancak net ağırlığın tespitinde hangi ana ilişkin net ağırlığın esas alınması gerektiği sorunu tartışmalıdır. Bu tartışma kendisini satıcının malı teslim etme borcunun ifa anını düzenleyen CISG m. 31 ile hasarın geçiş anını düzenleyen CISG m. 67 hükümlerinden hangisine üstünlük tanınacağı noktasında kendisini göstermiştir. İncelememizde nakliyenin dâhil olduğu uluslararası satışlarda malın taşıyıcıya teslim anı ile hasarın geçiş anı aynı ana denk geldiğinden bu konuda bir farklılık görülmemiştir. Ancak, taşımanın söz konusu olmadığı durumlarda öğretideki görüşlerden yola çıkılarak malın taşıyıcıya teslim anına üstünlük tanınması gerektiği sonucuna varılmıştır. Zira, CISG m. 31 satıcının malı teslim etme borcunun ifa anını belirler, CISG m. 67 ise hasarın geçiş anını düzenlemektedir. Tartışma konusu husus semenin belirlenmesi olduğu için, CISG m. 31 hükmü ile semeni ödeme borcunun doğumu anındaki ağırlığın, buna göre **malın taşıyıcıya teslim anının** esas alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

7. Malın Teslim Alınması Borcunun Doğum Anı

Tezimizde, CISG kapsamındaki satıcının CISG m. 31’de yer alan “malları teslim etme borcu”nun ifa anı ile alıcının CISG m. 60 kapsamında “malları teslim alma borcu”nun ifa anlarını incelenmiştir ve bu noktada aradaki farkın belirtilmesi

adına 'teslim süresi' ve 'teslim alma süresi' ayrımı yapılmıştır. Bu konudaki görüşler paylaşıldıktan sonra, alıcının satılanı teslim alma borcunun satıcının malı teslim süresinden bağımsız olarak başlayacağı, alıcının satılanı teslim alma süresinin **malların alıcının tasarrufuna hazır bulundurduğu anda satılanı teslim alma borcunun doğduğu** sonucuna varılmıştır.

8. Sözleşmeye Aykırı Malın Tesliminde Alıcının satılanı teslim alma borcunun Kapsamı

CISG kapsamında alıcının malı teslim almayı reddetme hakkının sınırları, alıcının satılanı teslim alma borcunun sınırlarını çizebilmek adına önemlidir. Alıcının bu hakkı, sözleşmenin özel şartlarına ve malların teslim edileceği yere bağlı olarak değişkenlik gösterir ve bu kapsamda genel bir ödemezlik def'i hakkı alıcıya verilmemiştir. Alıcının satılanı teslim alma borcunun kapsamı dışında kalacak şekilde malı teslim almayı reddetme hakkı; alıcıya, sadece, sözleşmenin esaslı ihlali durumu (CISG m. 25) ve sözleşmeden dönme hakkının öngörüldüğü hallerle (CISG m. 49) sınırlıdır. Özellikle, malların sözleşmeye aykırılığının esaslı bir ihlal teşkil etmediği durumlarda, malların uzun mesafelere taşındığı da göz önünde bulundurularak, alıcının satılanı teslim alma borcunun devam ettiği ve bu borcunu ifa ederek malları teslim alması gerektiği; bu halde, **malların teslim alınıp, sonrasında tazminat için uygun yasal yollara başvurulması gerektiği** sonucuna varılmıştır.

Malların sözleşmeye aykırılığın, CISG m. 25 kapsamında sözleşmenin esaslı bir ihlali anlamına gelmemesi durumunda alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakkı CISG'de düzenlenmemiştir. Bu halde alıcının teslim almaktan kaçınamayacağı görüşüne göre, böyle bir hak tanınması CISG tarafından sağlanan diğer çözüm yollarını zayıflatır. İkinci görüş, CISG m. 7(1) uyarınca dürüstlük kuralına uygun olması şartıyla, alıcının malı teslim almaktan kaçınma hakkının her zaman olması gerektiğini savunur ve genel bir malı teslim almaktan kaçınma hakkının bir parçası olarak sözleşmeye aykırılık esaslı olmasa bile alıcının malı teslim almaktan kaçınabileceğini savunur. Tezimizde vardığımız sonuç da ikinci görüş doğrultusunda, eğer mallar CISG m. 31(c) uyarınca satıcının iş yerinde veya CISG 31(b) kapsamında daha önceden belirlenmiş olan, örneğin ürünlerin bulunduğu tarla

gibi belirli bir yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurma yoluyla teslim edilecekse alıcının malları teslim almaktan kaçınma hakkının olması gerektiği yönündedir.

9. Malın Erken Tesliminde Alıcının Teslim Alma Borcunun Durumu

Malların teslimatı için taraflarca belirlenen sürenin başlangıcından önce satıcı tarafından mallar alıcının tasarrufuna hazır halde sunulması durumunda erken teslimat söz konusudur. Çalışmamızda bu konunun alıcının satılanı teslim alma borcu yönünden durumu incelenmiştir. CISG m. 52(1) maddesi, alıcının erken teslimatı kabul etmekle yükümlü olmadığını açıkça düzenlemektedir. Erken teslimat halinde CISG 37'nci maddesinin anlam ve amacı ve CISG'nin genel ilkeleri doğrultusunda, satıcıya tanınan en son teslim tarihine kadar malların ayıplarını sınırsız giderme haklarının varlığı karşısında **alıcının satılanı teslim alma borcunun erken teslimatta doğduğu** sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, diğer şartları mevcutsa alıcının CISG 52(1) maddesindeki hakkını kullanmak istemesi halinde, satılanı teslim alma borcunun ifasının erken teslimatın sonuna kadar, diğer bir ifade ile malların CISG m. 60(b) uyarınca fiili devralma tarihine kadar, satıcı tarafından talep edilemeyeceği ve alıcının malları teslim almakla yükümlendiği malların muayene edilmesi külfeti, semeni ödeme yükümlülüğü...vb. külfet ve yükümlülüklerinden sorumlu tutulamayacağı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- ACAR Hakan, **Uluslararası Satışlarda Hasar Riskinin Geçişi**, 1'nci Baskı, İstanbul: Kazancı, 2009.
- AHN JaeBin, "Trade Finance and Payment Methods in International Trade", **Oxford Research Encyclopedia of Economics and Finance**, Oxford University Press, 2021.
- AIKENS Richard, Richard LORD, Michael BOOLS, **Bills of Lading**, 3'üncü Baskı, Milton Park, Abingdon, Oxford, New York, NY : Routledge, 2021.
- AKÇAY Ömer Yiğit, "Milletlerarası Mal Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlali", **Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 17, 2018, ss. 41-56.
- AKÇURA KARAMAN Ayşe Tuba, "Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 28 (1), 2012, ss. 193-254.
- AKÇURA KARAMAN Ayşe Tuba, "Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Ayıp Halinde Alıcının Hakları", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013, 225-58.
- AKHMETOV Zhassulan, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'na Göre Sözleşmenin Kurulması**, 1'nci Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2015.
- AKİPEK ÖCAL Şebnem, **Viyana Satım Antlaşması (CISG)**, 1'nci Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- AKRAMİ Farzaneh, Sakina Shaik Ahmad YUSOFF, Suzanna Mohamed ISA, "'Open Price' Term under the United Kingdom Sale of Goods Act 1979 and the United Nations Convention on Contracts for International Sale of Goods (CISG): A Comparative Analysis", **Asian Social Science Journal**, C. 10, S. 15, Y. 2014, s. 97.
- AKTÜRK İpek Yücer, "Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, S. 1, Ocak 2015, ss. 211-238.
- AL KILIÇ Şengül, "Uluslararası Ticarete Vesaik Mukabili Ödeme Yöntemi", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 14, Yıl 2010, Sayı 2, ss. 1-44.
- ALKİŞ Alpaslan, "Mecelle'de Akid Teorisi", **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 16, S. 2, 2019, ss. 444-468,
- ALTAY Sabah, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın Alıcıya Geçişi", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı**, C. 2013, S. 1, 2013, ss. 183-225.
- ANDREAS VON TUHR, çev. Cevat EDEGE, **Borçlar Hukuku 1-2**, , Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara: Yargıtay Yayınları: Olgaç Matbaası, 1983.
- APAYDIN Eylem, "Satım Hukuku Özelinde Uluslararası Sözleşme Hukukunun Birleştirilmesi Çalışmalarının Kronolojisi - The Chronicles of Unification of International Contract Law", **Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi S. Prof. Dr. Özel Aydın Zevkliler'e Armağan**, C. 8, 2013, ss. 201-74.
- ARAL Fahrettin, Hasan AYRANCI, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 9'uncu Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2012.
- ATALAY Ersan, **Uluslararası Ticaret Hukukunda Vesaik Mukabili Ödeme: Belge Karşılığında Ödeme**, 1'nci Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2012.
- ATAMER Yeşim, **Milletlerarası Satım Hukuku - Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, 2. Tıpkı Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2012.
- ATAMER Yeşim, **Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları**, 1. Bası., Beta Yayınevi, 2005.

- ATAMER Yeşim, “Yeni Bir Milletlerarası Satım Hukukuna Doğru: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması ve Türkiye”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, C. 8, 2006, ss. 158-163.
- ATAŞLAR Abdullah Harun, **Türk Hukuku ve Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Satış Sözleşmesinde Aliud**, 1’nci Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- AYDOĞDU Murat, Nalan KAHVECİ, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Sözleşmeler Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- AYHAN İZMİRLİ Lâle, “Lex Mercatoria’da Culpa in Contrahendo Sorumluluğu,” **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 37, S. 2, 2017, s. 170.
- AYOĞLU Tolga, **Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanan Genel Prensipler, Maddi Hükümler ve Ticari Adet, Teamüller Olarak Lex Mercatoria**, 1’inci Basıdan 2’nci Tıpkı Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2011.
- BABIAK Andrew, “Defining Fundamental Breach Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods”, **Temple International Law and Comparative Law Journal**, C. 6, 1992, s. 113.
- BAMBERGER Heinz Georg, Herbert ROTH, **Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, 3’üncü Baskı, Münih: Verlag C.H. Beck, 2012.
- BARLAS Nami, **Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar**, 1’inci Baskı, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1992.
- BASDOW Jürgen, **Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts**, editör Martin Illmer, çev. Reinhard Zimmermann, Tübingen: Mohr, Siebeck, 2011.
- BAŞAR Mükerrrem Onur, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmeye Uygun Mal Teslim Edilmesi Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinden Ötürü Alıcının Hakları**, 1’nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- BAYRAM Aziz Erman, **Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine (CISG) Göre Satış Sözleşmesinde Hasarın Geçışı**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2017.
- BEGDEŞ Mehmet Ali, **CISG Kapsamında Tazminat Sorumluluğunun Ortadan Kalkması (m. 79-80)**, 1’nci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- BERKİ Ali Himmet, **Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkâmî Adliyye)**, 3’ncü Baskı, İstanbul, 1982.
- BETTINA HEIDERHOFF, “CISG’in Uygulama Alanı: Konu Bakımından : Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)”, ed. Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 26.
- BIANCA Massimo, Michael Joachim BONELL, Maskow DIETRICH, **Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention**, Milano: Giuffrè, 1987.
- BİNGÖL F. İtir, **Uluslararası Ticarî Satım Sözleşmelerinde Mücbir Sebep: Türk Borçlar Hukuku’nda ve Viyana Satım Antlaşması’nda Mücbir Sebep**, 1’nci Baskı, Ankara: Yetkin, 2011.
- BIRKS Peter, **The Roman Law of Obligations**, Oxford: Oxford University Press, 2014.
- BOZDOĞAN Yunus, **Milletlerarası Mal Satımı Sözleşmesinde (CISG) Alıcının Sözleşmeyi İhlali ve Sonuçları**, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü: Anadolu Üniversitesi, 2016.
- BRIDGE Michael G., “The CISG and Commodity Sales: A Relationship to Be Revisited?”, **Singapore Journal of Legal Studies**, C. 2021, S. 2, 2021, ss. 271-90.
- BRIDGE Michael G., **The International Sale of Goods**, 4th ed., Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2017.
- BRUNNER Cristoph, **UN-Kaufrecht - CISG: Kommentar zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf von 1980 : unter Berücksichtigung der Schnittstellen zum internen Schweizer Recht**, Stämpfli, 2014.

- BRUNNER Cristopher, Benjamin GOTTLIEB, **Commentary on the UN Sales Law (CISG)**, Wolters Kluwer, 2019.
- BRUNNER Christopher, **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**, Springer-Verlag, 2009.
- CANYAŞ F. Aslı Bayata, “Roma I Tüzüğü ile Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerinde Örtülü Hukuk Seçimi”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 1, 2011, ss. 110-121.
- CENINI Marta, Francesco PARISI, **CISG Methodology**, editör André Janssen, Olaf Meyer, Hamburger Edition EDI., Proquest Ebook Central, 2009.
- CHOWN John F., **A History of Money: from AD 800**, Psychology Press, 1994.
- CORBISIER Isabelle, “La détermination du prix dans les contrats commerciaux portant vente de marchandises: Reflexions comparatives”, **Revue Internationale de Droit Comparé**, C. 40, S. 4, 1988, ss. 767-831.
- CVETKOVIC Predrag, “The Characteristics of an Offer in CISG and PECL”, **Pace International Law Review**, C. 14, 2002, s. 121.
- ÇABRI Sezer, “Akreditifte Temel İlişkiden Doğan Borcun Hiç veya Gereği Gibi İfa Edilmemesinin Akreditif İlişkisine Etkisi”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, 2016, ss. 615-644.
- ÇALIŞKAN Yusuf, **Uluslararası Satım Hukukunda Kanunlar İhtilafı Meseleleri: Uluslararası Ticarete Riskler ve Lex Mercatoria**, 1’nci Baskı., İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014.
- ÇELİKEL Aysel, Bahadır ERDEM, **Milletlerarası Özel Hukuk**, 17’nci Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2021.
- ÇEVİK Abdülkerim, **Viyana Satım Sözleşmesi’nde Tazminat Sorumluluğu: Öngörülebilir Zararların Tazmini, Sorumluluğun Sınırları, Sorumluluktan Kurtulma**, 1’nci Baskı, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020.
- D’ACQUISTO Germana, Stefania D’AVANZO, “The role of SHALL and SHOULD in Two International Treaties”, **Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines**, C. 3, S. 1, 2009, ss. 36-45.
- DAYINLARLI Kemal, “Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin UNIDROIT İlkeleri”, **Prof. Dr. Gülören Tekinalp’e Armağan**, 2003, ss. 203-49.
- DERAINS Yves, Jacques GHESTIN, (“La convention de Vienne sur la vente internationale et les incoterms: actes du colloque des 1er et 2 décembre 1989”), **Université de Paris 1 Panthéon Sorbonne Centre de Droit Des Obligations Colloque**, Paris: Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1990.
- DI MATTEO Larry A., (ed.), **International Sales Law: A Global Challenge**, 1’nci Baskı, Cambridge University Press, 2014.
- DICKINSON Andrew, Eva LEIN, Andrew JAMES, (ed.), **The Brussels I Regulation Recast**, 1’nci Baskı, Oxford: Oxford University Press, 2015.
- DIEDRICH Frank, “Maintaining Uniformity in International Uniform Law via Autonomous Interpretation: Software Contracts and the CISG”, **Pace International Law Review**, C. 8, 1996, s. 303.
- DOĞAN Mustafa, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın İntikali**, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- DOĞAN Vahit, **Akreditif**, 4. Baskı, Savaş Yayınevi, 2016.
- DÖNMEZ Cansu, “CISG Uyarınca Alıcı ve Satıcının Sorumluluktan Kurtulması ve Türk Borçlar Hukuku ile Karşılaştırılması”, **Public and Private International Law Bulletin**, 2019, ss. 111-143.
- DURAK Yasemin, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri**, 1’nci Baskı., İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- EATON Amasa M., “The Negotiable Instruments Law: Its History and Its Practical Operation”, **Michigan Law Review**, C. 2, S. 4, 1904, s. 260.

- EISELEN Sieg, "Scope of CISG", **International Sales Law**, Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2016, ss. 91-118.
- EKŞİ Nuray, **Milletlerarası Ticaret Hukuku**, 1'nci Baskı., İstanbul: Beta Yayınevi, 2010.
- ENER Mustafa Alper, **CISG'e Göre Sözleşmenin Kurulması**, 1'nci Baskı, Ankara: Lykeion Yayınevi, 2018.
- ERCAN Fuat, **Para ve Kapitalizm**, 2'nci Baskı, Devin Yayınevi, 2005.
- ERDEM Bahadır, "Türk Milletlerarası Tahkim Hukukunda Lex Mercatoria", **Uluslararası Ticari Tahkim ve Lex Mercatoria**, ed. Ahmet Cemil Yıldırım, Serhat Eskiörük, 1'nci Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2014, ss. 125-150.
- ERDEMERCÜMENT, "Lex Mercatoria ve Uluslararası Ticarete Örf ve Adetin Önemi", **Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria**, ed. Ahmet Cemil Yıldırım, Serhat Eskiörük, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014, ss. 37-75.
- ERDEMERCÜMENT, "Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi)", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.XVI, S. 3, 1992, ss. 27-105.
- ERDEMERCÜMENT, "Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu", **Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) editör Yeşim Atamer**, 2'nci Tıpkı Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, ss. 105-61.
- ERDEMERCÜMENT, **Sif Satışlar**, 1'nci Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 1999.
- ERDEMERCÜMENT, "Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı", **İzmir Barosu Dergisi**, C. 54, S. 1, 1989, s. 40.
- ERDOĞMUŞ Belgin, **Roma Borçlar Hukuku Dersleri**, Der Yayınları, 2012.
- EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 28'nci Baskı, Ankara, Legem Yayıncılık, 2023.
- EREN Fikret, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 11'nci Baskı, Ankara, Legem Yayıncılık, 2023.
- ERKAN Kutluhan, **CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi**, 1'nci Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2013.
- FERRARİ Franco, Harry FLECHTNER, Ronald A. BRAND, **The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention**, Sellier de Gruyter, 2009.
- FIŞER-ŞOBOT Sandra, "Contracts for the International Sale of Goods with Open-Price Terms: An Interplay between Arts. 14 and 55 CISG", **Anali Pravnog Fakulteta u Beogradu**, C. 66, S. 1, 2018, ss. 180-198.
- FOGT Morten M., "Contract Formation under the CISG: The Need for a Reform", **International Sales Law**, ed. Larry A. DiMatteo, 1'nci Baskı, Cambridge University Press, 2014, ss. 179-202.
- FORTIER Vincente, "Le prix dans la Convention de Vienne sur la vente internationale de marchandises: les articles 14 et 55", **Journal du droit international Privé**, 1990, ss. 381-91.
- FOUNTOULAKIS Christiana, Ingeborg SCHWENZER, Mariel DIMSEY, "Question Q 35-5 What would be the consequences of considering delivery of an aliud as non-delivery rather than as non-conforming delivery?", **International Sales Law**, Routledge-Cavendish, 2007, ss. 288-296.
- FUJITA Carlos Eduardo, **The CISG and Commodity Sales**, The Hague: Eleven, 2022.
- FULLI-LEMAIRE Samuel, "Le rôle passé de la cause au stade de la formation du contrat («Cause» and the Formation of Contracts)", **Causa contractus–Auf der Suche nach den Bedingungen der Wirksamkeit des vertraglichen Willens/Alla ricerca delle condizioni di efficacia della volontà contrattuale/À la recherche des conditions de l'efficacité de la volonté contractuelle**, 2022, ss. 407-424.
- GABRIEL Henry Deeb, "The Buyer's Performance under The CISG: Articles 53-60 Trends in the Decisions", **Journal of Law and Commerce**, C. 25, 2005, s. 273.
- GABUARDI Carlos, "Open Price Terms in the CISG, the UCC and Mexican Commercial Law", **Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, ed. Michael Maggi, Kluwer Law International, 2004, s. 22.

- GIANNINI Giulio, “The Formation of the Contract in the UN Convention on the International Sale of Goods: A Comparative Analysis”, **Nordic Journal of International Law**, 2006, s.1.
- GOODE Roy, Herbert KRONKE, Ewan MCKENDRIK, **Transnational Commercial Law: Text, Cases and Materials**, 1’nci Baskı, Croydon: Oxford University Press, 2007.
- GÓRKA Jakub, **Transforming Payment Systems in Europe**, 1’nci Baskı, Londra: Springer, 2016.
- GRUENEWALD Barbara, Karsten SCHMIDT, (ed.), **Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch**, IV cilt, 3’ncü Baskı., Münih: Beck/Vahlen, 2013.
- GÜL Rasim, **UCP 600 ve Bankalarda Akreditif Uygulamaları Örnek Olay İncelemeleri**, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2010.
- GÜLER Beyhan Kaplan, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali**, (Doktora Tezi), Kadir Has Üniversitesi, 2022.
- GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler 2: Eser, Vekâlet, Simsarlık, Vekâletsiz İş Görme, Havale, Saklama, Kefalet ve Garanti**, 3’ncü Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2014.
- HARTLEY Trevor C., **Choice-of-Court Agreements Under the European and International Instruments: the Revised Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Convention**, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013.
- HARTMANN Felix, “André Janssen/Olaf Meyer (Hrsg.): CISG Methodology”, **Internationales Handelsrecht**, C. 10, S. 2, 2010, ss. 86-87.
- HERBER Rolf, G. Beate CZERWENKA, **Internationales Kaufrecht: Kommentar zu dem Übereinkommen der Vereinten Nationen vom 11. April 1980 über Verträge über den internationalen Warenkauf**, Münih: Beck, 1991.
- HEUZÉ V., J. GHESTIN, **La vente internationale de marchandises: droit uniforme**, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 2000.
- HONNOLD John O., Harry M. FLECHTNER, **Honnold’s Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention**, 5’nci Baskı, Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2021.
- HONSELL Heinrich, Martin KAROLLUS, (ed.), **Kommentar zum UN-Kaufrecht: Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, Berlin ; New York: Springer, 1997.
- HOROWITZ Andrew J., “Revisiting Barter under the CISG”, **Journal of Law & Commerce**, C. 29, 2010, s. 99.
- HOUTTE Hans Van, **The Law of International Trade**, London: Sweet & Maxwell, 1995.
- HUBER Peter, “**Münchener Kommentar zum BGB**”, 2008.
- HUBER Peter, Alastair MULLIS, **The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners**, München: Sellier, 2007.
- INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE, **ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits: UCP 600**, Paris: International Chamber of Commerce, 2007.
- INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE, (“Incoterms® 2020”) **ICC Incoterms® 2020 Rules for the use of Domestic and International Trade Terms**, 1’nci Baskı, Paris: International Chamber of Commerce, 2019.
- INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE, **URC 522 - Uniform Rules for Collections**, 1995 Edition., New York, N.Y.: International Chamber of Commerce, 1995.
- INTERNATIONAL INSTITUTE for the UNIFICATION of PRIVATE LAW, **UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts**, 2016 Edition, Rome, 2017.
- İBA Şeref, “Türk Parlemanto Hukukunda “Yasama Tefsiri”, **Akademik Ombudsman Dergisi**, S. 17, Temmuz-Aralık 2022, ss. 43-62.
- İLHAN Cengiz, **Günümüz Türkçe’siyle mecelle:(Mecelle-i ahkam-ı adliye): Aslı ile birlikte Tam Metin**, Yetkin Yayınları, 2011.

- JAFAROV Rahman, **Milletlerarası Taşınır Mal Satış Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Muayene ve İhbar Külfeti**, 1'nci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- JANSSEN Andre, "The CISG and Its General Principles", **SSRN Electronic Journal**, 2009,
- JOVIČIĆ Katarina, "The Concept of the Fundamental Breach of Contract in the CISG", **Strani Pravni Zivot**, S. 4, 2018, ss. 39-50.
- JUSZTINGER Janos, "The Borderline Cases of Certum Pretium: Price Determination by the Buyer and a Third Person," **Jura: A Pecsi Tudományegyetem Allam-es Jogtudományi Karának Tudományos Lapja**, 2014, s.79.
- JUSZTINGER Janos, "The Borderline Cases of Certum Pretium: Particular Methods of the Determination of Purchase Price in Roman Law," **Jura: A Pecsi Tudományegyetem Allam-es Jogtudományi Karának Tudományos Lapja**, 2014, s.98.
- KALPSÜZ Turgut, **Ticari Satışta İfa Mahalli**, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1960.
- KANIŞLI Erhan, **CISG Uyarınca Alıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılık Halinde Satıcının Hakları**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013.
- KAPLAN Yavuz, "1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Viyana Sözleşmesi Çerçevesinde İnternet Ortamında Bilgisayar Programı Satış Sözleşmesi", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 22, S. 2, 2011, ss. 325-356.
- KARTAL Dilşah Büşra, "PICC (UNIDROIT Prensipleri) ve Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Mütessesil Alacaklılık," **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 2, 2021, ss. 403-27.
- KAYA Cansu, **CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- KAYIBANDA Richard, "Passing of Property in Goods in Contracts of International Sale of Goods.", **Estey Centre Journal of International Law & Trade Policy**, C. 14, S. 2, 2013.
- KELLY Richard, Grace O'CONNOR, "Article 5 (1) of the Brussels Regulation: Internal Conflict in the Conflict of Laws", **Cambridge Student Law Review**, C. 4, 2008, s. 11.
- KILIÇOĞLU Ahmet M., **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, Genişletilmiş 5'nci Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2023.
- KIM Sang Man, **Payment Methods and Finance for International Trade**, Singapur: Springer, 2021.
- KİRAZ Şerife Esra, "Türk Mahkemelerinde CISG'nin Uygulanma(ma)sı: Madde 2(e) Bağlamında Bir Değerlendirme", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 2, 2023, ss. 565-585.
- KIZILAY Aygöl, "Türk Borçlar Kanunu ile Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Hükümleri Çerçevesinde Satış Sözleşmesinde Ayıptan Sorumlulukta Alıcının Seçtiği Hakkın Sonradan Değiştirilebilirliği Sorunu," **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 7, Sayı 2, Aralık 2017, s.193-210.
- KOCH Robert, **The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, McGill Üniversitesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- KORKMAZ Yakup, **Tam Zamanında Tedarik Sözleşmesi**, 1'nci Baskı, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2011.
- KRÖLL Stefan, Loukas A. MİSTELİS, Ma del Pilar PERALES VISCASILLAS, (ed.), **UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG): A Commentary**, Second Edition, München, Germany: C.H. Beck, 2018.
- LEISINGER Benjamin K., **Fundamental Breach Considering Non-Conformity of the Goods**, München: Sellier European Law Pub, 2007.
- LOOKOFISKY Joseph, **Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)**, Wolters Kluwer, 2022.

- MAGNUS Ulrich, Julius Von STAUDINGER, Michael MARTINEK, **Wiener UN-Kaufrecht (CISG)**, Berlin: Sellier - de Gruyter, 2005.
- MICHAEL Bridge, "CISG Uyarınca Hasarın Geçmesi," **Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, editör Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 193.
- MIKLÓS KIRÁLY, "The Vienna Convention on International Sales of Goods and the Bitcoin", **US-China Law Review**, C. 16, S. 5, 2019.
- MISTELIS Loukas, "CISG and Arbitration," **CISG Methodology**, ed: Janssen, Meyer, Sellier, 2009.
- MOHS Florian, Ingeborg SCHWENZER, "Sözleşmenin Kurulması," **Milletlerarası Satım Hukuku Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)**, editör Yeşim Atamer, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012, s. 83.
- MULLIS Alastair, **Payments and Finance in International Trade**, Norwich: University of East Anglia, 2007.
- NEUMANN Thomas, **The Duty to Cooperate in International Sales: The Scope and Role of Article 80 CISG**, Münih, Sellier European Law Publishers, 2012.
- NEUMAYER Karl H. vd., **Convention de Vienne sur les contrats de vente internationale de marchandises: Commentaire**, Centre du droit de l'entreprise de l'Université de Lausanne, 1993.
- NOMER Ergin, **Devletler Hususi Hukuku**, 23'ncü Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2021.
- NOMER Halûk Nami, Baki İlkey ENGİN, ("Nomer Halûk Nami, Engin"), **Türk Borçlar Kanunu Şerhi**, Gözden Geçirilmiş 7'nci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2023.
- NOVOA Rodrigo, "Culpa in Contrahendo: A Comparative Law Study: Chilean Law and the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)," **Arizona Journal of International and Comparative Law**, S. 22, No. 3, Güz 2005, s. 583-612.
- OĞUZ Arzu, "Sözleşmeler Hukuku Alanında Hukukun Birleştirilmesi," **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2000, C. 49 (1-4), ss. 31-65.
- OĞUZMAN Kemal, Nami BARLAS, **Medeni Hukuk: Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 29'uncu Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2023.
- OĞUZMAN Kemal, Turgut ÖZ, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2 Cilt, Güncellenip Genişletilmiş 21'inci Basım, İstanbul: Vedat Kitapevi, 2023.
- OSTENDORF Patrick, **International Sales Terms**, 3'üncü Baskı, Münih: Verlag C.H. Beck, 2018.
- OZANOĞLU Hasan Seçkin, "Tüketici Sözleşmeleri Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulanma Alanı)," **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 50, S. 1, 2001.
- ÖZ Turgut, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ile Türk Borçlar Kanunu'nun İlgili Hükümleri'nin Kısa Karşılaştırılması**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.
- ÖZ Turgut, "Banka Havalelerinde Sebepsiz Zenginleşme", **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1, Haziran 2017, s. 139-148.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL Hatice, "Viyana Konvansiyonu'nun Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Uygulama Alanı," **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı**, C. 2013, S. 1, 2013, ss. 19-53.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL Hatice, "MÖHÜK Kapsamına Giren Sözleşmelerin Tespiti Bağlamında "Yabancılaşma Unsuru Taşıyan Sözleşme" ve "Uluslararası Sözleşme" Kavramları", **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 73, S. 10-11, 1999, s. 12.
- ÖZTÜRK Esra, "Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşmasına (CISG) Göre Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Yükümlülüğü", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 6, S. 21, 2015.

- PEKMEZ Cüneyt, **Borcun İfa Edilmediği Defi (Ödemezlik Defi)**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- PILTZ Burghard, **Internationales Kaufrecht: Das UN-Kaufrecht in praxisorientierter Darstellung**, 2'nci Baskı, Münih: Verlag CH Beck, 2008.
- PLESSIS P. J. DE, "The Roman Concept of Lex Contractus", **Roman Legal Tradition.**, C. 3, 2006, s. 79.
- POLAT Ali, "Uluslararası Ticarete Akreditifli Ödemeler ve UCP 600", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 7, S. 13, 2008, ss. 209-22.
- POROY Reha, Ünal TEKİNALP, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, Gözden Geçirilmiş 24'üncü Baskı, İstanbul: Vedat Kitapevi, 2021.
- POROY Reha, Hamdi YASAMAN, **Ticari İşletme Hukuku**, 19'uncu Baskı, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- REİSOĞLU Seza, "Hukuki Açıdan Akreditif ve 600 Sayılı Yeknesak Kurallar", **Bankacılar Dergisi**, **TBB Yayınları**, S. C. 66, 2008, ss. 34-52.
- REİSOĞLU Seza, "Hukuki Açıdan Akreditif ve Uygulama Sorunları", **Bankacılar Dergisi**, C. 52, 2005, ss. 39-55.
- ROTH W.-H., Christian KUNZ, "Zur Bestimmbarkeit des Preises im UN-Kaufrecht", **Recht der Internationalen Wirtschaft**, C. 43, 1997, ss. 17-20.
- RUSSELL Ben, "Shall, Must, May: The Logic of Legal Obligation and Permission", **Alberta Law Review**, C. 32, 1994, s. 93.
- SÄCKER Franz Jürgen vd., **Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, 9'uncu Baskı, Münih: C.H. Beck, 2021.
- SAĞLAM İpek, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmenin Kurulması: CISG m. 14 - 24**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013.
- SAKMAR Ata, Nuray EKŞİ, "Hukuki ve Ticari Konularda Mahkemelerin Milletlerarası Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması Tenfizi Hakkında AB Konseyi Tüzüğü", **Prof. Dr. Ergin NOMER'e Armağan, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 22, S. 2, 2002, ss. 721-43.
- SARIKAYA Murat, **"CISG" Kapsamında Sözleşmenin Esaslı İhlali: Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması**, 1'nci Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2017.
- SAYIN Ceren, "Milletlerarası Karşı Ticaret Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk", **Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi**, C. 7, S. 1, 2021, ss. 133-156.
- SCHLECHTRIEM Peter, Ingeborg H. SCHWENZER ("Schlechtriem & Schwenzler"), **Commentary on the UN Convention on The International Sale of Goods (CISG)**, Fourth Edition, Croydon: Oxford University Press, 2016.
- SCHLECHTRIEM Peter, "Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG", **Victoria University Wellington Law Review**, C. 36, 2005, s. 781.
- SCHLECHTRIEM Peter, **Uniform Sales Law – The Experience with Uniform Sales Laws in the Federal Republic of Germany**, Viyana: Manz, 1986.
- SCHMITZ Torsten, "The Bill of Lading as a Document of Title", **Journal of International Trade Law and Policy**, C. 10, S. 3, 2011, ss. 255-280.
- SCHULZE Reiner, Fryderyk ZOLL, (ed.), **The Law of Obligations in Europe: a New Wave of Codifications**, European Law of Obligations at a turning point, Munich: Sellier European Law Publishers, SELP, 2013.
- SCHWARTZ Kenneth, "Open Price Contracts and Specific Performance under the UN Sales Convention and the Uniform Commercial Code", **University of Miami International and Comparative Law Review**, C. 1, 1991, s. 356.
- SCHWENZER Ingeborg H., Yeşim M. ATAMER, Petra BUTLER, (ed.), **Current Issues in the CISG and Arbitration**, The Hague, The Netherlands: Eleven International Publishing, 2014.
- SCHWENZER Ingeborg H., Christiana FOUNTOULAKIS, Mariel DIMSEY, **International Sales Law: A Guide to the CISG**, Third Edition, Oxford, UK: Hart Publishing, 2019.

- SCHWENZER Ingeborg H., Pascal HACHEM, Christopher KEE, **Global Sales and Contract Law**, Oxford ; New York, NY: Oxford University Press, 2012.
- SCHWENZER Ingeborg H., Pascal HACHEM, "The CISG—Successes and Pitfalls", **American Journal of Comparative Law**, C. 57, S. 2, 2009, ss. 457-78,
- SCHWENZER Ingeborg H., Julian RANETUNGE, Fernando TAFUR, "Service Contracts and the CISG", **Journal of Law and Commerce**, C. 38, S. 1, 2019, s. 305.
- SCHWENZER Ingeborg H., Patrick WITTUM, "The CISG and European Private Law: When in Rome, Do as the Romans Do", **European Review of Private Law**, C. 30, S. Issue 5, 2022, ss. 835-870.
- SELANİK Atakan Âdem, **Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Teslim Borcu**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- SELANİK Atakan Adem, Orkun BAYRAM, Işıl Talay DEĞİRMENCİ, "Viyana Satım Antlaşması'nın (CISG) Tarihsel Gelişimi ve Uygulama Alanı", **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, C. 17, S. 4, 2018, ss. 1353-67.
- SERT Selin, **Viyana Satım Sözleşmesinde (CISG) İfa Engelleri ve Sonuçları**, İstanbul: Vedat, 2013.
- SERT SÜTÇÜ Selin vd., editör Turgut ÖZ, **Borçlar Hukuku: Özel Hükümler**, 1'nci Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- SMITHIN John N., **What Is Money?**, 1'nci Baskı, London: Taylor and Francis, 2002.
- SOERGEL LÜDERİTZ BUDZIKIEWICZ, **Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den internationalen Warenkauf (CISG)**, 13'ncü Baskı, Stuttgart: Kohlhammer, 2000.
- STAUDINGER Julius von, Ulrich MAGNUS, Dagmar KAISER, **J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen**, Neubearbeitung, Berlin: Sellier - de Gruyter, 2018.
- STRAUB Ralf, Anton SCHNYDER, "Honsell (ed), **Kommentar zum UN-Kaufrecht. Übereinkommen der Vereinten Nationen über Verträge über den Internationalen Warenkauf (CISG)**", 2'nci Baskı, Berlin: Springer, 2010.
- ŞENSÖZ MALKOÇ Ebru, "Türk Kanunlar İhtilafı Kurallarına Göre Yabancılık Unsuru Taşıyan Bonoya Bağlı Uyuşmazlıklarda Uygulanacak Hukuk", **Public and Private International Law Bulletin**, C. 40, S. 2, 2021, ss. 1569-1611,
- TAHIROĞLU Bülent, **Roma Borçlar Hukuku**, İstanbul: Der Yayınları, 2012.
- TARMAN Zeynep Derya, **Viyana Satım Antlaşmasını Uygulamak veya Uygulamamak: CISG'in Uygulama Alanı**, 1'nci Baskı, İstanbul: Beta, 2015.
- TAŞTAN Furkan Güven, "Viyana Satım Antlaşması'na (CISG) Göre Alıcının Sözleşmeyi İhlâli Halinde Satıcının Hakları", **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 1, 2019, ss. 359-404.
- TEKELİOĞLU Numan, "Mecelle'de ve Türk Borçlar Kanunu'nda Satış Sözleşmesinin Kurulması ve Unsurları", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 25, S. 2, 2017, ss. 519-557.
- THUME Karl-Heinz, "Internationales Vertragsrecht, Rom I-VO, CISG, CMR, FactÜ, Kommentar", **Transportrecht**, C. 41, S. 9, 2018.
- TODD Paul, **Bills of Lading and Bankers' Documentary Credits**, 4th Edition, London: Informa, 2007.
- TOKER Ali Gümrah, **11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Sözleşmesi) Uygulama Alanı**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.
- TOKER Ali Gümrah,, "Viyana Satım Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin Esaslı İhlâli", **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 33, S. 1, 2016, ss. 213-250.
- TÜFEKÇİ M. Hakan, Ünal CANAN, "International Payment Methods", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 16, S. 3-4, 2010, ss. 327-351.
- UMUR Ziya, (çev.), **Iustianus**, İstanbul, 1968.

- UN Commission on International Trade Law, (ed.), **UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: 2016 Edition**, New York: United Nations, 2016.
- URS PETER Gruber, **Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch**, ed. Franz Jürgen Säcker vd., 9'uncu Baskı, Münih: C.H. Beck, 2021.
- VILLANUEVA JR Eugenio V., "International Law of Sales, Contracts, and Arbitration", **The International Lawyer**, HeinOnline, 1973, C. 7, s. 830.
- VIS Willem C., "Unification of the Law of Negotiable Instruments: The Legislative Process", **The American Journal of Comparative Law**, C. 27, S. 2/3, 1979, s. 507.
- WANG Tianxi, "Banks' Wealth, Banks Creation of Money, and Central Banking", **Banks Creation of Money, and Central Banking**, 1 August 2017.
- WEBER Rolf H., (ed.), **Berner Kommentar. Teilbd. 4: Bd. 6. Das Obligationenrecht Abt. 1. Allgemeine Bestimmungen Die Erfüllung der Obligation, Art. 68 - 96 OR / erl. von Rolf H. Weber**, 2. Aufl., Bern: Stämpfli, 2005.
- WITZ Wolfgang, Hanns-Christian SALGER, Manuel LORENZ, **International einheitliches Kaufrecht: Praktiker-Kommentar und Vertragsgestaltung zum CISG**, Heidelberg: Verlag Recht und Wirtschaft, 2000.
- WOJTAS M., **Die Haftung für culpa in contrahendo in Polen und in Deutschland: Eine Analyse im Kontext des europäischen und internationalen Privatrechts**, Mohr Siebeck, 2017.
- YAĞMUR Refia Nur, **Viyana Satım Antlaşması Çerçevesinde Sözleşmeden Dönme**, 1'nci Baskı, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021.
- YAVUZ Cevdet, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş 11'nci Baskı, İstanbul: Beta Yayınevi, 2022.
- YELKENÇİ Işıl, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Sözleşmeden Dönmesi**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2014.
- YENİÇE Özge, **Türk Borçlar Kanunu ve Viyana Satım Konvansiyonu (CISG) Hükümleri Işığında Gönderme Satımı**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2015.
- YILDIRIM Ahmet Cemil, "Lack of uniform application regarding transfer of property in international sales contracts with particular regard to retention of title clauses", **Pace Law School Institute of International Commercial Law**, 2012.
- YILDIRIM Ahmet Cemil, "Solid, Liquid and Gas Forms of the New Lex Mercatoria: How Do They Operate in Practice?", **Uluslararası Ticari Tahkim ve Yeni Lex Mercatoria - International Commercial Arbitration and The New Lex Mercatoria**, Oniki Levha Yayıncılık, 2014, ss. 5-27.
- YILMAZ İlhan, "Uluslararası Menkul Satış Sözleşmelerine Dair Viyana Konvansiyonu ve Türk Hukukuna Göre Sözleşmenin Kuruluşu," **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1, 2002, ss. 573-602.
- YOLCU Emre, **Lisanslı Depoculuk Şirketleri ve Ürün Senetleri**, 1'nci Baskı, Yetkin Yayıncılık, 2022.
- YÜCE Halil Ahmet, **Viyana Satım Sözleşmesi'nin (CISG) 79'uncu Maddesi Uyarınca Tazminat Sorumluluğundan Kurtulma**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- YÜCEDAĞ Nafiye, **Sözleşmeye Aykırı Mal Tesliminde Yenisiyle Değiştirme Hakkı: TBK ve CISG Uyarınca**, 1'nci Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- YÜKSEL Halil İbrahim, **Roma Hukukunda Satış Sözleşmesi (Emptio Venditio)**, (Yüksek Lisans Tezi Tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2015.
- YÜKSEL Reyhani, **Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın Geçışı**, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2020.
- ZARAKOLU Avni, **Para, Kredi ve İktisadi Faaliyetler**, 2'nci Baskı, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 1977.
- ZELLER Bruno, "The Development of Uniform Laws - A Historical Perspective," **Pace International Law Review**, Cilt 14, Sayı 1, Güz 2002.s.163-177.

- ZEVKLİLER Aydın, K. Emre GÖKYAYLA, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 21'nci Baskı, İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2021.
- ZEYTİN Zafer, "CISG'in Yer, Zaman, Kişi ve Konu Bakımından Uygulama Alanı", **Milletlerarası Mal Satım Hukuku (CISG)**, editör Sinan OKUR, Ankara, 2016.
- ZEYTİN Zafer, **Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG - Incoterms**, 4'üncü Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- ZUBOVIĆ Antonija, Mihaela BRAUT FILİPOVIĆ, "Significance of the CISG for Franchising and Distribution Agreements in the EU Market", **Economic Integrations, Competition and Cooperation**, 2013, s.154.

Mevzuatlar ve Online Kaynaklar

-Tüm Elektronik Kaynaklar 25.12.2023 tarihi itibarıyla günceldir.

1. Birleşmiş Milletler Resmi Belgeleri

https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/sale_of_goods/cisg
ve buradan erişilen kaynaklar

- CISG Resmi Metni (https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09951_e_ebook.pdf)
- UNCITRAL Metinleri Hakkında İçtihat Hukuku (CLOUT) Kararları (https://uncitral.un.org/en/case_law)
- Uluslararası Mal Satımında Zamanaşımı Süresine İlişkin Sözleşme Metni (New York, 1974) (https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods/conventions/limitation_period_international_sale_of_goods)
- Sözleşmelerin Devletler Açısından Yürürlük Listesi (<https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/overview-status-table.pdf>)
- CISG'in Kabulüne İlişkin Genel Kurul Kararı 35/51 (<https://undocs.org/en/A/RES/35/51>)
- CISG Hazırlık Çalışmaları Metinleri Görüşme Tutanakları (<https://uncitral.un.org/en/commission>)
- CISG Komisyonu Tüm Görüşme Tutanakları (https://uncitral.un.org/en/working_groups/2/sale_of_goods)
- CISG Komisyonun Çalışma Grubu I'nin birinci, ikinci ve üçüncü oturumları tutanaklarını ve Çalışma Grubu II'nin üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu oturumları; içeren Birleşmiş Milletler A/CONF.97/19 Yayını - Resmi Kayıtları (<https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/a-conf-97-19-ocred-eng.pdf>)

2. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, : CISG'nin Resmi Gazete Yayınlandığı Metin:

7 Nisan 2010 tarih ve 27545 sayılı Resmî Gazete,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100407-1.htm>

3. Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu ("UNIDROIT") Resmi Sitesi, Uluslararası Ticari Sözleşmeler Esasları ("PICC") Kuralları

- 2016 Kuralları:
<https://www.unidroit.org/wp-content/uploads/2021/06/Unidroit-Principles-2016-English-bl.pdf>

- 1964 Kuralları:
<https://www.unidroit.org/instruments/international-sales/ulis-1964/>
- 4. **CISG Online - Basel Üniversitesi - (Dünya çapında CISG kapsamında verilen Mahkeme ve Hakem Kararlarının Toplandığı Veritabanı)**
<https://ciscg-online.org/home>
- 5. **Avrupa Birliği ve İsviçre Uluslararası Mevzuat Kaynakları**
 - Avrupa Birliği Sözleşmeler Hukuku Prensipleri (“PECL”)
https://www.trans-lex.org/400200/_/pecl/
 - Avrupa Adalet Divanı Kararı:
*<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/PDF/?uri=CELEX:61976CJ0014>
 - Avrupa Birliği Özel Hukuk Adli Yardım Resmi Sayfası
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/154/judicial-cooperation-in-civil-matters>,
 - 1968 Brüksel Konvansiyonu
<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=1968001>,
 - 1988 Lugano Konvansiyonu,
<https://www.bj.admin.ch/bj/en/home/wirtschaft/privatrecht/lugue-2007/lugue-1988.html>,
 - 2001 Brüksel I 2001/470/EC Avrupa Birliği Tüzüğü,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001D0470&qid=1538738409792&from=EN>
 - 2007 Lugano Konvansiyonu
<https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/treaties-agreements/agreement/?id=2007081>
 - 1215/2012 sayılı Brüksel I Tüzüğü (Recast) (“Brüksel Tüzüğü”)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02012R1215-20150226>
 - **Direktifler:**
* “Directive - 2018/843 - EN - AmlD5 - EUR-Lex”,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=celex%3A32018L0843>.

* Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU (Text with EEA relevance), C. 156 OJ L § (2018),
<http://data.europa.eu/eli/dir/2018/843/oj/eng>.

6. Yargıtay Resmi Sitesi :

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

7. Türk Dil Kurumu Resmi Sitesi

<http://www.tdk.gov.tr>

8. Heinonline

<http://www.heinonline.org>

9. Case Text

<https://casetext.com/case/sec-exch-commn-v-shavers>

10. Birleşik Krallık Satım Kanunu (Sale of Goods Act 1979)

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/54/section/37/1991-02-01>

11. Dünya Ticaret Örgütü Birörnek Kurallarına İlişkin Yayınları

- Vesaik Mukabili Ödemeler İçin Hazırlanan Yayın
https://2go.iccwbo.org/urc-522-uniform-rules-for-collections-config-1+book_version-Book/
- Akreditif Ödemeleri İçin Hazırlanan Yayın
https://2go.iccwbo.org/ucp-600-uniform-rules-for-documentary-credits-config-1+book_version-Book/
- INCOTERMS Kuralları için Hazırlanan Yayın
https://2go.iccwbo.org/incoterms-2020-eng-config+book_version-Book/

**EK-A: UNITED NATIONS CONVENTION ON CONTRACTS FOR THE
INTERNATIONAL SALE OF GOODS**

The States Parties to this Convention,

BEARING IN MIND the broad objectives in the resolutions adopted by the sixth special session of the General Assembly of the United Nations on the establishment of a New International Economic Order,

CONSIDERING that the development of international trade on the basis of equality and mutual benefit is an important element in promoting friendly relations among States,

BEING OF THE OPINION that the adoption of uniform rules which govern contracts for the international sale of goods and take into account the different social, economic and legal systems would contribute to the removal of legal barriers in international trade and promote the development of international trade,

HAVE AGREED as follows:

**PART I
SPHERE OF APPLICATION AND GENERAL PROVISIONS**

**Chapter I
SPHERE OF APPLICATION**

Article 1

(1) This Convention applies to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States:

- (a) when the States are Contracting States; or
- (b) when the rules of private international law lead to the application of the law of a Contracting State.

(2) The fact that the parties have their places of business in different States is to be disregarded whenever this fact does not appear either from the contract or from any dealings between, or from information disclosed by, the parties at any time before or at the conclusion of the contract.

(3) Neither the nationality of the parties nor the civil or commercial character of the parties or of the contract is to be taken into consideration in determining the application of this Convention.

Article 2

This Convention does not apply to sales:

- (a) of goods bought for personal, family or household use, unless the seller, at any time before or at the conclusion of the contract, neither knew nor ought to have known that the goods were bought for any such use;
- (b) by auction;
- (c) on execution or otherwise by authority of law;
- (d) of stocks, shares, investment securities, negotiable instruments or money;
- (e) of ships, vessels, hovercraft or aircraft;
- (f) of electricity.

Article 3

(1) Contracts for the supply of goods to be manufactured or produced are to be considered sales unless the party who orders the goods undertakes to supply a substantial part of the materials necessary for such manufacture or production.

(2) This Convention does not apply to contracts in which the preponderant part of the obligations of the party who furnishes the goods consists in the supply of labour or other services.

Article 4

This Convention governs only the formation of the contract of sale and the rights and obligations of the seller and the buyer arising from such a contract. In particular, except as otherwise expressly provided in this Convention, it is not concerned with:

- (a) the validity of the contract or of any of its provisions or of any usage;
- (b) the effect which the contract may have on the property in the goods sold.

Article 5

This Convention does not apply to the liability of the seller for death or personal injury caused by the goods to any person.

Article 6

The parties may exclude the application of this Convention or, subject to article 12, derogate from or vary the effect of any of its provisions.

Chapter II GENERAL PROVISIONS

Article 7

(1) In the interpretation of this Convention, regard is to be had to its international character and to the need to promote uniformity in its application and the observance of good faith in international trade.

(2) Questions concerning matters governed by this Convention which are not expressly settled in it are to be settled in conformity with the general principles on which it is based or, in the absence of such principles, in conformity with the law applicable by virtue of the rules of private international law.

Article 8

(1) For the purposes of this Convention statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to his intent where the other party knew or could not have been unaware what that intent was.

(2) If the preceding paragraph is not applicable, statements made by and other conduct of a party are to be interpreted according to the understanding that a reasonable person of the same kind as the other party would have had in the same circumstances.

(3) In determining the intent of a party or the understanding a reasonable person would have had, due consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties have established between themselves, usages and any subsequent conduct of the parties.

Article 9

(1) The parties are bound by any usage to which they have agreed and by any practices which they have established between themselves.

(2) The parties are considered, unless otherwise agreed, to have impliedly made applicable to their contract or its formation a usage of which the parties knew or ought to have known and which in international trade is widely known to, and regularly observed by, parties to contracts of the type involved in the particular trade concerned.

Article 10

For the purposes of this Convention:

(a) if a party has more than one place of business, the place of business is that which has the closest relationship to the contract and its performance, having regard to the

circumstances known to or contemplated by the parties at any time before or at the conclusion of the contract;

(b) if a party does not have a place of business, reference is to be made to his habitual residence.

Article 11

A contract of sale need not be concluded in or evidenced by writing and is not subject to any other requirement as to form. It may be proved by any means, including witnesses.

Article 12

Any provision of article 11, article 29 or Part II of this Convention that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance or other indication of intention to be made in any form other than in writing does not apply where any party has his place of business in a Contracting State which has made a declaration under article 96 of this Convention. The parties may not derogate from or vary the effect of this article.

Article 13

For the purposes of this Convention "writing" includes telegram and telex.

PART II FORMATION OF THE CONTRACT

Article 14

(1) A proposal for concluding a contract addressed to one or more specific persons constitutes an offer if it is sufficiently definite and indicates the intention of the offeror to be bound in case of acceptance. A proposal is sufficiently definite if it indicates the goods and expressly or implicitly fixes or makes provision for determining the quantity and the price.

(2) A proposal other than one addressed to one or more specific persons is to be considered merely as an invitation to make offers, unless the contrary is clearly indicated by the person making the proposal.

Article 15

(1) An offer becomes effective when it reaches the offeree.

(2) An offer, even if it is irrevocable, may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeree before or at the same time as the offer.

Article 16

(1) Until a contract is concluded an offer may be revoked if the revocation reaches the offeree before he has dispatched an acceptance.

(2) However, an offer cannot be revoked:

(a) if it indicates, whether by stating a fixed time for acceptance or otherwise, that it is irrevocable; or

(b) if it was reasonable for the offeree to rely on the offer as being irrevocable and the offeree has acted in reliance on the offer.

Article 17

An offer, even if it is irrevocable, is terminated when a rejection reaches the offeror.

Article 18

(1) A statement made by or other conduct of the offeree indicating assent to an offer is an acceptance. Silence or inactivity does not in itself amount to acceptance.

(2) An acceptance of an offer becomes effective at the moment the indication of assent reaches the offeror. An acceptance is not effective if the indication of assent does not reach the offeror within the time he has fixed or, if no time is fixed, within a reasonable time, due account being taken of the circumstances of the transaction, including the rapidity of the means of communication employed by the offeror. An oral offer must be accepted immediately unless the circumstances indicate otherwise.

(3) However, if, by virtue of the offer or as a result of practices which the parties have established between themselves or of usage, the offeree may indicate assent by performing an act, such as one relating to the dispatch of the goods or payment of the price, without notice to the offeror, the acceptance is effective at the moment the act is performed, provided that the act is performed within the period of time laid down in the preceding paragraph.

Article 19

(1) A reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additions, limitations or other modifications is a rejection of the offer and constitutes a counter-offer.

(2) However, a reply to an offer which purports to be an acceptance but contains additional or different terms which do not materially alter the terms of the offer constitutes an acceptance, unless the offeror, without undue delay, objects orally to the discrepancy or dispatches a notice to that effect. If he does not so object, the terms of the contract are the terms of the offer with the modifications contained in the acceptance.

(3) Additional or different terms relating, among other things, to the price, payment,

quality and quantity of the goods, place and time of delivery, extent of one party's liability to the other or the settlement of disputes are considered to alter the terms of the offer materially.

Article 20

(1) A period of time for acceptance fixed by the offeror in a telegram or a letter begins to run from the moment the telegram is handed in for dispatch or from the date shown on the letter or, if no such date is shown, from the date shown on the envelope. A period of time for acceptance fixed by the offeror by telephone, telex or other means of instantaneous communication, begins to run from the moment that the offer reaches the offeree.

(2) Official holidays or non-business days occurring during the period for acceptance are included in calculating the period. However, if a notice of acceptance cannot be delivered at the address of the offeror on the last day of the period because that day falls on an official holiday or a non-business day at the place of business of the offeror, the period is extended until the first business day which follows.

Article 21

(1) A late acceptance is nevertheless effective as an acceptance if without delay the offeror orally so informs the offeree or dispatches a notice to that effect.

(2) If a letter or other writing containing a late acceptance shows that it has been sent in such circumstances that if its transmission had been normal it would have reached the offeror in due time, the late acceptance is effective as an acceptance unless, without delay, the offeror orally informs the offeree that he considers his offer as having lapsed or dispatches a notice to that effect.

Article 22

An acceptance may be withdrawn if the withdrawal reaches the offeror before or at the same time as the acceptance would have become effective.

Article 23

A contract is concluded at the moment when an acceptance of an offer becomes effective in accordance with the provisions of this Convention.

Article 24

For the purposes of this Part of the Convention, an offer, declaration of acceptance or any other indication of intention "reaches" the addressee when it is made orally to him or delivered by any other means to him personally, to his place of business or mailing address or, if he does not have a place of business or mailing address, to his habitual residence.

PART III SALE OF GOODS

Chapter I

GENERAL PROVISIONS

Article 25

A breach of contract committed by one of the parties is fundamental if it results in such detriment to the other party as substantially to deprive him of what he is entitled to expect under the contract, unless the party in breach did not foresee and a reasonable person of the same kind in the same circumstances would not have foreseen such a result.

Article 26

A declaration of avoidance of the contract is effective only if made by notice to the other party.

Article 27

Unless otherwise expressly provided in this Part of the Convention, if any notice, request or other communication is given or made by a party in accordance with this Part and by means appropriate in the circumstances, a delay or error in the transmission of the communication or its failure to arrive does not deprive that party of the right to rely on the communication.

Article 28

If, in accordance with the provisions of this Convention, one party is entitled to require performance of any obligation by the other party, a court is not bound to enter a judgement for specific performance unless the court would do so under its own law in respect of similar contracts of sale not governed by this Convention.

Article 29

(1) A contract may be modified or terminated by the mere agreement of the parties.

(2) A contract in writing which contains a provision requiring any modification or termination by agreement to be in writing may not be otherwise modified or terminated by agreement. However, a party may be precluded by his conduct from asserting such a provision to the extent that the other party has relied on that conduct.

Chapter II

OBLIGATIONS OF THE SELLER

Article 30

The seller must deliver the goods, hand over any documents relating to them and transfer the property in the goods, as required by the contract and this Convention.

Section I. Delivery of the Goods And Handing Over of Documents

Article 31

If the seller is not bound to deliver the goods at any other particular place, his obligation to deliver consists:

(a) if the contract of sale involves carriage of the goods - in handing the goods over to the first carrier for transmission to the buyer;

(b) if, in cases not within the preceding subparagraph, the contract relates to specific goods, or unidentified goods to be drawn from a specific stock or to be manufactured or produced, and at the time of the conclusion of the contract the parties knew that the goods were at, or were to be manufactured or produced at, a particular place - in placing the goods at the buyer's disposal at that place;

(c) in other cases - in placing the goods at the buyer's disposal at the place where the seller had his place of business at the time of the conclusion of the contract.

Article 32

(1) If the seller, in accordance with the contract or this Convention, hands the goods over to a carrier and if the goods are not clearly identified to the contract by markings on the goods, by shipping documents or otherwise, the seller must give the buyer notice of the consignment specifying the goods.

(2) If the seller is bound to arrange for carriage of the goods, he must make such contracts as are necessary for carriage to the place fixed by means of transportation appropriate in the circumstances and according to the usual terms for such transportation.

(3) If the seller is not bound to effect insurance in respect of the carriage of the goods, he must, at the buyer's request, provide him with all available information necessary to enable him to effect such insurance.

Article 33

The seller must deliver the goods:

- (a) if a date is fixed by or determinable from the contract, on that date;
- (b) if a period of time is fixed by or determinable from the contract, at any time within that period unless circumstances indicate that the buyer is to choose a date; or
- (c) in any other case, within a reasonable time after the conclusion of the contract.

Article 34

If the seller is bound to hand over documents relating to the goods, he must hand them over at the time and place and in the form required by the contract. If the seller has handed over documents before that time, he may, up to that time, cure any lack of conformity in the documents, if the exercise of this right does not cause the buyer unreasonable inconvenience or unreasonable expense. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

Section II.

Conformity of the Goods and Third Party Claims

Article 35

(1) The seller must deliver goods which are of the quantity, quality and description required by the contract and which are contained or packaged in the manner required by the contract.

(2) Except where the parties have agreed otherwise, the goods do not conform with the contract unless they:

- (a) are fit for the purposes for which goods of the same description would ordinarily be used;
- (b) are fit for any particular purpose expressly or impliedly made known to the seller at the time of the conclusion of the contract, except where the circumstances show that the buyer did not rely, or that it was unreasonable for him to rely, on the seller's skill and judgement;
- (c) possess the qualities of goods which the seller has held out to the buyer as a sample or model;
- (d) are contained or packaged in the manner usual for such goods or, where there is no such manner, in a manner adequate to preserve and protect the goods.

(3) The seller is not liable under subparagraphs (a) to (d) of the preceding paragraph for any lack of conformity of the goods if at the time of the conclusion of the contract the buyer knew or could not have been unaware of such lack of conformity.

Article 36

(1) The seller is liable in accordance with the contract and this Convention for any lack of conformity which exists at the time when the risk passes to the buyer, even though the lack of conformity becomes apparent only after that time.

(2) The seller is also liable for any lack of conformity which occurs after the time indicated in the preceding paragraph and which is due to a breach of any of his obligations, including a breach of any guarantee that for a period of time the goods will remain fit for their ordinary purpose or for some particular purpose or will retain specified qualities or characteristics.

Article 37

If the seller has delivered goods before the date for delivery, he may, up to that date, deliver any missing part or make up any deficiency in the quantity of the goods delivered, or deliver goods in replacement of any non-conforming goods delivered or remedy any lack of conformity in the goods delivered, provided that the exercise of this right does not cause the buyer unreasonable inconvenience or unreasonable expense. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

Article 38

(1) The buyer must examine the goods, or cause them to be examined, within as short a period as is practicable in the circumstances.

(2) If the contract involves carriage of the goods, examination may be deferred until after the goods have arrived at their destination.

(3) If the goods are redirected in transit or redispached by the buyer without a reasonable opportunity for examination by him and at the time of the conclusion of the contract the seller knew or ought to have known of the possibility of such redirection or redispach, examination may be deferred until after the goods have arrived at the new destination.

Article 39

(1) The buyer loses the right to rely on a lack of conformity of the goods if he does not give notice to the seller specifying the nature of the lack of conformity within a reasonable time after he has discovered it or ought to have discovered it.

(2) In any event, the buyer loses the right to rely on a lack of conformity of the goods if he does not give the seller notice thereof at the latest within a period of two years from the date on which the goods were actually handed over to the buyer, unless this time-limit is inconsistent with a contractual period of guarantee.

Article 40

The seller is not entitled to rely on the provisions of articles 38 and 39 if the lack of conformity relates to facts of which he knew or could not have been unaware and which he did not disclose to the buyer.

Article 41

The seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party, unless the buyer agreed to take the goods subject to that right or claim. However, if such right or claim is based on industrial property or other intellectual property, the seller's obligation is governed by article 42.

Article 42

(1) The seller must deliver goods which are free from any right or claim of a third party based on industrial property or other intellectual property, of which at the time of the conclusion of the contract the seller knew or could not have been unaware, provided that the right or claim is based on industrial property or other intellectual property:

(a) under the law of the State where the goods will be resold or otherwise used, if it was contemplated by the parties at the time of the conclusion of the contract that the goods would be resold or otherwise used in that State; or

(b) in any other case, under the law of the State where the buyer has his place of business.

(2) The obligation of the seller under the preceding paragraph does not extend to cases where:

(a) at the time of the conclusion of the contract the buyer knew or could not have been unaware of the right or claim; or

(b) the right or claim results from the seller's compliance with technical drawings, designs, formulae or other such specifications furnished by the buyer.

Article 43

(1) The buyer loses the right to rely on the provisions of article 41 or article 42 if he does not give notice to the seller specifying the nature of the right or claim of the third party within a reasonable time after he has become aware or ought to have become aware of the right or claim.

(2) The seller is not entitled to rely on the provisions of the preceding paragraph if he knew of the right or claim of the third party and the nature of it.

Article 44

Notwithstanding the provisions of paragraph (1) of article 39 and paragraph (1) of article 43, the buyer may reduce the price in accordance with article 50 or claim damages, except for loss of profit, if he has a reasonable excuse for his failure to give the required notice.

Section III. Remedies for Breach of Contract by the Seller

Article 45

(1) If the seller fails to perform any of his obligations under the contract or this Convention, the buyer may:

- (a) exercise the rights provided in articles 46 to 52;
- (b) claim damages as provided in articles 74 to 77.

(2) The buyer is not deprived of any right he may have to claim damages by exercising his right to other remedies.

(3) No period of grace may be granted to the seller by a court or arbitral tribunal when the buyer resorts to a remedy for breach of contract.

Article 46

(1) The buyer may require performance by the seller of his obligations unless the buyer has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

(2) If the goods do not conform with the contract, the buyer may require delivery of substitute goods only if the lack of conformity constitutes a fundamental breach of contract and a request for substitute goods is made either in conjunction with notice given under article 39 or within a reasonable time thereafter.

(3) If the goods do not conform with the contract, the buyer may require the seller to remedy the lack of conformity by repair, unless this is unreasonable having regard to all the circumstances. A request for repair must be made either in conjunction with notice given under article 39 or within a reasonable time thereafter.

Article 47

(1) The buyer may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the seller of his obligations.

(2) Unless the buyer has received notice from the seller that he will not perform within the period so fixed, the buyer may not, during that period, resort to any remedy for breach of contract. However, the buyer is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

Article 48

(1) Subject to article 49, the seller may, even after the date for delivery, remedy at his own expense any failure to perform his obligations, if he can do so without unreasonable delay and without causing the buyer unreasonable inconvenience or uncertainty of reimbursement by the seller of expenses advanced by the buyer. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

(2) If the seller requests the buyer to make known whether he will accept performance and the buyer does not comply with the request within a reasonable time, the seller may perform within the time indicated in his request. The buyer may not, during that period of time, resort to any remedy which is inconsistent with performance by the seller.

(3) A notice by the seller that he will perform within a specified period of time is assumed to include a request, under the preceding paragraph, that the buyer make known his decision.

(4) A request or notice by the seller under paragraph (2) or (3) of this article is not effective unless received by the buyer.

Article 49

(1) The buyer may declare the contract avoided:

(a) if the failure by the seller to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or

(b) in case of non-delivery, if the seller does not deliver the goods within the additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47 or declares that he will not deliver within the period so fixed.

(2) However, in cases where the seller has delivered the goods, the buyer loses the right to declare the contract avoided unless he does so:

(a) in respect of late delivery, within a reasonable time after he has become aware that delivery has been made;

(b) in respect of any breach other than late delivery, within a reasonable time:

(i) after he knew or ought to have known of the breach;

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47, or after the seller has declared that he will not perform his obligations within such an additional period; or

(iii) after the expiration of any additional period of time indicated by the seller in accordance with paragraph (2) of article 48, or after the buyer has declared that he will not accept performance.

Article 50

If the goods do not conform with the contract and whether or not the price has already been paid, the buyer may reduce the price in the same proportion as the value that the goods actually delivered had at the time of the delivery bears to the value that conforming goods would have had at that time. However, if the seller remedies any failure to perform his obligations in accordance with article 37 or article 48 or if the buyer refuses to accept performance by the seller in accordance with those articles, the buyer may not reduce the price.

Article 51

(1) If the seller delivers only a part of the goods or if only a part of the goods delivered is in conformity with the contract, articles 46 to 50 apply in respect of the part which is missing or which does not conform.

(2) The buyer may declare the contract avoided in its entirety only if the failure to make delivery completely or in conformity with the contract amounts to a fundamental breach of the contract.

Article 52

(1) If the seller delivers the goods before the date fixed, the buyer may take delivery or refuse to take delivery.

(2) If the seller delivers a quantity of goods greater than that provided for in the contract, the buyer may take delivery or refuse to take delivery of the excess quantity. If the buyer takes delivery of all or part of the excess quantity, he must pay for it at the contract rate.

Chapter III**OBLIGATIONS OF THE BUYER****Article 53**

The buyer must pay the price for the goods and take delivery of them as required by the contract and this Convention.

Section I. Payment of the Price

Article 54

The buyer's obligation to pay the price includes taking such steps and complying with such formalities as may be required under the contract or any laws and regulations to enable payment to be made.

Article 55

Where a contract has been validly concluded but does not expressly or implicitly fix or make provision for determining the price, the parties are considered, in the absence of any indication to the contrary, to have impliedly made reference to the price generally charged at the time of the conclusion of the contract for such goods sold under comparable circumstances in the trade concerned.

Article 56

If the price is fixed according to the weight of the goods, in case of doubt it is to be determined by the net weight.

Article 57

(1) If the buyer is not bound to pay the price at any other particular place, he must pay it to the seller:

- (a) at the seller's place of business; or
- (b) if the payment is to be made against the handing over of the goods or of documents, at the place where the handing over takes place.

(2) The seller must bear any increases in the expenses incidental to payment which is caused by a change in his place of business subsequent to the conclusion of the contract.

Article 58

(1) If the buyer is not bound to pay the price at any other specific time, he must pay it when the seller places either the goods or documents controlling their disposition at the buyer's disposal in accordance with the contract and this Convention. The seller may make such payment a condition for handing over the goods or documents.

(2) If the contract involves carriage of the goods, the seller may dispatch the goods on terms whereby the goods, or documents controlling their disposition, will not be handed over to the buyer except against payment of the price.

(3) The buyer is not bound to pay the price until he has had an opportunity to examine

the goods, unless the procedures for delivery or payment agreed upon by the parties are inconsistent with his having such an opportunity.

Article 59

The buyer must pay the price on the date fixed by or determinable from the contract and this Convention without the need for any request or compliance with any formality on the part of the seller.

Section II. Taking delivery

Article 60

The buyer's obligation to take delivery consists:

- (a) in doing all the acts which could reasonably be expected of him in order to enable the seller to make delivery; and
- (b) in taking over the goods.

Section III. Remedies for Breach Of Contract By The Buyer

Article 61

(1) If the buyer fails to perform any of his obligations under the contract or this Convention, the seller may:

- (a) exercise the rights provided in articles 62 to 65;
- (b) claim damages as provided in articles 74 to 77.

(2) The seller is not deprived of any right he may have to claim damages by exercising his right to other remedies.

(3) No period of grace may be granted to the buyer by a court or arbitral tribunal when the seller resorts to a remedy for breach of contract.

Article 62

The seller may require the buyer to pay the price, take delivery or perform his other obligations, unless the seller has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

Article 63

(1) The seller may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the buyer of his obligations.

(2) Unless the seller has received notice from the buyer that he will not perform within the period so fixed, the seller may not, during that period, resort to any

remedy for breach of contract. However, the seller is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

Article 64

(1) The seller may declare the contract avoided:

(a) if the failure by the buyer to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract; or

(b) if the buyer does not, within the additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, perform his obligation to pay the price or take delivery of the goods, or if he declares that he will not do so within the period so fixed.

(2) However, in cases where the buyer has paid the price, the seller loses the right to declare the contract avoided unless he does so:

(a) in respect of late performance by the buyer, before the seller has become aware that performance has been rendered; or

(b) in respect of any breach other than late performance by the buyer, within a reasonable time:

(i) after the seller knew or ought to have known of the breach; or

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the seller in accordance with paragraph (1) of article 63, or after the buyer has declared that he will not perform his obligations within such an additional period.

Article 65

(1) If under the contract the buyer is to specify the form, measurement or other features of the goods and he fails to make such specification either on the date agreed upon or within a reasonable time after receipt of a request from the seller, the seller may, without prejudice to any other rights he may have, make the specification himself in accordance with the requirements of the buyer that may be known to him.

(2) If the seller makes the specification himself, he must inform the buyer of the details thereof and must fix a reasonable time within which the buyer may make a different specification. If, after receipt of such a communication, the buyer fails to do so within the time so fixed, the specification made by the seller is binding.

Chapter IV PASSING OF RISK

Article 66

Loss of or damage to the goods after the risk has passed to the buyer does not discharge him from his obligation to pay the price, unless the loss or damage is due to an act or omission of the seller.

Article 67

(1) If the contract of sale involves carriage of the goods and the seller is not bound to hand them over at a particular place, the risk passes to the buyer when the goods are handed over to the first carrier for transmission to the buyer in accordance with the contract of sale. If the seller is bound to hand the goods over to a carrier at a particular place, the risk does not pass to the buyer until the goods are handed over to the carrier at that place. The fact that the seller is authorized to retain documents controlling the disposition of the goods does not affect the passage of the risk.

(2) Nevertheless, the risk does not pass to the buyer until the goods are clearly identified to the contract, whether by markings on the goods, by shipping documents, by notice given to the buyer or otherwise.

Article 68

The risk in respect of goods sold in transit passes to the buyer from the time of the conclusion of the contract. However, if the circumstances so indicate, the risk is assumed by the buyer from the time the goods were handed over to the carrier who issued the documents embodying the contract of carriage. Nevertheless, if at the time of the conclusion of the contract of sale the seller knew or ought to have known that the goods had been lost or damaged and did not disclose this to the buyer, the loss or damage is at the risk of the seller.

Article 69

(1) In cases not within articles 67 and 68, the risk passes to the buyer when he takes over the goods or, if he does not do so in due time, from the time when the goods are placed at his disposal and he commits a breach of contract by failing to take delivery.

(2) However, if the buyer is bound to take over the goods at a place other than a place of business of the seller, the risk passes when delivery is due and the buyer is aware of the fact that the goods are placed at his disposal at that place.

(3) If the contract relates to goods not then identified, the goods are considered not to be placed at the disposal of the buyer until they are clearly identified to the contract.

Article 70

If the seller has committed a fundamental breach of contract, articles 67, 68 and 69 do not impair the remedies available to the buyer on account of the breach.

Chapter V

PROVISIONS COMMON TO THE OBLIGATIONS OF THE SELLER AND OF THE BUYER

Section I. Anticipatory Breach and Instalment Contracts

Article 71

(1) A party may suspend the performance of his obligations if, after the conclusion of the contract, it becomes apparent that the other party will not perform a substantial part of his obligations as a result of:

- (a) a serious deficiency in his ability to perform or in his creditworthiness; or
- (b) his conduct in preparing to perform or in performing the contract.

(2) If the seller has already dispatched the goods before the grounds described in the preceding paragraph become evident, he may prevent the handing over of the goods to the buyer even though the buyer holds a document which entitles him to obtain them. The present paragraph relates only to the rights in the goods as between the buyer and the seller.

(3) A party suspending performance, whether before or after dispatch of the goods, must immediately give notice of the suspension to the other party and must continue with performance if the other party provides adequate assurance of his performance.

Article 72

(1) If prior to the date for performance of the contract it is clear that one of the parties will commit a fundamental breach of contract, the other party may declare the contract avoided.

(2) If time allows, the party intending to declare the contract avoided must give reasonable notice to the other party in order to permit him to provide adequate assurance of his performance.

(3) The requirements of the preceding paragraph do not apply if the other party has declared that he will not perform his obligations.

Article 73

(1) In the case of a contract for delivery of goods by instalments, if the failure of one

party to perform any of his obligations in respect of any instalment constitutes a fundamental breach of contract with respect to that instalment, the other party may declare the contract avoided with respect to that instalment.

(2) If one party's failure to perform any of his obligations in respect of any instalment gives the other party good grounds to conclude that a fundamental breach of contract will occur with respect to future instalments, he may declare the contract avoided for the future, provided that he does so within a reasonable time.

(3) A buyer who declares the contract avoided in respect of any delivery may, at the same time, declare it avoided in respect of deliveries already made or of future deliveries if, by reason of their interdependence, those deliveries could not be used for the purpose contemplated by the parties at the time of the conclusion of the contract.

Section II. Damages

Article 74

Damages for breach of contract by one party consist of a sum equal to the loss, including loss of profit, suffered by the other party as a consequence of the breach. Such damages may not exceed the loss which the party in breach foresaw or ought to have foreseen at the time of the conclusion of the contract, in the light of the facts and matters of which he then knew or ought to have known, as a possible consequence of the breach of contract.

Article 75

If the contract is avoided and if, in a reasonable manner and within a reasonable time after avoidance, the buyer has bought goods in replacement or the seller has resold the goods, the party claiming damages may recover the difference between the contract price and the price in the substitute transaction as well as any further damages recoverable under article 74.

Article 76

(1) If the contract is avoided and there is a current price for the goods, the party claiming damages may, if he has not made a purchase or resale under article 75, recover the difference between the price fixed by the contract and the current price at the time of avoidance as well as any further damages recoverable under article 74. If, however, the party claiming damages has avoided the contract after taking over the goods, the current price at the time of such taking over shall be applied instead of the current price at the time of avoidance.

(2) For the purposes of the preceding paragraph, the current price is the price prevailing at the place where delivery of the goods should have been made or, if there is no current price at that place, the price at such other place as serves as a reasonable substitute, making due allowance for differences in the cost of transporting the goods.

Article 77

A party who relies on a breach of contract must take such measures as are reasonable in the circumstances to mitigate the loss, including loss of profit, resulting from the breach. If he fails to take such measures, the party in breach may claim a reduction in the damages in the amount by which the loss should have been mitigated.

Section III. Interest

Article 78

If a party fails to pay the price or any other sum that is in arrears, the other party is entitled to interest on it, without prejudice to any claim for damages recoverable under article 74.

Section IV. Exemptions

Article 79

(1) A party is not liable for a failure to perform any of his obligations if he proves that the failure was due to an impediment beyond his control and that he could not reasonably be expected to have taken the impediment into account at the time of the conclusion of the contract or to have avoided or overcome it or its consequences.

(2) If the party's failure is due to the failure by a third person whom he has engaged to perform the whole or a part of the contract, that party is exempt from liability only if:

(a) he is exempt under the preceding paragraph; and

(b) the person whom he has so engaged would be so exempt if the provisions of that paragraph were applied to him.

(3) The exemption provided by this article has effect for the period during which the impediment exists.

(4) The party who fails to perform must give notice to the other party of the impediment and its effect on his ability to perform. If the notice is not received by the other party within a reasonable time after the party who fails to perform knew or ought to have known of the impediment, he is liable for damages resulting from such non-receipt.

(5) Nothing in this article prevents either party from exercising any right other than to claim damages under this Convention.

Article 80

A party may not rely on a failure of the other party to perform, to the extent that such failure was caused by the first party's act or omission.

Section V. Effects of Avoidance

Article 81

(1) Avoidance of the contract releases both parties from their obligations under it, subject to any damages which may be due. Avoidance does not affect any provision of the contract for the settlement of disputes or any other provision of the contract governing the rights and obligations of the parties consequent upon the avoidance of the contract.

(2) A party who has performed the contract either wholly or in part may claim restitution from the other party of whatever the first party has supplied or paid under the contract. If both parties are bound to make restitution, they must do so concurrently.

Article 82

(1) The buyer loses the right to declare the contract avoided or to require the seller to deliver substitute goods if it is impossible for him to make restitution of the goods substantially in the condition in which he received them.

(2) The preceding paragraph does not apply:

(a) if the impossibility of making restitution of the goods or of making restitution of the goods substantially in the condition in which the buyer received them is not due to his act or omission;

(b) if the goods or part of the goods have perished or deteriorated as a result of the examination provided for in article 38; or

(c) if the goods or part of the goods have been sold in the normal course of business or have been consumed or transformed by the buyer in the course of normal use before he discovered or ought to have discovered the lack of conformity.

Article 83

A buyer who has lost the right to declare the contract avoided or to require the seller to deliver substitute goods in accordance with article 82 retains all other remedies under the contract and this Convention.

Article 84

(1) If the seller is bound to refund the price, he must also pay interest on it, from the date on which the price was paid.

(2) The buyer must account to the seller for all benefits which he has derived from the goods or part of them:

(a) if he must make restitution of the goods or part of them; or

(b) if it is impossible for him to make restitution of all or part of the goods or to make restitution of all or part of the goods substantially in the condition in which he received them, but he has nevertheless declared the contract avoided or required the seller to deliver substitute goods.

Section VI.

Preservation of The Goods

Article 85

If the buyer is in delay in taking delivery of the goods or, where payment of the price and delivery of the goods are to be made concurrently, if he fails to pay the price, and the seller is either in possession of the goods or otherwise able to control their disposition, the seller must take such steps as are reasonable in the circumstances to preserve them. He is entitled to retain them until he has been reimbursed his reasonable expenses by the buyer.

Article 86

(1) If the buyer has received the goods and intends to exercise any right under the contract or this Convention to reject them, he must take such steps to preserve them as are reasonable in the circumstances. He is entitled to retain them until he has been reimbursed his reasonable expenses by the seller.

(2) If goods dispatched to the buyer have been placed at his disposal at their destination and he exercises the right to reject them, he must take possession of them on behalf of the seller, provided that this can be done without payment of the price and without unreasonable inconvenience or unreasonable expense. This provision does not apply if the seller or a person authorized to take charge of the goods on his behalf is present at the destination. If the buyer takes possession of the goods under this paragraph, his rights and obligations are governed by the preceding paragraph.

Article 87

A party who is bound to take steps to preserve the goods may deposit them in a warehouse of a third person at the expense of the other party provided that the expense incurred is not unreasonable.

Article 88

(1) A party who is bound to preserve the goods in accordance with article 85 or 86 may sell them by any appropriate means if there has been an unreasonable delay by

the other party in taking possession of the goods or in taking them back or in paying the price or the cost of preservation, provided that reasonable notice of the intention to sell has been given to the other party.

(2) If the goods are subject to rapid deterioration or their preservation would involve unreasonable expense, a party who is bound to preserve the goods in accordance with article 85 or 86 must take reasonable measures to sell them. To the extent possible he must give notice to the other party of his intention to sell.

(3) A party selling the goods has the right to retain out of the proceeds of sale an amount equal to the reasonable expenses of preserving the goods and of selling them. He must account to the other party for the balance.

PART IV

FINAL PROVISIONS

Article 89

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the depositary for this Convention.

Article 90

This Convention does not prevail over any international agreement which has already been or may be entered into and which contains provisions concerning the matters governed by this Convention, provided that the parties have their places of business in States parties to such agreement.

Article 91

(1) This Convention is open for signature at the concluding meeting of the United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods and will remain open for signature by all States at the Headquarters of the United Nations, New York until 30 September 1981.

(2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the signatory States.

(3) This Convention is open for accession by all States which are not signatory States as from the date it is open for signature.

(4) Instruments of ratification, acceptance, approval and accession are to be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 92

(1) A Contracting State may declare at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession that it will not be bound by Part II of this Convention or that it will not be bound by Part III of this Convention.

(2) A Contracting State which makes a declaration in accordance with the preceding paragraph in respect of Part II or Part III of this Convention is not to be considered a Contracting State within paragraph (1) of article 1 of this Convention in respect of matters governed by the Part to which the declaration applies.

Article 93

(1) If a Contracting State has two or more territorial units in which, according to its constitution, different systems of law are applicable in relation to the matters dealt with in this Convention, it may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention is to extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may amend its declaration by submitting another declaration at any time.

(2) These declarations are to be notified to the depositary and are to state expressly the territorial units to which the Convention extends.

(3) If, by virtue of a declaration under this article, this Convention extends to one or more but not all of the territorial units of a Contracting State, and if the place of business of a party is located in that State, this place of business, for the purposes of this Convention, is considered not to be in a Contracting State, unless it is in a territorial unit to which the Convention extends.

(4) If a Contracting State makes no declaration under paragraph (1) of this article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 94

(1) Two or more Contracting States which have the same or closely related legal rules on matters governed by this Convention may at any time declare that the Convention is not to apply to contracts of sale or to their formation where the parties have their places of business in those States. Such declarations may be made jointly or by reciprocal unilateral declarations.

(2) A Contracting State which has the same or closely related legal rules on matters governed by this Convention as one or more non-Contracting States may at any time declare that the Convention is not to apply to contracts of sale or to their formation where the parties have their places of business in those States.

(3) If a State which is the object of a declaration under the preceding paragraph subsequently becomes a Contracting State, the declaration made will, as from the date on which the Convention enters into force in respect of the new Contracting State, have the effect of a declaration made under paragraph (1), provided that the new Contracting State joins in such declaration or makes a reciprocal unilateral declaration.

Article 95

Any State may declare at the time of the deposit of its instrument of ratification,

acceptance, approval or accession that it will not be bound by subparagraph (1)(b) of article 1 of this Convention.

Article 96

A Contracting State whose legislation requires contracts of sale to be concluded in or evidenced by writing may at any time make a declaration in accordance with article 12 that any provision of article 11, article 29, or Part II of this Convention, that allows a contract of sale or its modification or termination by agreement or any offer, acceptance, or other indication of intention to be made in any form other than in writing, does not apply where any party has his place of business in that State.

Article 97

(1) Declarations made under this Convention at the time of signature are subject to confirmation upon ratification, acceptance or approval.

(2) Declarations and confirmations of declarations are to be in writing and be formally notified to the depositary.

(3) A declaration takes effect simultaneously with the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, a declaration of which the depositary receives formal notification after such entry into force takes effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of its receipt by the depositary. Reciprocal unilateral declarations under article 94 take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the receipt of the latest declaration by the depositary.

(4) Any State which makes a declaration under this Convention may withdraw it at any time by a formal notification in writing addressed to the depositary. Such withdrawal is to take effect on the first day of the month following the expiration of six months after the date of the receipt of the notification by the depositary.

(5) A withdrawal of a declaration made under article 94 renders inoperative, as from the date on which the withdrawal takes effect, any reciprocal declaration made by another State under that article.

Article 98

No reservations are permitted except those expressly authorized in this Convention.

Article 99

(1) This Convention enters into force, subject to the provisions of paragraph (6) of this article, on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date of deposit of the tenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, including an instrument which contains a declaration made under article 92.

(2) When a State ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the tenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention, with the exception of the Part excluded, enters into force in respect of that State, subject to the provisions of paragraph (6) of this article, on the first day of the month following the expiration of twelve months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) A State which ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention and is a party to either or both the Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods done at The Hague on 1 July 1964 (1964 Hague Formation Convention) and the Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods done at The Hague on 1 July 1964 (1964 Hague Sales Convention) shall at the same time denounce, as the case may be, either or both the 1964 Hague Sales Convention and the 1964 Hague Formation Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(4) A State party to the 1964 Hague Sales Convention which ratifies, accepts, approves or accedes to the present Convention and declares or has declared under article 52 that it will not be bound by Part II of this Convention shall at the time of ratification, acceptance, approval or accession denounce the 1964 Hague Sales Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(5) A State party to the 1964 Hague Formation Convention which ratifies, accepts, approves or accedes to the present Convention and declares or has declared under article 92 that it will not be bound by Part III of this Convention shall at the time of ratification, acceptance, approval or accession denounce the 1964 Hague Formation Convention by notifying the Government of the Netherlands to that effect.

(6) For the purpose of this article, ratifications, acceptances, approvals and accessions in respect of this Convention by States parties to the 1964 Hague Formation Convention or to the 1964 Hague Sales Convention shall not be effective until such denunciations as may be required on the part of those States in respect of the latter two Conventions have themselves become effective. The depositary of this Convention shall consult with the Government of the Netherlands, as the depositary of the 1964 Conventions, so as to ensure necessary co-ordination in this respect.

Article 100

(1) This Convention applies to the formation of a contract only when the proposal for concluding the contract is made on or after the date when the Convention enters into force in respect of the Contracting States referred to in subparagraph (1)(a) or the Contracting State referred to in subparagraph (1)(b) of article 1.

(2) This Convention applies only to contracts concluded on or after the date when the Convention enters into force in respect of the Contracting States referred to in subparagraph (1)(a) or the Contracting State referred to in subparagraph (1)(b) of article 1.

Article 101

(1) A Contracting State may denounce this Convention, or Part II or Part III of the Convention, by a formal notification in writing addressed to the depositary.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period after the notification is received by the depositary.

DONE at Vienna, this day of eleventh day of April, one thousand nine hundred and eighty, in a single original, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized by their respective Governments, have signed this Convention.

EK-B: MİLLETLERARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN SÖZLEŞMELER HAKKINDA BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANTLAŞMASI

Bu Antlaşmaya taraf Devletler

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Yeni Milletlerarası Ekonomik Düzen'in kurulmasına ilişkin altıncı özel oturumunda kabul edilmiş olan kararlardaki genel hedefler çerçevesinde,

milletlerarası ticaretin eşitlik ve karşılıklı menfaatler temelinde gelişmesinin Devletler arasındaki dostane ilişkilerin teşvik edilmesinde önemli bir unsur olduğunun bilincinde,

milletlerarası mal satımına ilişkin sözleşmelere uygulanacak ve farklı sosyal, ekonomik ve hukuki sistemleri dikkate alacak yeknesak kuralların kabul edilmesinin

milletlerarası ticarete hukuki engellerin kaldırılmasına yardımcı olacağı ve milletlerarası ticaretin gelişmesini teşvik edeceği inancı içinde, aşağıdakileri kararlaştırmışlardır:

Kısım I
Uygulama Alanı ve Genel Hükümler
Bölüm I
Uygulama Alanı

Madde 1

(1) Bu Antlaşma, işyerleri farklı devletlerde bulunan taraflar arasındaki mal satımı sözleşmelerine,

(a) bu devletlerin âkit devletlerden olması veya

(b) milletlerarası özel hukuk kurallarının âkit bir devletin hukukuna atıf yapması

halinde uygulanır.

(2) Tarafların işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması olgusu sözleşmeden veya sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde gerçekleşmiş olan görüşmelerden veya verilmiş olan bilgilerden anlaşılmadıkça dikkate alınmaz.

(3) Bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adı veya ticarî nitelikte olması dikkate alınır.

Madde 2

Bu Antlaşma aşağıdaki satımlara uygulanmaz:

(a) Kişisel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınması; meğerki satıcı, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmesin ve bilmesi gerekmesin;

(b) Açık artırma yoluyla yapılan satımlar;

(c) Cebri icra veya diğer kanun gereği yapılan satımlar;

(d) Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para;

(e) Gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı;

(f) Elektrik satımı.

Madde 3

(1) İmal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılır; meğerki, bunları sipariş eden taraf imalat veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmiş olsun.

(2) Bu Antlaşma, mal temin eden tarafın ediminin, ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasından oluştuğu sözleşmelere uygulanmaz.

Madde 4

Bu Antlaşma, sadece satım sözleşmesinin kurulmasını ve alıcı ile satıcının böylesi bir sözleşmeden doğan hak ve borçlarını düzenler. Antlaşmada aksine bir düzenleme bulunmadığı sürece, özellikle;

(a) sözleşmenin veya sözleşmenin hükümlerinin veya teamüllerin geçerliliği;

(b) sözleşmenin, satılan malların mülkiyeti üzerindeki olası etkileri düzenlenmemiştir.

Madde 5

Bu Antlaşma satıcının, malların bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına sebep olmasından kaynaklanan sorumluluğuna uygulanmaz.

Madde 6

Taraflar, bu Antlaşmanın uygulanmamasını kararlaştırabilecekleri gibi, 12. madde saklı kalmak şartıyla, hükümlerine istisna getirebilir veya hükümlerinin doğurabileceği etkileri değiştirebilirler.

Bölüm II

Genel Hükümler

Madde 7

(1) Bu Antlaşmanın yorumunda, Antlaşmanın milletlerarası niteliği dikkate alınacağı gibi yeknesak uygulanmasının teşviki ve milletlerarası ticarete dürüstlük kuralının korunması gereği de gözetilir.

(2) Bu Antlaşmada düzenlenen konulara ilişkin olup Antlaşmada açıkça cevaplanmamış sorular Antlaşmanın temelinde yatan genel ilkelere veya bu tür ilkelerin mevcut olmaması halinde milletlerarası özel hukuk kuralları uyarınca uygulanması gereken hukuka göre çözümlenir.

Madde 8

(1) Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde taraflardan birinin beyanları ve diğer davranışları onun iradesine uygun olarak yorumlanır, yeter ki karşı taraf bu iradeyi bilsin veya bilmemesi mümkün olmasın.

(2) Eğer fıkra 1 uygulanamıyorsa, taraflardan birinin beyanları ve diğer davranışları, karşı taraf ile aynı konumda makul bir kişinin aynı koşullarda bunlara vereceği anlama göre yorumlanır.

(3) Taraflardan birinin iradesini veya makul bir kişinin anlayışını tespit edebilmek için özellikle taraflar arasındaki sözleşme görüşmeleri, aralarında oluşmuş alışkanlıklar, teamüller ve tarafların sonraki davranışları da dahil olmak üzere olayın ilgili tüm koşulları dikkate alınır.

Madde 9

(1) Taraflar, uygulanmasını kabul ettikleri teamüller ve aralarında yerleşmiş olan alışkanlıklarla bağlıdır.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, tarafların bildiği veya bilmesi gerektiği ve milletlerarası ticarete aynı tür sözleşmeleri ilgili ticari branşta akdedenler tarafından yaygın olarak bilinen ve düzenli olarak uygulanan teamüllerin sözleşmelerine ve sözleşmenin kurulması aşamasına uygulanmasını zımnen kabul ettikleri varsayılır.

Madde 10

Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde,

(a) taraflardan birinin birden fazla işyerinin olması halinde, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde taraflarca bilinen veya dikkate alınan koşullar değerlendirilerek sözleşme ve sözleşmenin ifası ile en yakın irtibat içinde olan işyeri esas alınır,

(b) taraflardan birinin hiçbir işyerinin olmaması halinde mutlak meskeni esas alınır.

Madde 11

Satım sözleşmesinin kurulması veya ispatı yazılı şekilde yapılmak zorunda olmadığı gibi başka herhangi bir şekil hükmüne de bağlı değildir. Sözleşme, tanık dahil her usulle ispat edilebilir.

Madde 12

Taraflardan birinin işyeri, 96. madde uyarınca beyanda bulunmuş âkit bir devlette bulunduğu takdirde, satım sözleşmesinin kurulmasını, değiştirilmesini veya mutabakatla ortadan kaldırılmasını veya bir icabın, kabulün yahut diğer herhangi bir irade beyanının, yazılı şekilden başka şekilde yapılmasını mümkün kılan bu

Antlaşmanın 11. ve 29. maddesinin veya II. Kısımının hükümleri uygulanmaz. Taraflar bu maddeye istisna getiremeyecekleri gibi maddenin etkilerini de değiştiremezler.

Madde 13

Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde “yazılı” terimi telgraf ve teleksle yapılan bildirimleri de kapsar.

Kısım II

Sözleşmenin Kurulması

Madde 14

(1) Bir veya birden çok belirli kişiye sözleşmenin kurulması için yöneltilen bir teklif, yeterince kesin olması ve teklifte bulunanın, kabul halinde bağlanma iradesini yansıtmaması durumunda icap sayılır. Malların saptandığı ve açık veya örtülü olarak miktar ve semenin belirlendiği veya belirlenmesi için gerekli düzenlemenin yapıldığı teklifler yeterince kesin sayılır.

(2) Belirli olmayan kişilere yöneltilmiş teklif sadece icaba davet sayılır; meğerki, teklifte bulunan aksini açıkça belirtmiş olsun.

Madde 15

(1) İcap muhataba vardığı anda hükümlerini doğurur.

(2) İcap geri alınamaz nitelikte olsa bile, geri alma beyanının muhataba, icaptan önce veya icapla aynı anda varması halinde geri alınabilir.

Madde 16

(1) İcapta bulunanın geri alma beyanı, muhatabın kabul beyanını göndermesinden önce muhataba ulaşmış olmak koşuluyla, icap, sözleşme kuruluncaya kadar geri alınabilir.

(2) Ancak;

(a) icapta kabul için kesin bir süre öngörülmüş veya icabın geri alınmaz olduğu başka bir şekilde ifade edilmişse veya

(b) muhatap açısından icabın geri alınamaz olduğuna güvenmek makul sayılabiliyorsa ve muhatap bu icaba güvenerek hareket etmişse icap geri alınamaz.

Madde 17

İcap geri alınamaz olsa bile, red beyanı icapta bulunana vardığı anda hükmünü yitirir.

Madde 18

(1) Muhatabın icaba onay verdiğini ifade eden herhangi bir beyanı veya diğer davranışı kabul hükmündedir. Susma veya eylemsizlik tek başına kabul sayılmaz.

(2) Bir icabın kabulü, kabul açıklamasının icapta bulunana varması anında hüküm doğurur. Bir kabul, kabul açıklamasının icapta bulunana, tespit ettiği süre içinde veya süre tespit edilmemesi halinde, icapta bulunan tarafından kullanılan iletişim araçlarının hızı da dahil olmak üzere işlemin koşulları dikkate alındığında, makul bir süre içinde ulaşmazsa, hüküm doğurmaz. Aksi hal ve şartlardan anlaşılmadıkça sözlü icap derhal kabul edilmelidir.

(3) Ancak taraflar arasında yerleşmiş alışkanlıklar, teamüller veya icap nedeniyle, muhatap, icapta bulunana haber vermeksizin malın gönderilmesi veya semenin ödenmesi gibi bir eylem icra etmek suretiyle muvafakatini ifade etmişse, kabul, fıkra 2’de öngörülen müddet içinde yapılmak kaydıyla eylem anından itibaren hüküm doğurur.

Madde 19

(1) Bir icabın kabulüne yönelik, fakat eklemeler, sınırlamalar veya başkaca değişiklikler içeren cevap, icabın reddi olup bir karşı icap oluşturur.

(2) Buna karşılık, kabul beyanı oluşturması düşünülen, fakat icabın şartlarını esaslı olarak değiştirmeyen eklemeler veya sapmalar içeren icaba yönelik cevap, kabul sayılır; meğerki icapta bulunan, haklı bir gecikme olmaksızın bu uyumsuzluklara sözlü olarak itiraz etmiş veya bu yönde bir bildirim göndermiş olsun. Bunu yapmadığı takdirde icabın şartları kabul beyanındaki değişikliklerle birlikte sözleşmenin içeriğini oluşturur.

(3) Özellikle, semene, ödemeye, malların kalitesi ve miktarına, teslim yeri ve zamanına, taraflardan birinin diğerine karşı sorumluluğunun kapsamına veya uyumsuzlukların çözümüne ilişkin tamamlayıcı veya farklı hükümler icabın şartlarını esaslı şekilde değiştirmiş sayılır.

Madde 20

(1) Bir telgraf veya mektupta icapta bulunan kimse tarafından belirlenmiş olan kabul süresi, telgrafın gönderilmek üzere verildiği tarihten veya mektupta gösterilen tarihten veya bu yoksa zarf üzerindeki tarihten itibaren işlemeye başlar. Telefon, teleks veya eşzamanlı diğer haberleşme araçları yoluyla icapta bulunan tarafından belirtilen kabul süresi icabın muhataba vardığı andan itibaren işlemeye başlar.

(2) Kabul süresi içine düşen resmi tatil veya iş günü dışındaki günler bu sürenin hesabına dahil edilir. Ancak, kabul bildirimini, sürenin son gününün icapta bulunanın işyerinin bulunduğu yerde resmi tatil veya işgünü dışındaki günlerden birine rastlaması nedeniyle, icapta bulunanın adresine teslim edilmezse süre, takip eden ilk iş gününe uzar.

Madde 21

(1) Gecikmiş bir kabul ancak icapta bulunanın gecikmeksizin muhatabı bu yönde sözlü olarak haberdar etmesi veya bu içerikli bir bildirim göndermesi halinde kabul gibi hüküm doğurur.

(2) Gecikmiş bir kabul içeren mektup veya başkaca yazılı belgeden, gereğince iletilmiş olsaydı, icapta bulunana zamanında ulaşacak koşullarda yollanmış olduğu anlaşılıyorsa, gecikmiş kabul de geçerli bir kabul gibi hüküm doğurur; meğerki, icapta bulunan, icabını düşmüş addettiğini muhataba gecikmeksizin sözlü olarak bildirmiş veya bu içerikli bir bildirim göndermiş olsun.

Madde 22

Geri alma beyanı, icapta bulunana, kabulün hüküm doğurma anından önce veya aynı anda varmışsa kabul beyanı geri alınabilir.

Madde 23

Kabul beyanının, bu Antlaşmaya uygun olarak hüküm doğurduğu anda sözleşme kurulmuş sayılır.

Madde 24

Antlaşmanın bu Kısımının amacı çerçevesinde; icap, kabul beyanı ve diğer tüm irade açıklamaları muhataba sözlü olarak yapıldıkları veya diğer herhangi bir yoldan şahsen kendisine veya işyerine veya posta adresine, bunlar da yoksa, mutat meskenine teslim edildiklerinde "varmış" sayılırlar.

Kısım III

Malların Satımı

Bölüm I

Genel Hükümler

Madde 25

Taraflardan birinin sözleşme ihlâli, diğer tarafı, sözleşme uyarınca beklemekte haklı olduğu şeyden önemli ölçüde yoksun bırakacak bir olumsuzluğa sebep oluyorsa, esastır; meğerki, böyle bir sonucu sözleşmeyi ihlâl eden taraf öngörmemiş ve aynı konum ve koşullar içindeki makul bir kişi de öngöremeyecek olsun.

Madde 26

Sözleşmenin ortadan kaldırılması beyanı, ancak diğer tarafa bildirimle yapılması halinde hüküm ifade eder.

Madde 27

Antlaşmanın bu Kısımında açıkça aksi düzenlenmedikçe, sözleşme taraflarından birinin bu Kısma uygun bildirim, talep veya diğer bir açıklaması koşullara uygun araçlarla yapılmışsa, bu açıklamanın iletimindeki bir gecikme veya hata veya ulaşmamış olması açıklamada bulunan tarafı ona dayanmak hakkından yoksun bırakmaz.

Madde 28

Antlaşma hükümleri uyarınca taraflardan biri diğer tarafın belirli bir yükümlülüğü ifa etmesini talep hakkına sahip ise, mahkemenin aynen ifaya hükmetmesi ancak, bu Antlaşmanın uygulama alanına girmeyen benzer satım sözleşmelerinde kendi hukukuna göre de aynen ifaya hükmedecek olması halinde mümkündür.

Madde 29

(1) Bir sözleşme, tarafların salt anlaşması ile değiştirilebilir veya sona erdirilebilir.

(2) Her türlü değişiklik veya sona erdirmeye anlaşmasının, yazılı yapılması gerektiği hükmünü içeren yazılı bir sözleşme, başka şekilde bir anlaşmayla değiştirilemez veya ortadan kaldırılamaz. Ancak taraflardan biri, kendi davranışı ile diğer tarafın bu davranışa güven duymasına yol açtığı ölçüde bu hükme dayanamaz.

Bölüm II

Satıcının Yükümlülükleri

Madde 30

Satıcı sözleşmede ve bu Antlaşmada öngörüldüğü şekilde malları teslim etmek, onlara ilişkin belgeleri vermek ve malların mülkiyetini geçirmekle yükümlüdür.

Ayrım I

Malların Teslimi ve Belgelerin Verilmesi

Madde 31

Satıcı malları belirli başka bir yerde teslim etmek zorunda değilse, teslim borcu aşağıdaki gibidir:

a) satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa, malları alıcıya ulaştırılmaları için ilk taşıyıcıya vermek;

b) önceki bendin kapsamına girmeyen hallerde; sözleşmenin, ferden belirlenmiş mallara veya belirli bir stoktan karşılanacak nev'en belirlenmiş mallara veya imal edilecek veya üretilecek mallara ilişkin olması ve tarafların sözleşmenin kurulduğu sırada malların belirli bir yerde bulunduğunu veya orada imal edileceğini yahut üretileceğini bilmeleri durumunda malları bu yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak;

c) diğer hallerde, sözleşmenin kurulduğu sırada satıcının işyerinin bulunduğu yerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak.

Madde 32

(1) Satıcı, sözleşmeye veya bu Antlaşmaya uygun olarak, malları bir taşıyıcıya vermiş ancak mallar, üzerlerine ayırt edici bir işaret konulmak suretiyle, taşıma belgeleriyle veya başka herhangi bir şekilde açıkça sözleşmeye tahsis edilmemişse, satıcının göndermeyi alıcıya bildirmesi ve malları özel olarak belirlemesi gerekir.

(2) Satıcı, malların taşınmasını sağlamayı üstlenmiş ise, taşımanın kararlaştırılan yere kadar, koşulların gerektirdiği nakil araçlarıyla ve böyle bir naklin mutlak şartlarına uygun bir biçimde gerçekleşmesi için gerekli sözleşmeleri yapmak zorundadır.

(3) Satıcı, malların taşınması ile ilgili sigortayı yaptırmak zorunda değilse, alıcının talebi üzerine, onun böyle bir sigortayı yaptırmak için ihtiyaç duyacağı mevcut bütün bilgileri alıcıya vermek zorundadır.

Madde 33

Satıcı malları

(a) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir tarih varsa bu tarihte;

(b) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir zaman dilimi varsa, koşullardan tarih saptama yetkisinin alıcıda olduğu anlaşılmadıkça, bu zaman dilimi içinde herhangi bir anda;

(c) diğer tüm hallerde, sözleşmenin kurulmasından itibaren makul bir süre içinde

teslim etmek zorundadır.

Madde 34

Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları sözleşmede öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir. Belgelerin erken verilmesi halinde, satıcı, belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, belgelerdeki tüm sözleşmeye aykırılıkları gidermek hakkına sahiptir, yeter ki bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır.

Ayrım II

Malların Sözleşmeye Uygunluğu ve Üçüncü Kişilerin Hak veya Talepleri

Madde 35

(1) Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü sözleşmede öngörülen malları, sözleşmede belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır.

(2) Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, mallar ancak aşağıdaki hallerde sözleşmeye uygun sayılırlar:

(a) aynı türden malların mutlak olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler;

(b) sözleşmenin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılsın;

(c) satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler;

(d) ilgili türden mallar için mutlak sayılan şekilde veya böyle mutlak bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler.

(3) Alıcının sözleşmenin kurulması anında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı sözleşmeye aykırılıklardan satıcı, fıkra 2'nin (a) ilâ (d) bendleri çerçevesinde sorumlu değildir.

Madde 36

(1) Satıcı, hasarın alıcıya geçtiği anda mevcut olan sözleşmeye aykırılıktan, sözleşmeye aykırılık bu andan sonra belirgin hale gelmiş olsa dahi, sözleşme ve bu Antlaşma uyarınca sorumludur.

(2) Satıcı, fıkra 1’de belirtilen andan sonra ortaya çıkan ve malların belirli bir süre için, mutad amaçlarına veya belirli bir amaca elverişli kalacağı veya belirli nitelikleri veya özellikleri muhafaza edeceği konusundaki garantinin ihlâli de dahil olmak üzere herhangi bir yükümlülüğünün ihlâline dayanan sözleşmeye aykırılıktan sorumludur.

Madde 37

Malların teslim tarihinden önce teslim edilmesi halinde satıcı, teslim tarihine kadar, eksik bölümleri veya eksik kalan miktarı teslim edebilir veya sözleşmeye uygun olmayan malları ikame eden yeni mallar teslim edebilir veya malların diğer sözleşmeye aykırılıklarını giderebilir; yeter ki, bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmet veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır.

Madde 38

(1) Alıcı, malları, koşulların izin verdiği ölçüde kısa bir süre içerisinde muayene etmek veya ettirmek zorundadır.

(2) Sözleşme, malların taşınmasını gerektiriyorsa, muayene, malların varma yerine ulaşması sonrasına ertelenebilir.

(3) Mallar alıcı tarafından, muayene etmek için yeterli imkâna sahip olmaksızın, taşıma halindeyken başka bir yere yönlendirilir veya onun tarafından başka bir yere gönderilirse ve satıcı sözleşme kurulurken böyle bir yönlendirme veya başka yere gönderme ihtimalini biliyor veya bilmesi gerekiyor idiyse, muayene, malların yeni varma yerine ulaşması sonrasına ertelenebilir.

Madde 39

(1) Alıcı, bir sözleşmeye aykırılık saptadığı veya saptaması gerektiği tarihten itibaren makul bir süre içinde satıcıya, sözleşmeye aykırılığı türünü de belirterek bildirmezse, bu sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybeder.

(2) Her halde, alıcı, malların fiilen kendisine verildiği tarihten itibaren en geç iki yıllık bir süre içinde sözleşmeye aykırılığı satıcıya bildirmezse, bu sözleşmeye aykırılığa dayanma hakkını kaybeder; meğerki, bu süre sözleşmesel bir garanti süresiyle bağdaşmıyor olsun.

Madde 40

Sözleşmeye aykırılık, satıcının bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı ve alıcıya açıklamadığı olgulara dayanıyorsa, satıcı 38 ve 39. madde hükümlerine dayanamaz.

Madde 41

Satıcı, üçüncü kişilerin her türlü hak ve taleplerinden ari mallar teslim etmek zorundadır, meğerki, alıcı bu hak ve taleplere konu malları almayı kabul etmiş olsun. Bununla birlikte, bu hak veya talep sınaî ya da diğer bir fikrî mülkiyete dayanmaktaysa, satıcının borcu 42. maddeye tabidir.

Madde 42

(1) Satıcı, üçüncü kişilere ait sınaî veya diğer bir fikrî mülkiyete dayanan ve sözleşmenin akdedilmesi sırasında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı hak veya taleplerden ari mallar teslim etmek zorundadır, şu şartla ki, hak ya da talep,

(a) malların yeniden satılacağı veya diğer bir şekilde kullanılacağı devletin hukukuna göre mevcut olan bir sınaî veya fikrî mülkiyete dayansın ve taraflar sözleşmenin kurulması sırasında malların bu devlette yeniden satılacağını veya kullanılacağını hesaba katmış olsun; veya

(b) bunun dışındaki her halde, alıcının işyerinin bulunduğu devletin hukukuna göre mevcut olan bir sınaî veya fikri mülkiyete dayansın.

(2) Satıcının fıkra 1 uyarınca yükümlülüğü,

(a) sözleşmenin kurulduğu anda alıcının hakkı ya da talebi bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı halleri; veya

(b) hak ya da talebin, alıcının, satıcının kullanımına sunduğu teknik çizim, tasarım, veya başkaca veriden kaynaklandığı halleri kapsamaz.

Madde 43

(1) Alıcı, üçüncü kişinin hakkını ya da talebini öğrendikten veya öğrenmesi gerektiği andan itibaren, makul bir süre içinde satıcıya bu hak veya talebin mahiyetini belirten bir bildirimde bulunmazsa 41. veya 42. madde hükümlerine dayanma hakkını kaybeder.

(2) Satıcı, üçüncü kişinin hakkını ya da talebini ve bunun mahiyetini biliyor idiyse fıkra 1'e dayanamaz.

Madde 44

Alıcının, gerekli bildirimi yapmama konusunda makul bir özrü varsa, 39. maddenin 1. fıkrası ile 43. maddenin 1. fıkrası hükümlerine bakılmaksızın 50. madde uyarınca semende indirim yapması veya yoksun kalınan kâr dışındaki zararının tazminini talep etmesi mümkündür.

Ayrım III

Sözleşmenin Satıcı Tarafından İhlâli Halinde Alıcının Sahip Olduğu Hukukî İmkânlar

Madde 45

(1) Satıcı, sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmezse, alıcı:

(a) Madde 46 ilâ 52'de öngörülen haklarını kullanabilir.

(b) Madde 74 ilâ 77'de öngörülen tazminatı talep edebilir.

(2) Alıcı diğer hukukî imkânlardan yararlanmakla tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

(3) Alıcı, sözleşmenin ihlâl edilmesi halinde sahip olduğu hukukî imkânlardan birine başvurduğu takdirde, satıcıya, bir mahkeme veya hakem tarafından ek süre tanınmaz.

Madde 46

(1) Alıcı, satıcıdan yükümlülüklerini ifa etmesini talep edebilir, meğerki bu talebiyle bağdaşmayan bir hukukî imkândan yararlanmış olsun.

(2) Mallar sözleşmeye uygun değilse, alıcı ancak bu uygunsuzluğun sözleşmeye esaslı bir aykırılık oluşturması ve 39. madde uyarınca yapılacak bildirimle veya bildirimden itibaren makul bir süre içinde talepte bulunması halinde ikame mal teslimini isteyebilir.

(3) Mallar sözleşmeye uygun değilse, alıcı, satıcıdan sözleşmeye aykırılığın onarım yoluyla giderilmesini isteyebilir; meğerki tüm koşullar gözönüne alındığında bu, makul olmayan bir talep oluştursun. Onarım talebi 39. madde uyarınca yapılacak bildirimle veya bildirimden itibaren makul bir süre içinde yöneltilmelidir.

Madde 47

(1) Alıcı satıcıya, yükümlülüklerini ifa etmesi için makul uzunlukta ek bir süre tanıyabilir.

(2) Bu süre içinde yükümlülüklerini ifa etmeyeceği konusunda satıcıdan bir bildirim almadıkça, alıcı, bu ek süre içinde, sözleşmeye aykırılık halinde sahip olduğu hukukî imkânlardan hiçbirine başvuramaz. Ancak bu yüzden alıcı, gecikmiş ifa nedeniyle tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

Madde 48

(1) 49. madde saklı kalmak üzere satıcı, yükümlülüklerinin ifasına ilişkin her türlü eksikliği, masrafları kendisine ait olmak üzere teslim tarihinden sonra da giderebilir; yeter ki bu, makul olmayan bir gecikmeye yol açmasın ve alıcı için, makul olmayan zahmete veya onun tarafından yapılan masrafların satıcı tarafından karşılanmayacağı konusunda bir tereddüde sebep olmasın. Ancak, alıcının bu Antlaşma uyarınca tazminat talep etmeye ilişkin her türlü hakkı saklıdır.

(2) Satıcı, alıcıdan, ifayı kabul edip etmeyeceğini kendisine açıklamasını talep ederse ve alıcı makul bir süre içinde bu talebe cevap vermezse, satıcı, talebinde ifade ettiği süre içinde ifayı gerçekleştirebilir. Alıcı bu süre içinde, satıcının ifası ile bağdaşmayacak bir hukukî imkâna başvuramaz.

(3) Satıcının belirli bir süre içinde ifa edeceğine ilişkin bildirimının, fıkra 2 uyarınca, alıcının kararını açıklamasına ilişkin bir talep içerdiği varsayılır.

(4) Satıcının 2. veya 3. fıkra çerçevesindeki talep veya bildirimleri alıcıya ulaşmış olmadıkça hüküm doğurmaz.

Madde 49

(1) Alıcı aşağıdaki durumlarda sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir:

(a) Satıcının sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmemesi sözleşmeye esaslı bir aykırılık oluşturuyorsa veya

(b) Teslim etmeme durumunda satıcı, alıcı tarafından 47. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş ek süre içinde malları teslim etmez veya verilmiş süre içinde bunları teslim etmeyeceğini açıklarsa.

(2) Ancak, satıcının malları teslim ettiği hallerde alıcı, sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkını yitirir; meğerki

(a) gecikmiş teslim halinde, teslimin yapıldığını öğrendiği andan itibaren makul bir süre içinde sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun,

(b) gecikmiş teslimden farklı bir sözleşmeye aykırılık halinde,

(i) bu aykırılığı bildiği veya bilmesi gerektiği andan itibaren;

(ii) alıcı tarafından 47. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş herhangi bir ek sürenin geçmesinden sonra veya satıcının bu ek süre içinde yükümlülüklerini yerine getirmeyeceğini açıklamasından sonra; veya

(iii) satıcı tarafından 48. maddenin 2. fıkrası uyarınca belirlenmiş sürenin tamamlanmasından sonra veya alıcının ifayı kabul etmeyeceğini açıklamasından sonra;

sözleşmenin ortadan kalktığını makul bir süre içinde beyan etmiş olsun.

Madde 50

Malların sözleşmeye uygun olmaması durumunda semen ödenmiş olsun veya olmasın alıcı semeni, fiilen teslim edilen malların teslim anındaki değeri ile sözleşmeye uygun malların aynı andaki değeri arasındaki farkla orantılı olarak indirebilir. Ancak satıcı 37. veya 48. maddeler uyarınca yükümlülüklerinin ifasındaki bütün eksiklikleri giderirse veya alıcı, satıcının bu maddelere uygun olarak yaptığı ifayı red ederse, alıcı semeni indiremez.

Madde 51

(1) Satıcı malların yalnızca bir kısmını teslim etmiş ise veya teslim edilmiş malların yalnızca bir kısmı sözleşmeye uygun ise, 46 ilâ 50. maddeler eksik veya sözleşmeye uygun olmayan kısım için uygulanır.

(2) Eksik veya sözleşmeye uygun olmayan ifanın sözleşmeye esaslı aykırılık teşkil etmesi halinde alıcı sözleşmenin tamamının ortadan kalktığını beyan edebilir.

Madde 52

(1) Satıcı, malları belirlenen tarihten önce teslim ederse, alıcı bu teslimi kabul veya red edebilir.

(2) Satıcı, sözleşmede belirtilenden daha fazla miktarda mal teslim ederse, alıcı bu fazla miktarı kabul veya red edebilir. Alıcı, fazlayı kısmen veya tamamen teslim alırsa, bunun için sözleşmede öngörülen fiyat üzerinden ödeme yapması gerekir.

Bölüm III **Alıcının Yükümlülükleri**

Madde 53

Alıcı, sözleşme ve bu Antlaşmanın gerektirdiği şekilde semeni ödemek ve malları teslim almakla yükümlüdür.

Ayrım I **Semenin Ödenmesi**

Madde 54

Alıcının semeni ödeme borcu, sözleşmede veya mevzuatta öngörülmüş olan, semenin ödenmesini sağlayacak önlemleri almayı ve formaliteleri gerçekleştirmeyi içerir.

Madde 55

Sözleşme, açıkça veya örtülü olarak semen belirlenmeksizin veya semenin belirlenmesini sağlayacak bir düzenleme içermeksizin geçerli olarak kurulmuşsa, aksine herhangi bir emare bulunmadıkça, tarafların sözleşmenin kurulduğu anda ilgili ticari branşta benzer koşullarda satılan aynı türden mallar için uygulanan cari fiyata örtülü olarak gönderme yapmış oldukları varsayılır.

Madde 56

Semen, malların ağırlığına göre belirlenmişse, şüphe halinde, net ağırlık esas alınarak saptanır.

Madde 57

(1) Alıcı semeni belirli başka bir yerde ödemekle yükümlü değil ise, bunu satıcıya:

(a) onun işyerinde, veya

(b) ödemenin, malların veya belgelerin verilmesi karşılığında yapılması gerekiyor ise, verme yerinde ödemelidir.

(2) Sözleşmenin kuruluşundan sonraki iş yeri değişikliğinden kaynaklanan ödemeye ilişkin ek masrafları satıcı taşır.

Madde 58

(1) Alıcının semeni belirli başka bir anda ödeme yükümlülüğü yoksa, satıcının sözleşme veya bu Antlaşma uyarınca malları veya malları temsil eden belgeleri tasarrufuna hazır bulundurduğu anda ödemeyi yapması gerekir. Satıcı, malların veya belgelerin verilmesini, ödemenin yapılması koşuluna bağlayabilir.

(2) Sözleşme, malların taşınmasını gerektiriyorsa, satıcı göndermeyi, malların veya malları temsil eden belgelerin alıcıya ancak semenin ödenmesi karşılığında verilmesi koşulu ile gerçekleştirebilir.

(3) Alıcı, semeni, malları muayene olanağına sahip olmadan önce ödemekle yükümlü değildir, meğerki taraftarca üzerinde anlaşılmış olan teslim veya ödeme usulleri buna olanak tanımasın.

Madde 59

Alıcı, satıcının hiçbir talebine veya başka bir formaliteye uymasına gerek olmaksızın, sözleşmede tespit edilen veya sözleşme ve bu Antlaşma uyarınca belirlenebilen tarihte semeni ödemelidir.

Ayrım II
Teslim Alma

Madde 60

Alıcının teslim alma borcu

(a) satıcının teslimi gerçekleştirebilmesi için kendisinden makul olarak beklenebilecek her türlü eylemde bulunmayı ve

(b) malları fiilen devralmayı

kapsar.

Ayrım III

Sözleşmenin Alıcı Tarafından İhlali Halinde Satıcının Sahip Olduğu Hukukî İmkânlar

Madde 61

(1) Alıcı sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmemezse, satıcı:

(a) Madde 62 ilâ 65'te öngörülen hakları kullanabilir.

(b) Madde 74 ilâ 77'de öngörülen tazminatı talep edebilir.

(2) Satıcı diğer hukuki imkânlardan yararlanmakla tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

(3) Satıcı, sözleşmenin ihlal edilmesi halinde sahip olduğu hukuki imkânlardan birine başvurduğu takdirde, alıcıya, bir mahkeme veya bir hakem tarafından ek süre tanınmaz.

Madde 62

Satıcı alıcıdan semeni ödemesini, malları teslim almasını veya diğer yükümlülüklerini ifa etmesini talep edebilir, meğerki bu taleplerle bağdaşmayan bir hukuki imkândan yararlanmış olsun.

Madde 63

(1) Satıcı alıcıya, yükümlülüklerini ifa etmesi için makul uzunlukta ek bir süre verebilir.

(2) Bu süre içinde yükümlülüklerini ifa etmeyeceği konusunda alıcıdan bir bildirim almadıkça, satıcı, bu ek süre içinde, sözleşmeye aykırılık halinde sahip olduğu hukukî imkânlardan hiçbirine başvuramaz. Ancak bu yüzden satıcı, gecikmiş ifa nedeniyle tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

Madde 64

(1) Satıcı aşağıdaki durumlarda sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir:

(a) Alıcının sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmemesi sözleşmeye esaslı bir aykırılık oluşturuyorsa, veya

(b) Alıcı, satıcı tarafından 63. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş ek süre içinde semeni ödeme borcunu yerine getirmez veya malları teslim almaz veya verilmiş süre içinde bunu yapmayacağını açıklarsa.

(2) Ancak, alıcının semeni ödediği hallerde, satıcı, sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etme hakkını yitirir; meğerki

(a) alıcının gecikmiş ifası halinde, ifanın gerçekleşmiş olduğunu öğrenmeden önce sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun, veya

(b) alıcının gecikmiş ifa dışındaki bir sözleşmeye aykırılığı halinde,

(i) bu aykırılığı bildiği veya bilmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde veya

(ii) satıcı tarafından 63. maddenin 1. fıkrası uyarınca verilmiş herhangi bir ek sürenin geçmesinden sonra veya alıcının bu ek süre içinde yükümlülüklerini yerine getirmeyeceğini açıklamasından sonra makul bir süre içinde sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmiş olsun.

Madde 65

(1) Sözleşme uyarınca malların şeklini, ölçüsünü veya diğer niteliklerini alıcının belirlemesi gerekiyor ise ve alıcı bu belirlemeyi kararlaştırılan tarihte veya satıcının talebinin ulaşmasından itibaren makul bir süre içinde yapmamışsa, satıcı, sahip olduğu diğer haklara halel gelmeksizin, alıcının, kendisi tarafından bilinebilecek ihtiyaçlarına göre bu belirlemeyi bizzat yapabilir.

(2) Satıcı belirlemeyi bizzat yaparsa, bunun ayrıntıları hakkında alıcıyı bilgilendirmesi ve ona farklı bir belirleme yapması için makul bir süre tanıması gerekir. Alıcı, satıcının açıklamasının ulaşmasından sonra, bu olanağı, verilmiş süre içinde kullanmazsa, satıcı tarafından yapılmış belirleme bağlayıcı olur.

Bölüm IV Hasarın İntikali

Madde 66

Hasarın alıcıya geçmesinden sonra malların zayi olması veya zarar görmesi, alıcıyı semeni ödeme yükümlülüğünden kurtarmaz, meğerki, ziya veya zarar satıcının bir eyleminden veya eylemsizliğinden kaynaklansın.

Madde 67

(1) Satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve satıcı malları belirli bir yerde vermeye mecbur değilse hasar, malların, alıcıya ulaştırılması amacıyla, satım sözleşmesine uygun olarak ilk taşıyıcıya verilmesi ile alıcıya geçer. Satıcının malları belirli bir yerde taşıyıcıya vermesi gerekiyorsa malların o yerde taşıyıcıya verilmesine kadar hasar alıcıya geçmez. Satıcının malları temsil eden belgeleri alıkoyma hakkı olsa bile, bu, hasarın intikaline etki etmez.

(2) Ancak mallar, üzerlerindeki ayırt edici işaretler, taşıma belgeleri, alıcıya yapılacak bildirim veya diğer herhangi bir yolla açıkça sözleşmeye tahsis edilmediği sürece hasar alıcıya geçmez.

Madde 68

Taşıma halindeyken satılan mallara ilişkin hasar, satım sözleşmesinin kurulduğu andan itibaren alıcıya geçer. Ancak koşulların haklı göstermesi durumunda, taşıma sözleşmesine ilişkin belgeleri düzenleyen taşıyıcıya malların verilmesi anında hasar alıcı tarafından üstlenilir. Buna karşılık, satım sözleşmesinin akdi anında malın zayi olduğunu veya zarar gördüğünü satıcının bildiği veya bilmesi gerektiği hallerde bu bilgiyi alıcıya açıklamamışsa ziya veya zarar rizikosunu satıcı taşır.

Madde 69

(1) Madde 67 ve 68 kapsamına girmeyen hallerde hasar, alıcının malları teslim aldığı anda, veya malları zamanında teslim almaması halinde, malın tasarrufuna hazır bulundurulduğu ve teslim almayarak sözleşmeye aykırı bir davranışta bulunduğu andan itibaren alıcıya geçer.

(2) Ancak alıcının, satıcının işyerinden farklı bir yerde malı teslim almasının öngörüldüğü hallerde hasar, teslim borcunun muaccel olduğu ve alıcının, o yerde malların tasarrufuna hazır bulundurulduğundan haberdar olduğu anda intikal eder.

(3) Sözleşmenin, henüz ayırdedilmemiş mallara ilişkin olması halinde bunların ancak açıkça sözleşmeye tahsis edilmesi ile alıcının tasarrufuna hazır bulundurulduğu kabul edilir.

Madde 70

Satıcı sözleşmeyi esaslı şekilde ihlâl etmişse, 67, 68 ve 69. madde hükümleri, alıcının ihlâl dolayısıyla sahip olduğu hukukî imkânlarla hâlel vermez.

Bölüm V**Satıcının ve Alıcının Yükümlülüklerine İlişkin Ortak Hükümler****Ayrım I****Öne Alınmış Sözleşmeye Aykırılıklar ve Art Arda Teslimli Sözleşmeler****Madde 71**

(1) Taraflardan biri, sözleşmenin kurulmasından sonra, karşı tarafın;
 (a) ifa veya ödeme kabiliyetindeki ciddi bir yetersizlik nedeniyle, veya
 (b) sözleşmeyi ifaya hazırlanmasındaki veya sözleşmenin ifası sırasındaki davranışları nedeniyle yükümlülüklerinin esaslı bir kısmını ifa etmeyeceğinin anlaşılması durumunda, kendi yükümlülüklerinin ifasını askıya alabilir.

(2) Satıcı, I. fıkradaki nedenlerin ortaya çıkmasından önce, malları göndermiş olduğu takdirde, malların alıcıya verilmesini, alıcının elinde kendisine bu malları edinme hakkı veren bir belge bulunsa dahi engelleyebilir. Bu fıkra hükümleri, sadece alıcı ve satıcı arasında mallar üzerindeki haklara ilişkindir.

(3) Malların gönderilmesinden önce veya sonra sözleşmenin ifasını askıya alan taraf, askıya alma keyfiyetini derhal karşı tarafa bildirmek ve karşı tarafın sözleşmeyi ifa edeceğine dair yeterli teminat göstermesi durumunda ifaya devam etmek zorundadır.

Madde 72

(1) Sözleşmenin ifa tarihinden önce, taraflardan birinin sözleşmeyi esaslı şekilde ihlâl edeceği aşıkâr ise, diğer taraf sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir.

(2) Sözleşmenin ortadan kalktığını beyan etmek niyetinde olan taraf, süre elverdiği takdirde karşı tarafa, yükümlülüklerinin ifasına dair yeterli teminat göstermesine olanak tanımak amacıyla, keyfiyete ilişkin makul bir bildirimde bulunmalıdır.

(3) Karşı taraf yükümlülüklerini ifa etmeyeceğini beyan ettiği takdirde 2. fıkra hükümleri uygulanmaz.

Madde 73

(1) Malların art arda teslim edilmesinin öngörüldüğü bir sözleşmede, taraflardan birinin münferit teslimatlardan birine dair yükümlülüklerini ifa etmemesinin bu teslimata dair sözleşmenin esaslı şekilde ihlâlini teşkil etmesi halinde, karşı taraf, bu teslimata ilişkin olarak sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir.

(2) Taraflardan birinin münferit teslimatlardan herhangi birine dair yükümlülüklerinden birini ifa etmemesi, karşı taraf açısından, gelecek teslimatlara ilişkin olarak sözleşmenin esaslı şekilde ihlâl edileceğine dair ciddi bir gerekçe teşkil ettiği takdirde, karşı taraf, makul bir süre içerisinde sözleşmenin ileriye dönük olarak ortadan kalktığını beyan edebilir.

(3) Münferit bir teslimata ilişkin olarak sözleşmenin ortadan kalktığını beyan eden alıcı, aynı zamanda, gerçekleşmiş teslimatlara ve gelecekteki teslimatlara ilişkin olarak da sözleşmenin ortadan kalktığını beyan edebilir, yeter ki teslimatlar arasındaki bağlantı nedeniyle bunlar artık sözleşmenin kurulması sırasında taraflarca öngörülen amaç doğrultusunda kullanılmayacak olsun.

Ayrım II **Tazminat**

Madde 74

Taraflardan birinin sözleşmeyi ihlâli halinde ödenecek tazminat, mahrum kalınan kâr dahil olmak üzere, ihlâlden dolayı diğer tarafın uğradığı zararın toplamına eşittir. Söz konusu tazminat, ihlâl eden tarafın sözleşmenin kurulması sırasında sözleşme ihlâlinin muhtemel sonucu olarak öngördüğü veya o tarihte bildiği veya bilmesi gerektiği veriler ışığında öngörmesi gerektiği zararı aşamaz.

Madde 75

Sözleşmenin ortadan kaldırılması halinde, ortadan kaldırmadan itibaren makul bir süre içerisinde ve makul bir şekilde alıcının ikame mallar satın alması veya satıcının malları yeniden satması durumunda, tazminat talep eden taraf, sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile ikame işlem fiyatı arasındaki farkı talep edebileceği gibi, 74. madde uyarınca da tazminat talep edebilir.

Madde 76

(1) Sözleşmenin ortadan kaldırıldığı ve mallar için cari bir fiyatın var olduğu hallerde, tazminat talep eden taraf, 75. madde uyarınca ikame alış veya satış yapmamış olsa da, sözleşmede kararlaştırılan fiyat ile sözleşmenin ortadan kaldırıldığı andaki cari fiyat arasındaki farkı talep edebileceği gibi, 74. madde uyarınca da tazminat talep edebilir. Bununla birlikte, tazminat talep eden taraf, malları devraldıktan sonra sözleşmeyi ortadan kaldırırsa, ortadan kaldırma anındaki cari fiyat yerine devralma anındaki cari fiyat uygulanır.

(2) Fıkra 1 anlamında cari fiyat, malların teslim edilmesi gereken yerde geçerli olan fiyattır; ancak, o yerde bir cari fiyat mevcut değilse, makul ikame yeri kabul edilebilen diğer bir yerdeki fiyat, malların taşıma masraflarındaki farklılıklar gözetilerek, esas alınır.

Madde 77

Sözleşmenin ihlâline dayanan taraf, mahrum kalınan kâr dahil, ihlâlden doğan zararı azaltmak için koşullar dikkate alındığında makul olan bütün önlemleri almak zorundadır. Bu önlemleri almaması halinde, ihlâl eden taraf, zararın azaltılabilecek olduğu miktarda tazminattan indirim yapılmasını isteyebilir.

Ayrım III **Faiz**

Madde 78

Taraflardan biri semeni veya muaccel diğer bir meblağı ödemezse diğer taraf, 74. madde uyarınca talep etme hakkına sahip olduğu tazminata halel gelmeksizin, bu meblağ üzerinden faize hak kazanır.

Ayrım IV **Sorumluluktan Kurtulma**

Madde 79

(1) Taraflardan biri yükümlülüklerinden birini ifa etmemesinin, denetimi dışında kalan bir engelden kaynaklandığını ve bu engeli, sözleşmenin kurulması anında hesaba katmasının veya engelden ve sonuçlarından kaçınmasının veya bunları aşmasının kendisinden makul olarak beklenemeyeceğini ispatlaması halinde ifa etmemeden dolayı sorumlu tutulmaz.

(2) Taraflardan birinin yükümlülüklerini ifa etmemesi, sözleşmeyi kısmen veya tamamen ifa etmek ile görevlendirdiği bir üçüncü kişinin ifa etmemesinden kaynaklanıyorsa, bu tarafın sorumluluktan kurtulması ancak;

(a) Fıkra 1 uyarınca sorumluluktan kurtulmuş olduğu takdirde ve,

(b) Görevlendirmiş olduğu kişiye 1. fıkra hükmünün uygulanması durumunda görevlendirilen kişi de sorumluluktan kurtulacak olduğu takdirde mümkündür.

(3) Bu maddede öngörülen sorumluluktan kurtulma, engelin var olduğu dönem için geçerlidir.

(4) İfa etmeyen taraf, engeli ve kendisinin ifa kabiliyeti üzerindeki etkilerini diğer tarafa bildirmek zorundadır. Bu bildirim, ifa etmeyen tarafın engeli bildiği veya bilmesi gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde karşı tarafa ulaşmazsa, ulaşmama olgusundan kaynaklanan zararı ifa etmeyen taşır.

(5) Bu madde, tarafların bu Antlaşma uyarınca tazminat talebi dışındaki herhangi bir hakkını kullanmasını engellemez.

Madde 80

Bir taraf, diğer tarafın yükümlülüklerini ifa etmemesine, bu ifa etmeme durumu kendi eyleminden veya eylemsizliğinden kaynaklandığı ölçüde dayanamaz.

Ayrım V

Sözleşmenin Ortadan Kaldırılmasının Sonuçları

Madde 81

(1) Sözleşmenin ortadan kaldırılması, tazminat yükümlülüğü saklı kalmak kaydıyla her iki tarafı da sözleşme ile üstlendikleri yükümlülüklerden kurtarır. Sözleşmenin ortadan kaldırılması, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin sözleşme hükümlerini veya sözleşmenin ortadan kaldırılması sonrasında tarafların haklarını ve borçlarını düzenleyen diğer sözleşme hükümlerini etkilemez.

(2) Sözleşmeyi tamamen veya kısmen ifa eden taraf, sözleşme uyarınca ifa ettiklerinin veya ödediklerinin iadesini karşı taraftan talep edebilir. Her iki taraf da iade borcu altında ise, edimlerin aynı anda ifa edilmesi gerekir.

Madde 82

(1) Alıcının, teslim aldığı malları, teslim aldığı andaki duruma esaslı surette yakın bir durumda iade etmesi imkansızlaşmışsa, sözleşmeyi ortadan kaldırma veya satıcıdan ikame mal talep etme hakkı düşer.

(2) Önceki fıkra hükmü aşağıdaki hallerde uygulanmaz:

(a) malların iade edilmesinin veya teslim alındığı andaki duruma esaslı surette yakın bir durumda iade edilmesinin imkansızlaşması alıcının bir eyleminden veya eylemsizliğinden kaynaklanmıyorsa;

(b) mallar veya malların bir bölümü 38. maddeye dayalı olarak yapılan muayene sonucunda ziya'a veya hasara uğramışsa; veya

(c) mallar veya malların bir bölümü sözleşmeye aykırılığın tespit edildiği veya tespit edilmesi gerektiği tarihten önce ticarî faaliyetin olağan seyri içinde satılmış veya olağan kullanım kapsamında alıcı tarafından tüketilmiş veya şekil değiştirmişse.

Madde 83

Sözleşmeyi ortadan kaldırma hakkını veya satıcıdan ikame mal talep etme hakkını 82. maddeye göre kaybeden alıcı, sözleşmede ve bu Antlaşmada tanınan diğer bütün imkanlardan yararlanma hakkını muhafaza eder.

Madde 84

(1) Satıcı semeni geri ödeme borcu altında ise, bu meblağın kendisine ödendiği tarihten itibaren faizini de ödemesi gerekir.

(2) Aşağıdaki hallerde alıcı, mallardan veya malların bir bölümünden elde ettiği yararların karşılığını satıcıya ifa borcu altındadır:

(a) alıcı malların tamamını veya bir bölümünü iade etmekle yükümlü ise; veya

(b) malların tamamen veya kısmen iade edilmesinin veya tamamen veya kısmen teslim alındığı andaki duruma yakın bir durumda iade edilmesinin imkânsızlaşmasına rağmen alıcı sözleşmeyi ortadan kaldırmış veya satıcıdan ikame mal teslim etmesini talep etmişse.

Ayrım VI

Malın Muhafazası

Madde 85

Alıcı malları teslim almakta geciktiği veya bedelin ödenmesi ile malların teslimi borçlarının aynı anda ifa edilmesi gerektiği hallerde bedeli ödemediği takdirde, malların zilyetliğini halen elinde bulunduran veya başka şekilde onları kontrol edebilecek durumda olan satıcının, malların muhafazası için koşulların gerekli kıldığı makul önlemleri alması gerekir. Yapmış olduğu makul masraflar alıcı tarafından karşılanıncaya kadar malları alıkoyabilir.

Madde 86

(1) Malları teslim almış olan alıcı, sözleşmeden veya bu Antlaşmadan doğan, malları reddetme hakkını kullanmak isterse, onların muhafazası için koşulların gerekli kıldığı makul önlemleri alması gerekir. Yapmış olduğu makul masraflar satıcı tarafından karşılanıncaya kadar malları alıkoyabilir.

(2) Alıcıya gönderilen mallar, varış yerinde alıcının tasarrufuna hazır bulundurulmuş ve alıcı bunları reddetme hakkını kullanmışsa, bunların zilyetliğini satıcı adına devralması gerekir. Şu kadar ki devralmak, semenin ödenmesini gerektirmesin ve makul olmayan zahmet veya masraflara sebep olmasın. Bu hüküm, varma yerinde satıcı veya malları satıcı adına hâkimiyeti altına almaya yetkili bir kimsenin bulunduğu hallerde uygulanmaz. Alıcı malların zilyetliğini bu fıkra uyarınca devralırsa hakları ve borçları 1. fıkraya göre belirlenir.

Madde 87

Malların muhafazası için önlem almakla yükümlü olan taraf bunları, masrafı karşı tarafa ait olmak üzere üçüncü bir kişinin ardiyesine tevdi edebilir; meğerki doğan masraflar makul olmasın.

Madde 88

(1) 85 veya 86. madde uyarınca malları muhafaza etmekle yükümlü olan taraf, diğer taraf, malların zilyetliğini devralmakta veya bunları geri almakta veya semeni veyahut muhafaza masraflarını ödemekte makul olmayan ölçüde geç kalmış ise bunları uygun bir şekilde satabilir. Şu kadar ki, satma niyetine ilişkin olarak diğer tarafa makul bir bildirimde bulunulmuş olsun.

(2) Mallar çabuk bozulacak türdenyse veya bunların muhafazası makul sayılamayacak masrafı gerektirecekse, 85 veya 86. madde uyarınca malları muhafaza etmekle yükümlü olan taraf, bunları satmak için uygun önlemleri almak zorundadır. Mümkün olduğu ölçüde diğer tarafa satma niyetine ilişkin bildirimde bulunulmalıdır.

(3) Malları satan tarafın, malların muhafazası ve satımı için yapılan makul masraflara eşit bir miktarı satımdan elde edilen gelirden alıkoyma hakkı vardır. Bakiyeyi diğer tarafa borçludur.

Kısım IV **Son Hükümler**

Madde 89

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Antlaşmanın tevdi makamı olarak atanmıştır.

Madde 90

Bu Antlaşma, akdedilmiş veya akdedilebilecek olan ve işbu Antlaşmanın düzenlediği konulara ilişkin hükümler içeren uluslararası Antlaşmaların, tarafların işyerlerinin o Antlaşmaya taraf olan Devletlerde bulunması kaydıyla uygulanmasını etkilemez.

Madde 91

(1) Bu Antlaşma, Milletlerarası Mal Satımına ilişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Konferansının sonuç toplantısında imzaya açılmıştır ve 30 Eylül 1981 tarihine kadar Birleşmiş Milletler'in New York'taki Merkezinde tüm Devletlerin imzasına açık olacaktır.

(2) Bu Antlaşma, imzacı Devletlerin onay, kabul veya uygun bulmasını gerektirir.

(3) Bu Antlaşma, imzaya açıldığı tarihten itibaren, imzacı olmayan tüm Devletlerin katılımına açıktır.

(4) Onay, kabul, uygun bulma ve katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde 92

(1) Her bir taraf Devlet imza, onay, kabul, uygun bulma veya katılım anında bu Antlaşmanın II. Kısımı ile bağlı olmayacağını veya bu Antlaşmanın III. Kısımı ile bağlı olmayacağını beyan edebilir.

(2) Bu Antlaşmanın II. Kısımı veya III. Kısımı hakkında yukarıdaki fıkra uyarınca bir beyanda bulunan taraf Devlet, beyanın ilgili olduğu Kısımda düzenlenen konular bakımından, bu Antlaşmanın 1. maddesinin 1. fıkrası anlamında taraf Devlet olarak kabul edilemez.

Madde 93

(1) Bir taraf Devletin, bu Antlaşmada ele alınan konularla ilgili olarak kendi anayasası uyarınca değişik hukuk sistemlerinin uygulandığı iki veya daha fazla ülkesel birimi varsa, taraf Devlet imza, onay, kabul, uygun bulma veya katılım anında bu Antlaşmanın tüm ülkesel birimlere veya bunlardan sadece bir veya birkaçına teşmil edileceğini beyan edebilir ve herhangi bir zamanda yapacağı başka bir beyan ile, bu beyanını değiştirebilir.

(2) Bu beyanlar tevdi makamına bildirilecek ve beyanlarda, Antlaşmanın uygulanacağı ülkesel birimlerin hangileri olduğu açıkça belirtilecektir.

(3) Bu Antlaşma, bu madde uyarınca yapılmış bir beyan nedeniyle bir âkit Devletin ülkesel birimlerinin tümüne değil sadece bir veya birkaçına uygulanıyorsa ve bir tarafın işyeri o Devlette bulunuyorsa, bu işyeri Antlaşmanın uygulandığı bir ülkesel birimde bulunmadıkça, Antlaşmanın amaçları çerçevesinde bir âkit Devlette bulunmuyor kabul edilir.

(4) Bir taraf Devletin bu maddenin 1. fıkrası uyarınca hiçbir beyanda bulunmaması halinde, Antlaşma o Devletin tüm ülkesel birimlerine uygulanır.

Madde 94

(1) Bu Antlaşmada düzenlenen konular hakkında aynı veya birbirine çok yakın hukukî kurallara sahip olan iki veya daha fazla âkit Devlet, bu Antlaşmanın,

işyeri o Devletlerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağını her zaman beyan edebilir. Bu tür beyanlar birlikte veya karşılıklı tek taraflı beyanlarda bulunulması yoluyla yapılabilir.

(2) Bu Antlaşmada düzenlenen konular hakkında, Antlaşmaya taraf olmayan bir veya birden fazla Devletle aynı veya birbirine çok yakın hukukî kurallara sahip olan bir âkit Devlet, bu Antlaşmanın, işyeri o Devletlerde bulunan taraflar arasındaki satım sözleşmelerine veya bunların kurulmasına uygulanmayacağını her zaman beyan edebilir.

(3) Fıkra 2'deki beyanın konusu olan bir Devlet, sonradan bir taraf Devlet haline gelirse, yapılan beyan, Antlaşmanın yeni taraf Devlet bakımından yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 1. fıkra uyarınca yapılmış bir beyan hükmünde olur; şu kadar ki, yeni taraf Devlet bu beyana katılmalı veya tek taraflı bir karşı beyanda bulunmalıdır.

Madde 95

Her Devlet, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesi sırasında, bu Antlaşmanın 1. maddesinin 1. fıkrasının b bendi ile bağlı olmayacağını beyan edebilir.

Madde 96

Mevzuatı, satım sözleşmelerinin yazılı olarak kurulmasını veya ispat edilmesini şart kılan bir taraf Devlet, her zaman 12. madde uyarınca, satım sözleşmesinin kurulmasını, değiştirilmesini veya mutabakatla ortadan kaldırılmasını veya bir icabın, kabulün yahut diğer herhangi bir irade beyanının, yazılı şekilden başka şekilde yapılmasını mümkün kılan bu Antlaşmanın 11. ve 29. maddesinin veya II. Kısımının herhangi bir hükmünün, taraflardan birinin işyerinin bu Devlette olması durumunda uygulanmayacağına ilişkin bir beyanda bulunabilir.

Madde 97

(1) Bu Antlaşma uyarınca imza esnasında yapılan beyanların, onay, kabul veya uygun bulma anında teyit edilmesi gerekir.

(2) Beyanlar ve beyanların teyitleri, yazılı olarak yapılacak ve tevdi makamına resmi olarak bildirilecektir.

(3) Beyan, ilgili Devlet bakımından bu Antlaşmanın yürürlüğe girdiği anda hüküm ifade eder. Ancak yürürlüğe girdikten sonra tevdi makamına resmi bildirimini ulaşan beyanlar, tevdi makamına ulaştığı tarihten itibaren altı ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade etmeye başlar. 94. madde uyarınca yapılan karşılıklı tek taraflı beyanlar, sonuncu beyanın tevdi makamına ulaşmasından itibaren altı ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade etmeye başlar.

(4) Bu Antlaşma uyarınca bir beyanda bulunan Devlet, tevdi makamına yapacağı yazılı bir resmi bildirimle herhangi bir zamanda bunu geri çekebilir. Böyle bir geri çekme, bildirim tevdi makamına ulaştığı tarihten itibaren altı ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade eder.

(5) 94. madde uyarınca yapılmış bir beyanın geri çekilmesi, diğer bir Devlet tarafından aynı madde uyarınca yapılmış herhangi bir karşı beyanı, geri çekmenin hüküm ifade ettiği tarihten itibaren etkisiz hale getirir.

Madde 98

Bu Antlaşmada açıkça izin verilmiş olanlar dışında hiçbir çekince kabul edilemez.

Madde 99

(1) Bu Antlaşma, bu maddenin 6. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, 92. madde uyarınca yapılmış bir beyanı içeren bir belge dahil olmak üzere, onuncu onay, kabul,

uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

(2) Bir Devletin, onuncu onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edilmesinden sonra bu Antlaşmayı onaylaması, kabul etmesi, uygun bulması veya Antlaşmaya katılması halinde, bu Antlaşma, hariç bırakılan Kısım dışında, bu maddenin 6. fıkrası saklı kalmak kaydıyla, o Devlet bakımından, onay, kabul, uygun bulma veya katılma belgesinin tevdi edildiği tarihten itibaren on iki ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde yürürlüğe girer.

(3) 1 Temmuz 1964 tarihinde Lahey'de hazırlanan Milletlerarası Mal Satım Sözleşmelerinin Kurulması Hakkında Yeknesak Kanuna İlişkin Antlaşma (1964 Lahey Kurulma Antlaşması) veya 1 Temmuz 1964 tarihinde Lahey'de hazırlanan Milletlerarası Mal Satımı Hakkında Yeknesak Kanuna İlişkin Antlaşma (1964 Lahey Satım Antlaşması)'dan herhangi birine veya her ikisine taraf olan ve bu Antlaşmaya onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan Devlet, aynı anda, 1964 Lahey Kurulma Antlaşması veya 1964 Lahey Satım Antlaşması'ndan, duruma göre birini veya her ikisini, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle feshedecektir.

(4) 1964 Lahey Satım Antlaşmasına taraf olup işbu Antlaşmaya onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan ve işbu Antlaşmanın II. Kısımı ile bağlı olmayacağını 92. madde uyarınca beyan eden veya beyan etmiş bulunan bir Devlet onay, kabul, uygun bulma veya katılma anında, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle 1964 Lahey Satım Antlaşmasını feshedecektir.

(5) 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasına taraf olup işbu Antlaşmaya onay veren veya kabul eden, uygun bulan veya bu Antlaşmaya katılan ve işbu Antlaşmanın III. Kısımı ile bağlı olmayacağını 92. madde uyarınca beyan eden veya beyan etmiş bulunan bir Devlet, onay, kabul, uygun bulma veya katılma anında, Hollanda hükümetine bu yönde yapacağı bir bildirimle 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasını feshedecektir.

(6) Bu maddenin amaçları çerçevesinde, 1964 Lahey Kurulma Antlaşmasına veya 1964 Lahey Satım Antlaşmasına taraf olan Devletler bakımından anılan iki Antlaşma ile ilgili olarak gerekebilecek fesihler hüküm ifade etmeden, söz konusu Devletlerin bu Antlaşmayı onayı, kabulü, uygun bulması ve katılması hüküm ifade etmeyecektir. Bu Antlaşmanın tevdi makamı bu noktada koordinasyonu sağlamak amacıyla, 1964 Antlaşmasının tevdi makamı olan Hollanda Hükümetiyle irtibata geçecektir.

Madde 100

(1) Bu Antlaşma bir sözleşmenin kurulmasına ancak, o sözleşmenin akdi konusundaki icabın, 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından bu Antlaşmanın, yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra yapılması halinde uygulanır.

(2) Bu Antlaşma, sadece 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra akdedilen sözleşmelere uygulanır.

Madde 101

(1) Bir taraf Devlet, tevdi makamına yapacağı yazılı bir resmi bildirimle bu Antlaşmayı veya bu Antlaşmanın II. Kısımını veya III. Kısımını feshedebilir.

(2) Fesih, bildirimin tevdi makamına ulaşmasından itibaren on ikinci ayın tamamlanmasını izleyen ayın ilk gününde hüküm ifade eder. Bildirimde, feshin hüküm ifade etmeye başlaması için daha uzun bir sürenin belirtilmiş olması halinde,

fesih, tevdi makamına bildirimin ulaşmasından itibaren anılan daha uzun sürenin geçmesi ile hüküm ifade eder.

1980 yılının 11 Nisanında Viyana'da, her bir metin aynı derecede muteber olmak üzere Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca tek bir nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Bunu belgelemek üzere, hükümetleri tarafından usulünce yetkilendirilmiş aşağıda imzaları bulunan temsilciler bu Antlaşmayı imzalamıştır.

ÖZGEÇMİŞ

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
 Enstitü : SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
 Hazırlayanın Adı Soyadı : Sertuğ SÜRENOĞLU
 Tez Başlığı : Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş
 Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Alıcının Semeni Ödeme ve
 Malı Teslim Alma Borcu
 Savunma Tarihi : 20 / 03 / 2024
 Danışman : Doç. Dr. Ayşe Tuba AKÇURA KARAMAN

JÜRI ÜYELERİ:

Unvan, Ad-Soyadı

İmza

Prof. Dr. Turgut ÖZ

Prof. Dr. Ekrem KURT

Doç. Dr. İlhan YILMAZ

Doç. Dr. Barış DEMİRSATAN

Doç. Dr. Ayşe Tuba AKÇURA KARAMAN (Danışman)

Prof. Dr. Ulun AKTURAN

Enstitü Müdürü